

Innkomne forslag

1. Utdanning.....	2
2. Barn og familie	97
3. Kultur.....	123
4. Utenriks og forsvar.....	147
5. Sosiale saker	186
6. Arbeid.....	208
7. Helse.....	233
8. Innvandring og integrering	311
9. Kriminalitet og justis	335
10. By og land	363
11. Ideologi.....	399
12. Skatt og avgift.....	402
13. Næring.....	430
14. Samferdsel	451
15. Energi og miljø.....	485
16. Organisasjon	539

1. Utdanning	8
3 Barnehager utbytte.....	8
<i>Larvik Arbeiderparti</i>	8
6 Bedre og billigere SFO	9
<i>Larvik Arbeiderparti</i>	9
7 Lavere makspris i barnehage	10
<i>Larvik Arbeiderparti</i>	10
11 Økt bevilgning til forskning for å identifisere og forklare fattigdom.....	11
<i>Korsvoll Arbeiderpartilag</i>	11
24 Innføre matservering hver dag i barnehagene.....	12
<i>Tønsberg Arbeiderparti</i>	12
40 Styrke logopedtilbudet i kommunene.....	12
<i>Aurskog-Høland Arbeiderparti</i>	12
52 Skolegudstjenester	13
<i>AUF i Akershus</i>	13
54 Kombinere studier og yrkesutdanning med fødsler.....	14
<i>Eidsvoll Arbeiderparti</i>	14
62 Lærlingeplass må følge utdanningsløpet.....	15
<i>Indre Østfold Arbeiderparti</i>	15
64 Digitalt løft i skolene	15
<i>Sarpsborg Arbeiderparti</i>	15
66 Skolehverdagen.....	16
<i>Sarpsborg Arbeiderparti</i>	16
83 Livslang læring	16
<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	16
89 Kunnskap i skolen.....	17
<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	17
90 Ungt entreprenørskap	18
<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	18
93 Helsesykepleier	18
<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	18
99 Gratis barnehage for alle	19
<i>Grünerløkka Arbeiderpartilag</i>	19
105 Få slutt på homo som skjellsord.....	20
<i>Homonettverket</i>	20
106 Kjønns- og seksualitetsmangfold inn i seksualundervisningen	20
<i>Homonettverket</i>	20

112	Arbeiderpartiet må sikre Vikingearven	21
	<i>Fredsforum</i>	21
125	Søkere til videregående skole med voksenrett må sikres elevplass ved primærskole.	22
	<i>Sunndal Arbeiderparti</i>	22
131	Private barnehager	23
	<i>Bjerkreim Arbeiderparti</i>	23
132	Den praksisnære skolen.	23
	<i>Årvoll Arbeiderpartilag</i>	23
133	Helhetlig utredning om fysisk aktivitet i skolen.....	25
	<i>Årvoll Arbeiderpartilag</i>	25
134	Det må utredes hva AKS er og skal være. Hvor vil vi med AKS i et langsiktig perspektiv?	25
	<i>Årvoll Arbeiderpartilag</i>	25
135	Mer fleksibel overgang: Barnehage - Barneskole.....	26
	<i>Årvoll Arbeiderpartilag</i>	26
136	Mentor-ordning for nye lærere	27
	<i>Årvoll Arbeiderpartilag</i>	27
138	Gratis SFO/AKS	28
	<i>Vestfold Arbeiderparti</i>	28
141	Flere yrkesgrupper inn i skolen	28
	<i>Årvoll Arbeiderpartilag</i>	28
163	Videregående skole.....	29
	<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	29
173	Opplæring i bruk av smarttelefon som et enkelt tiltak mot digital utenforskap... 	30
	<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	30
180	Studiefinansieringen gjennom Lånekassen må økes	31
	<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	31
181	Etablere en uavhengig klageinstans.....	31
	<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	31
183	Gratis barnehage.....	32
	<i>Trysil Arbeiderparti</i>	32
204	Framtidsretta seksualitetsundervisning.....	33
	<i>Lillehammer Arbeiderparti</i>	33
207	Ny tilskuddsordning for private barnehager	34
	<i>Lillehammer Arbeiderparti</i>	34
225	Fødselspermisjon for studenter.....	35
	<i>Nord-Fron Arbeiderparti</i>	35

231	Innføre offentlig tilskuddsordning for vedlikehold av skolebygg	35
	<i>Jevnaker Arbeiderparti</i>	35
233	Gratis barnehage og SFO	36
	<i>Jevnaker Arbeiderparti</i>	36
234	Styrking av nasjonal utbygging til studentbyar.....	37
	<i>Stad Arbeiderparti</i>	37
257	Stipendordning til barn og unge i familier med behov.....	37
	<i>Arendal Arbeiderparti</i>	37
262	Åpne for muligheten til å ta eksamen på nytt ved stryk i VG3 innen 3 uker.....	38
	<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	38
263	Anonym retting av prøver på Videregående skole	39
	<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	39
264	Gratis SFO midt på dagen.....	40
	<i>Sola Arbeiderparti</i>	40
268	Gratis barnehageplass til alle.....	40
	<i>Hamar Arbeiderparti</i>	40
269	Gratis barnehage	41
	<i>Stange Arbeiderparti</i>	41
272	SFO	42
	<i>Stange Arbeiderparti</i>	42
273	Kulturskolen som en del av grunnskoletilbudet.....	42
	<i>Stange Arbeiderparti</i>	42
277	Trygge overganger i oppvekstsektoren	43
	<i>Stange Arbeiderparti</i>	43
278	Forsterket rett til utsatt skolestart ved lav alder og umodenhet.	44
	<i>Stange Arbeiderparti</i>	44
279	Revisjon av kunnskapsløftet under reform -97.....	45
	<i>Stange Arbeiderparti</i>	45
280	Alternativ undervisning	46
	<i>Stange Arbeiderparti</i>	46
285	Utstyrsstipend videregående skole	47
	<i>Ilseng Arbeiderlag</i>	47
288	Bedre vilkår for lavinntektsfamiliene	47
	<i>Elverum Arbeiderparti</i>	47
290	Øk borteboerstipendet	48
	<i>Elverum Arbeiderparti</i>	48
295	Høgskolesenteret på Kongsvinger som del av den campus-strukturen til Høgskolen i Innlandet	49
	<i>Eidskog Arbeiderparti</i>	49

315	Lærlingtilskudd til alle	50
	<i>Telemark Arbeiderparti</i>	<i>50</i>
346	Studiestøtte	51
	<i>Telemark Arbeiderparti</i>	<i>51</i>
347	Studentboliger	51
	<i>Telemark Arbeiderparti</i>	<i>51</i>
351	Heldagsskole	52
	<i>Telemark Arbeiderparti</i>	<i>52</i>
353	En god oppvekst - barnehage	54
	<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	<i>54</i>
356	En god oppvekst. Grunnskole og videregående skole	55
	<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	<i>55</i>
367	Høyere utdanning og forskning som et konkurransefortrinn	56
	<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	<i>56</i>
388	Studentboliger	57
	<i>AUF i Hordaland</i>	<i>57</i>
389	Skolegudstjenester	58
	<i>AUF i Hordaland</i>	<i>58</i>
397	Barnehage	59
	<i>Oppland Arbeiderparti</i>	<i>59</i>
398	Barnehage	60
	<i>Oppland Arbeiderparti</i>	<i>60</i>
399	Styrke fellesskolen	61
	<i>Oppland Arbeiderparti</i>	<i>61</i>
400	En helhetlig grunnutdanning og en helhetlig skoledag	62
	<i>Oppland Arbeiderparti</i>	<i>62</i>
401	Tilstrekkelig bemanning og riktig kompetanse i skolen og barnehagen	62
	<i>Oppland Arbeiderparti</i>	<i>62</i>
402	Et lag rundt eleven	63
	<i>Oppland Arbeiderparti</i>	<i>63</i>
403	Koding i skolen	64
	<i>Oppland Arbeiderparti</i>	<i>64</i>
404	Videregående skole	64
	<i>Oppland Arbeiderparti</i>	<i>64</i>
405	Videregående skole	65
	<i>Oppland Arbeiderparti</i>	<i>65</i>
406	Yrkesfag	66
	<i>Oppland Arbeiderparti</i>	<i>66</i>

425	Ett gratis måltid for skoleelevene.....	67
	<i>Modum Arbeiderparti</i>	67
429	Rosa kompetanse.....	67
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	67
432	Privatisering i utdanningssektoren.....	68
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	68
435	Gratis skolemat.....	69
	<i>Trondheim Arbeiderparti</i>	69
449	Gratis skolemat.....	70
	<i>Stavanger Arbeiderparti</i>	70
453	Styrking av desentralisert bachelor i sykepleie.....	71
	<i>Hedmark Arbeiderparti</i>	71
459	Borteboerstipend.....	71
	<i>Hedmark Arbeiderparti</i>	71
476	Leksefri heldagsskole.....	72
	<i>Rogaland Arbeiderparti</i>	72
488	Livsmestring som som en del av mat og helsefaget.....	73
	<i>Rogaland Arbeiderparti</i>	73
489	Gratis barnehage og SFO.....	73
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	73
494	Finansiering av utdanning.....	74
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	74
501	Bedre lærlinglønn.....	75
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	75
504	En times fysisk aktivitet i skolen.....	76
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	76
507	Desentralisert utdanning.....	77
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	77
515	Lik målform.....	78
	<i>Stad Arbeiderparti</i>	78
516	Psykisk helse som fag i skulen.....	78
	<i>Stad Arbeiderparti</i>	78
526	Krav til innhold, kvalitet og økonomisk kontroll i private barnehager.....	79
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	79
527	Digitalt opptak.....	79
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	79
547	Ein skule for alle.....	80
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	80

548	Framtidas yrkesfag	81
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	81
549	Sosialdemokratiets barnehage	82
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	82
550	Fellesskulen	82
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	82
551	Mobbing	83
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	83
555	For å skoleplasser i anleggsgfagene	84
	<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	84
571	Bortebuarstipend	84
	<i>AUF i Sogn og Fjordane</i>	84
572	Karakterkrav i matematikk	85
	<i>AUF i Sogn og Fjordane</i>	85
575	Auke i bortebuarstipendet for elevar i vidaregåande opplæring	86
	<i>AUF i Sogn og Fjordane</i>	86
578	Anonyme læreplassøknadar	87
	<i>AUF i Sogn og Fjordane</i>	87
581	Likestilling av bokmål og nynorsk i grunnlova	88
	<i>AUF i Sogn og Fjordane</i>	88
582	Sterk språkopplæring for alle!	88
	<i>AUF i Sogn og Fjordane</i>	88
588	Studentboliger	89
	<i>Akershus Arbeiderparti</i>	89
598	Utdanning	90
	<i>Troms Arbeiderparti</i>	90
607	Et offentlig utdanningsløp	90
	<i>Troms Arbeiderparti</i>	90
608	En skole for alle	92
	<i>Troms Arbeiderparti</i>	92
631	Rett til læreplass	94
	<i>Sogn og Fjordane Arbeidarparti</i>	94
632	Digitale læremiddel på hovudmål	94
	<i>Sogn og Fjordane Arbeidarparti</i>	94
638	Reell likestilling mellom bokmål og nynorsk	95
	<i>Sogn og Fjordane Arbeidarparti</i>	95
642	Forbud mot utbytte barnevern- og barnehagedrift	96
	<i>Vestfold Arbeiderparti</i>	96

1. Utdanning

3 Barnehager utbytte

Larvik Arbeiderparti

Forslag:

Det settes tak på utbytte fra barnehagedriften der private kommersielle aktører er leverandør, og det må settes samme krav til private, kommersielle drivere som offentlige barnehager når det gjelder åpningstider, lønn/pensjon og opptak.

Begrunnelse:

Store aktører innen privat, kommersiell barnehagedrift etablerer seg for å kunne ta ut store overskudd, enten direkte eller gjennom eierstruktur som gjør det mulig. Mange har heller ikke samme krav til lønn/pensjon, åpningstider eller opptak, og det må kunne stilles samme krav til dette.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Forslag 2 og 3 slås sammen, og «det settes et tak» byttes ut med «vil forby».

Styrets innstilling: Arbeiderpartiet vil forby utbytte på privat/kommersiell barnevern- og barnehagedrift.

Vedtak i representantskap: Styrets innstilling vedtatt

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har programfestet at vi vil la kommunene stille like krav til offentlige og private barnehager, og har foreslått dette i Stortinget både i stortingssesjonen 2017/2018 og 2018/2019. Våre 2018 fikk vi også gjennomslag for forslag om at private barnehager må ha arbeids-, lønns- og pensjonsvilkår minst på linje med offentlige barnehager.

I 2018 har stortingsgruppa behandlet to forslag om å forby profitt og kommersiell barnehagedrift. Gruppa er enig i intensjonen bak det innstilte forslaget, men har ikke gått inn for forbud mot profitt eller kommersiell barnehagedrift til nå fordi det er uklart hvilke konsekvenser dette vil få, særlig for ideelle barnehager. Per i dag finnes det ikke noen mulighet for å skille mellom kommersielle og ideelle private barnehager. Våren 2018 fikk Arbeiderpartiet gjennomslag for å utrede et slik juridisk skille som vil gjøre det mulig å behandle de to typene private barnehager forskjellig. Regjeringen har varslet at saken skal legges fram for Stortinget våren 2019.

Da stortingsgruppa behandlet forslaget om forbud mot profitt ble det også understreket at det er uklart hva et slikt forbud vil bety, og om det for eksempel vil medføre at private barnehager ikke kan sette av penger til planlagt vedlikehold eller uforutsette utgifter. Vi lyttet også til advarslene fra flere av de store kommunene våre med svært høy andel private barnehager, som Bergen og Sarpsborg, om at et lite utredet og forberedt forbud kunne få umiddelbare konsekvenser for deres samarbeid med sektoren og for barnehagedekningen.

For å understreke at Arbeiderpartiet ikke vil la private hente ut profitt fra barnehagedrift ba vi gjennom forslag i Stortinget om at regelverket må endres «slik at barnehagelovens intensjon om at offentlige tilskudd og foreldrebetaling kommer barna til gode følges opp, og at disse pengene ikke går til profitt for private barnehageeiere.» Det kan i praksis bety det samme som fylkespartiet her ønsker, men tar høyde for at vi vil ta hensyn til de ideelle aktørenes hensyn og avventer et regelverks som gjør det mulig å skille mellom kommersielle og ideelle.

Til det opprinnelige forslaget:

Storingsgruppa har vært tydelige på at målet er et regelverk som sikret at offentlig tilskudd og foreldrebetaling brukes til barnas beste, og derfor ikke ønsker et tak for utbytte. Begrepet utbytte beskriver kun en liten del av profitt- eller gevinstuttakene fra privat barnehagedrift, det er derfor behov for et regelverks som adresserer mer enn kun utbytte.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

6 Bedre og billigere SFO
Larvik Arbeiderparti

Forslag:

Ha makspris på SFO og søskenmoderasjon for de som har SFO-barn og barnehagebarn.

Begrunnelse:

Prisen på SFO er nå høy i store deler av landet, og tilbudet ivaretar ikke våre intensjoner med hva SFO skal være alle steder. Mange foreldre må velge bort SFO hvis de har barnehagebarn i tillegg å betale for. Dette bør samordnes.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Det har kommet forslag også fra styret om gratis SFO/AKS (Aktivitetsskole/heldagsskole). I påvente av heldagsskole som er hovedmålet for Arbeiderpartiet, må det gjøres noe med SFO-prisen, samt se på søskenmoderasjon på tvers av SFO og barnehage.

Styrets innstilling: Forslaget støttes

Vedtak i representantskap: Vedtatt

Sentralstyrets merknad:

Forslagene anses ivaretatt i partiprogrammet og forslagene fra oppvekstutvalget.

Forslaget om makspris er programfestet i partiprogrammet for 2017-2021. Forslaget om felles søskenmoderasjon ansees ivaretatt i forslagene fra oppvekstutvalget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

7 Lavere makspris i barnehage *Larvik Arbeiderparti*

Forslag:

Larvik Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal senke maksprisen for barnehageplass.

Begrunnelse:

Da arbeiderpartiet satt i regjeringen ble maksprisen senket fra 2.750 kroner til 2.300 kroner. I 2019 er prisen økt til 3.040 kroner. Barnehagene er en av de mest utjevne tiltak i samfunnet, og en arena for læring og sosialisering, uavhengig av foreldrenes økonomi. Maksprisen bør ned til 2009-nivå – med en prisjustering vil prisen i dag være på cirka 2.700 kroner.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Slå sammen forslag 7 og 24. Det har kommet inn forslag fra Tønsberg Arbeiderparti om mat-servering i de kommunale barnehagene skal inngå som en del av maxprisen.

Styrets innstilling: Vestfold Arbeiderparti vil senke maxprisen og innføre gratis mat-servering i barnehagene.

Vedtak i representantskap: Styrets innstilling vedtatt.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget. Arbeiderpartiet har programfestet at maksprisordningen skal bevares. Forslaget går lenger enn programmet og alternativt budsjett, men aktualiseres av regjeringens stadige øking av maksprisen og er i tråd med vår de store linjene i vår barnehagepolitikk om en god makspris for alle småbarnsfamilier

Siden 2013 har maksprisen økt hvert år, og i 2019 økes den for tredje gang utover lønns- og prisjustering. Under Stoltenberg II regjeringen holdt vi maksprisen på 2330 kr i måneden fra 2007 til 2013, da ble den altså reelt lavere for hvert år. Siden 2013 har maksprisen for en vanlig familie økt med 6000 kr i året i løpende kroner og 3400 kr i året regnet i 2019-kroner. Maksprisordningen som universell ordning er utvannet ved at høyre-regjeringen har innført to søkbare moderasjonsordninger for familier med lavinntekt som har gitt 29.000 familier lavere barnehagepris, mens over 200.000 familier har fått dyrere barnehageplass.

Forslaget om å inkludere kostpenger ansees ivaretatt av oppvekstutvalgets forslag om å innføre en grense på kostpenger, der det ikke er gått inn på om dette skal skje som en del av maksprisordningen eller en egen grense. I 2018 anbefalte Helsedirektoratet at kostpenger inkluderes i makspris.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

11 Økt bevilgning til forskning for å identifisere og forklare fattigdom *Korsvoll Arbeiderpartilag*

Forslag:

Arbeiderpartiet ønsker å bevilge et fast årlig tilskudd øremerket forskning for å identifisere og forklare årsaker til økende ulikhet og fattigdom, og å utvikle tiltak som effektivt motvirker fattigdom og økende ulikheter.

Begrunnelse:

I september 2018 lanserte Social Metrics Commission i England en rapport der de presenterte et mål på fattigdom som alternativ til EU-målet, som definerer en husholdning med nettoinntekt under 60% av median som fattig. Vi bør legge til rette for tilsvarende forskning i Norge.

EU-målet er sterkt bundet til median inntekt, noe som kan gi noen merkelige utslag. Dessuten er målet for simpelt, og kan ikke brukes til å forklare årsaker til vedvarende fattigdom.

De to største utfordringene i Norge de neste tiårene vil være klimaendringer og sosiale forskjeller. Vi bør se på muligheten til å gjøre et tilsvarende arbeid i Norge. Arbeidet bør gjentas og oppdateres med jevne mellomrom.

I dag vet vi mye om fattigdom, samtidig er informasjonen fragmentert. Vi har statistikk på inntekt, helse og omsorgsbehov, men mangler overblikk og kjennskap til samspillet mellom dem. Risikoen for huller er stor. Skal vi bekjempe fattigdom, må vi sørge for god kunnskap om hvorfor noen er og forblir fattige.

Vi må få muligheten til å svare på spørsmål som:

- Øker sannsynligheten for å bli i varig fattigdom desto lenger du står i det?
- Er det forskjell mellom bygd og by?
- Er det fattigdom i seg selv, eller er det andre forhold som gjør det vanskelig å komme ut av fattigdom?
- Er husholdninger med medlemmer med funksjonshemninger eller kronisk sykdom mer sannsynlige å leve i varig fattigdom?
- Hvor mye mer koster det å ha et barn med funksjonshemning eller kronisk sykdom? (i England er svaret £570 i måneden)
- Hva betyr det å eie egen bolig? Selv uten å ha realisert eventuell gevinst ved salg? Kort fortalt, vil to husholdninger med samme månedlige boutgifter inkludert avdrag

Arbeidet kan utføres av en eksisterende organisasjon, som SSB eller NOVA, kan gå på rullering fra gang til gang eller det kan oppnevnes en ny kommisjon hver gang modellen skal oppdateres.

Fylkespartiets innstilling:

Oslo Ap støtter intensjonen i forslaget

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Sentralstyrets merknad:

Støtter intensjonen i forslaget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

24 **Innføre matservering hver dag i barnehagene** *Tønsberg Arbeiderparti*

Forslag:

Det er makspris på oppholdstiden i barnehagene og det er opp til hver kommune å legge til kostpris for matservering i barnehagene. Arbeiderpartiet vil at alle barnehager innfører matservering hver dag i barnehagene og at denne inngår som en del av maksprisen.

Begrunnelse:

I et folkehelseperspektiv vil matservering i barnehagen kunne bidra til å sikre alle barn et sunt, næringsrikt og variert kosthold i barnehagetiden. I et likeverdighets- og utjevningperspektiv vil det være et godt tiltak å gi alle barn i barnehagen det samme mattilbudet. Selve måltidet kan være en viktig pedagogisk aktivitet, og det å samles rundt et felles matbord kan gi barn og ansatte gode opplevelser og felles referanserammer.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Slå sammen forslag 7 og 24. Det har kommet inn forslag fra Tønsberg Arbeiderparti om mat-servering i de kommunale barnehagene skal inngå som en del av maxprisen.

Styrets innstilling: Vestfold Arbeiderparti vil senke maxprisen og innføre gratis mat-servering i barnehagene.

Vedtak i representantskap: Styrets innstilling vedtatt

Sentralstyrets merknad:

Forslaget ansees ivarettatt i forslagene fra oppvekstutvalget. Utvalget foreslår at alle barnehagebarn skal få servert minst et måltid daglig i barnehagen og at det bør innføres en grense på kostpenger, uten å ta konkret stilling til om dette bør gjøres med en egen grense eller som del av makspris.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

40 **Styrke logopedtilbudet i kommunene** *Aurskog-Høland Arbeiderparti*

Forslag:

Aurskog-Høland Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal lede an å skape ny politikk for alle mennesker som sliter med taleflyt. Logopedtilbudet i kommunene må styrkes og det bør være et nasjonalt logopedløft. Arbeiderpartiet bør vise vei i dette arbeidet. Aktuelle tiltak kan være en logopedreform, øremerkemidler til kommunen og sette krav at alle kommuner skal ha egen logoped eller samarbeid med andre kommuner for å skape et godt tilbud.

Begrunnelse:

Det er ingen oversikt over antall logopeder i kommunene og hvor godt tilbudet er for barn, unge og voksne. Det har kunnskapsminister Jan Tore Sanner (H) bekreftet i et skriftlig svar til stortingsrepresentant Tuva Moflag (Ap). Å ha god taleflyt er viktig for det sosiale liv, i tillegg til utdanning og arbeid. Å få hjelp tidlig har forandret liv og kan gjøre det for mange flere. Styrking av det kommunale

tilbudet vil gjøre at kommunene kan tilpasse forholdet etter behovet. Vi må gi en stemme til de som ikke har en stemme.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget ansees ivaretatt i partiprogrammet og forslagene fra oppvekstutvalget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

52 Skolegudstjenester *AUF i Akershus*

Forslag:

AUF i Akershus mener at arbeiderpartiet skal innføre aktiv påmelding til gudstjenester i regi av skolen, og at man får tilsvarende mulighet til å besøke andre gudshus, som for eksempel moskeer eller synagoger, i andre høytider.

Begrunnelse:

Før jul hvert år arrangerer mange skoler i Norge gudstjenester. Dette skaper en årlig debatt om kristendommens, og religionens rolle i den norske skolen. For mange er tradisjonen i dette viktig, og det kan også sees på som positivt for flere fra andre religiøse ståsteder å få bli med og oppleve en viktig kristen tradisjon. For andre har det sekulære aspektet blitt mer og mer sentralt i debatten. For AUF er det viktig å finne gode løsninger som kan gagne alle, og da er det viktig å se nyansert på saken. AUF i Akershus mener derfor at man skal endre ordningen, og innføre en aktiv påmelding til skolegudstjenester. På denne måten vil man sikre en viss avstand mellom religion og skole, samtidig som tilbudet fortsatt eksisterer for de som vil benytte seg av det. I tillegg vil man tilby tilsvarende muligheter til å besøke andre gudshus i andre høytider. For eksempel moskeen under Ramadan, eller lignende. På en slik måte vil det pedagogiske aspektet også styrkes for elevene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Da stortinget behandlet et forslag fra KrF om skolegudstjenester våren 2018 gikk Arbeiderpartiet ikke inn for krav om påmelding. Et nasjonalt krav om påmelding vil være nødvendig detaljstyring av organiseringen av skolehverdagen. Det vil også føre til nødvendig uro rundt skolegudstjenester og vårt syn på den kristne kulturarvens plass i skolen, det er ikke ønskelig.

Høsten 2015 anbefalte Utdanningsdirektoratet i en lovtolkning at skolene skulle ha påmelding til skolegudstjenester, dette skapte mye debatt. Det førte også til mye usikkerhet i skolen rundt skolegudstjenester. Denne usikkerheten var bakgrunnen for det omtalte forslaget fra KrF. Og i november 2018 ble det innført en veileder for skolegudstjenester, der presiseres det igjen at skolene skal tilby reelt alternative opplegg til skolegudstjeneste og at skolen har ansvar for å organisere at elever får delta på sitt valg.

I behandlingen av samme representantforslag fremmet Arbeiderpartiet, sammen med Senterpartiet, forslag om at adgangen til å avholde skolegudstjenester bør tydeliggjøres og at skolene bør oppfordres

til å tilrettelegge for at elevene kan delta på skolegudstjenester og seremonielle sammenkomster initiert av andre tros- og livssynssamfunn.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

54 Kombinere studier og yrkesutdanning med fødsler *Eidsvoll Arbeiderparti*

Forslag:

Eidsvoll Arbeiderparti vil at studier og yrkesutdanning bør legges til rette slik at det er enklere å kombinere dette med fødsler. Samtidig må de økonomiske betingelsene være de samme om en studerer eller er i arbeid.

Begrunnelse:

Skal et samfunn overleve så må rekrutteringen fungere. Skal folketallet opprettholdes så må det fødes over to barn per kvinne. I dagens samfunn er likestilling selvsagt, og en innretter samfunnet slik at det skal være mulig å være yrkesaktiv og ha barn samtidig. Langt på vei er dette løst ved gode permisjonsordninger og lønnsforhold, samt nok barnehager.

Men i praksis viser det seg at jobbsøking og start på yrkeslivet tross alt ikke er en god kombinasjon med barnefødsler. Disse utsettes derfor til en er godt i gang med yrkeskarrièren.

Dette har resultert i historisk lav fødselsrate. Samt historisk høy alder på fødende kvinner, med negative konsekvenser både for mor, barn og samfunn. Skal denne situasjonen endres mener vi to faktorer i vårt forslag er vesentlige.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Intensjonen i forslaget støttes

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget. Forslaget stemmer overens med Aps mål om at flere skal få barn tidligere. Det er imidlertid ikke uten videre enkelt å sikre samme økonomiske betingelser for de som er under utdanning som for de i arbeidslivet, bla. siden man under utdanning får studiestøtte som er langt lavere enn arbeidsinntekt. Ap er opptatte av å tilrettelegge for at flere skal kunne få barn under utdanning uten at dette skal være til hinder, og har bla. foreslått 12 måneders studiestøtte for studenter med barn som del av vårt alternative statsbudsjett for 2019. I tillegg har vi en storstilt satsing på flere barnehageplasser, og vi er opptatte av at utdanningsinstitusjonene skal tilrettelegge for en studentgruppe i endring, der også mange får barn i studietiden.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

62 **Lærlingeplass må følge utdanningsløpet**
Indre Østfold Arbeiderparti

Forslag:

Yrkesfagutdanningen må ha en kobling mellom teoretisk læring og lærlingeplass.

Begrunnelse:

Skolen må være forpliktet til å bistå med å skaffe lærlingeplass, slik at utdanningsløpet først er ferdig når også læretiden er fullført. For mange unge faller utenfor og ikke fullfører utdanningen samtidig som mange bransjer har mangel på fagarbeidere. Dette må i større grad være i regi av det offentlige.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Det vises til tidligere landsmøteforslag.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes.

I 2017 foreslo vi en yrkesfagmilliard som del av et mer forpliktende samarbeid mellom stat, kommune og arbeidsliv for å sikre alle kvalifiserte læreplass. I Trontaledebatten 2017 la Arbeiderpartiet fram forslag om at alle kvalifiserte søkere med ungdomsrett må sikres tilbud om læreplass etter Vg2.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

64 **Digitalt løft i skolene**
Sarpsborg Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderparti ønsker en økt satsning på digitale verktøy i skolene.

Det ses på muligheten for en engangsbevilgning til investering i digitale verktøy til alle kommuner/fylkeskommuner for å sikre et likt utgangspunkt for alle elever.

Begrunnelse:

Slik situasjonen er i skole-Norge i dag, er det opp til den enkelte kommune og de ulike kommuners prioriteringer hvorvidt skolene har nettbrett/pc til alle elever. Vi lever i dag i et digitalt samfunn, og for å sikre at alle barn får de samme mulighetene til å lære og arbeide på digitale plattformer mener vi at det må gjøres et digitalt løft for skolen-Norge. Sarpsborg Arbeiderparti vil derfor at det gis en engangsbevilgning til alle kommuner for å sikre et likt utgangspunkt slik at alle elever får nettbrett/pc til bruk i skolehverdagen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Østfold Arbeiderparti støtter forslaget og anbefaler at det oversendes stortingsgruppa for videre arbeid.

Sentralstyrets merknad:

Ansees dekket i partiprogrammet under vår politikk for fremtidens skole. Et digitalt løft for skolen er også fulgt opp i Arbeiderpartiets alternative budsjett for 2018 og 2019, der vi blant annet foreslår å innføre en fondsordning etter dansk modell der stat og kommune spleiser på investeringene i digital infrastruktur.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

66 Skolehverdagen
*Sarpsborg Arbeiderparti***Forslag:**

Skoledagene i grunnskolen utvides.
Alle barn og unge får et måltid i løpet av skoledagen.
Aktivitetsskolen/SFO inkluderes i skolehverdagen.

Begrunnelse:

Sarpsborg Arbeiderparti vil at det primært ses på en ny skolereform som tar med seg innspillene som kommer i evalueringen av 6-åringenes hverdag i skolen (Reform -97). Sarpsborg Arbeiderparti mener at det trengs en endring i skolehverdagen for å tilpasse skolen og barna og unges skolehverdag til den tiden vi lever i, hvor repetisjon og gjennomgang av fagstoff kan gjøres i skoletiden. Barn og unge er fremtiden, og i deres skolehverdag legges fundamentet for generasjonene som kommer.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget anses dekket av i forslagene fra oppvekstutvalget om aktivitetstime som del av skoledagen, aktivitetsskolereform og skolemat.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

83 Livslang læring
*Fredrikstad Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet skal arbeide for at vi har utdanningssystemer som gir arbeidstakere rett til utdanning.

Begrunnelse:

Kompetanse er det viktigste grunnlag for verdiskaping og utvikling av velferds-samfunnet. Dersom velferden i samfunnet skal sikres, må vi ha et utdanningssystem, inkludert en arbeidslivstilpasset fag- og yrkesopplæring som har høy kvalitet. Utdanning er nøkkelen til både integrasjon, inntekt, følelse av mestring og helse. Ulikhet i utdanning fører til ulikhet i arbeid og levekår. Det skal lønne seg å ta en utdannelse, da økt utdannelse er av avgjørende betydning for den enkelte og samfunnsutvikling, produktivitetsvekst og fortsatt utvikling av innovasjon og konkurranseevne. Norge må satse et utdanningssystem hvor kvalitet i alle ledd vektlegges og hvor det gjøres attraktivt å være lærer for våre

barn, unge og andre som er brukere av våre utdanningsvirksomheter. Muligheten til å erverve kompetanse, autorisasjon og videreutdanning må stimuleres ved at også dette vektlegges lønnsmessig og forplikter arbeidsgiver ved stillings- og lønnsvurdering. Her må det legges til grunn at realkompetanse kan opparbeides gjennom lønnet eller ulønnet arbeid, utdanning, organisasjonserfaring eller på andre måter. Livslang læring må realiseres i et samspill mellom individuelt initiativ, Tilrettelegging på arbeidsplassen og offentlig støtte.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Østfold Arbeiderparti støtter intensjonen i forslaget og anbefaler at det oversendes sentralstyret.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen anses dekket av Aps kompetansereform, som er videreutviklet over 3-4 statsbudsjetter, samt punktet i partiprogrammet om at Ap vil "Sikre at arbeidstakere gjennom avtaler i arbeidslivet opparbeider seg rett til etter- og videreutdanning." For at denne retten skal være reell, slik forslagsstiller er opptatt av, må det bla. være finansieringssystemer som gjør det mulig å ta utdanning, det må utvikles flere og tilpassede utdanningsprogrammer, partene må samarbeide om å definere behovene og arbeidstagerne må ha en rett til kompetanseheving /etter- og videreutdanning gjennom et langt arbeidsliv. Det er også målene i vår kompetansereform.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

89

Kunnskap i skolen

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil innføre mer kunnskap om arbeidsliv i skolen

Begrunnelse:

Skolen skal gi læring og kunnskap til elever for at de i fremtiden skal kunne leve selvstendige liv. Det er viktig for arbeidslivet at elever har kunnskap om hvordan arbeidslivets spilleregler er, samt hvordan elever kan forberede til møte med arbeidslivet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Østfold Arbeiderparti støtter intensjonen i forslaget, og anbefaler at det oversendes sentralstyret.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget ansees dekket i partiprogrammet.

Intensjonen i forslaget er også relevant for Fagfornyelsen, det pågående arbeidet med fornyelsen av læreplanene i skolen. Arbeidet er ikke ferdig, men det har skapt debatt at arbeidsliv og partene i arbeidslivet har vært viet liten oppmerksomhet i arbeidet. De nye læreplanene skal ikke behandles av Stortinget, men debatten følges opp av utdanningsfraksjonen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

90 **Ungt entreprenørskap**
*Fredrikstad Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil øke støtten til ungt entreprenørskap, samt motiverer kommunene til å i større grad ta del i programmet.

Begrunnelse:

Øke elevenes forståelse for arbeid og næringsliv, demokrati, kreativitet og entreprenørskap.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslagene er i tråd med det Arbeiderpartiets landsmøte i 2017 vedtok i partiprogrammet: «På sikt erstatte bompenger med veiprising som i større grad tar hensyn til kjøremengde og utslipp av klimagasser». Stortingsgruppa har fulgt opp dette med et representantforslag om å utrede vegprising til erstatning for dagens bompenger og andre driftsrelaterte bilavgifter (Dokument 8:35 S (2018-2019)). Krf fremmet et lignende forslag samtidig.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

93 **Helsesykepleier**
*Fredrikstad Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderparti vil etablere en kompetansestrategi for utdanning av flere helsesykepleiere, samt gi rom for kommunene til å ansette flere av denne yrkesgruppe i skolene våre.

Begrunnelse:

Helsesykepleiere er en viktig del av unges liv og spesielt i et forebyggende perspektiv om psykisk helse. Desto viktigere er yrkesgruppen en god støtte rundt læreren som er avgjørende for elevenes læring og utvikling.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget som supplerer vår politikk om skolehelsetjenesten. Siste del av forslaget anses dekket av vårt alternative statsbudsjett, samt vår samlede satsing på bedre kommuneøkonomi.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

99 Gratis barnehage for alle
*Grünerløkka Arbeiderpartilag***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil:

- innføre gratis barnehage for alle barn i Norge fra ett til fem år i løpet av neste fireårsperiode.

Begrunnelse:

Barn som går i barnehage gjør det bedre på skolen og har en sterkere tilknytning til arbeidslivet senere i livet. For foreldre og særlig aleneforeldre betyr barn i barnehage at man kan jobbe mer og sikre inntekter til husholdningen. Barnehage har særlig stor betydningen for læring hos barn fra lavinntektsfamilier og barn med minoritetsbakgrunn. Når verdifulle arena er tilgjengelige for de fleste, men ikke alle er det positivt at mange får muligheter de før ikke hadde, men uheldig at noen står igjen.

Innføring av ordninger som gratis kjernetid i barnehagen viste at blant minoritetsspråklige barn i Oslo deltok ti prosentpoeng flere enn før. I foreldrebetalingen er det nå utviklet et komplisert og sammensatt regelverk for moderasjonsordninger og inntektsgrenser som er vanskelig å sette seg inn i. Inntektsgrenser og behovsprøvde ordninger for dem med svak økonomi er en billigere ordning for samfunnet på kort sikt, men har flere store nedsider. Ordninger som gjelder alle varer lenger, har bredere støtte i befolkningen, unngå mistillit til velferdsstaten og kutter kostnader til kontroll og administrasjon.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap er for en utvidelse av tilbudet med gratis kjernetid og på sikt utvide dette til å gjelde flere aldersgrupper. Overgang til gratis barnehage for alle barn i barnehagealder alder blir for omfattende i bare en fireårsperiode, og bør være opp til den enkelte kommune å avgjøre.

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet for 2017-2021 er det vedtatt at vi vil bevare maksprisordningen. I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjetter for 2018 og 2019 har vi gått mot regjeringens realøkninger i makspris, men ikke prioritert gratis eller større reduksjoner i barnehageprisen. Sentralstyret bemerker at gratis barnehage ikke har blitt prioritert i oppvekstutvalgets forslag. Gratis barnehage for alle barn vil koste anslagsvis 11,9 milliarder kroner i året.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

105 **Få slutt på homo som skjellsord**
Homonettverket

Forslag:

Arbeiderpartiet mener at alle skoler og barnehager har en plikt til å forebygge, undersøke og avdekke mobbing og krenkingen i læringsmiljøet. Det må iverksettes tiltak for å få bukt med bruken av homo som skjellsord.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap støtter forslaget. Byrådet i Oslo har opprettet mobbeombud for å styrke kampen mot mobbing. Se Oslo kommunes tiltaksplan for et godt psykososialt miljø for barn og unge i Oslo og etablering av mobbeombud.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes.

Skolen har en lovfestet plikt til å sikre alle elever et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Og en lovfestet nulltoleranse mot mobbing, vold, diskriminering og trakassering, herunder selvsagt også trakassering for legning eller kjønnsidentitet. I 2016 la vi fram 50 likestillingsforslag i Stortinget, herunder at skolene måtte forpliktes til å arbeide mot seksuell trakassering, siden den gang er begrepet trakassering tilføyd i opplæringsloven. I 2017 ble det innført en aktivitetsplikt som gir skolene plikt til å følge opp alle mistanker og varsler om at en elev ikke har et godt skolemiljø. Likeverd, likestilling og toleranse er også sentrale verdier i overordnet del av læreplanen som trer i kraft når nye læreplaner innføres, slik det også er i nåværende generell del av læreplanen.

Det bør ikke være politisk detaljstyring av hvordan skolen organiseres sitt arbeid eller opplæringen. Både lokalt og nasjonalt kan man bruke kampanjer, flere tilgjengelige læringsressurser og andre tilsvarende tiltak som kan skape oppmerksomhet rund temaet og bidra i skolens arbeid.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

106 **Kjønns- og seksualitetsmangfold inn i seksualundervisningen**
Homonettverket

Forslag:

Arbeiderparti ønsker å fornye og forbedre seksualundervisningen til å også omhandle kjønns- og seksualitetsmangfold, grensetting, relasjoner og ansvar.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Seksualundervisningen tar allerede opp disse emnene, men tilbakemeldingen fra interesseorganisasjoner er at det ikke er satt av nok tid. Et nytt livsmestringsfag kan bidra til å løse problemet.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen støttes. Forslaget er allerede programfestet politikk, og temaet er også omtalt i forslagene fra oppvekstutvalget.

Arbeiderpartiet fremmet i alternativt budsjett for 2018 forslag om å fornye seksualundervisningen, siden da har regjeringen slått fast at dette skal ivaretas i Fagfornyelsen, de nye læreplanene i norsk skole som skal tre i kraft i 2021. Her skal også livsmestring være et tverrfaglig tema, slik Stortinget har vedtatt i forutsetningene for prosessen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

112 Arbeiderpartiet må sikre Vikingearven
*Fredsforum***Forslag:**

AP må sørge for å finansiere redningen av vikingskipene de unike gjenstandene fra Oseberg og Gokstad gravene og sikre utvidelsen av Vikingskipsmuseet på Bygdøy. AP må også være pådrivere for at Norges unike Vikingetidsarv fra kongegravene i Vestfold til høvdingsetet på Borg i Lofoten og Vikingeskattene på Bygdøy blir innskrevet på UNESCOs Verdensarvs liste.

Begrunnelse:

Situasjonen for Vikingskipsmuseet er akutt etter Regjeringens budsjett ble fremlagt uten bevilgninger til å sikre Norges mest kjente kulturminner. Vikingskipene står i fare for å gå i oppløsning og den manglende bevilgningen kan også resultere i stenging av en av landets viktigste turistattraksjoner og kulturminnesmerker. AP må sikre et internasjonalt fokus på Vikingearven ved å initiere at Norges vikingeminnermerker blir en del av Unescos Verdensarvliste. Den blåblå Regjeringens manglende ansvar i denne saken viser at norske myndigheter ikke anerkjenner de store verdiene vikingearven representerer.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap støtter intensjonen i forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget anses dekket av Aps alternative budsjett for 2019, der vi setter av penger til en akutt redningspakke for vikingskipene, som del av vår satsing på 100 mill til bygg og infrastruktur i universitets- og høyskolesektoren.

Vikingskipene har en uvurderlig betydning som del av vår nasjonale forhistorie, og som uerstattelige fortidsminner og verdensarv. Arbeiderpartiet er derfor sterkt kritiske til at regjeringen med viten og vilje ikke prioriterer å redde vikingskipene på Bygdøy, som er truet av akutt ødeleggelse. Vi har satt av midler i vårt alternative budsjett til en akutt redningspakke for sikring av skipene og det alunkonserverte materialet ellers, i tråd med ønskene fra museet og Universitetet i Oslo. Vi håper også at regjeringen nå vil prioritere å redde vikingskipene snarest., og senest i revidert nasjonalbudsjett. Videre vil vi be regjeringen sørge for at vikingskipene sikres for ettertiden, og kommer under behandlingen av Kunnskapsdepartementets budsjett til å fremme forslag om at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en plan for hvordan den samlede vikingskiparven, inkludert gjenstander, kan sikres og bevares for ettertiden.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

125 Søkere til videregående skole med voksenrett må sikres elevplass ved primærskole.

Sunnadal Arbeiderparti

Forslag:

Sunnadal Arbeiderparti mener at søkere med voksenrett, som søker ordinær videregående opplæring i ordinær videregående skole, må sikres elevplass på lik linje med søkere med ungdomsrett. Søkere med voksenrett må tas med i beregningsgrunnlaget ved dimensjoneringen av størrelsen på klasser og antall klasser i de videregående skolene.

Begrunnelse:

Det er mange voksne som ønsker å ta videregående utdanning i ordinær videregående skole. Mange av disse er flyktninger som trenger en utdanning for å komme i arbeid. Dessverre er ikke rettighetene til søkere med voksenrett like sterke som for de med ungdomsrett. Søkere med voksenrett står bakerst i køen, og får kun elevplass dersom det er ledige elevplasser i klassene etter at de med ungdomsrett er tildelt plass. I noen tilfeller blir ikke klasser startet opp fordi det er for få med ungdomsrett. Dette på tross av at klassen hadde hatt nok elever for oppstart dersom søkerne med voksenrett hadde blitt regnet med. Søkere med voksenrett, som av de nevnte årsakene ikke får tilbud om plass ved den videregående skolen de har søkt, får dermed tilbud om elevplass på en annen videregående skole, ofte langt fra primærskolen. Da de fleste av disse søkerne er familisert og har små barn i barnehage og skole, er det ikke aktuelt å takke ja til tilbudet om elevplass langt hjemmefra. Dermed får de ikke tatt utdannelsen de trenger for å komme i arbeid.

Sunnadal Arbeiderparti mener det må tas et nasjonalt grep og rettes opp i denne uretten ved å likestille søkere med voksenrett med ungdomsrett, og at disse søkerne til sammen blir lagt til grunn ved dimensjonering av linjetilbudene ved de videregående skolene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Voksne har samme rett til videregående skole som elever med ungdomsrett, så fremt de fyller kravene til voksenrett. Voksenretten går lenger enn ungdomsretten da voksne også har rett til å få et opplæringstilbud tilpasset sitt behov, ønsket sluttkompetanse og innen rimelig tid, uavhengig av når man søker. Voksne elever har normalt rett til å tas inn på tilbud særlig tilpasset voksne, men kan få tilbud om opplæring om (opplæringslova § 3-1) videregående for ungdom dersom det er ledig kapasitet. Har en elev med voksenrett fått tilbud om å begynne opplæring ved videregående skole har man rett til å fullføre hele skoledelen av opplæringen i videregående skole. Fylkeskommunen har ansvar for å gi alle elever med voksenrett et tilpasset tilbud, inkludert behovet for praktisk tilrettelegging og skyss. Dersom det ikke er forsvarlig med daglig skyss har fylkeskommunen ansvar for å innlosjere eleven. En voksen elev må ikke ta imot et tilbud om opplæring i videregående skole, og har da fremdeles rett på et tilpasset tilbud.

Intensjonen bak forslaget om å gi elever med voksenrett et bedre tilbud er god, men det er uklart hvordan forslaget skal gjennomføres og hvilke konsekvenser dette kan få. Det er krevende å dimensjonere kapasiteten i videregående opplæring også for elever med voksenrett fordi det er svært uforutsigbart hvor mange søkere man får. Her kan for eksempel situasjonen i arbeidsmarkedet eller innvandring ha store lokale utslag fra år til år. En likestilling ved inntak til videregående opplæring kan

bety at ungdom ikke får oppfylt sin rett til videregående opplæring fordi det ikke er nok kapasitet, elever med ungdomsrett har da ikke samme rett til et annet tilpasset tilbud som en voksen elev. På den andre siden kan det bety en svekkelse av voksnes rett til et tilpasset tilbud, dersom voksne primært skal gis plass i videregående skole.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

131 Private barnehager *Bjerkreim Arbeiderparti*

Forslag:

Private barnehager skal betale samme pensjonssats som de kommunale for å bli økonomisk likebehandlet.

Kommunen skal ha forkjøpsrett til pris fastsatt ved takst dersom en privat barnehage skal selges.

Begrunnelse:

Kommunen har ansvaret for barnehagene. Likebehandling er et viktig prinsipp. Reell likebehandling blir derfor viktig og riktig.

Kommunen skal ha mulighet for å sikre seg kontroll over barnehagene i kommunen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har programfestet at vi vil la kommunene stille like krav til offentlige og private barnehager, og har foreslått dette i Stortinget både i stortingssesjonen 2017/2018 og 2018/2019. Våren 2018 fikk vi også gjennomslag for forslag om at private barnehager må ha arbeids-, lønns- og pensjonsvilkår minst på linje med offentlige barnehager. I de alternative statsbudsjettene siden 2014 har vi også foreslått et kutt i tilskuddet til private barnehager som følge av at det i dag ikke stilles like krav, men likevel gis likt tilskudd.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

132 Den praksisnære skolen. *Årvoll Arbeiderpartilag*

Forslag:

De praktisk-estetiske fagenes status, betydning og viktighet må heves. - Flere valgfag i ungdomsskolen.

Begrunnelse:

Hvis du spør en elev hvilket fag han/hun liker best på skolen er svaret ofte de praktisk-estetiske fagene, der elevene får utviklet seg kreativt og brukt hele seg selv. I dag oppleves skolen for mange som altfor teoritung. Det må bli mer fokus på hva elevene skal bruke kunnskapen de lærer rent praktisk. Men

fokuset på norsk, matematikk, engelsk og naturfag dominerer som de "viktigste" fagene, også med tanke på videreutdanning for lærerne.

(Et samlet Storting gikk inn for i 2015 for å øke kompetansekrava i engelsk, norsk og matte. Det betyr at mange lærere blir avskiltet i 2025. Det har gjort at mange lærere som nå videreutdanner seg i fagene matematikk, norsk og engelsk. Det er derfor vanskelig å understreke viktigheten å etterutdanne seg i de andre fagene, som ikke blir likestilt.) Så det må sikres at lærere som kan bli avskiltet i 2025 ikke forblir ukvalifiserte lærere. Man må utvikle systemer for å se på reel kompetanse, ut ifra erfaring.

Elevene må få oppleve mestring i sin skolehverdag. Det må derfor innføres flere valgfag og mulighet til flere praksisdager på ungdomsskolene for å gi elever kjennskap og kunnskap om arbeidslivet.

Et annet tiltak er å innføre arbeidslivets skolesekk fra 5.trinn på alle skoler, med skolebesøk flere ganger i året.

I samsvar med de nye læreplanene som kommer i 2020, bør AP være tidlig ute på banen med å støtte opp om den overordnede delen av læreplanen og fokuset på tverrfaglighet, dypbelæring og kritisk tenkning, på tvers av alle fag.

Skolen må få mindre målkrav til seg, da alt som skal lærer på skolen ikke kan måles i tall. Politikere må ikke hive seg på trender og synse, skolen skal være drevet på forskningsbasert kunnskap.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Intensjonen i forslaget er god, men det er nødvendig å konkretisere hvilke hvordan man ønsker å styrke de estetiske fagene og hvilke valgfag man vil prioritere før man går videre.

Sentralstyrets merknad:

Ansees dekket i partiprogrammet, der Arbeiderpartiet vil innføre den praktiske skolesekken, styrke og forbedre de praktiske og estetiske fagene, inkludert å gi lærere mulighet til etter- og videreutdanning i disse, etablere flere praktiske læringsarenaer og legge til rette for flere valgmuligheter som for eksempel elevbedrift og entreprenørskap i skolen. I programmet slår vi fast at skolen må stimulere til kritisk tenking, og foreslo at dette burde inkluderes i en sjette grunnleggende ferdighet i skolen som vi foreslo innført da Stortinget behandlet grunnlaget for Fagfornyelsen i 2016.

I alternativt budsjett for 2019 foreslo Arbeiderpartiet to store satsinger på praktisk læring i ungdomsskolen og lek på barnetrinnet, nettopp for å fremme en bedre skolehverdag med mer praktisk og aktiv læring, mestring og trivsel for elevene. Høsten 2017 foreslo Arbeiderpartiet å innføre den praktiske skolesekken for å gi elevene mer praktisk læring. Vi har foreslått at bachelor i praktiske og estetiske fag fremdeles skal kvalifisere for opptak til praktisk pedagogisk utdanning, for å ikke svekke den reelle kompetansen i de praktiske og estetiske fagene. Arbeiderpartiet har vært pådrivere for at livsmestring skulle være et av de tverrfaglige temaene i ny læreplan, slik også demokrati og medborgerskap og bærekraftig utvikling er og at «å utforske og skape» skulle innføres som en sjette grunnleggende ferdighet i skolen. Det siste forslaget fikk dessverre ikke flertall.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

133 **Helhetlig utredning om fysisk aktivitet i skolen.**
Årvoll Arbeiderpartilag

Forslag:

Arbeiderpartiet vil sette i gang en helhetlig utredning om fysisk aktivitet i skolen.

Begrunnelse:

Ved noen skoler praktiseres fysisk aktivitet ikke overhodet, noen steder med ufaglærte og noen steder med pedagoger, noen steder bare på noen trinn. Fysisk aktivitet kan føre til at klassens dynamikk ikke blir forverret, da det ikke er redegjort for hva slags tilbud vi skal gi og hvem som skal lede det. Det må settes av ressurser, og mål og mening til dette. Innholdet i faget må bli tydeligere og derfor er det behov for en utredning.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Det finnes allerede rikelig med forskning på fysisk aktivitet i skolen, og det er derfor unødvendig med en ny utredning.

Sentralstyrets merknad:

Ansees dekket i partiprogrammet og i relevante forslag fra oppvekstutvalget.

Arbeiderpartiet fikk høsten 2017, sammen med resten av opposisjonen, flertall for å innføre en time daglig fysisk aktivitet for alle elever i grunnskolen i løpet av skoledagen, med dagens timetall. Det vedtaket skal regjeringen følge opp, slik Stortinget har pålagt dem. Fysisk aktivitet skal ikke bety daglig undervisning i kroppsøving, men at man bruker fysisk aktivitet i undervisningen av eksisterende fag, i friminutt og andre pauser.

Vi har et omfattende kunnskapsgrunnlag om fysisk aktivitet i skolen, men ved innføringen av en nasjonal ordning vil det helt sikkert være behov for mer. Regjeringen Stoltenberg II fikk gjennomført en rekke gode utredninger og forskningsprosjekter om fysisk aktivitet i skolen, og utviklet ressurser som kan brukes av skolen til å finne og gjennomføre aktiviteter. Det er også igangsatt et forskningsprosjekt om fysisk aktivitet som er inne i siste fase nå og som er særlig rettet mot ungdomsskolen. Når fysisk aktivitet i stor grad skal gjennomføres som del av undervisningen vil dette gjennomføres av lærere og slik lærere mener fungerer best i sin undervisning. Aktiviteter lagt til friminutt eller pauser står skolene fritt til å organisere slik de mener fungerer best.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

134 **Det må utredes hva AKS er og skal være. Hvor vil vi med AKS i et langsiktig perspektiv?**
Årvoll Arbeiderpartilag

Forslag:

AKS bør ikke være skolefokusert. AKS skal være et tilbud etter skolen, med fokus på det sosiale, kreativitet, hvile og fysisk aktivitet. Mange elever synes allerede at skoledagen er lang nok, og trenger å få lov til å være barn, uten at læringsmål skal integreres på alle arenaer de ferdes. Samtidig har finansieringen av AKS vært en utfordring for driften mange steder, så her må andre løsninger utredes.

Det må til slutt også innføres kompetansekrav for de som jobber i AKS, og videreutdanning for de som allerede er i jobb.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Kommunene har i dag stor frihet til å selv bestemme innholdet i AKS. Oslo Ap støtter intensjonen i forslaget, men er skeptiske til omfattende nasjonale bestemmelser for hvordan kommunene skal drive AKS.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har programfestet at vi ønsker å innføre Aktivitetsskole over hele landet, innføre makspris og nasjonale krav til innhold. Dette for å sette noen felles rammer og kvalitetskrav til tilbudet de yngste elevene i skolen får før og etter skoletid. Intensjonen i forslaget er også dekket i innstillingen fra oppvekstutvalget.

I alternativt budsjett for 2019 har Arbeiderpartiet foreslått en satsing på kvalitet i AKS/SFO, særlig rettet mot ansattes kompetanse. Arbeiderpartiet har sammen med resten av opposisjonen fått gjennomslag for at regjeringen må gjennomgå dagens SFO-ordning, rapporten ble presentert i slutten av desember 2018 og vil bli fulgt opp av utdanningsfraksjonen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

135 Mer fleksibel overgang: Barnehage - Barneskole

Årvoll Arbeiderpartilag

Forslag:

1.klassingene må få "lekeåret" sitt inn i skolen tilbake. Det må innføres gode systemer for overgang barnehage-skole. Det må utredes om barn født seint på året skal få starte et år seinere på skolen.

Begrunnelse:

Vi ser at stadig flere elever sliter i skolen og faller fra, og blir skoletrøtte. Det puttes stadig mer inn i skolen av hva elever skal lære, men ingenting tas ut. Helt fra barna er små skal de lære på normert tid, og alle skal nå samme mål. Det er ikke tilpasset opplæring. Barn i 1.klasse trenger først og fremst å lære å gå på skolen, lære å leke og være sosiale, og være i aktivitet. I dag er ikke det tilfelle. 1.klassingene må få lov lære å samhandle og leken skal være det fremtredende i læringen hele det første året. Målfokuset de første skoleårene må bort, og elevene må få oppleve mestring gjennom sin naturlige utvikling.

Det er i dag store forskjeller mellom skolene hvordan overgangen barnehage-skole foregår. Det bør innføres et nasjonalt system som gjør overgangen smidigere.

Det er stor forskjell på barns utvikling ifht når de er født på året, og muligheten bør være åpen for barn som man ser kan ha godt av å starte et år seinere i skoleløpet, skal kunne det.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

6-årsreformen er under evaluering. I denne sammenhengen må utsatt skolestart vurderes. Arbeiderpartiet bør avvete resultatet av disse prosessene før vi foreslår ny politikk.

Sentralstyrets merknad:

Oppvekstutvalget har ikke prioritert utsatt skolestart blant sine forslag, men har flere forslag som adresserer skolehverdagen til de yngste elevene.

Arbeiderpartiet fikk sammen med resten av opposisjonen gjennomslag for en evaluering av situasjonen til de yngste elevene i skolen sett opp mot intensjonene i seksårsreformen, som er under arbeid. Stortinget vedtok i 2017 en plikt for barnehager og skoler til å samarbeide om å gi barn en god overgang. Stoltenbergutvalget, som har fått i oppdrag å utrede kjønnsforskjeller i skolen, skal legge fram sine forslag i 2019, og har blant annet vurdert forskningen som finnes om effekten av tiltak som utsatt skolestart. Utdanningsfraksjonen på Stortinget vil følge opp anbefalingene fra utvalget når disse presenteres.

I alternativt budsjett for 2019 foreslo Arbeiderpartiet en stor satsing på lek i skolen for elevene på barnetrinnet. Vi har også fått gjennomslag for en times daglig fysisk aktivitet for alle elever i grunnskolen, som regjeringen nå er pålagt å gjennomføre.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

136 Mentor-ordning for nye lærere
*Årvoll Arbeiderpartilag***Forslag:**

Hver nyutdannet lærer skal ha en mentor med kvalifisert veilederfunksjon sitt første arbeidsår.

Begrunnelse:

Vi vet at halvparten av de som utdanner seg til lærere, velge å ikke jobbe i skolen. Vi må prioritere å jobbe med rekruttering til skolen og heve statusen og omdømmet til alle som jobber i skolen, spesielt hos de nyutdannede slik at de fortsetter i yrket. Derfor er det helt nødvendig med en mentor-ordning for nye lærere det første arbeidsåret.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo kommune har fra skoleåret 2016/2017 hatt et eget veiledningsteam med erfarne lærere som har spesialisert kompetanse. Oslo Ap støtter intensjonen i forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet støtter at alle nyutdannede lærere skal ha tilbud om en veiledningsordning, og har foreslått dette i Stortinget denne perioden. Vi vil også foreslå at denne retten skal forskriftsfestes nå i februar 2019, men det er tvilsomt om forslaget får flertall. Intensjonen er derfor dekket av Aps gjeldende utdanningspolitikk og er tidligere foreslått i Stortinget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

138**Gratis SFO/AKS***Vestfold Arbeiderparti***Forslag:**

Gratis SFO/AKS som et ledd i utvidelse av skolehverdagen.

Begrunnelse:

SFO er dyrt. I dag er foreldrebetalingen for en SFO-plass nærmere 3.000 kroner (heltid), og koster like mye som en barnehageplass. Dette er et tilbud for skoleelever før skoletid og etter skoletid. SFO bør være en universell ordning som tilbys til alle barn. For barnefamilier med barn både i barnehage og SFO er de månedlige kostnadene på 6.000 kroner, i tillegg kommer kostpenger. Et stort innhugg i familieøkonomien til veldig mange.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Vedtatt i representantskap: Vedtatt

Sentralstyrets merknad:

Ansees dekket av oppvekstutvalgets forslag om daglig aktivitetstime og programfestet politikk om Aktivitetsskolereform med makspris og skjermingsordninger.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

141**Flere yrkesgrupper inn i skolen***Årvoll Arbeiderpartilag***Forslag:**

Flere yrkesgrupper i skolen: Det må være økonomisk handlingsrom for skolene når som helst på året å sette inn voksenpersoner i ulike yrkesgrupper i skolen raskt på plass når det trengs, som barne- og ungdomsarbeidere og miljøarbeidere. Ufaglærte assistenter og andre som i dag ofte følger de mest utfordrende elevene uten ekstra ressurser i et klasserom må få veiledning.

Begrunnelse:

Dette vil både gi elevene mer hjelp og faktisk kunne tilby eleven tilpasset opplæring, og gi lærerne tid til å være lærere. De elevene som utfordrer mest i klasserommet og forstyrrer ordinær undervisning må få tilstrekkelig hjelp. I dag "brannslukkes" det som regel når en elev agerer, ved å settes inn en ufaglært assistent en periode for "å løpe etter" denne eleven. Dette er elevene som ikke kvalifiserer til spesialundervisning men heller ikke klarer å følge ordinær undervisning.

Skolen i dag utjevner ikke forskjeller og vil fortsette å skape elever som faller fra, hvis vi ikke setter inn flere yrkesgrupper og mer profesjonell hjelp i skolen.

AP vil styrke skolenes økonomi og gi ressurser til at skolen, ledelsen og den enkelte lærer får rask profesjonell hjelp til enkeltelever som strever, utfordrer og som har vanskeligheter med å følge vanlig undervisning.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Intensjonen i forslaget er god, men dette er et spørsmål om de økonomiske ressursene og finansieringsmodellen for skolen i hver kommune. Forslaget bryter med dagens finansieringsmodell i Osloskolen, og reduserer kommunenes handlingsrom.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har programfestet at vi vil ha et lag rundt eleven, med flere yrkesgrupper rundt de yngste elevene, særlig for å følge opp at elevene får rask tidlig innsats. Forslaget dekkes også av forslag fra oppvekstutvalget forslag om flere yrkesgrupper i skolen, med særlig vekt på psyko-sosial kompetanse i laget rundt eleven.

Stortinget vedtok i 2018 en plikt for skolen til å gi elever på barnetrinnet med behov rask intensivoppfølging i lesing, skriving og regning, men regjeringen har ikke bevilget ressurser til innføringen. Arbeiderpartiet har i våre alternative budsjett foreslått penger til innføring av en lese, skrive og regnearanti, og da særlig til lærere, spesialpedagoger og andre fagpersoner som kan følge opp tidlig innsats.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

163

Videregående skole

Finnmark Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet bør jobbe med å utjevne forskjeller mellom hjemmeværende og borteboende elever på videregående skole.

Begrunnelse:

Loppa Arbeiderparti er opptatt av at borteboende elever skal få økt økonomisk støtte i form av stipend. Når barnefamilier har ungdommer som skal begynne på videregående skole vil mange familier vurdere å flytte fra kommunen for å komme nærmere skole. Vi har med økt bekymring sett at dette skjer i vår kommune. Utgifter og stipend øker ikke proporsjonalt. Vi mener det er viktig å bidra til å stoppe denne utviklingen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes.

Regjeringen har siden 2014 kuttet betydelig i lån og stipend til elever i videregående opplæring, i 2019 utgjør kuttene samlet over 450 millioner årlig. I alternativt budsjett for 2018 gikk Arbeiderpartiet mot

regjeringens forslag om også å kutte borteboerstipendet, et kutt KrF heldigvis fikk reversert i budsjettforliket. Arbeiderpartiet stemte for da behovsprøvingen av stipendordningen ble strammet inn, men mener regjeringen gikk mye lenger i innstrammingene enn det Stortinget ble forespeilet. I behandlingen av statsbudsjettet for 2019 foreslo Ap en gjennomgang av den samlede stipendsituasjonen for elever i videregående opplæring, men fikk ikke flertall for forslaget. Dette har vi også foreslått flere ganger før.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

173 Opplæring i bruk av smarttelefon som et enkelt tiltak mot digital utenforskap *Finnmark Arbeiderparti*

Forslag:

Alle bør få mulighet til å være med inn i den digitale hverdagen der alle kan få fullt utbytte av det fantastiske hjelpemiddelet som en smarttelefon faktisk er. Nå er det viktig at kommunene tar sitt ansvar og sørger for opplæring i bruken av smartteknologi til alle som har behov for det.

Begrunnelse:

Smarttelefonen kan bli det viktigste hjelpemiddelet i hverdagen for eldre og svaksynte. Den er riktignok liten og nett, men den kan revolusjonere deres måte å holde kontakt med omverdenen på. Med smarttelefonen holder man kontakten med kollegaer, venner, familie, leser aviser og svarer på e-post, kjøper og selger, betaler for pølser og brus under en fotballkamp, hører på lydbok og sjekker rutetabellen for kollektivtransport.

Når så mye er lagt opp til selvbetjening både i det offentlige og private, så må alle som trenger det få muligheten til å være med i den digitale utviklingen. Vi vet at den digitale hverdagen er kommet for å bli.

Ansvarer ligger i dag på voksenopplæringen i kommunene under spesialundervisning for voksne, og spesielt opplæringslovens § 4A-2. Her står det at opplæringen skal være knyttet til daglige gjøremål, f.eks. slik som lese- og skriveferdigheter. Dette beskriver presist opplæring i smarttelefon. For å bruke en smarttelefon må eldre og synshemmede på mange måter begynne å lære seg å lese og skrive på nytt. For å manøvrere med for eksempel en talesyntese på telefonen må man bruke et berøringsspråk på skjermen. Dette berøringsspråket må læres.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Ansees dekket av forslagene fra oppvekstutvalget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

180 **Studiefinansieringen gjennom Lånekassen må økes**
Finnmark Arbeiderparti

Forslag:

Studiefinansieringen gjennom Lånekassen må økes

Begrunnelse:

Hensikten med Lånekassen er at utdanning ikke skal være avhengig av den enkeltes/foreldrenes økonomi. Finansieringen er nå blitt så dårlig at det ikke bare er foreldrenes økonomi som teller, men også hvor i landet du bor. Utdanningsinstitusjonene er stort sett lokalisert til større byer, noe som betyr at de som bor der kan bo hjemme til de er ferdig med studiene. Det diskvalifiserer ungdom som vokser opp og bor usentralt. Bokostnadene de nå har gjør at det umulig å studere uten økonomisk påfyll fra andre, eller at de har mulighet til å jobbe ved siden av studiene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Ap vil sikre at alle som vil, får muligheten til å ta en utdanning, uavhengig av foreldrenes økonomi eller hvor i landet du bor. SSBs levekårsundersøkelse viser at fire av ti studenter får økonomisk støtte fra foreldrene i studietiden, mens seks av ti jobber ved siden av studiene. En tredjedel jobber mer enn ti timer i uken.

Arbeiderpartiet ønsker derfor en opptrapping mot 11 måneder studiestøtte, og har foreslått dette i våre alternative statsbudsjett. Vi støtter den opptrappingsplanen som Stortinget har vedtatt, og som er ferdig innfasert i 2021. Vi reagerer også på at Høyre/FrP-regjeringen har økt rentepåslaget, noe som gjør det dyrere for alle som har studielån.

Sentralstyret er skeptisk til at det sette et fast nivå for studiestøtten, da dette er et budsjettspørsmål fra år til år.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

181 **Etablere en uavhengig klageinstans**
Finnmark Arbeiderparti

Forslag:

Etablere en uavhengig klageinstans som skal ha behandlingsansvaret for klagesaker om mobbing og utrygt skolemiljø

Begrunnelse:

Mobbetallene går ikke ned, det viser tall fra elevundersøkelsen. Etter lovendringen i august 2017 på Opplæringslovens § 9 a, ser vi at fylkesmannen som klageinstans ikke har fungert på en måte som sikrer elevenes skolemiljø. Dette har blant annet barneombudet påpekt i sin rapport fra juli 2018, God hjelp til rett tid. Barneombudet avdekket følgende vedrørende fylkesmannens klagebehandling i mobbesaker:

1. Mange fylkesmenn foretar ikke en reell vurdering av barnets beste. I mange saker er det kun vist til lovhjemmelen, uten at det fremgår hva som er barnets beste, eller hvordan dette er vurdert og vektet mot andre hensyn.

2. Det er for store forskjeller i hvordan fylkesmennene vurderer om aktivitetsplikten er oppfylt. Noen av embeter vurderer kun enkelte av delpliktene. Flere begrunner ikke godt nok om skolene har gjort det som eleven med rimelighet kan forvente for å oppfylle aktivitetsplikten.

3. Det er for store forskjeller i hvor konkrete tiltak fylkesmennene vedtar at skolen må gjøre om aktivitetsplikten ikke er oppfylt, og om de begrunner det.

4. Fylkesmennene håndterer saker med særskilt sårbare elever ulikt. Det fører til at det er elever som ikke får nødvendig hjelp. Det er nødvendig med en felles forståelse av hvordan disse sakene skal behandles.

5. Det er for stor variasjon i saksbehandlingstiden til fylkesmennene. Lang saksbehandlingstid kan være skadelig for eleven. Fylkesmennene må ha tilstrekkelige ressurser og kompetanse til å kunne behandle saker raskt og trygt.

Arbeiderpartiet mener det er viktig å få på plass en uavhengig klageinstans som i realiteten får skolene til å følge loven, og som sikrer elevens rett til opplæring og læringsutbytte i et skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring, jfr generell del i ny læreplan LK2020 som nylig er vedtatt av Stortinget. Viser til Djupedalsutredningen og viser også til klageordningen i Sverige, som fungerer meget godt.

Fylkespartiets innstilling:

Støttes ikke.

Sentralstyrets merknad:

Ansees dekke i partiprogrammet der det står at Arbeiderpartiet vil "Gi barneombudet eller en egen instans behandlingsansvaret for klager i mobbesaker", slik Arbeiderpartiet også foreslo da Stortinget i mai 2017 behandlet endringen i opplæringsloven (Prop. 57 L 2016-2017) vedrørende behandling av mobbesaker.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

183

Gratis barnehage *Trysil Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- Ha gratis barnehage for alle barn.
- At kontantstøtten avvikles og brukes til delfinansiering av reformen.
- At staten fullfinansierer resten av reformen.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet mener alle barn i Norge skal ha gratis barnehageplass. Dette må være det neste store velferdsloftet i byggingen av Norge. Barnefamilienes hverdag har endret seg betydelig de siste tiårene, og nå går 90 % av alle barn i alderen 1 – 5 år i barnehage.

Barnehagene har fått en svært viktig rolle som inkluderende fellesinstitusjon i samfunnet.

Skal barn fra ulike sosiale lag sikres de samme muligheter i livet, må barnehagene være for alle og brukes av alle. Et viktig hinder for dette, er foreldrebetalingen i barnehagene.

Barnehager bidrar til likestilling og integrering, og gir barna en god start på utdanningsløpet. En gratis barnehage som omfatter alle barn, vil styrke barnehagens betydning som inkluderende fellesarena – kulturelt, språklig og sosialt.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet for 2017-2021 er det vedtatt at vi vil bevare maksprisordningen. I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjetter for 2018 og 2019 har vi gått mot regjeringens realøkninger i makspris, men ikke foreslått gratis barnehage eller ytterligere reduksjoner i makspris. I alternativt budsjett for 2019 foreslår Arbeiderpartiet også å kutte kontantstøtten, slik vi har gjort i en rekke alternative budsjetter. I alternativt budsjett har midlene blitt prioritert til andre tiltak, som blant annet flere barnehageplasser, flere barnehagelærere og finansiering av bemanningsnormen i barnehagen.

Gratis barnehage har ikke blitt prioritert i oppvekstutvalgets forslag. Gratis barnehage for alle barn vil koste anslagsvis 11,9 milliarder kroner i året.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

204 Framtidsretta seksualitetsundervisning *Lillehammer Arbeiderparti*

Forslag:

AUF mener at seksualitetsundervisningen bør innføres allerede i barnehagen og tidlige skoleår. Undervisningen skal ta for seg grensesetting for bekjempelse av voldtekt og overgrep. Temaer som variasjoner i kjønnsuttrykk, legning og identitet er også noe som denne tidlige seksualitetsundervisningen bør legge vekt på.

Begrunnelse:

UNG-rapporten fra 2016 viser at dagens seksualitetsundervisning er svært mangelfull. Rapporten viser at seksualitetsundervisningen er dårlig tilpasset det mangfoldet vi mennesker består av, og snarere er tilrettelagt for heterofile cispersoner. Med andre ord er seksualitetsundervisningen et ujevnt tilbud. Den undervisningsformen som vi har i dag tar sjeldent opp kommunikasjonsdelen av sex, som grensesetting og samtykke - områder som egentlig er essensielle når det kommer til seksualitet og forståelse vedrørende egen kropp og egne rettigheter. Derfor mener AUF at vi skal ha en mer framtidsretta undervisning der barna våre lærer om grensesetting og ikke bare hvordan et bind ser ut.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Ansees dekket i partiprogrammet, der det står at Arbeiderpartiet vi fornye og forbedre seksualundervisningen til å også omhandle kjønns- og seksualitetsmangfold, grensesetting, relasjoner og ansvar. I alternativt budsjett for 2018 foreslo Arbeiderpartiet å satse på fornying av seksualundervisningen, som del av en bred satsing mot vold og overgrep mot kvinner og barn. Seksualundervisningen skal fornyes som del av Fagfornyelsen, i de nye læreplanene som vil gjelde i skolen fra 2021.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Forslag:

Lillehammer Arbeiderparti mener at tilskuddsordningen for private ordninger legges om, og bygges opp etter samme mal som finansieringen av private grunnskoler. Det betyr at kommunene skal yte støtte til private barnehager etter en forutsigbar sats bestemt av staten basert på et nasjonalt gjennomsnitt for hva en offentlig drevet barnehageplass koster, og at driverne av private barnehager ikke kan drive kommersielt å ta ut store utbytter fra driften.

Begrunnelse:

I dag får private barnehager støtte basert på kommunale barnehagekostnader to år tilbake i tid. Dette skaper store utfordringer for kommuner med hensyn til barnehagestruktur, men enda mer utfordrende er det at kommuner som gjerne vi tilby barnehageplasser utenfor hovedopptaket ikke kan ta seg råd til dette fordi det vil koste dobbelt opp i kommuneregnskapet to år frem i tid.

Ordnningen legger også til rette for dårligere lønns- og pensjonsvilkår for de ansatte i private barnehager. I perioden 2009 til 2013 utgjorde pensjonsutgiftene i kommersielle barnehager i gjennomsnitt kun 3,6 prosent av lønnsutgiftene. Likevel får de automatisk et tilskudd som skal dekke pensjonsutgifter tilsvarende 13 prosent av lønningene i kommunale barnehager.

Barnehagene er veldig lønnsomme for eierne fordi de får tilskudd til utgifter de ikke har. Systemet er faktisk slik at dess lavere pensjonssparing er i de kommersielle barnehagene, dess høyere blir overskuddet og lønnsomheten. En rapport fra revisjonsselskapet BDO viste i fjor at egenkapitalavkastningen i barnehageselskapene har vært på 28,3 prosent i årlig gjennomsnitt de siste ti årene. Til sammenligning har Oslo Børs hatt en gjennomsnittlig årlig vekst på 8,4 prosent i perioden. Dagens tilskuddsordning legger til rette for velferdsprofittører.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet fikk i november 2018 flertall i Stortinget for vårt forslag om å gjennomgå finansieringssystemet for private og kommunale barnehager med sikte på å ivareta de små og ideelle barnehagene og en mangfoldig barnehagesektor. Utfordringene forslagsstiller peker på er noen, blant flere, av utfordringene vi mener det er grunn til å se på etter innføringen av bemanningsnorm i barnehagen. Da bør også systemet med gjennomsnittsberegning vurderes, men ikke ut fra det systemet som finnes for nasjonal sats i dag.

Arbeiderpartiet har ikke gått inn for en nasjonal sats for finansiering av private barnehager fordi dette med dagens system ville gitt private barnehager rundt 450 millioner mer i tilskudd årlig. Og med dagens regelverk dermed gitt grunnlag for langt større profittuttak for kommersielle barnehageeiere enn dagens system med gjennomsnittsberegning. Styrken med lokal beregning av tilskudd er at kommunene da kan ta høyde for de store faktiske forskjellene det er i utgifter til for eksempel husleie. Det er Utdanningsdirektoratet som hvert år får regnet ut dagens nasjonale tilskuddssats. Denne må brukes av kommuner som ikke har offentlige barnehager når de girt tilskudd til private barnehager. Alle kommuner må bruke de nasjonale satsene for kapitaltilskudd. Kommuner kan velge å bruke nasjonal sats også når de har offentlige, men forutsatt at den nasjonale tilskuddssatsen er over det barnehagene i kommunen etter regelverket har rett på ut fra lokal beregning.

Arbeiderpartiet har i inneværende stortingsperiode lagt fram en rekke forslag for å sikre at foreldrebetaling og offentlig tilskudd til private barnehager skal brukes til barnas beste, ikke gå til profitt for kommersielle eiere. Våre 2018 fikk Ap gjennomslag for å opprette et lovmessig skille mellom

kommersielle og ideelle private barnehager, en nødvendig endring for at kommunene skal kunne prioritere de ideelle aktørene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

225 Fødselspermisjon for studenter *Nord-Fron Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil gjøre det lettere å få barn under studietiden, ved at studenter med barn garanteres at lån, stipend og offentlige ytelser overstiger fattigdomsgrensen.

Begrunnelse:

For å motvirke synkende folketall og en aldrende befolkning er det ønskelig at flere starter å få barn tidligere i 20-årene, og får mulighet til å få mere enn to barn. De fleste venter i dag til de er ferdige med å studere og har jobbet i minst ett år før de får barn. Dette bidrar til høy gjennomsnittsalder på førstegangsfødende, og lave fødselstall. Ytelser til studenter med barn tilsvarende fattigdomsgrensen, vil være betraktelig lavere enn ytelsene enn det staten må utbetale ved fødsel etter at de har blitt yrkesaktive.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Fylkespartiet støtter at studenter som får barn bør få ytelser som overstiger fattigdomsgrensen.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har et uttalt mål om at flere skal få barn tidligere. Ap er opptatte av å tilrettelegge for at flere skal kunne få barn under utdanning uten at dette skal være til hinder, og har bla. foreslått 12 måneders studiestøtte for studenter med barn som del av vårt alternative statsbudsjett for 2019. I tillegg har vi en storstilt satsing på flere barnehageplasser, og vi er opptatte av at utdanningsinstitusjonene skal tilrettelegge for en studentgruppe i endring, der også mange får barn i studietiden. Men størrelsen på de ulike støtte- og stipendordningene er budsjettspørsmål, og bør ikke låses fast av et landsmøte.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

231 Innføre offentlig tilskuddsordning for vedlikehold av skolebygg *Jevnaker Arbeiderparti*

Forslag:

Det innføres offentlig finansierings/tilskuddsordning for vedlikehold/rehabilitering av skolebygg.

Begrunnelse:

På grunn av kommuneøkonomien er det stort behov for slike ordninger slik at kommunene kan klare å

oppretholde et godt fysisk læringsmiljø.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I alternativt statsbudsjett for 2019 foreslo Arbeiderpartiet å la kommunene ruste opp skoler, barnehager og svømmeanlegg for 5 milliarder i 2019 ved å gjenopprette rentekompensasjonsordningen regjeringen la ned i 2016 (de de ikke bevilget penger til nye investeringer). Vi foreslo å utvide ordningen til også å gjelde barnehagebygg.

Forslaget er å innføre samme rentekompensasjonsordning som regjeringen Stoltenberg I innførte i 2001-2009, der kommuner fikk kompensert rentene for lån til investeringer i rehabilitering av skoler og svømmeanlegg. Stoltenberg II bevilget ny investeringsramme i 2008, og til sammen gav ordningen kompensasjon for 30 milliarder i investeringer i skoler og svømmeanlegg, i snitt 2 milliarder i året. Ordningen finansierte over 2000 prosjekter ved over 1300 skoler, og i alle landet fylker og kommuner. Fra 2009 kunne kommuner også få kompensert investeringer i nye skolebygg, og i alternativt budsjett foreslo vi en videre utvidelse til barnehagebygg.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

233 Gratis barnehage og SFO *Jevnaker Arbeiderparti*

Forslag:

Innføre gratis barnehage og SFO.

Begrunnelse:

Jevnaker Arbeiderparti mener det er viktig å se barnehagen og SFO som endel av det helhetlig og sammenhengende utdanningsløpet tom videregående skole.

For at barnehagen og SFO skal være et tilbud for alle, bør det være gratis.

Dette er også et viktig tiltak for å hindre barnefattigdom og for at alle skal få like muligheter.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Kommunene står ikke rustet i dag økonomisk til å ta et slik løft, det må følges økonomiske midler med. Det er og positivt for å utjevne forskjeller for barn. Noen velger bort barnehage grunnet kontantstøtte, økonomi i familien og andre grunner.

Sentralstyrets merknad:

Oppvekstutvalget har behandlet temaet deltakelse i barnehage og SFO/AKS i sin innstilling og omtaler flere av målene forslagsstiller peker på, men utvalget har prioritert daglig gratis aktivitetstime på barnetrinnet i sine forslag. I tillegg har utvalget foreslått gratis aktivitetsskoletilbud for elever med funksjonsnedsettelse hele skoleløpet, til og med videregående opplæring, (koster anslagsvis mellom 80 og 120 millioner kroner årlig). Utvalget har også foreslått felles søskenmoderasjon for barnehage og aktivitetsskole, som anslagsvis koster 197 millioner kroner årlig.

Gratis barnehage og SFO vil anslagsvis koste 20 milliarder kroner årlig over statsbudsjettet. Her utgjør gratis barnehage 11,9 milliarder kroner årlig og gratis SFO 8,1 milliarder kroner årlig. I beregningene er det lagt til grunn at gratis SFO ville ført til full deltakelse. I partiprogrammet vil Arbeiderpartiet bevare maksprisordningen i barnehagen og innføre maksprisordning i aktivitetsskolen. I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjetter for 2018 og 2019 har vi gått mot regjeringens realøkninger i makspris, men ikke prioritert.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

234 Styrking av nasjonal utbygging til studentbyar. *Stad Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet må styrke nasjonal utbygging av studentbyar.

Begrunnelse:

Mange studentar i Noreg får seg ikkje hybel ved skulestart, og står i kø om å få ein studentbustad. Dette fører til at studentar står utan bustad ved studiestart, eller ender opp med å måtte leige ein dyr, privat hybel. Studentar som skal ta utdanning og vere med på å bygge landet bør fokusere på studiet sitt, og ikkje måtte oppleve stress og frykt med å sikre seg bustad.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Sogn og Fjordane er positive til saka, men vi påpeike at dette skal gjelde studentbustadar og ikkje berre studentbyar

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med Aps studentpolitikk. Ap har i alternativt budsjett foreslått 3000 studentbolig i året, fordelt over hele landet. Det er viktig for å sikre lik rett til utdanning, og er forankret i partiprogrammet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

257 Stipendordning til barn og unge i familier med behov *Arendal Arbeiderparti*

Forslag:

Stipend til videregående skole må legges om slik at stipendet regnes ut fra den forelders inntekt som eleven(e) har bostedsadresse hos, og ikke fra begge foreldres bruttoinntekt.

Begrunnelse:

Stipend til videregående skole ble tidligere regnet ut fra den forelders inntekt som eleven(e) hadde bostedsadresse hos. Etter omlegging ble begge foreldres bruttoinntekt slått sammen og lagt til grunn, uavhengig om det gis økonomisk støtte fra den forelder som eleven(e) ikke bodde hos. Dette har

medført at det er blitt svært vanskelig for noen foreldre å finne økonomisk mulighet for å gi sine(sitt) barn videreutdanning ut over grunnskole. Dette er med å forsterke de med lav inntekt sin vanskelige situasjon og forsterke forskjellene i Norge. Det er nødvendig å justeres dette tilbake til det som var situasjonen før omleggingen, slik at det igjen skal bli lik rett til utdanning, uavhengig av bosted og foreldres økonomi.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet støttet omleggingen forslagsstiller viser til i beregningen av stipendgrunnlag. Dette fordi det svekket tilliten til stipendordningen at den tidligere ordningen gav elever uten behov rett til grunnstipend. Det er prinsipielt viktig at foreldre har ansvar for å forsørge barna sine uavhengig av om barnet bor sammen med dem. Beregningen av stipend tar utgangspunkt i begge foreldres inntekt så lenge begge har forsørgeransvar. Å ha et formelt forsørgeransvar er ikke det samme som å ha foreldreansvar for barnet, også foreldre som er fradømt retten til omsorg eller samvær med barnet har et økonomisk forsørgeransvar. Foreldre kan ikke si fra seg forsørgeransvar. Så lenge et barn går på skolen har foreldre forsørgerplikt også etter at barnet har fylt 18 år. Dersom foreldre ikke betaler det bidraget man er pliktig kan man søke NAV om bidragsinnkreving. Dersom en forelder ikke betaler som avtalt kan man også søke NAV om bidragsforskudd.

Dersom en forelder er forsvunnet, kan dokumenteres utvandret, er under gjeldsordning, mangler bidragsevne eller har særlig sosialt tyngende grunner til å ikke kunne fylle forsørgeransvaret legges den andre forelderens inntekt til grunn for stipendberegning. Det er egne ordninger for barn som forsørges av barnevernet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

262 Åpne for muligheten til å ta eksamen på nytt ved stryk i VG3 innen 3 uker *Fredrikstad Arbeiderparti*

Forslag:

Fredrikstad Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal gå inn for å åpne for muligheten til å ta eksamen på nytt i tilfeller av stryk innen 3 uker i VG3. Eleven skal og ikke miste retten til å søke på førstegangsvitnemål.

Begrunnelse:

Med dagens ordning har stryk på eksamen i VG3 enorme konsekvenser for ens videre utdanning. Ikke bare mister man rett til vitnemål, men også rette til å søke på førstegangsvitnemål. En må i tillegg ta en til to straffe år alt på grunn av en dårlig dag. Å åpne for muligheten til å ta eksamen på nytt innen tre uker ville gitt eleven mulighet til å få vitnemål og søke på høyskole/universitet samme høst. Å få stryk har fatal økonomisk og utdanningsmessige konsekvenser. Dette rammer ikke kun eleven som stryker heller, men og familien og de rundt.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Østfold Arbeiderparti mener dette er et godt forslag, men ser at det kan være praktiske problemer med

fristen på tre uker på bakgrunn av tidspunktet for når sensur faller.

Sentralstyrets merknad:

Det har store konsekvenser for elever som blir syke eller stryker til eksamen på Vg3, det er lett å forstå den gode intensjonen bak forslaget. Sentralstyret vil bemerke at en ny mulighet til å ta eksamen innen tre uker etter ordinær eksamen vil bety at det må utarbeides, kvalitetssikres og organiseres ekstra eksamener for samtlige fag som elever har mulighet til å være oppmeldt til i Vg3. Det er intet tilgjengelig kostnadsanslag for hva en slik omfattende ekstra runde med eksamensavvikling vil koste. Det finnes heller ingen mulighet til å undersøke om dette vil være mulig ut fra kapasitet blant sensorer, ferieavvikling og lignende.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

263 Anonym retting av prøver på Videregående skole *Fredrikstad Arbeiderparti*

Forslag:

Fredrikstad AP vil at Arbeiderpartiet skal fjerne trynefaktoren i VGS ved å gjøre retting av prøver anonymt på lik linje med høyskoler og universiteter.

Begrunnelse:

Per i dag så er retting av større prøver på høyskolen og universitetet anonymt. På den måten sikres det at eleven blir vurdert på hvordan de har prestert faglig og ikke hvem de er som person. Ingen skal få en karakter mindre eller mer fordi de er/ikke er kompis med læreren. Fordi slik er situasjonen i dag på VGS. Ved å gjøre retting anonymt fjerner du denne trynefaktoren og sikrer at eleven vurderes på prestasjon og ikke personlighet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet er enige i at en viss del av prøver og kartlegginger i skolen bør gjøres anonymt, slik det også er krav om ved eksamener og andre større, tellende prøver. Ap er samtidig også opptatte av å vise tillit til lærerne og deres faglige vurderinger, og er derfor skeptisk til å detaljstyre vurderingspraksisen i hele grunn- og videregående skole. Det bør legges til rette for at de elevene som ønsker det, kan få gjort tilleggsvurderinger fra andre lærere enn de faste klasselærerne ved ønske om det, og det må være klagemuligheter på alle tellende prøver.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

264 **Gratis SFO midt på dagen.**
Sola Arbeiderparti

Forslag:

Innføre 2 timers gratis SFO midt på dagen for elever i første til tredje trinn.

Begrunnelse:

En helhetlig skoledag der en ivaretar elevens behov for hvile, mat, fysisk aktivitet og lek. Barn i så ung alder har behov for lengre pauser fra undervisning /pultundervisning. Gratis SFO utjevner sosiale forskjeller.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Ansees dekket av oppvekstutvalgets forslag om 1 times daglig aktivitetstime for elever i 1-4 klasse.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

268 **Gratis barnehageplass til alle**
Hamar Arbeiderparti

Forslag:

Alle barn i Norge skal ha gratis barnehageplass.
Kontantstøtten avvikles og brukes til delfinansieringen av reformen.
Staten fullfinansierer resten av reformen.

Begrunnelse:

Alle barn i Norge skal ha gratis barnehageplass. Dette må være det neste store velferdsloftet i byggingen av Norge. Barnefamiliens hverdag har endret seg betydelig de siste tiårene, og nå går 90 % av alle barn i alderen 1 - 5 år i barnehage.

Barnehagene har fått en svært viktig rolle som inkluderende fellesinstitusjon i samfunnet. Skal barn fra ulike sosiale lag sikres de samme muligheter i livet, må barnehagene være for alle og brukes av alle. Et viktig hinder for dette, er foreldrebetalingen i barnehagene.

Barnehager bidrar til likestilling og integrering, og gir barna en god start på utdanningsløpet. En gratis barnehage omfatter alle barn, og vil styrke barnehagens betydning som inkluderende fellesarena - kulturelt, språklig og sosialt.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget er likelydende med forslag 183.

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet for 2017-2021 er det vedtatt at vi vil bevare maksprisordningen. I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjetter for 2018 og 2019 har vi gått mot regjeringens realøkninger i makspris, men

ikke prioritert gratis barnehage eller større reduksjoner i barnehageprisen. Gratis barnehage har ikke blitt prioritert i oppvekstutvalgets forslag. Gratis barnehage for alle barn vil koste anslagsvis 11,9 milliarder kroner i året.

Arbeiderpartiet har i alternativt budsjett for 2019 foreslått å avvikle kontantstøtten, men prioritert å bruke disse midlene til andre tiltak, herunder flere barnehageplasser, flere barnehagelærere og finansiering av bemanningsnormen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

269 Gratis barnehage *Stange Arbeiderparti*

Forslag:

Stange Arbeiderparti foreslår med dette gratis barnehage for alle. Kontantstøtten avvikles. Reformen må fullfinansieres av staten

Begrunnelse:

Barnehageplass må bli gratis for alle, slik som skolen er det. De siste 20 årene har det skjedd store forandringer i barnefamilienes hverdag. 90 prosent av alle barn i alderen 1–5 år har i dag plass i barnehage. I de seinere år har også barnehagen blitt vanligere for barn under tre år. Dermed har barnehagen fått en svært viktig rolle som inkluderende fellesinstitusjon i samfunnet.

Arbeiderpartiet i regjering har gått i bresjen for og gjennomført en god familiepolitikk; utvidet svangerskapspermisjon, økt barnetrygd og pappaperm, flere og rimeligere barnehager. Bedre foreldrepermisjoner og tilgang til gode barnehager er bra for barna og legger til rette for en bedring av jobbsituasjonen for foreldrene. Vi trenger i enda større grad enn tidligere alle hender i arbeid, i hele stillinger. Men for mange er ikke dette mulig i dag fordi de enten ikke får barnehageplass eller ikke har råd til barnehageplass. Gratis barnehage vil gjøre det lettere for barneforeldre å kunne arbeide i hele stillinger. Barnehage bidrar til god likestilling og inkludering

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget er likelydende med forslag 183.

Sentralstyrets merknad:

Gratis barnehage for alle barn vil koste anslagsvis 11,9 milliarder kroner i året. I partiprogrammet for 2017-2021 er det vedtatt at vi vil bevare maksprisordningen. I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjetter for 2018 og 2019 har vi gått mot regjeringens realøkninger i makspris, men ikke prioritert gratis eller større reduksjoner i barnehageprisen. Gratis barnehage har ikke blitt prioritert i oppvekstutvalgets forslag.

Arbeiderpartiet har i alternativt budsjett for 2019 foreslått å avvikle kontantstøtten, men prioritert å bruke disse midlene til andre tiltak, herunder flere barnehageplasser, flere barnehagelærere og finansiering av bemanningsnormen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

272**SFO***Stange Arbeiderparti***Forslag:**

SFO skal være en integrert del av skoledagen

Begrunnelse:

Framtida trenger alle hender i arbeid, i hele stillinger. Men for mange er ikke dette mulig i dag fordi de enten ikke får eller ikke har råd til SFO. Gratis SFO vil gjøre det lettere for barneforeldre å kunne arbeide i hele stillinger.

Stange Arbeiderparti mener at både barnehage og SFO bidrar til likestilling og inkludering og vil være et viktig bidrag til å få hele vår disponible arbeidsføre befolkning i arbeid. Det ligger i forslaget at kontantstøtteordningen avvikles i sin helhet da den ikke fremmer, men snarere motarbeider, alle ovennevnte målsettinger som likestilling, inkludering og sysselsetting.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

SFO-tilbudet må være tilgjengelig for alle, uavhengig av størrelsen på lommeboka. Det er viktig at tilbud i offentlig regi bygger ned sosiale skillelinjer, ikke bidrar til å opprettholde dem.

Sentralstyrets merknad:

Oppvekstutvalget har prioritert forslag om daglig gratis aktivitetstime på barnetrinnet og en aktivitetsskolereform for å gi barn et bedre tilbud før og etter skoletid. I tillegg har utvalget foreslått gratis aktivitetsskoletilbud for elever med funksjonsnedsettelse hele skoleløpet, til og med videregående opplæring, (koster anslagsvis mellom 80 og 120 millioner kroner årlig). Utvalget har også foreslått felles søskenmoderasjon for barnehage og aktivitetsskole, som anslagsvis koster 197 millioner kroner årlig.

Gratis aktivitetsskole/SFO vil koste anslagsvis 8,1 milliarder kroner årlig. I beregningene er det lagt til grunn at gratis SFO ville ført til full deltakelse. I partiprogrammet går Arbeiderpartiet inn for å innføre maksprisordning i aktivitetsskolen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

273**Kulturskolen som en del av grunnskoletilbudet***Stange Arbeiderparti***Forslag:**

Kulturskolen i dag arbeider for å skape en aktiv og meningsfylt fritid for barn og unge i kommunene. Skolens tilbud skal ivareta barn og unges muligheter til opplæring og fordypning i en del kulturfag som krever et mer tilpasset opplegg enn det grunnskolen i dag kan tilby.

Derfor foreslår Stange Arbeiderparti at Kulturskolen legges inn som en del av grunnskoletilbudet.

Begrunnelse:

Kulturskolen er et godt tilbud for instrumental opplæring. Tilbudet er for noen få og med lange ventelister. Med et integrert kulturskoletilbud i grunnopplæringa vil flere elever gis kunnskap og innsikt innen kultur, musikk og instrumental opplæring. Et tilbud som ikke gis i grunnskolen i dag.

Når skole og kulturskole tilbyr en kulturskole vil gis muligheten for at flere får en god og forpliktende undervisning i musikk og andre kunstfag.

Kulturskole kan utvikles som en del av skolen i skoletida f.eks. med musikkundervisning med band, dans, drama og kor.

Dette er et forslag til tiltak for sosial utjevning. Med slike skolebaserte tiltak kan samarbeid mellom kulturskole og skole gi mulighet for alle barn til å delta i kulturlivet, og lære et kunstfag på en ordentlig måte – uavhengig av hvor de bor, og hvilken skole de går på.

Kunst og kultur i skolen, styrker læring og mestring generelt, men det å oppleve å være del av band, dans eller kor har en egenverdi. Det gir unike opplevelser.

Forslaget til modell er gjennomførbar om lærere fra kulturskolen og skolen utgjør et team som planlegger og gjennomfører kulturopplegget sammen.

Med større stillinger vil det bli det lettere å rekruttere fagpersoner innen feltet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Det er viktig at det ikke er sosiale forskjeller, bosted og familieøkonomi som avgjør tilgangen til viktige offentlige tilbud som privatskoler.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har programfestet at vi ønsker en aktivitetsskolereform de elevene blant annet skal få tilbud om kulturskoletimen, dette omtaler også oppvekstutvalget i sin innstilling. Oppvekstutvalget foreslår også å gi de yngste elevene en aktivitetstime midt på dagen, da kan man blant annet tilby kulturaktiviteter.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

277 Trygge overganger i oppvekstsektoren
Stange Arbeiderparti

Forslag:

Ved overgang fra barnehage og skole, og mellom trinnene i skolen må representanter for trinnene sammen med foreldre for barnehagebarn, og sammen med barnet i skolen, som likeverdige partnere å sikre tidlig gode vurderinger, forberedelse, informasjonsflyt og avtalte tiltak og hvem som evaluerer. «Alle skal med»

Begrunnelse:

«Farlige overganger» er et begrep som er mest kjent ved skifter eller avslutning av psykisk helsehjelp. Det er relevant å tenke likt når barn og unge skal videre til en ny og fremmed skolehverdag. Det er «to the point» å benytte begrepet når vi vet at 5% går inn i skolen med ADHD, eller med lignende atferdsvansker grunnet ung alder, vansker i sine omgivelser eller et særpreget lynne. Psykiske lidelser er barn og unges sykdom, slik at 50% av alle som får en psykisk lidelse har fått symptomene ved 14 års alder (mest angst, svekket impuls kontroll og depresjon) Ved 25 år er 75% av psykiske lidelser etablert, nå også psykose, og ofte rus i tillegg. Overføringsarbeidet er i dag tilfeldig og sikrer ikke de sårbare godt nok. Både pedagogiske og sosiale faktorer må gis felles forståelse, det uvirksomme avsluttes og det virksomme bygges videre på nytt sted. Mobbing må avdekkes, da dette ofte er det avgjørende for å falle ut av fellesskapet i skolen og alvorligste traume for å utvikle psykisk lidelse med eller uten rus utover tenårene. Vi må aldri glemme at mange barn også vil være utsatt for andre typer overgrep.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Erfaringsoverføring mellom barnehage og skole samt mellom de ulike trinn i skolen, kan bidra til forsterket innsats overfor hver enkelt elev og et bedre utbytte av skolegangen, både faglig og sosialt.

Sentralstyrets merknad:

Temaet er behandlet i oppvekstutvalget innstilling, men fremmer ikke det samme forslaget som her. Utvalget har både forslag som gjelder foreldrekurs knyttet til overgangene i barnehage og skole og forslag om at barn skal ha rett til koordinerte tjenester, og overganger. Stortinget vedtok i 2017 en plikt for barnehager og skoler til å samarbeide om å gi barn en god overgang. Loven innebærer ikke en direkte involvering av foreldre i arbeidet, men involvering av foreldre følger av de generelle reglene for skole-hjem samarbeid.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

278 Forsterket rett til utsatt skolestart ved lav alder og umodenhet.

Stange Arbeiderparti

Forslag:

For barn født i siste kvartal skal foreldrenes ønske følges hvis det ikke gjennom rådgivning med barnehage og skole i fellesskap påvises vektige motargumenter. «Alle skal med»

Begrunnelse:

Alder er en udiskutabel størrelse, og den forskjellen i modenhet som følge av aldersforskjell er større jo yngre barn. Med inntil et års aldersforskjell med ordinær skolestart det året barnet fyller 6 år, omtales den funksjonelle forskjellen å kunne dreies seg om inntil 3 år (normalvariasjon). Skolestart ble satt ned fra 7 til 6 år ved reform -97, og generell «testing» er avviklet. Reformen ble vedtatt under forutsetning at første skoleår skulle være et år med mye lek og aktivitet, med førskolelærer i klassa. «Kunnskapsløftet» ble bestemt etter få år, der evaluering ikke fant bedre læring, men fallende nivå målt mot naboland. Første året fikk mer teori, pålagt mange barn som ikke var klar for mer ro og konsentrasjon. Hvis umodenheten ikke overveiende skyldes «normalvariasjon» men vansker i omgivelser eller avvik som gir (mistanke om) «diagnose» må det settes inn hjelp, dernest vurdere om utsatt skolestart vil gi et bedre resultat. Det er viktig at utsettelse får anerkjennelse, slik at ikke dette i seg selv initierer å ble oppfattet eller oppleve seg som annerledes eller satt utenfor. Danmark har «lekeklasse/nullet klasse» og likevel seks ganger så mange som utsetter skolestart. Voksne må hjelpe til slik at forskjellig klasse ikke skiller

venner.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Fleksibilitet overfor de yngste skolestarterne virker fornuftig, og utsatt skolestart for noen av disse kan gi et bedre tilpasset skoleløp.

Sentralstyrets merknad:

Oppvekstutvalget har ikke prioritert utsatt skolestart blant sine forslag, men har flere forslag som adresserer skolehverdagen til de yngste elevene.

Arbeiderpartiet fikk sammen med resten av opposisjonen gjennomslag for en evaluering av situasjonen til de yngste elevene i skolen sett opp mot intensjonene i seksårsreformen, som er under arbeid. Stortinget vedtok i 2017 en plikt for barnehager og skoler til å samarbeide om å gi barn en god overgang. Stoltenbergutvalget, som har fått i oppdrag å utrede kjønnsforskjeller i skolen, skal legge fram sine forslag i 2019, og har blant annet vurdert forskningen som finnes om effekten av tiltak som utsatt skolestart. Utdanningsfraksjonen på Stortinget vil følge opp anbefalingene fra utvalget når disse presenteres

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

279 Revisjon av kunnskapsløftet under reform -97 *Stange Arbeiderparti*

Forslag:

Kunnskapsløftet reverseres til mer aktivitet, lek og læring under lek slik at flere barn mestrer kravene ved overgang til skolen. «Alle skal med»

Begrunnelse:

Tidligere skolestart var en omstridt reform, og ville ikke blitt vedtatt om dagens skole var planen i 1997. Selv om PISA prøvene for Norge falt under nabolandenes nivå med reformen, kan det være at den ikke var godt nok etablert. Kunnskapsløftet, vedtatt i 2006, innførte vanlige skolefag tidligere, og selv med størst fokus på lesing er det blitt for tidlig for mange. Det er alvorlig og ikke mestre lesing i tide, og forskjellene kan bli for store. Det å bli hengende etter fordi man ikke var klar kan bli et farlig handikap resten av skolegangen, med utilstrekkelighet og frafall i videregående. Undersøkelser i lærerstanden viser at 80 % av lærere bedømmer nåværende første skoleår som uheldig teoretisk og for stillesittende. Det fører til at mange, og særlig de yngste barna ikke har forutsetning for å oppnå et godt nivå. En aktiv og kreativ «konge» i barnehagen kan her starte sin karriere som «taper». Evnen til å lære kommer seg raskt med alderen, det bør derfor ikke nødvendig å utsette barn på 5,5 år og oppover for slik stress.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forutsatt at forslaget er begrenset til elever i første klasse, støtter Hedmark Ap forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har fremmet flere forslag om mer lek og praktisk læring i skolen, særlig for de yngste elevene. I alternativt budsjett for 2019 foreslo vi en stor satsing på læring gjennom lek for de yngste elevene, som dessverre ble nedstemt av regjeringspartiene. Arbeiderpartiet fikk sammen med resten av opposisjonen gjennomslag for en evaluering av situasjonen til de yngste elevene i skolen sett opp mot intensjonene i seksårsreformen, som er under arbeid. Arbeiderpartiet har også, sammen med resten av opposisjonen, fått gjennomslag for at elevene i grunnskolen skal få en times daglig fysisk aktivitet, som vil gi de yngste elevene mer bevegelse og lek i skolehverdagen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

280 Alternativ undervisning *Stange Arbeiderparti*

Forslag:

Elever i ungdomsskolen og videregående skole gis forskriftsfestet rett til alternativ undervisning tilpasset deres interesser og ressurser. Aktivitet og praksis med trivsel som støtte til teoretisk kunnskap. «Alle skal med»

Begrunnelse:

Det er et utbredt fenomen i ungdomsskolen og videregående skole å bli «skoletrett» Det kan skyldes krav over evne, det være seg anlegg eller psykososiale belastninger, herunder egne psykiske plager (hyppig). Det er godt pedagogisk og psykisk forebyggende å vende fokus fra problemet til mulighetene som ligger i ressurser, andre anlegg og interesse. Det mangler ikke på kjente gode resultater med praktisk skole, og elever med svake resultater og/eller mye fravær kan med 2-3 dager praktisk undervisning og / eller en mer fysisk aktiv skoledag oppnå gode karakterer med færre dager i klasserommet. Det gjøres mer utide for disse elevene, som tidligere ville funnet sin plass i arbeidslivet, men som i dag står i fare for varig arbeidsløshet. Å gi de viktige praktiske fag og yrker ny status er viktig og nødvendig, men de som trenger disse yrkene mest må sikres utdanningen. Det må settes norm for dette som gjelder hele landet, for «alle skal med»

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

For alle elever i grunnskolen er det viktig at undervisningen er individuelt tilpasset. Det er også viktig at alle går ut av grunnskolen med en basiskunnskap som gir grunnlag for videre skolegang, enten den er rettet inn mot yrkesfag eller den er studieforberedende. Varierte undervisningsformer, praktisk undervisning og friluftsliv kan være måter å tilpasse undervisningen på som kan være hensiktsmessige. Derimot er vi skeptiske til at skoletrøtte elever tas ut av undervisningen og samles sammen med andre skoletrøtte elever utenfor det øvrige fellesskapet for å drive med aktiviteter som er interessebaserte i stedet for å ta utgangspunkt i kompetansemål for skolegangen.

Sentralstyrets merknad:

Tilpassa undervisning og praktisk skole er viktig for Ap, og vi har solide satsinger i alternativt budsjett for 2019. Forslaget dekkes av gjeldende politikk, vedtaket fra landsmøtet om praktisk skolesekk samt forslagene fra oppvekstutvalget om bedre psykososialt læringsmiljø. Retten til undervisning tilpasset den enkelte sine evner og behov, er allerede hjemlet i opplæringsloven, som også har status som en forskrift.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

285 Utstyrsstipend videregående skole
*Ilseng Arbeiderlag***Forslag:**

Ilseng Arbeiderlag vil at Arbeiderpartiet skal gjennomgå dagens utstyrsstipend ordning for elever ved videregående opplæring

Begrunnelse:

Dagens ordning, som er ment som en likhet, utgjør en forskjellsbehandling for elever ved de forskjellige studieretninger. Dagens ordning tildeler forskjellige satser ved ulike studieretninger. Dette gjør at elever ved f. eks tip og byggfag har samme utstyrsstipend som elektrofag, og en mindre sats enn idrettsfag og restaurant og matfag. Dette er urettferdig, det kreves mye mere utstyr ved byggfag og tip, nevner verneutstyr, uteklær, innarbeidstøy og noe verktøy som er vesentligere mere kostbart enn utstyret som kreves ved elektro og restaurant og matfag.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Det er viktig at utstyrsstipendet dekker de kostnader som reelt sett knytter seg til den videregående opplæringen, slik at privatøkonomi ikke blir styrende for hva slags utstyr elevene har tilgang til.

Sentralstyrets merknad:

Gratisprinsippet er en viktig forutsetning for lik rett til utdanning, da er det avgjørende at stipendordningene er gode nok. Arbeiderpartiet har flere ganger foreslått en helhetlig gjennomgang av stipend- og låneordninger for elever i videregående opplæring der det må vurderes om dagens ordninger, etter alle regjeringen kutt, ivaretar en lik rett til utdanning. Regjeringen har satt i gang en gjennomgang av utstyrsstipendet alene, for å undersøke om dagens ordning dekker reelle utgifter. Endringer i ordningen skal være klare til ny tilbudsstruktur for yrkesfagene trer i kraft i 2020.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

288 Bedre vilkår for lavinntektsfamiliene
*Elverum Arbeiderparti***Forslag:**

Elverum Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal videreutvikle og skape ny politikk for småbarnsfamiliene. Et viktig tiltak vil være å sette tak på prisen samt innføre faste satser for søskenmoderasjon på SFO-tilbudet for lavinntektsfamilier.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet har gjennomført store og viktige løft for småbarnsfamiliene. Her kan nevnes full barnehagedekning, makspris i barnehagene og utvidelse av foreldrepermisjon etter fødsel. Disse

tiltakene har vært helt nødvendig for å stimulere småbarnsforeldre til et yrkesaktivt liv og slik bidra i verdiskapingen og videreutviklingen av vårt velferdssamfunn. Arbeiderpartiet ønsker kontinuerlig å videreutvikle eksisterende og utvikle ny politikk. I den anledning ønsker Elverum Arbeiderparti å komme med et viktig innspill. Det viser seg at deltakelsen i SFO har gått radikalt ned, og for eksempel i Elverum kommune er deltakelsen i SFO nå nede i ca. 50 %. Dette er en utvikling som Arbeiderpartiet nå må ta tak i nasjonalt, ved å blant annet styrke tiltakene for lavinntektsgruppen i samfunnet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslag om søskenmoderasjon ansees dekket av forslagene fra oppvekstutvalget, som har foreslått felles søskenmoderasjon for SFO og barnehage. Arbeiderpartiet har programfestet at vi ønsker makspris for SFO/aktivitetsskole.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

290 Øk borteboerstipendet *Elverum Arbeiderparti*

Forslag:

Borteboerstipendet for elevene må økes.

Begrunnelse:

Gratis-skoleprinsippet er viktig for å gi alle elever de samme mulighetene, men på flere områder er prisene i ferd med å ta store steg fra dagens stipendnivåer. Dette gjelder blant annet for elever med borteboerstipend. Dette stipendet følger i dag ikke takten til leieprisene som skyter i været. Et samfunn i endring krever også at flere og flere må flytte for å kunne gå på ønsket faglinje. Dermed er vi i ferd med å skape et skille i skolen. Borteboerstipendet må økes for å holde tritt med dagens økning i leieprisene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har bedt om en gjennomgang av stipend- og låneordningene for elever i videregående opplæring, særlig for å vurdere om ordningene fremdeles ivaretar gratisprinsippet etter de mange kuttene regjeringen har gjort i ordningene siden 2014.

I 2016 ble statens utgifter til bostipend kuttet med 21 millioner fordi man innførte behovsprøving mot lærlingelønn. De største endringene i stipendordningen har vært innstramming i vilkårene for grunnstipendordningen. Disse endringene støttet Ap i Stortinget fordi vi mener det er prinsipielt viktig at ordningen skal gå til de som faktisk trenger den, men vi er nå bekymret for om regjeringen nå har strammet inn langt mer enn det Stortinget ble forespeilet. Regjeringen foreslo et kutt i borteboerstipendet i statsbudsjettet for 2018, noe Arbeiderpartiet gikk mot i vårt alternative budsjett. I forliksforhandlingene fikk KrF reversert kuttet slik at dette aldri ble gjennomført. Elever som.

Bostipendet er på 4437 kr i måneden og er ikke behovsprøvd. I tillegg kan elever søke om grunnstipend på opptil 3224 kr i måneden, denne ordningen er behovsprøvd mot foreldres inntekt. Stipendordningene er ikke ment å dekke alle utgifter til livsopphold for elever i videregående opplæring fordi foreldre fremdeles har forsørgeransvar så lenge barna er i videregående opplæring. Bostipendet skal dekke de

ekstrautgiftene som oppstår når en elev må flytte på grunn av lang reisetid til skole eller annet opplæringssted. Ifølge SSBs leiemarkedsundersøkelse er predikert leiepris for en 1-roms leilighet på minst 3800 kroner i måneden på et tettsted med under 2000 innbyggere og fra 5100 kroner i måneden og oppover i større tettsteder og byer.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

295 Høgskolesenteret på Kongsvinger som del av den campus-strukturen til Høgskolen i Innlandet *Eidskog Arbeiderparti*

Forslag:

Høgskolesenteret på Kongsvinger representerer et viktig tilbud som bør videreføres og styrkes i de kommende årene, og som på sikt bør bli en del av den ordinære campusstrukturen til Høgskolen i Innlandet. Arbeiderpartiet vil jobbe for at det blir etablert en permanent høgskole på Kongsvinger som har fokus på utdanninger tilpasset næringslivets behov. Høgskolen skal være en del av Høgskolen i Innlandet.

Begrunnelse:

Etablering av en høgskole med fokus på næringsrettede utdanninger vil bidra til:
Utdanne og rekruttere kompetent arbeidskraft til eksisterende næringsliv
FoU og kompetent arbeidskraft vil å skape helt nye arbeidsplasser, primært i privat sektor
Sikre fremtidig tilgang på kvalifiserte og oppdaterte ansatte innen skole, helse og velferd
Sikre et forbedret grunnlag for sysselsetting i en region med svært lav sysselsettingsgrad.
Bidra til mangfold og muligheter slik at flere vil bli boende eller flytte til regionen

Markedet for Høgskolen i Kongsvinger er Sør-Hedmark, Akershus og Østfold. Analyser viser at potensiale er 1900 studenter. Markedsanalysen viser at høgskolen i Kongsvinger ikke er i konkurranse med øvrig virksomhet ved HINN

Regionen og nasjonen trenger omstilling og flere arbeidsplasser i privat sektor – da er flere med høyere utdanning en forutsetning. Kongsvingerregionen skal etablere en høgskolecampus med praksisorienterte høgskoleutdanninger rettet mot næringslivet behov.

Et bredere utdanningstilbud vil gjøre at flere unge kan bli i Hedmark og Kongsvingerregionen. Nå taper vi i kampen om studiesøkere fordi det ikke finnes relevante studietilbud. Kongsvingerregionen og Hedmark er pr i dag en eksportør av unge talenter ut av regionen. Regioner uten god tilgang på kunnskapsmiljøer og høyt utdannet arbeidskraft, vil tape kappløpet om å skape morgendagens arbeidsplasser

Næringslivet i Kongsvingerregionen har udekkede kompetansebehov og lav innovasjonsgrad. Næringslivet har selv et ønske om høyere utdanningsnivå og en forventning om at et høyere utdanningsnivå vil øke bedriftenes produktivitet.

Kongsvingerregionen har en av de laveste andelene sysselsatte i Norge. Kun 57 % av de mellom 15 og 74 år er i arbeid. Dette er 9 % lavere enn landsgjennomsnittet og 6 % lavere enn i Hedmark.

Tilgang på utdanning i nærområdet vil kunne bidra til å øke antallet sysselsatte.

Høgskolesenteret sammen med Høgskolen i Innlandet, SSB og Telenor igangsetter høsten 2019 et unikt studie i Digital ledelse og business analytics som dekker både regionale og nasjonale behov.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Fylkesrådet med Hedmark Ap i spissen er svært opptatt av å bidra til permanent høyskolevirksomhet i Kongsvinger. Det er viktig med desentraliserte høyskoletilbud for å sikre at det ikke er bosted eller økonomi som avgjør muligheten folk har til å utdanne seg. 20 millioner kroner har fylkeskommunen nylig bidratt med for å sikre høyskolesatsingen i Kongsvinger. Nå må staten også følge opp.

I dag er 600 studenter knyttet til Høyskolesenteret i Kongsvinger. Målet er 1000 studenter allerede i 2020 og 1900 studenter i 2025.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen er fulgt opp av Aps alternative budsjett, der vi settes av flere studieplasser for å styrke høyskoletilbudet i Kongsvinger, og utdanningsfraksjonen har tett samarbeid med miljøene der. Det er imidlertid ikke vanlig at landsmøtet oppretter og legger ned campuser i universitets- og høyskolesektoren i Norge, det styrer de autonome institusjonene best selv, men partiet understøtter ofte lokale initiativ f.eks. gjennom bruk av studieplasser, rekrutteringsstillinger og en bedre finansiering.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

315 Lærlingtilskudd til alle
*Telemark Arbeiderparti***Forslag:**

Endre utdanningsloven slik at yrkesfagelever som har et 5-årig utdanningsløp også gir lærlingtilskudd til bedrifter.

Begrunnelse:

Lærlingtilskudd er et virkemiddel for å få flere bedrifter til å skrive lærlingkontrakt med flere. I en årrekke har Arbeiderpartiet, og ikke minst AUF, jobbet for å styrke yrkesfag og sørget for at flere yrkesfagelever får en læreplass. En person som søker yrkesfag har forventninger om å få en læreplass, om å fullføre utdanningen en har startet på, i likhet med en som søker vanlig studiespesialiserende.

Yrkesfagelevene som velger automasjon har et litt annerledes utdanningsløp. Normalt vil en yrkesfagelev gå to år på videregående skole og to år som lærling i en bedrift. Både elektrikere, mekanikere, tømmerne, murerne, og de aller fleste gjelder dette. For automatikerne er utdanningsløpet på fem år hvor tre år er i skole og to år er i lære. Utdanningsloven er formet slik at man kun gir lærlingtilskudd i de årene man er registrert som elev, noe som er tre år. Det betyr at en med et normalt yrkesfaglig utdanningsløp er registrert som elev det første året i lære og gir lærlingtilskudd til bedriften man har lærlingkontrakt med. For bedriftene som tar inn automatikerlærlinger vil ikke lærlingen lenger være registrert som elev og bedriften vil derfor ikke motta lærlingtilskudd. Vi trenger et virkemiddel i alle yrkesfaglige yrker, og et virkemiddel for at bedriftene skal ta inn flere lærlinger i alle yrkesfaglige utdanninger.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Ungdomsretten gir rett til tre års videregående opplæring, eller mer dersom dette dersom læreplanen fastsetter lenger opplæringstid. På Utdanningsdirektoratets oversikt står læretiden for automatiseringsfaget oppført som en del av opplæringen. I dag gir om lag halvparten av fylkene en eller annen form for lærlingtilskudd til bedriftsdelen av opplæringen i automatiseringsfaget, mens halvparten av fylkene ikke gjør dette. På flyfaget, som også tar utgangspunkt i elektrofag og har 3-årig opplæring i skole før læretid, mottar likevel bedriftene lærlingtilskudd. Det er uheldig med så store forskjeller i praksis og mellom fag. Og det er uklart hva begrunnelsen er for å ikke gi tilskudd lærlinger i automatiseringsfaget. Fra 2020 skal det innføres en ny tilbudsstruktur for yrkesfagene, her er automatiseringsfaget foreslått videreført med samme oppbygging. Det er uklart om det er gjort endringer når det gjelder den aktuelle problemstillingen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

346**Studiestøtte***Telemark Arbeiderparti***Forslag:**

Det skal utbetales 11 måneders studiestøtte

Studiestøtten skal festes til 1,5 ganger grunnbeløpet i folketrygden

Begrunnelse:

Studenter har på mange områder ikke fulgt befolkningens generelle velstandsøkning. Derfor er det viktig at stat, kommune og andre aktører tar et større ansvar for studentenes velferd og sikrer lik rett til utdanning.

SSBs levekårsundersøkelse viser at 4 av 10 studenter får økonomisk støtte fra foreldrene i studietiden, mens 6 av 10 jobber ved siden av studiene. En stor andel jobber mer enn 10 timer i uken.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Ap har allerede vedtatt at vi ønsker 11.måneders studiestøtte. Partiet vil styrke studiestøtten, men har ikke satt et fast nivå for hva dette skal være i fremtiden.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

347**Studentboliger***Telemark Arbeiderparti***Forslag:**

Øke kostnadsramme og tilskudd til studentboliger slik at studentsamskipnadene kan tilby rimelige boliger
At internasjonale studenter prioriteres i studentbolig-tildelingen ved samskipnadene

Begrunnelse:

Studentboliger er et viktig utdanningspolitisk tiltak for å bidra til å sikre lik tilgang til høyere utdanning i Norge. Videre er det et godt boligpolitisk virkemiddel som bidrar til at både presset og prisene i det private utleiemarkedet dempes. I tillegg henger bygging av flere studentboliger også sammen med en potensiell satsing for å bedre studenters økonomi og en realisering av heltidsstudenten.

Gratisprinsippet er et av grunnprinsippene innenfor norsk høyere utdanning. Internasjonale studenter er en sårbar gruppe, og må prioriteres i samskipnadens studentbolig-tildeling.

Telemark Arbeiderparti mener det er behov for å styrke byggingen av studentboliger i regi av landets studentsamskipnader.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget passer godt inn i Aps studentpolitikk. Regjeringen har imidlertid gjort et grep nå, gjennom økt kostnadsramme, og økt tilskuddssats. Vi må se an effekten av dette før dette eventuelt økes ytterligere. Ap har i alternativt budsjett også foreslått 3000 studentbolig i året, fordelt over hele landet. Det er viktig for å sikre lik rett til utdanning, og er forankret i partiprogrammet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

351

Heldagsskole

Telemark Arbeiderparti

Forslag:

Innføre heldagsskolen

Ha en helhetlig skoledag som i større grad enn i dag dekker behovene elevene har for læring og rammer rundt seg

Ha en skolehverdag med mer rom for dybdelæring, innovativt arbeid og tverrfaglighet

Praktiske og teoretiske fag må bli innført allerede fra førsteklasse av, slik at disse retningene blir likestilt

Avvikle hjemmelekser og flytte arbeidet som blir gjort, inn i fagtimene som skolelekser

Innføre en time med fysisk aktivitet i skolen hver dag som en integrert del av skolehverdagen

Innføre to gratis måltider i løpet av dagen, hvor minimum ett av de serveres varmt

Begrunnelse:

Fellesskolen er en av arbeiderbevegelsens største historiske seire. Til forskjell fra mange andre land har vi en offentlig skole hvor alle, uansett bakgrunn og bagasje, møtes i det samme klasserommet. En forutsetning for at vi skal utvikle og bevare et godt samfunn for alle, er at vi skaper forståelse, aksept og vennskap på tvers av ulikheter og alt som potensielt kan splitte oss. Likevel er det mye som må endres for å bevare den viktigste møteplassen i samfunnet vårt. Innføringen av heldagsskole vil være en av de viktigste tiltakene for sosial utjevning i Norge.

Heldagsskolen er en mer helhetlig skolehverdag som i større grad enn i dag dekker behovene elevene har for læring og rammer rundt seg. I heldagsskolen skal man legge til rette for mer dybdelæring og kreativitet. Dette mener vi er veien å gå for at elevene skal være mest mulig forberedt for fremtidens arbeidsliv. Med litt mer tid i skolehverdagen har elevene mer tid til læring, og lærerne har mer tid til elevene. Målet med en mer helhetlig skoledag er økt kvalitet i skolen, vi øker ikke timetallet kun for å øke det, men for å legge bedre til rette for at hver enkelt elev skal kunne utnytte sitt potensiale.

Praktiske og teoretiske fag må bli innført allerede fra førsteklasse av. På den måten vil alle elever få en reell opplevelse av at yrkesfag og teori er to likestilte studieretninger. På den måten vil vi også skape mestringsopplevelser og varierte erfaringer for alle barn.

Heldagsskolen gjelder først og fremst grunnskolen. Det er viktig at man utarbeider det i ulike retninger for de yngste og de eldste elevene. For elevene i 1.-4. klasse må en helhetlig skoledag romme barnas egen fri lek.

Telemark Arbeiderparti mener det er en viktig målsetning å bekjempe sosiale forskjeller gjennom utdanning. Lekser favoriserer elever med ressurssterke foreldre, som kan få hjelp til skolearbeidet hjemme. For å gi alle elever like muligheter mener Telemark Arbeiderparti derfor at når heldagsskolen er innført, skal elvenes skolearbeid utføres i ordinær skoletid. Da vil man få mulighet til å jobbe selvstendig med oppgaveløsning og utvikle gode studieteknikker samtidig som alle elever vil få mulighet til hjelp av kvalifisert personell.

Fysisk aktivitet i løpet av skoledagen bidrar til bedre konsentrasjon og folkehelse. Som en del av heldagsskolen vil Telemark Arbeiderparti innføre en times fysisk aktivitet hver dag i grunnskolen, uten karakterer - men som et lavterskeltilbud for sosial inkludering og forebygging. For å ha en god folkehelse er det nødvendig at barna for tilstrekkelig med næring i løpet av skole hverdagen. Derfor vil Telemark Arbeiderparti innføre to gratis skolemåltider, hvorav minimum ett serveres varmt til elevene.

Telemark Arbeiderparti mener at inntil heldagsskolen er innført, skal vi jobbe for en inkluderende, likeverdig og kvalitetsmessig god SFO, med makspris

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet har Arbeiderpartiet gått inn for en aktivitetsskolereform med bedre kvalitet, makspris, kultur- og fritidsaktiviteter, leksehjelp og bedre sammenheng med skoledagen. Oppvekstutvalget har i sine forslag også gått inn for aktivitetsskolereform fremfor heldagsskole, men også foreslått en gratis aktivitetstime hver dag for de yngste elevene. Begrunnelsen for en slik aktivitetstime er å gi elevene en mer variert skoledag med et pusterom for lek, bevegelse og aktivitet midt på dagen. I tillegg vil det redusere behovet for antall timer med aktivitetsskoletilbud.

Arbeiderpartiet har fått gjennomslag for at alle elever i grunnskolen skal ha en times fysisk aktivitet hver dag på skolen, det må regjeringen nå gjennomføre. Arbeiderpartiet vil ha mer praktisk læring i skolen og har programfestet at vi vil ha flere skoleverksteder, innføre den praktiske skolesekken og styrke de praktiske og estetiske fagene. Dette har vi fulgt opp i Stortinget, blant annet med en satsing på 100 millioner kroner til å bygge flere skoleverksteder og arenaer for praktisk læring i ungdomsskolen i alternativt budsjett for 2019.

Forslag om lekser ansees dekket av forslagene fra oppvekstutvalget, der flertallet i utvalget foreslår å innføre skolelekser.

Arbeiderpartiet har programfestet at vi ønsker ett enkelt daglig måltid i skolen. I alternativt statsbudsjett for 2019 foreslår Arbeiderpartiet skolemat for alle elever i grunnskolen, med 6 kroner dagen i egenbetaling, det vil koste 1,6 milliarder kroner årlig. Uten egenbetaling vil ett enkelt måltid daglig koste over 2,3 milliarder kroner årlig. Ifølge Finansdepartementet vil et varmt skolemåltid daglig koste ytterligere 4,4 milliarder kroner årlig i råvarekostnader. I tillegg vil servering av et varmt måltid også innebære en betydelig kostnad i ombygging og utstyr dersom dette skal tilberedes ved skolen, fordi mange skoler ikke har kjøkkenfasiliteter tilpasset behov og krav for å tilberede mat til alle elever daglig.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

353 En god oppvekst - barnehage *Arbeiderpartiet i Bergen*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- At kommunen bør kunne stille strengere krav til hva tilskudd til barnehager skal brukes til.
- Arbeide for flere offentlige barnehager
- Fortsette å arbeide for full barnehagedekning
- Innføre heldigitale opptaksløsninger
- Jobbe for at barnehager og SFO blir gratis.

Begrunnelse:

En god barndom varer hele livet. Gjennom sterke fellesarenaer danner barna viktige forutsetninger for å lykkes videre. Barnehagen skal sikre barna trygghet og omsorg og er i tillegg et viktig skritt på veien til kunnskap og læring. Barnehagen er også en viktig arena for å sikre en god integrering og utvikling. Det er derfor viktig å sikre at alle har mulighet til å gå i barnehage. Gratisprinsippet bør derfor innføres i både for barnehager og skolefritidsordningen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har programfestet at vi vil la kommunene stille like krav til offentlige og private barnehager, og har foreslått dette i Stortinget både i stortingssesjonen 2017/2018 og 2018/2019. Våren 2018 fikk vi også gjennomslag for forslag om at private barnehager må ha arbeids-, lønns- og pensjonsvilkår minst på linje med offentlige barnehager. Vi har også fremmet forslag i Stortinget om at regelverket for private barnehager må strammes inn for å sikre at foreldrebetaling og offentlig tilskudd brukes til barnas beste, ikke kan gå til profitt for private eiere.

Da Stortinget behandlet representantforslag om en mangfoldig barnehagesektor høsten 2018 fremmet Ap forslag om å innføre meldeplikt ved salg av private barnehager og gi kommunene forkjøpsrett, dersom dette kan gjennomføres i tråd med EØS-regelverk. Ap støttet ikke forslag om å legge fram en plan for flere offentlige og ideelle aktører fordi vi mener andre tiltak vil ha større effekt. I inneværende periode har Ap fremmet en rekke forslag om å gi ideelle barnehager bedre vilkår, blant annet fått flertall for at regjeringen skal legge fram forslag til et lovmessig skille mellom kommersielle og ideelle private barnehager som vil gjøre det mulig å prioritere ideelle aktører.

I Arbeiderpartiets alternativt budsjett for 2019 foreslo vi å la kommunene bygge og rehabilitere barnehager, skolebygg og svømmeanlegg for 5 milliarder i rentefrie lån, ved å gjenopprette rentekompensasjonsordningen regjeringen avsluttet i 2016. Ordningen vil gi kommuner bedre vilkår for å satse på å dekke barnehagebehov gjennom offentlige barnehager.

Ap foreslo også flere barnehageplasser i alternativt budsjett for 2019, for å kompensere for forslag om å fjerne kontantstøtten. Ap har programfestet at vi gradvis vil utvide retten til barnehageplass med mål om at barn skal få plass den måneden de fyller 1 år.

Gratis barnehage og SFO vil anslagsvis koste 20 milliarder kroner årlig over statsbudsjettet. Her utgjør gratis barnehage 11,9 milliarder kroner årlig og gratis SFO 8,1 milliarder kroner årlig. I beregningene er

det lagt til grunn at gratis SFO ville ført til full deltakelse. I partiprogrammet vil Arbeiderpartiet bevare maksprisordningen i barnehagen og innføre maksprisordning i aktivitetsskolen. I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjetter for 2018 og 2019 har vi gått mot regjeringens realøkninger i makspris, men ikke prioritert

Opptaksløsninger til barnehage og SFO/AKS er det kommunene som har ansvar for.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

356 En god oppvekst. Grunnskole og videregående skole *Arbeiderpartiet i Bergen*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- At kommunene må sikre veiledning til lærere og skoler slik at de får bistand i praktisk gjennomføring av prinsippet om tilpasset opplæring for alle elevgrupper.
- Styrke seksualundervisningen i skolen
- Sette fokus på samtykke, grensesetting, legninger, seksualitet og respekt for egen kropp i seksualundervisningen i skolen
- I samarbeid med universitet- og høyskolesektoren opprette flere Y-veier.
- Utrede og iverksette støtteordninger og tiltak for å få flere til å velge læreplasser lengre borte fra hjemmet.
- Etablere og investere i felles utstyrsparker sammen med næringslivet for yrkesfaglinjene. Disse parkene kan også fungere som gründerparker for nye bedrifter.
- Utrede og iverksette tiltak for å bedre kjønnsfordelingen i yrkesfag.
- Ha en nullvisjon for frafall i videregående skole.
- innføre skolemat på alle videregående skoler
- ikke støtte et nasjonalt forbud rettet mot bruk i barnehager, skoler og utdanningsinstitusjoner, men vil imidlertid være svært tydelig på at bruk av ansiktsdekkende plagg ikke er ønskelig i barnehager eller skoler.

Begrunnelse:

En god offentlig fellesskole og lik rett til utdanning er grunnleggende for å sikre like muligheter for alle. Felles læringsarenaer bidrar også til at vi som samfunn kan lykkes med likestilling, integrering og sosial utjevning. Å sikre alle tilgang til kunnskap og kompetanse er ikke bare et gode for den enkelte, det er avgjørende for hvor godt Norge vil lykkes med å skape nye næringer, trygg velferd og å utvikle offentlig og privat sektor.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget understøtter i alle hovedsak Aps politikk for en skole der alle kan lykkes.

Bistand og veiledning til lærere og skoler i praktisk gjennomføring av prinsippet om tilpasset opplæring for alle elevgrupper, blir i dag fulgt opp av Udir, med hjelp av f.eks. Statped eller den lokale PP-tjenesten. Selv om kommunene har ansvaret for at det blir gjort, varierer måten dette skjer på fra kommune til kommune. Bør også sees i sammenheng med stortingsmeldingen om spesialundervisning som kommer denne våren.

Forslaget om å innføre skolemat på alle videregående vil det med et overslag ut fra modellen fra grunnskolen (med egenbetaling på 6 kroner daglig) koste rundt 500 millioner kroner årlig over statsbudsjettet. Og uten noen form for egenbetaling koste anslagsvis rundt 700 millioner kroner årlig over statsbudsjettet.

Ap støtter et nasjonalt forbud rettet mot bruk av ansiktsdekkende plagg i barnehager, skoler og utdanningsinstitusjoner, og gruppa har stemt ned dette forslaget tidligere.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

367 Høyere utdanning og forskning som et konkurransefortrinn *Arbeiderpartiet i Bergen*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- Arbeide for å utrede nye former for samarbeid mellom instituttsektoren og UH-sektoren til også å inkludere undervisning. Dette kan blant annet gjøres gjennom å utrede incentivordninger for å få forskningsinstituttene til tilby sin kompetanse til undervisning.
- Arbeide for å sette i gang et pilotprosjekt for ny form for samarbeid mellom forskningsinstituttene og UH-sektoren.
- Stipenddelen av reisestøtten ved utveksling skal økes tilbake til 70 prosent
- Jobbe for at det etableres en læringsmiljølov for studenter, tilsvarende arbeidsmiljøloven, eller som del av UH-loven.
- Sikre at offentlig finansiert forskning og forskningsdata, så langt som det er mulig, skal være åpent tilgjengelig.
- Sikre at personvernet blir tatt hensyn til når data gjøres tilgjengelig.
- Jobbe for at studenter skal ha tilgang til vitenskapelige tidsskrifter gjennom Open Access.

Begrunnelse:

Tilgang til høyere utdanning er viktig for å sikre at mennesker får mulighet til å ta høyere utdanning uavhengig av sin sosiale bakgrunn.

For Norge er forskning og utdanning et viktig konkurransefortrinn, og vi er et av de landene i verden med størst andel kunnskapsarbeidsplasser i forhold til befolkningen. En stor andel av forskningen i Norge foregår i instituttsektoren. Dessverre for norske studenter deltar de fleste forskerne som arbeider for norske forskningsinstitutter ikke i undervisningen og veiledningen av studentene.

Samarbeid med arbeids- og næringslivet og instituttsektoren

I følge kartlegging foretatt av NIFU utfører forskningsinstituttene nesten ¼ av all forskning og utvikling i Norge. Rundt halvparten av midlene fra Norges Forskningsråd tildeles til instituttsektoren. I tillegg henter instituttsektoren inn en betydelig andel av de fou-midlene som tildeles norske forskere fra EUs forsknings- og innovasjonsprogram.

Instituttsektoren er også en viktig partner for norsk næringsliv og utfører en rekke forsknings- og utviklingsoppgaver for norske og utenlandske selskaper. Det betyr at en stor andel av de konkurranseutsatte forskningsmidlene går til sektoren.

Finansiering

I Statsbudsjettet for 2017 ble stipendandelen av reisestøtten ved utveksling redusert fra 70 til 35 prosent fra og med undervisningsåret 2017-2018. Det er en uheldig trend at studentrettigheter som har blitt

opparbeidet over tid og et insentiv for å få studenter til å velge utvekslingsopphold svekkes. Flere studenter bør ha et utvekslingsopphold som en del av utdanningen sin, og da er det viktig å ikke legge ekstra hindringer på studentenes vei ut i verden. Derfor må stipenddelen av reisestøtten ved utveksling økes tilbake til 70 prosent. Vi trenger et mer, og ikke mindre, internasjonalt akademia.

Lovverk

Studenter er per i dag ivaretatt av universitets- og høyskoleloven, læringsmiljøhåndboken og ulike retningslinjer for konflikthåndtering. Studentene mangler en lov tilsvarende arbeidsmiljøloven som beskytter mot blant annet gjengjeldelser ved varsling og som tydelig definerer hva man ikke skal tolerere i forbindelse med læringsmiljøet. Det må derfor etableres en læringsmiljølov som ivaretar studentenes fysiske og psykiske læringsmiljø og som etablerer retningslinjer og rettigheter tilsvarende arbeidsmiljøloven.

Åpenhet og kunnskapsdeling er en forutsetning for all forskning. Gjennom å sikre bedre tilgang til forskningsdata styrker en kvaliteten på forskningen, siden resultater enklere kan valideres og etterprøves, og fordi data kan brukes på nye måter og i kombinasjon med andre data. Data finansiert av gjennom statlige organer skal være åpne og tilgjengelige i en database til bruk av forskere.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er omfattende, og i stort i tråd med Aps gjeldende politikk for høyere utdanning og forskning. At stipenddelen av reisestøtten ved utveksling skal økes tilbake til 70 prosent bør derimot utredes før et eventuelt vedtak, og det er også et budsjettspørsmål.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

388

Studentboliger *AUF i Hordaland*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil at det skal bygges 6000 studentboliger årlig frem til dekningsgraden er på 30%, at kostnadsrammen for bygging av studentboliger økes og at tilskuddsandelen heves til 55% av kostnadsrammen og at studentboliger defineres som et eget arealformål i Plan- og bygningsloven

Begrunnelse:

I den norske velferdsstaten skal alle ha muligheten til å ta høyere utdanning. Dessverre er personlig økonomi en hindring for studenters reelle mulighet til å være heltidsstudenter. Når stadig flere studenter må ha økonomisk hjelp fra foreldre eller bli deltidsstudenter er det klart at noe må gjøres.

Mye kan gjøres for at heltidsstudenter skal få bedre råd, men et av de viktigste tiltakene er å bygge betydelig flere studentboliger. Med en høyere dekningsgrad av studentboliger, særlig i de større byene, vil flere studenter kunne leie billig fra samskipnadene og leieprisene ellers i privatleiemarkedet vil kjøles ned av lavere etterspørsel. For at studentboligene i vesentlig grad skal kunne påvirke leieprisene bør dekningsgraden for studentboliger fordelt på studentmassen opp til 30%.

Arbeiderpartiet ligger allerede langt fremme, og var det første partiet som gikk inn for å bygge 3000 studentboliger i året. Dette er bra, men ikke godt nok. Et ambisiøst og fremtidsrettet parti bør doble dette måltallet og sørge for at det årlige antallet faktisk bygges ved å øke tilskuddsandelen til 55% av

kostnadsrammen. Slik sikrer storsamfunnet at studentene ikke sitter igjen med en for stor del av regningen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget passer godt inn i Aps studentpolitikk. Regjeringen har imidlertid gjort et grep nå, gjennom økt kostnadsramme, og økt tilskuddsats, men det er for tidlig å si noe om hvilken effekt det har hatt og dermed vurdere om det er behov for at det økes ytterligere. Ap har i alternativt budsjett også foreslått 3000 studentbolig i året, fordelt over hele landet. Det er viktig for å sikre lik rett til utdanning, og er forankret i partiprogrammet. Det er per i dag ikke realistisk å øke dette til 6000 nye studentboliger i året, da studentsamskipnadene ikke greier å bygge så mange. Det kan hende tallet på 3000 studentboliger i året bør økes noe, men per i dag bygges det bare 2200 i året. Ap har ikke satt et mål om 30 % dekningsgrad av studentboliger, men har signalisert at et mål om 20 % er fornuftig mange steder. At studentboliger defineres som et eget arealmål i Plan- og bygningsloven kan være fornuftig, og gjøre det lettere å regulere tomter til studentboligbygging og slik få realisert flere studentboliger over hele landet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

389 Skolegudstjenester

AUF i Hordaland

Forslag:

At skolen skal ikke stå som arrangør av religiøse arrangementer

At skolen skal fortsatt kunne legge til rette for at elever kan få delta på skolegudstjenester i regi av kirken i forbindelse med høytider som jul og påske

At det skal være aktiv påmelding til eventuelle skolegudstjenester

At skolen skal arrangere et likeverdig og livssynsnøytralt tilbud som oppleves som meningsfylt for de elevene som velger ikke å delta på skolegudstjeneste

At skolen skal legge til rette for at også elever med andre religioner eller livssyn skal kunne delta på arrangementer i forbindelse med religiøse høytider

Begrunnelse:

Religionsfriheten er et viktig prinsipp som er slått fast i FNs verdenserklæring om menneskerettigheter. Fellesskolen skal være for alle. Derfor må den være livssynsnøytral, og undervisningen skal ikke være forkynnende. Samtidig skal skolen anerkjenne og respektere elevens rett til å ha en tro.

Skolegudstjenester har en lang tradisjon i Norge, særlig i forbindelse med julehøytiden. Dette er en tradisjon med røtter i Norges historie og kulturarv. AUF anerkjenner at mange har et nært forhold til skolegudstjenester. Samtidig er det en utfordring at mange skoler tar det for gitt at alle elevene skal delta på skolegudstjenester. Mange steder må elever som ikke ønsker å delta aktivt melde seg av. Dette kan oppleves som stigmatiserende og som et press til å være med. I tillegg melder elever og foreldre om at skolene ikke alltid stiller opp med et likeverdig alternativ til de elevene som velger ikke å delta på skolegudstjeneste.

Arbeiderpartiet mener at elever som ønsker det fortsatt skal ha mulighet til å delta på skolegudstjenester i forbindelse med høytider som jul og påske. Men en viktig forutsetning er at det er kirken selv, og ikke

skolen, som står som arrangør. Det må være aktiv påmelding, og skolene må stille med et likeverdig og livssynsnøytralt alternativ for de elevene som av ulike grunner ikke ønsker å delta på skolegudstjeneste.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Det er den norske kirke eller andre trossamfunn som inviterer til skolegudstjenester. Skolen kan la elevene delta på et slikt tilbud, og har da ansvar for å organiseringen av deltakelse, informasjon og fritak.

I november 2018 la Utdanningsdirektoratet fram en ny veileder for skolegudstjenester. I denne presiseres de rådene som lenge har vært gjeldene igjen: at skolene skal tilby reelt alternative opplegg til skolegudstjeneste (med eksempler på hva dette kan være), at skolen har ansvar for å informere elever og foreldre i god tid og å organisere at elever får delta på sitt valg om å delta eller ikke (foreldre bestemmer over elever under 15 år). Det er presisert at skolegudstjenester ikke skal brukes som for eksempel juleavslutning eller regnes som del av KRLE-undervisningen.

Høsten 2015 anbefalte Utdanningsdirektoratet i en lovtolkning at skolene skulle ha påmelding til skolegudstjenester, dette skapte mye debatt. Det førte også til mye usikkerhet i skolen rundt skolegudstjenester. Denne usikkerheten var bakgrunnen for et representantforslag fra KrF om skolegudstjenester som ble behandlet i Stortinget våren 2018. Her gikk Arbeiderpartiet ikke inn for krav om påmelding. Et nasjonalt krav om påmelding vil være unødvendig detaljstyring av organiseringen av skolehverdagen. Utdanningsdirektoratet fulgte opp Stortingets vedtak i veilederen for skolegudstjenester.

I behandlingen av samme representantforslag fremmet Arbeiderpartiet, sammen med Senterpartiet, forslag om at adgangen til å avholde skolegudstjenester bør tydeliggjøres og at skolene bør oppfordres til å tilrettelegge for at elevene kan delta på skolegudstjenester og seremonielle sammenkomster initiert av andre tros- og livssynssamfunn.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

397

Barnehage

Oppland Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil styrke bemanningsnormen i barnehagen. Vi trenger kvalifiserte barnehagepersonell som sikrer barns oppvekst. Vi vil sikre rett til barnehageplass fra fylte 1 år, innarbeide flere opptak gjennom året og arbeide for rett til barnehageplass i eget nærmiljø.

Begrunnelse:

En god barnehage skal ivareta barndommens egenverdi og den må gi stor plass til det som betyr mest for barn: leken. Engasjerte ansatte med høy kompetanse på å fremme humor, glede og lek i barns liv er en avgjørende kvalitetsfaktor. Barnehagen skal gi barn impulser og opplevelser som inspirerer til lek, nysgjerrighet og kreativitet. Barnehagen skal være et trygt sted der barn opplever varme og omsorgsfulle voksne med tid til å ivareta hvert enkelt barn og tid til å gi trøst og nærhet når de trenger det. Barnehagen skal gi plass til mangfoldet og det enkelte barn samtidig som alle skal oppleve tilhørighet til et inkluderende fellesskap.

For å få til det er det avgjørende at barnehagen har kvalifisert personale og god bemanning gjennom hele dagen. Kravet til grunnbemanning i barnehagen må ses i sammenheng med mer enn antall barn og

alder, normen bør justeres for å ta hensyn til åpningstider, sykefravær, planleggingstid og pauser. Godt kvalifiserte fagarbeidere er viktig kompetanse i barnehagene, derfor viktig å legge til rette for at assistenter uten denne utdanningen får mulighet til å ta fagbrev mens de står i jobb. Det er bra at pedagognormen stiller krav til andel barnehagelærere i alle barnehager, et krav som bør heves.

Godt kvalifiserte ansatte vil tidlig kunne oppdage barn som trenger ekstra oppfølging og tid.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Felles forslag fra Hedmark og Oppland Arbeiderparti

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet fremmet en rekke forslag om å styrke kravene til grunnbemanning i barnehagen da Stortinget behandlet regjeringens forslag til bemanningsnorm våren 2018, blant annet om å stramme inn regelverket ved manglende vikarbruk i barnehager, strengere regelverk ved særlig lange åpningstider og innføre flere sanksjonsmuligheter ved brudd på barnehageloven.

Arbeiderpartiet har programfestet at vi vil utvide retten til barnehageplass gradvis med mål om rett til plass den måneden barnet fyller 1 år.

Forslaget om rett til barnehageplass i nærmiljøet ansees dekket i oppvekstutvalgets forslag.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

398

Barnehage

Oppland Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderparti vil at barnehagepersonalet skal ha mest mulig tid sammen med barna og ikke bli pålagt mer administrativt arbeide. Vi ønsker ikke at barnehagen skal bli «skolsk» og at man har gode overganger mellom barnehage og skole

Begrunnelse:

Barnehagen må ikke få nye krav til kartlegging og rapportering som krever tid til administrasjon på bekostning av samvær med barna. Barnehagens egenart må ivaretas og ikke utvikles til et skoleforberedende tiltak med spesifikke læringsmål, tidkrevende dokumentasjon og språkkartlegging av alle ungene.

De eldste barna i barnehagen

Mange barnehager har såkalte «førskolegrupper» for de eldste barna i barnehagen. Innholdet i disse gruppene er svært variert og bør diskuteres. Egne opplegg for de eldste barna i barnehagen kan gi mange spennende prosjekter, diskusjoner, utforskning, kreativitet og lek, men det er ikke målet at barna skal «øve» seg på skolerettede opplegg. For barn i barnehage er det viktig å kunne bruke hele kroppen og alle sansene i sin utforskning og oppdagelse av verden. Det må utarbeides planer for gode overgang mellom barnehage og skole, slik at det blir best mulig forutsigbart i en ny hverdag for barn og foreldre. Det er viktig at skolen kjenner hvilke erfaringer og behov barna har med seg.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Felles forslag fra Hedmark og Oppland Arbeiderparti

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet stoppet, sammen med resten av opposisjonen, regjeringens forslag om mer obligatorisk kartlegging og læringsmål i barnehagen. Også i denne stortingsperioden har Arbeiderpartiet understreket at vi vil hegne om den norske barnehagetradisjonen der barnas egne initiativ til lek og utforskning står i sentrum. Barnehagen er en viktig læringsarena for språk og sosiale ferdigheter, der barn skal få tidlig innsats gjennom ekstra oppfølging hvis de trenger det. Vi vil gi fagfolk i barnehagene tillit til å velge hvordan de best følger opp barna. Det viktigste for å sikre gode barnehager er at det er nok voksne med riktig kompetanse og med tid til å gi barna oppfølgingen de har behov for, ikke obligatorisk testing og ekstra papirarbeid.

Stortinget vedtok i 2017 en plikt for barnehager og skoler til å samarbeide om å gi barn en god overgang.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

399

Styrke fellesskolen

Oppland Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil styrke fellesskolen ved å gi kommune- og fylkesstyrene mulighet til å si nei til etablering av nye privatskoler.

Begrunnelse:

Fellesskolen er en grunnpilar i den norske samfunnsmodellen. I løpet av 5 år med blå-blå regjering har vi fått 25 % flere privatskoler. I en tid der vi lever våre liv i stadig mer fragmenterte virkeligheter, er det viktigere enn noen gang å verne om fellesskolen.

Vi ser tendenser til at barn og unge stresser seg syke i hverdagen. Den norske skolen skal være et godt sted å være, og det er skolens fremste oppgave å skape trygge barn og unge som lærer seg å lese, skrive, regne og mestre sine liv som hele mennesker.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Felles forslag fra Hedmark og Oppland Arbeiderparti

Sentralstyrets merknad:

Ansees dekket av partiprogrammet der det står at Ap vil "gi kommuner og fylkeskommuner mulighet til å styre omfanget av private skoler av hensyn til det totale skoletilbudet."

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

400

En helhetlig grunnutdanning og en helhetlig skoledag

Oppland Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet skal utarbeide politikk for en helhetlig grunnopplæring, og stille krav til at barnehagene, grunnskolene og de videregående skolene samarbeider tettere om overgangene for elevene mellom de ulike trinnene i grunnopplæringen. Videre vil vi legge til rette for en helhetlig skoledag hvor læring, lek, fysisk aktivitet og sunne måltider er viktige ingredienser.

Begrunnelse:

Grunnopplæringen starter i barnehagen og ender med den videregående skolen. Hele løpet må oppleves sømløst for barna med jevne overganger fra lek i barnehagen til lekpreget læring i småskolen til stadig større fokus på de grunnleggende ferdighetene i skolen. Overgangene mellom hovedtrinnene må skje på elevenes premisser og med deres medvirkning.

For at enda flere skal lykkes med grunnopplæringen og fullføre videregående skole er det viktig å rette innstasen mot de som trenger det mest så tidlig som mulig, og sørge for at alle blir integrert og inkludert i fellesskapet. Vi må innføre en lese-, skrive- og regnearanti etter 2. trinn, og innføre en helhetlig skoledag der skole, SFO, leksehjelp, kulturaktiviteter, sunt måltid hver dag og fysisk aktivitet gir elevene et godt heldagstilbud.

Det bør også legges til rette for at leksene kan gjøres på skolen med veiledning av en voksen som en naturlig forlengelse av skoledagen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Felles forslag fra Hedmark og Oppland Arbeiderparti

Sentralstyrets merknad:

Ansees dekket av forslagene fra oppvekstutvalget

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

401

Tilstrekkelig bemanning og riktig kompetanse i skolen og barnehagen

Oppland Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil sørge for tilstrekkelig ansatte med riktig kompetanse i barnehage og skole, og øke kvaliteten gjennom å gi flere ansatte mulighet til etter- og videreutdanning.

Begrunnelse:

Opplæringen må aldri bli for teoretisk, men vektlegge en helhetlig tilnærming til fagene der også kreativitet, samarbeid og praktisk arbeid verdsettes.

Vi vil gi lærerne og andre ansatte i barnehagen og skolen tid og rom til å utøve sitt yrke, og ikke stjele tiden deres sammen med elevene til unødvendig byråkrati og rapportering. Vi må fortsette innsatsen med videreutdanning for å møte fremtidens kompetansekrav. Bemanningsnormen i skolen må få virkning på klassenivå, og inkludere både lærere og andre yrkesgrupper som har et sosialt pedagogisk

hovedfokus.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Felles forslag fra Hedmark og Oppland Arbeiderparti

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen om satsing på etter- og videreutdanning for alle grupper ansatte i barnehagen.

Arbeiderpartiet har programfestet at halvparten av de ansatte i alle barnehager skal være barnehagelærere og at vi vil ansette flere barne- og ungdomsarbeidere. I alternativt budsjett for 2019 foreslo vi å innføre krav om 50 % barnehagelærere med en opptopping over to år. I alternativt budsjett for 2019 foreslår Ap også at innføringen av bemanningsnormen må finansieres, slik vi også foreslo da den nye lovbestemmelsen ble vedtatt før sommeren og i behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2018. Både Fagforbundet og Utdanningsforbundet har etterlyst en større satsing på kompetansepåfyll for ansatte i barnehagen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

402 Et lag rundt eleven
Oppland Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil etablere beredskapsteam mot mobbing i alle kommuner og innga° forpliktende partnerskap med blant andre frivilligheten. Vi vil sikre barn og unge en god skolehelsetjeneste med god tilgang til helsesøster.

Begrunnelse:

Fortsatt er det alt for mange barn og unge som ikke finner seg til rette i skolen, og som faller fra før de har fullført videregående opplæring. For at enda flere skal lykkes med grunnopplæringen og fullføre videregående skole er det viktig å rette innstasen mot de som trenger det mest så tidlig som mulig, og sørge for at alle blir integrert og inkludert i fellesskapet.

For å få til dette må vi styrke lærerne, men også dra nytte av andre yrkesgrupper og frivillig innsats i skolen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Felles forslag fra Hedmark og Oppland Arbeiderparti

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har programfestet at vi vil innføre beredskapsteam mot mobbing i alle kommuner, og fulgt opp forslaget i hver alternative statsbudsjett siden 2014. I 2017 fremmet Ap representantforslag i Stortinget beredskapsteam mot mobbing, som ble nedstemt.

Forslagene om forpliktende samarbeid med frivilligheten mot mobbing og om å sikre barn og unge en god skolehelsetjeneste ansees dekket av forslagene fra oppvekstutvalget

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

403 Koding i skolen *Oppland Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil i enda større grad ta i bruk digitale verktøy i undervisningen, og sette i gang prosjekter i skolen for å lære elever koding i barneskolen.

Begrunnelse:

Å beherske programmering eller koding kan nesten sidestilles med å beherske språk. Arbeidslivet går i retning av stadig mer robotisering, automatisering og digitalisering, og stadig flere arbeidstakere vil ha behov for kodingsferdigheter. For å forberede samfunnet på denne omstillingen er det viktig at koding kommer inn som en kompetanse som skal læres og trenes i skolen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Felles forslag fra Hedmark og Oppland Arbeiderparti

Sentralstyrets merknad:

Det er riktig at koding er viktig for å beherske fremtidens teknologi, slik at Norge også fremover kan være konkurransedyktige internasjonalt. Koding og dataprogrammering er som et språk, det krever en grunnleggende forståelse, og læren om det må inn i skolen. Men skiller man det ut som et eget fag mister man det viktigste, for koding er et verktøy som må brukes i alle fag. Derfor vil Ap at alle elever skal få erfaring med koding i skolen, og at dette må starte allerede på barneskolen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

404 Videregående skole *Oppland Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil ha kompetanseheving for de ulike yrkesgrupper i den videregående skolen og sikre læreplass til alle yrkesfagelever som har krav på det.

Begrunnelse:

Det er viktig å fortsette arbeide med å sikre god gjennomføring i den videregående skolen. Fortsatt viser tall at vi har en for stor andel elever som faller utenfor, og det er minoritetsspråklige og yrkesfagene som har det største frafallet. Derfor er det riktig å ha forpliktende samarbeid mellom kommuner og

fylkeskommuner for å sikre arbeidet med tidlig innsats og sømløse og formålstjenlige overganger mellom de ulike opplæringstilbudene.

Norge trenger fagarbeidere. Derfor er det viktig å fortsette med satsing på yrkesfagene. Arbeiderpartiet mener at vi skal kunne tilby lærlingplass til alle. Kommune og fylkeskommune må være i førersetet med god oppfølging (fadderordninger) for lærlingene. Yrkesfagene er stadig i utvikling, og med ny tilbudsstruktur for yrkesfagene som innføres i 2020, mener vi at yrkesfaglærere må få tilbud om etterutdanning som gir oppdatering i fagene de underviser i.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Felles forslag fra Hedmark og Oppland Arbeiderparti

Sentralstyrets merknad:

Andre del av forslaget om læreplass til alle anses dekket av vårt partiprogram. Første del om kompetanseheving er viktig, og utdanningsfraksjonen jobber med å utvikle vår politikk på kompetanseheving også for lærere i videregående opplæring. Ap har tidligere sagt at vi vil fortsette satsingen på etter- og videreutdanning for lærere i grunnskolen, og utvide til flere fag og styrke kompetansebygging i tidlig innsats. Vi vil også gjennomføre et kompetanseløft for ukvalifiserte som underviser i skolen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

405 Videregående skole *Oppland Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil opprettholde desentralisert videregående skoler og videreutvikle karrieresentrene sine tilbud i distriktene.

Begrunnelse:

Det er viktig for distriktene i Norge at det opprettholdes en desentralisert videregående skole. Karrieresentrene er viktig for distriktene. I dag har vi et arbeidsmarked i endring som gjør at det er behov for etter- og videreutdanning. Det er og en viktig arena for utdanning og skoling for de som har falt fra i den videregående skolen. Karrieresentrene sin funksjon med veiledning og utdanning til voksne må videreføres og utvikles. Partnerskapet mellom fylkeskommunen, NAV og de enkelte kommunene er fundamentet til et viktig samarbeid om veiledning og opplæring og er med å gjøre tilbudene og mulighetene mer tilgjengelige.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Felles forslag fra Hedmark og Oppland Arbeiderparti

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med Aps politikk, og er blant annet fulgt opp i innstillingen fra Distriktsutvalget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

406

Yrkesfag

Oppland Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil at yrkesfagene skal gi elevene relevant kunnskap om arbeidslivet de skal inn i, dette krever kompetanseheving av både yrkesfag- og fellesfag lærere, gjerne med hospitering ute i bedrift. Vi vil også sikre læreplass til alle som søker seg ut i lære.

Begrunnelse:

Norge trenger flere fagarbeidere og derfor vil Arbeiderpartiet fortsette å jobbe for yrkesfagene. Vi mener alle som ønsker det skal få læreplass. Yrkesfagelever skal ha lik rett til å fullføre sin utdanning som elever på studiespesialisering. Alle offentlige virksomheter skal ta inn lærlinger, og fylkeskommunene skal sikre god oppfølging i lærebedriftene.

Yrkesfagene er stadig i utvikling. Fra høsten 2020 innføres ny tilbudsstruktur for yrkesfagene, og det er viktig at elevene får et tilbud som er enda mer praksisnært. Vi trenger lærere som har god innsikt i det arbeidslivet elevene skal bli en del av. Dette krever ett tett og godt samarbeid med arbeidslivet, og det er viktig at ungdom utdannes inn i yrker samfunnet har behov for. Ungdom må utdannes ut i arbeid, ikke ut i arbeidsledighet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Felles forslag fra Hedmark og Oppland Arbeiderparti

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har programfestet at vi vil sikre alle kvalifiserte søkere læreplass, og har blant annet fulgt opp dette med forslag i trontaledebatten i 2017.

I Arbeiderpartiets alternative budsjett for 2019 foreslår vi en satsing på stipendordninger for å få flere dyktige fagarbeidere til å utdanne seg til yrkesfaglærere. Vi foreslår en satsing på 100 millioner kroner til nytt og moderne utstyr til yrkesfagopplæringen i skole og å gi bedrifter som gir elever praksis et tilskudd, slik at flere elever får veksle mellom opplæring i skole og bedrift fra første skoleår. I yrkesfagforslaget fra 2015 og i påfølgende alternative statsbudsjetter foreslo vi satsing på kompetanseheving for yrkesfaglærere. Siden den gang har regjeringen styrket mulighetene til etter- og videreutdanning for yrkesfaglærere og til formell utdanning for lærere som ikke oppfyller kravene til pedagogisk utdanning. Vi foreslo også hospiteringsordninger for lærere og instruktører, noe det også har kommet på plass bedre ordninger for.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

425 **Ett gratis måltid for skoleelevene.**
Modum Arbeiderparti

Forslag:

Innføre ett gratis måltid for skoleelevene hver dag.

Begrunnelse:

Mange elever spiser ikke frokost, og heller ikke mat på skolen. Det er viktig for prestasjonsnivået med ernæringsmessig riktig mat i løpet av skoletiden. Vi ønsker derfor at det innføres ett gratis måltid for alle skoleelever i grunnskolen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har programfestet at vi ønsker ett enkelt daglig måltid i skolen. I alternativt statsbudsjett for 2019 foreslår Arbeiderpartiet skolemat for alle elever i grunnskolen, med 6 kroner dagen i egenbetaling, det vil koste 1,6 milliarder kroner årlig. Uten egenbetaling vil ett enkelt måltid daglig koste anslagsvis 2,3 milliarder kroner årlig.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

429 **Rosa kompetanse**
Buskerud Arbeiderparti

Forslag:

Ansatte ved skoler skal bli tilbudt kurset Rosa Kompetanse

Begrunnelse:

Rosa kompetanse er et kompetansemiljø som tilbyr faglig bistand og undervisning om kjønns- og seksualitetsmangfold til helsevesenet, barnevernet, skolesektoren barnehager, politi- og påtalemyndighet, samt bedrifter. De er organisert som en fagavdeling i Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold (FRI) og er finansiert av henholdsvis Helsedirektoratet, Bufdir, Utdanningsdirektoratet og Politidirektoratet.

Rosa kompetanse tilbyr forskjellig undervisning til de forskjellige sektorene, og innenfor skolesektoren er hovedfokuset på hvordan man underviser om kjønn og seksualitet på en inkluderende måte, og hvordan skolen forebygger identitetsbasert mobbing.

Buskerud Arbeiderparti mener at rosa kompetanse er et svært viktig prosjekt som kan utgjøre stor forskjell i arbeidet med å bygge ned fordommer og forhindre kjønnsrelatert mobbing.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Ap har tidligere i alternative budsjett foreslått flere millioner til arbeid med kjønn og seksualitet i norske barnehager og skoler, og en styrking av Rosa kompetanse skole. Vi mener at lærernes kunnskap om seksuell orientering og kjønnsidentitet er viktig for å møte den enkelte elev og legge opp til en

inkluderende undervisning. Vi er også kjente med at Rosa kompetanse har stor pågang fra barnehager og skoler som etterspør kunnskap og inviterer organisasjonen til å holde kurs, og at etterspørselen etter denne kompetansen er stor. Men det kan også være andre måter å få denne kunnskapen på, og her varierer praksis noe ved landets skoler og barnehager.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

432 Privatisering i utdanningssektoren *Buskerud Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- Hindre barnehageeiere i å ta ut utbytte
- At alle private barnehager skal tilslutte seg nasjonale tariffavtaler som regulerer de ansattes lønns- og pensjonsforhold
- At kommunene sier nei til ytterligere privatisering av barnehager
- At vi endrer lovverket slik at private kommersielle barnehager ikke fullfinansieres på samme måte som offentlige barnehager
- Sikre gjennomsliktighet i ideelle- og kommersielle barnehageselskapers drift og struktur

Begrunnelse:

For Arbeiderpartiet er det viktig å sikre god velferd til alle. Vi mener det er et grunnleggende prinsipp at offentlige ressurser skal komme befolkningen til gode. Derfor mener vi at velferdstjenester i hovedsak skal drives av det offentlige, som har kvalitet som hovedmål, ikke profit.

Barnehager

For å få til full barnehagedekning, var det i sin tid avgjørende å også ta i bruk private barnehager for å få opp tilbudet av barnehager raskt. Arbeiderpartiet innser at det i noen tid framover fortsatt vil finnes private barnehager, men ser mange problemer med den private driften slik den fungerer i dag. Vi sier derfor nei til ytterligere privatisering av offentlige barnehager, og vil ha en gradvis overtakelse av driften av private barnehager til det offentlige.

I dag likebehandler staten private og offentlige barnehager økonomisk. Ved å likebehandle, overfinansierer man i realiteten de private barnehagene. Private barnehager velger oftere å ha en homogen gruppe barn i barnehagen, færre pedagoger per barn og tilslutter seg ikke nasjonale tariffavtaler. Arbeiderpartiet mener derfor at lovverket må strammes inn slik at man ikke overfinansieres. Det er lov å ta ut utbytte fra private barnehager og sjansen for dette øker når de private barnehagene sitter igjen med mer midler enn de offentlige.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har programfestet at vi vil la kommunene stille like krav til offentlige og private barnehager, og har foreslått dette i Stortinget både i stortingsssesjonen 2017/2018 og 2018/2019. Våren 2018 fikk vi også gjennomslag for forslag om at private barnehager må ha arbeids-, lønns- og pensjonsvilkår minst på linje med offentlige barnehager. I de alternative statsbudsjettene siden 2014 har vi også foreslått et kutt i tilskuddet til private barnehager som følge av at det i dag ikke stilles like krav, men likevel gis likt tilskudd.

I 2018 har stortingsgruppa behandlet to forslag om å forby profitt og kommersiell barnehagedrift. Her har Ap blant annet fremmet forslag om at regelverket for private barnehager må endres slik at barnehagelovens intensjon om at offentlige tilskudd og foreldrebetaling kommer barna til gode følges opp, og at disse pengene ikke går til profitt for private barnehageeiere. Stortingsgruppa har vært enig i intensjonen i forslagene om å stoppe mulighetene for å ta profitt på barnehagedrift, men har ikke gått inn for forbud mot profitt eller kommersiell barnehagedrift fordi det er uklart hvilke konsekvenser dette vil få, særlig for ideelle barnehager.

Per i dag finnes det ikke noen mulighet for å skille mellom kommersielle og ideelle private barnehager. Våren 2018 fikk Arbeiderpartiet gjennomslag for å utrede et slik juridisk skille som vil gjøre det mulig å behandle de to typene private barnehager forskjellig. Regjeringen har varslet at saken skal legges fram for Stortinget våren 2019.

I behandlingen av representantforslag om en mangfoldig barnehagesektor, fra SV og Rødt, fremmet Ap høsten 2018 forslag om innføring av meldeplikt og forkjøpsrett for kommunen ved salg av private barnehager.

I behandlingen av sakene nevnt over har stortingsgruppa vært tydelige på at målet er et regelverk som sikret at offentlig tilskudd og foreldrebetaling brukes til barnas beste, og derfor ikke ønsker et tak for utbytte. Begrepet utbytte beskriver kun en liten del av profitt- eller gevinstuttakene fra privat barnehagedrift, det er derfor behov for et regelverks som adresserer mer enn kun utbytte.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

435 Gratis skolemat *Trondheim Arbeiderparti*

Forslag:

Innføre et gratis daglig varmt skolemåltid for alle elever i grunnskolen i hele landet.

Begrunnelse:

En god barndom varer hele livet. Alle skal ha sjansen på en trygg og god barndom, som bygger fundamentet for voksenlivet. Vi i Arbeiderpartiet vil ikke at økonomien til foreldrene dine skal avgjøre hvor god barndom du får, men at alle skal ha like muligheter til å bli sitt aller beste, uavhengig av hva man heter, hvor man kommer fra eller hvor stor lommeboka til foreldrene er. Barnehage og skole legger et viktig grunnlag for et godt liv, videre utdanning og aktiv deltakelse i samfunnet og arbeidslivet. Alle barn og unge skal få like gode muligheter til å tilegne seg kunnskap og utvikle sine talenter, holdninger og verdier. Barn, elever og studenter må mestre mange ulike fagfelter og trenes i å samarbeide med andre, være kreative og tenke kritisk. Læring hele livet er et viktig mål. Gjennom gode og trygge barnehager, en god skole, et barnevern som tar vare på barn i vanskelige situasjoner og utdanning som sikrer kompetente mennesker til arbeidslivet, skaper vi et samfunn preget av omsorg og kunnskap. Mange barn møter på skolen uten frokost og uten god matpakke. Vi vet at sultne barn lærer mindre, og når barna spiser mat med tomme kalorier påvirker dette læringsevnen. Et varmt og sunt måltid mat vil roe ned kroppen, gi mer stabil energi utover skoledagen, og føre til mer opplagte elever, med overskuddet til å lære. Vi ser økende sosiale forskjeller i Norge. For oss i Arbeiderpartiet er det et sentralt mål at disse skal utjevnes. Et sunt skolemåltid som spises av alle elever vil være et egnet virkemiddel for å redusere forskjellene og påvirke folkehelsen positivt. Et varmt skolemåltid om dagen vil bidra til å skape gode helsevaner, bedre læringseffekt og sosial utjevning.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har programfestet at vi ønsker ett enkelt daglig måltid i skolen. I alternativt statsbudsjett for 2019 foreslår Arbeiderpartiet skolemat for alle elever i grunnskolen, med 6 kroner dagen i egenbetaling, det vil koste 1,6 milliarder kroner årlig. Uten egenbetaling vil ett enkelt måltid daglig koste over 2,3 milliarder kroner årlig. Ifølge Finansdepartementet vil et varmt skolemåltid daglig koste ytterligere 4,4 milliarder kroner årlig i råvarekostnader. I tillegg vil servering av et varmt måltid også innebære en betydelig kostnad i ombygging og utstyr dersom dette skal tilberedes ved skolen, fordi mange skoler ikke har kjøkkenfasiliteter tilpasset behov og krav for å tilberede mat til alle elever daglig.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

449

Gratis skolemat

Stavanger Arbeiderparti

Forslag:

Vi vil innføre en lovfestet rett til gratis skolemat. Uten egenbetaling.

Begrunnelse:

Unngå stigmatisering og byråkratisering
Øke tilgjengelighet jamf svensk modell.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har programfestet at vi ønsker ett enkelt daglig måltid i skolen. I alternativt statsbudsjett for 2019 foreslår Arbeiderpartiet skolemat for alle elever i grunnskolen, med 6 kroner dagen i egenbetaling, det vil koste 1,6 milliarder kroner årlig over statsbudsjettet. Uten egenbetaling vil ett enkelt måltid daglig koste over 2,3 milliarder kroner årlig over statsbudsjettet.

Dersom en slik rett også skal gjelde elever i videregående opplæring vil det med et overslag ut fra modellen fra grunnskolen (med egenbetaling på 6 kroner daglig) koste rundt 500 millioner kroner årlig over statsbudsjettet. Og uten noen form for egenbetaling koste anslagsvis rundt 700 millioner kroner årlig over statsbudsjettet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

453 **Styrking av desentralisert bachelor i sykepleie**
Hedmark Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil arbeide for å styrke desentralisert bachelor i sykepleie.

Begrunnelse:

Sykepleiermangelen øker i en hastighet som vil være kritisk for helsetjenestene framover. Det er mange søkere til utdanningene, men slik det er i dag er det mangel på praksisplasser, og det er derfor vanskelig å øke opptaket.

I noen distrikt er det uutnyttet praksisplasskapasitet, fordi blant annet geografien gjør det vanskelig å nytte disse plassene effektivt fra dagens utdanningssteder.

Sykepleiermangelen gjør distrikter som ligger langt unna utdanningsinstitusjonene særlig sårbare.

Eks: I Nord-Østerdal i Hedmark har vi sykehus og flere institusjoner samt kommunehelsetjeneste som kan bidra med praksisplasser. Det er høgskolesenter som kan huse utdanningen.

I et utdanningsperspektiv er det mulig å nå fram til potensielle studenter som av ulike årsaker finner det vanskelig å flytte vekk i tre år for å ta en bachelor i sykepleie. Dette kan være at de er etablert med barn og familie og kan nytte en studieplass i nærheten av der de bor. Det kan også være at de er i et arbeidsforhold som de ønsker å ivareta helt eller delvis under studiene.

Vedr rekruttering av sykepleiere mener vi at tilgangen sikres best ved å utdanne fra befolkningen som allerede er etablert i området.

Kvinnenettverket i Hedmark Arbeiderparti mener at dette er et klokt grep i tillegg til de andre som må tas, som heltidsstillinger, bemanning tilpasset oppgavene, likelønn osv.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til Distriktsutvalgets innstilling. Forslaget er i tråd med Aps utdanningspolitikk, og målet om å utdanne flere kompetente helse- og omsorgsarbeidere for å drive og utvikle velferdsstaten videre. Forslaget er også fulgt opp i Aps kompetansereform, som består av en rekke tiltak og rundt 1,2 mrd i alternativt budsjett for 2019.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

459 **Borteboerstipend**
Hedmark Arbeiderparti

Forslag:

Dagens borteboerstipend er lagt opp på en måte som gjør at ungdom som har behov for stipend likevel ikke får det. Det er urettferdig at ungdommer som ikke har en videregående skole i nærområde skal bli nektet stipend om reisetida på 3 timer eller kravet om 40km ikke er oppfylt. Det er nødvendig å gjøre kravene lavere. Det burde opprettes en fylkeskommunal komite som skal kunne vise skjønn på kilometeravstanden og tid når særlige grunner taler for det, utfra retningslinjer som er vedtatt i fylket. Da

vil fylkeskommunen finansiere stipendet etter de samme økonomiske utbetalingene som lånekassen har til grunn.

- At tidsgrensen for borteboerstipendet endres fra dagens 3 timer, til 2 timer
- At grensen på 40 km opprettholdes
- At det skal bli satt ned en fylkeskommunal komite som skal kunne vise skjønn på kilometeravstanden og tid når særlige grunner taler for det.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Geografiske forhold i deler av Norge gjør at det er behov for å se på innretningen av borteboerstipendet på en mer fleksibel måte.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Regjeringen foreslo i statsbudsjettforslaget for 2018 å øke grensen for bostipend til 60 km, det gikk Arbeiderpartiet mot i vårt alternative budsjett. Forslaget ble ikke vedtatt.

Siden 2014 har regjeringen gjort en rekke endringer i låne- og stipendordningene for elever og lærlinger i videregående opplæring.

I behandlingen av Kunnskapsdepartementets bevilgninger i statsbudsjettet for 2019 foreslo Arbeiderpartiet en gjennomgang av stipend- og låneordningene for elever i videregående opplæring, særlig for å vurdere om ordningene fremdeles ivaretar gratisprinsippet og lik rett til utdanning. Forslaget fikk ikke flertall. En slik gjennomgang burde sett på om dagens innretning av bostipendet oppfyller intensjonen om å gi ungdom over hele landet like god tilgang til videregående opplæring.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

476 Leksefri heldagsskole *Rogaland Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil innføre en leksefri heldagsskole for å gi elevene en helhetlig skoledag der opplæring, kulturaktiviteter, et sunt måltid, lek og fysisk aktivitet gir elevene et godt heldagstilbud som er tilpasset deres læring.

Begrunnelse:

Dette vil være et vesentlig bidrag til å bruke skoledagen bedre for læring og utvikling og være et bidrag for å utjevne sosiale forskjeller.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet har Arbeiderpartiet gått inn for en aktivitetsskolereform med bedre kvalitet, makspris, kultur- og fritidsaktiviteter, leksehjelp og bedre sammenheng med skoledagen. Oppvekstutvalget har i sine forslag også gått inn for aktivitetsskolereform fremfor heldagsskole, men også foreslått en gratis

aktivitetstime hver dag for de yngste elevene. Begrunnelsen for en slik aktivitetstime er å gi elevene en mer variert skoledag med et pusterom for lek, bevegelse og aktivitet midt på dagen. I tillegg vil det redusere behovet for antall timer med aktivitetsskoletilbud.

Forslag om lekser ansees dekket av forslagene fra oppvekstutvalget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

488 Livsmestring som som en del av mat og helsefaget.

Rogaland Arbeiderparti

Forslag:

Implementere livsmestring som en del av mat og helsefaget i skolen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Ansees dekket av oppvekstutvalgets forslag.

Stortinget har vedtatt at livsmestring og folkehelse skal være ett av tre tverrfaglig tema i læreplanens overordnede del, som trer i kraft sammen med de nye læreplanene i 2021. Oppvekstutvalgets forslag går nærmere inn på hva Arbeiderpartiet mener dette skal bety i praksis. Utvalget har ikke gått nærmere inn på hvilket fag kompetansemålene som handler om livsmestring bør være del av. En slik vurdering bør ikke tas politisk, men gjøres av fagfolkene som arbeider med fornyelsen av læreplanene i Fagfornyelsen.

I forrige Stortingsperiode fremmet Ap representantforslag om at alle elever må lære om psykisk helse, som del av dagens skolefag. Etter dette forslaget var behandlet la regjeringen fram sitt forslag om livsmestring som tverrfaglig tema, som Ap støttet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

489 Gratis barnehage og SFO

Buskerud Arbeiderparti

Forslag:

Innføre gratis barnehage og SFO

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet mener det er viktig å se barnehagen og SFO som endel av det helhetlig og sammenhengende utdanningsløpet tom videregående skole. For at barnehagen og SFO skal være et

tilbud for alle, bør det være gratis. Dette er også et viktig tiltak for å hindre barnefattigdom og for at alle skal få like muligheter.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Gratis barnehage og SFO vil være en viktig valgkampsak som samsvarer godt med vårt verdigrunnlag. Reformen må fullfinansieres av staten.

Sentralstyrets merknad:

Oppvekstutvalget har behandlet temaet deltakelse i barnehage og SFO/AKS i sin innstilling og omtaler flere av målene forslagsstiller peker på, men utvalget har prioritert daglig gratis aktivitetstime på barnetrinnet i sine forslag. I tillegg har utvalget foreslått gratis aktivitetsskoletilbud for elever med funksjonsnedsettelse hele skoleløpet, til og med videregående opplæring, (koster anslagsvis mellom 80 og 120 millioner kroner årlig). Utvalget har også foreslått felles søskenmoderasjon for barnehage og aktivitetsskole, som anslagsvis koster 197 millioner kroner årlig.

Gratis barnehage og SFO vil anslagsvis koste 20 milliarder kroner årlig over statsbudsjettet. Her utgjør gratis barnehage 11,9 milliarder kroner årlig og gratis SFO 8,1 milliarder kroner årlig. I beregningene er det lagt til grunn at gratis SFO ville ført til at alle benyttet seg av tilbudet. I partiprogrammet vil Arbeiderpartiet bevare maksprisordningen i barnehagen og innføre maksprisordning i aktivitetsskolen. I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjetter for 2018 og 2019 har vi gått mot regjeringens realøkninger i makspris.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

494 Finansiering av utdanning *Buskerud Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil jobbe for å få en mer fleksibel finansiering av nye studieløp. Tiltaket vil bidra til bedre utnyttelse av synergimulighetene som ligger i samarbeidet mellom næringsliv, utdanning, innovasjon og FoU.

Begrunnelse:

Kongsbergskolen er blitt et nasjonalt begrep som vi er stolte av på Kongsberg. Kort fortalt så er det et samarbeid mellom skole og næringslivet. Dette samarbeidet har ført til at Kongsberg har fått et utdanningstilbud innen System Engineering (HSN/EVU), komposittfaget (Vgs/FTO/HSN/EVU) og industriell digitalisering. Dette tilbudet hadde ikke vært mulig uten bidrag fra næringslivet. I den rivende, teknologiske utvikling næringslivet er i så er det viktig at utdanningsinstitusjoner tilpasser seg denne utvikling og har et smidig system slik at nye utdanningsløp lett kan tilpasses næringslivet.

Kunnskaps- og teknologiutviklingen går stadig raskere og kompetanse er og blir vår viktigste ressurs. For at studenter og ansatte skal få utdanningstilbud som er både tidsriktige og bedriftsrelevante, må utdanningsinstitusjonene få incitament til raskere å utvikle relevante utdanningstilbud på alle nivå fra fagarbeider til PhD inkl. EVU. Samtidig må næringslivet fortsette å være bevisst sin rolle i utviklingen av studietilbud som dekker næringslivets egne behov for kompetanse.

I dag drives høyskolene etter kontantprinsippet og får betalt pr produserte studiepoeng innenfor tildelt ramme for antall studieplasser. Dvs at hvis de skal utvikle nye utdanningsløp, må de avvikle gamle (og taper da umiddelbart inntekter) når nye lanseres (forsinkede inntekter). Hvis Kongsberg ikke hadde hatt NCE-finansiering slik av vi kunne bidra til å fylle dette inntektsgapet, hadde vi hverken fått utdanningstilbud i Systems Engineering (HSN/EVU), komposittfaget (Vgs/FTO/HSN/EVU) eller industriell digitalisering (FTO/EVU). Vi har lyktes med å bringe industrien inn i utdanningen og utdanningen inn i industrien og dette trenger vi mer av i fremtiden. Derfor må finansieringsmodellen for å utvikle nye, relevante utdanninger legges om.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslagets intensjon er i helt i tråd med Aps utdannings- og kompetansepolitikk. Målene om en tilpasset og fleksibel finansiering av etter- og videreutdanning og nye studieløp er forankret i vår kompetansereform, og vi har fulgt opp dette i vårt alternative budsjett, under punktet om incentivmidler for opprettelse av flere tilpassede utdanningsløp ved universiteter, høyskoler og fagskoler.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

501

Bedre lærlinglønn

Buskerud Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet mener at:

Det må utarbeides en mer gunstig ordning for lærlingelønn, som samtidig bidrar til vekst i antall lærlingkontrakter.

Begrunnelse:

Er det noe vi trenger, så er det flere fagarbeidere. For å få det så trenger vi at flere ungdom både velger yrkesfag på videregående og at de velger å bli lærling fremfor påbygg. Lærlingers lønn deles oftest opp i halvår, hvor timelønnen øker med noen kroner hvert halvår av de til sammen to årene man er lærling. Som lærling tjener du det samme som begynnerlønnen til en fagarbeider, fordelt over to år. Den "vanlige" modellen for er at du i første halvår tjener 30%, øker med 10% de to neste halvårene og øker til 80% siste halvår.

Problemet med lærlingelønnen er at når man er mellom 18-21 år, noe de fleste er når de har lærlingtiden sin, er at man gjerne vil flytte hjemmefra og skaffe seg bil, men det blir vanskelig med hvor lav lærlingelønnen er. Det er ikke gunstig å bo på hybel, eie bil, ta lappen, betale egne regninger og alt som følger med å bli voksen om man velger å bli lærling. Vi trenger flere fagarbeidere, vi trenger flere lærlinger, og da må det være gunstig for ungdom å bli lærlinger.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen bak forslaget er god, og Arbeiderpartiet har i alternativt budsjett for 2019 fremmet en rekke forslag for å gjøre det mer attraktivt å velge yrkesfag. Å endre ordningene for lærlingelønn er ikke blant forslagene. Foreldre har fremdeles forsørgeransvar for lærlinger med ungdomsrett så lenge de er i

opplæring, det er derfor ikke lagt til grunn at lærlingelønnen skal dekke alle utgifter til livsopphold. Lærlinger kan søke om bostipend og grunnstipend etter behov. Lærlinger som benytter voksenrett kan få lån og stipend etter samme regler som studenter, på til sammen 108.250 kroner årlig.

Læretiden består av en opplæringsdel på 50 prosent og en verdiskapingsdel på 50 prosent. I løpet av læretiden, med utgangspunkt i den vanlige lengden på 2 års læretid, skal lærlingen til samlet ha fått lønn for ett 100 % årsverk med begynnerlønn. Den vanlige fordelingen gjennom læretiden er slik forslagsstiller beskriver fordi lærlingen gjennom læretiden bidrar stadig mer til verdiskaping (og bedriftene bruker tilsvarende mindre tid og ressurser på opplæring av lærlingen mot slutten av læretiden). Hvor mye en lærling får i lønn avhenger av hvilket fag eleven er lærling i, om vedkommende er fagorganisert og om bedriften følger gjeldende tariffavtale. Å øke verdiskapingsdelen i læretiden vil gå utover opplæringen lærlinger mottar og dermed sluttkompetansen de får i faget sitt, og kan også gjøre det mindre attraktivt å være lærebedrift. Det er et viktig prinsipp at lønn og tariffavtaler forhandles mellom partene i arbeidslivet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

504 En times fysisk aktivitet i skolen *Buskerud Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet oppfordrer til dialog mellom lærernes organisasjoner, idretten, friluftsjorganisasjonene og myndighetene, for å skape gode lokale samarbeid om «Aktive lokalsamfunn».

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet viser til at det nye stortingsflertallet i 2017 omsider vedtok innføring av en times fysisk aktivitet i grunnskolen, etter langvarig motstand fra Høyre, Frp og Venstre. Det ble samtidig forutsatt at vedtaket måtte gjennomføres i samarbeid med frivillige organisasjoner og partene i arbeidslivet, herunder Norges idrettsforbund. Arbeiderpartiet mener det er på tide at Solbergregjeringen nå kommer i gang med å gjennomføre Stortingets vedtak. ‘

Arbeiderpartiet vil framheve betydningen av et godt samarbeid mellom kommuner og frivillige for å nå viktige politiske mål innen folkehelse, mestring og inkludering. Samarbeid om 1 times fysisk aktivitet i skolen er allerede vedtatt og dels gjennomført flere steder i landet, blant annet i Drammen kommune, etter initiativ fra Drammen Arbeiderparti, i samarbeid mellom skoler og idrettslag, under overskriften «Aktive Lokalsamfunn».

Arbeiderpartiet støtter det samarbeidet som er igangsatt innen rammen av «Aktive lokalsamfunn» i vårt fylke og mener det kan tjene som en modell for innføring av 1 times fysisk aktivitet i grunnskolen i andre kommuner i Buskerud og ellers i landet. Buskerud Arbeiderparti oppmuntrer til et langsiktig og systematisk samarbeid om aktive lokalsamfunn, men vil samtidig advare mot å skyve ansvaret over på de frivillige, både når det gjelder økonomi og ressurser for øvrig, slik vi allerede har sett tendenser til. Stat og kommune må være bevisste på ikke å kvele frivillighetens engasjement, men tvert imot ta sin del av ansvaret, ved å sikre tilstrekkelig finansiering og organisering, slik at de frivillige kan konsentrere seg om å bidra til aktivitet. Erfaringene fra «Aktive lokalsamfunn» i Buskerud, viser at ansattressurser er avgjørende, ikke som erstatning for frivillighet, men tvert imot som den faktoren som må til for å mobilisere mer frivillighet.

Arbeiderpartiet har sett at representanter for lærerorganisasjonene har vært forbeholdne til vedtaket om 1 times fysisk aktivitet.

Vi vil derfor understreke betydningen av at Stortingets vedtak om at partene i arbeidslivet skal involveres, faktisk blir gjennomført av Solberg-regjeringen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Viser til siste utvikling i behandling av saken i behandlingen av Kunnskapsdepartementets bevilgninger i statsbudsjettet, Innst 12S (2018-2019). Der ber en samlet Komité om at stortingets vedtak følges opp blant annet slik forslagsstiller her beskriver.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

507 Desentralisert utdanning *Buskerud Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- Sikre desentralisert videregående opplæring
- Økt samarbeid mellom videregående skole og næringsliv, for å sikre rekruttering til lokalt næringsliv.
- Legge til rette for å få folkehøgskoler og høyere utdanningsinstitusjoner til distriktene
- Legge til rette for desentraliserte og digitaliserte løsninger for videre- og etterutdanning

Begrunnelse:

For at unge skal ønske å bo i distriktene så er det viktig at de har tilgang på utdanning. Det må tilbys videregående opplæring nær der folk bor, på denne måten kan unge bo lengre hjemme og det stimulerer til økt samarbeid mellom næringsliv og skole. Dette gjør at distriktene kan tilby utdanninger som er tilpasset det arbeidsmarkedet som møter ungdommen i hjembygda. Skoleløpet er mye mer enn bare grunnskole, og Arbeiderpartiet anerkjenner folkehøgskolene som viktige aktører i distriktene. Folkehøgskolene bidrar til nye impulser i lokalsamfunnet, potensiell tilflytting og spennende arbeidsplasser. Desentralisert høyere utdanning er viktig for å kunne skape attraktive arbeidsplasser og viktige kompetansemiljøer. Muligheten til å ta videre- og etterutdanning samt muligheter for å omskolere seg er avgjørende for å bli i distriktene. Kompetansemiljøer gir også gode ringvirkninger for offentlig og private arbeidsplasser og ikke minst viktige for innovasjon og nytenking. Oppdatert kunnskap gir også større muligheter for raskere omstillinger lokalt.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen anses dekket av Distriktsutvalgets innstilling, samt Aps forslag om en plan for flere folkehøgskoler som svarer på de stabilt økte søkertallene folkehøgskolene opplever. Mye av det høyere utdanningstilbudet i distriktene dekkes av flercampusløsninger, samt desentraliserte utdanningstilbud i samarbeid med de større høyskolene og universitetene. Ap er opptatt av å ta hele landet i bruk, og legge til rette for gode utdanningstilbud over hele landet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

515**Lik målform***Stad Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet må styrke bruken av både målformer ved norske universitet, og sikre at begge målformer vert brukte i formuleringar av eksamensoppgåver.

Begrunnelse:

Noreg er eit land med to likestilte skriftspråk, og det er studentar som opplever å ikkje få eksamensoppgåver tilrettelagt til si målform. Det er minst to grunnar til at alle universitet bør formulere oppgåver både på nynorsk og bokmål, likestilling og oppgåveforståing. Det er berre rett og rimeleg at alle studentar får utdelt eksamensoppgåver på si eiga målform, og ikkje berre dei som har bokmål som sitt skriftspråk. Sjølv om dei fleste som har nynorsk som sitt hovud-skriftspråk forstår bokmål, er det både ein rett å skulle kunne få det på eiga målform og diskriminerande å ikkje oppleve lovpålagt skriftspråklikestilling. Eit anna argument er at det ikkje er alle med nynorsk som sitt hovud-skriftspråk som forstår bokmål like godt, og som vil kunne oppleve negative konsekvensar som følge av at dei kanskje ikkje forstod problemstillinga like godt, som dei med bokmål som hovudskriftspråk som får det på bokmål.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Dette er i tråd med Aps politikk, og vårt ladmøtevedtak om at "Nynorsken skal sikres gode utviklingsmuligheter". Da er det også viktig at studenter i Norge for eksamensoppgaver i høyere utdanning på sin målfom, samme om det er nynorsk eller bokmål. Det er i dag utdanningsinstitusjonene sitt ansvar å sikre at dette skjer.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

516**Psykisk helse som fag i skulen***Stad Arbeiderparti***Forslag:**

Psykisk helse må inn som eige overordna tema eller eige fag i skulen.

Begrunnelse:

Det har vore ei auke i forekomst av psykiske vanskar hos unge. Vi treng difor å styrke forståinga for at alle har ei psykisk helse, ikkje berre fysisk helse. Og også korleis psykisk uhelse kan arte seg. Dette vil bidra til å forebygge , og normalisere ting ein tenkjer på og kjenner på, som td lavt sjølvbilete, angst, stress, sorg, å føle seg annleis. Og det vil gjere born klar over kva dei kan gjere dersom dei sjølve eller nokon dei kjenner slit. Normalisering og førebygging!

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Ansees dekket av oppvekstutvalgets forslag. Stortinget har vedtatt at livsmestring og folkehelse skal være ett av tre tverrfaglig tema i læreplanens overordnede del, som trer i kraft sammen med de nye læreplanene i 2021. Oppvekstutvalgets forslag går nærmere inn på hva Arbeiderpartiet mener dette skal bety i praksis. Utvalget har ikke gått nærmere inn på hvilket fag kompetansemålene som handler om livsmestring bør være del av.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

526 Krav til innhald, kvalitet og økonomisk kontroll i private barnehager
*Hordaland Arbeiderparti***Forslag:**

Kommunane skal kunne stille strengare krav til bruken av barnehagetilskotet.

Begrunnelse:

Kring 54 % av norske barnehagar er eigd av private aktørar som blir finansiert av offentlege tilskot og foreldrebetaling, og private barnehagar er både viktige og naudsynte for å sikre den dekningsgraden vi har i dag. I løpet av dei siste 12 åra har det starta 46 000 fleire barn i kommersielle barnehagar, medan det har vore nedgang i både ideelle og kommunale. Det er viktig å vedkjenne utfordringar med dagens regelverk som gir kommunane få moglegheiter til å stille krav til innhald, kvalitet og økonomisk kontroll.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Ansees dekket av partiprogrammet der Ap vil la kommunene stille like krav til private og offentlige barnehager.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

527 Digitalt opptak
*Hordaland Arbeiderparti***Forslag:**

Innføre heildigitale opptaksløysingar i barnehage, SFO/aktivitetsskule og innskriving i skulen

Begrunnelse:

Vi må ta i bruk teknologien som finns og ikkje minst kunnskapen det offentlege har om kvar enkelt innbyggjar slik at opptak til barnehage og sfo/aktivitetsskule samt innskriving i skuleverket vert heildigitalt. Det er tungvint og irriterande for folk at ein møter opptakssystem som dels baserer seg på skjema som

skal skrivast ut og at ein stadig må skrive inn dei same opplysningane om att og om att.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Det er kommunen som har ansvar for opptakssystemer til barnehage og aktivitetsskole.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

547

Ein skule for alle

Hordaland Arbeiderparti

Forslag:

Hordaland Arbeidarparti ynskjer ein heilskapleg skule som kan ta vare på barna i læring, aktivitet og kreativitet. Hordaland Arbeidarparti vil at det som i dag er heimeoppgåver skal vere ein del av skulekvardagen kor dei kan få fagleg oppfølging, i tillegg skal elevane bli tilbydt eit gratis måltid og fysisk aktivitet. Ein heilskapleg skulekvardag kan bli bygd både ved å utvide talet timar til undervisning, men også ved å utvide og styrke dagens SFO. Målet er å skape ein fellesarena kor samspelet mellom læring, leik, venskap, måltid og fysisk aktivitet er i fokus og kor alle er inkludert i heile skulekvardagen. På sikt skal SFO/AKS bli gratis.

Begrunnelse:

Ein heilskapleg skule vil kunne gje rom for aktivitetar som vil betre trivsel og motivasjon, samt bidra til sosial utjamning. Å sikre alle tilgang til kunnskap og kompetanse, i eit læringsmiljø som tilpassar opplæringa for den enkelte, er ikkje berre avgjerande for utviklinga til einskildeleven, men og avgjerande for kor godt Noreg vil lukkast med å skape nye næringar, trygg velferd og å utvikle offentleg og privat sektor. Den heilskaplege fellesskulen vil også kunne gje rom for meir varierte og praktiske aktivitetar enn i dag, samt leggje til rette for meir fysisk aktivitet. Å samlast til eit måltid er den eldste forma for utvikling av relasjonar og er ein føresetnad for god folkehelse. Vi meiner difor at skulen i framtida må tilby alle elevar eit sunt måltid i løpet av skulekvardagen. I dag er SFO ein arena kor det er moglegheit til å inkludere enda fleire. Ein heilskapleg skulekvardag kan byggast både ved å utvide talet timar til undervisning, men også ved å utvida og styrkje dagens SFO. Målet er å skape ein fellesarena kor samspelet mellom læring, leik, venskap, måltid og fysisk aktivitet er i fokus og kor alle er inkludert i heile skulekvardagen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet har Arbeiderpartiet gått inn for en aktivitetsskolereform med bedre kvalitet, makspris, kultur- og fritidsaktiviteter, leksehjelp og bedre sammenheng med skoledagen. Oppvekstutvalget har i sine forslag også gått inn for aktivitetsskolereform fremfor heldagsskole, men også foreslått en gratis aktivitetstime hver dag for de yngste elevene. Begrunnelsen for en slik aktivitetstime er å gi elevene en mer variert skoledag med et pusterom for lek, bevegelse og aktivitet midt på dagen. I tillegg vil det redusere behovet for antall timer med aktivitetsskoletilbud. Arbeiderpartiet har fått gjennomslag for at alle elever i grunnskolen skal ha en times fysisk aktivitet hver dag på skolen, det må regjeringen nå gjennomføre. Arbeiderpartiet vil ha mer praktisk læring i skolen og mer læring gjennom lek for de yngste elevene. Vi har programfestet at vi vil ha flere skoleverksteder, innføre den praktiske skolesekken

og styrke de praktiske og estetiske fagene. Dette har vi fulgt opp i Stortinget, blant annet med en satsing på 100 millioner kroner til å bygge flere skoleverksteder og arenaer for praktisk læring i ungdomsskolen og en stor satsing på tilrettelegging for mer læring gjennom lek i alternativt budsjett for 2019. Forslag om lekser ansees dekket av forslagene fra oppvekstutvalget, der flertallet i utvalget foreslår å innføre skolelekser. Arbeiderpartiet har programfestet at vi ønsker ett enkelt daglig måltid i skolen. I alternativt statsbudsjett for 2019 foreslår Arbeiderpartiet skolemat for alle elever i grunnskolen, med 6 kroner dagen i egenbetaling, det vil koste 1,6 milliarder kroner årlig. Uten egenbetaling vil ett enkelt måltid daglig koste over 2,3 milliarder kroner årlig.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

548 Framtidas yrkesfag *Hordaland Arbeiderparti*

Forslag:

Hordaland Arbeiderparti ynskjer eit yrkesfagløft med statlig finansiering. Dei yrkesfaglege utdanningsprogramma og yrkesfagutstyret må fornyast for å gi ei utdanning for framtida. I tillegg skal alle som er kvalifisert få sikra lærlingplass.

Begrunnelse:

I framtida er vi avhengige av gode fagarbeidarar. For å styrkje den yrkesfaglege utdanninga treng vi eit yrkesfagløft med statleg finansiering. Utstyret på dei yrkesfaglege utdanningsprogramma må fornyast for å gi ei utdanning for framtida, og det må prøvast ut modellar der meir av den praktiske utdanninga blir gjeve i lokale bedrifter. Det er heilt avgjerande at det er tilstrekkeleg med lærlingplassar som ventar på dei elevane som ynskjer det. Difor er det viktig at vi vidareutviklar ordninga med opplæringskontor for å gi betre oppfølging av både lærlingar og lærebedrifter. Dette set store krav til både kommunar, andre offentlege institusjonar og private bedrifter, og lærlingstilskotet må aukast. Difor er det viktig at vi pålegg alle offentlege aktørar å fastsette klare og forpliktande mål for mengda lærlingplasser i deira regi slik at alle får gjennomført utdanninga si, og samfunnet får nok kvalifisert arbeidskraft.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Før valget i 2017 lovet Arbeiderpartiet en yrkesfagmilliard, som vi har fulgt opp i alternative statsbudsjett for 2018 og 2019. Den store satsingen er ment som statens bidrag for å få på plass et langt mer forpliktende samarbeid mellom stat, kommune og arbeidslivet for å sikre alle kvalifiserte lære plass. I yrkesfagsatsinga i alternativt budsjett for 2019 foreslo Ap til sammen 250 millioner til nytt og moderne utstyr til yrkesfagene, øke lærlingtilskuddet til samme nivå som ett års yrkesfagopplæring i skole, gi praksistilskudd til bedrifter som gir yrkesfagelever praksis gjennom opplæringstiden i skole, stipend for fagarbeidere som utdanner seg til yrkesfaglærere og hospiteringsordning i arbeidslivet/yrkesfagopplæring for rådgivere i ungdomsskolen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

549 **Sosialdemokratiets barnehage**
Hordaland Arbeiderparti

Forslag:

Hordaland Arbeidarparti ynskjer å fjerne kontantstøtta og innføre gratis barnehage ved å fjerne foreldrebetalinga og innføre gratisprinsippet.

Begrunnelse:

Hordaland Arbeidarparti meiner at utdanning er ein rettighet og den skal vere gratis. Vi har trua på at den neste store utvidinga av velferdsstaten vil vere å gjennomføre dette prinsippet. I Noreg har vi oppnådd full barnehagedekning, kor alle foreldre har krav på ein barnehageplass til sitt barn. Barnehagen er byrjinga på alle barn sitt skuleløp, og har ein sterk påverking på utviklinga i oppveksten. Diverre er det veldig dyrt for mange familiar å sende barnet sitt til barnehagen. Mange mødrer og fedrevel at ein av partnerane er heime med barnet for å få kontantstøtta. Det er også påvist at det i flest tilfelle er kvinnelege føresette som vel å vere heime med barna. Dette er konsekvensar som ein sosialdemokratisk ikkje kan akseptere. Dette er spesielt uheldig for barn med ein anna etnisk bakgrunn, som kommuniserer på eit anna språk enn norsk. Alle skal ha moglegheita til å sende barna sine til barnehagen, utan at det svekkjer deira økonomiske kapasitet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Gratis barnehage for alle barn vil koste anslagsvis 11,9 milliarder kroner i året. I partiprogrammet for 2017-2021 er det vedtatt at vi vil bevare maksprisordningen. I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjetter for 2018 og 2019 har vi gått mot regjeringens realøkninger i makspris, men ikke prioritert gratis eller større reduksjoner i barnehageprisen. Arbeiderpartiet har i alternativt budsjett for 2019 foreslått å avvikle kontantstøtten, men prioritert å bruke disse midlene til andre tiltak, herunder flere barnehageplasser, flere barnehagelærere og finansiering av bemanningsnormen. Gratis barnehage har ikke blitt prioritert i oppvekstutvalgets forslag.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

550 **Fellesskulen**
Hordaland Arbeiderparti

Forslag:

Hordaland Arbeidarparti meiner at privatiseringa av skulesektoren må stansast, og den offentlige støtta til kommersielle privatskuler må fjernast. Private skuler skal bere bli tillat om dei er eit reelt alternativ til den offentlige fellesskulen. I tillegg bør kommunane og fylkeskommunane ha vetorett ved opprettinga av nye skuleplasser.

Begrunnelse:

Hordaland Arbeidarparti har trua på ein sterk velferdsstat med gode og universelle tenester. Det er når fellesskapet kjem saman at vi skaper ordningane som gjør Noreg til verdas beste land å bu i. I landet vårt skal man yte etter evne, og få etter behov. Det medfører at dei fleste nordmenn betaler betydelege summar i skattar til fellesskapet. Det er naturleg, men da blir det særleg viktig å forvalte disse ressursane på ein truverdig og tillitsvekkande måte. Da må vi for alvor fjerne private aktørar i skulesektoren. Privatiseringa i skulesektoren er alarmerande, og ein utvikling som Hordaland Arbeidarparti på det

sterkaste vil motverke. At skuleplassar blir tildelt til private aktørar på evig tid må med ein gang stoppe og ordninga må endrast, slik at kommunane og fylkeskommunane kan dimensjonere skulestruktur i sitt område. Private skular som i realiteten er ein kopi av den offentlege fellesskolen må bli forboden, og ved søknad om oppretting av nye skuleplassar bør ikkje direktoratet eller departementet kunne overkøyre lokale folkevalte

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Anses dekket av programvedtaket om at Ap vil "Jobbe mot økt privatisering og si nei til statsstøtte til kommersielle privatskoler" og "Gi kommuner og fylkeskommuner mulighet til å styre omfanget av private skoler av hensyn til det totale skoletilbudet. I tilfeller hvor den lokale fellesskolen i kommunen eller fylket svekkes, skal dette vektlegges i vurderingen av søknad om statsstøtte til nye privatskoler." Vi vurderer det ikke som hensiktsmessig å fjerne all offentlig støtte til kommersielle privatskoler, men kjempe mot utbytte og økt privatisering i skoleverket. I tillegg vil vi begrense opprettelsen av nye skoler som kan trekke midler fra fellesskapet ved å gi kommuner avgjørende innflytelse over opprettelsen av nye skoler.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

551

Mobbing

Hordaland Arbeiderparti

Forslag:

Hordaland Arbeiderparti ynskjer ein nullvisjon for mobbing i oppveksten til born og unge. I tillegg må mobbeomboda styrkjast, og det må vere ein "mobbeknapp" på alle nettsider til dei vidaregåande skulane og på dei sentrale nettsidenetil kommunar og fylkeskommunar. Staten må i tillegg gje et større tilskot til arbeidet mot mobbing i kommunane.

Begrunnelse:

Alle barn og unge skal oppleve ein trygg og god oppvekst. Mobbing er gjerne den største trusselen mot gode oppvekstvilkår i dag. Konsekvensane kan vere svært alvorlege for både den psykiske og fysiske helsa til dei som blir mobba, og ofte vare livet ut. Det er eit samfunnsansvar som er pålagt alle å arbeide mot mobbing. Både elevar, lærarar, skuleleiarar og politikarar må gjere det dei kan for å arbeide for nullvisjon mot mobbing.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget dekkes i stor del av partiets politikk mot mobbing, i tillegg vil vi ha beredskapsteam mot mobbing for alle kommuner og en større satsing på kompetanseheving for alle ansatte i skolene, både for pedagogiske stillinger, administrative stillinger og annet støttepersonell. Vi er også enige i at det må satser mer på å oppdage, forhindre og forebygge mobbing, og det gjør Ap gjennom vår alternative statsbudsjett med en langt mer solid satsing enn regjeringen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

555 **For å skoleplasser i anleggsgagnene**
Finnmark Arbeiderparti

Forslag:

Alta Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal prioritere en større satsning på flere skoleplasser i anleggsgagnene generelt, og at regjeringa fullfinansierer flere landslinjeklasser.

Begrunnelse:

I høst var det mange ungdommer som gikk rundt i spenning og ventet på tilbakemelding om de hadde fått skoleplass. I motsetning til flere andre yrkesfag har anleggsgagnene gode søkertall, men det er opprettet for få skoleplasser. Det er mange som ikke har fått fullført ønsket utdanning. Det siste året er det bare halvparten av søkerne til anleggsteknikk som har fått sin første prioritet oppfylt.

Anleggsgagnene har gjennom mange år vært viktig for sysselsettinga over det ganske land. Spesielt ute i distriktene er mange ungdommer blitt rekruttert til bransjen. Anleggsgagnene og offentlige byggherrer stiller nå strengere krav til at anleggsarbeid skal utføres av arbeidstakere med formell utdanning, og at lærlinger skal inntas i prosjektene. Dette er bra med tanke på å gjere den norske fagarbeideren i stand til å møte den teknologiske utviklinga i bransjen. Det å stille krav til kompetanse er også et godt virkemiddel for å bygge vern mot sosial dumping og redusere farene for arbeidsulykker. Når kravet til formell kompetanse øker så er det en forutsetning at det følges opp med tilstrekkelig med skoleplasser, ellers stenges ungdommen ute fra bransjen.

Det er viktig at nasjonen tar samfunnsansvar ved å opprette flere skoleplasser og at entreprenørene øker inntaket av lærlinger i bedriftene, dette for å møte behovene i den framtidige anleggsgagnene. Dette vil også være et nyttig virkemiddel for å øke sysselsettinga blant de mange ungdommene under 30 år som i dag står utenfor arbeidslivet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

571 **Bortebuarstipend**
AUF i Sogn og Fjordane

Forslag:

Arbeiderpartiet ynskjer at tidsgrensa for bortebuarstipendet endrast frå dagens 3 timer til 2 timer og behalda dagens avstandsgrensa på 40km. Det skal og bli satt ned fylkeskommunale komitéar som skal kunne vise skjønna på kilometeravstanden og tid når særlege grunnar talar for det.

Begrunnelse:

Dagens bortebuarstipend er lagt opp på ein måte som gjer til at ungdommar som kan ha eit behov for stipendet likevel endar opp med å ikkje få stønad. Det er urettferdig at ungdommar som ikkje har ein vidaregåande skule i nærleiken av heimen sin, skal bli nekta stipend om ikkje reisetida er over 3 timar eller kravet på 40 km ikkje er oppfylt. Vi ser at det er naudsynt å gjere krava lågare. Det burde opprettast ein fylkeskommunal komité som skal kunne vise skjønna på kilometeravstanden og tid når særlege

grunnar talar for det, utifrå retningslinjer som er vedteke i fylket. Då vil fylkeskommunen finansiere stipendiet etter dei same økonomiske utbetalingane som lånekassa har til grunn.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Regjeringen foreslo i statsbudsjettforslaget for 2018 å øke grensen for bostipend til 60 km, det gikk Arbeiderpartiet mot i vårt alternative budsjett. I forliket fikk KrF reversert forslaget slik at dette aldri ble gjennomført. Siden 2014 har regjeringen gjort en rekke endringer i låne- og stipendordningene for elever og lærlinger i videregående opplæring. I behandlingen av statsbudsjettet for 2019 foreslo Arbeiderpartiet en gjennomgang av stipend- og låneordningene for elever i videregående opplæring, særlig for å vurdere om ordningene fremdeles ivaretar gratisprinsippet og lik rett til utdanning. Forslaget fikk ikke flertall. En slik gjennomgang burde sett på om dagens innretning av bostipendiet oppfyller intensjonen om å gi ungdom over hele landet like god tilgang til videregående opplæring.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

572 Karakterkrav i matematikk

AUF i Sogn og Fjordane

Forslag:

Arbeiderpartiet krev at 4-ar kravet i matematikk på lærarskulen skal bli fjerna. I staden vil vi at det skal vere eit krav om at du må ha 4 i det faget du skal bli lærar i.

Begrunnelse:

For å ta lærarutdanning på lærarskulen må du ha karakteren 4 i matematikk, noko som er alt for strengt. Om du ikkje tar utdanninga di på lærarskulen må du gå ein mykje tyngre veg, noko som gjer at mange heller vel eit anna yrke. Det er mange studentar som ville blitt gode lærarar, men på grunn at 4-ar kravet så får dei ikkje den moglegheita. Vi burde ta vare på dei potensielle lærarane, og difor burde kravet bli endra. Å endre kravet, slik at du må ha 4 i det faget du skal bli lærar i, ville gjort at fleire studentar fekk utdanne seg til det dei vil. Ein student som vil bli engelsklærar burde ikkje måtte ha 4 i matte for å kunne oppfylle draumen sin.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret støtter intensjonen, men er skeptisk til korleis ein skal praktisk gjennomføre det. Utdanningsløpet til ein lærer vil slik det er no kunne føre til endringer og ønske i fag. Korleis gjer ein det då? feks om ein ønsker ha norsk som første fag, men endrer ønske undervegs

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er allerede tatt opp av Ap i Stortinget, og er vedtatt av gruppa. Ap vil utrede bredere og mer treffsikre opptakskrav som sikrer at lærerstudenter har faglig kompetanse, for eksempel krav om snittkarakter eller karakterkrav i fagene man skal undervise, og har bedt regjeringen komme tilbake til Stortinget med dette. Det har ikke regjeringen gjort, siden de mener det skal være mattekrav for opptak til lærerutdanningen.

Det er stor lærermangel flere steder i landet, og mange kommuner sliter med å finne nok lærere å ansette. En endring i dette kravet ville trolig bidratt til at flere hundre lærerstudenter til hadde fått plass på lærerstudiet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

575 Auke i bortebruarstipendet for elevar i vidaregåande opplæring

AUF i Sogn og Fjordane

Forslag:

Arbeiderpartiet ynskjer at bortebruarstipendet skal aukast til 70% av grunnbeløpet i folketrygda.

Begrunnelse:

Noreg er eit langstrakt land det er ein av tinga som gjer Noreg til det fine landet me har, men det fører og til at mange er nøyde til å flytte heimanfrå for å gå på vidaregåande skule. For å gje støtte til dei elevane som vel å gjere dette har me i dag eit bortebruarstipend på 4437 kr i månaden som skal sikre at alle har råd til å flytte på hybel uavhengig av familiens inntekt. Diverre er det ikkje slik at dette alltid er nok til å dekkje dei reelle utgiftene ved å flytte heimanfrå. Det er store geografiske forskjellar på leigeprisane i landet vårt der det i mange av byane våre har utvikla seg ein pressa leigemarknad. Dette fører til at det mange steder ikkje er mogleg å kunna leva på bortebruarstipendet aleine og at man er avhengig av stønad frå familie for å få endane til å møtast. Men det er ikkje alle familiar som har moglegheitene til dette og difor ikkje kan gje økonomisk stønad til ungane sine på hybel. Dette strir med vår grunntanke om at alle skal ha den same moglegheita uavhengig av størrelsen til lommeboka til foreldra. Ved å binde ordninga til folketrygda, så vil ein få ein naturleg prisregulering.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Siden 2014 har regjeringen gjort en rekke endringer i låne- og stipendordningene for elever og lærlinger i videregående opplæring. I behandlingen av statsbudsjettet for 2019 foreslo Arbeiderpartiet en gjennomgang av stipend- og låneordningene for elever i videregående opplæring, særlig for å vurdere om ordningene fremdeles ivaretar gratisprinsippet og lik rett til utdanning. Forslaget fikk ikke flertall. En slik gjennomgang burde sett på om dagens innretning av bostipendet oppfyller intensjonen om å gi ungdom over hele landet like god tilgang til videregående opplæring.

I 2016 ble statens utgifter til bostipend kuttet med 21 millioner fordi man innførte behovsprøving mot lærlingelønn. De største endringene i stipendordningen har vært innstramning i vilkårene for grunnstipendordningen. Disse endringene støttet Ap i Stortinget fordi vi mener det er prinsipielt viktig at ordningen skal gå til de som faktisk trenger den, men vi er nå bekymret for om regjeringen nå har strammet inn langt mer enn det Stortinget ble forespeilet. Regjeringen foreslo et kutt i borteboerstipendet i statsbudsjettet for 2018, noe Arbeiderpartiet gikk mot i vårt alternative budsjett. I forliksforhandlingene fikk KrF reversert kuttet slik at dette aldri ble gjennomført.

Bostipendet er på 4437 kr i måneden og er ikke behovsprøvd. I tillegg kan elever søke om grunnstipend på opptil 3224 kr i måneden, denne ordningen er behovsprøvd mot foreldres inntekt. Stipendordningene er ikke ment å dekke alle utgifter til livsopphold for elever i videregående opplæring fordi foreldre fremdeles har forsørgeransvar så lenge barna er i videregående opplæring. Bostipendet skal dekke de

ekstrautgiftene som oppstår når en elev må flytte på grunn av lang reisetid til skole eller annet opplæringssted. Ifølge SSBs leiemarkedsundersøkelse er predikert leiepris for en 1-roms leilighet på minst 3800 kroner i måneden på et tettsted med under 2000 innbyggere og fra 5100 kroner i måneden og oppover i større tettsteder og byer.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

578 Anonyme læreplassøknadar *AUF i Sogn og Fjordane*

Forslag:

Arbeiderpartiet meiner at ein bør starte eit nasjonalt prøveprosjekt med anonyme lærlingsplassøknadar og anonyme søknader for utplassering i regi av skulen.

Begrunnelse:

Mange yrkesfagelevar opplev å bli urettferdig behandla når dei søkjer etter lærlingplass eller når dei skal på utplassering. Det kan være fordi sjefen i bedrifta dei søkjer hos er uvenar med ein forelder eller at søkjarane har eit utenlandsk namn. Anonyme søknadar vil fjerne desse problema og vil føre til at søkjarane blir vurdert etter ferdigheitane sine. Det skal nemleg ikkje spele nokon rolle kvar ein kjem frå eller kor stort nettverk familien din har når du skal søke lærlingplass.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Det konkrete forslaget er lite diskutert i nasjonalt utdanningspolitikk, og det er derfor ukjent hvilke konsekvenser det kan få. Lærlingeordningen skiller seg fra søknader om skoleplass eller studieplass fordi lærlingen blir del av miljøet på en arbeidsplass, læres opp av andre ansatte og 50 prosent av læretiden er verdiskaping for bedriften. Dette kan gi en bedrift andre behov for å vite hvem man tar inn som lærling enn en skole eller et universitet har. Like fullt skal det være lik rett til utdanning, og søkere til læreplasser har rett til å ikke utsettes for diskriminering. I november presenterte Utdanningsdirektoratet en analyse som viser at andelen innvandrerungdom som får læreplass er lavere enn blant øvrig ungdom. Her er høyere fravær og lavere karakterer en viktig del av forklaringsgrunnet, men det er grunn til å se på om fordommer også spiller inn. Et eventuelt prosjekt bør skje i samarbeid med partene i arbeidslivet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

581 **Likestilling av bokmål og nynorsk i grunnlova**
AUF i Sogn og Fjordane

Forslag:

Arbeidspartiet ynskjer at nynorsk og bokmål skal bli likestilt i grunnlova.

Begrunnelse:

Nynorsk og bokmål har sidan 1885 vore likestilte i mållova og er dermed to likestilte målformer. Når fleire parti tek til orde for å svekke nynorsken i det offentlege ordskiftet, er det på tide å ta grep. Å grunnlovsfeste likestillinga av nynorsk og bokmål vil styrke vernet av begge målformene i framtida.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

De grunnlovsmessige hensyn anses ivaretatt ved at grunnloven etter vedtaket i forrige stortingsperiode nå foreligger på begge målføre.

Det er to likestilte målformer i Norge, etter "jamstillingsvedtaket som er over 130 år gammelt (1885), og alle elever har rett til opplæring i begge målformer. Ap vil gi nynorske gode utviklingsmuligheter, men vi vurderer det dit at man ikke trenger å endre grunnloven for å sikre at det er to likestilte målformer, men heller ta andre grep, f.eks. gjennom utdanningen til framtidige lærere og praktiseringen i skolene. Ap støtter at også digitale læremidler skal være tilgjengelig på begge målformene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

582 **Sterk språkopplæring for alle!**
AUF i Sogn og Fjordane

Forslag:

Alle skuleelevar må ha rett på opplæring og materiell på sitt hovudmål. Elevar skal ha krav på digitale læremiddel på sitt hovudmål. Det må vere nynorsk språkstimulering i barnehagen og styrke kompetansen i nynorsk og bokmål i barnehagelæruddanningane. Norskklærarstudentar skal ha to likestilte målformer i utdanninga og ta utdanning innan nynorskdidattikk. Norskopplæringa for innvandrarar skal skje på nynorsk i nynorskkommunar.

Begrunnelse:

Alle lærarar må kunne skrive både nynorsk og bokmål, ha kunnskap om den norske skriftspråksituasjonen, nynorskdidattikk og elevane sine språklege rettar. For å oppnå dette må dei første stega av språkopplæringa bli tatt i bruk allereie i barnehagen. Difor er det viktig at barnehagelærarar kan syne fram det norske språkmangfaldet. Å gje ungdomsskulelevar rett på opplæring og materiell på sitt hovudmål vil gjere overgangen til vidare utdanning lettare og bidra til ei betre språkutvikling. Digitale læremiddel burde også vere tilgjengeleg på si eiga målform. Nynorskdidattikk må også bli ein større del av den allereie etablerte norskklæruddanninga. Både elevane som har nynorsk som hovudmål og elevane som har nynorsk som sidemål fortener kompetente lærarar som kan gje dei den kunnskapen dei har krav på. Difor krev vi at norskklærarar har to likestilte målformer i utdanninga si. Når innvandrarar kjem til nynorskkommunar i Noreg, burde dei også få lære seg nynorsk sånn at dei lettare kan integrerast inn i samfunnet dei er komne til. Noreg er eit mangfaldig land der vi

stadig får nye landsmenn som vil lære språket vårt.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget underbygger Aps språkpolitikk om at nynorsken skal gis gode utviklingsmuligheter, og alle punktene passer inn i vår politikk. Vi vil derimot være forsiktige med at landsmøtet skal detaljstyre innholdet i lærerutdanningen, men de andre punktene er presise og forsterker partiets språkpolitikk.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

588

Studentboliger

Akershus Arbeiderparti

Forslag:

- Det må bygges flere studentboliger tilknyttet studiestedene ved å arbeide for lik kostnadsramme over hele landet, at tilskuddsandel økes til 50 % og at tilskudd og ramme justeres jevnlig.

Begrunnelse:

Boligutgiftene er den største utgiften for studenter, derfor er det viktig at det tilbys studentboliger til en rimelig pris ved lærestedene. Tilskuddet til bygging av studentboliger dekker kun deler av utgiftene knyttet til studentboligbygging. Tilskuddsandelen har tidligere vært på 60 prosent av kostnadsrammen, men dette er nå nesten halvert til omkring 35 prosent. For å holde husleien til studentene lav bør tilskuddsandelen økes til 50 prosent og kostnadsrammen for studentboliger må heves for å sikre realiseringen av byggeprosjekter.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Målet for forslaget er i tråd med Aps politikk. Pressområde er noen steder i landet det ansees å være spesielt kostbart å bygge. Disse stedene har en høyere kostnadsramme og får et høyere tilskudd for å bygge studentboliger. Ap har ikke gått inn for å avvikle pressområdedefinisjonene, siden det er mer kostbart å bygge studentboliger enn andre plasser, men hvilke steder dette er, vil selvsagt variere. Poenget er at det fra nasjonalt hold gjennom statsbudsjettet gis nok tilskudd til å bygge nok studentboliger, og at tilskuddene som gis er tilstrekkelige for at studentsamskipnadene kan bygge de studentboligene de får tilskudd til. Målet om 3000 studentboliger i året er forankret i partiprogrammet, og det følges opp i våre alternative budsjetter. Poenget om at tilskutt og ramme bør justeres jevnlig er godt, og er også fulgt opp denne perioden gjennom forslag ifm. med statsbudsjettet. Regjeringen har nylig lagt fram forslag om økt kostnadsramme og økt tilskuddsats, og dette har Ap støttet i Stortinget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Forslag:

Det må igangsettes en utredning om behovet for flere profesjoner i skolen som har kompetanse på psykisk helse, barns oppvekstvilkår og skolevegring mv. Slike tiltak kan bidra til tidligere hjelp til barn og unge, og at hjelpetiltak kan iverksettes på et tidligere tidspunkt.

Begrunnelse:

Mange barn og unge sliter med sin psykiske helse og med andre sosiale vansker, og mange skoler har for få ressurser eller mangler kompetanse for å forebygge og bidra til riktig hjelp og støtte. Mange skoler har ufaglærte assistenter og disse gjør en viktig jobb, men utfordringen er likevel at de barna som de gir hjelp til ofte trenger spesialpedagogisk hjelp og støtte. Nylig forskning viser at frafall fra videregående skole ofte viser tegn helt ned i barnehagealder. Som kjent er det fortsatt alt for mange som ikke fullfører videregående skole. Det koster samfunnet store summer at ungdommer ikke fullfører videregående skole, og flere får problemer innen psykisk helse, rus og kriminalitet mv. Det trenges en snuoperasjon, og det må investeres langt mere i forebyggende arbeid.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Anses dekket i innstillingen fra oppvekstutvalget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Forslag:

Et bredt og mangfoldig utdanningsløp har alltid vært et viktig prosjekt for arbeiderbevegelsen. Gjennom en sterk fellesskole og barnehage skal alle barn, uavhengig av bakgrunn og forutsetninger, få de samme mulighetene til å lykkes i livet. Det at alle barn møtes i den samme barnehagen og den samme skolen bygger tillit mellom mennesker i samfunnet vårt. Skolen er et viktig verktøy for å unngå ulikhet og sikre at alle barn skal kunne nå sitt potensiale.

Arbeiderpartiet i Troms vil:

1. Hindre at skoleeiere skal kunne ta utbytte, og ha en enda strengere kontroll med hvordan skoleeierne bruker datterselskaper for å omgå regelverket.
2. At konsesjoner til privat skoledrift skal være tidsbegrenset, med krav om ny søknadsprosess og mulighet til demokratisk innvirkning.
3. At kommuner og fylkeskommuner skal ha vetorett mot etablering av privatskoler.
4. Utforme en ny privatskolelov der det ikke gis statsstøtte til noen former for kommersielle privatskoler verken med alternativ pedagogikk eller livssyn.
5. At det bør spesifiseres at forbudet mot å overføre verdier til skolenes eiere også gjelder ved salg.
6. Styrke Utdanningsdirektoratet, gjennom tilstrekkelige ressurser til rådighet, slik at de kan gjennomføre et effektivt tilsyn med de private skolene.

7. At brudd på lov og regelverk må håndheves strengere og følges av bøter og mer effektive sanksjoner.
8. Utforme en ny privatskolelov
9. Ikke gi statsstøtte til skoler med alternativt pedagogisk opplegg eller livssyn
10. Innføre en lov som hindrer barnehageeiere å ta ut utbytte og profitt
11. At målet om profittfrie barnehager slås fast i barnehagens formålparagraf
12. Sette klare krav i lovverket til eierform og selskapsorganisering, for eksempel etter dansk modell for selveiende institusjoner
13. At kommunene sier nei til ytterligere privatisering av offentlige barnehager
14. At lovverket endres vekk fra stykkprisfinansier og over til budsjettstyring og tilskuddskontroll
15. At kommunene jobber aktivt for å ta tilbake de offentlige barnehagene i privat regi, f.eks. når en kontrakt med en privat barnehage går ut
16. Åpne opp i lovverket for at kommunene får større myndighet til å styre barnehagene de finansierer, uavhengig av eierform
17. At kommunene må kunne vedta barnehagestruktur som f.eks. lokalisering, kapasitet og opptak uavhengig av eierform
18. Alle private barnehager skal tilslutte seg nasjonale tariffavtaler som regulerer de ansattes rettigheter

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styrets innstilling: Prikkpunkt 1,2,5,6,7,8, 10,11,12,13,15 og 18 støttes.

Sentralstyrets merknad:

En rekke av punktene i forslaget er i tråd med gjeldende politikk i partiprogram og som er fremmet i Stortinget. Flere av punktene i forslaget vil være konkret videreutvikling av dagens politikk, med samme intensjon og mål. Dagens privatskoleloven, den såkalte friskoleloven, gir ikke adgang til å ta utbytte eller profitt av noe slag. Det er altså ikke tillat å drive kommersiell skoledrift for privatskoler som mottar offentlig støtte, slik det er for private barnehager. Det finnes likevel eksempler på skoleselskaper som har klart å omgå dagens lovverk, noe som viser at lovverket ikke oppfyller intensjonen og at det er behov for strengere kontroll med blant annet bruk av datterselskaper.

Intensjonen i forslag 2 støttes. Det finnes i dag ingen mulighet til å tidsbegrense eller avslutte godkjenningen av en privatskole. Forslaget om tidsbegrensede konsesjoner er ikke utredet og der er derfor vanskelig å si om dette ville vært gjennomførbart for skoler som allerede er opprettet i henhold til norsk lov.

Det er programfestet politikk at Arbeiderpartiet vil la kommuner og fylker styre omfanget av privatskoler og at hensynet til fellesskolen må veie tungt i vurderingen av søknader. Forslaget om vetorett er en konkretisering av dette. Retten til å velge en skole basert på alternativt livssyn eller pedagogikk følger av foreldreretten i menneskerettighetene. En eventuell vetorett bør sannsynligvis gjenspeile at det må finnes tilgjengelige alternativer for at en kommune skal legge ned veto mot privatskoler opprettet på disse grunnlagene. Det betyr også at det vil være uheldig å forby denne typen skoler, slik forslagsstiller foreslår. Det vil være mulig å stille andre typer krav til størrelse på skolen eller lignende.

Ved salg av privatskoler tillater ikke lovverket at det overføres verdier til eiere. Likevel kan det selvsagt finnes smutthull i loven som bør stenges. Arbeiderpartiet er mot de nye grunnlagene for godkjenning som ble lagt til da regjeringen la fram ny privatskolelov: profilskoler og privat yrkesfagopplæring.

Arbeiderpartiet har programfestet at vi vil la kommunene stille like krav til offentlige og private barnehager, og har foreslått dette i Stortinget både i stortingssesjonen 2017/2018 og 2018/2019. Våren

2018 fikk vi også gjennomslag for forslag om at private barnehager må ha arbeids-, lønns- og pensjonsvilkår minst på linje med offentlige barnehager. I de alternative statsbudsjettene siden 2014 har vi også foreslått et kutt i tilskuddet til private barnehager som følge av at det i dag ikke stilles like krav, men likevel gis likt tilskudd.

I 2018 har stortingsgruppa behandlet to forslag om å forby profitt og kommersiell barnehagedrift. Her har Ap blant annet fremmet forslag om at regelverket for private barnehager må endres slik at barnehagelovens intensjon om at offentlige tilskudd og foreldrebetaling kommer barna til gode følges opp, og at disse pengene ikke går til profitt for private barnehageeiere. Stortingsgruppa har vært enig i intensjonen i forslagene om å stoppe mulighetene for å ta profitt på barnehagedrift, men har ikke gått inn for forbud mot profitt eller kommersiell barnehagedrift fordi det er uklart hvilke konsekvenser dette vil få, særlig for ideelle barnehager.

Per i dag finnes det ikke noen mulighet for å skille mellom kommersielle og ideelle private barnehager. Våren 2018 fikk Arbeiderpartiet gjennomslag for å utrede et slik juridisk skille som vil gjøre det mulig å behandle de to typene private barnehager forskjellig. Regjeringen har varslet at saken skal legges fram for Stortinget våren 2019. Arbeiderpartiet har fremmet forslag i Stortinget om å utrede en ny organisasjonsform for ideell barnehagedrift, i dag er stiftelse den eneste forpliktende selskapsformen for ideell barnehagedrift. I eventuelt videre arbeid med dette bør den danske modellen med selveiende barnehager være blant alternativene som vurderes.

I behandlingen av representantforslag om en mangfoldig barnehagesektor, fra SV og Rødt, fremmet Ap høsten 2018 forslag om innføring av meldeplikt og forkjøpsrett for kommunen ved salg av private barnehager. Arbeiderpartiet støttet ikke forslag om å lage en plan for flere offentlige og ideelle barnehager fordi vi mener det finnes mer effektive virkemidler for å oppnå et slikt mål. Ett av dem er å sørge for at vi kan gi ideelle barnehager bedre vilkår slik at de ikke selges til kommersielle eiere. I Arbeiderpartiets alternativt budsjett for 2019 foreslo vi å la kommunene bygge og rehabilitere barnehager, skolebygg og svømmeanlegg for 5 milliarder i rentefrie lån, ved å gjenopprette rentekompensasjonsordningen regjeringen avsluttet i 2016. Ordningen vil gi kommuner bedre vilkår for å satse på å dekke barnehagebehov gjennom offentlige barnehager. Arbeiderpartiet fikk i november 2018 flertall i Stortinget for vårt forslag om å gjennomgå finansieringssystemet for private og kommunale barnehager med sikte på å ivareta de små og ideelle barnehagene og en mangfoldig barnehagesektor. Utfordringene forslagsstiller peker på er noen, blant flere, av utfordringene vi mener det er grunn til å se på etter innføringen av bemanningsnorm i barnehagen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

608

En skole for alle

Troms Arbeiderparti

Forslag:

En yrkesfaglig skolepolitikk

Skolen utgjør en av de viktigste byggsteinene for resten av livet. Arbeidslivet stiller høyere og høyere krav til kompetanse. Arbeiderpartiet mener at det må være en forutsetning for dagens skolepolitikk at dagens unge får den nødvendige kompetansen og kunnskapen som næringslivet etterspør for å skape morgendagens verdier.

Yrkesfagene i Norge trenger et løft. Det er viktig kompetanse som både offentlig og privat sektor har bruk for i de forskjellige yrkesfagene. I møte med automatisering, eldrebølge og hard utenlandsk konkurranse så er det gjennom et tilstrekkelig antall og kvalifiserte fagarbeidere at vi skal håndtere

utfordringene. Da må man ta et tak innen rekruttering, sørge for et sterkt faglig innhold i læretiden og garantere for at lærlingene får et trygt og sikkert møte med arbeidslivet.

For å styrke rekrutteringen til yrkesfag så må samfunnet sikre trygghet og stolthet for de som velger yrkesfag. Ingen ungdommer ønsker å utdanne seg til å måtte gå gatelangs og vente på å få fullføre utdanningen sin, og derfor mener Arbeiderpartiet at man må lovfeste retten til lærlingplass for kvalifiserte elever. Man trenger også en tiltakspakke som gjør det mer økonomisk attraktivt for bedrifter å ta imot lærlinger sånn at større deler av næringslivet føler at det er økonomisk forsvarlig å ha yrkesfagelever i lære i sine bedrifter.

Det er viktig at opplæring og utdanning tilpasses enkeltmennesket, men også at det stilles krav om høy kvalitet som en del av læretiden. Gjennom å styrke opplæringskontorene, få næringslivet involvert i skolen tidlig og innføre krav om lærlingeråd i alle fylker kan man sikre at alle lærlinger får en sterk og god faglig oppfølging som sikrer dem den kompetansen de trenger til arbeidslivet. TAF-modellen som gjør til at elever kan være i skole og i læretid samtidig er en viktig ordning å styrke og spre til andre yrkesfag. Det er viktig at elever føler at man får brukt kunnskapen sin i praksis og få bruke erfaringene man får inn i læringen sin i skolen.

Når yrkesfagelever går ut i arbeidslivet som en del av utdannelsen sin, så er det viktig at de har gode arbeidsvilkår og at deres rettigheter i arbeidslivet blir fulgt opp. Arbeiderpartiet mener derfor at arbeidsrettigheter må bli en del av pensum i den norske skolen. Elever må vite hva som er standarden for lønn, respekt og arbeidstid sånn at de vet når det er noe de burde reagere på.

Arbeiderpartiet i Troms vil:

- Stille krav til kommunene om å årlig tilby minst en læreplass per 500 innbygger, samt at fylkeskommunen aktivt skal sørge for at det ansettes lærlinger i offentlig sektor
- Kompensere bedriftene for å ta inn lærlinger som har særskilte utfordringer
- At det ved offentlige anbud stilles krav om at de som får anbudet er aktive lærebedrifter og har hatt lærlinger det siste året
- At deler av kostnadene til læreplasser skal finansieres gjennom et fond som alle virksomheter innenfor de ulike bransjeområdene må bidra til
- Øke lærlingtilskuddet tilsvarende det en skoleplass koster
- At alle fylker skal ha et elev- og lærlingeombud
- Innføre lærlingeråd i alle fylker etter modell fra Sør-Trøndelag
- Ha lovfestet rett til læreplass
- Overføre TAF-modellen til andre yrkesfag
- Gi folk med fagbrev retten til å ta høyere utdanning innenfor sitt kompetanseområde
- Arbeide for å heve den pedagogiske og faglige kompetansen i lærebedriften slik at lærlingens rettigheter i opplæringsloven blir ivaretatt, og kvaliteten i opplæringen styrkes
- Arbeide for å sikre erstatning ved yrkesskader/yrkessykdom for studenter og elever under praksisperioden
- Alle lærlinger skal få et lærlingebevis hvilket vil gi like fordeler som et studentbevis
- Gi økte midler til opplæringskontoret for å jobbe opp mot bedrifter med lærlingeplasser
- Koble skolen og næringslivet tidlig inn i skolen
- Sørge for at fag- og svennebrev er tilpasset dagens og fremtidens arbeidsliv.
- At det skal opprettes en egen nettside for studenter og lærlinger på vei ut i arbeidslivet
- Sikre at arbeidsrettigheter blir en del av pensum i norsk skole

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med gjeldende yrkesfagpolitikk for Ap, og flere av forslagene er programfestet politikk:

som å innføre lærlingebevis, øke lærlingtilskuddet tilsvarende skoleplass og gi flere muligheter til TAF-modell. En del av forslagene ble fremmet som del av yrkesforslaget Arbeiderpartiet fremmet i Stortinget i 2015, og skal fornye i 2019, som forslaget om et lærlingefond. Noen av forslagene er allerede innført, som elev- og lærlingeombud i alle fylker, ny tilbudsstruktur for yrkesfagene, forslaget om lærlingeklausul ved offentlige anbud er i tråd med gjeldende regelverk og det gis et eget tillegg i lærlingtilskuddet til bedrifter som tar inn lærlinger med særskilte utfordringer.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

631

Rett til læreplass

Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag:

Sogn og Fjordane AP vil lovfeste retten til læreplass for elvar som har fullført yrkesutdanning i vidaregåande skule.

Begrunnelse:

Norsk arbeidsliv vil i framtida ha eit stort behov for faglært arbeidskraft. For å sikre rekruttering av ungdom må ein gje elvar som har fullført yrkesfagleg utdanning i vidaregåande skule ein rett til læreplass. Dette vil sikre unge ein god inngang i arbeidslivet og hindre fråfall før fagbrevet er bestått. Retten til læreplass kan sikrast slik at det ved offentlege anbud vert kravd læreplassar hjå den som deltek i anbudet. I tillegg må tilskotet til læreplassane aukast betydeleg for å sikre at flest mogleg bedrifter ser nytteverdien av å ha lærling.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har programfestet at vi vil sikre alle kvalifiserte søkere læreplass, og har blant annet fulgt opp dette med forslag i trontaledebatten i 2017. Vårt forslag har vært at staten skal forplikte seg til å investere en milliard i yrkesfagene i denne stortingsperioden, som del av et langt mer forpliktende samarbeid mellom stat, kommuner og arbeidsliv om å sikre nok læreplasser. Vi har til nå ikke foreslått en lovfesting. I Arbeiderpartiets alternative budsjett for 2019 foreslår vi en satsing på stipendordninger for å få flere dyktige fagarbeidere til å utdanne seg til yrkesfaglærere. Vi foreslår en satsing på 100 millioner kroner til nytt og moderne utstyr til yrkesfagopplæringen i skole og å gi bedrifter som gir elever praksis et tilskudd, slik at flere elever får veksle mellom opplæring i skole og bedrift fra første skoleår.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

632

Digitale læremiddel på hovudmål

Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag:

Sogn og Fjordane Ap krev at alle elevar skal ha rett til digitale læremiddel på sitt hovudmål. .

Begrunnelse:

Digitale læremiddel blir meir og meir brukt i dagens skule og blir i dag nytta i like stor eller større grad enn tradisjonelle lærebøker. Sidan norske elevar har rett til å få lærebøker på hovudmålet sitt må dette også gjelde digitale læremiddel

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Støtter intensjonen. Arbeiderpartiets landsmøte har sagt at nynorsken skal sikres gode utviklingsmuligheter, og alle elever har rett til å få lærebøker på sitt hovedmål. Det er derfor naturleg at dette også gjelder digitale læremidler, selv om vi også har inntrykk at de som utvikler læremidler for grunn- og videregående skule også gjør dette i dag.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

638 Reell likestilling mellom bokmål og nynorsk
*Sogn og Fjordane Arbeidarparti***Forslag:**

Arbeidarpartiet i Sogn og Fjordane ønskjer at nynorsk og bokmål skal bli likestilt i grunnlova. Arbeidarpartiet meiner at det må arbeidast for at det skal vere ei reell likestilling mellom dei to målformene nynorsk og bokmål på alle samfunnsområde.

Begrunnelse:

Nynorsk og bokmål har sidan 1885 vore likestilte i mållova og er dermed to likestilte målformer. Når fleire parti tek til orde for å svekke nynorsken i det offentlege ordskiftet er det på tide å ta grep. Å grunnlovsfeste likestillinga av nynorsk og bokmål vil styrke vernet av nynorsken i framtida. På denne måten vil nynorsk få ei heilt anna merksemd i den offentlege debatten og på alle samfunnsområde. Sogn og Fjordane Arbeidarpartiet ynskjer at barnehagelæruddanningane og læraruddanningane har to likestilte målformer i utdanninga, slik at ein aukar kunnskap om den norske skriftspråksituasjonen og elevane sine språklege rettar. Dette er viktig for å sikre at alle kan få like god kunnskap om begge målformene. Det er også viktig at alle læremiddel er tilgjengelege på begge målformer. Dette må også gjelde digitale læremiddel. Digitale læremiddel blir meir og meir brukt i dagens skule og blir i dag nytta i like stor eller større grad enn tradisjonelle lærebøker

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

De grunnlovsmessige hensyn anses ivaretatt ved at grunnloven etter vedtaket i forrige stortingsperiode nå foreligger på begge målføre.

Det er to likestilte målformer i Norge, etter "jamstillingsvedtaket som er over 130 år gammelt (1885), og alle elever har rett til opplæring i begge målformer. Ap vil gi nynorske gode utviklingsmuligheter, men vi vurderer det dit at man ikke trenger å endre grunnloven for å sikre at det er to likestilte målformer, men heller ta andre grep, f.eks. gjennom utdanningen til framtidige lærere og praktiseringen i skolene. Ap støtter at også digitale læremidler skal være tilgjengelig på begge målformene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

642 Forbud mot utbytte barnevern- og barnehagedrift
*Vestfold Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil forby utbytte på privat/kommersiell barnevern- og barnehagedrift.

Begrunnelse:

Store aktører innen private, kommersielle barnehager etablerer seg for å kunne ta ut store overskudd, enten direkte eller gjennom eierstruktur som gjør det mulig. Kommersielle aktører innen barnevernet kan i dag ta ut stort utbytte i barnevernets institusjoner og drift.

Fylkespartiets innstilling:

Enstemmig vedtatt representantskap.

Sentralstyrets merknad:

Barnehage

I 2018 har stortingsgruppa behandlet to forslag om å forby profitt og kommersiell barnehagedrift. Her har Ap blant annet fremmet forslag om at regelverket for private barnehager må endres slik at barnehagelovens intensjon om at offentlige tilskudd og foreldrebetaling kommer barna til gode følges opp, og at disse pengene ikke går til profitt for private barnehageeiere. Stortingsgruppa har vært enig i intensjonen i forslagene om å stoppe mulighetene for å ta profitt på barnehagedrift, men har ikke gått inn for forbud mot profitt eller kommersiell barnehagedrift fordi det er uklart hvilke konsekvenser dette vil få, særlig for ideelle barnehager.

Da stortingsgruppa behandlet forslaget om forbud mot profitt ble det også understreket at det er uklart hva et slikt forbud vil bety, og om det for eksempel vil medføre at private barnehager ikke kan sette av penger til planlagt vedlikehold eller uforutsette utgifter. Vi lyttet også til advarslene fra flere av de store kommunene våre med svært høy andel private barnehager, som Bergen og Sarpsborg, om at et lite utredet og forberedt forbud kunne få umiddelbare konsekvenser for deres samarbeid med sektoren og for barnehagedekningen.

Barnevern

Våren 2018 fremmet Arbeiderpartiet representantforslag om et offentlig og ideelt drevet barnevern der vi ba regjeringen sikre barnevernsinstitusjoner drives av det offentlige og ideelle aktører, og legge fram en plan for gradvis opptrapping av offentlig og ideelt eierskap og drift av institusjonsplasser i barnevernet. Vi ba også om en utredning av hvordan kommersielle aktører kan fases ut av øvrige deler av barnevernet, slik at hele barnevernet drives i offentlig og ideell regi. Forslagene fikk ikke flertall, men sammen med resten av opposisjonen fikk Arbeiderpartiet flertall for følgende forslag: Stortinget ber regjeringen sikre langsiktige og løpende avtaler med ideelle tilbydere av institusjonsplasser som fører til at andelen ideelle øker til om lag 40 pst. innen 2025, samtidig som den offentlige andelen institusjonsplasser ikke reduseres.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

2. Barn og familie	99
2 Barnevern.....	99
<i>Larvik Arbeiderparti</i>	99
8 Øke barnetrygden.....	99
<i>Larvik Arbeiderparti</i>	99
45 Barnetrygden	100
<i>Bærum Arbeiderparti</i>	100
97 Rett til fødselspenger.....	101
<i>Vestre Aker Arbeiderpartilag</i>	101
194 Aktivitetskort for fattige barn	102
<i>Lillehammer Arbeiderparti</i>	102
203 Indeksregulering av barnetrygd	102
<i>Lillehammer Arbeiderparti</i>	102
205 Kvinners rett til like muligheter	103
<i>Lillehammer Arbeiderparti</i>	103
224 Behovsprøvd barnetrygd.....	104
<i>Nord-Fron Arbeiderparti</i>	104
232 Øke barnetrygden.....	105
<i>Jevnaker Arbeiderparti</i>	105
247 Sertifisering av fagarbeidere som skal håndtere høykonfliktsaker med påstand om vold.....	105
<i>Arendal Arbeiderparti</i>	105
276 Sterkere og helhetlig barnevern.....	106
<i>Stange Arbeiderparti</i>	106
281 Familievikar.....	107
<i>Stange Arbeiderparti</i>	107
287 Økt barnetrygd for barnefamiliene.....	107
<i>Elverum Arbeiderparti</i>	107
305 Styrking av barnevernet.....	108
<i>Østfold Arbeiderparti</i>	108
314 Pensjonspoeng for fosterhjemforeldre	110
<i>Sauda Arbeiderparti</i>	110
318 Bekjemping av barnefattigdom	110
<i>Sauda Arbeiderparti</i>	110
331 Et barnevern til det beste for barna	111
<i>Telemark Arbeiderparti</i>	111
408 Barnevern.....	113
<i>Oppland Arbeiderparti</i>	113

427	Ettervern for adopterte	114
	<i>Lier Arbeiderparti</i>	114
428	Høyere støtte til utenlandsadopsjon	115
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	115
446	Fjerning av kjønnsbestemte stillingstitler	116
	<i>Molde Arbeiderparti</i>	116
447	Styrket bemanning i barnevernet	117
	<i>Stavanger Arbeiderparti</i>	117
475	Likestilte foreldrepenger	117
	<i>Rogaland Arbeiderparti</i>	117
481	Statlige fosterhjem	118
	<i>Rogaland Arbeiderparti</i>	118
525	Øk barnetrygden	118
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	118
574	Kjønnsnøytrale titlar i samfunnet	119
	<i>AUF i Sogn og Fjordane</i>	119
594	Arbeiderpartiet må sette seg i førersetet for å styrke barnefamiliene	120
	<i>Troms Arbeiderparti</i>	120
605	Todeling av foreldrepermisjonen	121
	<i>Troms Arbeiderparti</i>	121
633	Kjønnsnøytrale titlar i samfunnet	121
	<i>Sogn og Fjordane Arbeidarparti</i>	121

2. Barn og familie

2 **Barnevern** *Larvik Arbeiderparti*

Forslag:

Det settes tak på utbytte fra barnevernsdrift, slik at profitt ikke blir drivkraften.

Begrunnelse:

Kommersielle aktører innen barnevernet kan i dag ta ut stort utbytte i barnevernets institusjoner og drift. Det er viktig med mangfold i tilbudet, men det må ikke være mulig å ta ut overskudd eller profitt som er urimelig i forhold til likelydende offentlige tjenester. Regelverket for eierstruktur bør gjennomgås, slik at ikke profitt kan tas ut gjennom skjulte og kompliserte eierskap.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Forslag 2 og 3 slås sammen, og «det settes et tak» byttes ut med «vil forby».

Styrets innstilling: Arbeiderpartiet vil forby utbytte på privat/kommersiell barnevern- og barnehagedrift.

Vedtak i representantskap: Styrets innstilling vedtatt

Sentralstyrets merknad:

Landsmøtet 2017 vedtok at det var behov for en barnevernreform. Som del av oppfølgingen er det fremmet forslag i stortinget om at barnevernet bør være offentlig og ideelt drevet, og at det kommersielle tilbud fases ut. Vi fikk flertall for å pålegge regjeringen "å sikre langsiktige og løpende avtaler med ideelle tilbydere av institusjonsplasser som fører til at andelen ideelle øker til om lag 40 pst. innen 2025, samtidig som den offentlige andelen institusjonsplasser ikke reduseres."

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

8 **Øke barnetrygden** *Larvik Arbeiderparti*

Forslag:

Larvik Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal heve barnetrygden. Barnetrygden bør heves over en tre-årsperiode, til cirka 1.600 kroner per måned og deretter følge prisveksten.

Begrunnelse:

Barnetrygden ble innført i Norge i 1946 og fram til 1996 ble det gjennomgått en god del endringer. Siden 1996 har barnetrygden derimot stått stille på et månedlig beløp på kroner 970 kroner. Med en prisjustering til 2017-nivå, skulle barnetrygden vært cirka 1.500 kroner i måneden. Barnetrygden er et av de viktigste virkemidlene for å gjøre noe med barnefattigdom. Barnetrygd bør gis til alle barn, det gir en utjevningseffekt. Barnetrygden er en av grunnpilarene i den norske velferdsstaten. Til forskjell fra andre ordninger er det ingen bindinger på hva familier skal bruke barnetrygden på. For mange familier betyr det et større handlingsrom til å prioritere det som trengs mest der og da. Barnetrygden gir økt valgfrihet

til familier uten at politikere og saksbehandlere må gjøre seg til doms over de valgene familiene tar.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Vestfold Arbeiderparti vil at barnetrygden skal dobles over en treårsperiode og deretter følge prisveksten.

Vedtak i representantskap: Styrets innstilling vedtatt.

Sentralstyrets merknad:

Både i regjeringsposisjon og i opposisjon har vi siden 1996 valgt å styrke velferdstilbudene til barnefamilie framfor å øke barnetrygden. Utbygging av barnehager og makspris er et eksempel på det.

Vi har ikke økt barnetrygd som tiltak for barnefamilier i partiprogrammet. I budsjettavtalen for 2019 har Krf fått gjennomslag for å øke barnetrygden med kr. 83,- pr.mnd. fra 1.03.2019.

Vi har foreslått mer treffsikre initiativer mot barnefattigdom, som samtidig oppmuntrer mødre til å delta i arbeidslivet. Vi bruker milliarder til skolemat til alle, til bedre tannhelsetilbud til unge mellom 21 og 25 år, til BUA utstyrssentraler, som sikrer gratis utlån av idretts- og friluftsutstyr og dermed gir økt fysisk aktivitet, inkludering og smart ressursbruk. Dessuten gir vi romsligere bevilgninger til fritidsaktiviteter og organisasjonene, og kulturkort til ungdom. Vi avviser regjeringens forslag om å øke maksprisen for barnehager utover prisstigningen med kr. 50,- pr. måned. Med kr. 3040,- pr. måned fra 1. august er det meste av barnetrygd-økningen spist opp.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

45 Barnetrygden *Bærum Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet bør ta en bred vurdering av økning av barnetrygden. I vurderingen må også inngå andre virkemidler for å utjevne levekår og redusere antall barn som vokser opp under vanskelige økonomiske forhold.

Begrunnelse:

Antall barn som vokser opp i familier med lav inntekt er økende. Arbeiderpartiet har fått fram mange utjevnerende og inkluderende ordninger. Realverdien av barnetrygden har over mange år sunket.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Både i regjeringsposisjon og i opposisjon har vi siden 1996 valgt å styrke velferdstilbudene til barnefamilie framfor å øke barnetrygden. Utbygging av barnehager og makspris er et eksempel på det.

Vi har ikke økt barnetrygd som tiltak for barnefamilier i partiprogrammet. I budsjettavtalen for 2019 har Krf fått gjennomslag for å øke barnetrygden med kr. 83,- pr.mnd. fra 1.03.2019.

Vi har foreslått mer treffsikre initiativer mot barnefattigdom, som samtidig oppmuntrer mødre til å delta i arbeidslivet. Vi bruker milliarder til skolemat til alle, til bedre tannhelsetilbud til unge mellom 21 og 25 år, til BUA utstyrssentraler, som sikrer gratis utlån av idretts- og friluftsutstyr og dermed gir økt fysisk aktivitet, inkludering og smart ressursbruk. Dessuten gir vi romsligere bevilgninger til fritidsaktiviteter og organisasjonene, og kulturkort til ungdom. Vi avviser regjeringens forslag om å øke maksprisen for barnehager utover prisstigningen med kr. 50,- pr. måned. Med kr. 3040,- pr. måned fra 1. august er det meste av barnetrygd-økningen spist opp.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

97 Rett til fødselspenger *Vestre Aker Arbeiderpartilag*

Forslag:

Alle familier som får barn skal ha rett til fødselspenger med et minstepensjon på 2 G (tilsvarende minstepensjon). Fødselspenger det året da en familie får barn, og det ikke kan forventes at begge ektefeller er i arbeid, er det viktigste enkelttiltaket som kan redusere fattigdom i barnefamilier.

Begrunnelse:

Antallet barn og unge som lever i familier med vedvarende fattigdom øker, på tross av store økonomiske overføringer til barnefamiliene. I de fleste tilfeller skyldes barne- og familiefattigdom at den ene eller begge foreldre ikke er i ordinært lønnet arbeid. Fødselspenger er en rettighet som bare gjelder for familier der barnets mor har vært i arbeid de siste 6 måneder før fødselen. De får full lønn i 10 måneder, pluss feriepenger betalt over trygdebudsjettet. De som har trygd eller som er dimittert fra militæret har også rett til fødselspenger. Men ikke de som har vært på tiltak eller i kvalifiseringsprogram, selv om de har betalt skatt og trygdeavgift. De som ikke har rett på fødselspenger får i dag i stedet en engangsstønad på 63 000 kroner. Det virker svært urettferdig at noen som har jobbet et halvt år kan få nesten en hel årslønn i fødselspenger mens andre, som kanskje har vært på tiltak eller gått på skole får langt mindre. Mange familier faller under fattigdomsgrensen og må søke sosialhjelp i den perioden da andre får fødselspenger. I NOU 2016:17, Offentlig støtte til barnefamiliene, er det beregnet at en utvidelse av foreldrepengeordningen slik at alle får et minstepensjon tilsvarende minstepensjon vil komme på 2,1 milliarder kroner, langt under det en økning av barnetrygden vil koste. En ny ordning med fødselspenger kan blant annet finansieres ved en samtidig avvikling eller reduksjon av behovet for overlappende stønader som engangsstønad, overgangsstønad, ekstra studiestipend, bostøtte og sosialhjelp.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Arbeiderparti har ikke landet et standpunkt i denne saken.

Sentralstyrets merknad:

Fra 1. januar 2019 er engangsstøtten økt med kr. 20 000,- til kr. 83 140,- som følge av budsjettavtalen med Krf. Vi har ikke økt engangsstøtte som tiltak for barnefamilier i partiprogrammet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

194 Aktivitetskort for fattige barn
*Lillehammer Arbeiderparti***Forslag:**

Lillehammer Arbeiderparti ønsker at Arbeiderpartiet skal jobbe fram kulturkort for barn fra lavinntektsfamilier som en nasjonal ordning.

Begrunnelse:

En av ti barn vokser opp i fattige familier. De er i stor grad avstengt fra å delta på aktiviteter som andre barn tar for gitt som svømmehall, kino, idrett, kulturaktiviteter, kort sagt steder hvor barn møtes. Det er etterhvert endel kommuner som har innført et såkalt Aktivitetskort eller Opplevelseskort for barn i lavinntektsfamilier, hvor de kan ta med seg en venn eller foresatt gratis på en del kulturtilbud. I Bergen har ordningen vært veldig populær, og interessant nok, sier ansvarlig byråd at de fleste brukerne av kortet har sier at de ikke finner det stigmatiserende. Sårbare barn bør ikke være prisgitt hvilken kommune de bor i. Arbeiderpartiet bør se på muligheten for å introdusere en slik ordning nasjonalt, som et samarbeid mellom NAV, lokalt næringsliv og kommunene. Kortet kunne for eksempel gi adgang for ett barn pluss ledsager (barn eller voksen) ett gitt antall ganger per år eller halvår. Ordningen bør være digital, og ha minimalt med byråkratiserende prosedyrer. Dette ville være et inkluderende tiltak for svake grupper, som jo er en hjertesak for Arbeiderpartiet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet går vi inn for kulturkort for ungdom. Dette er fulgt opp i Stortinget, senest gjennom alternativt statsbudsjett for 2019, der vi foreslår å bevilge 40 millioner til formålet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

203 Indeksregulering av barnetrygd
*Lillehammer Arbeiderparti***Forslag:**

Barnetrygden må indeksreguleres, og skal fortsatt være en universell ordning.

Begrunnelse:

Hovedhensikten med barnetrygden var at den skulle fjerne stigma for mange barnefamilier som hadde økonomiske utfordringer ved at blant annet familiene skulle slippe å stå på offentlige kontorer for å få denne velferdsytelsen. Barnefattigdom øker i hele vårt samfunn. Det vil vi bekjempe. Indeksregulering vil være et konkret virkemiddel for å motvirke dette.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Både i regjeringsposisjon og i opposisjon har vi siden 1996 valgt å styrke velferdstilbudene til barnefamilie framfor å øke barnetrygden. Utbygging av barnehager og makspris er et eksempel på det.

Vi har ikke økt barnetrygd som tiltak for barnefamilier i partiprogrammet. I budsjettavtalen for 2019 har Krf fått gjennomslag for å øke barnetrygden med kr. 83,- pr.mnd. fra 1.03.2019.

Vi har foreslått mer treffsikre initiativer mot barnefattigdom, som samtidig oppmuntrer mødre til å delta i arbeidslivet. Vi bruker milliarder til skolemat til alle, til bedre tannhelsetilbud til unge mellom 21 og 25 år, til BUA utstyrssentraler, som sikrer gratis utlån av idretts- og friluftsutstyr og dermed gir økt fysisk aktivitet, inkludering og smart ressursbruk. Dessuten gir vi romsligere bevilgninger til fritidsaktiviteter og organisasjonene, og kulturkort til ungdom. Vi avviser regjeringens forslag om å øke maksprisen for barnehager utover prisstigningen med kr. 50,- pr. måned. Med kr. 3040,- pr. måned fra 1. august er det meste av barnetrygd-økningen spist opp.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

205 Kvinner rett til like muligheter

Lillehammer Arbeiderparti

Forslag:

Lillehammer AUF mener kjønnskvoltering er en viktig ordning for å sørge for et mer likestilt arbeidsliv. Vi mener at alle styrer og ledergrupper bør kjønnskvolteres for å sikre en reell likestilling.

Begrunnelse:

Norge regnes som et av verdens mest likestilte land, men fremdeles er det store forskjeller mellom kjønnene når det gjelder arbeid, lønn og pensjon. AUF mener at å bedre kjønnsbalansen i arbeidslivet er et mål for å sikre frihet og likestilling. Dagens arbeidsmarked i Norge er svært kjønnsdelt. Nesten 7 av 10 ansatte i offentlig sektor er kvinner, og andelen er stadig økende. Samtidig jobber kvinner oftere deltid, og sitter igjen med dårligere arbeidsvilkår og pensjonsrettigheter. AUF mener tiden er inne for et likestillingsløft i arbeidslivet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I samband med behandlingen av regjeringens likestillingsmelding St. meld. 7 om Likestilling i praksis – Like muligheter for kvinner og menn, fikk Arbeiderpartiet flertall for at det skal jobbes for at ledergrupper i selskapene der staten har eierandel, direktorater og statsetater skal bestå av minst 40 pst. av bygge kjønn.

I tillegg fikk vi flertall for at det skal jobbes for at minst 40 pst. av selskapene der staten har eierandel, skal ha kvinnelig styreleder, og et mål om at begge kjønn skal være representert med minst 40 pst. av lederne på de øverste nivåene i staten. Det ble i tillegg flertall for å be regjeringen utvide statens

eierprinsipper for god eierstyring til også å gjelde mål om likestilling.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

224 Behovsprøvd barnetrygd
Nord-Fron Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil gjøre barnetrygda behovsprøvd, og at satsene justeres årlig i tråd med f.eks. konsumprisindeksen. Ved endringstidspunktet justeres grunnsatsen opp med f.eks. 15 %. Graderingen kan f.eks. være slik: Familieinntekt inntil kr 800 000 gir 100 % barnetrygd, mellom 800 000 og 1.2 mill. gir 50 % barnetrygd og over 1.200 000 gir ingen barnetrygd.

Begrunnelse:

Barnetrygda er en stor utgiftspost på statsbudsjettet, og der er urimelig at familier med årsinntekter på flere millioner skal subsidieres av staten. Ei gradert barnetrygd der satsene også justeres årlig, vil være et viktig omfordelingstiltak og et ledd i bekjempelsen av den økende «barnefattigdommen» vi ser i Norge i dag.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Styret mener det er viktig å bevare barnetrygden som en universell ordning.

Sentralstyrets merknad:

Både i regjeringsposisjon og i opposisjon har vi siden 1996 valgt å styrke velferdstilbudene til barnefamiliene framfor å øke barnetrygden. Vi har verken økt barnetrygd, eller behovsprøvd barnetrygd som tiltak for barnefamilier i partiprogrammet.

Barnetrygden for 2019 er budsjettetert med kr. 15,872 mrd. Den milliarden barnetrygden øker med i 2019 som følge av forliket, har vi valgt å bruke til skolemat til alle, til bedre tannhelsetilbud til unge mellom 21 og 25 år, til BUA utstyrssentraler, som sikrer gratis utlån av idretts- og friluftsutstyr og dermed gir økt fysisk aktivitet, inkludering og smart ressursbruk. Dessuten gir vi romsligere bevilgninger til fritidsaktiviteter og organisasjonene, og kulturkort til ungdom. Vi avviser dessuten regjeringens forslag om å øke maksprisen for barnehager utover prisstigningen med kr. 50,- pr. måned. Med kr. 3040,- pr. måned fra 1. august er det meste av barnetrygd-økningen spist opp.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

232

Øke barnetrygden
Jevnaker Arbeiderparti

Forslag:

Barnetrygden økes betydelig i forhold til dagens sats.

Begrunnelse:

En rapport fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser at 10,3 prosent av alle barn i Norge tilhører husholdninger som lever på fattigdomsgrensen. Det er dramatiske tall som dokumenterer at barnefattigdommen skyter fart i Norge. Det skjer til tross for at alle vet hva slags tiltak som virkelig vil hjelpe, nemlig et ordentlig løft for barnetrygden. Barnetrygden har stått stille i 22 år. I år, som i 1996, er barnetrygden på 970 kroner. Jevnaker arbeiderparti mener det må settes fokus på å øke denne og dermed bidra til en bedre hverdag for barnefamilier. En betydelig økning av barnetrygden vil hindre at antall fattige barnefamilier øker like mye som hittil under sittende regjering.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret mener barnetrygden er viktig for mange og at den må ha et nødvendig nivå og bevares som universell. Samtidig må barnetrygden sees i sammenheng med andre ordninger som er positive for barnefamiliens økonomi og for barn og unges oppvekst, som eksempelvis skolemåltid.

Sentralstyrets merknad:

Både i regjeringsposisjon og i opposisjon har vi siden 1996 valgt å styrke velferdstilbudene til barnefamilie framfor å øke barnetrygden. Utbygging av barnehager og makspris er et eksempel på det.

Vi har ikke økt barnetrygd som tiltak for barnefamilier i partiprogrammet. I budsjettavtalen for 2019 har Krf fått gjennomslag for å øke barnetrygden med kr. 83,- pr.mnd. fra 1.03.2019.

Vi har foreslått mer treffsikre initiativer mot barnefattigdom, som samtidig oppmuntre mødre til å delta i arbeidslivet. Vi bruker milliarder til skolemat til alle, til bedre tannhelsetilbud til unge mellom 21 og 25 år, til BUA utstyrssentraler, som sikrer gratis utlån av idretts- og friluftsutstyr og dermed gir økt fysisk aktivitet, inkludering og smart ressursbruk. Dessuten gir vi romsligere bevilgninger til fritidsaktiviteter og organisasjonene, og kulturkort til ungdom. Vi avviser regjeringens forslag om å øke maksprisen for barnehager utover prisstigningen med kr. 50,- pr. måned. Med kr. 3040,- pr. måned fra 1. august er det meste av barnetrygd-økningen spist opp.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

247

Sertifisering av fagarbeidere som skal håndtere høykonfliktsaker med påstand om vold.
Arendal Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet skal arbeide for et lovforslag som tar opp i seg at fagpersonell, sakkyndige, jurister, dommere og meklere i barnefordelingssaker hvor det forekommer påstand om vold, samt

barnevernsarbeidere og personell på ABUP, skal sertifiseres for håndtering av slike saker.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret mener det ikke er heldig å foreslå ekstra sertifiseringer til yrkesgrupper som allerede har en beskyttet tittel, som skal gjenspeile et visst nivå. Her bør man enten arbeide opp mot utdanningen eller foreslå et kurs betalt av arbeidsgiver – eksempelvis for dommere.

Hvis en sertifisering av dommere skulle gjennomføres, vil man kanskje også organiseringsmessig måtte etablere egne særdomstoler for slike saker, noe som kan iverksette egne kostnader som kanskje ikke gir særlig uttelling.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

276 Sterkere og helhetlig barnevern *Stange Arbeiderparti*

Forslag:

Barnevernsloven gir hjemmel til å pålegge støttet, omsorg og boveiledningstjenesten i hjemmet. Loven må styrkes, og utvikles faglig gjennom forskrift. «Alle skal med»

Begrunnelse:

Det hjemles for lite tiltak mellom tilsyn med mildere pålegg og ufrivillig plassering utenfor hjemme. Det er stort omfang av tvungen omsorgsovertakelse. System og en rekke tilfeller blir kritisert både nasjonalt og internasjonalt. Kulturforskjellene krever også endring. I noen tilfeller kan det bli mer skade enn nytte for barn eller foreldre eller begge deler. At det er for mange som ikke får hjelp kan ikke være incitament til omsorgsovertakelse der tilfredsstillende hjelp kunne vært gitt i kjente omgivelser. Det er hjemme i samarbeid med familie, privat nettverk, barnehage/ skole og offentlige tjenester at mest hjelp er nærmest. Grunnloven m/ EMK art. 8 beskytter mot statens inngrep i hjemmet, art 5 pålegger plikt til å hjelpe, barnekonvensjonen krever beskyttelse av barnet, og juridisk prinsipp krever et minste mulige inngrep med tvang. Resultatet må forventes å gi et bedre resultat for mange barn, derved også familien.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Landsmøtet 2017 vedtok at det var behov for en barnevernreform. Som del av oppfølgingen er det fremmet forslag i Stortinget om at barnevernet bør være offentlig og ideelt drevet, og at det kommersielle tilbud fases ut. En kvalitetsreform for det kommunale barnevernet er utviklet gjennom et samarbeid med LO, FO og Fagforbundet sentralt, og gjennom regionale samråd med de samme. Det er videre trukket veksler på ulike ressursmiljøer og personer, der Stange-modellen også har stått sentralt. Reformen er omfattende og består av 1. styrket rettssikkerhet, 2. organisering, samarbeid og virkemiddelapparat, 3. utdanning og 4. forhold rundt barn og foreldre.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

281 **Familievikar**
Stange Arbeiderparti

Forslag:

Stange Arbeiderparti foreslår å innføre familievikar

Begrunnelse:

Dette innebærer at praktisk bistand kan tildeles til småbarnsforeldre som har særlig behov for bistand, for eksempel ved akutt sykdom eller andre spesielt krevende familiesituasjoner. Familievikartjeneste kan også innvilges i en avgrenset periode ved store omsorgsbehov i forbindelse med flerfødsler, for eksempel for eneforsørgere med tvillingfødsler, og ved trillingfødsler når den ene av foreldrene er i arbeid og den andre av foreldrene har omsorgen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Landsmøtet vedtok å utvikle en reform i barnevernet. I arbeidet med dette, er behovet for tverrfaglige lavterskeltilbud i familiene, i form av familievikar og/eller hjelp til å organisere hverdagen hjemme, løftet fram.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

287 **Økt barnetrygd for barnefamiliene**
Elverum Arbeiderparti

Forslag:

Elverum Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal videreutvikle og skape ny politikk for småbarnsfamiliene. Et viktig tiltak vil være å øke barnetrygden for barnefamiliene fra 970 kr til 1400 kr pr. mnd.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet har gjennomført store og viktige løft for småbarnsfamiliene. Her kan nevnes full barnehagedekning, makspris i barnehagene og utvidelse av foreldrepermisjon etter fødsel. Disse tiltakene har vært helt nødvendig for å stimulere småbarnsforeldre til et yrkesaktivt liv og slik bidra i verdiskapingen og videreutviklingen av vårt velferdssamfunn. Arbeiderpartiet ønsker kontinuerlig å videreutvikle eksisterende og utvikle ny politikk. I den anledning ønsker Elverum Arbeiderparti å komme med et viktig innspill. Barnetrygden har ikke vært justert på lang tid, og det er nå på tide å justere og fornye ordningen. Barnetrygden vil være viktig for husholdninger med vanlige årsinntekter, og enda viktigere for lavinntektsfamilier. Økt barnetrygd skal gi en positiv invitasjon til at fødselsraten i Norge skal økes. Samtidig har vi hatt en lønnsutvikling som har gitt store forskjeller.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Barnetrygden koster ca. 15 milliarder kroner i året. En økning til 1400 kr pr mnd vil øke totalsummen til

nesten 22 milliarder kroner totalt. I Hedmark Arbeiderparti er vi tvilende til om dette er den mest målrettede måten å bruke 7 milliarder kroner på for å bedre situasjonen for barnefamilie.

Sentralstyrets merknad:

Både i regjeringsposisjon og i opposisjon har vi siden 1996 valgt å styrke velferdstilbudene til barnefamilie framfor å øke barnetrygden. Utbygging av barnehager og makspris er et eksempel på det.

Vi har ikke økt barnetrygd som tiltak for barnefamilier i partiprogrammet. I budsjettavtalen for 2019 har Krf fått gjennomslag for å øke barnetrygden med kr. 83,- pr.mnd. fra 1.03.2019.

Vi har foreslått mer treffsikre initiativer mot barnefattigdom, som samtidig oppmuntrer mødre til å delta i arbeidslivet. Vi bruker milliarder til skolemat til alle, til bedre tannhelsetilbud til unge mellom 21 og 25 år, til BUA utstyrssentraler, som sikrer gratis utlån av idretts- og friluftsutstyr og dermed gir økt fysisk aktivitet, inkludering og smart ressursbruk. Dessuten gir vi romsligere bevilgninger til fritidsaktiviteter og organisasjonene, og kulturkort til ungdom. Vi avviser regjeringens forslag om å øke maksprisen for barnehager utover prisstigningen med kr. 50,- pr. måned. Med kr. 3040,- pr. måned fra 1. august er det meste av barnetrygd-økningen spist opp.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

305 Styrking av barnevernet *Østfold Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil jobbe for et styrket barnevern som har kompetanse også for fremtiden, med fokus på følgende punkter:

Organisering:

- Det statlige barnevernet flyttes til regionene.
- Det kommunale barnevernet beholdes i kommunene.

Økonomi:

- Anbudsordningen innen barnevernet avvikles og at de kommersielle aktørene erstattes med offentlige eller ideelle aktører
- Bevilgningene til barnevernet økes

Veiledning/Kompetanseheving:

- Tilbudet om veiledning for ansatte i barnevernet styrkes
- Alle ansatte i barnevernet skal få muligheten til etter- og videreutdanning for å sikre et kompetanseløft
- Det sikres kontinuerlig opplæring av ansatte i barnehage/skole for å sikre en høy kompetanse innen omsorgssvikt

Fosterfamilier:

- Styrke rekrutteringen av fosterfamilier
- Styrke opplæringen og oppfølgingen av fosterfamilier

Søsken:

- Det tilstrebes, så lenge det er til barnets beste, at søsken plasseres i samme fosterfamilie/adoptivfamilie.
- Søsken som plasseres hver for seg får en egen samværsordning og muligheten til å opprettholde sine familiebånd uavhengig av foreldrenes samværsordninger.

Annet:

- Det utviklingsfremmende tilknytningsprinsippet, som har blitt en del av rettspraksis, må vektlegges også i barnevernets arbeid.
- Det settes en maksgrense for antall saker en saksbehandler i barnevernet kan ha
- Barn og unge har én fast saksbehandler
- Det settes av tid og ressurser til relasjonsbygging i de tilfellene det må byttes saksbehandler

Begrunnelse:

Et styrket barnevern gir barna bedre forutsetninger. Østfold Arbeiderparti mener at et sterkt og kompetent barnevern er nødvendig for å ivareta barn og familier som trenger det. Østfold er helt i topp på antall barn og unge mellom 0-22 år med tiltak i eller utenfor hjemmet. Tallene de siste 15 årene har visst en økning fra 23,7 barn pr. 1000, til de siste tallene for 2016 på 32,8 barn pr. 1000. (SSB/Bufdir). For at barnevernet skal være rustet for å gi barn, unge og familier best mulig oppfølging og tilbud må barnevernstjenesten styrkes.

Østfold Arbeiderparti mener at det er det offentlige som best kan tilby et helhetlig og forsvarlig tilbud innen barnevernstjenester. Derfor mener vi at anbudsordninger og konkurranseutsetting av barnevernet må avskaffes.

Tall for 2016, viser at 85% av alle undersøkelser barnevernet satte i gang, ble avsluttet innen fristen for behandling på 3 måneder. Østfold Arbeiderparti ser at det er viktig at det settes i gang konkrete politiske tiltak som er med på å sikre en høyere gjennomføringsprosent innen fristen for saksbehandlingstid.

Inn i den nye regionen Viken, er det en betydelig forskjell mellom de 3 fylkene når det gjelder antall barn som mottar barneverntiltak. Det er viktig for Østfold Arbeiderparti at hvis det statlige barnevernet overføres til regionene, at det følger med en økning i bevilgninger for å sikre at regionene kan drifte barnevernstilbudet optimalt og til det beste for de barn og unge som mottar tilbudet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Landsmøtet 2017 vedtok at det var behov for en barnevernreform. Som del av oppfølgingen er det fremmet forslag i stortinget om at barnevernet bør være offentlig og ideelt drevet, og at det kommersielle tilbud fases ut. Vi fikk flertall for å pålegge regjeringen "å sikre langsiktige og løpende avtaler med ideelle tilbydere av institusjonsplasser som fører til at andelen ideelle øker til om lag 40 pst. innen 2025, samtidig som den offentlige andelen institusjonsplasser ikke reduseres." En kvalitetsreform for det kommunale barnevernet er utviklet gjennom et samarbeid med LO, FO og Fagforbundet sentralt, og gjennom regionale samråd med de samme. Det er videre trukket veksler på ulike ressursmiljøer og personer. Reformen er omfattende og består av 1. styrket rettssikkerhet, 2. organisering, samarbeid og virkemiddelapparat, 3. Utdanning og 4. forhold rundt barn og foreldre. Spørsmålet rundt flytting av det statlige barnevernet til regionene krever en utredning og nærmere gjennomgang.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

314 **Pensjonspoeng for fosterhjemsforeldre**
Sauda Arbeiderparti

Forslag:

Sauda Arbeiderparti ønsker at det skal jobbes for at fosterhjem /fosterforeldre skal ha mulighet til opptjening av tjenestepensjon.

Begrunnelse:

Fosterforeldre på kommunal kontrakt opparbeider seg ikke tjenestepensjon for jobben de gjør, mens de med statlig avtale får pensjon, sykepenger og forsikringer. Pr i dager er det mangel på fosterhjem. Her er det en vei å gå for å få like rettigheter. Og tar en et samfunnsansvar er det feil at en skal komme ut som den tapende part.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Landsmøtet 2017 vedtok at det var behov for en barnevernreform. Som del av oppfølgingen er det fremmet forslag i stortinget om at barnevernet bør være offentlig og ideelt drevet, og at det kommersielle tilbud fases ut. Vi fikk flertall for å pålegge regjeringen "å sikre langsiktige og løpende avtaler med ideelle tilbydere av institusjonsplasser som fører til at andelen ideelle øker til om lag 40 pst. innen 2025, samtidig som den offentlige andelen institusjonsplasser ikke reduseres." Bufetat har hovedansvaret for å rekruttere fosterhjem. Kommunene selv, eller private leverandører, for eks. eiere av barnevernsinstitusjoner, kan også rekruttere fosterhjem. Fosterhjemmene kan derfor ha inngått kontrakt om oppdraget sitt med ulike instanser. Beredskapshjemmene og familiehjemmene, som er spesialiserte fosterhjem, har kontrakt med Bufetat. Alle fosterhjem har en avtale med den kommunen som har ansvaret for barnet, i tillegg til kontrakten om selve oppdraget. Ifm behandling av Stortingsmelding 17 om Fosterhjem – trygghet og omsorg i mai 2016, ble det fattet hele 11 anmodningsvedtak til regjeringen. Blant disse var det krav om en full gjennomgang av fosterhjemskontraktene, og om å komme med en løsning som gir større forutsigbarhet enn i dag, herunder bedre rettigheter for fosterforeldrene og en mer formell tilknytning for barnet til fosterhjemmet. Det er lagd en 4årig plan for å gjennomføre stortingsvedtakene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

318 **Bekjemping av barnefattigdom**
Sauda Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet bør gå inn for en differensiering av barnetrygd der de som tjener mest får mindre, og de som tjener mindre kan få økt barnetrygd.

Bekjemping av barnefattigdom og utjevning av sosiale forskjeller har alltid vært og bør fortsatt være et av hovedmålene til Arbeiderpartiet. Vi har i de senere år sett at denne forskjellen øker, og vi leser og hører om fattige barn som ikke kan være med på forskjellige aktiviteter. I Norge har vi barnetrygd som utbetales fra fødsel til barnet fyller 18, for mange strekker ikke dette til, for andre settes dette på sparekonto til barnet da foreldre ikke er avhengig av disse pengene. Dette er med på ytterligere å øke de sosiale forskjellene. Disse pengene kunne heller blitt brukt til de som har et reelt behov.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Både i regjeringsposisjon og i opposisjon har vi siden 1996 valgt å styrke velferdstilbudene til barnefamilie framfor å øke barnetrygden. Utbygging av barnehager og makspris er et eksempel på det.

Vi har ikke differensiert barnetrygd som tiltak for barnefamilier i partiprogrammet for inneværende periode. I budsjettavtalen for 2019 har Krf fått gjennomslag for å øke barnetrygden med kr. 83,- pr.mnd. fra 1.03.2019.

Vi har foreslått mer treffsikre initiativer mot barnefattigdom, som samtidig oppmuntrer mødre til å delta i arbeidslivet. Vi bruker milliarder til skolemat til alle, til bedre tannhelsetilbud til unge mellom 21 og 25 år, til BUA utstyrssentraler, som sikrer gratis utlån av idretts- og friluftsutstyr og dermed gir økt fysisk aktivitet, inkludering og smart ressursbruk. Dessuten gir vi romsligere bevilgninger til fritidsaktiviteter og organisasjonene, og kulturkort til ungdom. Vi avviser regjeringens forslag om å øke maksprisen for barnehager utover prisstigningen med kr. 50,- pr. måned. Med kr. 3040,- pr. måned fra 1. august er det meste av barnetrygd-økningen spist opp.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

331 Et barnevern til det beste for barna *Telemark Arbeiderparti*

Forslag:

- Vurdere en ny fordeling mellom fylkeskommune, kommune og stat av barnevernets oppgaver som forenkler arbeidet til barnets beste
- Forby uttak av privat utbytte fra private institusjoner
- Sikre bedre rutiner og samarbeid mellom barnehager, skoler, helsestasjonen og barnevernet, og sørge for opplæring innenfor barnevernsfeltet for disse enhetene
- Øke bevilningene til kompetansebygging og sørge for at ansatte i barnevernet sikres muligheter til veiledning, etterutdanning og videreutdanning
- Kompetansekrav til barnevernsansatte
- Barnets behov for utviklingsfremmende tilknytning bør fortsatt tillegges stor vekt og prinsippet bør fremgå tydelig i lovteksten
- At barna i mest mulig grad får faste saksbehandlere i barnevernet
- Styrke rekrutteringen og opplæringen til fosterfamilier
- At søsken plasseres i samme fosterfamilie eller adoptivfamilie der dette er til barnets beste
- Bekymringsmelding skal være «lavterskelbasert»; dvs. at meldinger kommer så tidlig at barnevernet kan treffe rett tiltak til rett tid

Begrunnelse:

Over tid har stadig flere barn og unge fått hjelp fra barnevernet, men de siste årene har antallet holdt seg relativt stabilt. I 2016 var det i overkant av 54 000 barn og unge som fikk hjelp av barnevernet. For flertallet som kommer i kontakt med barnevernet, er det tilstrekkelig med hjelpetiltak i hjemmet. De øvrige barna er plassert utenfor hjemmet enten i barneverninstitusjon, fosterhjem eller i bolig med oppfølging. Telemark Arbeiderparti mener barnevern skal forvaltes og kontrolleres av det offentlige. Vi ønsker ikke å legge til rette for at velferdstjenester kan drives på en slik måte at private institusjoner kan

ta ut økonomisk utbytte fra driften. Staten skal stå for drift og tilsyn. Telemark Arbeiderparti ønsker autorisasjon i barnevernet og kompetansekrav for barnevernsledere, samt krav til den enkelte medarbeider og tjenestene generelt.

I dag finnes ingen bestemmelser som stiller spesifikke krav til kompetanse i det kommunale barnevernet, til tross for at de ansatte gjennomfører komplekse utredninger og vurderinger. I andre «nærliggende» sektorer er det klare krav til kompetanse, eksempelvis i skole-, barnehage og helsesektoren. Diskusjonen om bemanningsnorm og arbeidsbyrden innenfor barnevernet er ikke ny og er knyttet tett opp mot kompetanse innenfor sektoren. Telemark Arbeiderparti finner det problematisk å innføre kvantitative normer (maksimum antall saker) på svært ulikeartede sakskomplekser. Partiet mener det er vel så viktig å fokusere på kompetansekrav og kompetanseøkning, samt tilrettelegging for robuste barneverntjenester av en viss størrelse – eksempelvis gjennom interkommunalt samarbeid.

Telemark Arbeiderparti mener det kan være gunstig at Bufetats oppgaver overføres til fylkeskommunene. Det vil bidra til mer tilpassede løsninger og større nærhet til brukerne av barneverntjenester. En overføring av disse oppgavene til de ti fylkeskommunene fra Bufetats fem regioner vil innebære at tjenesten ivaretas nærmere kommunene og innbyggerne. Telemark Arbeiderparti ser fordelene med at fylkeskommunen dermed får ansvaret for rekruttering og nødvendig opplæring av fosterhjem. Rekruttering av et tilstrekkelig antall fosterhjem har vært en utfordring i mange år til tross for at det nå rekrutteres flere fosterhjem enn noen gang. Det er særlig utfordrende å finne fosterhjem til bestemte grupper, som ungdom, søsken, barn med nedsatt funksjonsevne og barn med minoritetsbakgrunn. I tillegg er det slik at over 40 prosent av fosterbarna opplever en eller flere utilsiktede flyttinger mellom ulike fosterhjem. Telemark Arbeiderparti legger stor vekt på å tilrettelegge forholdene mest mulig optimalt for fosterforeldre samt å gi dem forutsigbare rammer slik at de klarer oppdraget. Telemark Arbeiderparti ønsker å utrede om en hel eller delvis overføring av oppgaver og ansvar fra kommunalt til fylkeskommunalt nivå vil være formålstjenlig. Fokus må være det viktige prinsippet om å gi barn rett hjelp til rett tid.

Sistnevnte prinsipp er avhengig av at terskelen for å gi bekymringsmelding er lav. Formålet med reglene om meldeplikt og opplysningsplikt er at barnevernet skal få kunnskap om de barna som trenger hjelp i tide, slik at «rett hjelp» kan settes inn til «rett tid».

Telemark Arbeiderparti ønsker i tillegg å sikre at bekymringsmelding blir lavterskelbasert. Det er lettere å legge vekk en melding som ikke er aktuell enn å få inn melding måneder og kanskje år for sent. Telemark Arbeiderparti mener at vilkårene for meldeplikt både etter gjeldende bestemmelse og slik den er utformet som forslag til ny barnevernlov, er så strenge at de ikke legger til rette for at barneverntjenesten kan sette inn rett tiltak til rett tid. Både etter dagens lov og etter forslag til ny lov inntre meldeplikten når melderer har grunn til å tro at barnet blir mishandlet eller utsatt for alvorlig omsorgssvikt, har utvist vedvarende alvorlige atferdsvansker, eller står i fare for å bli utnyttet til menneskehandel. Formuleringen av lovteksten, både i gjeldende lov og slik den foreslås i ny lov, kan føre til at terskelen for å inngi melding oppfattes å ligge høyere enn tilsiktet og ønskelig. Telemark Arbeiderparti føler seg sikre på at mange, både meldere og foreldre/barn, vil føle seg mer bekvemme med meldinger som sendes på et stadium hvor bekymringsnivået er lavere; nettopp fordi meldere gjennomgående ønsker at barnet skal få hjelp slik at det kan bli boende hos sine foreldre. I tillegg mener Telemark Arbeiderparti at relasjons- og tilknytningsprinsippet også i ny lov bør inngå som ett av flere momenter ved vurderingen av barnets beste slik rettstilstanden også er i dag. TAP mener at dette prinsippet må fremgå klart og utvetydig i lovteksten når den vedtas i Stortinget.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Landsmøtet 2017 vedtok at det var behov for en barnevernreform. Som del av oppfølgingen er det fremmet forslag i stortinget om at barnevernet bør være offentlig og ideelt drevet, og at det kommersielle tilbud fases ut. Vi fikk flertall for å pålegge regjeringen «å sikre langsiktige og løpende avtaler med

ideelle tilbydere av institusjonsplasser som fører til at andelen ideelle øker til om lag 40 pst. innen 2025, samtidig som den offentlige andelen institusjonsplasser ikke reduseres».

En kvalitetsreform for det kommunale barnevernet er utviklet gjennom et samarbeid med LO, FO og Fagforbundet sentralt, og gjennom regionale samråd med de samme.

Det er videre trukket veksler på ulike ressursmiljøer og personer. Reformen er omfattende og består av 1. styrket rettssikkerhet, 2. organisering, samarbeid og virkemiddelapparat, 3. Utdanning og 4. forhold rundt barn og foreldre. Gjennom vårt alternative statsbudsjett, har vi øremerket en egen bevilgning til stillinger i det kommunale barnevern. Vi har støttet regjeringens forslag om en nærmere utredning av Hagen-utvalgets forslag om å overføre Bufetats ansvar på barnevernsområdet til regionene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

408

Barnevern

Oppland Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- At det må om nødvendig øremerkes midler til kommunene slik at kompetanse og kvalitet i barnevernet sikres når nye oppgaver tilføres kommunene i form av vedtatt struktur – og kvalitetsreform (innen 2022).
- At det skal legges større vekt på forebyggende, tverrfaglig og helhetlig barnevern i kommunene. Barnevern i en kommune må ikke foregå bare i Barnevernstjenesten, men i alt arbeid som omhandler barn og unge.
- At barnevernet skal være et offentlig ansvar, hvor kvalitet og kompetanse blir sikret gjennom kommunalt eierskap og ikke av private aktører. Derfor skal anbudsordninger og konkurranseutsetting av barnevernet opphøre.

Begrunnelse:

Barnevernet skal være et offentlig ansvar. Arbeiderpartiet vil ikke at sårbare barn skal gi grunnlag for profitt for store kommersielle selskaper. Barnevern er en av kommunene sine viktigste og mest kompliserte tjenester, og innen 2020 vil nye og krevende oppgaver bli overført til kommunene. Arbeiderpartiet vil styrke kommunene sitt handlingsrom for selv å kunne skape et sterkere barnevern, hvor forebyggende og tverrfaglig samhandling i arbeid med barn og unge får større plass. Barnevern i en kommune foregår ikke bare i barnevernet. Det samsvarer med ny barnevernslov og nevnte struktur- og kvalitetsreformen. Barnets beste skal alltid være det grunnleggende prinsippet i barnevernets arbeid, og tidlig innsats er helt avgjørende for å få et godt barnevern.

Fylkespartiets kommentar:

Felles forslag fra Hedmark og Oppland Arbeiderparti

Sentralstyrets merknad:

Landsmøtet 2017 vedtok at det var behov for en barnevernreform. Som del av oppfølgingen er det fremmet forslag i stortinget om at barnevernet bør være offentlig og ideelt drevet, og at det kommersielle tilbud fases ut. Vi fikk flertall for å pålegge regjeringen "å sikre langsiktige og løpende avtaler med ideelle tilbydere av institusjonsplasser som fører til at andelen ideelle øker til om lag 40 pst. innen 2025, samtidig som den offentlige andelen institusjonsplasser ikke reduseres." En kvalitetsreform for det kommunale barnevernet er utviklet gjennom et samarbeid med LO, FO og Fagforbundet sentralt, og gjennom regionale samråd med de samme.

Det er videre trukket veksler på ulike ressursmiljøer og personer. Reformen er omfattende og består av 1. styrket rettssikkerhet, 2. organisering, samarbeid og virkemiddelapparat, 3. Utdanning og 4. forhold rundt barn og foreldre. Gjennom vårt alternative statsbudsjett, har vi øremerket en egen bevilgning til stillinger i det kommunale barnevern.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

427 Ettervern for adopterte

Lier Arbeiderparti

Forslag:

- 1) Norges forpliktelse til etteradopsjonsarbeid må nedfelles i adopsjonsloven.
- 2) Etteradopsjonsarbeid skal inkludere obligatorisk oppfølging på lavterskelnivå i form av informasjon, veiledning og bistand til adoptivfamiliene etter hjemkomst til Norge.
- 3) Som del av etteradopsjonsarbeid skal rådgivning, tjenester og informasjon om egne rettigheter til utenlandsadopterte i alle aldre være inkludert.
- 4) Etteradopsjonsarbeid skal koordineres gjennom et nasjonalt kompetansesenter for adopsjon. Kompetansesenteret skal også bidra til kompetanseutvikling i de delene av hjelpeapparatet som har kontakt med utenlandsadopterte og deres familier. Det være seg barnehage, skole, helsetjenester og andre faginstanser.

Begrunnelse:

I partiprogrammet står det i dag om adopsjon:

- Legge til rette for kortere ventetid i adopsjonsprosessen gjennom å bistå og oppmuntre adopsjonsforeningene til å samarbeide med flere land
- Påvirke samarbeidsland til å godta homofile adopsjonsforeldre

I forrige versjon av Arbeiderpartiets programmet stod det:

- Sørge for tilgjengelig kompetanse for å gi veiledning og bistand til adoptivforeldre som opplever særskilte utfordringer

Vi mener det er urovekkende at dette punktet er tatt ut av vårt program.

Arbeiderpartiet mener omsorgsevne skal være avgjørende for hvem som skal få adoptere barn, og at samboere og ektefeller, uavhengig av seksuell orientering, skal har rett til å bli vurdert som adoptivforeldre. Arbeiderpartiet vil støtte bedre opp om dem som vil adoptere.

I forbindelse med endringen av ekteskapsloven ble det innført en rett for homofile ektepar til å bli vurdert som adoptivforeldre på lik linje med heterofile ektepar. Arbeiderpartiet mener det er omsorgsevne og ikke foreldrenes kjønn som er avgjørende for hvorvidt de er gode foreldre. Barnets beste må uansett alltid stå i høysetet. Og derfor må det gjøres mer for å sikre oppfølgingen av utenlandsadopterte barn. Disse barna er andre lands barnevernsbarn. Det vil si at de har en bakgrunn og en bagasje som de fleste andre barn i Norge er forskånet for.

Det er et paradoks at norske myndigheter stiller en lang rekke krav til norske adoptivsøkere i forkant av en adopsjon, mens de nærmest overlater den nye familien til seg selv etter at den har kommet hjem til Norge. Forskning viser nemlig at utenlandsadopterte langt oftere enn andre barn og unge rammes av psykiske helseproblemer, i tillegg til andre utfordringer. Tidlig innsats og forebyggende arbeid sparer mennesker og samfunnet for mye, og vi kan ikke la disse barna gå under radaren, for så å plukke dem

opp igjen senere. Norge er forpliktet gjennom Haag-konvensjonen av 1993 om Internasjonal Adopsjon til å bistå med etteradopsjonsarbeid ovenfor adoptivfamiliene etter at barna har kommet til landet. Per i dag blir denne bistanden dekket gjennom det vanlige hjelpeapparatet i form av skole, helsesøster, PP-tjenesten etc. Likevel har adoptivforeldre ved flere anledninger uttrykt at behovet ikke er tilstrekkelig dekket.

Adopsjonsforum og InorAdopt har gjort egne undersøkelser som bekrefter dette: 9 av 10 kommuner har ikke tilstrekkelig kompetanse til å bistå adoptivforeldre og adoptivbarn med de særegne utfordringene det medfører å være adoptert fra et annet land. Også i «NOU 2009: 21» fremgår det at det generelle hjelpetilbudet i dag ikke dekker adoptivfamilienes behov i tilstrekkelig grad. Konsekvensen av dagens tilbud er at oppfølgingen blir tilfeldig, avhengig av hvor i landet man bor og hvem man møter i helsevesenet. Det skaper en urettferdig bistand av adoptivforeldre og adoptivbarn til tross for at Norge har forpliktet seg til å gi alle det samme tilbudet.

Dersom et krav om etteradopsjonsarbeid hadde blitt nedfelt i den nye adopsjonsloven, ville det vært med på å forankre Norges internasjonale forpliktelse i norsk lovgivning. Det ville gjenspeilet at Norge tar adoptivfamiliene på alvor også etter at adopsjonen er gjennomført, og ville skapt et juridisk grunnlag for å kunne arbeide videre med utformingen av et kompetansesenter for adopsjon. Så skjedde ikke.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Stortinget vedtok 7. juni 2017 at man vil ha en kartlegging av behovet for oppfølging etter adopsjon. Man bestemte også å be regjeringen vurdere behovet for oppfølging i tråd med Haagkonvensjonen art. 9, der en modell som den danske kan vurderes som ett alternativ. Barne- ungdoms- og familiedirektoratet samarbeider med Folkehelseinstituttet om kartleggingen, som skal være ferdig i 2020.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

428 Høyere støtte til utenlandsadopsjon *Buskerud Arbeiderparti*

Forslag:

Staten burde dekke en større andel av kostnadene til utenlandsadopsjon

Begrunnelse:

Å adoptere kan være en ønsket løsning for flere, men noe av grunnen til at det å adoptere i dag kan virke avskrekkende er at det ved adopsjon følger en egenandel på i overkant av 120 000 kr. Dette fordi adopsjon dekkes med et beløp tilsvarende 1G, mens de reelle kostnadene er mye høyere, og må dekkes av adoptivforeldrene.

For adoptivbarnet kan adopsjon potensielt løfte barnet ut av ensomhet og fattigdom, og gi dem et trygt hjem, og være til det beste for både adoptivforeldre og barn. Arbeiderpartiet vil gi flere muligheten til å adoptere, og mener at dagens egenandel fører til at mange vanlige folk har mindre mulighet til å adoptere.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Partiprogrammet for inneværende periode sier følgende om adopsjon:

- Legge til rette for kortere ventetid i adopsjonsprosessen gjennom å bistå adopsjonsforeningene med å samarbeide med flere land
- Påvirke samarbeidsland til å godta homofile adopsjonsforeldre

Bufetat tok i 2017 imot 298 søknader om stebarnsadopsjoner, 48 søknader om adopsjon av fosterbarn, og 224 søknader om utenlandsadopsjoner.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

446 Fjerning av kjønnsbestemte stillingstitler
*Molde Arbeiderparti***Forslag:**

Molde Arbeiderparti ønsker at Arbeiderpartiet skal videreutvikle sin politikk for å oppnå full likestilling mellom kjønnene. Språk påvirker holdninger og holdninger påvirker språket. Gjennom bevisst språkbruk kan vi påvirke forventninger og unngå fordommer. Et tiltak er å erstatte kjønnsbestemte stillingstitler med kjønnsnøytrale titler.

Begrunnelse:

Norge har kommet langt i sin likestillingspolitikk, men vi har fortsatt en vei å gå før vi har oppnådd en full og reell likestilling mellom kjønnene. Likestilling handler om mange områder, og mye handler om hvilke forventninger vi har til kjønnene. Språket er en bærebjelke i vår måte å oppfatte og forstå verden. Språket er med på å forme vår identitet. Språket setter rammer for våre valg. Språket skaper forventninger, og språket gir grobunn for fordommer. I et land der vi er opptatt av frie valg og av at individene selv skal kunne avgjøre sin egen framtid er det viktig at vi har en samfunnsstruktur som legger til rette for nettopp det, ikke bare i teorien, men også i praksis. Selv om yrkestitler anses av noen som bagateller i den store sammenhengen, så består den store sammenhengen nettopp av mange bagateller. Og endrer vi ikke bagatellene så endrer vi heller ikke den store sammenhengen. I dag finnes en rekke kjønnsbestemte stillingstitler, og spesielt mange med mannsbenevnelse; rådmann, fylkesmann, sysselmann, lensmann, styrmann, takstmann osv. Disse titlene hører fortiden til og gjennom politiske virkemidler må disse fjernes og erstattes med titler som appellerer til alle kjønn

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Fylkespartiets styre støtter intensjonen

Sentralstyrets merknad:

Under Stoltenberg-regjeringen ble det tatt initiativ til å endre tittelen Riksmeklingsmann til Riksmekler. Dette i tråd med begrunnelsen i forslaget. Norsk Sykepleierforbund har jobbet for å endre tittelen helsesøster. Stortinget godkjente i 2018 å endre tittelen til helsesykepleier.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

447 **Styrket bemanning i barnevernet**
Stavanger Arbeiderparti

Forslag:

Vi skal innføre en bemanningsnorm i barnevernet.

Begrunnelse:

Arbeidskapasiteten er sprengt og oppleves uforsvarlig for både arbeidstakere og brukere.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Landsmøtet 2017 vedtok at det var behov for en barnevernreform. Som del av oppfølgingen er det fremmet forslag i stortinget om at barnevernet bør være offentlig og ideelt drevet, og at det kommersielle tilbud fases ut. Vi fikk flertall for å pålegge regjeringen «å sikre langsiktige og løpende avtaler med ideelle tilbydere av institusjonsplasser som fører til at andelen ideelle øker til om lag 40 pst. innen 2025, samtidig som den offentlige andelen institusjonsplasser ikke reduseres». En kvalitetsreform for det kommunale barnevernet er utviklet gjennom et samarbeid med LO, FO og Fagforbundet sentralt, og gjennom regionale samråd med de samme.

Det er videre trukket veksler på ulike ressursmiljøer og personer. Reformen er omfattende og består av 1. styrket rettssikkerhet, 2. organisering, samarbeid og virkemiddelapparat, 3. Utdanning og 4. forhold rundt barn og foreldre. I reformforslaget står det under pkt. 2 e at veiledende kriterier for bemanningsnorm i barneverntjenesten vurderes/utredes.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

475 **Likestilte foreldrepenger**
Rogaland Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil at far sin rett til foreldrepenger, etter folketrygdloven, likestilles med mor sine rettigheter.

Begrunnelse:

Dette vil være med på å bidra til full likestilling mellom mor og far som omsorgspersoner.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Partiprogrammet for inneværende periode omtaler ikke dette. Finansdepartementet har i forbindelse med statsbudsjettet for 2019 gitt svar på spørsmål om kostnadene ved å gi selvstendig uttaksrett for fedre, som antas å avhenge av fedrekvotens lengde. Arbeids- og velferdsdirektoratet har tidligere anslått at kostnaden vil være om lag 800 mill. kroner ved en tredeling av foreldrepengerperioden. Anslaget er nå nedjustert på bakgrunn av ny gjennomgang av forutsetningene. Blant annet er anslaget på antall nye fedre man forventer vil ta ut foreldrepenger ved en slik regelendring justert ned.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

481**Statlige fosterhjem***Rogaland Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil at fosterhjemsordningen skal være statlig og at alle skal sikres de rettigheter som nå ligger i den statlige ordningen.

Begrunnelse:

Fosterhjem lønnes ulikt og statlige fosterhjem sikres opptjening av tjenestepensjon, sykepenger og forsikring, noe som ikke er tilfelle for kommunale fosterhjem.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Landsmøtet 2017 vedtok at det var behov for en barnevernreform. Som del av oppfølgingen er det fremmet forslag i stortinget om at barnevernet bør være offentlig og ideelt drevet, og at det kommersielle tilbud fases ut. Vi fikk flertall for å pålegge regjeringen «å sikre langsiktige og løpende avtaler med ideelle tilbydere av institusjonsplasser som fører til at andelen ideelle øker til om lag 40 pst. innen 2025, samtidig som den offentlige andelen institusjonsplasser ikke reduseres».

Bufetat har hovedansvaret for å rekruttere fosterhjem. Kommunene selv, eller private leverandører, for eks. eiere av barnevernsinstitusjoner, kan også rekruttere fosterhjem. Fosterhjemmene kan derfor ha inngått kontrakt om oppdraget sitt med ulike instanser. Beredskapshjemmene og familiehjemmene, som er spesialiserte fosterhjem, har kontrakt med Bufetat. Alle fosterhjem har en avtale med den kommunen som har ansvaret for barnet, i tillegg til kontrakten om selve oppdraget.

I forbindelse med behandling av Stortingsmelding 17 om Fosterhjem – trygghet og omsorg i mai 2016, ble det fattet hele 11 anmodningsvedtak til regjeringen. Blant disse var det krav om en full gjennomgang av fosterhjemskontraktene, og om å komme med en løsning som gir større forutsigbarhet enn i dag, herunder bedre rettigheter for fosterforeldrene og en mer formell tilknytning for barnet til fosterhjemmet. Det er lagd en 4årig plan for å gjennomføre stortingsvedtakene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

525**Øk barnetrygden***Hordaland Arbeiderparti***Forslag:**

Beløpene innfelt i barnetrygden skal dobles. Disse midlene skal anerkjennes som inntekt og skattlegges på normalt vis. Beløpene i barnetrygden skal årlig indeksreguleres.

Begrunnelse:

Sosialdemokratiets mål er et Norge med små forskjeller. Vi må snu veksten i norsk barnefattigdom. Nesten 100 000 barn lever i relativ fattigdom i Norge i dag. Det kan være manglende midler til å dra på ferie, betaling av idrettskontingenten, innkjøp av klær eller dårlige boforhold. Barnetrygden er et av de viktigste tiltakene i kampen mot fattigdom. Når barnetrygden ble innført i 1946, var den ment som et tiltak for å sikre at foresatte hadde råd til mat og klær. I dag består fattigdom av en langt mer kompleks problemstilling. Når fattigdommen har endret seg, må også barnetrygden oppgraderes. Derfor mener Hordaland Arbeiderparti at barnetrygdens beløp skal dobles. Midlene som tildeles skal anerkjennes som inntekt, og skattlegges. Da sikres det at tiltaket hjelper målgruppen mer treffsikkert.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Både i regjeringsposisjon og i opposisjon har vi siden 1996 valgt å styrke velferdstilbudene til barnefamiliene framfor å øke barnetrygden. Utbygging av barnehager og makspris er et eksempel på det. Vi har ikke økt barnetrygd som tiltak for barnefamilier i partiprogrammet. I budsjettavtalen for 2019 har Krf fått gjennomslag for å øke barnetrygden med kr. 83,- pr.mnd. fra 1.03.2019.

Vi har foreslått mer treffsikre initiativer mot barnefattigdom, som samtidig oppmuntrer mødre til å delta i arbeidslivet. Vi bruker milliarder til skolemat til alle, til bedre tannhelsetilbud til unge mellom 21 og 25 år, til BUA utstyrssentraler, som sikrer gratis utlån av idretts- og friluftsutstyr og dermed gir økt fysisk aktivitet, inkludering og smart ressursbruk. Dessuten gir vi romsligere bevilgninger til fritidsaktiviteter og organisasjonene, og kulturkort til ungdom. Vi avviser regjeringens forslag om å øke maksprisen for barnehager utover prisstigningen med kr. 50,- pr. måned. Med kr. 3040,- pr. måned fra 1. august er det meste av barnetrygd-økningen spist opp.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

574 Kjønnsnøytrale titlar i samfunnet
*AUF i Sogn og Fjordane***Forslag:**

Arbeidarpartiet meiner at det må bli innført kjønnsnøytrale titlar i alle kommunar, fylkeskommunar og staten, samt offentlege organ og offentleg eigde bedrifter. Vidare meiner Arbeidarpartiet at det blir lovfesta at alle yrkestitlar skal vere kjønnsnøytrale.

Begrunnelse:

Når skilnadane i samfunnet aukar, mellom by og land, mellom fattig og rik, og ikkje minst mellom kvinne og mann, så er svaret vårt at alle skal med. Noreg er kanskje eit av verdas mest likestilte land mellom kvinner og menn, men vi har framleis eit av verdas mest kjønnsdelte arbeidsmarknadar. Grunna forventningar, normer og «at det berre er slik det er» fortsett den kjønnsdelte arbeidsmarknaden å vere nettop kjønnsdelt. Etersom typiske kvinneyrker (som ofte er kvinnedominerte) i stor grad harmoniserer med kva som er låginntektsyrker, så betyr det at den kjønnsdelte marknaden er eit grunnlag for sosiale skilnadar mellom kvinner og menn og at dei moglegheitene du får i livet kan vere avhengig av kva kjønn ein har. Det strider mot mang ein grunntanke i Arbeidarpartiet, og derfor må vi ta eit oppgjør med dette. Ein start er å innføre kjønnsnøytrale titlar, som kan føre til mindre forventningar til kjønn og kjønnsstereotypiar i forskjellige yrker. Av den grunn meiner Arbeidarpartiet at det må bli lovfesta at alle yrkestitlar skal vere kjønnsnøytrale og at det offentlege tar initiativ og byrjar med å syte for at alle

yrkestitlar i offentlig sektor, offentlig eigde bedrifter og offentlege organ er kjønnsnøytrale.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Under Stoltenberg-regjeringen ble det tatt initiativ til å endre tittelen Riksmeklingsmann til Riksmekler. Dette i tråd med begrunnelsen i forslaget. Norsk Sykepleierforbund har jobbet for å endre tittelen helsesøster. Stortinget godkjente i 2018 å endre tittelen til helsesykepleier.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

594 Arbeiderpartiet må sette seg i førerretet for å styrke barnefamiliene *Troms Arbeiderparti*

Forslag:

Småbarnsfamilier er en sårbar gruppe økonomisk. I tillegg til at unge familier naturlig nok er i en etableringsfase med de kostnader det medfører, utgjør utgifter til barnehage at unge foreldre faktisk gjør ei aktiv vurdering på om de har råd til å få barn. Prisen på barnehageplass har økt jevnt og trutt de siste årene. Regjeringen foreslår nå en maxpris på 3 040,- fra 1.8 2019. Kommunene står selvsagt fritt til å ha en lavere foreldrebetaling, men i og med at økningen i foreldrebetalingen er gjort som et uttrekk i rammeoverføringen til kommunene vil kommunens økonomiske situasjon være avgjørende for om det er mulig.

Barn skal ha et barnehetilbud som har to funksjoner – pedagogisk innhold og sørge for at småbarnsforeldre kan være i jobb. En økning av barnetrygden vil ikke nødvendigvis være treffsikker i forhold til familier med barn i førskolealderen. Det må vurderes flere tilnærminger for å styrke denne gruppen. Kanskje en kombinasjon av økning av barnetrygd og senkning av makspris i barnehage. Norge trenger at det fødes barn.

- Økt barnetrygd
- Redusere maxpris i foreldrebetaling i barnehage

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Både i regjeringsposisjon og i opposisjon har vi siden 1996 valgt å styrke velferdstilbudene til barnefamiliene framfor å øke barnetrygden. Utbygging av barnehager og makspris er et eksempel på det. Vi har ikke økt barnetrygd som tiltak for barnefamilier i partiprogrammet. I budsjettavtalen for 2019 har Krf fått gjennomslag for å øke barnetrygden med kr. 83,- pr.mnd. fra 1.03.2019.

Vi har foreslått mer treffsikre initiativer mot barnefattigdom, som samtidig oppmuntrer mødre til å delta i arbeidslivet. Vi bruker milliarder til skolemat til alle, til bedre tannhelsetilbud til unge mellom 21 og 25 år, til BUA utstyrssentraler, som sikrer gratis utlån av idretts- og friluftsutstyr og dermed gir økt fysisk aktivitet, inkludering og smart ressursbruk. Dessuten gir vi romsligere bevilgninger til fritidsaktiviteter og organisasjonene, og kulturkort til ungdom. Vi avviser regjeringens forslag om å øke maksprisen for barnehager utover prisstigningen med kr. 50,- pr. måned. Med kr. 3040,- pr. måned fra 1. august er det meste av barnetrygd-økningen spist opp. Hver gang regjeringen har foreslått økt makspris har vi avvist

forslaget, og budsjettert tilsvarende.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

605 Todeling av foreldrepermisjonen

Troms Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet i Troms vil:

- At foreldrepermisjonen skal todeles
- At far/medmor skal ha selvstendig opptjeningsrett på foreldrepenger

Begrunnelse:

Grunnlaget for et mer likestilt samfunn starter allerede i barneårene. Mange barn blir fra ung alder eksponert for klare kjønnsroller, både i hjemmet, i barnehage og skole i tillegg til på fritiden. I barnehagen er det en klar overvekt av kvinnelige ansatte og i hjemmet er det fremdeles slik at mødre tar ut størst del av foreldrepermisjonen, og gjør det meste av husarbeidet. Foreldrene har enorm påvirkning på sine barn, dette gjelder også i utformingen av kjønnsroller. Det er fremdeles slik at mor bruker klart mest tid med barnet i dets første leveår og at far ofte velger jobb foran pappapermisjon. Slike strukturer legger føringer for hvordan barnet opplever foreldrerollene og setter premisset for hvilken rolle barnet selv føler den må utfylle, knyttet til sitt eget kjønn. Arbeiderpartiet mener at en todeling av foreldrepermisjonen er et steg i riktig retning.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Sentralstyrets merknad:

Partiprogrammet for inneværende periode sier dette om foreldrepermisjon:

- Øke fedrekvoten til minst 14 uker, og sørge for en tredeling av permisjonstiden

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

633 Kjønnsnøytrale titlar i samfunnet

Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag:

Arbeidarpartiet i Sogn og Fjordane meiner at det må bli innført kjønnsnøytrale titlar i alle kommunar, fylkeskommunar og staten, samt offentlege organ og offentleg eigde bedrifter. Vidare meiner vi at det må bli lovfesta at alle yrkestitlar skal vere kjønnsnøytrale.

Begrunnelse:

Når skilnadane i samfunnet aukar, mellom by og land, mellom fattig og rik, og ikkje minst mellom kvinne og mann, så er svaret vårt at alle skal med. Noreg er kanskje eit av verdas mest likestilte land mellom kvinner og menn, men vi har framleis eit av verdas mest kjønnsdelte arbeidsmarknadar. Grunna forventningar, normer og «at det berre er slik det er» fortsett den kjønnsdelte arbeidsmarknaden å vere

nettopp kjønnsdelt. Ettersom typiske kvinneyrke (som ofte er kvinnedominerte) i stor grad harmoniserer med kva som er låginntektsyrke, så betyr det at den kjønnsdelte marknaden er eit grunnlag for sosiale skilnadar mellom kvinner og menn og at dei moglegheitene du får i livet kan vere avhengig av kva kjønn ein har. Det strider mot grunntanken til Arbeidarpartiet og difor må vi ta eit oppgjær med dette. Ein start er å innføre kjønnsnøytrale titlar. Dette kan føre til mindre forventningar til kjønn og kjønnsstereotypiar i forskjellige yrker. Av den grunn meiner AP i Sogn og Fjordane at det må bli lovfesta at alle yrkestitlar skal vere kjønnsnøytrale og at det offentlege tar initiativ og byrjar med å syte for at alle yrkestitlar i offentlig sektor, offentlig eigde bedrifter og offentlege organ er kjønnsnøytrale.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Under Stoltenberg-regjeringen ble det tatt initiativ til å endre tittelen Riksmeklingsmann til Riksmekler. Dette i tråd med begrunnelsen i forslaget. Norsk Sykepleierforbund har jobbet for å endre tittelen helsesøster. Stortinget godkjente i 2018 å endre tittelen til helsesykepleier.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

3. Kultur	125
5 Kulturminnevern.....	125
<i>Larvik Arbeiderparti</i>	125
25 Vedlikehold av domkirker	125
<i>Tønsberg Arbeiderparti</i>	125
28 Statlig medfinansiering av arkeologiske utgravninger ved utbygging i offentlig regi.....	126
<i>Tønsberg Arbeiderparti</i>	126
49 Det nye kulturløftet.....	127
<i>AUF i Akershus</i>	127
50 Idrett for alle.....	128
<i>AUF i Akershus</i>	128
115 Studentrabatt på kringastingsavgiften (lisens).....	128
<i>Vestre Arbeidersamfunn (Majorstuen-Uranienborg)</i>	128
117 Arbeiderpartiet må fornye sin mediepolitikk.....	129
<i>Bekkelaget Arbeiderpartilag</i>	129
119 AP vil etablere Flyktning senter/museum i Oslo.....	130
<i>Fredsforum</i>	130
170 Mediestøtte til lokalradioen	131
<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	131
171 Endring av bingoforskrifter	132
<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	132
188 Statlig ansvar for istandsetting og vedlikehold av kirker fra før-reformatorisk tid og kirker eldre enn 1650.	132
<i>Gran Arbeiderparti</i>	132
193 133	
<i>Lillehammer Arbeiderparti</i>	133
198 Søndagen må forbli annerledesdagen.....	134
<i>Lillehammer Arbeiderparti</i>	134
239 Utvikling av gode lokalsamfunn – kultur og fritid – alle skal gis muligheter til deltakelse, utvikling og sosialt samvær	134
<i>Arendal Arbeiderparti</i>	134
240 Etablering av støtteordninger for oppgradering og tilpasning av eksisterende kulturlokaler.....	135
<i>Arendal Arbeiderparti</i>	135
242 Kultur er viktig for landet.....	136
<i>Arendal Arbeiderparti</i>	136
282 Sportsutstyrs-bibliotek	137
<i>Stange Arbeiderparti</i>	137

303	Forbud mot reklame for pengespill.....	137
	<i>Østfold Arbeiderparti</i>	<i>137</i>
431	Kultur og idrett.....	139
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	<i>139</i>
448	Kostnadsfordeling av rehabilitering av middelalderkirken.....	140
	<i>Stavanger Arbeiderparti</i>	<i>140</i>
487	Nasjonal rabattordning på kulturtilbud og idrettsarrangementer	141
	<i>Rogaland Arbeiderparti</i>	<i>141</i>
492	Kjøp av Myntverkets eiendom.....	141
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	<i>141</i>
499	Ungdomsredaksjon i lokalaviser.....	142
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	<i>142</i>
552	Et kulturtilbud for alle	142
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	<i>142</i>
560	Forbud mot reklamer for nettspill, kredittkort og forbrukslån.....	143
	<i>Agder Arbeiderparti</i>	<i>143</i>
568	Religion, kirke og tro.....	144
	<i>Agder Arbeiderparti</i>	<i>144</i>
577	Staten må ta ansvar for dei norske kulturminna!	145
	<i>AUF i Sogn og Fjordane</i>	<i>145</i>
622	Et nytt kulturløft.....	146
	<i>Troms Arbeiderparti</i>	<i>146</i>

3. Kultur

5 **Kulturminnevern** *Larvik Arbeiderparti*

Forslag:

Støtteordninger for å ivareta bygg og anlegg som er vernet må økes.

Begrunnelse:

Mange kommuner og privatpersoner vil gjerne ta vare på viktige kulturminner, men økonomi stopper. Det er strenge krav til hva som kan gjøres, og støtteordningene er ikke tilstrekkelige. Dette må økes, slik at vi bedre kan ta vare på viktig historie for framtiden.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget støttes.

Vedtak i representantskap: Vedtatt.

Sentralstyrets merknad:

Den rød-grønne regjering løftet innsatsen til kulturminnene betraktelig, særskilt ved at Riksantikvarens budsjett og kulturminnefondet fikk betydelig økte økonomiske rammer. Det ble i tillegg satt mål for utviklingen fram mot 2020. Nå varsler regjeringen at flere mål ikke vil bli nådd, men at det kommer en kulturminnemelding våren 2020. I partiprogrammet sier vi at vi vil gjennomgå forvaltningen av kulturminnene for å sikre ivaretagelse og tilgjengelighet for fremtiden. Museumssektoren forvalter kulturminner i form av bygninger og anlegg, og de rapporterte om ca. 5000 kulturhistoriske bygninger i 2017. Tilskuddsordningen for sikringstiltak forvaltes av Norsk kulturråd, og i 2017 fikk 35 museer tiltak. Av den norske kirkes 1630 kirkebygg, regnes nærmere 1000 som kulturhistorisk viktige, og vedlikeholdsetterlepet er betydelig. Vi har valgt gjeninnføring av rentekompensasjonsordningen, og har lyktes i å få flertall for den. (Da ordningen var aktiv fra 2005-2017 fikk 906 kirker i 333 kommuner tilsagn.) Vår satsing har også bestått i støtte til Skværriggerne, som var skoleskip for opplæring av sjøfolk i første halvdel av 1900-tallet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

25 **Vedlikehold av domkirker** *Tønsberg Arbeiderparti*

Forslag:

Ansvaret for restaureringsarbeid og vedlikehold av norske domkirker må overtas av staten. Overføringer må inn i statsbudsjettet på lik linje med Nidaros Domkirke.

Begrunnelse:

Domkirken rundt om i Norges land forfaller, ønsker vi å ta vare på disse praktfulle byggene må det statlige overføringer til. Kommunene har ikke økonomi til å ta vare på disse uten hjelp fra staten.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Fjerne kommentar "på lik linje med Nidaros Domkirke". Ta med vedlikehold av middelalderkirker. Styrets innstilling: Ansvar for restaureringsarbeid og vedlikehold av norske domkirker må overtas av staten. Samtidig må kommunene sikres øremerkede tilskudd til vedlikehold av middelalderkirker. Vedtak i representantskap: Styrets innstilling vedtatt

Sentralstyrets merknad:

I desember 2015 ba Stortinget regjeringen om å utarbeide en forsterket strategi for vedlikehold av kulturhistorisk verdifulle kirker. Strategien er i ettertid etterlyst, og svaret er nå at i 2019 skal vedtaket følges opp i en ny lov om tros- og livssynssamfunn. Av den norske kirkes 1630 kirkebygg, regnes nærmere 1000 som kulturhistorisk viktige, og vedlikeholdsetterslepet er betydelig. Vi har valgt gjeninnføring av rentekompensasjonsordningen, og har lyktes i å få flertall for den. (Da ordningen var aktiv fra 2005-2017 fikk 906 kirker i 333 kommuner tilsagn.)

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

28 Statlig medfinansiering av arkeologiske utgravninger ved utbygging i offentlig regi
Tønsberg Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet ønsker en statlig medfinansiering for utgravningene som kan gjøre det enklere for kommunene å utvikle et klimavennlig sentrum med en mangfoldig bosetning.

Begrunnelse:

Norges middelalderbyer er underlagt krav til utgravninger før nybygging og utvikling av områder hvor det forekommer funn av arkeologisk interesse. Det er i hovedsak tiltakshaver som må dekke kostnadene ved utgravningen, noe som betyr at de økonomiske lønnsomhetskravene for prosjektet øker. Det gjør at kostnadene kan hindre prosjekter som skal oppfylle andre samfunnsmessige mål. For eksempel gjør de betydelige ekstrakostnadene det vanskeligere for en kommune å bygge rimelige boliger for ungdom i sentrum.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget støttes.
Vedtak i representantskap: Vedtatt

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til at skjønnsmidler fra fylkesmannen skal fange opp forhold som ikke blir godt nok ivaretatt i inntektssystemet og gjennom andre faste tilskuddsordninger. Midlene skal også bidra til utvikling av kommunene. Skjønnsmidler vil derfor kunne avhjelpe problemstillingen det vises til i forslaget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

49 Det nye kulturløftet *AUF i Akershus*

Forslag:

AUF i Akershus vil at arbeiderpartiet skal sikre alle tilgang på kulturtilbud uavhengig av deres økonomi eller bosted. Derfor vil vi at den kulturelle skolesekken og lignende ordninger i barnehagene må styrkes. Den kulturelle spaserstokken må sikre godt kulturtilbud for eldre. Barn og unge må sikres god tilgang til gratis øvingslokaler, og opprette flere utlånsordninger for utstyr gjennom kulturskolene. Laveste momssatsen skal senkes til 8%. Vi vil også innføre et nasjonalt kulturkort for barn og unge under 20 år, lærlinger og studenter.

Begrunnelse:

AUF i Akershus mener at begrenset økonomi og dårlig tilgang fører til at færre får muligheten til å benytte seg av kulturtilbudet. Derfor må vi ha som mål at terskelen senkes - både når det kommer til økonomi og tilbud. Et kulturkort for barn og unge vil gjøre at flere får tatt del i kulturaktiviteter som utstillinger, kino og konserter. En tidlig introduksjon for hva kulturen har å by på er naturligvis viktig, og da må vi videreutvikle og styrke den kulturelle skolesekken og tilsvarende ordninger for barnehagene. Barn og unge trenger også arenaer der de får utfoldet seg. Mangel på lokaler er stor og derfor vil vi sørge for at barn og unge har god tilgang på gratis øvingslokaler. Den norske befolkningen blir stadig eldre, og i likhet med de unge har også de eldre behov for enkel tilgang på kulturopplevelser. Kultur skaper møteplasser, gleder og samhold i et samfunn der stadig flere eldre føler seg ensom. De eldre må sikres et godt kulturtilbud der de bor, og gjennom et den kulturelle spaserstokken ønsker vi å gjøre nettopp det. De siste årene har den såkalte "moroskatten" økt, men er fortsatt den laveste momssatsen. Økningen har ført til at mange kulturtilbud er blitt dyrere. Vi mener at det er feil prioritering å øke denne satsen, og vi vil derfor senke den laveste momsskatten til 8%. Alle må ha krav på et godt kulturtilbud.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forskjellene i samfunnet øker, og for å inkludere og bidra til at alle barn og unge har tilgang på meningsfulle fritidsaktiviteter, har vi trukket frem særskilt tre forhold: - Det trengs flere anlegg og gratis eller rimelig arealleie for aktiviteter - Det er felles ansvar for foreldre og lag for at utgifter til kontingent og deltakelse i aktiviteter er på et nivå som ikke ekskluderer barn - Gratis utlånsordninger av sports- og fritidsutstyr, der BUA-satsingen er særlig viktig for å sikre profesjonell utleie, mer fysisk aktivitet og smart ressursbruk for alle I partiprogrammet sies det at flere barn skal få mulighet til å gå på kulturskole til en rimelig pris, i tilknytning til skolen eller AKS. Kulturskolene i Norge må videreutvikles som en helhetlig satsing på bredde og inkludering i kulturaktiviteter i hele landet. Vi sier også at vi vil arbeide for ordninger med gratis utlån av utstyr og bruk av anlegg. Vi vil ruste opp og bygge flere idrettsanlegg, spesielt i områder med lav anleggsdekning. Og, det skal innføres et nasjonalt kulturkort for ungdom, og den kulturelle spaserstokk skal fortsatt være et godt kulturtilbud til eldre. Vi har valgt initiativene som skissert over, fremfor å redusere momssatsen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Forslag:

AUF i Akershus er opptatt av at arbeiderpartiet legger til rette for at alle kan ta del i idretten. Derfor vil vi kommunene og fylkene skal tilby gratis hall- og baneleie for lag og foreninger som har barne- og ungdomsaktivitet. Det må innføres en maksgrænse for pris på klubbmedlemskap og treningsavgift i organisert idrett, og alle kommuner må ha utstyrlager for utlån av sportslig utstyr. Idrettsanlegg må rustes opp og det må bygges nye der det er behov, og alle idrettshaller må sikres universell utforming.

Begrunnelse:

Idrett og fysisk aktivitet er viktig for barn og unge i deres daglige liv. I likhet med kultur, spiller idretten en viktig rolle som inkluderingsarena for barn og unge. Gjennom idrett kan utenlandske barn og ungdommer komme i kontakt med jevngamle ungdommer i Norge og utvikle språk, bygge vennskap og skape samhold på tvers av kulturer og bakgrunn. AUF i Akershus mener at idretten skal være tilgjengelig for alle, og derfor må kommunale- og fylkeskommunale idrettsanlegg tilby gratis hall- og baneleie for barne- og ungdoms foreninger og lag. En ungdom som driver med for eksempel håndball eller fotball kan endre opp med å bruke rundt 20 000 kroner i året på lisens, utstyr, reiser, klubbmedlemskap og lignende. Vi mener at dette bidrar til å skape sosial ulikhet i ungdomsidretten og dermed et klasseskille mellom folk som har råd til å drive med idrett og folk som ikke har det. Vi ønsker derfor at kommunene skal ha utstyrlager for sportsutstyr, og at det må innføres en maksgrænse for pris på medlemskap og treningsavgift. I mange idretter spiller idrettshallen en sentral rolle som treningsarena. Standarden og tilgjengeligheten varierer veldig ut fra hvor en bor og avgjør hvorvidt man får drevet med idrett eller ikke. Vi mener at en opprusting av dagens anlegg er viktig for å sikre et godt tilbud til alle gjennom hele året.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet sies det at vi skal arbeide for ordninger med gratis utlån av utstyr og bruk av anlegg. Videre at vi vil ruste opp og bygge flere idrettsanlegg, spesielt i områder med lav anleggsdekning. BUA er et fellesprosjekt (utstyrsbibliotek) som bidrar til å profesjonalisere og tilgjengeliggjøre gratis fritids- og idrettsutstyrsordninger. Om lag 60 kommuner har hittil benyttet seg av ordningen. Å sørge for økt fysisk aktivitet, inkludering og dessuten smart ressursbruk er formålet. For å bidra til å gi alle muligheter til et slikt tilbud, er BUA en hovedsatsing i vårt alternative statsbudsjett med 110 mill. kroner.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

115 Studentrabatt på kringastingsavgiften (lisens)
*Vestre Arbeidersamfunn (Majorstuen-Uranienborg)***Forslag:**

Arbeiderpartiet ønsker å innføre studentavgift på lisensen. Studentavgiften bør være på 40 prosent og tilbys studenter under 30 år som studerer på heltid ved videregående skole, universitet, høgskole, akademi og tilsvarende læreinstitusjoner som kvalifiserer til støtte gjennom Lånekassen. Lærlinger bør også få tilbud om studentrabatt.

Begrunnelse:

Lisensen er en viktig avgift for å sikre en solid og god statskanal, og det er viktig at alle med

fjernsynsmottaker bidrar. Arbeiderpartiet erkjenner at få studenter betaler lisens selv om de har fjernsynsmottaker. Vi mener at det er viktig at alle bidrar til å betale lisensen, og ønsker å legge til rette for at også studenter gjør dette. Det er grunn til å anta at en studentrabatt vil føre til at flere studenter betaler lisensen, noe som vil gjøre at kringkastingen ikke vil tape inntekter til tross for prisreduksjon. I studentundersøkelsen fra 2018 oppgir 3 av 10 studenter at stram økonomi går utover karakterene. Denne rabatten er dermed også et godt tilbud til studenter med en allerede presset privatøkonomi.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Arbeiderparti har ikke et klart standpunkt i saken.

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet har vi forpliktet oss til å forsterke NRKs rolle som en bred allmennkringkaster med sterk tilstedeværelse i hele landet, gjennom å sikre en forutsigbar styring og finansiering. I Stortinget er det brei enighet om at NRK-lisensen må endres. Vi har valgt å avvente det grunnlag som vil fremkomme i Regjeringens mediemelding, også når det gjelder endring av dagens lisensordning.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

117 Arbeiderpartiet må fornye sin mediepolitikk *Bekkelaget Arbeiderpartilag*

Forslag:

AP vil i likhet med andre partier støtte de krav som er vedtatt på Norsk Lokalradioforbunds landsmøte i 2018 og som er følgende:

- Nåværende FM-konsesjoner forlenges til 2031
- Senderstyrken på FM-stasjoner økes betydelig
- Det åpnes for kommersiell lokalradio, også i storbyene
- Konsesjonsvilkårene på FM i slukkeområdene liberaliseres
- Det tillates at nye lokale aktører får etablere seg på FM

Begrunnelse:

Målet er mediemangfold både når det gjelder innhold og eierskap, utøvelse av kritisk journalistikk og å skape livskraftige norske mediebedrifter. I en tid hvor store internasjonale aktører vinner mer og mer terreng må virkemiddelapparatet brukes for å motvirke denne utviklingen. Resultatet av den norske mediepolitikken har ikke ført til at de nevnte målene er i nærheten av å bli nådd. Derfor trengs det en nyorientering og en mediepolitikk for en ny tid. Dette gjelder både presse, TV og radio og den digitale medieutviklingen. Det er først og fremst mediebedriftene selv som må arbeide for å få til en ønsket utvikling. Myndighetenes oppgave er å legge til rette for dette og der det er naturlig og nødvendig bruke de midler som er nødvendig. Spesielt når det gjelder radio har myndighetene vært med på avgjørelser som i ettertid ikke har vist seg å være så heldige. Slukkingen av de nasjonale FM-nettene har ikke vist seg å være et tiltak som har gjort at man nærmer seg målene som er satt. Det er blitt mindre mediemangfold og en utvikling i retning av monopol og duopol. Stengningen av det nasjonale FM-nettet og tvangsinnføringen av DAB har ikke vært vellykket noe de fleste ser i dag. Dette var ikke en utvikling myndighetene ønsket, men et resultat av den politikken som har vært ført og som har vært ønsket av de store nasjonale aktørene. Det er for sent nå å gjenoppbygge det nasjonale FM-nettet, men det er ikke for sent å sørge for at norske radioselskap får adgang til å benytte FM-nettet fortsatt i mange år framover

og samtidig ta i bruk DAB.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Sentralstyrets merknad:

Arild Grande-utvalget, jobbet frem en innstilling om medie- og demokratiutfordringene i 2015.

Partiprogrammet bygger på dette:

MEDIA

Nyhets- og aktualitetsmediene er sentrale for folkeopplysning, demokrati og opplevelse av fellesskap. Digitalisering har ført til at medievaner og forretningsmodeller er radikalt forandret. Mange av de mest sentrale mediene i Norge har store utfordringer med å finansiere god journalistikk og med å møte konkurransen fra internasjonale medieaktører. Vi er spesielt bekymret for kvalitetsjournalistikkens kår, og vil ta et større politisk ansvar for å sikre ytringsfrihet og medienes mulighet til å fylle sin samfunnsrolle i alle deler av landet.

ARBEIDERPARTIET VIL:

- Forsterke NRKs rolle som en bred allmennkringkaster med sterk tilstedeværelse i hele landet, gjennom å sikre en forutsigbar styring og finansiering
- Ta initiativ til internasjonalt samarbeid slik at de globale medieaktørene betaler skatter og avgifter i de landene de opererer i, med sikte på å styrke finansieringen av mediestøtteordningene Ikke svekke det samlede nivået på mediestøtten, men utvikle ordninger som bidrar til innovasjon og sørger for at lokalaviser kan lykkes med overgangen til nye plattformer
- Legge frem en egen medieansvarslov som styrker det norske kildevernet
- Arbeide for kommersiell allmennkringkasting med hovedkontor i og nyhetssendinger fra Bergen
- Arbeide for en kommersiell allmennkringkasting på radio med hovedkontor i Lillehammer
- Sørge for at lokalradioene får midler til å lykkes med overgangen fra FM til DAB
- Beskytte mennesker som er truet på grunn av sine meninger og ytringer. Redaktører og journalister skal ha et særskilt vern

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

119 AP vil etablere Flyktning senter/museum i Oslo *Fredsforum*

Forslag:

Arbeiderpartiet må ta initiativet til et senter/museum der historien om flyktningene og Norge kan dokumenteres og formidles. Både historiene om de som har søkt tilflukt i Norge og de som i ulike perioder har måttet flykte fra landet må fortelles, med fokus på betydningen av retten til asyl for den enkelte og folkegrupper som utsettes for forfølgelse og overgrep. Senteret blir viktig for å anskueliggjøre betydningen av menneskerettigheter og demokrati og vil bidra til styrke identiteten til de mange som har kommet til Norge som asylanter og forståelsen for flyktningers utfordringer i Norge.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet vil etablere et senter/museum der Norges flyktningehistorie skal dokumenteres og fortelles. Fra skogfinnenes, kvenenes flukt fra Finland, jødernes flukt fra pogromene i Øst-Europa, Trotskij sitt korte besøk som asylant før Quisling sørget for å kaste han ut, ny jødisk flukt fra fascismen til Norge i årene før krigen, til den senere tids flyktninger fra Bosnia, Afghanistan og Syria. Flukt ut av Norge strekker seg tilbake til da norske vikinger flyktet fra rikssamling og kristning til Island og Grønland. Mange av de som startet emigrasjonen til USA var Haugianere og Kvekere som opplevde forfølgelse for

sin religiøse tro i Norge. Under krigen flyktet nordmenn fra forfølgelse av den tyske okkupasjonsmakt. 2/3 deler av den jødiske minoriteten overlevde ved å flykte fra deportasjonene. Den heroiske innsatsen til Carl Fredriksens Transport på Carl Berner som reddet flest mennesker under krigen må få en sentral plass. Debatten om kirkeasyl og kampen om retur av mindreårige til Afghanistan anskueliggjør aktualiteten av flyktingenes situasjon i dag.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap støtter intensjonen i forslaget

Sentralstyrets merknad:

Kulturløftet, og målet om at kulturens andel av statsbudsjettet skal økes gradvis opp til 1 pst. vil gi økt rom for satsing også på nye prosjekter.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

170 Mediestøtte til lokalradioen
Finnmark Arbeiderparti

Forslag:

Nordkapp Arbeiderparti vil at mediestøtten skal kunne gis til lokalradioer som er aktiv med lokale og regionale nyheter på over DAB og FM nettet samt websider. Lokalradioen er en særdeles viktig aktør som nyhetsformidler av nyter knyttet til lokal regionale og nasjonale tema som angår spesielt distriktet. I tillegg er lokalradio viktig som en aktør innenfor samfunnsikkerhet.

Begrunnelse:

I Finnmark betyr lokalradio alt når uvær medfører strømbrydd, vannbrydd, stengte veier og uvær eller fartøyhavari. Lokalradioen er da på lufta og informerer innbyggere og fiskefartøy om situasjonen og er bindeledd mellom etater og innbyggere. Radioen sender på FM nettet og når derfor ut til hele befolkningen uansett hvor de bor. Det samme gjelder for lokale, regionale og nasjonale nyheter.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Mediestøtteordningene forvaltes av Medietilsynet og begrunnes blant annet med økt mediemangfold, ytringsfrihet og folkeopplysning.

Dette forslaget er i hovedsak begrunnet i sikkerhet- og beredskapsbehov langs kysten i Finnmark. Sentralstyret er enig i at det er særlige utfordringer knyttet til å ivareta god beredskap i disse områdene. Arbeiderpartiet har tidligere gitt støtte til opprettelsen av en Totalberedskapskommisjon, og er positiv til at dette forslaget sees i sammenheng med andre beredskapstiltak i Direktorat for sivil beredskap.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

171 **Endring av bingoforskrifter**
Finnmark Arbeiderparti

Forslag:

Nordkapp Arbeiderparti vil at arbeiderpartiet skal jobbe for å endre Bingoforskrifter slik at lokalradio som i dag er godkjent for å ha bingo, også kan selge bingo digitalt på samme måte som bingohaller i dag gjør.

Begrunnelse:

Lokalradioen er viktige samfunnsinstitusjoner i distriktene. Landets lokalradioers inntekt er basert på bingospill. At radioene må selge blokker gjør distribusjon vanskelig i distriktene ettersom de aller fleste må ha flere bingoen i uka for å overleve. Hvis lokalradioene kunne fått selge digitale blokker ville dette løst seg til det beste. Lokalradioene ville kunne økt inntjeninga, trygget drift og lytterne blir fornøyd.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Omsetningen fra bingo er viktig for å kunne opprettholde mange mindre lokalradiostasjoner og lokal-TV-stasjoner i distriktene. Lag og organisasjoner med godkjent lotteritillatelse kan søke om tillatelse fra Lotteri- og stiftelsestilsynet til å arrangere bingo. Lokalradiostasjoner og lokalfjernsynsstasjoner med konsesjon kan arrangere bingo i lokalradio og lokal-TV under forutsetning av at inntektene går til drift av stasjonen. Det kan gis én tillatelse per år og det kan avholdes ett bingospill per uke. For denne typen foreningsbingo er det ingen omsetningsgrense. Lokalradioer som er godkjent for å ha bingo kan selge bingoblokker som er godkjent av Lotteritilsynet på internett. Det er følgelig ingen hindre for digitalt salg av bingoblokker. Det er imidlertid krav om at bongene må skrives ut for å kunne benyttes i bingospillet, jf. forskrift 30. november 2011 nr. 1528 om bingo (bingoforskriften) § 26 sjette ledd.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

188 **Statlig ansvar for istandsetting og vedlikehold av kirker fra før-reformatorisk tid og kirker eldre enn 1650.**
Gran Arbeiderparti

Forslag:

Kirkebygg eldre enn 1650 er automatisk fredet etter Kulturminneloven, og representerer en nasjonal og lokal kulturarv. Arbeiderpartiet vil innføre en ordning der Staten bidrar med tilstrekkelige midler til at kommunene og lokalkirken kan istandsette og vedlikeholde våre gamle kirker.

Begrunnelse:

Våre eldste kirker var historisk sett de viktigste og ofte eneste offentlig bygninger i sitt distrikt. Det er av avgjørende betydning å ta vare på disse, ut i fra både historisk og religiøs synsvinkel. Kommunene har ansvaret for dette, sammen med lokalkirken ved Kirkelig Fellesråd. Siden forekomsten av disse kirkene fordeler seg ujevnt, er vedlikeholds-byrden for noen kommuner betydelig. Gamle kirkebygg ikke bare er en lokal men også en nasjonal skatt. Det er derfor riktig at staten har ordninger som sikrer at bygningene ivaretas. Plikten fredningen pålegger eieren, må fra statens side følges opp med tilstrekkelige midler. Behovet for dette vil fremover bare bli større, ettersom vi nå opplever klimaendringer. Flere og flere kirker klassifiseres som mer utsatt for råte og forvitring. Dette gir økt vedlikeholdsbehov og tilsvarende kostnader. Rentekompensasjonsordningen som skulle være en støtte til dette arbeidet, ble avvirket i 2018. Det er avgjørende viktig at man nå gjør et løft for de gamle kirkene. For stavkirkene har man lyktes

med dette. Nå bør alle de øvrige fredede kirkene sikres gjennom en betydelig statlig finansieringsordning.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Av den norske kirkes 1630 kirkebygg, regnes nærmere 1000 som kulturhistorisk viktige, og vedlikeholdsetterselepet er betydelig. Vi har valgt gjeninnføring av rentekompensasjonsordningen, og har lyktes i å få flertall for den. (Da ordningen var aktiv fra 2005-2017 fikk 906 kirker i 333 kommuner tilsagn.) I årets budsjett har vi også sørget for økt tilskudd til vedlikehold, og til videreføring av arbeidet med flom-sikring og tiltak for å hindre forfall og ødeleggelse av kirkebygg, gravplasser og krigsgravene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

193

Lillehammer Arbeiderparti

Forslag:

Lillehammer Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet vedtar at Norge på nytt søker å arrangere OL/PL. Arrangementet forutsettes å være basert på gjenbruk og nøkternhet.

Begrunnelse:

Bruk av ski er del av vår kulturarv. Det folkelige engasjementet og den enestående innsatsen som legges ned av de enkelte familiene og de mange lokale idrettslagene, gjør det mulig for Norge å dyrke fram ener etter ener.

Slik er Norge blitt en av verdens fremste idrettsnasjoner innen skiidrett. Norge har arrangert vinter OL i Oslo i 1952 og i Lillehammer i 1994, og som en av verdens fremste vintersportsnasjoner bør Norge igjen ta på seg å arrangere OL/PL.

Arbeiderbevegelsen organiserte idrettslagene som et ledd i å inkludere flere i fellesskapet på midten av 1930- tallet, det bør vi fortsette med. Idretten fungerer som en plattform der alle mennesker på tvers av etniske skillelinjer, konflikter og religiøse stridigheter møtes til fredelige dueller. For oss er dette fortsatt så viktig, at vi absolutt bør delta for å reformere, også i et OL. IOC-president Thomas Bach la i 2014 fram agenda 2020. Den inneholder 40 punkter for å reformere De olympiske leker. IOC ønsker seg tilbake til den opprinnelige ideen. Bort fra gigantomanien. Når IOC selv ønsker å gjøre OL til et folkelig arrangement igjen, er Norge med Lillehammer i spissen et naturlig valg. Enerne og breddeidretten er gjensidig avhengige av hverandre. Vi vil derfor skape et OL basert på bærekraft, gjenbruk og nøkternhet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Styret er enig i begrunnelsen for forslaget, og i programmet for Innlandet Arbeiderparti sier vi at vi går inn for et nytt OL i Innlandet. Vi har også flere årsmøtevedtak i Oppland Arbeiderparti om det samme.

Sentralstyrets merknad:

Det er naturlig at Arbeiderpartiet først behandler en OL-søknad, etter at et slikt initiativ er kommet fra

norsk idrett.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

198 Søndagen må forbli annerledesdagen
Lillehammer Arbeiderparti

Forslag:

Søndagen må fortsatt beholdes som annerledesdagen, og butikker holdes stengt.

Begrunnelse:

Dette handler om hvilket samfunn vi vil ha. Arbeiderpartiet må gå til valg på at vi ikke bare ønsker å ha bare hverdager, der de ansatte i varehandelen ofres i en ideologisk kamp mot reguleringer, uten omtanke for konsekvensene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet sier vi at Arbeiderpartiet vil bevare søndagen som en annerledesdag og sikre søndagen som en fridag for flest mulig. Høsten 2017 fremmet vi forslag i tråd med dette og fikk flertall sammen med rød/grønne og Krf.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

239 Utvikling av gode lokalsamfunn – kultur og fritid – alle skal gis muligheter til deltakelse, utvikling og sosialt samvær
Arendal Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil sikre at alle som ønsker det skal få delta i fritidsaktiviteter og at ingen skal stenges ute av økonomiske grunner.

Begrunnelse:

Norge har et aktivt frivillig kulturliv i kommunene og over 90000 frivillige organisasjoner. Aktivitetene gir barn og unge et trygt oppvekstmiljø, godt miljø for integreringsarbeid, kompetanse og følelsen av mestring. Dette vil Arbeiderpartiet videreføre ved å gjeninnføre og videreutvikle kulturløftet, stimulere kommuneøkonomien, øke støtten til frivillig arbeid og frivillige organisasjoner, i tillegg til å gjeninnføre kulturskoletimen som gratis tilbud til alle i SFO. Dette vil også bidra til et bedre og mer fremtidsrettet integreringsarbeid i kommunene. Kulturskolene må gis muligheter til videreutvikling på alle plan, både for nybegynnere og for viderekomne elever. I tillegg er det svært viktig å stimulere og tilrettelegge for uorganiserte fritidsaktiviteter. Mange ungdommer spiller i forskjellige typer band, og det må legges til rette for at alle har tilgang til egnede lokaler til øving og fremføring av musikk i alle sjangre. Dette er ikke mulig uten et nasjonalt løft i nært samarbeid med kulturlivet i kommunene. Den uorganiserte og

organiserte frivilligheten må stimuleres gjennom satsingen på et nytt kulturløft.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget er generelt, men fylkespartiet støtter intensjonen i forslaget.

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet sier vi at et nytt Kulturløftet skal gi oss kulturløft i fylker og kommuner i hele landet. Slik kan flere kunstnere og kulturarbeidere få et arbeid å leve av, flere av morgendagens talenter få sjansen til å lykkes og Norges tiltrekningskraft internasjonalt styrkes. Kulturens andel av statsbudsjettet skal igjen gradvis økes til 1 pst.

Programmet har også mange punkter som omhandler temaene i uttalelsen, for å tilrettelegge for barn og unge. Om kulturskolen sies dette:

- At flere barn skal få mulighet til å gå på kulturskole til en rimelig pris, i tilknytning til skolen eller AKS.
- Kulturskolene i Norge må videreutvikles som en helhetlig satsing på bredde og inkludering i kulturaktiviteter i hele landet

Forskjellene i samfunnet øker, og for å inkludere og bidra til at alle barn og unge har tilgang på meningsfulle fritidsaktiviteter, har vi trukket frem særskilt tre forhold:

- Det trengs flere anlegg og gratis eller rimelig arealleie for aktiviteter
- Det er felles ansvar for foreldre og lag for at utgifter til kontingent og deltakelse i aktiviteter er på et nivå som ikke ekskluderer barn
- Gratis utlånsordninger av sports- og fritidsutstyr, der BUA-satsingen er særlig viktig for å sikre profesjonell utleie, mer fysisk aktivitet og smart ressursbruk for alle

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

240 Etablering av støtteordninger for oppgradering og tilpasning av eksisterende kulturlokaler

Arendal Arbeiderparti

Forslag:

For å sikre hele kulturlivet egnede brukslokaler må det etableres en sjangeruavhengig og forutsigbar støtteordning på 50 millioner kroner som kan bidra til tilpasning og oppgradering av øvingslokaler og andre produksjonslokaler (teater, dans, kunst m.m.) til hensiktsmessig standard. Ordningen må være tilgjengelig for både offentlig eide og organisasjonseide lokaler og hus.

Begrunnelse:

Fritidsmusikklivet i Norge har i dag nær 500 000 utøvere som ukentlig benytter mer enn 10 000 rom. Akustikkmålinger og analyser viser at kun 15 – 20% av rommene/lokalene er egnet til de aktiviteter som utøves i dem, og dette gjelder bare musikklivet. Det vil si at 8 000 – 8 500 av lokalene ikke er egnet til aktivitetene. Desentralisert ordning for tilskudd til kulturbygg må styrkes: I 1995 var forholdet mellom bevilgede tilskudd til regionale kulturbygg og idrettsanlegg i kommunene 1:3. Siden den gang har tilskuddet til idrettsanlegg økt jevnt og trutt, mens tilskuddet til kulturbygg lenge sto på stedet hvil, for så de siste årene å bli mer enn halvert. Det blir i dag bevilget 26 ganger mer til idrettsanlegg (1,2 milliarder kroner) enn til kulturbygg (47 millioner kroner) i 2017. Fritidskulturlivet opplever dermed at den kulturelle

grunnmuren systematisk blir bygget ned. I 2011 var fordelingen mellom regionale kulturbygg og idrettsareneane 1:5. For å ivareta behovet for flere og bedre framføringsarenaer må fordelingen i desentralisert ordning for tilskudd til kulturbygg styrkes betraktelig i årene framover. Kartlegge behov og tilstand til kulturlokaler: Vi vet i dag for lite om behov og dekningsgrad for egnede framføringslokaler for både musikk, dans, teater og andre produksjonslokaler. For å få en dokumentasjon over det samlede behovet for kulturlokaler må det gjøres en kartlegging.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Desentralisert ordning for tilskudd til kulturbygg fordeles til fylkeskommunene, som et særskilt formål under spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS. I alt 18 kulturformål fikk til sammen drøye 812 mill. kroner i 2018. Iflg. pengespilloven §10 skal først 6,4 pst. av overskuddet fordeles til helse- og rehabiliteringsformål. Deretter fordeles den resterende summen med 64 pst. til idrettsformål, 18 pst. til kulturformål og 18 pst. til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner. Nasjonale kulturinstitusjoner og region-/landsdelsinstitusjoner finansieres over de årlige kulturbudsjetter.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

242 Kultur er viktig for landet *Arendal Arbeiderparti*

Forslag:

Kulturskolene i Norge skal videreutvikles

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet står etter vår mening som grunnlegger av musikkkolene her i landet. Disse musikkkolene har nå blitt til kulturskoler. Vi husker alle den tiden da musikkkolene ikke var lovpålagt. Da ville opposisjonen som nå er i regjering ta bort midlene til skolene for å redusere offentlige utgifter. For å gjøre tydelig for det norske folk må Arbeiderpartiet gjøre det helt klart i programmene at kulturskolene skal videreutvikles under en Arbeiderparti-regjering.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet sies det at flere barn skal få mulighet til å gå på kulturskole til en rimelig pris, i tilknytning til skolen eller AKS. Kulturskolene i Norge må videreutvikles som en helhetlig satsing på bredde og inkludering i kulturaktiviteter i hele landet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

282

Sportsutstyrsbibliotek
Stange Arbeiderparti

Forslag:

Det foreslås å etablere utstyrsbibliotek i kommunene

Begrunnelse:

I dag er det mange barn som ikke har mulighet til å delta på idrett fordi foreldrene ikke har råd. Arbeiderpartiet skal jobbe for at alle våre barn og unge skal ha tilgang på ski, tusekker, fotballsko og annet sports- og friluftslivutstyr gratis. Stange Arbeiderparti mener at kommunene skal ta ansvar for at det etableres ett eller flere utstyrsbibliotek i kommunen. Dette skal gjøres i samarbeid med idretten, frivilligheten og privat næringsliv.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet – under idrett - sies det at vi skal arbeide for ordninger med gratis utlån av utstyr og bruk av anlegg. BUA er et fellesprosjekt (utstyrsbibliotek) som bidrar til å profesjonalisere og tilgjengeliggjøre gratis fritids- og idrettsutstyrsordninger. Om lag 60 kommuner har hittil benyttet seg av ordningen. Å sørge for økt fysisk aktivitet, inkludering og dessuten smart ressursbruk er formålet. For å bidra til å gi alle muligheter til et slikt tilbud, er BUA en hovedsatsing i vårt alternative statsbudsjett med 110 mill. kroner.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

303

Forbud mot reklame for pengespill
Østfold Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil jobbe for at Norge bruker omgåelsesprosedyren for å stoppe utenlandsk pengespillreklame. Under forutsetning av at utenlandske spillselskaper og TV kanaler ikke tillates å reklamere for sine spill er det naturlig at norske spillselskaper, som Norsk Tipping og Rikstoto, forbys å reklamere for sine spill. Arbeiderpartiet vil jobbe for at forbud mot pengespillreklame ses på samme måte som forbud mot alkoholreklame, og at norske myndigheter arbeider for en felles Europeisk forståelse for at spill reklame påvirker i negativ retning på samme måte som alkoholreklame.

Begrunnelse:

Norge har i dag en enerettsmodell for reklame på spill. Dette innebærer at det kun er Norsk Tipping og Rikstoto som har lov til å markedsføre sine pengespill, i alle mediekanaler. Til tross for dette får vi daglig inn reklame for pengespill på våre TV-er. Ved at kanalene sender via andre land, omgår de det norske regelverket og norske myndigheter kan ikke stoppe denne reklamen direkte.

Pengespillreklame kan stoppes ved at Norge buker omgåelsesprosedyren som ligger i EU-direktivet om audiovisuelle medietjenester (AMT-direktivet). Den gir oss muligheten til å stenge tv-kanaler, når de velger å etablere seg i utlandet for å omgå norsk lovverk.

Tall fra Lotteritilsynets rapport i 2016, viser at: 145.000 nordmenn er såkalt risikospillere 17.000 nordmenn er spilleavhengige Tallene viser at rundt 3% av den norske befolkning (barn inkludert), har det

vi kan definere som et spilleproblem. Til sammenligning har rundt 8% av den norske befolkningen (barn inkludert), det vi kan definere som et alkoholproblem.

Det europeiske overvåkningssenteret for alkoholmarkedsføring stod bak en undersøkelse blant 14-åringer i fire ulike land i Europe i 2013. Undersøkelsen viste at det er tett sammenheng mellom alkoholreklame og unges drikkevaner. Undersøkelsen viste at desto flere TV- og nettreklamer for alkohol en tenåring så, desto mer sannsynlig var det at de hadde drukket seg fulle i løpet av de neste 30 dagene. Det må her kunne dras sammenligning til hvordan unge mennesker påvirkes av også annen reklame, som for eksempel spillereklame. Spillereklamen i Norge tilsvarte i 2016 totalt 1500 timer med sendetid daglig på norske TV-er, til tross for markedsføringsforbudet (Lotteritilsynets rapport 2016). Dette påvirker de som allerede kan defineres som å ha et spilleproblem, men også andre som lett blir påvirket av reklame. Regjeringen ønsker å forby distributører å sende kanaler med reklame for pengespill fra utlandet (desember 2017), dette mener vi ikke er et godt nok tiltak.

Vi mener at omgåelsesprosedyren må tas i bruk, slik at kanaler som sender fra utlandet for å omgå norsk regelverk kan stenges. Et forbud mot spillereklame må gjelde både utenlandske og norske spillselskaper. Vi ønskes samtidig at idrett og spill skal skille lag. Det skal ikke være slik at idrettslagenes inntektsgrunnlag skal være avhengig av hvorvidt nordmenn spiller på spill eller ikke. Ved å legge idrettslagenes støtte inn i statsbudsjettet vil idrettslagenes økonomi kunne være mer forutsigbar.

Samtidig mener vi at norske myndigheter har et ansvar for å påvirke både de øvrige nordiske landene – og de øvrige landene i Europa, til å få en felles forståelse for at reklame for spill er like skadelig som reklame for alkohol.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har sammen med KrF foreslått og fått vedtatt en betydelig skjerping av innsatsen mot ulovlige spill og også markedsføring av spill.

1. Stortinget ber regjeringen stanse pengespill hos uregulerte pengespillselskaper ved å blokkere nettsidene deres samt hindre nedlasting av og spilling via apper.
2. Stortinget ber regjeringen få forrang i arbeidet med å gi Lotteritilsynet mulighet til å kreve årlig rapportering fra bankene om transaksjoner til uregulerte spillselskaper og betalingsleverandører.
3. Stortinget ber regjeringen få forrang i arbeidet med å gi Lotteritilsynet mulighet til å pålegge bankene å avvise transaksjoner til uregulerte spillselskaper.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om innføring av krav om registrert spill knyttet til alle digitale pengespill.
5. Stortinget ber regjeringen vurdere sterkere begrensninger på reklame for lovlige pengespillaktører, samt vurdere om andre målemetoder enn pengebruk må brukes i reguleringen av omfanget.
6. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi Lotteritilsynet mulighet til å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på forbudet mot markedsføring av uregulerte pengespill.
7. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at Lotteritilsynet skal få utvidet mulighet til å granske saker, blant annet med tilgang til offentlige registre, og til å kreve framlegging av opplysninger fra aktører som helt eller delvis medvirker til markedsføring eller gjennomføring av uregulerte pengespill.
8. Stortinget ber regjeringen utrede grunnlaget for å trekke Statens pensjonsfond utland (SPU) ut av pengespillselskaper med sikte på en vurdering i forbindelse med den årlige forvaltningsmeldingen om fondet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- ha en nasjonal rabattordning for barn og unge under 20 år på kulturtilbud og idrettsarrangementer
- arbeide for at den «Kulturelle spaserstokken» får økonomiske midler fra kommune-, fylkes- og landsplan
- at alle kommuner sørger for å ha en god og tilgjengelig musikk- og kulturskole, slik at alle barn og unge som ønsker det skal ha muligheten til å delta
- at alle barn og unge i musikk- og kulturskole skal ha mulighet for lån av nødvendige instrumenter. Dette innebærer også at skoler må legge til rette for åpne lokaler.
- at det skal finnes tilbud for ungdom der de kan delta på kulturelle, gratis og rusfrie arrangement
- at kommunale og fylkeskommunale idrettsanlegg skal være gratis for barn og unge
- at det skal utbygges flere idrettsarenaer slik at man kan ha et tilbud for de som driver med idrett og fysisk utfoldelse

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet vil sikre at alle barn og unge i Norge har tilgang på kulturtilbud og idrettsaktiviteter uavhengig av deres økonomiske forhold, bosted, personlige forutsetninger, funksjonsevner etc. For mange barn og unge kan høye priser eller andre krav gjøre at dette blir umulig. Arbeiderpartiet vil derfor innføre en nasjonal rabattordning for barn og unge under 20 som gjør det billigere å delta på kulturtilbud og å gå på kino, konserter, teater etc. Kunst og kultur kan være en arena for demokratiutvikling. Arbeiderpartiet støtter initiativer til folk-til-folk-samarbeid, og mener det bør settes av søkbare midler i statsbudsjettet til kunst- og kulturprosjekter mellom folk, for eksempel i nordområdene.

Arbeiderpartiet mener de lokale musikk- og kulturskolene spiller en viktig rolle i barn og unges mulighet til å delta i kulturaktiviteter. Svært mange har i dag ulike muligheter for utlån av instrumenter og tilgjengelige lokaler. Arbeiderpartiet vil at alle musikk- og kulturskoler skal tilby sine elever utlånsordninger for instrumenter og sørge for at lokaler er tilgjengelige for gratis utlån til barn og unge. Alle skoler med musikkrom bør være tilgjengelig for barn og unge i kulturskolen etter skoletid.

FrP- og Høyre regjeringen har kuttet massivt i den kulturelle spaserstokken, og på den måten tatt fra mange eldre et tilbud som gir livsglede og bedre psykisk og fysisk helse. Ikke alle har mulighet til å komme seg til kulturarrangementer, og gjennom den kulturelle spaserstokken har mange fått gleden av å oppleve profesjonelle kulturaktører også på institusjoner. Arbeiderpartiet mener denne utviklingen må snus, og at arbeidet med den kulturelle spaserstokken må styrkes.

Forutsigbarhet er et nøkkelord for festivaler. Dessverre opplever mange festivaler og kulturarrangement at det er vanskelig å forutsi om man vil få økonomiske tilskudd og tillatelser til drift. Arbeiderpartiet vil stille krav om kunstnerisk kvalitet og lokal forankring for å motta offentlig støtte, i tillegg til en forventning om at det satses på unge talenter gjennom artistutvikling og bygging av arrangørkompetanse. Det bør innføres en ny modell som sikrer store, regionale festivaler forutsigbarhet. Arbeiderpartiet mener at flere festivaler/kulturarrangementer bør gjøres tilgjengelig for barn og unge, og at dette blir prioritert ved støtte

Arbeiderpartiet ønsker at flest mulig barn og unge skal kunne delta i både kultur- og idrettsaktiviteter. I dag er det store variasjoner i hvor mye slike aktiviteter koster, og mange har begrenset mulighet til å delta. Kommunene og fylkeskommunene må ta et større ansvar for å sikre utbygging av idrettsarenaer, slik at kostnadene ikke blir lagt over på barn og unge som benytter anleggene. Arbeiderpartiet mener at alle kommunale og fylkeskommunale idrettsanlegg skal være gratis for barn og unge.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I Partiprogrammet sier vi at vi vil

- Videreutvikle den kulturelle spaserstokk, som gir kulturtilbud til eldre
- Innføre et nasjonalt kulturkort for ungdom
- at flere barn skal få mulighet til å gå på kulturskole til en rimelig pris, i tilknytning til skolen eller AKS.

Kulturskolene i Norge må videreutvikles som en helhetlig satsing på bredde og inkludering i kulturaktiviteter i hele landet.

- Ruste opp og bygge flere idrettsanlegg, spesielt i områder med lav anleggsdekning –
- Arbeide for ordninger med gratis utlån av utstyr og bruk av anlegg

Det er tatt initiativer på samtlige områder.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

448 Kostnadsfordeling av rehabilitering av middelalderkirken
*Stavanger Arbeiderparti***Forslag:**

Staten skal ta en langt større andel av kostnadene for rehabilitering av middelalderkirken.

Begrunnelse:

Nye Stavanger Kommune vil få fem middelalderkirker i kommunen ved sammenslåing. Økonomisk sikring av kulturarven er viktig.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Av den norske kirkes 1630 kirkebygg, regnes nærmere 1000 som kulturhistorisk viktige, og vedlikeholdsetterslepet er betydelig. Vi har valgt gjeninnføring av rentekompensasjonsordningen, og har lyktes i å få flertall for den. (Da ordningen var aktiv fra 2005-2017 fikk 906 kirker i 333 kommuner tilsagn.) I årets budsjett har vi også sørget for økt tilskudd til vedlikehold, og til videreføring av arbeidet med flom-sikring og tiltak for å hindre forfall og ødeleggelse av kirkebygg, gravplasser og krigsgravene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

487 **Nasjonal rabattordning på kulturtilbud og idrettsarrangementer**
Rogaland Arbeiderparti

Forslag:

Ha en nasjonal rabattordning for barn og unge under 20 år på kulturtilbud og idrettsarrangement

Begrunnelse:

sosial ulikhet gjenspeiler seg i bruken av kulturtilbud. derfor er det viktig at vi sikrer at alle har tilgang på kulturtilbud og idrettsaktiviteter uavhengig av personlig økonomi, bosted, kulturell bakgrunn og funksjonsevne.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet sies det at vi vil - Innføre et nasjonalt kulturkort for ungdom Dette er fulgt opp i de årlige budsjetter i stortinget, for 2019 med 40 mill. kroner.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

492 **Kjøp av Myntverkets eiendom**
Buskerud Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet støtter styret ved Norsk Bergverksmuseum i at det er en statlig oppgave å kjøpe tilbake eiendommen Den Kongelige Mynt/Det norske myntverket, og overdra dette til Norsk Bergverksmuseum. Dette sikrer at de kulturhistoriske verdiene ved Myntverket innlemmes i museet, og sånn sett sikres for fremtiden.

Begrunnelse:

Norsk Bergverksmuseum har fått tilbud om å kjøpe eiendommen Den Kongelige Mynt/Det norske myntverket. Museet har sendt anmodning til Kulturdepartementet der de ber om at Staten kjøper eiendommen tilbake og overdra til museet. Slik ønsker de at eiendommen som er av høy antikvarisk og kulturhistorisk verdi, igjen blir innlemmet i Kongsberg Sølvverks samlinger. Museet har jobbet med et nybygg-prosjekt, utviklet sammen med Statsbygg gjennom noen år nå. Dette ser man nå som lite realistisk at kommer til gjennomføring. I 2017 utarbeidet museet en masterplan for oppgradering og fornyelse av museets utstillinger. Målet er å være ferdig med dette arbeidet til 400 års jubileet til Kongsberg Sølvverk i 2023. Med det konkrete tilbudet om kjøp av Myntverkets eiendom, er museet kommet i en helt ny situasjon. Museets styre har derfor konkludert med at det er viktigere for museet å sikre de kulturhistoriske verdiene ved Myntverket, innlemme disse i museet og legge planene for nybygg inntil videre til side.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret mener det ikke foreligger grunnlag for å realitetsbehandle saken nå.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

499 Ungdomsredaksjon i lokalaviser
*Buskerud Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet mener at: Det bør opprettes et eget utviklingsfond under pressestøtten som har til hensikt å gi økonomisk støtte til aviser som har egne ungdomsredaksjoner.

Begrunnelse:

Aviser er den klart viktigste kilden til nyheter for befolkningen, og spesielt lokalaviser gir et viktig innblikk i det viktigste som skjer der folk bor. Til tross for noe økning for nettavisene, er det likevel totalt sett stadig færre som leser aviser. Mange steder er det dessuten ungdommer redaksjonene sliter mest med å treffe. Dette kan tyde på at mange aviser sliter med å skape et relevant nyhetsbilde for ungdom, noe som er med å svekke avisene ytterligere. Dog finnes det en gruppe som vet bedre enn noen andre hva ungdom ønsker å lese, og det er ungdom ungdom selv. Dette er ungdomsredaksjonen i Ringerikes blad et godt eksempel på. Ungdomsredaksjonen har eksistert i flere år og består av mange ungdommer med forskjellig bakgrunn. Ungdommene i redaksjonen skriver om det som skjer i nærområdet og som de mener er av interesse for andre ungdommer i området. Dette er med på å gjøre ungdommene i nærmiljøet mer samfunnsbevisste og oppmerksomme på det som hender lokalt, samtidig som det er med på å gi enda flere ungdommer viktig arbeidserfaring. Derfor bør det opprettes et eget utviklingsfond under pressestøtten som har til hensikt å gi økonomisk støtte til aviser som har egne ungdomsredaksjoner.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Over statsbudsjettet bevilges det penger til produksjonstilskudd, og til medienes innovasjon og utvikling. Midlene forvaltes av medietilsynet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

552 Et kulturtilbud for alle
*Hordaland Arbeiderparti***Forslag:**

Kultur er et av de viktigste feltene for sosial utjevning. Alle i Norge skal ha tilgang til et godt kulturtilbud. Derfor er det viktig at Arbeiderpartiet sikrer at barn og ungdommer får tilgangen til å delta i organiserte fritidsaktiviteter og på kulturtilbud, gjennom et nasjonalt kulturkort. For å videre skape et godt kulturelt tilbud må vi øke tilskuddet for kulturtilbud og kulturhus i fylkene og kommunene. Det er også fundamentalt at alle unge skal ha tilbudet om en god kulturskole. Arbeiderpartiet skal sørge for at kulturtilbudene utenfor hovedstatlige institusjoner skal være likestilt med andre kulturinstitusjoner i Norge.

Begrunnelse:

Kultur og idrett er et av de viktige politikkområdene i landet hvor kultur har en klar egenverdi og er en viktig utviklingsfaktor innen alle samfunnsområder. Kulturpolitikken skal fremme demokrati og ytringsfrihet. Staten vedtar den overordnede kulturpolitikken der kulturutviklingen i regionene vil være basert på forpliktende dialog mellom stat og fylkeskommune. De viktigste virkemidlene skal delegeres til fylkeskommunene og kommunene. Norge har et yrende og mangfoldig kulturliv og Arbeiderpartiet vil at de mange aktørene skal sikres bedre rammer, slik at de kan fortsette sitt viktige arbeid i hele landet.

De sosiale forskjellene er økende i Norge. Dette er en utvikling som Arbeiderpartiet skal snu. Derfor må vi gi midler til et nasjonalt kulturkort for unge, med særegne tilbud til lavinntektsfamilier. Dette vil bidra til å minske forskjellene og gi ungdom en bedre tilgang til kulturtilbud. For å sørge for mer kulturell aktivitet, må vi øke rammene for lokale og regionale kulturhus. Disse lokalene er bærebjelken for rimelig kulturell aktivitet i Norge.

Det er et viktig prinsipp at kulturtilbudet skal være likestilt i alle regioner. Da må Arbeiderpartiet sørge for at kulturinstitusjoner ikke tilegnes en særlig status. Dette krever at mer midler deles ut til regionene i hele landet, tilegnet kulturtilbud.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet sies det at vi vil - Innføre et nasjonalt kulturkort for ungdom Dette er fulgt opp i de årlige budsjetter i Stortinget, for 2019 med 40 mill. kroner. Det samme er økt vektlegging av økonomiske tilskudd til kultur over hele landet, i tråd med landsmøtets siste vedtak om et nytt Kulturløftet, og målet om gradvis å oppnå 1 pst. til kultur.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

560 Forbud mot reklamer for nettspill, kredittkort og forbrukslån
*Agder Arbeiderparti***Forslag:**

Det må nedlegges forbud mot aktiv markedsføring i media av tilbud fra finansieringsselskap og spillsselskap. Vi mener at forbudet bør gjennomføres på lik linje som forbudet mot markedsføring av alkohol og tobakk. Det må også gis tilstrekkelig med midler og verktøy for de som har ansvar for kontrolltiltak, styrke holdningsskapende kampanjer inn mot privatmarkedet og sikre at dersom det er behov for lovmessige endringer så forutsettes det at Stortinget sørger for det.

Begrunnelse:

Vi er i dag vitne til en mer aggressiv og aktiv markedsføring fra nettspillselskap og finansieringsselskap, som bare nevner mulige goder med disse «tjenestene» uten å nevne potensielle farer ved deres tjenester. Når annonseringen unngår å nevne potensielle farer ved produktet kan det oppfattes som misledende markedsføring. Vi anser at farene som kan oppstå er potensielt store og kan føre til vanskelige økonomiske situasjoner for enkeltindivider.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslagene er vedtatt på Representantskapsmøte 01.12.18

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har sammen med Krf foreslått og fått vedtatt en betydelig skjerping av innsatsen mot ulovlige spill og også markedsføring av spill.

1. Stortinget ber regjeringen stanse pengespill hos uregulerte pengespillselskaper ved å blokkere nettsidene deres samt hindre nedlasting av og spilling via apper.
2. Stortinget ber regjeringen få fortlgang i arbeidet med å gi Lotteritilsynet mulighet til å kreve årlig rapportering fra bankene om transaksjoner til uregulerte spillselskaper og betalingsleverandører.
3. Stortinget ber regjeringen få fortlgang i arbeidet med å gi Lotteritilsynet mulighet til å pålegge bankene å avvise transaksjoner til uregulerte spillselskaper.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om innføring av krav om registrert spill knyttet til alle digitale pengespill.
5. Stortinget ber regjeringen vurdere sterkere begrensninger på reklame for lovlige pengespillaktører, samt vurdere om andre målemetoder enn pengebruk må brukes i reguleringen av omfanget.
6. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi Lotteritilsynet mulighet til å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på forbudet mot markedsføring av uregulerte pengespill.
7. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at Lotteritilsynet skal få utvidet mulighet til å granske saker, blant annet med tilgang til offentlige registre, og til å kreve framlegging av opplysninger fra aktører som helt eller delvis medvirker til markedsføring eller gjennomføring av uregulerte pengespill.
8. Stortinget ber regjeringen utrede grunnlaget for å trekke Statens pensjonsfond utland (SPU) ut av pengespillselskaper med sikte på en vurdering i forbindelse med den årlige forvaltningsmeldingen om fondet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

568 Religion, kirke og tro *Agder Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet erkjenner at religion og tro er viktig i mange menneskers liv. Religiøse og livssynsbaserte organisasjoner spiller ofte en viktig rolle for å bygge gode lokalsamfunn og driver institusjoner som ivaretar mennesker i kritiske livsfaser. Partiet ønsker å støtte religiøse organisasjoner som bidrar til å bygge åpne og trygge fellesskap. Den Norske Kirke er i en særstilling i vårt land, og Arbeiderpartiet ser det som verdifullt å ta vare på denne som en åpen folkekirke.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet har tradisjonelt ønsket å ha et tydelig skille mellom religion og politikk. Dette har sin bakgrunn både i perioder hvor kirken ble opplevd som reaksjonær og borgerlig, og i tydelig uenighet om enkeltsaker. Samtidig har Arbeiderbevegelsen og Kirken de siste årene, i stadig større grad, hatt sammenfallende tanker om internasjonal og nasjonal rettferdighet, arbeid for fred og respekt for menneskerettighetene. Det såkalte «Sivertsen-utvalget», ledet av Aps Kirke- og undervisningsminister og med fagteologen Tor Aukrust som sekretær, leverte i 1975 en lesverdige rapport om «Arbeiderpartiet og kristendommen». Her reflekteres grundig over sammenhengen mellom Aps grunnleggende verdier som solidaritet, likhet, frihet, og rett og kristendommens begreper nestekjærlighet, forvalteransvar og rettferdighet. Det oppsummeres bl.a. med at mye av de grunnleggende tankene om et godt samfunn er felles. I løpet av de siste 20-30 årene har mye endret seg når det gjelder religion og tro. En betydelig innvandring til Norge, har medført nye utfordringer når det gjelder religionens betydning og plass i samfunnet. Den Norske Kirke er ikke lenger en statskirke, men fortsatt en folkekirke. Mange mennesker

i vår tid er opptatt av religion, tro og livssyn. Det er viktig at Arbeiderpartiet gir et tydelig signal om at vi anerkjenner at et trygt forankret livssyn og tro er en viktig del av mange menneskers liv og holdninger, at religiøst og livssynsbaserte organisasjoner og menigheter bidrar til internasjonal solidaritet og gode lokalsamfunn, og at åpne og trygge fellesskap, også i religiøse sammenhenger, er verdifulle elementer for vårt samfunn. Dette gjelder alle religioner, men samtidig aksepterer vi kristendommens og Den Norske Kirkes spesielle betydning og posisjon i vår kultur

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslagene er vedtatt på Representantskapsmøte 01.12.18

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet uttrykker vi dette hovedsynet:

Norge har en kristen og humanistisk arv. Denne arven tar vi med oss i møte med dagens mangfoldige samfunn. Trosfrihet er en menneskerett. Samtidig står friheten til å tro og utøve sin religion side om side med friheten til å ikke tro og til å konvertere, frafalle eller kritisere religion. Religion er ikke bare en privatsak for den enkelte. Det er også et offentlig anliggende når det gjelder økonomisk støtte fra det offentlige, når tros- og livssynssamfunnene bidrar til velferden i samfunnet gjennom frivillige fellesskap, eller når noen utsettes for tvang eller undertrykking i religionens navn.

For mange mennesker utgjør tros- og livssynssamfunnene viktige fellesskap. De har betydning for tilhørighet og identitet og kan være et ankerfeste for frivillig engasjement i lokalsamfunnet. Når tros- og livssynssamfunnene kan være så viktige for enkeltmenneskene, er innsyn til og utsyn fra disse samfunnene like viktig for storsamfunnet. På de fleste andre områder av samfunnet vårt stiller vi krav til demokrati, åpenhet og representasjon. Nå er det på tide å gjøre det samme overfor tros- og livssynssamfunnene. Kravene som stilles, skal ivareta trosfriheten og ikke gripe inn i tros- og livssynssamfunnenes teologi.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

577 Staten må ta ansvar for dei norske kulturminna! *AUF i Sogn og Fjordane*

Forslag:

Alle arkeologiske utgravingar av kulturminnefunn i Noreg skal dekkast av staten.

Begrunnelse:

Den norske kulturminnelova stiller krav om arkeologiske utgravingar i Noreg. Medan vanlege privatfolk med hage og tomt slepp å betale noko for arkeologiske utgravingar, stiller det seg annleis for kommersielle føretak. Bønder som skal nydyrke meir enn 15 dekar og andre næringsdrivande må som hovudregel sjølv koste dei arkeologiske utgravingane. Det er ofte økonomisk pressa verksemder i distrikta som blir pålagde ekstrautgifter med arkeologiske utgravingar. Å slutte med denne urettvise ordninga vil sikre at fleire kulturminner i Noreg blir funne og bevart.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Våren 2018 behandla Stortinget et representantforslag fra Krf. om gjennomgang av grenseoppgangen mellom «mindre» og «større» tiltak i kulturminneloven §§ 9 og 10. Kulturminneloven åpner for at «Større private tiltak» kan søke om statlig dekning av kostnader når det fins særlige grunner. I Riksantikvarens rapportering for 2017 går det frem at det er fattet vedtak om statlig kostnadsdekning til arkeologiske undersøkelser i 40 saker.

Til sammen ble det gitt tilsagn om statlig kostnadsdekning for kr. 45 103 245,-. 15 av sakene med statlig kostnadsdekning gjaldt ulike typer tiltak i landbruket. Arbeiderpartiet og SV foreslo å be regjeringen ifm med stortingsmeldingen om kulturminnefeltet foreta en gjennomgang av dekningsplikten, når gårdbrukere blir pålagt undersøkelser etter kulturminneloven, og vurdere å innlemme «utvidelser og nybygg av driftsbygninger på alminnelige gårdsbruk» i bestemmelsen for «mindre, private tiltak». Regjeringen har varslet en kulturminnemelding våren 2020.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

622

Et nytt kulturløft

Troms Arbeiderparti

Forslag:

Kulturpolitikken har etter hvert i stor grad forsvunnet fra dagsorden under den borgerlige regjeringen. Vi trenger et nytt kraftfullt kulturløft som meisler ut en politikk for fremtiden - ikke minst med tanke på hva som er vedtatt av nye regioninndelinger. En ny kulturpolitikk må både ha fokus på det skapende, det utøvende og - ikke minst - på det formidlende ledd i kulturfeltet. Særlig må det tas et løft for å inkludere grupper som i dag ikke så lett har tilgang til kulturopplevelser og som heller ikke kan delta i kulturaktiviteter.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet sier vi at et nytt Kulturløftet skal gi oss kulturløft i fylker og kommuner i hele landet. Slik kan flere kunstnere og kulturarbeidere få et arbeid å leve av, flere av morgendagens talenter få sjansen til å lykkes, og Norges tiltrekningskraft internasjonalt styrkes. Kulturens andel av statsbudsjettet skal igjen gradvis økes til 1 pst.

Programmet inneholder særskilte punkter om å inkludere flere i kulturopplevelser og aktiviteter, slik som:

- At flere, særlig barn og unge, skal få mulighet til å delta gjennom å senke tersklene for deltakelse
- Innføre nasjonalt kulturkort for ungdom
- At flere barn skal få mulighet til å gå på kulturskole til en rimelig pris, i tilknytning til skolen eller AKS. Kulturskolene i Norge må videreutvikles som en helhetlig satsing på bredde og inkludering i kulturaktiviteter i hele landet
- Bidra til at bibliotekene blir sterkere og åpnere møteplasser
- Styrke museene og gjøre dem gratis for alle under 18 år

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

4. Utenriks og forsvar	150
37 Norsk utenrikspolitikk.....	150
<i>Nesodden Arbeiderparti</i>	150
88 EU direktiver	150
<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	150
109 Frihet kommer ikke av seg selv.....	151
<i>Homonettverket</i>	151
121 Arbeiderpartiet skal være en pådriver for at Norge slutter seg til Atomvåpenforbudet vedtatt av FN i Ny York juli 2017.	152
<i>Fredsforum</i>	152
146 Stopp norsk våpeneksport til krigen i Jemen	153
<i>Internasjonalt Forum</i>	153
147 Økonomiske virkemidler mot Israels brudd på folkeretten	154
<i>Internasjonalt Forum</i>	154
148 Forsvar av egne landområder er en nødvendig forsikring	155
<i>Internasjonalt Forum</i>	155
150 Psykisk helse – globale utfordringer.....	156
<i>Internasjonalt Forum</i>	156
151 Kvinners rett til abort ved voldtekt i krig.....	156
<i>Internasjonalt Forum</i>	156
152 Menneskehandel - vår tids slaveri	157
<i>Internasjonalt Forum</i>	157
158 Host Nation Support Center for Natos Luftstyrker	158
<i>Andøy Arbeiderparti</i>	158
159 Internasjonalt SAR senter for Nord-Atlanteren på Andøya.....	158
<i>Andøy Arbeiderparti</i>	158
160 Andøya flystasjon videreføres som Norges MPA base.....	159
<i>Andøy Arbeiderparti</i>	159
307 Klimaflyktninger	159
<i>Østfold Arbeiderparti</i>	159
361 Israels innreiseforbud må opphøre.....	160
<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	160
362 Forsvar og beredskap	161
<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	161
368 Norge som internasjonal aktør.....	162
<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	162
370 Rettferdig system for internasjonal skattlegging	164
<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	164

377	Okkupasjonen av Palestina	164
	<i>AUF i Hordaland</i>	164
378	Stopp Israels okkupasjonspolitikk!	165
	<i>AUF i Hordaland</i>	165
379	Bistand	166
	<i>AUF i Hordaland</i>	166
380	Solidaritet med verdens kvinner	167
	<i>AUF i Hordaland</i>	167
381	Kurdistan	167
	<i>AUF i Hordaland</i>	167
382	Konflikten i Myanmar	168
	<i>AUF i Hordaland</i>	168
383	Swaziland	169
	<i>AUF i Hordaland</i>	169
384	Våpenpolitikk	169
	<i>AUF i Hordaland</i>	169
433	Anerkjenn Palestina!	170
	<i>Trondheim Arbeiderparti</i>	170
467	Strategiske varer	171
	<i>AUF i Trøndelag</i>	171
468	Palestina	171
	<i>AUF i Trøndelag</i>	171
503	Norge og atomvåpenforbudet	173
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	173
541	Atomvåpenforbud	174
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	174
542	Utviklingspolitikk	175
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	175
543	Jemen	175
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	175
544	Swaziland	176
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	176
545	Kashmir	177
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	177
546	Norges forhold til Israel	178
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	178
564	En ansvarlig våpeneksport	178
	<i>Agder Arbeiderparti</i>	178

601	Okkupasjonen av Palestina	179
	<i>Troms Arbeiderparti</i>	179
612	Grunnleggende menneskerettigheter	180
	<i>Troms Arbeiderparti</i>	180
613	Internasjonalt fond	180
	<i>Troms Arbeiderparti</i>	180
614	Etablere fond for reproduktiv helse	181
	<i>Troms Arbeiderparti</i>	181
615	Det kurdiske folk.....	182
	<i>AUF i Troms</i>	182
616	Rohingya-folket	183
	<i>AUF i Troms</i>	183
617	Internasjonal kritikk mot kong Mswati av Swaziland	183
	<i>AUF i Troms</i>	183
618	Eksport av forsvarsmateriell	184
	<i>AUF i Troms</i>	184

4. Utenriks og forsvar

37 **Norsk utenrikspolitikk** *Nesodden Arbeiderparti*

Forslag:

Norsk utenrikspolitikk og forsvarspolitikk har blitt merkbart mer aggressiv i de senere år og Norge utpeker seg gjennom det til å bli et viktigere mål for terrorisme og uvennlige handlinger. Arbeiderpartiet må være kritisk til denne utviklingen og unngå at vår største nabo Russland blir oppfattet som en fiende. Stadig tilstedeværelse av utenlandske soldater på norsk jord kan være i strid med vår basepolitikk i fredstid.

Begrunnelse:

Begrunnelse: Det er lite eller ingen debatt om hvordan norsk forsvars- og utenrikspolitikk drives og hvor partiene står i forhold til hvordan Norge orienterer seg i dette landskapet. Mange av våre medlemmer stiller spørsmål ved at Norge i så sterk grad peker på Russland som en potensiell fiende. Det er lite grunnlag i historien som tilsier at Russland er mer aggressiv enn USA og våre allierte. Også norske handlinger ute i verden er med på å skape uro om Norge som en fredsnasjon.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Sentralstyrets merknad:

Den norske basepolitikken er ikke til hinder for at allierte soldater kan øve og trene på norsk jord, under norske forhold og sammen med norske soldater. Et godt og velfungerende forhold til vårt naboland Russland er åpenbart i Norges interesse, men Russland har siden 2014 opptrådt aggressivt overfor nabolandet Ukraina gjennom okkupasjon av Krim-halvøya og den militære innblandingene i Øst-Ukraina. Landsmøtet i 2017 vedtok at Norges forhold til Russland fortsatt må være basert på fasthet, forutsigbarhet og langsiktighet og at når forholdene ligger til rette for det, må forbindelsene med Russland videreutvikles for å styrke naboskapspolitikken, folk-til-folk samarbeidet, økonomisk, energi- og industrisamarbeid, og felles innsats for å løse miljøutfordringene for å sikre fortsatt fred og stabilitet i nordområdene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

88 **EU direktiver** *Fredrikstad Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil jobbe for å endre EU-direktiver slik at de harmoniseres med det som er unikt i Norge.

Begrunnelse:

For at Norge skal bygge på våre verdier er det viktig at vi tilpasser EUs direktiver til Norske forhold og ønsket utvikling. Herunder kan den norske modellen med trepartssamarbeid nevnes.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Sentralstyrets merknad:

Gjennom mer enn 20 år har EØS-avtalen vært en god plattform og sikret våre brede økonomiske interesser i samarbeidet med EU. Dette har vært en god periode for norsk nærings- og arbeidsliv. På tross av skjerpet konkurranse har vi opplevd en rekordhøy vekst i sysselsetting og reallønn, fortsatt stabil lønnsfordeling og en sterk vekst i offentlige tjenester. Avtaleverket er styrket og trepartssamarbeidet er videreført. I det store bildet har vi bevart og videreutviklet vår samfunnsmodell. EØS-samarbeidet og den store arbeidsinnvandringen til Norge har imidlertid også bidratt til flere utfordringer for arbeidslivet, som det krever kraftfulle politiske tiltak å motvirke. En koordinert lønnsdannelse med brede tariffavtaler er et sentralt element for denne modellen og for et velfungerende arbeidsmarked i Norge. En tydelig markering av dette standpunktet er en viktig del av vår aktive politikk overfor EU.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

109 Frihet kommer ikke av seg selv *Homonettverket*

Forslag:

Arbeiderpartiet foreslår:

- At norske utenriksstasjoner må holde tett kontakt med lhbti-organisasjoner og menneskerettighetsorganisasjoner som har lhbti-rettigheter som en integrert del av sitt arbeid, og at Norge i sin kommunikasjon med land som bryter disse rettighetene lytter til anbefalingene fra organisasjonene i det gjeldende landet.
- At lhbti-rettigheter integreres i de krav Norge stiller når det gjelder menneskerettigheter og anti-diskriminering ved inngåelse av bilaterale og multinasjonale avtaler om norske bistandsmidler.
- At Norge er forsiktig med å gi ammunisjon til en retorikk som gir en utsatt minoritet skylda for bistandskutt. Dette kan gjøres ved å gjennomgående inkludere lhbti-rettigheter som en integrert del av menneskerettigheter i kommunikasjonen man fører med det aktuelle mottakerlandet.
- At Norge har en aktiv rolle i FN og andre internasjonale fora når det gjelder å fremforhandle formuleringer om seksuell orientering og kjønnsidentitet i internasjonale avtaletekster som styrker rettighetene og diskrimineringsvernet til lhbti-personer internasjonalt.
- At norske myndigheter er særlig bevisst på i sin behandling av lhbti-asylsøkere fra land med dødsstraff eller strenge fengselsstraffer for homofili, og er villig til å øke kvoten av overføringsflyktninger fra UNHCR om nødvendig. Asylsøkere som risikerer straff eller alvorlige sosiale sanksjoner på bakgrunn av seksuell orientering, praksis, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk bør innvilges asyl.
- At norske bistandsmidler bør i størst mulig grad omdirigeres fra stat-til-stat bistand til det sivile samfunn når det gjelder land som har, eller innfører, dødsstraff eller livstidsfengsel for lhbti-personer.

Begrunnelse:

Vi lever i en verden hvor høyrenasjonalistiske krefter er på fremmarsj og grunnleggende menneskerettigheter står på spill. I senere tid har vi sett kraftige tilbakeslag på lovgivningen i noen land, noe som også har bidratt til en negativ utvikling i folkeopinionen. Enkelte land som Russland innfører anti-propagandalovgivning som forbyr noen å snakke positivt eller nøytralt om såkalte ikke-tradisjonelle samlivsformer. I andre land er situasjonen verre. I Mauritania, Nigeria, Somalia, Sudan, Iran, Saudi Arabia og Jemen kan man få dødsstraff for homofili. I Uganda har presidenten nylig signert en lov som innebærer at en kan idømmes livstid i fengsel for å være homofil. Familie og venner som ikke angir lhbti-

personer de vet om, kan også risikere straff. Det er fare for at andre land også kan komme til å følge etter med tilsvarende lovgivning. De siste årene har Norge gjennomført en prosess der lhbti-rettigheter i større grad har blitt en integrert del av bistands- og utenrikspolitikken. At utviklingen i forhold til helt grunnleggende rettigheter nå går i feil retning i en rekke land, gjør at Arbeiderpartiet krever at regjeringen styrker dette fokuset ytterligere.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap støtter intensjonen i forslaget

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Det inneværende partiprogrammet slår fast at vi på feltet internasjonalt samarbeid og rettigheter skal «arbeide internasjonalt for å bekjempe diskriminering basert på seksuell legning».

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

121 Arbeiderpartiet skal være en pådriver for at Norge slutter seg til Atomvåpenforbudet vedtatt av FN i Ny York juli 2017. Fredsforum

Forslag:

Arbeiderpartiet skal være en pådriver for at Norge slutter seg til Atomvåpenforbudet vedtatt av FN i Ny York juli 2017. Atomvåpenforbudet vil tre i kraft i løpet av 2019 og Norge med sin historie og rolle som forvalter av Fredsprisen, med sin strategiske plassering og tradisjonelle rolle internasjonalt i arbeid for fred og nedrustning må bli en aktiv pådriver for å sikre oppfølging og etterlevelse av de nye rettslige normene. AP spilte en avgjørende rolle innledningsvis i prosessen som ledet fram til forbudet. En prosess som over 70 år etter atombombeangrepene mot Hiroshima og Nagasaki uten tvil er det viktigste steget på veien med å fri verden fra de verste masseødeleggelsesvåpnene i historien.

Begrunnelse:

Det er viktig at Norge som medlem av NATO, med en prisipiell basepolitikk siden 50-tallet, tar en aktiv rolle ved å støtte forbudet: -ATOMVÅPEN HAR KATASTROFALE HUMANITÆRE KONSEKVENSER Atomvåpen er det mest destruktive og inhumane våpenet som finnes. Skadene ved et atomangrep vil være så omfattende at ingen stat eller humanitær organisasjon vil kunne gi nødvendig hjelp. Bruk av atomvåpen rammer sivile i stor grad. En atombombe som detonerer over en større by vil kunne drepe millioner av mennesker. Atomkrig vil forstyrre klimaet. Selv en begrenset atomkrig, som bare involverer en halv prosent av verdens atomvåpen, vil føre til ødelagte avlinger og hungersnød hvor to milliarder mennesker risikerer å miste livet. -NORGE KAN IKKE LEGITIMERER ATOMVÅPEN OG SABOTERER NEDRUSTNINGSPROSESSEN SOM FN HAR VEDTATT -ATOMVÅPENFORBUDET HAR BRED STØTTE I FOLKET OG FORSTERKER OG UTFYLLER IKKESPREDNINGSAVTALEN OG FORPLIKTELSER OM NEDRUSTNING I NPT. NATO-MEDLEMSKAP IKKE STÅR I VEIEN FOR Å STØTTE ATOMVÅPENFORBUDET. TILSLUTNING TIL ATOMVÅPENFORBUDET ER EN NATURLIG VIDEREFØRING AV NORGES ENGASJEMENT FOR NEDRUSTNING DER NORGE ALLTID HAR KLART SAGT IFRA OM AT ATOMVÅPEN ER UAKSEPTABLE OG ILLEGITIME.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap vedtok på årsmøtet 2018 at vi mener Norge skal slutte seg til det internasjonale atomvåpenforbudet, og støtter derfor forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Atomvåpenpolitikken vedtatt av landsmøtet i 2017:

«Atomvåpen utgjør en latent trussel mot hele menneskehetens eksistens, og det er uakseptabelt at arbeidet for nedrustning og ikke-spredning nærmest har stoppet opp. I stedet ser vi at atom-maktene fornyer sine arsenaler, og at nye taktiske atomvåpen varsles utplassert. Mengden atomvåpen og manglende fremdrift for nedrustning av de store arsenalene øker sjansen for at de enten brukes, spres til nye land, eller at det skjer uhell med enorme humanitære konsekvenser. Arbeidet med ikke-spredning svekkes også ved at nedrustningsforpliktelsene i NPT ikke etterfølges. Arbeiderpartiet går inn for at Norge igjen inntar en ledende rolle i det internasjonale nedrustningsarbeidet. Det må legges press på atommaktene for at de skal ruste ned. Norge bør arbeide for at Iran-avtalen, som sikrer fredelig bruk av Irans kjernefysiske materiale, opprettholdes. Arbeiderpartiet vil jobbe aktivt for balansert og gjensidig atomnedrustning innen rammen av ikkespredningsavtalen NPT, med et langsiktig mål om et internasjonalt forbud mot kjernevåpen. Vi vil arbeide aktivt for et strengt internasjonalt regelverk og etterlevelse av forpliktelser knyttet til biologiske og kjemiske våpen.» På Stortinget har Arbeiderpartiets syn vært at Norge per i dag som eneste NATO-land ikke bør signere atomforbudskonvensjonen i sin nåværende form. Samtidig har vi dannet flertall for å be regjeringen utrede konsekvensene for Norge av den nylig vedtatte konvensjonen for å få kartlagt hva den nye forbudskonvensjonen vil bety for Norges innsats for atomnedrustning og målet om en kjernevåpenfri verden.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

146 Stopp norsk våpeneksport til krigen i Jemen
*Internasjonalt Forum***Forslag:**

Arbeiderpartiet går inn for at Norge skal stanse all eksport av våpen og militært materiell, inkludert B-materiell, til landene som kriger i Jemen.

Begrunnelse:

FN har kalt krigen i Jemen vår tids største humanitære krise, og sier at begge de stridende sidene bryter folkeretten, bl.a. ved å angripe sivilbefolkningen. Norsk eksport av militært materiell til land som deltar i krigen økte fra 2016 til 2017. Norge har undertegnet den 4. Genevekonvensjonen, hvor vi forplikter oss til å bidra til at konvensjonen overholdes. Dette er ikke forenlig med å selge våpen og militært materiell til stater som bryter folkeretten. AP må bli garantist for at Norge blir en pådriver for å stanse Saudi Arabias menneskerettsbrudd etter Kashoggi drapet, og Saudi Arabias krigshandlinger i Jemen. AP må støtte kravet som er reist om stans i våpeneksporten fra Norge og sikre tilslutning til initiativene internasjonalt for sanksjoner. AP kan slik bidra til forbedringer i menneskerettssituasjonen i landet og en stans i krigshandlingene i Jemen som allerede er en humanitær katastrofe.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap vedtok på årsmøtet 2018 at vi mener Norge skal stanse all eksport av våpen og forsvarsmateriell (A-materiell) til krigførende parter i Jemen, og støtter derfor forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes og Arbeiderpartiet på Stortinget har i praksis allerede fått gjennomført forslaget ved å presse regjeringen til å stanse all norsk forsvarseksport til Saudi-Arabia og De forente arabiske emirater, de to største militære deltakerne i Jemen-krigen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

147 Økonomiske virkemidler mot Israels brudd på folkeretten
*Internasjonalt Forum***Forslag:**

Norske offentlige aktører må trekke seg ut av økonomisk og finansielt engasjement knyttet til brudd på folkeretten og menneskerettighetene. Statens Pensjonsfond Utland må trekkes ut av alle selskap som er med på å opprettholde okkupasjonen. Det må innføres importforbud på varer som er produsert ved å bryte folkeretten og menneskerettighetene.

Begrunnelse:

Vekslende israelske regjeringer har, i strid med folkeretten, økt tvangsflyttingen av palestiner, ødeleggelsen av palestinsk eiendom og bosettingen av egen befolkning på okkupert land. Slik overtar de, meter for meter, det som skulle blitt en framtidig palestinsk stat, samtidig som de hindrer økonomisk utvikling av det palestinske samfunnet. Blokaden av Gaza begrunnes med «sikkerhetshensyn», men fred skapes ikke ved å holde 1,9 millioner mennesker innesperret og på sultegrensen, samt å bombe dem med ujevne mellomrom. Jo mer uutholdelig situasjonen for Gazas befolkning blir, jo nærmere kommer vi enda en ny krig med tap av menneskeliv på begge sider. Blokaden er en kollektiv straff, som er forbudt ifølge folkeretten. Samtidig som et unisont verdenssamfunn fordømmer den israelske kolonialiseringen blir denne politikken mer og mer konsolidert, og situasjonen for den palestinske befolkningen tilsvarende forverret.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap vedtok på årsmøtet 2018 at statens pensjonsfond utland skal trekke seg ut av aksjer i selskap som deltar i brudd på Folkeretten, og støtter derfor intensjonen i forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Med Arbeiderpartiet i regjering i 2010 ble to selskap utelukket fra Statens pensjonsfond utland (SPU) for å delta i utvikling av eiendomsprosjekter på de folkerettsstridige bosettingene på Vestbredden. Utelukkelsen skjedde etter tilrådning fra Etikkrådet og var basert på retningslinjene for observasjon og utelukkelse. Etikkrådet mente den gang at det måtte være «en klar sammenheng mellom selskapets virksomhet og det foreliggende normbrudd». Etablert praksis er altså at det er grunnlag for å utelukke selskaper direkte involvert i okkupasjonen.

Arbeiderpartiet er motstandere av en generell boikott av Israel eller israelske varer. Vår politikk vedtatt av landsmøtet i 2017 og fulgt opp av stortingsgruppa bl.a. gjennom framlegging av vedtaksforslag i Stortinget:

«Arbeiderpartiet er positive til merking av produkter som er tilvirket i bosettingene for å gi konsumenter mulighet til ikke å kjøpe disse produktene. Israelsk verdiskapning på okkupert land er ikke omfattet av handelsavtalen Norge og øvrige EFTA-land har med Israel.

Norske myndigheter må utarbeide en skriftlig anbefaling til norsk næringsliv som fraråder økonomisk samkvem som støtter opp om ulovlig bosettingsvirksomhet, og andre folkeretts- og menneskerettighetsbrudd i de okkuperte palestinske områdene. Det må samtidig arbeides videre internasjonalt for å innføre omforente restriksjoner på varer som er produsert på okkupert land.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

148 Forsvar av egne landområder er en nødvendig forsikring *Internasjonalt Forum*

Forslag:

Ved å ha et robust landforsvar minimaliserer vi behovet for å ha utenlandske styrker permanent i landet. Hæren må derfor utstyres med nødvendig bemanning og materiell for å kunne oppfylle sine oppgaver som terskelforsvar med en stor grad av utholdenhet.

Begrunnelse:

Hærens stridsvogner er essensielle for å kontrollere et landområde. En stans i oppgraderingen av dagens stridsvogner, jfr. Landmakts utredningen, vil føre til at man ikke vil klare å opprettholde et tilstrekkelig nivå på vognparken. Vi mener derfor at AP bør gå inn for å oppgradere dagens stridsvogner. Det er i tillegg behov for luftvern og ytterligere rørtilleri til hæren samtidig som man utdanner flere soldater til en robust reserve. Helikopterberedskapen i nord må styrkes. Landstyrkene bør understøttes av tilstrekkelig helikopterkapasitet til forflytning og evakuering av skadde. Heimevernet bør styrkes i forhold til dagens nivå, så vel kvantitativt som kvalitetsmessig. Kritikken som er reist mot manglende objekt- og områdesikring må AP umiddelbart gripe fatt i. Hær og HV må få tilført tilstrekkelig personell og befal, eventuelt gjennom å øke antall vernepliktige som hvert år tas inn til førstegangstjeneste. HV kan rekruttere blant vernepliktige med litt kortere opplæring, f.eks. 6 måneder. Vi mener at samfunnet vil være tjent med å gjeninnføre en medborgerplikt å tjenestegjøre 6-12 måneder i forsvar, sivilforsvar eller liknende samfunnsmessig tjeneste.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap støtter intensjonen i forslaget

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Solberg-regjeringen har dessverre nedprioritert hæren – viktige veivalg og investeringer har blitt utsatt og skjøvet ut i stadig nye utredninger. På Stortinget har Arbeiderpartiet fremmet både vedtaks- og bevilgningsforslag for å styrke hæren – både stridsvognkapasitet, helikopterstøtte og videreføring av hærens 2. bataljon på Skjold.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

150 Psykisk helse – globale utfordringer.
*Internasjonalt Forum***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil jobbe med å løfte psykisk helse på den internasjonale menneskerettighetsagendaen og på den måten fremme avstigmatisering av psykiske lidelser i verden. Arbeiderpartiet mener det er særlig viktig å arbeide for integrering av psykisk helse i programmer for mødre- og barnehelse.

Begrunnelse:

I et globalt perspektiv er mental helse fortsatt et neglisjert og stigmatisert område av medisinen, og mennesker med psykiske plager opplever en økende grad av marginalisering. Til tross for at nevropsykiatriske sykdommer er blant de mest utbredte ikke-infeksiøse sykdommene er ressursene til mental helse fortsatt marginale. I mange land kan stigma forbundet med psykisk og nevrologisk sykdom og psykisk utviklingshemning være knyttet til familier i flere generasjoner. Det kan føre til sosial isolasjon, økonomiske vanskeligheter og dårligere behandling også for somatiske lidelser. Stigmatiseringen er sterkest og konsekvensene i form av sosial eksklusjon mest dramatiske i fattige land, noe som fører til at pasientene ikke oppsøker helsetjenesten med sine psykiske plager. De oppsøker i stedet tradisjonelle healere eller glemmes bort og blir en omsorgsbyrd for familien. I mange land er det også stigma beheftet med å arbeide i psykiatrien.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget er i tråd med vedtak fra Oslo Aps årsmøte 2018. Oslo Ap støtter derfor forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Inkludering av psykisk helse i internasjonalt menneskerettighetsarbeid er en forholdsvis ny tematikk og partiet har derfor så langt forholdsvis lite politikk på dette området.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

151 Kvinners rett til abort ved voldtekt i krig
*Internasjonalt Forum***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil at Norge skal arbeide for at jenter og kvinner som voldtas i krig, innen tre måneder har rett til abort på lik linje med andre krigsrelaterte medisinske inngrep. Abort skal være en del av den ikke-diskriminerende og nødvendige medisinske behandlingen som krigsofre har rett til.

Begrunnelse:

Voldtekt er en vanlig krigstaktikk i over en tredjedel av moderne kriger. Sivile, hovedsakelig kvinner og barn, utgjør nærmere 90 prosent av alle sårede og omkomne. Over halvparten av de som blir gravide

etter krigsvoldtekter, er barn under 18 år. Krigsvoldtekter er ofte gjengvoldtekter og enda mer brutale enn voldtekter utenfor krigssituasjoner. Jenter og kvinner som er voldtatt i krig, vil ofte måtte leve med langsiktige eller livsvarige fysiske og psykiske lidelser som følge av at deres seksuelle og reproduktive organer er blitt skadet. Å nekte ofre etter krigsvoldtekter adgang til abort kan anses som tortur og umenneskelig behandling. Tvungen graviditet kan være livstruende, og selv om internasjonal humanitærrett og krigsrett sier klart at krigsofre har rett til den medisinske behandlingen de trenger, blir de som overlever krigsvoldtekter, rutinemessig nektet abort. Dette er diskriminering med potensielt dødelige konsekvenser.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget er i tråd med vedtak fra Oslo Aps årsmøte 2018. Oslo Ap støtter derfor forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget støttes. Det inneværende partiprogrammet forplikter partiet til å «arbeide for at kvinner som blir utsatt for seksuell vold eller voldtekt, sikres muligheten til aborttjenester og oppfølging også i krigssoner». Etter Trump-administrasjonens dramatiske finansieringskutt og Solberg-regjeringens svake oppfølging har stortingsgruppa prioritert innsats for tilgang til trygge aborter, både politisk og i våre alternative budsjetter.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

152 Menneskehandel - vår tids slaveri *Internasjonalt Forum*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil ha et internasjonalt forbud mot kjøp av sex og et forbud mot at ansatte i FN-systemet kjøper sex. I tillegg vil vi ha et styrket internasjonalt samarbeid for å avdekke kriminelle nettverk som utnytter kvinner og barn i en sårbar situasjon.

Begrunnelse:

Menneskehandel er vår tids slaveri. I global målestokk anslås det at godt over 20 millioner mennesker rammes av denne form for brutal utnyttelse. Dette er oftest noe som rammer kvinner og mindreårige. Millioner av kvinner og barn er ofre for menneskehandel verden over. De kidnappes av kriminelle for å bli prostituerte i et bordell, eller fraktes til Europa der de må betale tilbake reisekostnader og renter for frakten dit, eksempelvis ved å prostituere seg. Ofrene står ofte i en form for "fiktiv gjeld" til sine bakmenn, noe som i praksis viser seg umulig å tilbakebetale. Menneskehandel innebærer dermed kjøp og salg av mennesker.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget er i tråd med vedtak fra Oslo Aps årsmøte 2018. Oslo Ap støtter derfor forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Det inneværende partiprogrammet: «Arbeiderpartiet skal ta et

internasjonalt ansvar for å styrke arbeidet mot menneskehandel.» Høsten 2018 la stortingsgruppa også fram et eget forslag i Stortinget om utarbeiding av ny lovgivning for bekjempe moderne slaveri.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

158 Host Nation Support Center for Natos Luftstyrker
Andøy Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil etablere en permanent support senter for Natos luftstyrker på Andøya i løpet av perioden.

Begrunnelse:

En utenrikspolitisk situasjon i rask endring har tydeliggjort behovet for å etablere et permanent mottaksapparat for Natos luftstyrker på Norsk jord. Andøya har alle fysiske kapasiteter som trengs, samt stor og høyt verdsatt kompetanse på fagfeltet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er nytt og vil være naturlig å se i sammenheng med den varslede oppdateringen av Forsvarets planverk infrastruktur (flyplasser mv.) for mottak av allierte styrker. Regjeringens oppdatering av planverket har blitt forsinket flere ganger, men er varslet i løpet av 2019.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

159 Internasjonalt SAR senter for Nord-Atlanteren på Andøya
Andøy Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil i løpet av perioden etablere et internasjonalt SAR (search and rescue) senter for Nord-Atlanteren på Andøya.

Begrunnelse:

Norge har etter internasjonale avtaler ansvar for SAR i en betydelig del av Nord-Atlanteren. Ved å etablere et internasjonalt senter kan vi gjøre denne beredskapen enda bedre uten at våre kostnader vil øke tilsvarende. Andøya har den perfekte beliggenheten, alle fysiske forhold ligger godt tilrette, og der er et høykompetent miljø bygget opp over mange tiår.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Arbeid for tilsvarende funksjon er allerede iverksatt i andre deler av fylket.

Sentralstyrets merknad:

Det inneværende programmet forplikter partiet til å «ivareta Andøy-samfunnet gjennom bl.a. omstillingsmidler, statlige investeringer i infrastruktur og sikring av videre drift for Andøya Space Center/Andøya Test Center», men arbeid for å etablere et internasjonalt «search and rescue»-senter for Nord-Atlanteren pågår allerede andre steder i Nordland fylke. Viser også til fylkespartiets innstilling og kommentar.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

160 Andøya flystasjon videreføres som Norges MPA base
*Andøy Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil videreføre Andøya flystasjon som Norges MPA (Marine Patrol Aircraft) base.

Begrunnelse:

En utenrikspolitisk situasjon i stadig raskere endring gjør at Norge har behov for en velutrustet MPA base som ikke kommer i konflikt med annen lufttrafikk, og som også har kapasitet til å ivareta behovene til våre NATO allierte. Andøya har en godt utbygd infrastruktur, og fortsatt bruk av Andøya som MPA base vil spare Norge for enorme investeringer, både i nåtid og fremtid.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Stortinget har avgjort saken.

Sentralstyrets merknad:

Saken har vært grundig behandlet i Stortinget i to omganger, først som ledd i langtidsplanen for Forsvaret høsten 2016, deretter gjennom behandling egne representantforslag våren 2018. Utbyggingen på Evenes er nå i gang. Viser til kommentar og innstilling fra fylkespartiet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

307 Klimaflyktninger
*Østfold Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil: at det skal legges mer ressurser i å forebygge og redusere konsekvensene av naturrelaterte katastrofer. at det skal opprettes en tilleggskonvensjon som omhandler klimaflyktninger.

Begrunnelse:

FNs klimapanel anslår at 150 millioner mennesker innen 2050 vil kunne være på flukt som følge av

klimaendringer. Vi vet hvilke områder som rammes hardest av klimaendringene, og det må planlegges for at disse skal få en god og sikker beskyttelse. Moss Arbeiderparti mener at det må legges mer ressurser i å forebygge og redusere konsekvensene av naturrelaterede katastrofer. Dagens flyktningkonvensjon gir beskyttelse til de som har flyktet fra forfølgelse grunnet sosial tilhørighet, politisk oppfatning, etnisitet, nasjonalitet og religion. Dette betyr at klimaflyktningene ikke er beskyttet under dagens konvensjon. Fordi klimaflyktninger sjelden beveger seg over landegrenser vil de bli betegnet som internt fordrevne flyktninger. Moss Arbeiderparti mener at det må lages en tilleggskonvensjon som omhandler klimaflyktninger og at Norge skal gå i front for dette arbeidet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget anbefales oversendt redaksjonskomiteen.

Sentralstyrets merknad:

Klimaendringene er én av de grunnleggende årsakene til at omfattende og økende migrasjon vil sette preg på internasjonal politikk i de kommende tiårene. Andre viktige årsaker er krig og konflikt, manglende sosial og økonomisk utvikling og økende forskjeller. Det er åpenbart et stort behov for å drive tilpasning til klimaendringene; finansiering av denne type tiltak er også et sentralt tema i de internasjonale klimaforhandlingene. Beregninger viser at det kan komme så mye som 140 millioner mennesker på flukt som følge av klimaendringene. Vi må løse de store utfordringene vi står ovenfor med klimaendringer gjennom et bredt internasjonalt samarbeid som får utslippene ned og sender færre folk ut på flukt. Det viktigste vi kan gjøre for de som ikke har rett til opphold i henhold til flyktningkonvensjonen er å begrense klimaendringene og gi mer humanitær assistanse i nærområdene.

Asylretten er allerede i dag hardt presset med 25,4 millioner på flukt utenfor sitt hjemland. Migrasjonsutvalget har vært opptatt av at asylordningen skal være bærekraftig også i fremtiden og har derfor foreslått at vi skal ta imot flere av disse gjennom FNs system for kvoteflyktninger.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

361 Israels innreiseforbud må opphøre *Arbeiderpartiet i Bergen*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil at:

- Norge skal legge press på den Israelske regjeringen slik at innreiseforbudet for en rekke organisasjoner opphører. Dersom Israel ikke gjør dette bør det vurderes om avtalen om visumfri reise mellom Norge og Israel skal sies opp.

Begrunnelse:

Den 7. januar 2018 publiserte The Israeli ministry of strategic affairs en liste over 20 organisasjoner. Alle medlemmer av organisasjoner på denne listen vil bli nektet innreise til Israel. Begrunnelsen for dette er at disse er organisasjonene har uttalt seg kritisk til Israel. Den norske Palestinakomiteen er en av organisasjonene på denne listen. Det er sterkt kritikkverdigg at Israel bruker et maktmiddel som innreiseforbud for å kneble organisasjoner og enkeltindividers demokratiske ytringsfrihet bare fordi de ikke liker kritikken av egen politikk. Dette er spesielt problematisk da Norge og Israel har en avtale om

visumfri ferdsel over landegrensene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Det er i utgangspunktet opp til Israels egne myndigheter å regulere innreise til eget land. Samtidig er sentralstyret kritisk til utviklingen der representanter for ikke-voldelige, demokratiske bevegelser nektes innreise som følge av deres ytringer og meninger.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

362 Forsvar og beredskap *Arbeiderpartiet i Bergen*

Forslag:

Arbeiderpartiet mener at: - Norge skal øke forsvarsbudsjettet til to pst. av bruttonasjonalprodukt innen 2024, i tråd med forpliktelsen vår ovenfor Nato, og vårt eget partiprogram. - Sjøheimvernens avvikling må reverseres. - Norge må utvide ubåtanskaffelsen fra fire til minst seks ubåter. - Hæren og Heimevernets økonomiske rammer må styrkes. - Forsvaret må satse på tiltak som sikrer kvalitet i utdanning av personell og tiltak som får personell til å bli.

Begrunnelse:

Verdensbildet er stadig i endring. I de siste årene har vi fått et mer utfordrende trusselbilde internasjonalt, hvor samarbeid over landegrensene er viktigere enn noen gang. Russlands annektering av Krim og konflikten i Ukraina skaper usikkerhet i vår del av Europa. Samtidig øker krigen i Syria spenningen i NATOs nærområder i sør, noe som forsterkes av den alvorligste flyktningstrømmen i vår tid. Norsk fred og sikkerhet ivaretas best gjennom et forutsigbart internasjonalt samarbeid basert på folkeretten. Vårt fundament for en troverdig sikkerhetspolitikk er vårt medlemskap i Nato. Alliansen forplikter også at vi selv tar ansvar for våre egne områder og vår egen forsvarsevne slik at vi kan stå i mot et angrep frem til våre allierte kan komme til unnsetning. At alle medlemslandene drar sin last er av sentral betydning for alles sikkerhet. Samtlige statsledere på NATO-toppmøtet i Wales, 2014, var enstemmige i at de skulle styrke sine forsvarsbudsjett, med målsetningen å nå to pst. av BNP innen et tiår. Når noen av medlemslandene da ikke ser ut til å overholde forpliktelsene sine svekker dette tilliten innad i alliansen. Den nordlige sjørute er i ferd med å åpnes opp. Med den åpnes internasjonale handelsveier, men også olje-, gass- og fiskeressurser, noe som tiltrekker Kinas interesse. Det kan forventes at det ikke bare vil være russiske, amerikanske og norske marinefartøy som patruljerer nordområder i fremtiden, men også kinesiske. Hvis Norge fortsatt ønsker å være en troverdig aktør i nordområdene, må vi også ha en troverdig sjømakt som er i stand til å hevde vår suverenitet i våre egne farvann. For å sikre vitale objekter langs kysten, som for eksempel olje- og gassanlegg, Bergen havn og Haakonvern, som HV-09 skal gjøre i Hordaland, under et angrep trenger vi et Sjøheimvern, og et som faktisk har båter og folk med lokal kunnskap. For å håndheve norsk lov i våre farvann og redde folk og fartøy i nød ingen andre kan redde, er man avhengig av en godt vedlikeholdt kystvakt med kompetent personell og helikoptrene til å assistere i søk og redning. For å sikre vår suverenitet og avskrekke fra en potensiell invasjon er vi avhengig av en variert og operativ overflatestyrke og en ubåtskvadron med et absolutt minimum på en norsk ubåt, som er neddykket i nordnorske farvann. Det er tvilsomt om vi er i stand til å opprettholde nok opptrente besetninger eller operativt tilgjengelige ubåtskrog hvis vi kun har fire ubåter totalt. En av landmaktens utfordringer er mangelen på soldater. Hæren, heimevernet og sivilforsvaret må styrkes på personell og materiell slik at de blir i stand til å utføre sine oppgaver over hele landet, selv med styrkes utenlands. Det rapporteres om misnøye med «interneffektiviseringen»

som legger vesentlig press på personellet. Fjerning av incentivordninger for militært personell, omstillinger preget av usikkerhet, ny militær ordning som skaper et klart skille imellom offiserer og «andre» som potensielt kan skape et klasseskille innad i Forsvaret har skapt flere momenter som fagforeningene har advart mot. Operativt personell seiler og øver mer og har mindre tid til hjem, familie og fritid, som også bidrar til å senke motivasjonen til personellet. Hvis forverres risikerer vi flere oppsigelser enn forsvarsevnen vår og forsvarsbudsjettet vårt vil tåle. Forsvaret blir ofte sett på som en ren utgiftspost siden verdiene som skapes ikke kan måles i kroner og øre. Dens første og viktigste oppgave er å skape sikkerhet for Norge og trygghet for befolkningen. Forsvaret bidrar også til å støtte den sivile beredskapen og kan stille med uunnværlig utstyr og kompetanse til å bruke det, under krisesituasjoner. Et troverdig forsvar gjør at ens regjering også stiller langt sterkere i diplomatiske forhandlinger og sørger for at vi blir tatt mer seriøst på den internasjonale arena. De sivilt ansatte i forsvaret utgjør en stor ressurs som ivaretar mye av funksjoner som vedlikehold, forsyning, verkstedtjenester, teknisk arbeid, basefunksjoner m.m. Sivilt ansatte innehar mye verdifull kompetanse og er en stabil arbeidskraft, noe som er viktig for å støtte den operative, spisse enden av forsvaret. Arbeiderpartiet er imot en privatisering og konkurranseutsetting innen disse viktige støttefunksjonene og mener at det på sikt vil svekke forsvarsevnen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Flere av de forsvarspolitiske enkeltsakene i forslaget vil behandles i den nye langtidsplanen for Forsvaret for perioden 2021–24. Solberg-regjeringen har dessverre nedprioritert hæren – viktige veivalg og investeringer har blitt utsatt og skjøvet ut i stadig nye utredninger. På Stortinget har Arbeiderpartiet fremmet vedtaks- og bevilgningsforslag for å styrke hæren og heimevernet – for hærens del både stridsvognkapasitet, helikopterstøtte og videreføring av hærens 2. bataljon på Skjold.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

368 Norge som internasjonal aktør *Arbeiderpartiet i Bergen*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- At Stortinget bør vurdere å innføre samme modell som i Nederland.
- Norsk bistand bør øke støtten og satse på offentlig utbygging av vann- og kloakksystemer og sanitærtjenester, særlig i urbane strøk.
- Norsk bistand skal satse på utbygging av vann, kloakk -og sanitærtjenester i utdanningssektoren.
- Arbeiderpartiet i Bergen støtter stortingsflertallets krav om at regjeringen legger frem en sak for Stortinget om signering og ratifikasjon av FN-traktaten som forbyr atomvåpen
- Norge skal arbeide for at NATO skal endre sin politikk vedrørende bruk av atomvåpen.

Begrunnelse:

Strategiske varer

Reglementet for eksport av strategiske varer må være så strengt at det kan forsvares i ettertid. Derfor skal vi ikke eksportere til autoritære regimer, land hvor grunnleggende menneskerettigheter brytes eller land som har stor sannsynlighet for å havne i væpnet konflikt. Norsk eksport av strategiske varer til autoritære regimer økte i løpet av 2016. Arbeiderpartiet i Bergen mener at det er viktig å øke kontrollen med eksport av strategiske varer. Derfor mener Arbeiderpartiet i Bergen at en bør vurdere å innføre

samme modell som i Nederland. De har et system der tilslag på eksportlisenser av våpen over en viss sum, ekskludert til de nærmeste allierte, rapporteres til parlamentet i et brev innen to uker fra søknaden er innvilget. En slik ordning kan skape større parlamentarisk kontroll.

Atomvåpenforbud

I 2017 vedtok FNs generalforsamling en internasjonal avtale som forbyr atomvåpen. FN åpnet opp for signering av avtalen, og over 50 stater har ratifisert avtalen. Norge, derimot, har valgt å ikke delta i forhandlingene eller å signere avtalen i likhet med de fleste NATO-land. Arbeiderpartiet i Bergen støtter stortingsflertallets krav om at regjeringen legger frem en sak for Stortinget om signering og ratifikasjon av FN-traktaten som forbyr atomvåpen, i løpet av stortingssesjonen 2017–2018. Saken skal inneholde en konkret vurdering av traktatens innhold opp mot gjeldende norske forsvarsplaner, og hvordan avtalen står i forhold til de juridiske og politiske rammebetingelsene som følger av Norges NATO-medlemskap. Arbeiderpartiet i Bergen mener Norge bør jobbe innad i NATO for å skape en enighet om avhending av atomvåpen.

Rent vann og gode sanitærforhold (FN's sjette bærekraftsmål)

Tilgang til grunnleggende sanitærtjenester er en menneskerettighet, og en forutsetning for et godt liv og en god helse. At alle mennesker har tilgang til rent vann er også helt essensielt for å nå alle utviklingsmål. I områder i verden hvor rent vann er mangelvare, er det særlig kvinner som gis den tunge oppgaven å skaffe vann til familien. Dette betyr at det særlig er kvinner og unge jenter som blir tvunget til å velge vekk utdanning, arbeid og ellers deltakelse i samfunnet. Imidlertid er det ikke bare den globale mangelen på rent vann som er med på å hindre en god global folkehelse og utvikling. Mangelen på solid infrastruktur som vann- og kloakksystemer, toaletter og avfallshåndtering er med på å spre sykdommer som hindrer folk i å leve trygge og friske liv. Arbeiderpartiet i Bergen vil derfor at norsk bistand skal arbeide målrettet for å sikre solide vann- og sanitærtjenester. En norsk bistandssatsning på vann- og sanitærtjenester vil sørge for at flere får mulighet til å ta utdanning og skape egne liv gjennom å delta i arbeidslivet. Gjennomgående er mangelen på tilgang på vann- og sanitærtjenester særlig negativt for kvinner. Ofte ligger det mye skam og tabu rundt sanitærtjenester og manglende tilgang på trygge toaletter øker sjansen for overgrep og voldtekt. Ved at norsk bistand ser viktigheten og jobber målrettet for vann- og sanitærtjenester kan verdenssamfunnet komme nærmere viktige utviklingsmål.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget dekker en rekke sider ved norsk utenriks-, sikkerhets- og utviklingspolitikk. Det nederlandske systemet for eksportkontroll av forsvarsmateriell skiller seg fra det norske ved at nederlandsk forsvarsindustri – i motsetning til norsk forsvarsindustri – så å si bare eksporterer enkeltkomponenter og ikke helhetlige forsvarsprodukter. Arbeiderpartiet har programfestet at vårt mål innen våpeneksport er å innføre sluttbrukererklæring fra alle land og arbeide for at dette blir norm i NATO. Oppfylging av FNs sjette bærekraftsmål om rent vann og gode sanitærforhold er en forutsetning for livskvalitet og god helse, men har hittil vært et forholdsvis lavt prioritert område i norsk humanitær- og utviklingsbistand. På Stortinget har Arbeiderpartiets syn vært at Norge per i dag som eneste NATO-land ikke bør signere atomforbudskonvensjonen i sin nåværende form. Samtidig har vi dannet flertall for å be regjeringen utrede konsekvensene for Norge av den nylig vedtatte konvensjonen for å få kartlagt hva den nye forbudskonvensjonen vil bety for Norges innsats for atomnedrustning og målet om en kjernevåpenfri verden.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

370 **Rettferdig system for internasjonal skattlegging**
Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag:

Arbeiderpartiet mener:

- At Norge må arbeide for et internasjonalt regelverk for enhetlig skattelegging av multinasjonale selskaper.
- At man må innføre tiltak som sikrer åpenhet, og som gir skatterådgivere opplysningsplikt for å hindre aggressiv skatteplanlegging og ulovlig kapitalflukt.
- At lover og regler må gjennomgås og revideres for å sikre bedrifters opplysningsplikt og transparens.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet er opptatt av et rettferdig skattesystem, og at også multinasjonale selskap betaler sin del til fellesskapet. Slik er det ikke i dag. Ved hjelp av avanserte selskapskonstruksjoner og manglende internasjonal transparens kan multinasjonale selskap minimere skattekostnadene sine, og skjule store overskudd i land med lav skatt og høyt hemmelighold. Det er estimert at 500 milliarder dollar går tapt i skatteinntekter fra multinasjonale selskap hvert år. Dagens skattesystem er beregnet på en verden der internett ikke fantes og transaksjonene var færre, langsommere og mindre enn i dag. Systemet er et dårlig verktøy for skattlegging av selskaper i dagens moderne økonomi. Et mer oppdatert skattesystem vil gjøre det enklere å skattlegge store konsern under ett, slik at det er det samlede overskuddet som kommer til beskatning. Moderne teknologi og regnskapsføring gjør det enkelt med beregningsnøkler slik at den reelle skatten kan beregnes for hvert enkelt land. Med en slik tilnærming blir det vanskeligere for selskapene å flytte overskudd for å unngå skatt, og tilnærmingen til store konsern vil være i tråd med hvordan selskapene selv opererer. Norsk lovverk må videre tilpasses og skjerpes slik at utenlandske selskaper som har virksomhet i Norge og norske selskap med internasjonal virksomhet pålegges nødvendig transparens og innsyn. Arbeiderpartiet mener det er nødvendig med en gjennomgang og revisjon av rapporteringsbestemmelsene i regnskaps- og verdipapirhandelloven slik at skatteplanlegging og kreativ bokføring begrenses til et minimum

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Det inneværende partiprogrammet inneholder en rekke mål og tiltak for å forbedre systemet for internasjonal skattelegging. På Stortinget er saksfeltet prioritert både av finans- og utenriksfraksjonen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

377 **Okkupasjonen av Palestina**
AUF i Hordaland

Forslag:

Arbeiderpartiet krever at okkupasjonen av Palestina oppheves, og at det gjennomføres full stans i bygging av bosettinger og utviding av eksisterende.

Begrunnelse:

Konflikten mellom Israel og Palestina er en av verdens lengstvarende konflikter. 25 år etter Oslo-

avtalens undertegnelse har situasjonen forverret seg for palestinerne. Okkupasjonen, blokaden av Gaza og den folkerettsstridige muren gjennom Vestbredden frarøver palestinerne friheten over egne liv, og gjør etableringen av en palestinsk stat stadig vanskeligere. Norge vil som et ledd i kampen for palestinerne frigjøre anerkjenne Palestina som stat, kreve at muren rives og at okkupasjonen oppheves. Den største trusselen mot en fredelig tostatsløsning er byggingen av nye og utvidelsen av eksisterende bosettinger. Eksemplene er mange på at bosettere ødelegger hus og hjem, bruker vold mot palestinere og at situasjonen i all hovedsak blir til det verre for det allerede svært utsatte palestinske folk. Det nyeste av Israels planer om nye bosettinger er i et beduinområde kalt E1-sonen. Dersom landsbyene i dette beduinområdet rives og menneskene som bor der blir drevet på flukt fra sine hjem, vil hele tostatsløsningen være i spill. Det er derfor helt nødvendig at Norge krever full stans i bygging og utvidelse av bosettinger og tar opp beduinenes rettigheter.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Kravet om stans i bygging og utviding av de ulovlige bosetningene og en oppheving av okkupasjonen gjennom en framforhandlet fredsavtale er i tråd med Arbeiderpartiets politikk i konflikten mellom Israel og palestinerne.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

378 Stopp Israels okkupasjonspolitik! *AUF i Hordaland*

Forslag:

Arbeiderpartiet mener Norge må kritisere Israels brudd på grunnleggende menneskerettigheter, forakt for demokratiske prinsipper samt utstrakt bruk av volds- og maktovergrep rettet mot barn og unge.

Begrunnelse:

En sentral del av Israels okkupasjonspolitik er å bygge murer på tvers av palestinsk jord som gjør hverdagslivet vanskelig for palestinere og er systematisk undertrykkelse av det palestinske folk. Murene skiller familier fra hverandre, bønder fra jorda si og palestinere fra hjemmene sine. For å passere gjennom muren må palestinerne reise gjennom checkpoints som kontrolleres av tungt bevæpnet israelsk militære. Behandlingen de opplever der er alt fra plutselige endringer i åpningstider, til å få eiendeler konfiskert, i tillegg til at man kjenner til en lang rekke episoder med brutal behandling og grov voldsbruk rettet mot barn såvel som voksne. Flere hundre palestinske barn sitter i dag fengslet for det som i følge rapporter er urimelige grunnlag, ofte etter arrestasjoner gjennomført på brutalt vis. At Israel skiller mellom 16 og 18 år som myndighetsalder mellom henholdsvis israelere og palestinere, samt henholdsvis 12 og 14 år som deres kriminelle lavalder, er eksempler på systematisk forskjellsbehandling. Tiden er overmoden for at Norge må ta rapportene om mangelfull og urettferdig domstolsbehandling av barns saker i det israelske rettssystemet på alvor og kritisere den internasjonalt. Palestiner og israelere må stå like for loven. Humanitære hjelpeorganisasjoner må sikres tilgang inn til Gaza, og det må legges press for å sikre pressefrihet og journalisters adgang inn til Gaza. Norge må ta initiativ for å sikre at internasjonale aktører legger press for å sikre dette.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Kritikken av Israels folkerettsstridige okkupasjon av palestinske landområder, blokaden av Gaza og menneskerettighetsbrudd i de okkuperte palestinske områdene er i tråd med Arbeiderpartiets politikk i konflikten mellom Israel og palestinerne.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

379**Bistand***AUF i Hordaland***Forslag:**

- At Norge skal opprette et internasjonalt fond som satser på utbygging av vann, kloakk og sanitærtjenester, hvor målet skal være tilstrekkelig tilgang til rent vann og sanitærtjenester for alle
- At norsk bistand bør øke støtten og øremerke midler til offentlig utbygging av vann- og kloakksystemer og sanitærtjenester, særlig i urbane strøk. Slike bistandsprosjekter bør lages etter modellen til Skatt for utvikling, der kompetanseoverføring står sentralt
- At alle norske bistandsprosjekter som omhandler vann og sanitærtjenester skal inkludere lokale fremtidige brukere av prosjekter, hvor særlig kvinner er representert

Begrunnelse:

Tilgang til grunnleggende vann og sanitærtjenester er en menneskerettighet og forutsetning for et godt liv og en god helse. Hver dag er over en million mennesker på leting etter vann og må samle sitt daglige forbruk der de kan finne det. Forurenset vann dreper om lag 6 000 mennesker daglig, de fleste av dem barn under 5 år. 1,8 milliarder mennesker drikker skittent vann hver dag, og 30 % av verdens befolkning mangler et skikkelig sted å gå på do. Millioner av kvinner bruker flere timer hver eneste dag på å skaffe vann til seg selv, familien og husholdningen, noe som får konsekvenser for deres mulighet til deltakelse i arbeidslivet, skole, demokrati og samfunnet for øvrig. I følge FNs bærekraftsmål 6 skal vi innen 2030 sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle. Dette er også en forutsetning for en rekke andre bærekraftsmål, som redusert ulikhet, god utdanning, likestilling og fredelige samfunn. Likevel har øremerket bistand til vann og sanitær sunket globalt med 21 % siden 2012. Om vi skal være i nærheten av å møte FNs bærekraftsmål må ambisjonsnivået og innsatsen styrkes betraktelig

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Oppfylging av FNs sjette bærekraftsmål om rent vann og gode sanitærforhold er en forutsetning for livskvalitet og god helse, men har hittil vært et forholdsvis lavt prioritert område i norsk humanitær- og utviklingsbistand.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

380 **Solidaritet med verdens kvinner**
AUF i Hordaland

Forslag:

At Norge skal etablere et fond på 1 mrd i året for seksuell og reproduktiv helse som skal gjøre familieplanlegging gjennom tilgang på prevensjon mulig for kvinner over hele verden.

Begrunnelse:

Reproduktiv helse handler om beskyttelse mot seksuelt overførbare sykdommer, muligheten til familieplanlegging og prevensjon samt trygg graviditet og fødsel. Reproduktive rettigheter er retten til informasjon om og tilgang til prevensjon og rett til tilpasset helsehjelp. Kvinners sosiale og økonomiske frigjøring henger tett sammen med muligheten til å styre egen fruktbarhet og familieplanlegging. I tillegg må alle kvinner leve liv frie fra vold og overgrep. Norge må arbeide for å bedre kvinners reproduktive helse gjennom å lede an en internasjonal kampanje for å forsvare og styrke de reproduktive rettighetene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Trump-administrasjonens dramatiske finansieringskutt i januar 2017 har fått alvorlige følger for den internasjonale innsatsen for kvinners rett til å bestemme over egen kropp og tilgang på trygge aborter. Kvinners seksuelle og reproduktive rettigheter har vært det viktigste satsingsområdet i utviklingspolitikken i Arbeiderpartiets alternative statsbudsjetter både for 2018 og 2019.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

381 **Kurdistan**
AUF i Hordaland

Forslag:

Norge skal støtte det kurdiske folket gjennom å ta en lederrolle og legge til rette for samtaler om kurdernes rettigheter med de berørte landene Norge skal fordømme at den kurdiske befolkningen blir straffet for å utøve språk og kultur. Norge skal jobbe for at Kurdistan får observatørstatus i FN Norge skal støtte de demokratiske kreftene i Kurdistan i arbeidet med etableringen av en selvstendig stat.

Begrunnelse:

I dag utgjør kurderne i Irak, Iran, Syria og Tyrkia omtrent 30 millioner mennesker, og er den største folkegruppen uten egen nasjonalstat. Kurdere i Irak, Iran, Syria og Tyrkia har blitt undertrykket politisk, økonomisk og kulturelt gjennom historien. Arbeiderpartiet vil ta en lederrolle og legge til rette for samtaler om kurdernes rettigheter med disse landene, samt støtte de demokratiske kreftene i Kurdistan i arbeidet med etableringen av en selvstendig stat. Kurdistan har over de siste 10 årene tatt markante skritt i demokratisk retning og er en av de demokratiske og stabile kreftene i regionen. Det er viktig at norske myndigheter opprettholder en tett politisk dialog med myndighetene i Kurdistan-regionen. Samarbeidet skjer i dag på både humanitært og sikkerhetspolitisk grunnlag, og bidrar til utvikling på flere nivåer i samfunnet. Mens kurderne i Tyrkia og Iran hadde selvstyre, respektivt i 1927 og 1947, har kurderne i Irak hatt et autonomt selvstyre siden 2005. Arbeiderpartiet mener det at Tyrkia, Iran og Irak har hatt og har former for selvstyre, viser at de formelle vilkårene for en stat er mulig å oppfylle, men at det mangler

politisk vilje for å gjennomføre og realisere.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Landsmøtet i 2017 vedtok at Arbeiderpartiet krever at kurdernes sikkerhet, sosiale og økonomiske rettigheter må trygges, i Tyrkia og i regionen. Siden forrige landsmøte har Arbeiderpartiet blant annet fulgt opp vårt HDP, vårt pro-kurdiske søsterparti i Tyrkia, hvor flere parlamentsmedlemmer og store deler av partiledelsen sitter fengslet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

382 Konflikten i Myanmar *AUF i Hordaland*

Forslag:

Norge må ta opp behandlingen av rohingya-folket med myndighetene i Myanmar Norge må gi bistand til rohingya-leirene som er etablert i og rundt Myanmar Norge skal kjempe i internasjonale fora for at rohingyaene skal få flyktningstatus i tråd med FNs flyktningkonvensjon, samt få status som etnisk folkeslag.

Begrunnelse:

Rohingya-folket er et folkeslag i Myanmar, som i hovedsak er muslimer. De utgjør en etnisk og religiøs minoritet i landet. Folkeslaget har i flere perioder blitt utsatt for vold, forfølgelse og konflikt som har ført til masseflukt, spesielt til nabolandet Bangladesh. Siden slutten av august 2017 har militæret i Myanmar begått drap, voldtekter, vilkårlige pågripelser og satt fyr på hundrevis av hjem i rohingya-landsbyer nord i Rakhine-staten, og drevet mer enn 650.000 rohingyaer på flukt til nabolandet Bangladesh. Rohingyaene anerkjennes ikke som etnisk minoritet i det buddhistiske landet. Så godt som alle nektes statsborgerskap, har begrenset adgang til utdanning og helsevesen, nektes arbeid i det offentlige og må søke om tillatelse for å inngå ekteskap. I følge FN er rohingya-folket verdens mest forfulgte minoritet. Arbeiderpartiet mener Myanmars militære og myndigheters behandling av rohingya-folket er grunnleggende feil og strider med FNs menneskerettighetskonvensjon.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Overgrepene mot rohingya-folket i Myanmar utgjør i seg selv et svært alvorlig brudd på grunnleggende menneskerettigheter, men er også et alvorlig tilbakeskritt for de siste års demokratiske framskritt i Myanmar.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

383

Swaziland

AUF i Hordaland

Forslag:

At Norge skal rette internasjonal kritikk mot kong Mswati av Swaziland for å neglisjere sitt eget folks sult, for at opposisjonelle stemmer og fagforeningsleder i landet forfølges og for at arbeidet med å stanse HIV- og AIDS-epidemien i landet ikke prioriteres.

Begrunnelse:

Swaziland er et av verdens siste absolutte monarki og Kong Mswati av Swaziland har tilnærmet eneveddig makt. Mens folket i Swaziland lider under delvis svært dyp fattigdom, lever kongen et utagerende luksusliv. Samtidig har landet verdens høyeste andel HIV og AIDS-smittede og arbeidet med å behandle smittede og forebygge spredning har tilnærmet ingen prioritet. Samtidig er innbyggerne i Swaziland tvunget til å følge kongens ordre, og landets innbyggere har liten mulighet til opposisjon og organisering av politisk motstand. Fagforeningsledere og opposisjonelle politiske krefter forfølges, og Norge må på den internasjonale arena ta et større ansvar for å sikre folket i Swaziland grunnleggende humanitære behov, trygghet og menneskerettigheter.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Norge har ikke egen ambassade i Swaziland, men kontakten med myndighetene følges opp av Norges ambassade i Maputo i nabolandet Mosambik. Selv om de offisielle kontaktene mellom Norge og Swaziland er begrensede, har både LO og AUF et viktig og fortjenestefullt engasjement i landet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

384

Våpenpolitikk

AUF i Hordaland

Forslag:

At Norge må innføre full stans i eksport av forsvarsmateriell, inkludert flerbruksvarer, til landene som deltar i den saudi-ledede koalisjonen i Jemen. At Norge må innføre krav om sluttbrukererklæring for eksport til NATO-land, og forsvarsmateriell som allerede er eksportert må granskes for å få klarhet i om norske varer har bidratt til brudd på humanitærretten

Begrunnelse:

Over 22 millioner mennesker i Jemen har behov for humanitær hjelp etter flere år med brutal krigføring i landet. Norge har solgt både A- og B-materiell, samt flerbruksvarer til landene i den saudi-ledede koalisjonen. Partene i krigen har stått for omfattende brudd på humanitærretten, og Norge kan ikke være leverandør av noen form for materiell som brukes til krigføring i Jemen. For å hindre at våpen Norge selger til NATO-land brukes av de samme partene rammet av en norsk eksportstans, bør det innføres sluttbrukerklæringer på salg av norsk materiell også til medlemsland av NATO. Av de varene som allerede er solgt til partene i konflikten, bør norske myndigheter granske hvorvidt norske varer har vært brukt til brudd på humanitærretten.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet på Stortinget har i praksis allerede fått gjennomført forslaget ved å presse regjeringen til å stanse all norsk forsvarsekspert til Saudi-Arabia og De forente arabiske emirater, de to største militære deltakerne i Jemen-krigen. Arbeiderpartiet har programfestet at vårt mål innen våpeneksport er å innføre sluttbrukererklæring fra alle land og arbeide for at dette blir norm i NATO.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

433

Anerkjenn Palestina!

Trondheim Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet skal intensivere arbeidet med å anerkjenne Palestina som egen stat.

Begrunnelse:

I 2017 var det femti år siden Israels okkupasjon av Palestina. En fredelig løsning på konflikten stiller krav til begge parter. Israel må bære et tydeligere ansvar for befolkningen de holder under okkupasjon. Rakettangrep og terroranslag mot Israel må opphøre. Arbeiderpartiet mener at to stater, som eksisterer fredelig side om side, er den beste løsningen på konflikten mellom Israel og Palestina. Siden Oslo-avtalen ble undertegnet, har det imidlertid vært lite fremdrift i fredsforhandlingene, og kreftene som motarbeider to-stats løsningen har vokst i styrke. I praksis lever folk i området i en enstatsrealitet med ulike rettigheter for ulikt folk. Økte bosetninger gjør at det blir stadig mindre palestinsk land igjen på Vestbredden. I takt med at det blir mindre land igjen for å etablere en palestinsk stat, mister tostatsløsningen også legitimitet blant palestinerne. En fredelig løsning på konflikten stiller krav til begge parter. Over halvparten av verdens nasjoner har nå anerkjent Palestina som egen stat. Ett av unntakene er USA; Trump har i stedet for anerkjent Jerusalem som Israels hovedstad. Et annet av unntakene er Norge, heller ikke vi har anerkjent staten Palestina. Israel bygger systematisk bosettinger inne på palestinsk jord på Vestbredden, samtidig som Hamas fortsetter med å skyte raketter inn i Israel.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Det er regjeringen som på Norges vegne har ansvaret for formelt å anerkjenne andre stater. Vedtaket på landsmøtet i 2017: «Arbeiderpartiet støtter opprettelsen av en palestinsk stat. Vi vil ikke lenger sette en endelig avtale som premiss for å anerkjenne en palestinsk stat. Når Arbeiderpartiet får regjeringsansvar og det ikke har skjedd en reell framgang i fredsprosessen mot en tostatsløsning, og byggingen av de folkerettsstridige bosetningene fortsetter, bør Norge sette i gang en prosess for anerkjennelse av Palestina som selvstendig stat, på et tidspunkt hvor dette kan skape fremgang i fredsprosessen.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

467 Strategiske varer
*AUF i Trøndelag***Forslag:**

Arbeiderpartiet er tilhenger av at Norge skal ha en egen forsvarsindustri – av beredskapshensyn for vårt eget forsvar, for viktige arbeidsplasser og eksportinntekter, og for å kunne utnytte forsvarsindustriens teknologiutvikling i andre bransjer. Samtidig skal Norge ha et meget strengt og tydelig regelverk for eksport av strategiske varer. Våpen skal ikke selges til land hvor det er krig eller krig truer eller til land hvor det er påvist alvorlige brudd på menneskerettighetene. Målet er å innføre sluttbrukererklæring for alle land og vi vil arbeide for at dette blir en norm internt i NATO. Arbeiderpartiet mener Norge bør være en pådriver for å øke oppslutningen om og styrke gjennomføringen av FNs våpenhandelstraktat.

Arbeiderpartiet vil:

- At Norge bør lede an for å få etablert et internasjonalt regelverk som følger og regulerer den teknologiske utviklingen av hel- og halvautonome våpensystem
- At Norge stanser all eksport av våpen og forsvarsmateriell til land som deltar i borgerkrigen i Jemen
- Det skal kreves sluttbrukererklæring fra alle land vi eksporterer strategiske varer til og arbeide for at dette blir normen internt i NATO

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Forslagsteksten er i stor grad en direkte gjengivelse av Arbeiderpartiets vedtatte politikk på dette området. På Stortinget har Arbeiderpartiet i praksis allerede fått gjennomført forslagets underpunkt om Jemen-krigen ved å presse regjeringen til å stanse all norsk forsvarseksport til Saudi-Arabia og De forente arabiske emirater, de to største militære deltakerne i Jemen-krigen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

468 Palestina
*AUF i Trøndelag***Forslag:**

I 2017 var det femti år siden Israels okkupasjon av Palestina. Arbeiderpartiet fordømmer staten Israels okkupasjon, undertrykking og brudd på folkerettsstridige prinsipper. På tross av FN- resolusjoner og uttalelser fra den internasjonale domstolen i Haag, forverrer staten Israel stadig sin okkupasjonspolitikk. Ulovlige bosettinger utvides, byggingen av muren fortsetter, palestinerne utsettes for daglig trakassering og møter store hindringer i sine dagligliv. Dette er en politikk Arbeiderpartiet ikke kan støtte opp

under. Arbeiderpartiet oppfordrer Stortinget til å vedta en handelsboikott av varer og tjenester produsert på okkupert område, inntil staten Israel innfrir vedtatte FN resolusjoner. Arbeiderpartiet vil boikotte varer og tjenester produsert på okkuperte områder. En fredelig løsning på konflikten stiller krav til begge parter. Over halvparten av verdens nasjoner har nå anerkjent Palestina som egen stat. Ett av unntakene er USA; Trump har i stedet for anerkjent Jerusalem som Israels hovedstad. Ett annet av unntakene er Norge, heller ikke vi har anerkjent staten Palestina.

Arbeiderpartiet vil:

- Anerkjenne Palestina som en selvstendig stat
- Legge press på at norske myndigheter skal anerkjenne Palestina som en selvstendig stat
- Boikotte alle israelske varer produsert på okkupert palestinsk jord
- Norge skal arbeide for å innføre omforente restriksjoner på varer som er produsert på okkupert land, og ønsker merking av produkter som er tilvirket i bosettingene for å gi konsumenter mulighet til å ikke kjøpe disse produktene
- At Norge ikke skal akseptere at israelske myndigheter behandler norske statsborgere ulikt avhengig av deres opprinnelse

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Det er regjeringen som på Norges vegne har ansvaret for formelt å anerkjenne andre stater.

Vedtaket på landsmøtet i 2017: «Arbeiderpartiet støtter opprettelsen av en palestinsk stat. Vi vil ikke lenger sette en endelig avtale som premiss for å anerkjenne en palestinsk stat. Når Arbeiderpartiet får regjeringsansvar og det ikke har skjedd en reell framgang i fredsprosessen mot en tostatsløsning, og byggingen av de folkerettsstridige bosettingene fortsetter, bør Norge sette i gang en prosess for anerkjennelse av Palestina som selvstendig stat, på et tidspunkt hvor dette kan skape fremgang i fredsprosessen.»

Arbeiderpartiet er motstandere av en generell boikott av Israel eller israelske varer. Vår politikk vedtatt av landsmøtet i 2017 og fulgt opp av stortingsgruppa bl.a. gjennom framlegging av vedtaksforslag i Stortinget:

«Arbeiderpartiet er positive til merking av produkter som er tilvirket i bosettingene for å gi konsumenter mulighet til ikke å kjøpe disse produktene. Israelsk verdiskapning på okkupert land er ikke omfattet av handelsavtalen Norge og øvrige EFTA-land har med Israel.

Norske myndigheter må utarbeide en skriftlig anbefaling til norsk næringsliv som fraråder økonomisk samkvem som støtter opp om ulovlig bosettingsvirksomhet, og andre folkeretts- og menneskerettighetsbrudd i de okkuperte palestinske områdene. Det må samtidig arbeides videre internasjonalt for å innføre omforente restriksjoner på varer som er produsert på okkupert land.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- At Norge støtter forbudet som foreligger i FN,
- At vi skal lede an i arbeidet for atomvåpennedrusting i NATO-alliansen, og påvirke prosessen i arbeidet mot et nytt strategisk konsept for NATO i 2020

Begrunnelse:

I 2016 besluttet FNs generalforsamling å starte forhandlinger i 2017 om en internasjonal avtale som forbyr atomvåpen og som legger til rette for å avskaffe dem, på linje med forbudene mot kjemiske og biologiske våpen. 7. juli 2017 endte forhandlingene med et historisk vedtak om å forby atomvåpen. 122 stater stemte for avtalen. FN åpnet for signering av avtalen 20. september. 50 stater signerte første dag - så langt har 56 stater signert avtalen (per 10.01.18). Forbudsavtalen blir gjeldende folkerett så snart 50 stater har ratifisert forbudet. Norge har boikottet både forhandlingene og avtalen, sammen med atomvåpenstatene og de fleste NATO-land (med unntak av Nederland). FN-traktaten som forbyr atomvåpen har vært et direkte 17 resultat av det såkalte humanitære initiativet, som startet med en konferanse i Oslo i 2013 under den forrige regjeringen. Arbeiderpartiets linje har til nå vært at man støtter et atomvåpenforbud, men ikke det forbudet som nå foreligger i FN. Det er trist at Arbeiderpartiet dermed støtter regjeringens «historieomskriving» om at det ikke var meningen at det humanitære initiativet skulle føre til en forbudsprosess. Det har vært tydelig at land og sivilsamfunn som de samarbeidet med ønsket en forbudsprosess fra starten av. Hvis Arbeiderpartiet skal være for et forbud, på kort eller lang sikt, er det dette forbudet vi må ta stilling til. Det vil ikke være mulig for Norge å starte en ny prosess for et annet forbud på et senere tidspunkt. De 122 landene som stemte for FN-forbudet kommer ikke til å starte en ny prosess når Norge får ny regjering. Arbeiderpartiet har alltid vært en pådriver for at Norge skal være i førersetet i viktige internasjonale fredsforhandlinger. Det er på tide at Arbeiderpartiet anerkjenner viktigheten av en atomvåpenfri verden ved å slutte seg til den gjeldende forbudsavtalen. Bare da blir en atomvåpenfri verden mulig!

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Atomvåpenpolitikken vedtatt av landsmøtet i 2017: «Atomvåpen utgjør en latent trussel mot hele menneskehetens eksistens, og det er uakseptabelt at arbeidet for nedrustning og ikke-spredning nærmest har stoppet opp. I stedet ser vi at atom-maktene fornyer sine arsenaler, og at nye taktiske atomvåpen varsles utplassert. Mengden atomvåpen og manglende fremdrift for nedrustning av de store arsenalene øker sjansen for at de enten brukes, spres til nye land, eller at det skjer uhell med enorme humanitære konsekvenser. Arbeidet med ikke-spredning svekkes også ved at nedrustningsforpliktelsene i NPT ikke etterfølges.

Arbeiderpartiet går inn for at Norge igjen inntar en ledende rolle i det internasjonale nedrustningsarbeidet. Det må legges press på atommaktene for at de skal ruste ned. Norge bør arbeide for at Iran-avtalen, som sikrer fredelig bruk av Irans kjernefysiske materiale, opprettholdes.

Arbeiderpartiet vil jobbe aktivt for balansert og gjensidig atomnedrustning innen rammen av ikkespredningsavtalen NPT, med et langsiktig mål om et internasjonalt forbud mot kjernevåpen. Vi vil arbeide aktivt for et strengt internasjonalt regelverk og etterlevelse av forpliktelser knyttet til biologiske og kjemiske våpen.»

På Stortinget har Arbeiderpartiets syn vært at Norge per i dag som eneste NATO-land ikke bør signere atomforbudskonvensjonen i sin nåværende form. Samtidig har vi dannet flertall for å be regjeringen utrede konsekvensene for Norge av den nylig vedtatte konvensjonen for å få kartlagt hva den nye

forbudskonvensjonen vil bety for Norges innsats for atomnedrustning og målet om en kjernevåpenfri verden.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

541 Atomvåpenforbud *Hordaland Arbeiderparti*

Forslag:

En Ap-ledet regjeringen må legge frem en sak for Stortinget om signering og ratifisering av FN-traktaten som forbyr atomvåpen. Samtidig skal Norge arbeide aktivt innad i NATO for nedrustning.

Begrunnelse:

I 2017 kom FN fram til et historisk vedtak om en internasjonal avtale som forbyr atomvåpen. Flere land i verden har signert avtalen, mens Norge har boikottet både forhandlingene og avtalen, i likhet med de fleste NATO land. Arbeiderpartiet støtter stortingsflertallets krav om at regjeringen legger frem en sak for Stortinget om signering og ratifikasjon av FN – traktaten som forbyr atomvåpen. Saken skal inneholde en konkret vurdering av traktatens innhold opp mot gjeldene norske forsvarsplaner, og hvordan avtalen står i forhold til de juridiske og politiske rammebetingelsene som følger av Norges NATO-medlemskap. Videre bør Norge jobbe innad i NATO for å skape en enighet om arbeidet for nedrustning.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Atomvåpenpolitikken vedtatt av landsmøtet i 2017: «Atomvåpen utgjør en latent trussel mot hele menneskehetens eksistens, og det er uakseptabelt at arbeidet for nedrustning og ikke-spredning nærmest har stoppet opp. I stedet ser vi at atom-maktene fornyer sine arsenaler, og at nye taktiske atomvåpen varsles utplassert. Mengden atomvåpen og manglende fremdrift for nedrustning av de store arsenalene øker sjansen for at de enten brukes, spres til nye land, eller at det skjer uhell med enorme humanitære konsekvenser. Arbeidet med ikke-spredning svekkes også ved at nedrustningsforpliktelsene i NPT ikke etterfølges.

Arbeiderpartiet går inn for at Norge igjen inntar en ledende rolle i det internasjonale nedrustningsarbeidet. Det må legges press på atommaktene for at de skal ruste ned. Norge bør arbeide for at Iran-avtalen, som sikrer fredelig bruk av Irans kjernefysiske materiale, opprettholdes.

Arbeiderpartiet vil jobbe aktivt for balansert og gjensidig atomnedrustning innen rammen av ikkespredningsavtalen NPT, med et langsiktig mål om et internasjonalt forbud mot kjernevåpen. Vi vil arbeide aktivt for et strengt internasjonalt regelverk og etterlevelse av forpliktelser knyttet til biologiske og kjemiske våpen.»

På Stortinget har Arbeiderpartiets syn vært at Norge per i dag som eneste NATO-land ikke bør signere atomforbudskonvensjonen i sin nåværende form. Samtidig har vi dannet flertall for å be regjeringen utrede konsekvensene for Norge av den nylig vedtatte konvensjonen for å få kartlagt hva den nye forbudskonvensjonen vil bety for Norges innsats for atomnedrustning og målet om en kjernevåpenfri verden.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

542**Utviklingspolitikk***Hordaland Arbeiderparti***Forslag:**

Norge bør øke bistanden og støtten til utbygging av vann- og kloakksystemer og sanitært tilbud, særlig i urbane strøk og i tilknytning til skoler.

Begrunnelse:

Tilgang til grunnleggende sanitærtjenester er en menneskerettighet, og en forutsetning for et godt liv og en god helse. At alle mennesker har tilgang til rent vann er også helt essensielt for å nå alle utviklingsmål. I områder i verden hvor rent vann er mangelvare, er det særlig kvinner som blir tvunget til å velge vekk utdanning, arbeid og ellers deltakelse i samfunnet. Det er ikke bare den globale mangelen på rent vann som er med på å hindre en god global folkehelse og utvikling. Mangelen på solid infrastruktur som vann- og kloakksystemer, toaletter og avfallshåndtering er med på å spre sykdommer som hindrer folk i å leve trygge og friske liv. Arbeiderparti mener derfor at norsk bistand må arbeide målrettet for å sikre solide vann – og sanitærtjenester. Ved å sikre vann - og sanitærtjenester til flere vil vi kunne redusere høye utgifter knyttet til helse, redusert arbeidskapasitet, barnedødelighet og tapt utdanning blant jenter. En norsk bistandssatsning på vann -og sanitærtjenester vil gripe ved roten av problemet med grunnleggende urettferdighet i verden, nettopp ved at flere får mulighet til å ta utdanning og skape sin egen fremtid gjennom deltakelse i arbeidslivet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Oppfylging av FNs sjette bærekraftsmål om rent vann og gode sanitærforhold er en forutsetning for livskvalitet og god helse, men har hittil vært et forholdsvis lavt prioritert område i norsk humanitær- og utviklingsbistand.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

543**Jemen***Hordaland Arbeiderparti***Forslag:**

Forslag: Norge må ta initiativ til et FN-oppdrag med fredsbevarende styrker for å stoppe konflikten i Jemen. Blokader som hindrer at livsviktig nødhjelp når frem skal regnes som en forbrytelse mot menneskeheten på lik linje med folkemord. Frem til blokaden av nødhjelp opphører må Norge stanse all handel med Saudi-Arabia, og ta initiativ til en internasjonal handelsboikott. Norge må i tillegg legge økt press på USA, Storbritannia og Frankrike som indirekte støtter Saudi- Arabia sine ugjerninger i Jemen.

Begrunnelse:

Hvert år mister millioner av mennesker livet i humanitære kriser rundt om i verden. Uten medienes søkelys blir noen kriser fort glemt. Hordaland Arbeiderparti mener det er viktig å sette søkelyset på

glemte konflikter og bidra med bistand. Jemen I 2015 brøt det ut en borgerkrig i Jemen. Partene i konflikten er hovedsakelig myndighetene i Jemen og Houthis-bevegelsen. Jemens naboland Saudi-Arabia er også involvert i konflikten og har samlet en koalisjon bestående av flere vestlige land, som USA, Storbritannia og Frankrike. Borgerkrigen i Jemen blir av FN omtalt som verdens største humanitære krise. Tall fra FN viser at 10 000 mennesker har mistet livet som følge av bombetoktene til den Saudi-Arabia- ledende koalisjonen. Selv om USA, Storbritannia og Frankrike kun har bidratt med økt våpensalg og etterretning, mener Hordaland Arbeiderparti at disse landene også har en del av ansvaret for at så mange uskyldige har mistet livet. Etter snart tre år med borgerkrig er 3 millioner mennesker drevet på flukt, de fleste av disse er internt fordrevne. I tillegg har 80% av befolkningen behov for humanitær hjelp. Situasjonen i Jemen har blitt kraftig forverret etter at Saudi-Arabia med sine allierte innførte en blokad av landet. Denne blokaden rammer også hjelpeorganisasjoner som forsøker å nå frem med nødhjelp til de hardest rammende. Mangelen på tilgang til mat, rent vann og medisiner har kostet mange menneskeliv. Arbeiderparti mener at en blokad som fører til at livsviktig humanitær hjelp ikke når fram, må regnes som en alvorlig forbrytelse mot menneskeheten på lik linje med folkemord. Norge må derfor stanse all sin eksport og import med Saudi-Arabia inn til blokade blir opphevet. Norge må også legge økt press på de landene som støtter Saudi- Arabias blokade.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I desember 2018 ble det avholdt fredsforhandlinger utenfor Stockholm med representanter fra de krigførende partene i Jemen. Framskrittene i forhandlingsprosessen har hittil vært små, men en egen FN-operasjon vil åpenbart kunne bli en del av løsningen på den brutale borgerkrigen. På Stortinget har Arbeiderpartiet i praksis allerede fått gjennomført forslaget underpunkt om Jemen-krigen ved å presse regjeringen til å stanse all norsk forsvarsekspert til Saudi-Arabia og De forente arabiske emirater, de to største militære deltakerne i Jemen-krigen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

544

Swaziland

Hordaland Arbeiderparti

Forslag:

Norge skal jobbe for at befolkningen i Swaziland skal gis yringsfrihet og organisasjonsfrihet. Det må gjennomføres demokratiske valg med FN observatører til stede. Norge må ta initiv til et internasjonalt samarbeid for å fremme demokratiske endringer i Swaziland, og handelsboikott sammen med andre sanksjoner på eksporten vurderes.

Begrunnelse:

Swaziland er et av de siste eneveldige kongedømmene i verden. Landet har en frodig natur, rike naturressurser og har, sammenlignet med regionen forøvrig, en relativt høy BNP per innbygger. Men ressursene som finnes eies av de få, og livet for de mange er preget av ufrihet og fattigdom, i et land hvor ulikheten mellom fattig og rik er enorm. Swaziland styres av kong Mswati, og skattene som tas inn brukes i stor grad til å finansiere kongens luksustilværelse. Dette skjer parallelt med at 42 % av befolkningen lever i ekstrem fattigdom, 27 % er underernært og forventet levealder i landet er 49 år. Organisasjoner som jobber for menneskerettigheter, demokrati og frihet trenger derfor sterk støtte i sitt grasrotarbeid. Det er hverken demokrati, yringsfrihet eller organisasjonsfrihet i Swaziland. Organisasjoner og bevegelser som er for høylytt og kritisk mot regimet, risikerer å bli satt i fengsel eller torturert. Fagbevegelsen i Swaziland gjør et viktig arbeid fordi fagforeningene tidvis har hatt noe større

anledning til å fungere som organisasjoner enn andre, men arbeider under konstant frykt for regimets reaksjoner. Swaziland har tilsynelatende en sterk BNP, men økonomien kontrolleres av kongen. Eksport av sukker til Europa er en viktig inntekt, og ellers henger Swazilands økonomi tett sammen med Sør-Afrika. Hordaland arbeiderparti mener at det må arbeides for å demokratiutvikling i Swaziland.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Norge har ikke egen ambassade i Swaziland, men kontakten med myndighetene følges opp av Norges ambassade i Maputo i nabolandet Mosambik. Selv om de offisielle kontaktene mellom Norge og Swaziland er begrensede, har både LO og AUF et viktig og fortjenestefullt engasjement i landet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

545

Kashmir

Hordaland Arbeiderparti

Forslag:

Norge skal jobbe aktivt for at India overholder menneskerettighetene i Kashmir etter FN-pakten de har forpliktet seg til.

Begrunnelse:

Konflikten i Kashmir området strekker seg tilbake til 1947 da delingen mellom det britisk-koloniserte India fant sted. Delingen førte til politisk uenighet mellom de nye partene, nemlig det muslimske Pakistan og det hinduistiske India. Den sentrale uenigheten i konflikten har vært om hvem av partene som skal ha kontroll over regionen Kashmir. Det oppstod væpnet krig mellom partene og FN har vært innblandet. Det ble vedtatt at det skulle holde en folkeavstemning for innbyggerne i Kashmir der de selv skulle få avgjøre sin fremtid. Begge partene forpliktet seg til FN sin beslutning, men likevel har avstemningen aldri blitt gjennomført. Helt siden dette har Kashmir kjempet for selvbestemmelse. India har okkupert mye av områdene i Kashmir i dag. Befolkningen i Kashmir har blitt utsatt for utallige menneskerettighetsbrudd og mange tusen mennesker har blitt drept. De siste årene har det vært flere kriger og våpenhviler. Begge partene har atomvåpen, noe som gjør konflikten mer alvorlig. Oppstår det igjen krig mellom de to atomvåpenmaktene vil dette tenkelige utfallet føre til en stor katastrofe, der enda flere menneskeliv vil gå tapt.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Konflikten i Kashmir har røtter tilbake til 1947 og oppdelingen av det britiskkoloniserte India. Både India og Pakistan har imidlertid lenge vært avvisende til å la eksterne tredjeparter spille en rolle i arbeidet for å løse konflikten. Samtidig påberoper alle FNs medlemsland å ivareta grunnleggende menneskerettigheter, ikke minst i konfliktområder som Kashmir.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

546 **Norges forhold til Israel**
Hordaland Arbeiderparti

Forslag:

Norge skal legge press på den Israelske regjeringen slik at innreiseforbudet for en rekke organisasjoner opphører. Dersom Israel ikke gjør dette bør det vurderes om avtalen om visumfri reise mellom Norge og Israel skal sies opp.

Begrunnelse:

Den 7. januar 2018 publiserte The Israeli ministry of strategic affairs en liste over 20 organisasjoner. Alle medlemmer av organisasjoner på denne listen vil bli nektet innreise til Israel. Begrunnelsen for dette er at disse organisasjonene har uttalt seg kritisk til Israel. Den norske Palestinakomiteen er en av organisasjonene på denne listen. Det er sterkt kritikkverdigg at Israel bruker et maktmiddel som innreiseforbud for å kneble organisasjoner og enkeltindividets demokratiske ytringsfrihet bare fordi de ikke liker kritikken av egen politikk. Dette er spesielt problematisk da Norge og Israel har en avtale om visumfri ferdsel over landegrensene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Det er i utgangspunktet opp til Israels egne myndigheter å regulere innreise til eget land. Samtidig er sentralstyret kritisk til utviklingen der representanter for ikke-voldelige, demokratiske bevegelser nektes innreise som følge av deres ytringer og meninger.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

564 **En ansvarlig våpeneksport**
Agder Arbeiderparti

Forslag:

- Det innføres et strengt regelverk som sørger for at Norge kan stå inne for all eksport av våpen og strategiske varer
- eksportkontrollmeldingen skal leveres Stortinget så tidlig som mulig i påfølgende år
- Stortinget skal informeres ved brev innen 14 dager når eksportlisens er godkjent til ikke-alliert land og eksporten er over en viss sum
- Norge skal skjerpe tolkningen av EUs kriterium 4 slik at det er menneskerettighetssituasjonen i landet, og ikke varen man eksporterer, som ligger til grunn i vurderingen
- Sluttbrukererklæring, også for allierte

Begrunnelse:

Agder Arbeiderparti ønsker at all eksport av norske våpen og strategiske varer skal gjennomgå grundig kontroll. Regelverket skal fungere slik at vi kan stå inne for all eksport av norske våpen. Store og viktige norske bedrifter produserer og eksporterer slike varer, og næringen sysselsetter mange. Det er Stortinget som vedtar regelverket, og setter grensene for når- og ikke minst om eksport skal tillates. I dag vurderer man om varen som eksporteres er bevisst brukt i brudd på menneskerettighetene. Dette er en for svak tolkning. Agder Arbeiderparti krever derfor at det er menneskerettighetssituasjonen i landet som skal avgjøre om salg og eksport av våpen kan finne sted. I 2016 eksporterte Norge til land som deltar i koalisjonen som kriger i Jemen. Dette er helt uakseptabelt. Norge skal ikke eksportere våpen og

strategiske varer til land i krig, eller i land hvor krig truer.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslagene er vedtatt på Representantskapsmøte 01.12.18

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i hovedsak i tråd med Arbeiderpartiets politikk for eksport av norsk forsvarsmateriell. Vurderingen av menneskerettighetssituasjonen i landets det søkes om eksportlisens til har vært en del av det norske regelverket siden 1997. På Stortinget har Arbeiderpartiet nylig lyktes med å presse regjeringen til å stanse norsk forsvarseksport til Saudi-Arabia og De forente arabiske emirater, de to største militære deltakerne i Jemen-krigen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

601 Okkupasjonen av Palestina
Troms Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet krever at okkupasjonen av Palestina oppheves, og at det gjennomføres full stans i bygging av bosettinger og utviding av eksisterende.

Begrunnelse:

Konflikten mellom Israel og Palestina er en av verdens lengstvarende konflikter. 25 år etter Oslo-avtalens undertegnelse har situasjonen forverret seg for palestinerne. Okkupasjonen, blokaden av Gaza og den folkerettsstridige muren gjennom Vestbredden frarøver palestinerne friheten over egne liv, og gjør etableringen av en palestinsk stat stadig vanskeligere. Norge vil som et ledd i kampen for palestinerne frigjøring anerkjenne Palestina som stat, kreve at muren rives og at okkupasjonen oppheves. Den største trusselen mot en fredelig tostatsløsning er byggingen av nye og utvidelsen av eksisterende bosettinger. Eksemplene er mange på at bosettere ødelegger hus og hjem, bruker vold mot palestinere og at situasjonen i all hovedsak blir til det verre for det allerede svært utsatte palestinske folk. Det nyeste av Israels planer om nye bosettinger er i et beduinområde kalt E1-sonen. Dersom landsbyene i dette beduinområdet rives og menneskene som bor der blir drevet på flukt fra sine hjem, vil hele tostatsløsningen være i spill. Det er derfor helt nødvendig at Norge krever full stans i bygging og utvidelse av bosettinger og tar opp beduinenes rettigheter.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Strekpunkt 1-3 i forslaget støttes.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Kravet om stans i bygging og utviding av de ulovlige bosetningene og en oppheving av okkupasjonen gjennom en framforhandlet fredsavtale er i tråd med Arbeiderpartiets politikk i konflikten mellom Israel og palestinerne.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

612 Grunnleggende menneskerettigheter
*Troms Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet mener Norge må kritisere Israels brudd på grunnleggende menneskerettigheter, forakt for demokratiske prinsipper samt utstrakt bruk av volds- og maktovergrep rettet mot barn og unge.

Begrunnelse:

En sentral del av Israels okkupasjonspolitikk er å bygge murer på tvers av palestinsk jord som gjør hverdagslivet vanskelig for palestinere og er systematisk undertrykkelse av det palestinske folk. Murene skiller familier fra hverandre, bønder fra jorda si og palestinere fra hjemmene sine. For å passere gjennom muren må palestinerne reise gjennom checkpoints som kontrolleres av tungt bevæpnet israelsk militære. Behandlingen de opplever der er alt fra plutselige endringer i åpningstider, til å få eiendeler konfiskert, i tillegg til at man kjenner til en lang rekke episoder med brutal behandling og grov voldsbruk rettet mot barn såvel som voksne. Flere hundre palestinske barn sitter i dag fengslet for det som ifølge rapporter er urimelige grunnlag, ofte etter arrestasjoner gjennomført på brutalt vis. At Israel skiller mellom 16 og 18 år som myndighetsalder mellom henholdsvis israelere og palestinere, samt henholdsvis 12 og 14 år som deres kriminelle lavalder, er eksempler på systematisk forskjellsbehandling. Tiden er overmoden for at Norge må ta rapportene om mangelfull og urettferdig domstolsbehandling av barns saker i det israelske rettssystemet på alvor og kritisere den internasjonalt. Palestinere og israelere må stå like for loven. Humanitære hjelpeorganisasjoner må sikres tilgang inn til Gaza, og det må legges press for å sikre pressefrihet og journalisters adgang inn til Gaza. Norge må ta initiativ for å sikre at internasjonale aktører legger press for å sikre dette.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Intensjonen støttes

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Kritikken av Israels folkerettsstridige okkupasjon av palestinske landområder, blokaden av Gaza og menneskerettighetsbrudd i de okkuperte palestinske områdene er i tråd med Arbeiderpartiets politikk i konflikten mellom Israel og palestinerne.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

613 Internasjonalt fond
*Troms Arbeiderparti***Forslag:**

- At Norge skal opprette et internasjonalt fond som satser på utbygging av vann, kloakk og sanitærtjenester, hvor målet skal være tilstrekkelig tilgang til rent vann og sanitærtjenester for alle

- At norsk bistand bør øke støtten og øremerke midler til offentlig utbygging av vann- og kloakksystemer og sanitærtjenester, særlig i urbane strøk. Slike bistandsprosjekter bør lages etter modellen til Skatt for utvikling, der kompetanseoverføring står sentralt
- At alle norske bistandsprosjekter som omhandler vann og sanitærtjenester skal inkludere lokale fremtidige brukere av prosjekter, hvor særlig kvinner er representert

Begrunnelse:

Tilgang til grunnleggende vann og sanitærtjenester er en menneskerettighet og forutsetning for et godt liv og en god helse. Hver dag er over en million mennesker på leting etter vann og må samle sitt daglige forbruk der de kan finne det. Forurenset vann dreper om lag 6 000 mennesker daglig, de fleste av dem barn under 5 år. 1,8 milliarder mennesker drikker skittent vann hver dag, og 30 % av verdens befolkning mangler et skikkelig sted å gå på do. Millioner av kvinner bruker flere timer hver eneste dag på å skaffe vann til seg selv, familien og husholdningen, noe som får konsekvenser for deres mulighet til deltakelse i arbeidslivet, skole, demokrati og samfunnet for øvrig. I følge FNs bærekraftsmål 6 skal vi innen 2030 sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle. Dette er også en forutsetning for en rekke andre bærekraftsmål, som redusert ulikhet, god utdanning, likestilling og fredelige samfunn. Likevel har øremerket bistand til vann og sanitær sunket globalt med 21 % siden 2012. Om vi skal være i nærheten av å møte FNs bærekraftsmål må ambisjonsnivået og innsatsen styrkes betraktelig.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Intensjonen støttes

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Oppfylging av FNs sjette bærekraftsmål om rent vann og gode sanitærforhold er en forutsetning for livskvalitet og god helse, men har hittil vært et forholdsvis lavt prioritert område i norsk humanitær- og utviklingsbistand.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

614 Etablere fond for reproduktiv helse
*Troms Arbeiderparti***Forslag:**

At Norge skal etablere et fond på 1 mrd i året for seksuell og reproduktiv helse som skal gjøre familieplanlegging gjennom tilgang på prevensjon mulig for kvinner over hele verden.

Begrunnelse:

Reproduktiv helse handler om beskyttelse mot seksuelt overførbare sykdommer, muligheten til familieplanlegging og prevensjon samt trygg graviditet og fødsel. Reproduktive rettigheter er retten til informasjon om og tilgang til prevensjon og rett til tilpasset helsehjelp. Kvinners sosiale og økonomiske frigjøring henger tett sammen med muligheten til å styre egen fruktbarhet og familieplanlegging. I tillegg må alle kvinner leve liv frie fra vold og overgrep. Norge må arbeide for å bedre kvinners reproduktive helse gjennom å lede an en internasjonal kampanje for å forsvare og styrke de reproduktive rettighetene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Trump-administrasjonen dramatiske finansieringskutt i januar 2017 har fått alvorlige følger for den internasjonale innsatsen for kvinners rett til å bestemme over egen kropp og tilgang på trygge aborter. Kvinners seksuelle og reproduktive rettigheter har vært det viktigste satsingsområdet i utviklingspolitikken i Arbeiderpartiets alternative statsbudsjetter både for 2018 og 2019.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

615 Det kurdiske folk
*AUF i Troms***Forslag:**

- Norge skal støtte det kurdiske folket gjennom å ta en lederrolle og legge til rette for samtaler om kurdernes rettigheter med de berørte landene
- Norge skal fordømme at den kurdiske befolkningen blir straffet for å utøve språk og kultur.
- Norge skal jobbe for at Kurdistan får observatørstatus i FN
- Norge skal støtte de demokratiske kreftene i Kurdistan i arbeidet med etableringen av en selvstendig stat.

Begrunnelse:

I dag utgjør kurderne i Irak, Iran, Syria og Tyrkia omtrent 30 millioner mennesker, og er den største folkegruppen uten egen nasjonalstat. Kurdere i Irak, Iran, Syria og Tyrkia har blitt undertrykket politisk, økonomisk og kulturelt gjennom historien. Arbeiderpartiet vil ta en lederrolle og legge til rette for samtaler om kurdernes rettigheter med disse landene, samt støtte de demokratiske kreftene i Kurdistan i arbeidet med etableringen av en selvstendig stat. Kurdistan har over de siste 10 årene tatt markante skritt i demokratisk retning og er en av de demokratiske og stabile kreftene i regionen. Det er viktig at norske myndigheter opprettholder en tett politisk dialog med myndighetene i Kurdistan-regionen. Samarbeidet skjer i dag på både humanitært og sikkerhetspolitisk grunnlag, og bidrar til utvikling på flere nivåer i samfunnet. Mens kurderne i Tyrkia og Iran hadde selvstyre, respektivt i 1927 og 1947, har kurderne i Irak hatt et autonomt selvstyre siden 2005. Arbeiderpartiet mener det at Tyrkia, Iran og Irak har hatt og har former for selvstyre, viser at de formelle vilkårene for en stat er mulig å oppfylle, men at det mangler politisk vilje for å gjennomføre og realisere.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Strekpunkt 1-3 i forslaget støttes.

Sentralstyrets merknad:

Landsmøtet i 2017 vedtok at Arbeiderpartiet krever at kurdernes sikkerhet, sosiale og økonomiske rettigheter må trygges, i Tyrkia og i regionen. Siden forrige landsmøte har Arbeiderpartiet blant annet fulgt opp vårt HDP, vårt pro-kurdiske søsterparti i Tyrkia, hvor flere parlamentsmedlemmer og store deler

av partiledelsen sitter fengslet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

616 Rohingya-folket
AUF i Troms

Forslag:

- Norge må ta opp behandlingen av rohingya-folket med myndighetene i Myanmar
- Norge må gi bistand til rohingya-leirene som er etablert i og rundt Myanmar
- Norge skal kjempe i internasjonale fora for at rohingyaene skal få flyktningsstatus i tråd med FNs flyktningskonvensjon, samt få status som etnisk folkeslag.

Begrunnelse:

Rohingya-folket er et folkeslag i Myanmar, som i hovedsak er muslimer. De utgjør en etnisk og religiøs minoritet i landet. Folkeslaget har i flere perioder blitt utsatt for vold, forfølgelse og konflikt som har ført til masseflukt, spesielt til nabolandet Bangladesh. Siden slutten av august 2017 har militæret i Myanmar begått drap, voldtekter, vilkårlige pågripelser og satt fyr på hundrevis av hjem i rohingya-landsbyer nord i Rakhine-staten, og drevet mer enn 650.000 rohingyaer på flukt til nabolandet Bangladesh. Rohingyaene anerkjennes ikke som etnisk minoritet i det buddhistiske landet. Så godt som alle nektes statsborgerskap, har begrenset adgang til utdanning og helsevesen, nektes arbeid i det offentlige og må søke om tillatelse for å inngå ekteskap. I følge FN er rohingya-folket verdens mest forfulgte minoritet. Arbeiderpartiet mener Myanmar's militære og myndigheters behandling av rohingya-folket er grunnleggende feil og strider med FNs menneskerettighetskonvensjon.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Overgrepene mot rohingya-folket i Myanmar utgjør i seg selv et svært alvorlig brudd på grunnleggende menneskerettigheter, men er også et alvorlig tilbakeskritt for de siste års demokratiske framskritt i Myanmar.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

617 Internasjonal kritikk mot kong Mswati av Swaziland
AUF i Troms

Forslag:

- At Norge skal rette internasjonal kritikk mot kong Mswati av Swaziland for å neglisjere sitt eget folks sult, for at opposisjonelle stemmer og fagforeningsleder i landet forfølges og for at arbeidet med å stanse HIV- og AIDS-epidemien i landet ikke prioriteres.

Begrunnelse:

Swaziland er et av verdens siste absolutte monarki og Kong Mswati av Swaziland har tilnærmet eneveddig makt. Mens folket i Swaziland lider under delvis svært dyp fattigdom, lever kongen et utagerende luksusliv. Samtidig har landet verdens høyeste andel HIV og AIDS-smittede og arbeidet med å behandle smittede og forebygge spredning har tilnærmet ingen prioritet. Samtidig er innbyggerne i Swaziland tvunget til å følge kongens ordre, og landets innbyggere har liten mulighet til opposisjon og organisering av politisk motstand. Fagforeningsledere og opposisjonelle politiske krefter forfølges, og Norge må på den internasjonale arena ta et større ansvar for å sikre folket i Swaziland grunnleggende humanitære behov, trygghet og menneskerettigheter.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Norge har ikke egen ambassade i Swaziland, men kontakten med myndighetene følges opp av Norges ambassade i Maputo i nabolandet Mosambik. Selv om de offisielle kontaktene mellom Norge og Swaziland er begrensede, har både LO og AUF et viktig og fortjenestefullt engasjement i landet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

618 Eksport av forsvarsmateriell

AUF i Troms

Forslag:

- At Norge må innføre full stans i eksport av forsvarsmateriell, inkludert flerbruksvarer, til landene som deltar i den saudi-ledede koalisjonen i Jemen.
- At Norge må innføre krav om sluttbrukererklæring for eksport til NATO-land, og forsvarsmateriell som allerede er eksportert må granskes for å få klarhet i om norske varer har bidratt til brudd på humanitærretten.

Begrunnelse:

Over 22 millioner mennesker i Jemen har behov for humanitær hjelp etter flere år med brutal krigføring i landet. Norge har solgt både A- og B-materiell, samt flerbruksvarer til landene i den saudi-ledede koalisjonen. Partene i krigen har stått for omfattende brudd på humanitærretten, og Norge kan ikke være leverandør av noen form for materiell som brukes til krigføring i Jemen. For å hindre at våpen Norge selger til NATO-land brukes av de samme partene rammet av en norsk eksportstans, bør det innføres sluttbrukerklæringer på salg av norsk materiell også til medlemsland av NATO. Av de varene som allerede er solgt til partene i konflikten, bør norske myndigheter granske hvorvidt norske varer har vært brukt til brudd på humanitærretten.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Intensjonene om at norske våpen ikke skal brukes til krigsforbrytelser meget gode. Vi kan være med på første strekpunkt. Andre strekpunkt handler om tillit og troverdighet innad i en allianse som er særdeles viktig for Norge. Vi er ikke sikker på at veien å gå er krav om sluttbrukererklæring til NATO-land.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet på Stortinget har i praksis allerede fått gjennomført forslagetts første del ved å presse regjeringen til å stanse norsk forsvarseksport til Saudi-Arabia og De forente arabiske emirater, de to største militære deltakerne i Jemen-krigen. Arbeiderpartiet har programfestet at vårt mål innen våpeneksport er å innføre sluttbrukererklæring fra alle land og arbeide for at dette blir norm i NATO.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

5. Sosiale saker	188
9 Barnetrygden skal ikke inngå i beregningsgrunnlaget for tildeling av støtte fra NAV.....	188
<i>Sandefjord Arbeiderparti</i>	188
20 Hold barnetrygden utenfor ved utmåling av økonomisk sosialhjelp	189
<i>Holmestrand Arbeiderparti</i>	189
23 Barnetrygden holdes utenfor inntekstberegningen ved utmåling av økonomisk sosialhjelp.....	189
<i>Tønsberg Arbeiderparti</i>	189
137 Holde barnetrygden utenfor ved utbetaling av sosialhjelp.....	190
<i>Vestfold Arbeiderparti</i>	190
161 Pensjon	191
<i>Bindal Arbeiderparti</i>	191
235 Støtte til familiar med sjuke barn	192
<i>Stad Arbeiderparti</i>	192
253 Barnetrygd skal ikke ses på som inntekt når sosialstønad beregnes	192
<i>Arendal Arbeiderparti</i>	192
274 Forhandlingsrett til pensjonistene.....	193
<i>Stange Arbeiderparti</i>	193
286 Barnetrygden er ikke inntekt	193
<i>Elverum Arbeiderparti</i>	193
289 Barnetrygd og sosial stønad	194
<i>Stange Arbeiderparti</i>	194
301 Forhandlingsrett for pensjonister	195
<i>Østfold Arbeiderparti</i>	195
302 En helhetlig og fremtidsrettet eldrepolitikk.....	195
<i>Østfold Arbeiderparti</i>	195
317 Arbeide for å utjevne sosial og økonomiske forskjeller i Norge	196
<i>Sauda Arbeiderparti</i>	196
327 En moderne og tilgjengelig statsforvaltning.....	196
<i>Telemark Arbeiderparti</i>	196
359 Velferd er en offentlig oppgave	197
<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	197
369 Pensjonistenes kår.....	198
<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	198
412 Betre vilkår for dei svake og fattige i samfunnet.	198
<i>Bjørnafjorden Arbeiderparti</i>	198

436	Likelønn	199
	<i>Trondheim Arbeiderparti</i>	199
443	Velferdsstønad	200
	<i>Skatval Arbeiderlag</i>	200
444	Velferdsstønad	200
	<i>Skatval Arbeiderlag</i>	200
450	Øke grensen for når dagpenger faller bort ved noe jobb	201
	<i>Skatval Arbeiderlag</i>	201
495	Pensjonistenes forhandlingsrett og lønnsvekst	202
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	202
514	Støtte til familier med sjuke barn	203
	<i>Stad Arbeiderparti</i>	203
562	AGDER - regionen der «ALLE SKAL MED»	203
	<i>Agder Arbeiderparti</i>	203
583	Eldrepolitikk	204
	<i>Nesodden Arbeiderparti</i>	204
584	Pensjon	205
	<i>Nesodden Arbeiderparti</i>	205
585	Hele og faste stillinger i eldreomsorgen	205
	<i>Nesodden Arbeiderparti</i>	205
621	En helhetlig eldrepolitikk	206
	<i>Troms Arbeiderparti</i>	206
634	Rettferd for alle barn og auka fokus på barnefattigdom	206
	<i>Sogn og Fjordane Arbeidarparti</i>	206

5. Sosiale saker

9 **Barnetrygden skal ikke inngå i beregningsgrunnlaget for tildeling av støtte fra NAV**

Sandefjord Arbeiderparti

Forslag:

Barnetrygden er i dag del av beregningsgrunnlaget for mottak av sosialstønad fra NAV. Sandefjord Arbeiderparti mener at dette blir diskriminerende da det er opp til hver enkelt kommune og fatte slikt vedtak, ca. 70 kommuner har ikke innført ordningen.

Begrunnelse:

Andel barn (0-17år) som vokser opp med vedvarende lavinntekt er økende, og var på 10% i 2015 (SSB). I Sandefjord er andelen barn i lavinntektsgruppen høyere enn i landet som helhet. Dette fører til sosial ulikhet i utdanning, inntekt og helse. Tidligere har barnetrygden vært holdt utenfor alle beregninger knyttet til stønad fra det offentlige. Regjeringen vedtok i 2013 at det var opptil den enkelte kommune om de ville ta barnetrygden inn i beregningsgrunnlaget eller ikke. Sandefjord Kommune har besluttet at den skal inngå. Dette innebærer at mange som tidligere hadde det trangt, nå har fått det enda trangere, og det er først og fremst barna dette går ut over. Sandefjord Arbeiderparti mener derfor at Regjeringens beslutning fra 2013 må endres slik at barnetrygden holdes utenfor enhver beregning av sosialstønad. Se også <https://www.dagsavisen.no/moss/lokalt/barnetrygden-i-moss-skal-ikke-lenger-fores-som-inntekt-1.1181209> hva tiltaket koster og konsekvensen av det.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Forslag 9, 20 og 23 slås sammen.

Styrets innstilling: For å sikre at familier med barn ikke blir fratatt barnetrygden som tilskudd til sosialstønad, holdes barnetrygden utenfor inntektsberegningen ved utmåling av økonomisk sosialhjelp. Dette innarbeides som en bestemmelse i Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (Sosialtjenesteloven).

Vedtak i representantskap: Styrets innstilling vedtatt.

Sentralstyrets merknad:

Sosialhjelp er et kommunalt ansvar. Sosialhjelp og oppfølging for å bringe mennesker i stand til å håndtere sin økonomi uten tilskudd av sosialhjelp er en svært viktig kommunal oppgave.

Sosialhjelpssatsene beregnes ut fra lokale forhold og er derfor ulik mellom kommunene. Arbeiderpartiets politikk har vært at så lenge sosialhjelpen er et kommunalt ansvar bør man ikke via lov bestemme at barnetrygd skal holdes utenfor beregningsgrunnlaget, men la det være opp til kommunene å avgjøre dette.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Hold barnetrygden utenfor ved utmåling av økonomisk sosialhjelp *Holmestrand Arbeiderparti*

Forslag:

Hold barnetrygden utenfor ved utmåling av økonomisk sosialhjelp

Begrunnelse:

I dag er det kommunene selv som vedtar utmåling av økonomisk sosialhjelp til sine innbyggere. Det er mulig å vurdere barnetrygd som inntekt og dermed minke størrelsen på utbetaling fra kommunen. Det vil si at hvordan dette behandles varierer fra kommune til kommune. Å ha en varierende praksis på dette området er ugunstig. Kommunene blir satt i en stilling hvor de må veie det beste for innbyggerne opp mot besparelser for kommunen. Å redusere utbetalingen til personer med behov for sosialhjelp fører naturlig nok til at kommunen sparer penger, men er det riktig? De fleste kommuner i Norge har en presset økonomi. Barnetrygden er en generell stønad som gis til så godt som alle med barn i Norge. Man betaler ikke skatt av den, og hvor stor formue eller inntekt du har ellers, har ingenting med tildeling av barnetrygd å gjøre. Hvordan kan det da være riktig at man for de som beviselig har minst i samfunnet, regner barnetrygden som inntekt og reduserer annen støtte tilsvarende? Arbeiderpartiet står for solidaritet og likeverd. Vi tror på små forskjeller og jevn fordeling som den beste måten å bringe landet fremover. Å ta fra de som har minst, fordi de har barn, er IKKE et godt eksempel på jevn fordeling.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Forslag 9, 20 og 23 slås sammen.

Styrets innstilling: For å sikre at familier med barn ikke blir fratatt barnetrygden som tilskudd til sosialstønad, holdes barnetrygden utenfor inntektsberegningen ved utmåling av økonomisk sosialhjelp. Dette innarbeides som en bestemmelse i Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (Sosialtjenesteloven).

Vedtatt i representantskap: Styrets innstilling vedtatt

Sentralstyrets merknad:

Sosialhjelp er et kommunalt ansvar. Sosialhjelp og oppfølging for å bringe mennesker i stand til å håndtere sin økonomi uten tilskudd av sosialhjelp er en svært viktig kommunal oppgave.

Sosialhjelpssatsene beregnes ut fra lokale forhold og er derfor ulik mellom kommunene. Arbeiderpartiets politikk har vært at så lenge sosialhjelpen er et kommunalt ansvar bør man ikke via lov bestemme at barnetrygd skal holdes utenfor beregningsgrunnlaget, men la det være opp til kommunene å avgjøre dette.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Barnetrygden holdes utenfor inntektsberegningen ved utmåling av økonomisk sosialhjelp *Tønsberg Arbeiderparti*

Forslag:

For å sikre at familier med barn ikke blir fratatt barnetrygden som tilskudd til sosialhjelp holdes barnetrygden utenfor inntektsberegningen ved utmåling av økonomisk sosialhjelp. Dette innarbeides

som en bestemmelse i Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven).

Begrunnelse:

Oppvekstrapporten for 2017 viser at barnefattigdommen øker i Norge. Vi har nå nærmere 100.000 fattige barn og 10 prosent av barn i Norge lever i husholdninger med inntekt under 60 prosent av medianinntekten. Vestfold ligger nå over landsgjennomsnittet og barn som lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt øker i vårt fylke. Norge har lange tradisjoner for en aktiv politikk rettet mot barnefamilier. Den familierettede politikken er grunnet i et tankesett om at det lønner seg for samfunnet å investere i barn og barnefamilier. Barnetrygden var i utgangspunktet ment som et tilskudd til ordinær inntekt som en universell ordning for omfordeling mellom de som har og de som ikke har barn. Når barnetrygden inngår i innteksberegningen for økonomisk sosialhjelp fungerer den ikke lenger etter denne intensjonen. Den fordelingspolitiske virkningen av barnetrygden blir fratatt de som er avhengig av økonomisk sosialhjelp. Ved utmålingen av økonomisk sosialhjelp bruker NAV-kontorene skjønn for å vurdere hvilke utgifter som er nødvendige for å sikre et forsvarlig livsopphold. Staten utarbeider veiledende satser og retningslinjer for å beregne økonomisk sosialhjelp, men det er opp til den enkelte kommune om de vil følge disse retningslinjene. Avgjørelsen om stønad er et enkeltvedtak. Sosialtjenesteloven har ingen bestemmelser om stønadsnivået.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Forslag 9, 20 og 23 slås sammen.

Styrets innstilling: For å sikre at familier med barn ikke blir fratatt barnetrygden som tilskudd til sosialstønad, holdes barnetrygden utenfor inntektsberegningen ved utmåling av økonomisk sosialhjelp. Dette innarbeides som en bestemmelse i Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (Sosialtjenesteloven).

Vedtak i representantskap: Styrets innstilling vedtatt

Sentralstyrets merknad:

Sosialhjelp er et kommunalt ansvar. Sosialhjelp og oppfølging for å bringe mennesker i stand til å håndtere sin økonomi uten tilskudd av sosialhjelp er en svært viktig kommunal oppgave.

Sosialhjelpssatsene beregnes ut fra lokale forhold og er derfor ulik mellom kommunene. Arbeiderpartiets politikk har vært at så lenge sosialhjelpen er et kommunalt ansvar bør man ikke via lov bestemme at barnetrygd skal holdes utenfor beregningsgrunnlaget, men la det være opp til kommunene å avgjøre dette.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

137 Holde barnetrygden utenfor ved utbetaling av sosialhjelp
Vestfold Arbeiderparti

Forslag:

Ved utbetaling av sosialhjelp til barnefamilier skal barnetrygden holdes utenfor.

Begrunnelse:

Det er om lag 66 kommuner som håndterer utmåling av sosialhjelp på denne måten, og som dermed gir de barnefamiliene som har minst, litt mer å rutte med. Det er over 100.000 barn i Norge som vokser opp i familier som er fattige. Barnetrygden er en universell ytelse og et av de viktigste virkemidlene for å gjøre noe med barnefattigdom. For mange familier betyr det å beholde barnetrygden et større

handlingsrom til å prioritere det som trengs mest der og da. Barnetrygden gir økt valgfrihet til familier uten at politikere og saksbehandlere må gjøre seg til døms over de valgene familiene tar.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Vedtatt i representantskap: Vedtatt

Sentralstyrets merknad:

Sosialhjelp er et kommunalt ansvar. Sosialhjelp og oppfølging for å bringe mennesker i stand til å håndtere sin økonomi uten tilskudd av sosialhjelp er en svært viktig kommunal oppgave. Sosialhjelpssatsene beregnes ut fra lokale forhold og er derfor ulik mellom kommunene. Arbeiderpartiets politikk har vært at så lenge sosialhjelpen er et kommunalt ansvar bør man ikke via lov bestemme at barnetrygd skal holdes utenfor beregningsgrunnlaget, men la det være opp til kommunene å avgjøre dette.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

161

Pensjon

Bindal Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet må sørge for at pensjonistenes inntekter reguleres på lik linje med andre lønsmottakere.

Begrunnelse:

Pensjon følger ikke lønnsvekst og prisstigning ellers i samfunnet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget er i strid med pensjonsforliket.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har gjentatte ganger foreslått å gjeninnføre at trygdeoppgjøret skal til en skikkelig behandling i Stortinget. Vi har fulgt opp vårt valgkamplofte i Stortinget om å foreslå en ny regulering av pensjoner under utbetaling som ville sikret at pensjonistene ikke tapte i år lønsmottakerne gikk i pluss. Dessverre har regjeringspartiene gått imot begge forslag. Ap har også gått inn for å ta i bruk regelen om "særskilte forhold" ved drøftingene om trygdeoppgjøret i lys av realnedgangen av pensjonene gjennom flere år, men også dette har regjeringspartiene avslått.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

235

Støtte til familiar med sjuke barn
Stad Arbeiderparti

Forslag:

Arbeidarpartiet må sikre at familiar med kronisk sjuke barn får den hjelpa dei treng utan for mykje byråkrati.

Begrunnelse:

Familiar med barn med kronisk fysisk eller psykisk sjukdom og barn med alvorleg funksjonshemming har betydeleg større belastning enn andre familiar. Foreldra kan ofte ikkje vere i ordinært fulltidsarbeid fordi barnet treng at dei er tilgjengelege, eller fordi foreldra rett og slett ikkje har krefter til fullt arbeid. Det er umåtelig viktig for desse familiene med gode økonomiske støtteordningar gjennom NAV, som td pleiepengar og hjelpestønad. Men også gode kommunale hjelpetiltak som td tilrettelegging og avlastning. Arbeidarpartiet må sikre slik nødvendig hjelp.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Vårt velferdssamfunn skal være tilpasset de som trenger støtte, ikke minst i vanskelige situasjoner som den forslaget omtaler. Ap har hatt et godt samarbeid med SV og Sp for å presse regjeringen til forbedringer av pleiepengeordningen, samtidig må hele hjelpesystemet fungere godt sammen for å avlaste familier med alvorlig og kronisk sjuke barn. En god kommuneøkonomi er også et viktig grunnlag for at disse familiene skal få hjelpen som behøves.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

253

Barnetrygd skal ikke ses på som inntekt når sosialstønad beregnes
Arendal Arbeiderparti

Forslag:

Barnetrygd skal ikke ses på som inntekt når sosialstønad beregnes.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sosialhjelp er et kommunalt ansvar. Sosialhjelp og oppfølging for å bringe mennesker i stand til å håndtere sin økonomi uten tilskudd av sosialhjelp er en svært viktig kommunal oppgave. Sosialhjelpssatsene beregnes ut fra lokale forhold og er derfor ulik mellom kommunene. Arbeiderpartiets politikk har vært at så lenge sosialhjelpen er et kommunalt ansvar bør man ikke via lov bestemme at barnetrygd skal holdes utenfor beregningsgrunnlaget, men la det være opp til kommunene å avgjøre dette.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

274 **Forhandlingsrett til pensjonistene**
Stange Arbeiderparti

Forslag:

A. Det gjeninnføres forhandlingsrett til pensjonistene i forbindelse med de årlige trygdeoppgjør. B. Underreguleringen av pensjonene fjernes slik at pensjonistene får samme kjøpekraftutvikling som den yrkesaktive befolkningen.

Begrunnelse:

De eldres politiske innflytelse i samfunnet må økes. De senere år har pensjonistene år for år opplevd en gradvis svekkelse av sin kjøpekraft i forhold til de yrkesaktive på flere titusener for en vanlig pensjonist. Dette kan ikke fortsette. Pensjonistene må ha krav på ordinære forhandlinger innen rammen av frontfaget. Den uverdige ordningen med «drøfting» som har vært praktisert de senere år må opphøre og oppgjørene må til behandling i Stortinget.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har gjentatte ganger foreslått å gjeninnføre at trygdeoppjøret skal til en skikkelig behandling i Stortinget. Vi har fulgt opp vårt valgkamplofte i Stortinget om å foreslå en ny regulering av pensjoner under utbetaling som ville sikret at pensjonistene ikke tapte i år lønsmottakerne gikk i pluss. Dessverre har regjeringspartiene gått imot begge forslag. Ap har også gått inn for å ta i bruk regelen om "særskilte forhold" ved drøftingene om trygdeoppjøret i lys av realnedgangen av pensjonene gjennom flere år, men også dette har regjeringspartiene avslått.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

286 **Barnetrygden er ikke inntekt**
Elverum Arbeiderparti

Forslag:

Barnetrygden holdes utenom innteksberegningen for sosialstønad og annen økonomisk hjelp. Dette kommer lavinntektsfamilier og deres barn til gode og er et godt bidrag for fattigdomsbekjempelse.

Begrunnelse:

Barnetrygden er et økonomisk tilskudd til barnefamilier. I noen kommuner regnes barnetrygden som inntekt. Dette rammer de med lav inntekt dersom de trenger økonomisk hjelp fra NAV. Når barnetrygden innteksberegnes får barnefamilier høyere inntekt som medfører mindre sosialstønad. Denne praksisen rammer de økonomisk svakeste i samfunnet, barnetrygden bør derfor holdes utenfor innteksberegningen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Det er ulik praksis fra kommune til kommune på hvordan barnetrygden behandles når en barnefamilie ber om sosialhjelp. Å innteksberegne barnetrygden ved utregningen av sosialhjelp, innebærer i praksis at barnetrygden inndras for disse familiene. Vi mener barnetrygden er særlig viktig for familier med svak

økonomi, og finner det utfordrende at kommunene kan velge inntektsberegning av barnetrygden ved beregning av sosialhjelp. Det er et ansvar for fellesskapet å bekjempe barnefattigdom, og om barnetrygden skal være en universell ordning må også familier med svak økonomi få beholde barnetrygden.

Sentralstyrets merknad:

Sosialhjelp er et kommunalt ansvar. Sosialhjelp og oppfølging for å bringe mennesker i stand til å håndtere sin økonomi uten tilskudd av sosialhjelp er en svært viktig kommunal oppgave. Sosialhjelpssatsene beregnes ut fra lokale forhold og er derfor ulik mellom kommunene. Arbeiderpartiets politikk har vært at så lenge sosialhjelpen er et kommunalt ansvar bør man ikke via lov bestemme at barnetrygd skal holdes utenfor beregningsgrunnlaget, men la det være opp til kommunene å avgjøre dette.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

289 Barnetrygd og sosial stønad *Stange Arbeiderparti*

Forslag:

Når personer ser seg nødt til å søke supplerende økonomisk hjelp fra NAV-sosial, må ikke barnetrygden regnes inn som inntekt og på den måten avkorter støtten de ellers kunne fått.

Begrunnelse:

Mange kommuner har valgt å regne barnetrygden som inntekt i de tilfellene foreldrene som mottar barnetrygden ser seg nødt til å søke som sosial hjelp. Barnetrygden er en stønad som alle foreldre får, uavhengig av inntekt. Derfor er det urimelig og urettferdig at i de tilfeller der familiene har så lav inntekt at de ser seg nødt til å søke om ekstra støtte for livsopphold eller andre sosiale stønader, men får avkortet hjelp fordi de mottar barnetrygd. Det er først og fremst barna som lider som en følge av dette, da denne avkortelsen i stønad kan være utslagsgivende for om barna kan delta i meningsfulle aktiviteter eller ikke.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget er i innhold nokså likt forslag nr 286.

Sentralstyrets merknad:

Sosialhjelp er et kommunalt ansvar. Sosialhjelp og oppfølging for å bringe mennesker i stand til å håndtere sin økonomi uten tilskudd av sosialhjelp er en svært viktig kommunal oppgave. Sosialhjelpssatsene beregnes ut fra lokale forhold og er derfor ulik mellom kommunene. Arbeiderpartiets politikk har vært at så lenge sosialhjelpen er et kommunalt ansvar bør man ikke via lov bestemme at barnetrygd skal holdes utenfor beregningsgrunnlaget, men la det være opp til kommunene å avgjøre dette.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

301 **Forhandlingsrett for pensjonister**
Østfold Arbeiderparti

Forslag:

Forhandlingsretten for pensjonister gjeninnføres. Pensjonistforbundet gis plass i Teknisk beregningsutvalg. Avkortningen på 0,75% av lønnsvekst for pensjon avvikles.

Begrunnelse:

Østfold Arbeiderparti mener at det forhandlingsretten for pensjonister må gjeninnføres. Dette for å sikre en bedre sosial profil, samt å ta hensyn til andre økonomiske faktorer, slik som utviklingen i skatter og avgifter, minste pensjonsnivå og bostøtten. Forhandlingsretten vil sikre at de som er pensjonister får en demokratisk innflytelse på egen inntektsutvikling, også etter yrkeskarrièren.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget anbefales vedtatt og oversendes stortingsgruppa for videre behandling.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har gjentatte ganger foreslått å gjeninnføre at trygdeoppgjøret skal til en skikkelig behandling i Stortinget. Vi har fulgt opp vårt valgkamplofte i Stortinget om å foreslå en ny regulering av pensjoner under utbetaling som ville sikret at pensjonistene ikke tapte i år lønnsinntakene gikk i pluss. Dessverre har regjeringspartiene gått imot begge forslag. Ap har også gått inn for å ta i bruk regelen om "særskilte forhold" ved drøftingene om trygdeoppgjøret i lys av realnedgangen av pensjonene gjennom flere år, men også dette har regjeringspartiene avslått.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

302 **En helhetlig og fremtidsrettet eldrepolitikk**
Østfold Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet skal jobbe for en helhetlig og fremtidsrettet eldrepolitikk med fokus både på hjemmebasert omsorg og sykehjemsplasser, med vekt på velferdsteknologi. Aktivitets og kulturtilbud er også en viktig faktor i de eldres hverdag og vi må påse at slike tilbud kan gis i alle kommuner. Arbeiderpartiet skal jobbe for boligbygging hvor det stilles krav til en utforming som gjør det mulig for eldre å bo hjemme.

Begrunnelse:

Det blir stadig flere som lever et langt liv i Norge, ofte ser vi at eldrepolitikken blir stykkevis og ikke tar for seg fremtidens behov for en helhetlig eldrepolitikk med fokus på eldre som ønsker å være sjef i eget liv og som ønsker et godt aktivitetstilbud.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget anbefales vedtatt og oversendes stortingsgruppa for videre arbeid.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget tar opp mange og viktige sider ved en god eldrepolitikk. Kommunene må sikres handlingsrom til å gjennomføre nødvendige satsinger innen eldreomsorgen og det må legges opp til gode aktivitets- og kulturtilbud for eldre mennesker.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

317 Arbeide for å utjevne sosial og økonomiske forskjeller i Norge
*Sauda Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet må i større grad arbeide for å utjevne sosiale og økonomiske forskjeller i Norge. Det er flere og flere som faller utenfor helt fra barndommen av. Ungene har ikke like muligheter til å delta i fritidsaktiviteter, gå i barneselskap, blir mindre oppfulgt med skolearbeid, har fattige foreldre ofte med lav utdanning osv. Ettersom ungene blir unge og voksne har ofte problemene fått skikkelig fotfeste og flere dropper ut av skolen. Flere unge får psykiske problemer, noen blir rusavhengige blir gående arbeidsledige og selv har et dårlig selvbilde. Vi mener at vi må sette inn tiltak mot de ulike gruppene som lever i «utenforskap», fattige familier, de med manglende eller lav utdanning, utviklingshemmede som også ofte har vanskelig for å komme inn på arbeidsmarkedet til tross for at de har kompetanse, psykisk syke, og eldre sårbare som er avhengig av at noen kjemper deres kamp for å bli hørt og møtt. Det er trist å se et Norge med en så stor forskjell fra ledere med topplønninger, som mange mener er alt for høye; og de som rangerer på nederste trinn. Arbeiderpartiet har innrømmet at de har manglet de store valgkampsakene. Forslag til vedtak: Sauda Arbeiderparti mener vi må ta opp kampen for rettferdighet og slik utjevne sosiale og økonomiske forskjeller i vårt samfunn. Vi må ta grep for de som trenger oss mest.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Utjevning av forskjeller, arbeid og like muligheter for alle er Arbeiderpartiets kjernesaker. Kampen mot økende ulikhet må være blant våre høyest prioriterte og er også det som skiller Ap fra dagens regjering som med sin skattepolitikk og manglende satsing på fellesskapet bidrar til det motsatte. Dagens utvikling, hvor forskjellene øker kraftig, må møtes med langt sterkere virkemidler.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

327 En moderne og tilgjengelig statsforvaltning
*Telemark Arbeiderparti***Forslag:**

Generelt ønsker Arbeiderpartiet at statsforvaltningen skal utøves med minst mulig føringer for

kommuner, basert på enklere utøvelse av lokal kunnskap og lokaldemokrati. Statens vegvesen, politi og andre offentlige etater skal moderniseres slik at tjenester kan leveres som digitale og mobile tjenester der folk bor, som eksempelvis fornying og utstedelse av førerkort og pass. Det digitaliserte samfunn skal ha like stor verdi i hele landet.

Begrunnelse:

NAV skal forvalte et trygde- og sosialsystem som det er enkelt for brukerne å orientere seg i. Det skal være gode kanaler for å finne svar på spørsmål. Det er et mål for Arbeiderpartiet at NAV har mindre detaljert styring fra sentralt hold og mer myndighet lokalt.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Norge har en befolkning som er blant verdens fremste til å ta i bruk digitale løsninger. Det er viktig at forvaltningen gjør en minst like god jobb som private aktører for å være digitalt oppdatert og tilrettelagt for brukerne. Satsing på digitale løsninger vil både kunne gi et bedre tilbud til de som ønsker å benytte dette, samtidig som effektiviseringen kan gi rom for personlig oppfølging av brukere som har behov for dette.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

359 Velferd er en offentlig oppgave *Arbeiderpartiet i Bergen*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- at tjenestene i offentlig sektor løses med egne ansatte, og ikke bemanningsbyrå.
- at velferdstjenester holdes i offentlig eller ideell regi for å sikre kontroll av kvalitet til bruker og ivareta de ansattes arbeidsforhold.
- at det skal settes ned et utvalg som skal utrede omfanget av profitt fra offentlig finansierte velferdstjenester.
- at Arbeiderpartiets stortingsgruppe må foreslå tiltak som kan sørge for at offentlige midler som bevilges til velferdstjenester, i sin helhet går til dette formålet.

Begrunnelse:

Velferdsstatens tjenester er ikke en hvilken som helst vare. Formålet med velferdstjenestene er å sikre et at alle som trenger det får tilgang til grunnleggende velferd. Til sammenligning er formålet til kommersielle bedrifter å gå med et størst mulig overskudd. Det har de siste årene vært en økning i privateide selskap som tjener penger på velferdstjenester som tradisjonelt har vært drevet av det offentlige. Alt fra sykehjem, asylmottak og barnehager til renovasjon, renhold og vaktmestertjenester har de siste årene blitt big business. Et viktig skille når vi snakker om private velferdsaktører går mellom de private ideelle og de private kommersielle. At private ideelle som Kirkens Bymisjon driver rusomsorg eller at Norsk Folkehjelp driver asylmottak er en styrke for Norge. Utfordringen er når de aktørene som har profitt som mål skal få tjene seg rike på skattebetalernes regning. Fellesskapet er tjent med at pengene vi betaler i skatt går til best mulig velferd og ikke til privat profitt.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonene i forslagene er i tråd med flere initiativer Arbeiderpartiets stortingsgruppe har tatt. Vårt klare utgangspunkt er at velferdsstatens kjerneoppgaver skal utføres av fellesskapet, men at andre aktører kan være et supplement.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

369 Pensjonistenes kår
*Arbeiderpartiet i Bergen***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil:

- Sette mer fokus på pensjonistenes kår og at en får reell forhandlingsrett på løpene pensjoner i folketrygden.

Begrunnelse:

Etter at pensjonistreformen ble innført har pensjonen i folketrygden blitt regulert med en «lønnsvekst» minus en faktor på 0,75 prosent. Målet for reformen var at pensjonen skulle reguleres med et gjennomsnitt av lønns og prisvekst. De siste 3 årene har pensjonistene tapt kjøpekraft, noe som undergraver tilliten til pensjonsreformen. I valgkampen 2017 foreslo Arbeiderpartiet å fjerne fratrekke på 0,75 prosent og endre reguleringen, slik at pensjonistene hvert år ble regulert med et gjennomsnitt av lønns og prisveksten. En ber om at arbeiderpartiet setter mer fokus på pensjonistenes kår og at en får reell forhandlingsrett på løpene pensjoner i folketrygden. Arbeiderpartiet i Bergen ber om at Arbeiderpartiet setter kraftigere fokus på pensjonistenes kår, og arbeider mer intensivt for å bedre pensjonistreformen i tråd med valgkampen 2017, samt bedrer minstepensjonistenes kår til over EUs fattigdomsgrense.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har gjentatte ganger foreslått å gjeninnføre at trygdeoppgjøret skal til en skikkelig behandling i Stortinget. Vi har fulgt opp vårt valgkamplofte i Stortinget om å foreslå en ny regulering av pensjoner under utbetaling som ville sikret at pensjonistene ikke tapte i år lønnsinntakene gikk i pluss. Dessverre har regjeringspartiene gått imot begge forslag. Ap har også gått inn for å ta i bruk regelen om "særskilte forhold" ved drøftingene om trygdeoppgjøret i lys av realnedgangen av pensjonene gjennom flere år, men også dette har regjeringspartiene avslått.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

412 Betre vilkår for dei svake og fattige i samfunnet.
*Bjørnafjorden Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil utarbeide ein strategi for meir offensivt å få minimalisert fattigdom. For å betre vilkåra

for dei svake og fattige i samfunnet, vil ein sjå på arbeidsmarkeditak, skattesystem, barnetrygd, andre stønader i NAV-systemet m.m., samt eventuelle nye tiltak for å minska fattigdomen.

Begrunnelse:

Dei økonomiske skilnadene mellom folk i Norge har auka dei siste åra. For mange gjev dette seg uttrykk ved mange utfordringar i kvardagen, men kjem i tillegg spesielt til uttrykk ved høgtider som jul og nyttår. Mange frivillige støttar opp og samlar inn pengar, mat og gåver for å hjelpa. Dette er svært flotte tiltak, men og eit teikn på at ikkje alle har det like lett økonomisk. Oversikter syner og at svært mange born vekst opp i fattigdom.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Utjevning av forskjeller, arbeid og like muligheter for alle er Arbeiderpartiets kjernesaker. Kampen mot økende ulikhet må være blant våre høyst prioriterte og er også det som skiller Ap fra dagens regjering som med sin skattepolitikk og manglende satsing på fellesskapet bidrar til det motsatte. Dagens utvikling, hvor forskjellene øker kraftig, må møtes med langt sterkere virkemidler.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

436

Likelønn

Trondheim Arbeiderparti

Forslag:

At Norge innfører lov om likelønn som gjør det ulovlig å betale menn og kvinner forskjellig lønn for likt arbeid og lik ansiennitet.

Begrunnelse:

Det er fortsatt store lønsmessige forskjeller mellom kvinner og menn i arbeidslivet, lik lønn for likt arbeid har alltid vært viktig for Arbeiderpartiet, forskjellene mellom menn og kvinner må utjevnes.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Det er krav til lik lønn for likt arbeid i Norge, men det er likevel store lønnsforskjeller mellom kvinner og menn. Lønnsforskjellene, og andre forskjeller mellom kvinner og menn i arbeidslivet, må møtes med en aktiv likestillingspolitikk.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

443

Velferdsstønad
Skatval Arbeiderlag

Forslag:

Få fastsatt ved lov en garantert minste sats på velferdsstønad, ikke bare en anbefalt minste utbetaling av velferdsstønad fra Statens side. Ta gjerne utgangspunkt i dagens anbefalte minste utbetaling av velferdsstønad, gjerne prisjusteres årlig.

Begrunnelse:

Dette er viktig for at kommuner ikke skal ha mulighet til å redusere velferdsstønaden til de som har minst og sitter dårligst i det her i samfunnet. Min hjemkommune reduserer velferdsstønaden pga. at NAV utbetalingene er for store. Vi ligger allerede under det anbefalte nivået Staten anmoder om skal være utbetaling, og Rådmann med posisjon vil redusere velferdsstønaden mer, snakk nå om rundt 5%. Dette er mye penger for de som allerede har minst fra før. Det nytter ikke å jage/skremme personer på velferdsstønad over til andre muligheter for inntømme, med å redusere utbetalingene hele tiden. Gi disse trygdemottakerne en liten form for sikkerhet i den vanskelige livssituasjonen de befinner seg i. Ingen ønsker å gå over lang tid på velferdsstønad, men kanskje de ikke har noen annen mulighet i den livssituasjonen de nå er i. Dette vil være en god sosial politikk Arbeiderpartiet vil tjene oppslutning på, ved å også ta vare på de med minst fra før.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Kommunene har ansvaret for sosialstønad og innretningen av denne som skal sikre deg midlertidige inntekter til et forsvarlig livsopphold. Utgiftene til livsopphold er ulike fra kommune til kommune og det bør være opp til den enkelte kommune å tilpasse utbetalingene til situasjonen lokalt.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

444

Velferdsstønad
Skatval Arbeiderlag

Forslag:

Få fastsatt ved lov en garantert minste sats på velferdsstønad, ikke bare en anbefalt minste utbetaling av velferdsstønad fra Statens side. Ta gjerne utgangspunkt i dagens anbefalte minste utbetaling av velferdsstønad, gjerne prisjusteres årlig.

Begrunnelse:

Dette er viktig for at kommuner ikke skal ha mulighet til å redusere velferdsstønaden til de som har minst og sitter dårligst i det her i samfunnet. Min hjemkommune reduserer velferdsstønaden pga. at NAV utbetalingene er for store. Vi ligger allerede under det anbefalte nivået Staten anmoder om skal være utbetaling, og Rådmann med posisjon vil redusere velferdsstønaden mer, snakk nå om rundt 5%. Dette er mye penger for de som allerede har minst fra før. Det nytter ikke å jage/skremme personer på velferdsstønad over til andre muligheter for inntømme, med å redusere utbetalingene hele tiden. Gi

disse trygdemottakerne en liten form for sikkerhet i den vanskelige livssituasjonen de befinner seg i. Ingen ønsker å gå over lang tid på velferdsstønad, men kanskje de ikke har noen annen mulighet i den livssituasjonen de nå er i. Dette vil være en god sosial politikk Arbeiderpartiet vil tjene oppslutning på, ved å også ta vare på de med minst fra før.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Kommunene har ansvaret for sosialstønad og innretningen av denne som skal sikre deg midlertidige inntekter til et forsvarlig livsopphold. Utgiftene til livsopphold er ulike fra kommune til kommune og det bør være opp til den enkelte kommune å tilpasse utbetalingene til situasjonen lokalt.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

450 Øke grensen for når dagpenger faller bort ved noe jobb.

Skatval Arbeiderlag

Forslag:

Øke dagens grense fra 50% til 80% før dagpenger faller bort når en jobber ved arbeidsledighet.

Begrunnelse:

Det å øke grensen fra 50% til 80% over hvor mye en kan jobbe når en er arbeidsledig og går på dagpenger, vil dagene bli enklere for mange arbeidsledige. Nå i dag må de arbeidsledige som får seg litt jobb, telle timer for å sikre seg at de ikke går litt over grensen på 50% jobb, går de bare en halv time over, mister de alle dagpenger for den meldeperioden som er på 14 dager. Om denne grensen blir økt til 80% vil mange kunne jobbe mye mer og uten risiko for å miste mange tusen hver måned.

Forslagstiller har selv vært i denne situasjonen i to år og vet hvor vanskelig det er å greie dette når en er tilkallingshjelp og bør helst ta det en får for å senere få tilbudet. Men ved fare for å miste flere tusen kroner i inntekt er det svært vanskelig og ta på seg en ekstra vakt når en står i fare for å komme over 50% i jobb, og de fleste vakter kommer som forespørsel en og en, og ikke i flere hver gang, så en vet aldri om en får flere vakter. For da å ikke risikere å miste mye innkomme, må en bare takke nei til de ekstra vaktene eller timen. Dette gjelder ofte i helsevesenet/offentlig sektor og innen handelen, der ofte små stillinger er vanlige. Med å øke grensen vil flere som er ledige med noe jobb, jobbe mer, og det vil føre til at staten får inn mer skattepenger og NAV sprer utbetalinger. Livssituasjonen vil også bli bedre for den arbeidsledige og hans/hennes familie. Det kan også føre til at det blir enklere for de som er arbeidsledige og komme i en fast ansettelse med tiden. En får fri å takke nei til mer jobb, det vil arbeidsgiver også sette pris på. Dette vil være en god sosialpolitisk sak for arbeiderpartiet og en meget samfunnsnyttig sak.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen

kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiets stortingsgruppe har i flere omganger gått imot kutt i dagpengene foreslått og gjennomført av dagens regjering. Det har ikke vært foreslått å endre grensene for når dagpenger faller bort når man har delvis jobb og er delvis arbeidsledig. Det er utfordrende å finne grenser mellom stønad og inntekt som i alle tilfeller oppleves som rettferdige, men i hovedsak synes det som om dagens grenser mellom dagpenger og inntekt oppleves som en god løsning.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

495 Pensjonistenes forhandlingsrett og lønnsvekst. *Buskerud Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- Arbeide for at resultatet av trygdeoppgjøret blir vedtatt i Stortinget.
- Arbeide for pensjonister skal få samme lønnsvekst som yrkesaktive.

Begrunnelse:

Stortinget har bestemt at trygdeoppgjørene ikke lenger skal behandles av Stortinget. Arbeiderpartiet har stemt imot dette og vil fortsette å arbeide for at trygdeoppgjørene skal tilbake til behandling og vedtak i Stortinget, slik at pensjonistene gjennom sine organisasjoner fortsatt kan ha innflytelse på resultatet, dersom spesielle forhold skulle tilsi det. Som en del av pensjonsreform er det innført ny regulering av løpende alderspensjon fra folketrygden. Pensjonene justeres først med lønnsvekst, før det trekkes 0,75 %. Statistisk sentralbyrå (SSB) har beregnet at prisene steg med 1,8 % i 2017. Samtidig ble pensjonene fra folketrygden og offentlig tjenstepensjon oppregulert med kun 0,9 prosent i 2017. Resultatet ble altså en svekkelse i kjøpekraften på 0,9 %. Det er tredje år på rad at pensjonistene for en svekkelse i kjøpekraften. Pensjonsreformen var ikke ment slik.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har gjentatte ganger foreslått å gjeninnføre at trygdeoppgjøret skal til en skikkelig behandling i Stortinget. Vi har fulgt opp vårt valgkamplofte i Stortinget om å foreslå en ny regulering av pensjoner under utbetaling som ville sikret at pensjonistene ikke tapte i år lønsmottakerne gikk i pluss. Dessverre har regjeringspartiene gått imot begge forslag. Ap har også gått inn for å ta i bruk regelen om "særskilte forhold" ved drøftingene om trygdeoppgjøret i lys av realnedgangen av pensjonene gjennom flere år, men også dette har regjeringspartiene avslått.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

514 **Støtte til familier med sjuke barn**
Stad Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet må sikre at familier med kronisk sjuke barn får den hjelpa dei treng, herunder psykososial støtte med fokus på mindreårige søsken, utan for mykje byråkrati.

Begrunnelse:

Familiar med barn med kronisk fysisk eller psykisk sjukdom og barn med alvorleg funksjonshemming har betydeleg større belastning enn andre familier. Foreldra kan ofte ikkje vere i ordinært fulltidsarbeid fordi barnet treng at dei er tilgjengelege, eller fordi foreldra rett og slett ikkje har krefter til fullt arbeid. Det er umåtelig viktig for desse familiene med gode økonomiske støtteordningar gjennom NAV, som td pleiepengar og hjelpestønad. Men også gode kommunale hjelpetiltak som td tilrettelegging og avlastning. Arbeidspartiet må sikre slik nødvendig hjelp.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Vårt velferdssamfunn skal vere tilpasset de som treng støtte, ikke minst i vanskelige situasjoner som den forslaget omtaler. Ap har hatt et godt samarbeid med SV og Sp for å presse regjeringen til forbedringer av pleiepengeordningen, samtidig må hele hjelpesystemet fungere godt sammen for å avlaste familier med alvorlig og kronisk sjuke barn. En god kommuneøkonomi er også et viktig grunnlag for at disse familiene skal få hjelpen som behøves.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

562 **AGDER - regionen der «ALLE SKAL MED»**
Agder Arbeiderparti

Forslag:

- alle offentlige stillinger skal lysas ut som 100% stillinger. Agder Arbeiderparti ønsker en opptrapping av heltids-prosjekter.
- det innføres 5 dagers skoleuke for alle trinn på grunnskolen
- det innføres to-delt foreldreperm med reel lønnskompensasjon for både mor og far, dvs. at den forelder som er i permisjon skal få stønad ut fra vedkommendes inntekt
- ressursene til kommuner med levekårs-utfordringer styrkes. Disse skal øremerkes nøkkelstillinger i forebyggingsarbeid med barn og unge
- kultur, musikk og idretts-arrangører som tilbyr gratis utlån av utstyr, instrumenter, lokaler mm til barn og unge støttes ekstra økonomisk
- Arbeiderpartiet initierer område-satsinger for regioner som utpeker seg med lav arbeidsdeltakelse blant unge, deriblant Agder - område-satsingen etablerer en prøveordning med redusert arbeidsgiveravgift for unge opp til og med 26 år - midler til karriere-sentrene økes

Begrunnelse:

Som region har Agder scoret lavt på levekårs-indeksen i en årrekke. Det har Arbeiderpartiet i begge fylker hatt fokus på og jobbet aktivt med å forbedre. Det skal vi fortsatt gjøre. Agder Arbeiderparti vil ha en mer raus og likestilt region, der mennesker skal ha meningsfulle liv hvor det legges til rette for deltakelse i arbeidslivet, kompetanseheving, høyt samfunnsengasjement, frivillig arbeid og et godt

familieliv. I Agder vil vi ha et samfunn hvor ingen diskrimineres på grunn av kjønn, etnisitet, mening, religion eller seksuell orientering. Vi skal vise hverandre respekt. Plan for likestilling, inkludering og mangfold ble vedtatt i begge fylkesting i desember 2014. Planen er på vei til å bli implementert i kommunene i fylkene våre. Denne planen må vi bruke mer aktivt for å bedre levekår og likestilling på Agder. Langvarig systematisk satsing innenfor videregående utdanning har gitt positive resultater i form av økt gjennomføring på Agder. Innenfor yrkesfaglige studieretninger har vi en utfordring i forhold til å øke gjennomføringsgraden. Agder har et høyt antall unge på trygd sammenlignet med landet forøvrig. Arbeiderpartiet bør initiere område-satsinger for regioner som utpeker seg spesielt med lav arbeidsdeltakelse blant unge. Det bør bli økonomisk lettere for arbeidsgivere å ansette unge som strever med å få fotfeste i arbeidslivet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslagene er vedtatt på Representantskapsmøte 01.12.18

Sentralstyrets merknad:

Teksten er sammensatt av en rekke ulike forslag der noen er innenfor Aps vedtatte politikk og prioriteringer, mens andre delvis faller utenfor. Det er også deler av forslaget som retter seg nasjonalt, mens deler er regionalt eller lokalt rettet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

583

Eldrepolitikk

Nesodden Arbeiderparti

Forslag:

Partiet bør heretter dele inn Eldrepolitikk i Seniorpolitikk, eldreøkonomi og eldreomsorg.

Begrunnelse:

Det er snart 1 millioner pensjonister i Norge og en stor del av disse lever et helt normalt liv som seniorer og bidrar på ulike måter til samfunnet vårt går rundt. Når en omtaler senioren som gjennom mange år lever et helt normalt liv er det mange som reagerer på at dette blandes med eldreomsorg. Senioren har det samme forhold til helse og omsorg som resten av befolkningen. Seniorpolitikk blir derfor noe annet enn eldreomsorg.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Eldrepolitikk er, som forslagsstilleren beskriver, noe langt mer omfattende enn eldreomsorg og helsepolitikk. Det omfatter blant annet kultur og frivillighet, samt flere andre saksområder. Aps eldrepolitikk skal omfatte alle relevante felt for eldre velgere.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

584

Pensjon

Nesodden Arbeiderparti

Forslag:

Vi vil at Arbeiderpartiet skal jobbe for at ingen får negativ regulering av pensjonen. Likeså fjerne den ulike behandlingen av par og single.

Begrunnelse:

Vi regner som seniorer folk fra 62 år, mange er i arbeid, men bare 23 % av de som går av med alderspensjon kommer fra jobb. Med dagens underregulering av pensjonene betyr det mange år med stadig dårligere kjøpekraft, dette kommer særlig til syne i dag hvor vi kan se tilbake på 4 år med nedgang i kjøpekraften. Med hensyn til ulikebehandlingen av par og single i pensjonssystemene er det et historisk fenomen fra da kvinner ikke opparbeidet egen lønn og pensjon. Vi mener dette bør fjernes i pensjonssystemet og heller tas hensyn til i skattesystemet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har gjentatte ganger foreslått å gjeninnføre at trygdeoppgjøret skal til en skikkelig behandling i Stortinget. Vi har fulgt opp vårt valgkamplofte i Stortinget om å foreslå en ny regulering av pensjoner under utbetaling som ville sikret at pensjonistene ikke tapte i år lønsmottakerne gikk i pluss. Dessverre har regjeringspartiene gått imot begge forslag. Ap har også gått inn for å ta i bruk regelen om "særskilte forhold" ved drøftingene om trygdeoppgjøret i lys av realnedgangen av pensjonene gjennom flere år, men også dette har regjeringspartiene avslått.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

585

Hele og faste stillinger i eldreomsorgen

Nesodden Arbeiderparti

Forslag:

Vi vil at Arbeiderpartiet skal sørge for at alt omsorgsarbeidet i kommunene skal basere seg på hele og faste stillinger.

Begrunnelse:

Med de kravene som må stilles til eldreomsorgen i framtiden og det store behovet det er for kvalifiserte medarbeidere vil dette være en forutsetning for at vi kan møte utfordringene fra stadig flere eldre på en fullverdig måte.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

For mange har i dag deltidsstillinger innen eldreomsorgen, samt andre deler av helsesektoren. Ap vil bidra til at flere arbeidstakere får hele og faste stillinger. Intensjonen i forslaget er i tråd med forslag fremmet i Arbeidslivsutvalgets innstilling om å innføre en heltidskultur.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

621 En helhetlig eldrepolitikk
*Troms Arbeiderparti***Forslag:**

Dagens eldregenerasjon er en sprek gruppe, sammenlignet med den generasjonen eldre i tidligere tider. Kunnskapsnivået i befolkningen er stort og de fleste vet at det er en klar sammenheng mellom livsmønster og helsetilstand. Vi lever stadig lenger her i landet, til tross for sykdommer og plager knyttet til kosthold, stillesitting, tobakk, alkohol og ensomhet. Unge oppegående pensjonister utgjør både i dag og i årene framover en ressurs som samfunnet har svært stor bruk for, samtidig som de aller eldste vil trenge stadig mer pleie. Vi trenger en ny eldrepolitikk som favner hele denne nye eldregenerasjonen og som meisler ut en politikk som tar høyde for det mangfoldet denne gruppen utgjør.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Eldrepolitikk er, som forslagsstilleren beskriver, noe langt mer omfattende enn eldreomsorg og helsepolitikk. Det omfatter blant annet kultur og frivillighet, samt flere andre saksområder. Aps eldrepolitikk skal omfatte alle relevante felt for eldre velgere.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

634 Rettferd for alle barn og auka fokus på barnefattigdom
*Sogn og Fjordane Arbeidarparti***Forslag:**

Sogn og Fjordane Ap krev auka fokus på barnefattigdom og at alle barn skal ha like mogelegheiter same kven foreldra deira er. Vi meiner det er behov for å auke barnetrygda og at barnetrygda ikkje skal reknast med i inntektsgrunnlaget ved utrekning av sosiale stønader. AP krev også større samhandling på tvers av forvaltningsnivåa og ein gjennomgang av dei sosiale stønadsnivåa.

Begrunnelse:

Eit av ti born i Noreg veks opp i ein låginntektsfamilie. Talet er tredobla på få år. Forskning syner at desse borna har større risiko for å sjølv bli fattige som vaksne, og at det er samheng mellom familien sin inntektssituasjon og borna si psykososiale helse. Det må setjast i gang tiltak for å stogge den negative utviklinga! Eit av dei mest målretta tiltaka for å bekjempe barnefattigdom, ifølgje Fordelingsutvalet, er å auke barnetrygda. Det er ein styrke ved barnetrygda at den er uavhengig av inntekt, difor må den heller ikkje reknast med som inntekt ved utrekning av t.d. sosialhjelpsstønad. Gode, universelle ordningar som t.d. barnetrygd betyr mest for dei som har aller minst. Ein fullstendig gjennomgang av dei sosiale stønadsnivåa er også naudsynt for å sikre at ein har tilstrekkeleg med verkemiddel for å bekjempe barnefattigdom. Det nye kravet frå 1 juli 2017 om minst 5 års medlemsskap i folketrygda for å ha rett til t.d. konstanstøtte og foreldrepengar må revurderast.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Kamp mot økende forskjeller er blant de høyest prioriterte i Aps politikk. I vårt alternative statsbudsjett var det derfor klare prioriteringer av økt satsing på fellesskapsløsninger for alle fremfor skatteutt til de som allerede har mye, samt at det ble foreslått betydelige satsinger på tiltaksordninger rettet mot barnefamilier som lever på lavinntekt. Sosialhjelp er et kommunalt ansvar. Sosialhjelp og oppfølging for å bringe mennesker i stand til å håndtere sin økonomi uten tilskudd av sosialhjelp er en svært viktig kommunal oppgave. Sosialhjelpssatsene beregnes ut fra lokale forhold og er derfor ulik mellom kommunene. Arbeiderpartiets politikk har vært at så lenge sosialhjelpen er et kommunalt ansvar bør man ikke via lov bestemme at barnetrygd skal holdes utenfor beregningsgrunnlaget, men la det være opp til kommunene å avgjøre dette.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

6. Arbeid.....	210
17 Et trygt og seriøst arbeidsliv	210
<i>Sandefjord Arbeiderparti</i>	210
58 Seriøsitet i serveringsbransjen	210
<i>Borgen Arbeiderlag</i>	210
59 Seks timers arbeidsdag	211
<i>Hvaler Arbeiderparti</i>	211
75 Trygt arbeidsliv.....	212
<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	212
76 Offentlige tjenester	213
<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	213
81 Øk sysselsettingen.....	214
<i>Oppsal Arbeiderpartilag</i>	214
82 100% stillinger i kommuner	215
<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	215
95 Seriøst arbeidsliv.....	216
<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	216
122 Arbeidsliv	216
<i>St.Hanshaugen/Ullevål A.P.Lag</i>	216
128 Sterkere krav til eit seriøst arbeidsliv gjennom den offentlege innkjøpspolitikken	
217	
<i>Sunndal Arbeiderparti</i>	217
144 Inkludering i arbeidslivet	218
<i>Sagene og Torshov Arbeidersamfunn</i>	218
165 Anbudspolitik.....	219
<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	219
172 Stimulere til å stå lengre i jobb.....	219
<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	219
179 Kontrollen av kvaliteten i byggebransjen må reetableres	220
<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	220
200 Avskaff New Public Managment.....	221
<i>Lillehammer Arbeiderparti</i>	221
202 Styrk Arbeidstilsynet.....	221
<i>Lillehammer Arbeiderparti</i>	221
252 Tiltak mot svart arbeid	222
<i>Arendal Arbeiderparti</i>	222
297 Profittfri velferd.....	222
<i>Eidskog Arbeiderparti</i>	222

316	Flere varig tilrettelagte arbeidsplasser i Rogaland.....	223
	<i>Sauda Arbeiderparti</i>	223
323	Arbeide for personer med funksjonsnedsettelse	224
	<i>Sauda Arbeiderparti</i>	224
324	Ta tilbake det seriøse arbeidslivet!	224
	<i>Telemark Arbeiderparti</i>	224
352	Arbeid til alle må fremdeles være jobb nummer en.....	225
	<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	225
473	Tydelig definisjon på faste ansettelser.....	226
	<i>Rogaland Arbeiderparti</i>	226
474	Egen likestillingspott i Statsbudsjettet.....	227
	<i>Rogaland Arbeiderparti</i>	227
477	Begrense adgangen til innleie.....	227
	<i>Rogaland Arbeiderparti</i>	227
510	Et trygt og seriøst arbeidsliv for alle.	228
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	228
597	Stopp privatiseringen av offentlige oppgaver.....	230
	<i>Kvæfjord Arbeiderparti</i>	230
629	Styrke arbeidsmiljølova	231
	<i>Sogn og Fjordane Arbeidarparti</i>	231
630	Nei til bruk av useriøse vikarbyrå	232
	<i>Sogn og Fjordane Arbeidarparti</i>	232

6. Arbeid

17 **Et trygt og seriøst arbeidsliv** *Sandefjord Arbeiderparti*

Forslag:

Sandefjord Arbeiderparti mener:

- arbeidsmiljøloven fornyes og forsterkes i samarbeid med partene i arbeidslivet
- at adgangen til kollektiv søksmålsrett må gjeninnføres.
- retten til faste ansettelser styrkes
- AML § 14.9.f fjernes
- det må på plass tiltak for å motvirke bruken av ulovlig innleie, samt snu utviklingen med utstrakt bruk av entrepris- lignende oppdrag
- at arbeidstakerrettighetene ved virksomhetsoverdragelser og outsourcing av oppgaver må styrkes

Begrunnelse:

Solberg-regjeringens endring av arbeidsmiljøloven i forrige periode har skapt store utfordringer for mange arbeidstakere og tillitsvalgte. Det kan vises til direkte konsekvenser av endringen gjennom at det er blitt flere midlertidig ansatte, økt bruk av vikarer, økt bruk av begrep som prosjekt og entrepris, samt at virksomheter unnviker sitt arbeidsgiveransvar ved at de krever at folk oppretter enkeltpersonforetak. Det er viktig å styrke et trygt og seriøst arbeidsliv preget av faste ansettelser, innovasjon og høy kompetanse. Utviklingen synes dessverre å gå motsatt vei. Kollektiv søksmålsrett var et viktig verktøy for fagbevegelsen til å kunne ta saker på vegne av sine medlemmer. Arbeidstakere i midlertidige og/eller korte kontrakter har ikke trygghet nok til å kunne hevde sin rett og rettsvernet er på denne måten svekket med dagens mangel på kollektiv søksmålsrett.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Sendes også som innspill til Arbeidslivsutvalget.

Styrets innstilling: Forslaget støttes.

Vedtatt i representantskap: Vedtatt

Sentralstyrets merknad:

Forslagene er i tråd med Arbeiderpartiets politikk for et trygt, seriøst og organisert arbeidsliv og støttes.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

58 **Seriøsitet i serveringsbransjen** *Borgen Arbeiderlag*

Forslag:

Arbeiderpartiet skal arbeide for å endre lovverket slik at bedrifter i serveringsbransjen kan prikkbelastes ved brudd på allmengjøringsbestemmelsene for serveringsbransjen.

Begrunnelse:

I serveringsbransjen og hotellnæringen har det blitt allmenngjort en minstelønn for de som jobber i bransjen. Fellesforbundet har gjennom oppsøkende virksomhet avdekket at selv om lønn er allmenngjort i serveringsbransjen og på hoteller, så er det svært mange som ikke følger loven når det gjelder lønnsnivå. Dersom virksomheten blir prikkbelastet ved brudd på allmenngjøringsbestemmelsene, vil dette føre til at de aller fleste vil betale lønn i henhold til bestemmelsene, det vil kanskje også bidra til at man får luket ut noen useriøse aktører, noe som igjen fører til at det blir enklere å drive en seriøs virksomhet i denne bransjen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet mener allmenngjøringsordningen er svært viktig for å kunne sikre lønns- og arbeidsbetingelser i bransjer som preges av lav organisasjonsgrad og utfordringer med useriøsitet. Brudd på reglene må avdekkes effektivt og sanksjoneres.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

59 Seks timers arbeidsdag
*Hvaler Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil foreslå at det igangsettes prøveprosjekt på 6 timers arbeidsdag for ansatte som jobber i barnehage og eldreomsorg.

Begrunnelse:

De som arbeider i barnehager og i eldreomsorgen har krevende yrker. De har ansvar for mennesker som er helt avhengige av de ansatte. Omsorg og tilsyn. En av de viktigste oppgavene i samfunnet er å ta vare på de minste barna og det å sørge for god omsorg for eldre som skal ha fine dager, selv om helsa ikke er like bra. Konsekvensene av 6 timers arbeidsdag kan være: Gladere arbeidstakere, som har overskudd i jobben sin, det gir en helsebringende effekt. Glade arbeidstakeres humør vil smitte over til brukerne. Mest sannsynlig vil sykefraværet gå ned. 6 timers dag kan gi flere arbeidsplasser. På kort sikt vil det koste mye mer. På lang sikt kan vi få mere fokus på familier, at flere orker å holde ut i jobbene sine, høyere skatteinntekter ved at flere står lenger i jobb. Kvinner i de tunge omsorgsyrkene orker å stå i 100 % stillinger som igjen fører til bedre pensjon for kvinnedominerte yrkene. I dag kreves det mer og mer av hver ansatt. For å kunne beholde velferdssamfunnet så trenger vi flere i arbeid. Flere ansatte i omsorgssektoren vil føre til at færre jobber i helgene eller det blir større avstand mellom hver helgevakt. Å innføre 6 timers arbeidsdag i disse yrkene kan også ha en positiv virkning på rekrutteringen til de viktigste yrkene som sørger for en god start for barna og en god og verdig slutt for eldre. Å gjøre meningsfulle ting gjør dagene våre mere innholdsrike. Å være tilstede i livene våre er så viktig. En slik tilstand øker lykkefølelsen, vi kan bli mye mere kreative. Vi har overskudd i hverdagen, har overskudd til å engasjere oss i politikk og være mer samfunnsengasjerte. Hvis vi skal være med å påvirke samfunnet vi lever i, trenger vi mer tid til familien. Mere tid til å ta vare på seg selv. Det er helsebringende. Mere tid til rekreasjon og fysisk aktivitet. Alt dette kan på sikt være noe som virkelig kan effektivisere arbeidslivet innenfor tunge omsorgsykker som i dag er preget av høyt sykefraværet, stress og utilstrekkelighet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget støttes ikke på bakgrunn av det økonomiske omfanget i forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet mener det må legges økt vekt på helsefremmende arbeidstidsordninger og det finnes eksempler på at man lokalt har fremforhandlet kortere arbeidstid. Forhandlinger av eventuelt kortere arbeidstid/sekstimers dag er et ansvar som tilligger partene i arbeidslivet og er ikke noe som bør overstyres politisk. På dette grunnlaget støtter ikke sentralstyret forslaget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

75 Trygt arbeidsliv
*Fredrikstad Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet skal arbeide for at utleie av arbeidskraft i Norge forbyes, med unntak av reelle vikarer.

Begrunnelse:

Tryggheten i fellesskapet er kjernen i den norske samfunns- og arbeidslivsmodellen. Trygge mennesker våger mer, yter mer og skaper mer. Et viktig rammeverk for dette fellesskapet har vært en høy andel organiserte både på arbeidstaker- og arbeidsgiversiden der tariffavtaler har satt normen for lønns- og arbeidsvilkår. I stedet for å bli med på en lavlønnskonkurranse vi ikke kan vinne, har vi satset på fagutdanning, kompetanseheving og videreutdanning, og bygd opp et arbeidsliv preget av demokrati og medbestemmelse. Vi har utviklet en arbeidslivskultur med selvstyrte arbeidstakere hvor erfaringsbasert kompetanse og samspill mellom fagarbeidere, funksjonærer og ledelse på den enkelte bedrift har ført til bedrifter med høy produktivitet-, innovasjons- og omstillingsevne.

Den høye konkurransekraften i de nordiske økonomiene har ikke oppstått på tross av relativt høye lønninger og små forskjeller, men heller på grunn av dette. Relativt sett høyt lønnsnivå og lav arbeidsløshet har medført at bedriftene har hatt interesse av både å beholde og å investere i arbeidstakerne. Et åpent arbeidsmarked og store arbeidsløshet i EU har endret dette. Det norske arbeidslivet påvirkes av utviklingen nasjonalt og internasjonalt. Globalisering av økonomien, åpnere verdenshandel og sterkere internasjonal konkurranse har bidratt til å trekke flere land med i den økonomiske utvikling og gitt vekst i verdens- økonomien, selv om vi nå også ser mørke skyer i internasjonal økonomi. Dette har mange positive sider, men har også ført til press på de land som har gode standarder i arbeidslivet. I kjølvannet av finanskrisen har flere europeiske land aktivt åpnet for innleid og midlertidig arbeidskraft til lavest mulig kostnad. Dette trenger seg på også i Norge. Det kan gi oss et gammeldags arbeidsliv, basert på løsarbeid og lave timelønnskostnader, men med tilsvarende høye kontrollkostnader og ikke minst tap av produktivitet og konkurransekraft.

Samtidig som EØS-avtalen er viktig for vår markedsadgang til Europa, skaper den politiske utviklingen i EU utfordringer. Høyresiden har dominert politikken i EU og i flesteparten av medlemslandene de siste tiårene. Denne utviklingen ble forsterket ved EUs østutvidelse. Den dominerende politikken kjennetegnes av en sterk tro på at fleksibilitet gjennom midlertidig ansettelser og innleie, forenkling og svekkelse av reguleringer i arbeidslivet skal føre til vekst og nye arbeidsplasser.

Mange av EUs medlemsland preges i dag av krise, reallønnsnedgang, nedbygging av offentlig velferd og massearbeidsløshet. Dette er til stor bekymring for dem, men også for oss. Derfor er det viktig at vi står sammen med fagbevegelsen i resten av Europa for å bekjempe høyredreiningen i Europa og å styrke det organiserte arbeidslivet.

Da EØS-avtalen trådte i kraft i 1994 sto medlemsstatene mer eller mindre fritt til å kreve hele sin lovgiving om lønns- og arbeidsvilkår etterlevd av arbeidsgivere fra andre medlemsstater. Senere har EU endret regelverk for det felles markedet for tjenesteyting, med direkte virkning for norsk arbeidsliv. Det har ført til konflikt om hvorvidt norske regler er i strid med EØS, særlig på tre områder.

Det gjelder ratifisering av ILO 94 som gjelder krav om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter, som ESA mener er i strid med EØS. Det gjelder omfanget av allmenngjøringsforskriftene, som NHO har bragt inn for ESA etter at Høyesterett slo fast at dekning av reiser, kost og losji ikke er i strid med EØS-avtalen. ESA har foreløpig gitt NHO medhold. Regjeringen har i sitt svar fastholdt Høyesteretts syn. Dessuten har ESA for tida til vurdering hvorvidt våre regler om innleie fra bemanningsforetak er i overensstemmelse med vikarbyrådirektivet må gis forrang foran EU-regler.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Østfold Arbeiderparti støtter intensjonen i forslaget og anbefaler at det oversendes stortingsgruppa for videre arbeid.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet samlet våren 2018 sentrum-venstre partiene på Stortinget om en kraftig innstramming i reglene for innleie av arbeidskraft, et vedtak vi fikk presset gjennom mot regjeringspartienes stemmer. Endringene ble vedtatt med bred støtte fra og godt samarbeid med fagbevegelsen. De vedtatte endringene trådte i kraft 1. januar 2019 og må følges opp med betydelige og målrettede tilsyn for å sikre at reglene følges. Arbeiderpartiet vil følge nøye med på at reglene får effekt i form av betydelige innstramminger i innleie og skikkelige arbeidsforhold for innleide arbeidstakere. Dersom ikke reglene har ønsket effekt må ytterligere innstramminger vurderes.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

76 Offentlige tjenester *Fredrikstad Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet sier nei til privatisering av kommunale kjerneoppgaver.
Arbeiderpartiet skal jobbe for medarbeiderdrevet omstilling.
Arbeiderpartiet jobber for mer trepartssamarbeid i arbeidslivet.

Begrunnelse:

Arbeidet mot privatisering og konkurranseutsetting har gitt resultater. De siste åra har flere kommuner stoppet konkurranseutsetting og tatt tjenestene tilbake i egenregi. Dette er et resultat av systematisk faglig-politisk arbeid. Offentlige tjenester i egenregi sikrer bedre lønns-, pensjons- og arbeidsvilkår, og arbeidet mot konkurranseutsetting, anbud, utskilling og andre former for privatisering må derfor intensiveres. Utviklingen i mange kommuner er positiv, men på andre områder, som i helseforetakene, er det store utfordringer. Arbeidet med å ta tilbake og etablere tjenester i egenregi, gjelder alle offentlig finansierte tjenester som er skilt ut, konkurranseutsatt eller privatisert. Dette gjelder også tjenester som har vært privatisert i lang tid, som kollektivtrafikk og renovasjon. Medarbeiderdrevet omstilling er et alternativ til privatisering og konkurranseutsetting. Omstilling i tjenester som er drevet i egenregi, viser at samarbeid er et reelt og godt alternativ til konkurranse, og gir gode resultater. Egenregi gir muligheter for

langsiktig planlegging av organisasjon, drift og kompetanseutvikling, og sparer kostnader knyttet til anbudsprosesser. I arbeidet med å utvikle offentlig sektor i en klimavennlig retning, vil tjenester i egenregi gi nødvendig styringsmulighet for krav og omstilling til et lavutslippssamfunn. Konkurransetsetting og privatisering i offentlig sektor har ikke gitt bedre tjenester. Ved konkurransetsetting og privatisering mister offentlig sektor kompetanse, og muligheten for innsyn, demokratisk styring og kontroll svekkes. Manglende innsyn fører til mer sosial dumping og arbeidsmarkeds kriminalitet. I tillegg forsvinner handlingsrommet til å omdisponere fellesskapets ressurser. Når offentlig sektor fragmenteres gjennom konkurransetsetting og privatisering, svekkes fagforeningens mulighet til å ivareta de ansatte. Organiseringen i fagforeninger blir ofte vanskelig, og fagforeningene taper forhandlingsmakt når organisasjonsgraden reduseres. Det som skjer når kommersielle aktører overtar ansvar og drift av offentlig finansierte tjenester, er at fellesskapets midler går til profitt til de kommersielle aktørene, og tjenestene blir skadelidende. Velferdsprofitørenes behov for avkastning legger også stort press på lønns-, pensjons- og arbeidsvilkår. Vi ser at kommersielle aktører plasserer avkastningen i skatteparadis. Dette er en utfordring når det gjelder å få bukt med voksende ulikhet nasjonalt og internasjonalt. Utviklingen er en trussel mot det regulerte arbeidsmarkedet, de skattefinansierte velferdstjenestene, den høye organisasjonsgraden og trepartssamarbeidet, kjerneelementene i den norske modellen. Når styrkeforholdet mellom partene i arbeidslivet endres, svekkes den norske modellen. Men utviklingen er et resultat av politiske vedtak og prioriteringer, og kan snus gjennom politisk påvirkning. Gjennom lokalt trepartssamarbeid kan vi jobbe mot sosial dumping, motvirke konkurransetsetting og privatisering, og tilrettelegge for rekommunalisering og egenregi. Dette krever at tillitsvalgte fanger opp endringer, kjenner seg trygge, og vet hvordan slike saker følges opp. Det lokale nivået må kunne varsle om og følge opp prosesser med konkurransetsetting, anbud og privatisering.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Østfold Arbeiderparti støtter intensjonen i forslaget, og anbefaler at det oversendes stortingsgruppa for videre arbeid.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslagene er i tråd med Aps politikk og det finnes flere konkrete forslag bl.a. i Arbeidslivsutvalgets innstilling både hva gjelder å ikke privatisere offentlige kjerneoppgaver, bidra til at omstilling skjer i tett samarbeid med de ansatte og sikre trepartssamarbeidet lokalt og nasjonalt.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

81 Øk sysselsettingen *Oppsal Arbeiderpartilag*

Forslag:

I en del innvandrergupper er sysselsettingen altfor lav. Arbeiderpartiet vil sørge for at innvandrere får muligheter til å få den fagkunnskap og kompetanse som kreves for få en jobb i dagens arbeidsliv.

Begrunnelse:

Hvordan øke sysselsettingen? Etter at EØS-avtalen åpnet for fri arbeidsinnvandring fra EU, har det kommet et betydelig antall innvandrere fra Polen og Baltikum. Mange av dem arbeider i bygningsbransjen og i helsesektoren. Sysselsetningsraten blant disse innvandrerne er høy. Andre innvandrergupper har en lav sysselsetningsrate. Går man rundt på byggeplasser i Oslo er det få

bygningsarbeidere å se med bakgrunn fra land i Midtøsten og Afrika. Det er heller ikke mange som arbeider i helsesektoren fra disse landene. For å få flere i innvandrergupper med lav sysselsetningsrate i jobb, må de få en fagutdanning som kvalifiserer dem til å konkurrere med polakker og baltere om jobber i bl.a. bygningsbransjen og i helsesektoren. Eller en utdanning som gjør at de kan konkurrere med alle andre om jobber i et krevende arbeidsliv. Blant innvandrergupper med lav sysselsetningsrate finner vi mange fattige barnefamilier. Det vil koste mye å sørge for at sysselsetningsraten i disse gruppene øker. Men kostnadene for samfunnet blir langt større dersom vi ikke nå tar et krafttak for å få flere i jobb.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap støtter intensjonen i forslaget, men mener det er nødvendig å konkretisere hva som skal gjøres annerledes enn i dag.

Sentralstyrets merknad:

Ingen oppgave er viktigere enn å sikre alle rett til arbeid, og det må settes inn konkrete tiltak i de grupper der arbeidsdeltakelsen er for lav. Dette gjelder blant annet deler av innvandrerbefolkningen.

Arbeidsmarkedstiltakene må vris fra kortsiktig arbeidsdeltakelse til tiltak som gir en reell kvalifisering for arbeidslivet. Samarbeidet mellom Nav, utdanningssektoren og helsesektoren må bli bedre og tettere.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

82 100% stillinger i kommuner *Fredrikstad Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil jobbe for en rettferdig skift- og helgebelastning på arbeidsplasser som er i gang 24 timer i døgnet, sju dager i uka. Helgebemannning for helse- og omsorgsansatte i kommunesektoren kan løses ved at ansatte arbeider fire helger ekstra i året. Grunnbemanningen må opp. Det må ansettes faste, kompetente vikarer. Det er viktig at vikarene får god opplæring og blir en ressurs, ikke en belastning. Motivere til å jobbe mer helg ved en kraftig økning av ulempeilleggene. Det må lages system for kompetanseheving, alle må kunne jobbe på alle skift. Den rødgrønne regjeringen fikk vedtatt at du kan kreve å bli fulltidsansatt dersom du det siste året har jobbet tilsvarende en 100 prosent stilling. Det betyr at deltidsansatte har lovfestet rett til stilling tilsvarende faktisk arbeidstid som de jevnt har arbeidet utover avtalt arbeidstid de siste 12 månedene. Plikt for arbeidsgiver til å drøfte bruken av deltidsstillinger med de tillitsvalgte minst én gang i året. Før arbeidsgiver fatter beslutning om ansettelse i stilling som arbeidstaker krever fortrinnsrett til, skal spørsmålet så langt som praktisk mulig drøftes med arbeidstaker.

Begrunnelse:

Deltid er ett av arbeidslivets største problemer. Deltidsarbeidende mangler forutsigbarhet for jobb, inntekt og fritid. Deltid er også et pensjonsproblem. En helsefagarbeider som jobber 75 prosent stilling og jobber i privat sektor vil tjene for dårlig til å kunne ta ut tidligpensjon fra 62 år selv om hun har rett til AFP. Pleie- og omsorgssektoren har utviklet et A- og B-lag. A-laget jobber hver tredje helg eller sjeldnere, og har fast stilling. En fjerdedel av sykepleierne jobber ikke helger i det hele tatt, viser tall fra Spekter. Jo eldre sykepleierne blir, jo færre helger jobber de. Andelen helsefagarbeidere som jobber helg er større enn både sykepleiere og spesialsykepleiere. Og den er lik gjennom hele karrieren. For å kunne gi gode tjenester til brukere av offentlige tjenester, god ledelse og en trygg jobb forutsettes dette

av hele stillinger.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeidslivsutvalget har gått inn for flere grep for å fjerne deltid og innføre en heltidskultur, herunder punkter som fremmes i forslaget. Bruken av deltidsstillinger, og særlig innen deler av det offentlige, er på et uakseptabelt høyt nivå og må motvirkes politisk både fra nasjonalt og lokalt hold.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

95 Seriøst arbeidsliv
Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil innføre prikkbelastning, for skjenkebevillinger, på de virksomheter som ikke overholder forskrift om allmenngjøring av Riksavtalen.

Begrunnelse:

Vi ønsker seriøse aktører. Kan også tas inn i de ulike kommuners vilkårsadgang.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Ses i sammenheng med forslag 58.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet mener allmenngjøringsordningen er svært viktig for å kunne sikre lønns- og arbeidsbetingelser i bransjer som preges av lav organisasjonsgrad og utfordringer med useriøsitet. Brudd på reglene må avdekkes effektivt og sanksjonerer.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

122 Arbeidsliv
St.Hanshaugen/Ullevål A.P.Lag

Forslag:

St. Hanshaugen Ap ønsker en målrettet innsats for økt organisasjonsgrad i arbeidslivet. Allmenngjorte tariffavtaler må gjøres mye enklere å ta i bruk. Arbeidsmiljøloven må styrkes for å sikre at faste, hele stillinger i større grad blir hovedregelen, og både kommune og stat må gjennom drift og innkjøp jobbe for det samme. Innleie fra bemanningsselskap må begrenses, og kun benyttes når viktige samfunnshensyn tilsier det og der det er hjemmel for det i landsomfattende tariffavtale. Sosial dumping og

arbeidskriminalitet må bekjempes mer kraftfullt og effektivt.

Begrunnelse:

Særlig EU-utvidelsen i 2004 innebar økt press på ordninger og forhold som Ap og fagbevegelsen i flere tiår sto sammen om å kjempe på plass i norsk arbeidsliv. Tilbudssjokket EU-utvidelsen skapte i arbeidsmarkedet har gjort det mulig for mange arbeidsgivere å la være å følge tariffavtalene, og å lempe på krav til kvalitet og fagkompetanse. Normen om faste ansettelse blir undergravd på en rekke ulike måter, blant annet gjennom bruk av innleie fra bemanningsforetak og registrering av falske enkeltpersonforetak. Dette undergraver det organiserte arbeidslivet, og har skapt et sterkt press på lønns- og arbeidsvilkårene til de som har de tyngste og ofte lavest betalte jobbene i Norge. For Arbeiderpartiet må det være en hovedoppgave å i samarbeid med fagbevegelsen få snudd denne utviklingen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Arbeiderparti støtter intensjonen i forslaget, men mener det må til en konkretisering med utgangspunkt i arbeidslivsutvalgets forslag.

Sentralstyrets merknad:

Forslagene er i tråd med Aps politikk for et seriøst og organisert arbeidsliv. Arbeiderpartiet samlet våren 2018 sentrum-venstre partiene på Stortinget om en kraftig innstramning i reglene for innleie av arbeidskraft, et vedtak vi fikk presset gjennom mot regjeringspartienes stemmer. Endringene ble vedtatt med bred støtte fra, og i godt samarbeid med, fagbevegelsen. De vedtatte endringene trådte i kraft 1. januar 2019 og må følges opp med betydelige og målrettede tilsyn for å sikre at reglene følges. Arbeiderpartiet vil følge nøye med på at reglene får effekt i form av betydelige innstramminger i innleie og skikkelige arbeidsforhold for innleide arbeidstakere. Dersom ikke reglene har ønsket effekt må ytterligere innstramminger vurderes. Andre forslag som en forbedret allmenngjøringsordning, tiltak mot sosial dumping og akrim, grep for å øke organisasjonsgraden mm. fremmes i arbeidslivsutvalgets innstilling.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

128 Sterkere krav til eit seriøst arbeidsliv gjennom den offentlege innkjøpspolitikken *Sunndal Arbeiderparti*

Forslag:

Sunndal Arbeiderparti meiner det må stillast sterkere krav til eit seriøst arbeidsliv gjennom den offentlege innkjøpspolitikken. Det må i samband med konkurranseutsetting stillast krav til at ein ikkje skal ha einseitig prisfokus, samt krav til at dei som skal levere tenester til det offentlege har pensjonsordning, ordna arbeidstilhøve og landsomfattande tariffavtale.

Begrunnelse:

Vi har dei seinare år hatt ei samfunnsutvikling der ein ser at stat og kommune i stadig større omfang har konkurranseutsett offentlege oppgåver. I mange tilfeller er dette fornuftig politikk, særleg når det gjeld tilfelle der dette gjev innovativ oppgåveløysing, fleksibilitet og oppgåver av mellombels/kortsiktig karakter. Diverre er det ein tendens til at det stadig oftare vert konkurranseutsett offentlege oppgåver der det ikkje er slike faktorar til stades. Og vi har mange døme på at ein vesentleg faktor det i realiteten

konkurrerast om er løns- og arbeidsvilkår. Dette kjem tydeleg fram i tilfelle der innsatsfaktoren (t.d. produksjonsutstyr og infrastruktur) er konstant. Reinholdstenester er eit slikt døme, der vi har opplevd tilfelle der tilsette som har arbeidd i det offentlige eit langt arbeidsliv, nokre år før pensjon får ein privat arbeidsgjevar pga. konkurranseutsetting, og som ein konsekvens av dette mister retten til AFP og store delar av sin pensjon. Det er offentlig innkjøpspolitikk som tvinger denne utviklinga fram, gjennom ein-sidig prisfokus og manglande krav til leverandørane. Og det er gjennom offentlig innkjøpspolitikk vi kan motverke denne utviklinga gjennom krav til pensjonsordning, ordna arbeidstilhøve og landsomfattande tariffavtale. Vi ynskjer gjennom slike krav å unngå konkurranseutsetting i tilfelle der det er dårlegare løns- og arbeidsvilkår som i realiteten er innsparingspotensialet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Fylkespartiets styre støtte intensjonen i forslaget

Sentralstyrets merknad:

Forslagene følges opp gjennom arbeidslivsutvalgets innstilling og intensjonene i tråd med Aps politikk for et seriøst og organisert arbeidsliv.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

144 Inkludering i arbeidslivet *Sagene og Torshov Arbeidersamfunn*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- stimulere til flere arbeidstreningsprogrammer mellom NAV og norske virksomheter
- evaluere erfaringer fra effektive programmer i offentlig og privat sektor
- ta initiativ til et samarbeid med partene for å spre bestep praksis knyttet til tiltak for et mer mangfoldig og inkluderende arbeidsliv

Begrunnelse:

En reell inkluderingsdugnad i arbeidslivet. Styrket samarbeid mellom det offentlige og det private næringslivet om en inkluderingsdugnad for å få flere av de som står utenfor arbeidslivet, på grunn av funksjonshemminger eller «hull i CV», over i ordinær jobb er av avgjørende betydning for å realisere et mer inkluderende arbeidsliv.

Flere arbeidstreningsprogrammer som retter seg mot arbeidssøkere som står utenfor arbeidslivet, og tilbyr deltakere arbeidstrening i ordinær virksomhet kan både sikre verdifull arbeidskraft og inntekter til fellesskapet. Virksomhetene får tilgang på kvalifiserte medarbeidere. Deltakerne kommer i posisjon på arbeidsmarkedet gjennom opparbeidelse av verdifull kunnskap og reell arbeidserfaring. Samfunnet får verdiskaping fra aktive skatteyttere. Dette er en vinn-vinn for arbeidstakere, virksomheter og samfunnet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap mener det er viktig at arbeidstreningsprogrammer er fleksible og skjer i samarbeid med

kommuner og NAV lokalt, og i samsvar med den enkeltes behov.

Sentralstyrets merknad:

Forslagene har støtte både i Arbeiderpartiets alternative budsjett og i Arbeidslivsutvalgets innstilling. Det trengs et bedre samarbeid mellom Nav og arbeidsgiverne, samtidig som det må settes av statlige ressurser til å bidra til en reell inkludering i arbeidslivet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

165

Anbudspolitik

Finnmark Arbeiderparti

Forslag:

Med bakgrunn i prosessen med utarbeiding av anbud det siste året ser vi på det som nødvendig å gjennomgå anbudspolitik nasjonalt.

Begrunnelse:

Loppa Arbeiderparti ønsker fokus på anbudspolitik nasjonalt. Vi registrerer at det har vært mye støy eksempelvis angående fly- og båtambulans. Problematikken dreier seg i stor grad om manglende åpenhet og prioriteringer. Bør kritisk infrastruktur innen helse i det hele tatt være ute på anbud? Vi mener det er mer formålstjenlig at slike tjenester er statlige for å sikre kontinuitet og kvalitet i tjenesten.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget følges opp gjennom Arbeidslivsutvalgets innstilling der man går inn for å begrense bruk av anbud. Problemstillingene er også fulgt opp aktivt fra stortingsgruppa blant annet gjennom krav om bruk av virksomhetsoverdragelse for å sikre at luftambulansetjenesten ikke mister nøkkelpersonell blant flygere og teknikere.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

172

Stimulere til å stå lengre i jobb

Finnmark Arbeiderparti

Forslag:

Alta Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal se på mulighetene for at seniorer skal kunne jobbe etter at pensjonsalderen har inntruffet, ved bruk av insentiver. Det bes om at man ser på muligheten for skattelette / skattefritak for lønnsinntekt etter at pensjonsalderen har inntruffet, for de som ønsker å stå lengre i jobb.

Begrunnelse:

Alta Arbeiderparti ser at dagens eldre ofte er i god form og ønsker å fortsette i jobb, helt eller delvis. Om man klarer å stimulere til det i form av skattelette / skattefritak vil samfunnet kunne spare store summer i

form av reduserte pensjonsutbetalinger samtidig som man stimulerer de som ønsker å jobbe lengre til å fortsette med det. Det vil også medføre flere positive ting som ivaretagelse og videreføring av kompetanse samt at det veldig ofte vil være positivt for arbeidsmiljøet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Ap politikk er å legge til rette for at flere står lenge i jobb, og at de tjener på dette. Dette betinger et inkluderende arbeidsliv der mennesker ikke skyves ut, en politikk i tråd med mange forslag fremmet i Arbeidslivsutvalgets innstilling.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

179 Kontrollen av kvaliteten i byggebransjen må reetableres *Finnmark Arbeiderparti*

Forslag:

Kontrollen av kvaliteten i byggebransjen må reetableres

Begrunnelse:

Direktoratet for byggkvalitet gir i dag sentral godkjenning til foretak i byggebransjen gjennom en grundig faglig vurdering av den enkelte bedrift. Men ordningen er nå så uthulet at den knapt har noen verdi. For bedrifter som ikke har sentral godkjenning, er det nå kommunene som gir det enkelte foretak ansvarsrett basert på de opplysninger foretaket gir om seg selv. Kontroll av både faglighet og utførelse påligger nå den enkelte kommune. De fleste kommuner har hverken kompetanse eller ressurser til å følge opp disse foretakene, så i dag gis ansvarsrett til foretak som ikke er kvalifisert for oppgavene de søker på. Enten må kommunene få midler for å styrke kompetansen og kapasiteten, eller så må en eller annen form for sentral godkjenning styrkes.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Ap har vært sterkt kritisk til regjeringens manglende grep for å sikre kvaliteten og bidra til en seriøs byggebransje, og har foreslått å gjennomføre byggebransjens forslag for å gjøre det enklere å være seriøs og vanskeligere å være useriøs. Dessverre har regjeringspartiene gått imot flere forslag fremmet fra Ap for å sikre kontroll av kvalitet i byggebransjen. Ap vil også fremover fremme politikk for å bidra til å nå intensjonene i forslaget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

200 **Avskaff New Public Management**
Lillehammer Arbeiderparti

Forslag:

New Public management som styringssystem for offentlige tjenester må avskaffes og erstattes av tillitsreform.

Begrunnelse:

Offentlig sektor i Norge har stor oppslutning i befolkningen. Velferdsstaten utfordres av kommersialisering og privat profitt. Igjenom New Public Management-styring har offentlig sektor innført systemer som ligner på privatorganisering og med kontrollregimer. Tellekanter og målstyring som New Public Management bygger på passer ikke for å yte tjenester til innbyggerne. Dette systemet må avskaffes og erstattes av en bredt anlagt tillitsreform i hele offentlig sektor. En reform som gir de ansatte tillit og myndighet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Intensjonen om en tillitsreform i offentlig sektor er god, men det kan være hensiktsmessig om det utredes noe før det vedtas.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med politikk fremmet i Arbeidslivsutvalgets innstilling, samt i ulike forslag fremmet fra stortingsgruppa.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

202 **Styrk Arbeidstilsynet**
Lillehammer Arbeiderparti

Forslag:

Arbeidstilsynets innsats mot arbeidslivskriminalitet må styrkes.

Begrunnelse:

Samfunnsøkonomisk vil det være av stor verdi og få bukt med arbeidslivskriminalitet, store verdier undras beskatning igjenom ulike former for arbeidslivskriminalitet. Mye av denne kriminaliteten brukes for hvitvasking av økonomiske midler tjent på annen kriminell virksomhet. Mange som rammes av arbeidslivskriminalitet utsettes for umenneskelig behandling. Mange utenlandske arbeidstakere blir sendt til Norge og jobber under svært dårlige forhold, både på arbeidsplass og i bosituasjon.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med Aps politikk og prioriteringer som presentert gjennom alternativt statsbudsjett med en kraftig opprusting av Arbeidstilsynet og alle andre etater som jobber mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, herunder utbygging av A-krimsentre slik at hele landet dekkes av slike.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

252 Tiltak mot svart arbeid
*Arendal Arbeiderparti***Forslag:**

- Alle firma (private og offentlige) og frittstående arbeidere som tilbyr tjenester til privatpersoner, må utstyres med legitimasjon/sertifiseringskort slik at private sikrer seg mot å i vanvare benytte seg av useriøse aktører.
- Kontrollmyndighetene må sikres tilstrekkelige kompetanse og verktøy til å kunne effektivisere og gjennomføre sitt arbeid.
- Dersom det trengs lovendring for å kunne sikre oss som samfunn mot arbeids(livs)kriminalitet som rammer både offentlig instanser og privatpersoner, ber vi om at Stortinget sørger for dette.

Begrunnelse:

I vårt land er en stor andel av økonomien svart. Når anslagene viser at 1/3 av all virksomhet i Norge går under denne betegnelsen, viser det at vi som enkeltpersoner har et stort ansvar for å få bukt med denne kriminaliteten. Vårt samfunn er bygget opp ved at vi alle gjennom arbeid og betaling av skatter og avgifter finansierer fellesgodene som velferdssamfunnet gjenspeiler. Det betyr at vi alle spleiser på sykehus, skoler, veier, pensjoner og trygd, helsetjenester i kommunene, eldreomsorg, osv. I ulike faser av livet er vi alle avhengig av å ha et velfungerende velferdssystem til å ta vare på oss, og disse tjenestene tar vi for gitt. Svart arbeid er ran av fellesskapets midler og muligheter til å sikre oss den friheten et godt velferdssamfunn kan tilby.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonene i forslaget er i tråd med Aps politikk og prioriteringer for et seriøst og organisert arbeidsliv som presentert gjennom alternativt statsbudsjett med en kraftig opprusting av Arbeidstilsynet og andre etater som jobber mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, herunder utbygging av A-krimsentrene slik at hele landet dekkes av slike.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

297 Profittfri velferd
*Eidskog Arbeiderparti***Forslag:**

Det gjøres ulovlig å ta ut profitt om man mottar offentlige midler til velferdstjenester. På lik linje som innenfor skole. Velferd skal hovedsakelig være offentlighetens ansvar og oppgave. Stortinget bør granske hvor velferdsmidler havner. Ved utlysning av anbud må arbeidstakernes rettigheter sikres gjennom tariffavtale og heller ikke tvinges til å bli «konsulenter» gjennom enkeltpersonforetak. Arbeidstakerne skal ikke bli skadelidende ved konkurranseutsetting.

Begrunnelse:

En sterk, offentlig velferdsstat er nødvendig for å utjevne forskjeller. Den skal gi alle like gode muligheter og sørge for økonomisk og sosial trygghet. Da sikres alle mennesker en frihet til å utfolde seg og å delta i samfunnet. Dette er en rettighet som skal gjelde for alle og den skal ikke overlates til ett profittjagende markedssystem hvor brukere og ansatte risikerer å bli satt på anbud. I dag tar selskaper ut profitt av offentlige midler som skal brukes til å drifte private velferdstjenester. Dette har økt drastisk de siste årene og foregår innenfor barnevern, barnehager, sykehjem, sykehus. I rapporten «Kommersialisering av fellestjenester» fra Høgskolen i Innlandet, kommer det fram at kommersielle barnehageselskap tar over markedet og presser ut de ideelle. Samtidig som rapporten viser hvordan barnehageselskap bruker skatteplanlegging for å redusere egen skatt. Og at de utenlandske selskapene flytter overskudd fra Norge til utlandet. Dette er en skremmende utvikling hvor vi får et velferdssystem som ikke handler om å sikre befolkningen med gode tjenester, men å sikre eiere og investorers økonomiske interesser. Offentlige midler skal gå til bedre utstyr, flere ansatte og høyere standard innen velferdsstaten.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Velferdsstaten utfordres av kommersialisering og av krefter som ønsker økt privat profitt fra drift av offentlig finansierte tjenester og infrastruktur. Dette skjer ofte på bekostning av ansattes lønns-, pensjons- og arbeidsvilkår. Det er viktig at skattepenger som er ment for velferd og for å løse fellesskapets oppgaver faktisk går til velferd og fellesskapet. Det kan ikke aksepteres at private aktører som løser oppgaver på vegne av eller i samarbeid med det offentlige, har stor profitt på denne virksomheten.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonene i forslagene er i tråd med Aps politikk for å styrke det offentlige og de ideelle sin posisjon i organiseringen og driften av fellesskapets oppgaver. De kommersielle selskapenes rolle i velferdsoppgavene bør begrenses og arbeidstakernes rettigheter og betingelser skal sikres også ved konkurranseutsetting.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

316 Flere varig tilrettelagte arbeidsplasser i Rogaland

Sauda Arbeiderparti

Forslag:

Sauda Arbeiderparti ønsker at det opprettes flere varig tilrettelagte arbeidsplasser i Rogaland.

Begrunnelse:

Med de krav og forventinger som i dag er i det ordinære arbeidslivet i form av produktivitet, effektivitet og fleksibilitet er det flere og flere som ikke klare å være i arbeidslivet. For mange er dette den eneste sosiale arenaen de har. Og de mestrer ikke å være arbeidstaker på «vanlige vilkår», det kan være senskader etter sykdom, mislykkede operasjoner, livssituasjonene, total belastningen av flere faktorer. De har bidradd med sin arbeidskraft, og jo flere som er i aktivitet jo mindre bruk av andre instanser kan bli ett resultat av flere varig tilrettelagte arbeidsplasser.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeidsmarkedspolitikken må styrkes og det må spesielt prioriteres tiltak overfor de som står lengst unna det ordinære arbeidslivet. Forslaget er i tråd med Aps nasjonale politikk for bygge ut tilbudet av varig tilrettelagte arbeidsplasser, og det er særlig viktig at ansvaret for dette fortsatt ligger på staten og ikke skyves til kommunene slik dagens regjering jobber for.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

323 Arbeide for personer med funksjonsnedsettelse

Sauda Arbeiderparti

Forslag:

Sauda Arbeiderparti mener derfor at når «alle skal med» så bør dette også gjelde på de ulike arbeidsplassene, slik at de gjenspeiler befolkningen generelt og personer med funksjonsnedsettelse spesielt. Bedriftene må ha et ansvar for å gi arbeid til personer med funksjonsnedsettelse slik at de kan bidra ut fra sitt funksjonsnivå.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet og samfunnet for øvrig er opptatt av at flere mennesker med funksjonsnedsettelse skal være i arbeid. Dette vil gjøre dem i stand til å leve et verdig liv, stifte familie og skjøtte sine økonomiske forpliktelser, samt at det bidrar til et sosialt liv og integrering i samfunnet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Samarbeidet mellom Nav og arbeidslivet må styrkes slik at flere mennesker med funksjonsnedsettelse får benyttet sine evner i arbeidslivet. Det må sikres bedre tilretteleggingsordninger som arbeidsgivere kan benytte for å tilrettelegge for mennesker med funksjonsnedsettelse og den statlige arbeidspolitikken må styrkes med flere ressurser slik at flere mennesker som i dag står utenfor arbeid kvalifiseres for arbeidslivet. Både offentlige og private arbeidsgivere må bidra.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

324 Ta tilbake det seriøse arbeidslivet!

Telemark Arbeiderparti

Forslag:

Telemark Arbeiderparti vil at temaet svart økonomi skal gjennomgås i norsk skole. Telemark Arbeiderparti mener bemanningsbransjen må gjennomgås, og at det bør være et fast krav med lønn mellom oppdrag.

Begrunnelse:

Arbeid til alle – har vært, og skal være Arbeiderpartiets fanesak. Det er bra når arbeidsledigheten synker, men det er svært alvorlig når andelen som er i arbeidslivet likevel går dramatisk ned. I dag er det over

100.000 menn mellom 25 og 54 år som står utenfor arbeidslivet. Telemark Arbeiderparti mener Arbeiderpartiet må utvikle gode løsninger for andelen som er utenfor arbeidslivet, ikke utelukkende arbeidsledige. Den siste tiden har vikarbruken i arbeidslivet eksplodert på norske arbeidsplasser. Mange av de innleide bemanningsbyråene som blir benyttet er såkalt «fast ansatt» i vikarbyråer, uten lønn mellom oppdrag. Dette er en problemstilling Arbeiderpartiet må ta på alvor, da det handler om å sette arbeidstakerne våre i sentrum. Telemark har som første fylke i landet krav om et seriøst arbeidsliv i alle våre AP-styrte kommuner. Det er vi stolte av, men vi vil lenger. Hver enkelt private husholdning har et stort ansvar i å bekjempe svart økonomi, da må arbeidstilsynet styrkes og den generelle kompetansen heves.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeidslivsutvalget foreslår at arbeidslivstemaer skal være en del av norsk skole og at partene gis en tydelig plass i utdanningsløpet. Tiltak mot svart økonomi, useriøsitet og arbeidslivskriminalitet bør være sentrale temaer her. Arbeiderpartiet samlet våren 2018 sentrum-venstre partiene på Stortinget om en kraftig innstramming i reglene for innleie av arbeidskraft, et vedtak vi fikk presset gjennom mot regjeringspartiernes stemmer. Endringene ble vedtatt med bred støtte fra og godt samarbeid med fagbevegelsen. De vedtatte endringene trådte i kraft 1. januar 2019 og må følges opp med betydelige og målrettede tilsyn for å sikre at reglene følges. Arbeiderpartiet vil følge nøye med på at reglene får effekt i form av betydelige innstramminger i innleie og skikkelige arbeidsforhold for innleide arbeidstakere. Dersom ikke reglene har ønsket effekt må ytterligere innstramminger vurderes.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

352 Arbeid til alle må fremdeles være jobb nummer en *Arbeiderpartiet i Bergen*

Forslag:

Arbeiderpartiet mener at:

- Regjeringens liberalisering av arbeidsmiljøloven må reverseres, og mener heller den bør revitaliseres og forbedres.
- All ansettelse skal være fast. Unntak kun på hensiktsmessige vilkår og når arbeidets karakter tilsier det. Fast ansettelse må defineres i lovteksten som et minimum forutsigbar stillingsprosent med tilhørende forutsigbar lønnsinntekt.
- Innleie bør strammes inn til det absolutt nødvendige. Forbud må vurderes der bruken av innleie har gått for lang på bekostning av arbeidsmiljøvern, ansettelser eller lærlingeplasser
- Videre forventer vi at Arbeiderpartiet benytter sin politiske makt spesielt der man er i posisjon, men også tar initiativ der hvor man er i opposisjon, for å sikre at det innføres innkjøpsregelverk i flest mulig av landets kommuner og fylkeskommuner. (Dette må bygge på Seriositetsbestemmelsene utarbeidet av KS-Difi-Fellesforbundet-BNL, eller tilsvarende som Bergensmodellen. Som sikrer fagarbeidere, fagutdanning gjennom lærlinger og seriøse arbeidsforhold.)
- Lovverket må gjennomgås for å sikre arbeidstakerne og arbeidsgiverne nødvendig og rettmessig innflytelse over arbeidstid og øvrige arbeidsvilkår. Arbeidslivets parter må inkluderes i dette arbeidet.
- Økonomisk kriminalitet skal prioriteres.
- Økokrims evne til å straffeforfølge hvitsnippforbryterne styrkes både økonomisk, gjennom politisk styring, og nødvendige lovendringer.

- Det må bevilges betydelig mer penger til både opprettelse av nye A-krim sentre, samt flere ressurser per senter. I tillegg må det bli fortløpende i lovarbeidet som i dag hindrer de forskjellige etatene innen samarbeidet å dele informasjon.

Begrunnelse:

Faste ansettelser og organiserte arbeidstakere har vært en grunnmur for et seriøst arbeidsliv og den norske modellen. Den siste tidens endringer i arbeidsmiljøloven har resultert i at flere bransjer går i en retning av løsarbeidersamfunnet. Denne trenden må snues. Arbeidslivskriminalitet må få et mye større fokus, og konkrete tiltak må settes inn. Mer bruk av atypiske arbeidskontrakter, som økning av 0-timers kontrakter sammen med stadig større innslag av innleie undergraver det organiserte arbeidslivet. Det skaper en avhengighet til arbeidsgiver som tilrettelegger for konkurransevridning, kriminalitet og arbeidsulykker.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslagene er i tråd med Aps politikk slik den også er fremmet fra stortingsgruppa ved forslag om å fjerne den generelle adgangen til midlertidige ansettelser, gjeninnføre kollektiv søksmålsrett og en kraftig opptrappingsplan for Arbeidstilsynet og A-krimsentrene. Forslag dagens regjering dessverre har gått imot. Arbeiderpartiet samlet våren 2018 sentrum-venstre partiene på Stortinget om en kraftig innstramming i reglene for innleie av arbeidskraft, et vedtak vi fikk presset gjennom mot regjeringspartienes stemmer. Endringene ble vedtatt med bred støtte fra, og i godt samarbeid med, fagbevegelsen. De vedtatte endringene trådte i kraft 1. januar 2019 og må følges opp med betydelige og målrettede tilsyn for å sikre at reglene følges. Arbeiderpartiet vil følge nøye med på at reglene får effekt i form av betydelige innstramminger i innleie og skikkelige arbeidsforhold for innleide arbeidstakere. Dersom ikke reglene har ønsket effekt må ytterligere innstramminger vurderes.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

473 Tydelig definisjon på faste ansettelser
*Rogaland Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil ha en tydelig definisjon på faste ansettelser, hvor fast ansettelse innebærer at ansettelsen er løpende og tidsubegrenset, og at lovens regler om opphør av arbeidsforhold gjelder. Videre mener Arbeiderpartiet at det må understrekes at fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag ikke oppfyller lovens krav til fast ansettelse.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er fulgte opp gjennom at Arbeiderpartiet våren 2018 samlet sentrum-venstre partiene på Stortinget om en kraftig innstramming i reglene for innleie av arbeidskraft, et vedtak vi fikk presset gjennom mot regjeringspartienes stemmer. Endringene ble vedtatt med bred støtte fra, og i godt samarbeid, med fagbevegelsen. De vedtatte endringene trådte i kraft 1. januar 2019 og må følges opp med betydelige og målrettede tilsyn for å sikre at reglene følges. Arbeiderpartiet vil følge nøye med på at reglene får effekt i form av betydelige innstramminger i innleie og skikkelige arbeidsforhold for innleide arbeidstakere. Arbeiderpartiet fremmet i samme sak også et forslag om å tydeliggjøre arbeidsmiljøloven

ytterligere, et forslag regjeringspartiene dessverre stemte ned. Dersom ikke de nye reglene har ønsket effekt må ytterligere innstramminger vurderes.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

474 Egen likestillingspott i Statsbudsjettet
Rogaland Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet mener at en må sette av en egen likestillingspott i statsbudsjettet. Videre må eksisterende lovverk forsterkes og det må kreves dokumentasjon om reell likelønn i bedrifter og offentlig sektor.

Begrunnelse:

Lønnsgapet følger det kjønnsdelte arbeidsmarkedet. De økonomiske utfordringene knyttet til oppretting av likelønnsgapet vil kreve ekstraordinære tiltak.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med Arbeiderpartiets alternative budsjett med satsinger som en egen likestillingspott for tiltak for å fjerne deltid, egen satsing for trepartssamarbeid for likestilling med mer, samt forslag fra Aps Arbeidslivsutvalg for heltidskultur.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

477 Begrense adgangen til innleie.
Rogaland Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil begrense adgangen til innleie slik at kun virksomheter som er bundet av landsomfattende tariffavtale, med fagforening med innstillingsrett, kan inngå skriftlig avtale om tidsbegrenset innleie.

Begrunnelse:

Det organiserte arbeidslivet og trepartssamarbeidet er en av grunnpilarene i den norske modellen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er fulgt opp gjennom at Arbeiderpartiet våren 2018 samlet sentrum-venstre partiene på Stortinget om en kraftig innstramming i reglene for innleie av arbeidskraft, et vedtak vi fikk presset gjennom mot regjeringspartienes stemmer. Endringene ble vedtatt med bred støtte fra, og i godt

samarbeid med, fagbevegelsen. De vedtatte endringene trådte i kraft 1. januar 2019 og må følges opp med betydelige og målrettede tilsyn for å sikre at reglene følges. Arbeiderpartiet vil følge nøye med på at reglene får effekt i form av betydelige innstramminger i innleie og skikkelige arbeidsforhold for innleide arbeidstakere. Dersom ikke reglene har ønsket effekt må ytterligere innstramminger vurderes.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

510 Et trygt og seriøst arbeidsliv for alle.

Buskerud Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet krever tiltak for økt satsing på et trygt og seriøst arbeidsliv uten sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, herunder:

- Sikre at arbeidsmiljøloven fortsatt er en vernelov
- grunnleggende ILO-konvensjoner innarbeides i norsk lov
- Fjerne den generelle adgangen til midlertidige ansettelser
- Nei til nulltimers-kontrakter
- Gjeninnføre kollektiv søksmålsrett for fagforeningene
- Forbud mot innleie i utsatte bransjer som for eksempel bygg og anlegg, renhold og transport
- Strengere forbud mot kabotasje for å sikre norske arbeidsplasser i transportnæringene
- Sterkt begrense adgangen til midlertidig innleie
- Forenkle og om nødvendig utvide allmenngjøringsordningen, slik at norske lønns- og arbeidsvilkår skal gjelde i Norge
- Nei til kutt i sykelønnsordningen
- Tettere oppfølging av sykmeldte
- ny felles lov om rettigheter ved yrkesskade
- Forbud mot «kreative» bedriftsorganiseringer, der ansatte enten må opptre som selvstendige næringsdrivende eller ansettes via interne bemanningsselskaper
- En opptrappingsplan for arbeidslivskriminalitetssentra, slik at hele landet dekkes med nok ressurser til å ta og få de kriminelle dømt
- Styrket godkjenningsordning for renhold
- Tettere samarbeid mellom arbeidstilsyn, politi og skattemyndigheter og fjerning av hindringer for informasjonsutveksling på tvers
- Utvida fullmakter for arbeidstilsynet.
- Innføre et systematisk samarbeid mellom tillitsvalgte og regionale verneombud og tilsyns- og kontrollmyndighetene
- Innføre et forbud mot fagforeningsknusing
- Styrke de ansattes rettigheter under og etter virksomhetsoverdragelse
- Obligatorisk opplæring av arbeidsinnvandrere og utenlandske selskaper om spillereglene i det norske arbeidsmarkedet
- En plan for et trepartssamarbeid for økt organisasjonsgrad i arbeidslivet
- Fullt fagforeningsfradrag for alle for å stimulere flere unge til å organisere seg.

Det offentliges ansvar

- strengere krav til seriøsitetsregler ved offentlige anbud og innkjøp i stat, fylker og kommuner.

Gjennom å skape én felles modell

- krav om at innholdet i offentlige innkjøp skal følge norsk standard
- et nytt statlig prosjekt med tiltak for heltid og mot ufrivillig deltid

- nei til helseskadelig turnus
- nei til privatisering av og medfølgende store utbytter fra grunnleggende velferdstjenester – som barnehage, skole, helse, barnevern, omsorg – gjennom kommersielle velferdskonserner
- sikre retten til opparbeidede lønns-, arbeids-, pensjonsrettigheter ved privatisering og konkurranseutsetting
- sørge for tydelige skatteregler og innkreving av skatt innen delingsøkonomien og for flernasjonale selskaper
- pensjon fra første krone og første dag fra 13 år i obligatorisk tjenestepensjon
- sikre anstendige inntekter i landbruket
- en rett, ikke bare en plikt, til meningsfylt og målrettet aktivitet for sosialhjelpsmottakere - jobbgaranti for unge med nedsatt funksjonsevne
- ny avtale om inkluderende arbeidsliv med sterkere vekt på grupper som står utenfor arbeidslivet
- kraftigere tiltak for å få folk i arbeid, med en særskilt ungdomssatsing
- varig tilrettelagt arbeid for personer med nedsatt funksjonsevne

Teknologi og utdanning

- et tettere samarbeid mellom videregående skole og lokalt og regionalt næringsliv i yrkesfagutdanningene
- reform for kompetanseutvikling for ansatte i offentlig og privat sektor
- En reform for yrkesfag som sikrer kommunal/fylkeskommunal lærlingegaranti.
- utvikle fagutdanningene med muligheter for karriereutvikling og påbygging av kompetanse via fagskoler, mesterbrev mv., etter mønster fra andre land
- Felles yrkes- og karriereveiledning både på ungdomsskolenivå og i videregående utdanning
- Inkludere trepartssamarbeidet i læreplanen i grunnskolen og videregående skole
- Øke søkningen til yrkesfagsutdanningene ved å øke utstyrsstipendet og implementere flere praksisperioder i utdanningsløpet i tråd med faglige anbefalinger
- Opprette felles møteplasser/samarbeid for de små bedriftene som ikke er i et stort nettverk; bedriftsforum el.
- Reform for livslang lærling. Det ligger et ansvar hos både arbeidsgiver og arbeidstaker om at opplæring både i ny jobb og med ny teknologi foregår.

Begrunnelse:

Buskerud Arbeiderparti ser med stor bekymring på at selve grunnlaget for det norske velferdssamfunnet, et trygt, velorganisert arbeidsliv med plass til alle, nå er under press fra mange hold.

Arbeidstakerrettigheter som gjennom mer enn hundre år er kjempet fram av en samlet og organisert arbeiderbevegelse og nedfelt i tariffavtaler og lovgivning, kan ikke lenger tas som en selvfølge.

Norge har i dag en mørkeblå regjering, som for første gang i vår historie, har svekket vanlige folks rettigheter. Økt bruk av midlertidige ansettelser og bemanningsselskaper framfor faste jobber, utstrakt bruk av deltid og kortvarige oppdrag, fjerning av fagforeningers rett til kollektivt søksmål mot useriøse arbeidsgivere, konkurranseutsetting av offentlige tjenester, med tilhørende tap av lønns- og pensjonsrettigheter, angrep på sykelønnsordningen og kutt i dagpenger er noen eksempler, som tydelig viser høyredreiningen i norsk politikk, som rammer vanlige arbeidstakere. Privatisering åpner for velferdsprofitører, som prioriterer høye utbytter framfor anstendige lønninger. Buskerud Arbeiderparti er imot privatisering av kjerneoppgaver. I stedet for trygghet, rettferdighet og mindre forskjeller mellom folk, går utviklingen i feil retning. Den registrerte ledigheten faller. Det er tilsynelatende positivt, men de underliggende tallene viser at en stadig lavere andel av den voksne befolkningen faktisk er i arbeid. Buskerud Arbeiderparti mener det er særlig alvorlig at så mange unge, uten at dagens regjering setter inn nødvendige tiltak. Én av fire faller ut av videregående skole. OECD har nylig påvist at hele 86.000 ungdommer mellom 15 og 29 år, verken er i arbeid, utdanning eller opplæring, og at andelen øker.

Norge trenger arbeidskraft, og i utgangspunktet er arbeidsinnvandring en gode, men manglende opplæring om spillereglene i norsk arbeidsliv og strømmen av useriøse og kriminelle arbeidsgivere utgjør en enorm trussel mot det arbeidslivet vi kjenner. Noen bransjer er særlig utsatt, som bygg og anlegg, renhold og veitransport, men de kriminelle utvider stadig sin virksomhet til nye bransjer, også innen

helse- og omsorgssektoren. Norske arbeidsplasser er avhengige av at vi får solgt norske varer og tjenester. Vi kan imidlertid ikke godta at norske lønns- og arbeidsvilkår settes under press. De skal bestemmes gjennom tariffhandlinger og eventuell allmenngjøring av norske tariffavtaler. Norge må aktivt bruke det handlingsrommet EØS-avtalen gir, til å sikre opparbeidede rettigheter for alle som jobber i Norge.

Den teknologiske utviklingen går stadig raskere og fører til store endringer i arbeidslivet, blant annet med krav til videreutvikling av kompetanse, samtidig som vi har stor mangel på fagarbeidere både i privat og offentlig sektor. Delingsøkonomien vokser, krysser landegrensene og utfordrer måten det tradisjonelle næringslivet er innrettet på. Nødvendigheten av å stanse klimautslippene stiller ytterligere krav til omstilling. Disse utfordringene gir på den annen side, store muligheter til å skape nye framtidsrettede arbeidsplasser, basert på norske naturressurser i offentlig eie, kompetanseutvikling og bærekraftige produksjonsmetoder.

Norges største fortrinn når det gjelder omstilling i en stadig mer krevende internasjonal konkurranse, har alltid vært medbestemmelse og innflytelse fra kompetente arbeidstakere i et velorganisert arbeidsliv. Buskerud Arbeiderparti mener derfor det er ekstra grunn til bekymring når vi nå er vitne til at organisasjonsgraden faller, både på arbeidstaker- og arbeidsgiversiden. Under 50 pst. av norske arbeidstakere er i dag fagorganisert. Det gjør det vanskeligere å stå imot angrep mot opparbeidede rettigheter, samtidig som evnen til nødvendig omstilling svekkes. Erna Solbergs mørkeblå regjering kom svekket ut av valget i 2017 og har ikke lenger flertall i Stortinget bare sammen med ett av mellompartiene. Buskerud Arbeiderparti mener at Arbeiderpartiet sentralt må benytte seg av dette handlingsrommet til vanlige folks fordel, ved å søke flertall for å stanse ytterligere angrep på vanlige folks rettigheter og styrke disse rettighetene gjennom nye reformer for og i arbeidslivet.

Buskerud Arbeiderparti viser til og understreker viktigheten av et godt faglig-politisk samarbeid som den beste måten å sikre den norske arbeidslivs- og velferdsmodellen på i framtida.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet samlet våren 2018 sentrum-venstre partiene på Stortinget om en kraftig innstramming i reglene for innleie av arbeidskraft, et vedtak vi fikk presset gjennom mot regjeringspartienes stemmer. Endringene ble vedtatt med bred støtte fra, og i godt samarbeid med, fagbevegelsen. De vedtatte endringene trådte i kraft 1. januar 2019 og må følges opp med betydelige og målrettede tilsyn for å sikre at reglene følges. Arbeiderpartiet vil følge nøye med på at reglene får effekt i form av betydelige innstramminger i innleie og skikkelige arbeidsforhold for innleide arbeidstakere. Dersom ikke reglene har ønsket effekt må ytterligere innstramminger vurderes. Aps stortingsgruppe har foreslått å fjerne den generelle adgangen til midlertidige ansettelse, gjeninnføre kollektiv søksmålsrett og diverse forslag om å styrke arbeidsmiljøloven på andre vis. Forslag dagens regjering dessverre har gått imot.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

597 Stopp privatiseringen av offentlige oppgaver

Kvæfjord Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet har som målsetting at kommunene i størst mulig grad selv skal utføre tjenester til sine innbyggere. Dette gir trygghet både for tjenestemottakerne og de ansatte. Private aktører skal følge

samme spilleregler som i det offentlige.

Begrunnelse:

Kommunenes oppgave er å levere gode tjenester til sine innbyggere. Dette velfungerende systemet må ikke ødelegges av unødvendig privatisering. Dagens regjering legger aktivt til rette for at andelen private velferdsordninger stadig skal øke. Det er flere eksempler på at private aktører gir dårligere betingelser til sine ansatte enn det som er tilfellet når det offentlige driver tjenesten. Det forekommer også eksempler på at det gjøres skatte- og avgiftsunndragelser. En kommune foretar ikke innsparinger på en slik måte og de ansatte i kommunene har arbeidstid og lønn ut fra tariff. Kommunenes målsetting er som kjent ikke utbytte. Sykepleierstreiken og lockouten i slutten av 2018 var et resultat av at sykepleiere i private bedrifter tjener dårligere enn i det offentlige. Et eksempel på dårlig kvalitet i tjenesten er at det i 2015 ble avdekket at en pasient hadde fluelarver i sår som hadde påført han store plager over lang tid. Vedkommende hadde fått time hos hudspesialist, men denne måtte avbestilles fordi ingen ansatte hadde tid til å følge pasienten til spesialisten. Det private selskapet som ga tjenester til denne pasienten, hadde nesten 20 millioner kroner i overskudd i 2016.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslagene er i tråd med Aps politikk og det finnes flere konkrete forslag bl.a. i Arbeidslivsutvalgets innstilling både hva gjelder å organisere fellesskapets tjenester i offentlig regi. Organisering i egenregi har fordeler både hva gjelder effektiv bruk av samfunnets ressurser, sikre gode og stabile tjenester til brukerne og bygge opp rundt et seriøst og organisert arbeidsliv med skikkelige vilkår og rettigheter for arbeidstakerne.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

629

Styrke arbeidsmiljølova

Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag:

Vi meiner Arbeidarpartiet skal arbeide for å reversere svekkinga av Arbeidsmiljølova som har blitt gjennomført av den blåblå regjeringa. AP skal også hindre ytterlegare svekking av lova, gjennom t.d. arbeidstidsutvalet si innstilling til endringar, jf. NOU 2016:1.

Begrunnelse:

Den norske velferdsstaten er bygd på eit sett av reglar som regulerer arbeidslivet, utarbeidd gjennom generasjonar. Små forskjellar og likeverd har bygd seg opp over lang tid til å bli eit velfungerande samfunn som mange andre misunner oss. Å bryte ned og gjere kvardagen meir utrygg for store grupper i samfunnet gjennom svekking av rettar og aukande forskjellar vil redusere velferd og livskvalitet for heile samfunnet. Sogn og Fjordane AP ser det som særst viktig å verne om eit regelverk som tek vare på alle og ser heilskapen i ei samfunnsutvikling.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslagene er i tråd med politikk fremmet av stortingsgruppa i ulike saker som er blitt behandlet og i tråd

med forslagene som fremmes gjennom Arbeidslivsutvalgets innstilling.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

630 Nei til bruk av useriøse vikarbyrå *Sogn og Fjordane Arbeidarparti*

Forslag:

Sogn og Fjordane AP vil hindre norske kommunar å nytte useriøse vikarbyrå. Vi vil at det skal stillast klarare krav om ordna arbeidsforhold og gje strengare konsekvensar for utleigar enn dagens lovverk. Lovverket må også styrke medraderetten for tillitsvalde ved sjølve valet av vikarbyrå.

Begrunnelse:

Konkurranseutsetting av kommunale tenester og behov for vikarar i helsesektoren har ført til at useriøse vikarbyrå har fått oppdrag med å dekke dette i norske kommunar. Det har vore avdekka sosial dumping, urimelege arbeidskontraktar, pålagde høge kostnader til norskkurs og skatteflukt hjå useriøse aktørar. Ei slik utvikling kan ikkje Sogn og Fjordane AP akseptere.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet samlet våren 2018 sentrum-venstre partiene på Stortinget om en kraftig innstramming i reglene for innleie av arbeidskraft, et vedtak vi fikk presset gjennom mot regjeringspartienes stemmer. Endringene ble vedtatt med bred støtte fra, og i godt samarbeid med, fagbevegelsen. De vedtatte endringene trådte i kraft 1. januar 2019 og må følges opp med betydelige og målrettede tilsyn for å sikre at reglene følges. Innleiereglene må også følges opp nøye fra norske kommuner og fylkeskommuner. Arbeiderpartiet vil følge nøye med på at reglene får effekt i form av betydelige innstramminger i innleie og skikkelige arbeidsforhold for innleide arbeidstakere. Dersom ikke reglene har ønsket effekt må ytterligere innstramminger vurderes.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

7. Helse	238
1 Tannhelse.....	238
<i>Larvik Arbeiderparti</i>	238
4 Bedre pasientsikkerhet	239
<i>Larvik Arbeiderparti</i>	239
21 Likeverdig tannhelsetilbud	240
<i>Tønsberg Arbeiderparti</i>	240
26 Bofellesskap for eldre	241
<i>Tønsberg Arbeiderparti</i>	241
38 Tannhelse.....	242
<i>Nesodden Arbeiderparti</i>	242
44 Norsk farmasøytisk industri	243
<i>Bærum Arbeiderparti</i>	243
46 Tannhelse inn i offentlig helsevesen.	244
<i>Bærum Arbeiderparti</i>	244
53 Organdonasjon	245
<i>AUF i Akershus</i>	245
61 Gratis parkering ved sykehus	245
<i>Indre Østfold Arbeiderparti</i>	245
63 Tennene er en del av kroppen.....	246
<i>Indre Østfold Arbeiderparti</i>	246
68 Tannhelsereform	247
<i>Sarpsborg Arbeiderparti</i>	247
77 Et bedre grunnlag for å fastsette bemanning i sykehjem	248
<i>Oppsal Arbeiderpartilag</i>	248
78 Tilsynsutvalg for sykehjem og hjemmebaserte tjenester i alle kommuner	249
<i>Oppsal Arbeiderpartilag</i>	249
92 Psykisk helse.....	250
<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	250
100 Utvidelse av retten til selvbestemt abort til uke 18.....	250
<i>Grünerløkka Arbeiderpartilag</i>	250
101 En tryggere regulering av surrogati.....	251
<i>Grünerløkka Arbeiderpartilag</i>	251
103 HIV-positive må få behandling som sikrer livskvalitet og smittevern.....	252
<i>Homonettverket</i>	252
104 Heve LHBTI kompetansen blant kommunene sine ansatte	253
<i>Homonettverket</i>	253

108	Nasjonal levekårsundersøkelse for LHBTI personer.....	254
	<i>Homonettverket</i>	254
110	Utvidelse av retten til selvbestemt abort til uke 18.....	254
	<i>Sinsen og Carl Berner Arbeiderpartilag</i>	254
113	Flere psykologer med driftstilskudd.....	255
	<i>Vestre Arbeidersamfunn (Majorstuen-Uranienborg)</i>	255
123	Kamp mot todeling av helsevesenet.....	256
	<i>Nordstrand Arbeiderpartilag</i>	256
127	Gratis tannhelsetjeneste på lik linje med øvrige helsetjenester.....	257
	<i>Sunndal Arbeiderparti</i>	257
130	Offentlig støtte til nødvendige tannlegetjenester	258
	<i>Bygdøy-Frogner Arbeiderpartilag</i>	258
139	Forskning på nye medisinske metoder	259
	<i>Vestfold Arbeiderparti</i>	259
157	Pårørende ved alvorlig sykdom	260
	<i>Vefsn Arbeiderparti</i>	260
174	Rettferdig system for pasientreiser	261
	<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	261
177	Ressurskrevende brukere i pleie og omsorgstjenesten	262
	<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	262
184	Tannhelse.....	263
	<i>Rana Arbeiderparti</i>	263
186	Bedre behandlingstilbud innenfor rus og psykiatri.....	264
	<i>Gran Arbeiderparti</i>	264
199	Politisk styring av sykehusene	264
	<i>Lillehammer Arbeiderparti</i>	264
201	Stopp privatisering av helse og velferd.....	265
	<i>Lillehammer Arbeiderparti</i>	265
206	Tannhelse som en del av kroppen	266
	<i>Lillehammer Arbeiderparti</i>	266
210	Endring av aldersgrense til 18 år for egenandel 1 og 2	267
	<i>Gjøvik Arbeiderparti</i>	267
212	Helsehjelp på blå resept. Hjelp til å leve et sunt liv for de som ønsker det.....	268
	<i>Gjøvik Arbeiderparti</i>	268
216	Kvalitetssikring av rusomsorg	269
	<i>Gjøvik Arbeiderparti</i>	269
218	Økte bevilgninger til døgnbaserte tjenester til mennesker med sammensatte lidelser innen rus og psykiatri.....	269
	<i>Etnedal Arbeiderparti</i>	269

220	Styrking av demensomsorgen	270
	<i>Lesja Arbeiderparti</i>	270
221	Avvikling av foretaksmodellen for sykehusene.....	271
	<i>Østre Toten Arbeiderparti</i>	271
222	Evaluering av helseforetaksmodellen	272
	<i>Nord-Fron Arbeiderparti</i>	272
226	Helse i hele landet	272
	<i>Nord-Fron Arbeiderparti</i>	272
271	Omsorg for barn og unge	273
	<i>Stange Arbeiderparti</i>	273
275	Tannhelse.....	274
	<i>Stange Arbeiderparti</i>	274
292	Reduksjon i kommunal egenandel ved ressurskrevende tjenester	275
	<i>Eidskog Arbeiderparti</i>	275
304	Tannbehandling for eldre	276
	<i>Østfold Arbeiderparti</i>	276
309	Finansiering av brukerstyrt personlig assistent (bpa) bør flyttes fra kommunene til staten.....	277
	<i>Notodden Arbeiderparti</i>	277
311	Egenandel for tannlege.....	278
	<i>Tinn Arbeiderparti</i>	278
313	Oppdeling av Helse Sør Øst	279
	<i>Telemark Arbeiderparti</i>	279
348	Studenthelse.....	280
	<i>Telemark Arbeiderparti</i>	280
350	Tannhelse.....	280
	<i>Telemark Arbeiderparti</i>	280
355	En trygg helse for alle	282
	<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	282
372	Finansiering av Spinraza	282
	<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	282
375	Avskaffe abortnemndene.....	283
	<i>AUF i Hordaland</i>	283
407	Barne- og ungdomspsykiatri	284
	<i>Oppland Arbeiderparti</i>	284
411	Gratis parkering ved sjukehus	285
	<i>Bømlo Arbeiderparti</i>	285
416	Stønad til anskaffelse av briller	285
	<i>Modum Arbeiderparti</i>	285

418	Prostata lekkasje på blå resept	286
	<i>Modum Arbeiderparti</i>	286
421	Fri tannlegebehandling	287
	<i>Modum Arbeiderparti</i>	287
424	Forbruksvarer for kroniske sykdommer på blå resept.....	288
	<i>Modum Arbeiderparti</i>	288
426	Bedre rusomsorg.....	288
	<i>Modum Arbeiderparti</i>	288
430	Pårørende til psykisk syke	289
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	289
434	Tannhelse må likestilles med annen helse	289
	<i>Trondheim Arbeiderparti</i>	289
437	Forebygging av psykiske helseproblemer	291
	<i>Trondheim Arbeiderparti</i>	291
438	Gi russen gratis vaksine mot hjernehinnebetennelse.....	292
	<i>Trondheim Arbeiderparti</i>	292
439	Forebygging av seksuelle overgrep mot barn	292
	<i>Trondheim Arbeiderparti</i>	292
440	Retten til å gi blod	293
	<i>Trondheim Arbeiderparti</i>	293
451	Bred og riktig kompetanse i kommunalt psykisk helsevern	293
	<i>Den Socialdemokratiske Forening</i>	293
452	Stopp nedprioriteringen av psykisk helsevern i spesialisthelsetjenesten	294
	<i>Den Socialdemokratiske Forening</i>	294
461	Innfør aldersgrense på rituell omskjæring for gutter	295
	<i>Ørland Arbeiderparti</i>	295
462	Rask psykisk helsehjelp for barn og unge.....	296
	<i>Ørland Arbeiderparti</i>	296
465	Likestilling og rettigheter for mennesker med funksjonsnedsettelse	296
	<i>Oslo Arbeiderparti</i>	296
472	Medisinstudium ved sykehusene i Haugesund og Stavanger.....	297
	<i>Rogaland Arbeiderparti</i>	297
479	Tannhelse.....	298
	<i>Rogaland Arbeiderparti</i>	298
480	Nasjonal norm for sykepleiernorm og grunnbemanning på sykehjem	299
	<i>Rogaland Arbeiderparti</i>	299
491	Trygghet for kvinner og barn før og etter fødsel	299
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	299

493	Brukerstyrt personlig assistent.....	300
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	<i>300</i>
502	Tilgang på sanitetsprodukter på skolen.....	301
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	<i>301</i>
517	Kommunehelsetjenesten	302
	<i>Frosta Arbeiderparti</i>	<i>302</i>
518	Rett til nødvendig helsehjelp i kommunen der du bor eller der du for tiden oppholder deg.....	303
	<i>Frosta Arbeiderparti</i>	<i>303</i>
528	Helse.....	303
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	<i>303</i>
556	Bedre tilgang på lavterskeltilbud for god psykisk helse for ungdom.....	304
	<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	<i>304</i>
561	Flere lavterskeltilbud på sosiale medier innen helse og sosialtjenester.....	305
	<i>Agder Arbeiderparti</i>	<i>305</i>
569	Tenner er en del av kroppen.....	306
	<i>Agder Arbeiderparti</i>	<i>306</i>
580	To legar	307
	<i>AUF i Sogn og Fjordane</i>	<i>307</i>
593	Norsk farmasøytisk industri	307
	<i>Akershus Arbeiderparti</i>	<i>307</i>
603	Avskaffe abortnemndene.....	308
	<i>AUF i Troms</i>	<i>308</i>
619	Tannhelsereform	309
	<i>Troms Arbeiderparti</i>	<i>309</i>
639	Helhetlig gjennomgang av akuttberedskapen	310
	<i>Harstad Arbeiderparti</i>	<i>310</i>

7. Helse

1 **Tannhelse** *Larvik Arbeiderparti*

Forslag:

Tannhelse legges inn under en ny egenandelsordning 3. Pasienter med diagnoser må på sikt få gratis behandling.

Begrunnelse:

For mange er tannhelse en stor utfordring økonomisk. Tenner og helse hører tett sammen, og det bør være en sammenheng mellom egenandel helse og tenner. Dersom det lages en ny egenandelsordning 3, kan grensen være slik at det er mulig for majoriteten å gå til tannlegen, samtidig som «vanlig» årlig kontroll ikke kommer innunder denne. Refusjoner på tannhelsetilbudet er blitt dårligere under regjeringen Solberg, og dette må reverseres og bedres.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Forslag 1 og 21 slås sammen.

Styrets innstilling: Arbeiderpartiet vil at tannhelse skal inngå som en del av det ordinære helsetilbudet. Vedtak i representantskapsmøte: Styrets innstilling vedtatt

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Tannhelse har vært et viktig tema for Arbeiderpartiets landsmøter i mange år. Det ble gjort mye for å bedre stønadsordninger innen tannhelse under Stoltenberg II- regjeringen. Den rødgrønne regjeringen hadde i sin politiske plattform Soria Moria II 2009-2013, følgende formulering om tannhelsefeltet: "Regjeringen vil sikre tilgjengeligheten til tannhelsetjenester og følge opp stortingsmeldingen om framtidens tannhelsetjenester, St. meld. nr. 35 (2006-2007). Vi har som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling. Vi vil innføre gratis tannhelsekontroll for eldre over 75 år."

Gratis tannhelsekontroll for eldre ble innført av oss, men fjernet av Høyre-Frp-regjeringen i Statsbudsjettet 2014. En gjeninnføring av ordningen vil antas å koste 105 mill. kroner årlig., jf. svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (189 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon). Utgiftene til tannbehandling gjennom folketrygden har økt fra 647 mill. kroner i 2005 til 2,35 mrd. kroner i 2017. Denne økningen skyldes hovedsakelig at flere grupper av tilstander kommer inn under stønadsordningene. I tillegg til ulike sykdommer i tenner og munnhule, omfatter også dagens regelverk at personer med sterkt nedsatt evne til egenomsorg eller varig nedsatt funksjonsevne vil få refundert utgifter til undersøkelse og behandling. Arbeiderpartiet har tidligere hatt programfestet at man skal innføre et egenbetalingstak for nødvendig tannbehandling og 75 % dekning av overskytende utgifter.

En egenandelsordning for tannhelse, med full refusjon over egenandelstaket, vil innebære en stor utgift. I sitt svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (174 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon), har Helse- og omsorgsdepartementet gjort beregninger som viser at et en egenandelsgrense på 2500 kroner vil kunne gi mellom 5,7 og 7,2 mrd. kroner i merutgifter. En egenandelsgrense på 7500 vil kunne gi mellom

3,3 og 4,8 mrd. i merutgifter. Det er grunn til å tro at dette vil bli høyere fordi erfaringer tilsier at man får økt forbruk av tjenester når utgiftene blir dekket.

Sentralstyret viser til Representantforslag 209 S (2017–2018) fra Arbeiderpartiet, som ble behandlet i Stortinget 15.11.2018. Der fikk Arbeiderpartiet flertall for følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om styrking av norsk tannhelse, med mål om å utjevne sosial ulikhet i tannhelse gjennom å hjelpe dem som trenger det mest. Stortinget ber om at saken inneholder: a. forslag til hvordan man kan styrke det forebyggende arbeidet for god folketannhelse b. en gjennomgang av refusjonsordningene på tannhelsefeltet c. forslag som i større grad vil hjelpe dem som i dag ikke har økonomisk mulighet for å få gjennomført nødvendig tannhelsebehandling d. forslag til forbedring og forenkling av ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

4 Bedre pasientsikkerhet *Larvik Arbeiderparti*

Forslag:

Det opprettes et felles nordisk register for off. godkjente helsepersonell som har misbrukt sin stilling, eller mistet sin autorisasjon.

Begrunnelse:

Det er en stor utfordring innenfor helsevesenet at det er mulig å ta jobb i annet nordisk land selv om en har gjort alvorlige feil, har anmerkninger endog miste autorisasjonen. Dette går utover pasientsikkerheten. I dag finnes ingen felles plattform der dette kan sjekkes før ansettelse, og en ser at såkalte «nomadeleger» reiser rundt og får nye stillinger selv der alvorlige feil er begått. Dette gjelder alt helsepersonell. I Nordisk Råd har saken fått støtte, men her avventer en om nye regler fra EU virker. Dette ser ikke ut til å fungere godt nok. Et register må ivareta personvernet, og være avgrenset til alvorlige hendelser.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styrets innstilling: Forslaget støttes.

Vedtak i representantskap: Vedtatt.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen, men er i tvil om nødvendigheten av forslaget. Viser til svar fra Mikael Carboni Kelk Seniorrådgivare/Social & Helse i Nordisk råd til Helse- og omsorgsfraksjonen: «Nordiska ministerrådet har inte gått vidare med några planer på ett nordiskt register ang. legitimationer för viss hälsopersonal. Däremot så har de nordiska ministrarna undertecknat ett reviderat sk. Arjeplogavtal (11 december 2018). I det avtalet finns det några klausuler som ger de nordiska länderna mer utbyte av tillsynsinformation än vad EU:s yrkeskvalifikationsdirektiv ger.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Forslag:

Arbeiderpartiet vil at tannhelsefeltet skal bli en del av det offentliges ansvar på lik linje med det øvrige helsevesen innen 2022.

Begrunnelse:

Målet om et likeverdig helsetilbud gjelder også for tannhelsefeltet. Mange har god tannhelse. Dessverre er det også mange som har store problemer på grunn av økonomi eller livssituasjon. Sosiale ulikheter i tannhelse følger i stor grad samme mønster som sosiale ulikheter i øvrig helsetilstand, spesielt hos eldre. For disse kan dårlig tannhelse også bidra til feil- og underernæring. For Arbeiderpartiet er det et mål å utjevne slike ulikheter på tannhelsefeltet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Forslag 1 og 21 slås sammen.

Styrets innstilling: Arbeiderpartiet vil at tannhelse skal inngå som en del av det ordinære helsetilbudet.

Vedtak i representantskap: Styrets innstilling vedtatt

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Tannhelse har vært et viktig tema for Arbeiderpartiets landsmøter i mange år. Det ble gjort mye for å bedre stønadsordninger innen tannhelse under Stoltenberg II- regjeringen. Den rødgrønne regjeringen hadde i sin politiske plattform Soria Moria II 2009-2013, følgende formulering om tannhelsefeltet: "Regjeringen vil sikre tilgjengeligheten til tannhelsetjenester og følge opp stortingsmeldingen om framtidens tannhelsetjenester, St. meld. nr. 35 (2006-2007). Vi har som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling. Vi vil innføre gratis tannhelsekontroll for eldre over 75 år."

Gratis tannhelsekontroll for eldre ble innført av oss, men fjernet av Høyre-Frp-regjeringen i Statsbudsjettet 2014. En gjeninnføring av ordningen vil antas å koste 105 mill. kroner årlig., jf. svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (189 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon). Utgiftene til tannbehandling gjennom folketrygden har økt fra 647. mill kroner i 2005 til 2,35 mrd. kroner i 2017. Denne økningen skyldes hovedsakelig at flere grupper av tilstander kommer inn under stønadsordningene. I tillegg til ulike sykdommer i tenner og munnhule, omfatter også dagens regelverk at personer med sterkt nedsatt evne til egenomsorg eller varig nedsatt funksjonsevne vil få refundert utgifter til undersøkelse og behandling. Arbeiderpartiet har tidligere hatt programfestet at man skal innføre et egenbetalingstak for nødvendig tannbehandling og 75 % dekning av overskytende utgifter.

En egenandelsordning for tannhelse, med full refusjon over egenandelstaket, vil innebære en stor utgift. I sitt svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (174 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon), har Helse- og omsorgsdepartementet gjort beregninger som viser at et en egenandelsgrense på 2500 kroner vil kunne gi mellom 5,7 og 7,2 mrd. kroner i merutgifter. En egenandelsgrense på 7500 vil kunne gi mellom 3,3 og 4,8 mrd. i merutgifter. Det er grunn til å tro at dette vil bli høyere fordi erfaringer tilsier at man får økt forbruk av tjenester når utgiftene blir dekket.

Sentralstyret viser til Representantforslag 209 S (2017–2018) fra Arbeiderpartiet, som ble behandlet i Stortinget 15.11.2018. Der fikk Arbeiderpartiet flertall for følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om styrking av norsk tannhelse, med mål om å utjevne

sosial ulikhet i tannhelse gjennom å hjelpe dem som trenger det mest. Stortinget ber om at saken inneholder: a. forslag til hvordan man kan styrke det forebyggende arbeidet for god folketannhelse b. en gjennomgang av refusjonsordningene på tannhelsefeltet c. forslag som i større grad vil hjelpe dem som i dag ikke har økonomisk mulighet for å få gjennomført nødvendig tannhelsebehandling d. forslag til forbedring og forenkling av ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

26 Bofellesskap for eldre *Tønsberg Arbeiderparti*

Forslag:

Det innføres tilskudd til bygging av bofellesskap for eldre.

Begrunnelse:

I dag er det tilskuddsordninger for bygging av sykehjems- og omsorgsboliger for personer som har behov for heldøgns helse- og omsorgstjenester. Samtidig øker bruken av hjemmehjelpstjenester da flere både kan og ønsker å bo hjemme. Mange eldre som har behov for hjemmehjelpstjenester ønsker imidlertid å bo i et fellesskap med eldre, hvor en har tilgang på ulike aktivitetstilbud og spisested. Bofellesskap er boform som underbygger aktivitet, samvær og hygge, noe som er viktig for den enkelte. For kommunen er det en fordel at man kan tilby helsetjenester på samme sted. Mye tyder også på at bofellesskap utsetter behovet for mer kostnadskreven helsetjenester, og at det derfor i større grad bør inngå som et naturlig ledd i kommunens tjenester. Bofellesskap er en naturlig del av kommunens helsetilbud og må kvalifisere på linje med sykehjems- og omsorgsboliger.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styrets innstilling: Forslaget støttes.

Vedtak i representantskap: Vedtatt

Sentralstyrets merknad:

Ifølge Husbanken kan bofellesskap for eldre kvalifisere for investeringstilskudd i dagens tilskuddsordning. Beboere som får vedtak om medisinsk bistand fra kommunen, faller under definisjonen «heldøgns omsorg», også selv om de fremdeles bor i eget hjem eller bofellesskap og selv om de i praksis ikke har daglige besøk av hjemmesykepleien. I nåværende partiprogram er det presisert at vi vil «legge til rette for nye boformer med brukervennlige og fleksible løsninger.» Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget, men anser det som ivaretatt i dagens praksis.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Forslag:

Vi vil at Arbeiderpartiet skal fremme forslag i Stortinget om å gjøre tannhelse til en naturlig del av helsesystemet med egenandeler på linje med annen behandling.

Begrunnelse:

Aps Landsmøte vedtok i 2009 at tannbehandling i sterkere grad skal innordnes i helsesystemet. Nå er denne saken moden for å bli en kampsak for Arbeiderpartiet!

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Tannhelse har vært et viktig tema for Arbeiderpartiets landsmøter i mange år. Det ble gjort mye for å bedre stønadsordninger innen tannhelse under Stoltenberg II- regjeringen. Den rødgrønne regjeringen hadde i sin politiske plattform Soria Moria II 2009-2013, følgende formulering om tannhelsefeltet: "Regjeringen vil sikre tilgjengeligheten til tannhelsetjenester og følge opp stortingsmeldingen om framtidens tannhelsetjenester, St. meld. nr. 35 (2006-2007). Vi har som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling. Vi vil innføre gratis tannhelsekontroll for eldre over 75 år."

Gratis tannhelsekontroll for eldre ble innført av oss, men fjernet av Høyre-Frp-regjeringen i Statsbudsjettet 2014. En gjeninnføring av ordningen vil antas å koste 105 mill. kroner årlig., jf. svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (189 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon). Utgiftene til tannbehandling gjennom folketrygden har økt fra 647 mill. kroner i 2005 til 2,35 mrd. kroner i 2017. Denne økningen skyldes hovedsakelig at flere grupper av tilstander kommer inn under stønadsordningene. I tillegg til ulike sykdommer i tenner og munnhule, omfatter også dagens regelverk at personer med sterkt nedsatt evne til egenomsorg eller varig nedsatt funksjonsevne vil få refundert utgifter til undersøkelse og behandling. Arbeiderpartiet har tidligere hatt programfestet at man skal innføre et egenbetalingstak for nødvendig tannbehandling og 75 % dekning av overskytende utgifter.

En egenandelsordning for tannhelse, med full refusjon over egenandelstaket, vil innebære en stor utgift. I sitt svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (174 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon), har Helse- og omsorgsdepartementet gjort beregninger som viser at et egenandelsgrense på 2500 kroner vil kunne gi mellom 5,7 og 7,2 mrd. kroner i merutgifter. En egenandelsgrense på 7500 vil kunne gi mellom 3,3 og 4,8 mrd. i merutgifter. Det er grunn til å tro at dette vil bli høyere fordi erfaringer tilsier at man får økt forbruk av tjenester når utgiftene blir dekket.

Sentralstyret viser til Representantforslag 209 S (2017–2018) fra Arbeiderpartiet, som ble behandlet i Stortinget 15.11.2018. Der fikk Arbeiderpartiet flertall for følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om styrking av norsk tannhelse, med mål om å utjevne sosial ulikhet i tannhelse gjennom å hjelpe dem som trenger det mest. Stortinget ber om at saken inneholder: a. forslag til hvordan man kan styrke det forebyggende arbeidet for god folketannhelse b. en gjennomgang av refusjonsordningene på tannhelsefeltet c. forslag som i større grad vil hjelpe dem som i dag ikke har økonomisk mulighet for å få gjennomført nødvendig tannhelsebehandling d. forslag til forbedring og forenkling av ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

44 Norsk farmasøytisk industri
*Bærum Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet skal ta initiativ til å etablere statlig farmasøytisk industri både av hensyn til landets egenforsyning av viktige medisiner, i solidaritet med den tredje verden og høste av egen utdanningspolitikk og finansielle muligheter.

Begrunnelse:

På mange områder presses velferdsstaten av den internasjonale farmasøytiske industri i form av svært dyre medisiner, hemmelige prisforhandlinger, sårbar produksjon, svekket forsyningsgrad og manglende vilje til å sette produksjon av f.eks. nyere former antibiotika som kunne beskytte oss mot resistente mikrober, for å nevne noen områder. Det er få andre næringsområder som tar ut så stor fortjeneste, har så stor innflytelse og verdensmakt som den internasjonale farmasøytiske industri. Norge har hjernetrusten, kapitalen og en stolt farmasøytisk industritradisjon som Arbeiderpartiet bør føre videre gjennom å starte et statlig farmasøytisk selskap blant annet med sikte på øke landets selvforsyningsgrad med medisiner, sikre levering av vanlige medisiner til rimelige priser og bidra til utvikling av nye antibiotika.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Avvist til fordel for forslag nr. 593

Innstillingskommentar:

Støtter fylkespartiets kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har laget en risikoanalyse av legemiddelforsyningen som påpeker at legemiddelmangel er et økende globalt problem som i høy grad berører Norge. I denne analysen peker DSB på at Norge, uten egenproduksjon av legemidler og med begrenset lagerhold, er ekstra sårbar for svikt i den globale legemiddelforsyningen. Arbeiderpartiet har i forbindelse med statsbudsjettet 2019 skrevet en merknad om at regjeringen må gi arbeidet med å styrke beredskapen med hensyn til legemiddelforsyningen høyeste prioritet. Norsk farmasøytisk industri har et særlig konkurransefortrinn i våre offentlige helseregistre, som dessverre ikke benyttes godt nok. I 2015 fikk vi flertall bak et forslag om å «utrede modeller og en infrastruktur for et trygt og etisk forsvarlig samarbeid mellom norske offentlige biobanker, helseregistre og industrielle aktører,» jf. Dokument 8:24 S (2015-2016), Innst. 250 S (2015-2016). Det er planlagt en helseindustrimelding fra regjeringen våren 2019. Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget om å styrke norsk farmasøytisk industri, uten at det nødvendigvis krever opprettelse av et statlig farmasøytisk selskap.

Sentralstyret støtter fylkespartiets kommentar.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Forslag:

Tjenester innen tannhelsen i Norge legges inn under offentlig helsevesen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Tannhelse har vært et viktig tema for Arbeiderpartiets landsmøter i mange år. Det ble gjort mye for å bedre stønadsordninger innen tannhelse under Stoltenberg II- regjeringen. Den rødgrønne regjeringen hadde i sin politiske plattform Soria Moria II 2009-2013, følgende formulering om tannhelsefeltet: "Regjeringen vil sikre tilgjengeligheten til tannhelsetjenester og følge opp stortingsmeldingen om framtidens tannhelsetjenester, St. meld. nr. 35 (2006-2007). Vi har som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling. Vi vil innføre gratis tannhelsekontroll for eldre over 75 år."

Gratis tannhelsekontroll for eldre ble innført av oss, men fjernet av Høyre-Frp-regjeringen i Statsbudsjettet 2014. En gjeninnføring av ordningen vil antas å koste 105 mill. kroner årlig., jf. svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (189 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon). Utgiftene til tannbehandling gjennom folketrygden har økt fra 647 mill. kroner i 2005 til 2,35 mrd. kroner i 2017. Denne økningen skyldes hovedsakelig at flere grupper av tilstander kommer inn under stønadsordningene. I tillegg til ulike sykdommer i tenner og munnhule, omfatter også dagens regelverk at personer med sterkt nedsatt evne til egenomsorg eller varig nedsatt funksjonsevne vil få refundert utgifter til undersøkelse og behandling. Arbeiderpartiet har tidligere hatt programfestet at man skal innføre et egenbetalingstak for nødvendig tannbehandling og 75 % dekning av overskytende utgifter.

En egenandelsordning for tannhelse, med full refusjon over egenandelstaket, vil innebære en stor utgift. I sitt svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (174 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon), har Helse- og omsorgsdepartementet gjort beregninger som viser at et en egenandelsgrense på 2500 kroner vil kunne gi mellom 5,7 og 7,2 mrd. kroner i merutgifter. En egenandelsgrense på 7500 vil kunne gi mellom 3,3 og 4,8 mrd. i merutgifter. Det er grunn til å tro at dette vil bli høyere fordi erfaringer tilsier at man får økt forbruk av tjenester når utgiftene blir dekket.

Sentralstyret viser til Representantforslag 209 S (2017–2018) fra Arbeiderpartiet, som ble behandlet i Stortinget 15.11.2018. Der fikk Arbeiderpartiet flertall for følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om styrking av norsk tannhelse, med mål om å utjevne sosial ulikhet i tannhelse gjennom å hjelpe dem som trenger det mest. Stortinget ber om at saken inneholder: a. forslag til hvordan man kan styrke det forebyggende arbeidet for god folketannhelse b. en gjennomgang av refusjonsordningene på tannhelsefeltet c. forslag som i større grad vil hjelpe dem som i dag ikke har økonomisk mulighet for å få gjennomført nødvendig tannhelsebehandling d. forslag til forbedring og forenkling av ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

53 **Organdonasjon**
AUF i Akershus

Forslag:

AUF i Akershus vil at Arbeiderpartiet skal gå inn for en lov i Norge som sier at alle er organdonorer, men mindre man aktivt reserverer seg.

Begrunnelse:

I 2014 sto 86 000 mennesker i EU, Tyrkia og Norge i kø til organtransplantasjon, og hver dag døde 16 personer. Bare i Norge står det til enhver tid mellom 350 og 450 pasienter på venteliste. Ved å innføre en lov som sier at alle er organdonorer, vil flere mennesker få organtransplantasjon, og færre vil dø på grunnlag av at det ikke er nok organdonorer. Allerede nå ser vi at andelen som er organdonorer i Norge stadig går ned, aldri har andelen organdonasjoner vært så lav som nå. I tilfeller hvor de pårørende får velge om de vil donere bort den avdøde sine organer, velger hele 1/3 å ikke donere bort organene. Naturligvis vil det også være et register der man enkelt kan reservere seg mot å være organdonor.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I følge Stiftelsen Organdonasjon viser forskning at det ikke er noen sammenheng mellom donorregister og donorrate. Både Sverige og Danmark har registre. Likevel er donasjonsratene høyere i Norge, enn hos våre naboland.

Spania, som har de høyeste donorratene i Europa, har samme praksis som i Norge, der det er samtalen med de pårørende som gjelder. Spania er tydelig på at systemet har lite å si, og at nøkkelen til deres gode resultater er god organisering, og nok ressurser og skolert helsepersonell på sykehusene. De pårørende vil alltid være involvert i donasjonsprosessen – uansett system. Derfor ønsker ikke norsk donorpersonell seg opt-out, eller innføring av register i Norge. EU har også gått med en anbefaling som fraråder register. Sentralstyret støtter derfor ikke forslaget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

61 **Gratis parkering ved sykehus**
Indre Østfold Arbeiderparti

Forslag:

Det skal være gratis parkering for pasienter ved behandling på sykehusene.

Begrunnelse:

Offentlig kommunikasjon til distriktsykehusene er fremdeles for dårlig tilrettelagt. Pasienter til dagbehandling strupes med store parkeringsgebyrer. Alternativt er de henvist til slitsomt lange reisetid for å komme til/fra behandlingen. Pasienttransportssystemene er heller ikke gode nok. Gratis p-kort må følge innkalling til sykehuset.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret deler intensjonen i forslaget om at en praksis for parkeringskostnader som forsterker ulikheter er uheldig, og at det kan være fornuftig å se nærmere på praksisen ved helseforetakene. Fri parkering kan imidlertid innebære andre typer utfordringer.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

63 Tennene er en del av kroppen
*Indre Østfold Arbeiderparti***Forslag:**

Tannlegebehandling fases inn med de samme regler for refusjon og egenandel som legebehandling. Ordningen innføres etappevis.

Begrunnelse:

Tannlegekostnadene er en stor utgiftspost for familiene. Dette medfører dessverre ofte at nødvendig vedlikehold utsettes, og i mange tilfeller for lenge. Folkehelse er sentral AP-politikk. Vedlikehold av tennene på lik linje med resten av kroppen må inngå i helhetstenkingen vår om folkehelse.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Tannhelse har vært et viktig tema for Arbeiderpartiets landsmøter i mange år. Det ble gjort mye for å bedre stønadsordninger innen tannhelse under Stoltenberg II-regjeringen. Den rødgrønne regjeringen hadde i sin politiske plattform Soria Moria II 2009-2013, følgende formulering om tannhelsefeltet: "Regjeringen vil sikre tilgjengeligheten til tannhelsetjenester og følge opp stortingsmeldingen om framtidens tannhelsetjenester, St. meld. nr. 35 (2006-2007). Vi har som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling. Vi vil innføre gratis tannhelsekontroll for eldre over 75 år."

Gratis tannhelsekontroll for eldre ble innført av oss, men fjernet av Høyre-Frp-regjeringen i Statsbudsjettet 2014. En gjeninnføring av ordningen vil antas å koste 105 mill. kroner årlig., jf. svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (189 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon). Utgiftene til tannbehandling gjennom folketrygden har økt fra 647 mill. kroner i 2005 til 2,35 mrd. kroner i 2017. Denne økningen skyldes hovedsakelig at flere grupper av tilstander kommer inn under stønadsordningene. I tillegg til ulike sykdommer i tenner og munnhule, omfatter også dagens regelverk at personer med sterkt nedsatt evne til egenomsorg eller varig nedsatt funksjonsevne vil få refundert utgifter til undersøkelse og behandling. Arbeiderpartiet har tidligere hatt programfestet at man skal innføre et egenbetalingstak for nødvendig tannbehandling og 75 % dekning av overskytende utgifter.

En egenandelsordning for tannhelse, med full refusjon over egenandelstaket, vil innebære en stor utgift. I sitt svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (174 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon), har Helse- og omsorgsdepartementet gjort beregninger som viser at et egenandelsgrense på 2500 kroner vil kunne gi mellom 5,7 og 7,2 mrd. kroner i merutgifter. En egenandelsgrense på 7500 vil kunne gi mellom 3,3 og 4,8 mrd. i merutgifter. Det er grunn til å tro at dette vil bli høyere fordi erfaringer tilsier at man får økt forbruk av tjenester når utgiftene blir dekket.

Sentralstyret viser til Representantforslag 209 S (2017–2018) fra Arbeiderpartiet, som ble behandlet i Stortinget 15.11.2018. Der fikk Arbeiderpartiet flertall for følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om styrking av norsk tannhelse, med mål om å utjevne sosial ulikhet i tannhelse gjennom å hjelpe dem som trenger det mest. Stortinget ber om at saken inneholder: a. forslag til hvordan man kan styrke det forebyggende arbeidet for god folketannhelse b. en gjennomgang av refusjonsordningene på tannhelsefeltet c. forslag som i større grad vil hjelpe dem som i dag ikke har økonomisk mulighet for å få gjennomført nødvendig tannhelsebehandling d. forslag til forbedring og forenkling av ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

68 Tannhelsereform *Sarpsborg Arbeiderparti*

Forslag:

Tannhelse legges inn under egenandelssystemet med frikort egenandelstak 2. Dette innarbeides over en 10 års periode.

Begrunnelse:

Sarpsborg Arbeiderparti mener at god tannhelse er god folkehelse. Tannhelse skaper klasseskille, og dårlig tannhelse er svært stigmatiserende for de det gjelder. Tennene er en del av kroppen, og vi mener derfor at det er på tide med en tannhelsereform. Derfor ønsker vi at tannhelse skal ha samme vilkår med egenandelstak som øvrige helsetjenester. Ved å innføre dette over en 10 års periode, vil kostnadene ved tannhelsereformen tas gradvis. Dette gjennomføres ved at det første året dekkes 10% av alle kostnader over egenandelstaket. Året etter dekkes 20%, og hvert påfølgende år øker dekningen slik at vi har full dekning over egenandelstaket etter 10 år. God tannhelse skaper verdige liv, og Sarpsborg Arbeiderparti mener at dette er en av de viktigste sakene for Arbeiderpartiet i tiden som kommer.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget ses i sammenheng med forslag 63 og 304

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Tannhelse har vært et viktig tema for Arbeiderpartiets landsmøter i mange år. Det ble gjort mye for å bedre stønadsordninger innen tannhelse under Stoltenberg II- regjeringen. Den rødgrønne regjeringen hadde i sin politiske plattform Soria Moria II 2009-2013, følgende formulering om tannhelsefeltet: "Regjeringen vil sikre tilgjengeligheten til tannhelsetjenester og følge opp stortingsmeldingen om framtidens tannhelsetjenester, St. meld. nr. 35 (2006-2007). Vi har som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling. Vi vil innføre gratis tannhelsekontroll for eldre over 75 år."

Gratis tannhelsekontroll for eldre ble innført av oss, men fjernet av Høyre-Frp-regjeringen i Statsbudsjettet 2014. En gjeninnføring av ordningen vil antas å koste 105 mill. kroner årlig., jf. svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (189 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon). Utgiftene til

tannbehandling gjennom folketrygden har økt fra 647. mill kroner i 2005 til 2,35 mrd. kroner i 2017. Denne økningen skyldes hovedsakelig at flere grupper av tilstander kommer inn under stønadsordningene. I tillegg til ulike sykdommer i tenner og munnhule, omfatter også dagens regelverk at personer med sterkt nedsatt evne til egenomsorg eller varig nedsatt funksjonsevne vil få refundert utgifter til undersøkelse og behandling. Arbeiderpartiet har tidligere hatt programfestet at man skal innføre et egenbetalingstak for nødvendig tannbehandling og 75 % dekning av overskytende utgifter.

En egenandelsordning for tannhelse, med full refusjon over egenandelstaket, vil innebære en stor utgift. I sitt svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (174 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon), har Helse- og omsorgsdepartementet gjort beregninger som viser at et en egenandelsgrense på 2500 kroner vil kunne gi mellom 5,7 og 7,2 mrd. kroner i merutgifter. En egenandelsgrense på 7500 vil kunne gi mellom 3,3 og 4,8 mrd. i merutgifter. Det er grunn til å tro at dette vil bli høyere fordi erfaringer tilsier at man får økt forbruk av tjenester når utgiftene blir dekket.

Sentralstyret viser til Representantforslag 209 S (2017–2018) fra Arbeiderpartiet, som ble behandlet i Stortinget 15.11.2018. Der fikk Arbeiderpartiet flertall for følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om styrking av norsk tannhelse, med mål om å utjevne sosial ulikhet i tannhelse gjennom å hjelpe dem som trenger det mest. Stortinget ber om at saken inneholder: a. forslag til hvordan man kan styrke det forebyggende arbeidet for god folketannhelse b. en gjennomgang av refusjonsordningene på tannhelsefeltet c. forslag som i større grad vil hjelpe dem som i dag ikke har økonomisk mulighet for å få gjennomført nødvendig tannhelsebehandling d. forslag til forbedring og forenkling av ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

77 Et bedre grunnlag for å fastsette bemanning i sykehjem *Oppsal Arbeiderpartilag*

Forslag:

Arbeiderpartiet går inn for at det utarbeides et bedre og mer objektivt grunnlag for fastsetting av forsvarlig bemanning i sykehjem.

Begrunnelse:

Lover og forskrifter forutsetter at sykehjem skal ha en forsvarlig bemanning. I dag foreligger det ikke i dag standarder eller normtall som beskriver eller definerer mer nøyaktig begrepet forsvarlig bemanning.

Det er de senere årene kommet flere rapporter om eldre på norske sykehjem som ikke får forsvarlig hjelp og pleie. Personalkostnadene er den dominerende kostnaden i et sykehjem. Styrking av bemanning og kompetanse vil føre til økte utgifter for kommunene. I en slik situasjon oppstår det lett et krysspress mellom ønsket om forsvarlig bemanning og hensynet til kravet om å holde budsjettene.

Det er nå på tide å utvikle et bedre og mer objektivt grunnlag for å fastslå hva som er forsvarlig bemanning i sykehjem. I mange kommuner er det tatt i bruk systemer som Gerica og Iplos der en løpende registrerer og følger opp det behov beboere/brukere i sykehjem har for hjelp og tjenester. Disse opplysningene bør kunne brukes når en skal fastsette personellbehovet i et sykehjem.

For alle berørte parter, først og fremst pasienter, pårørende og ansatte, men også for kommuner, eiere og drivere av sykehjem vil det være en klar fordel med en mer objektiv fastsetting av forsvarlig bemanning.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Arbeiderparti støtter intensjonen i forslaget, men er skeptisk til å innskrenke handlingsrommet til kommunene til å fastsette bemanning i henhold lokale behov.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret er i tvil om en bemanningsnorm er riktig virkemiddel for å øke kapasiteten i denne tjenesten, da det vil gripe inn i det kommunale selvstyret. Det finnes ingen overslag over kostnadene ved en grunnbemanningsnorm på sykehjem for sykepleiere og helsefagarbeidere. For en legebemanningsnorm i sykehjem i tråd med Legeforeningens ønsker er kostnadsoverslaget fra Helse- og omsorgsdepartementet på om lag 500 mill. kroner i 2019, jf. svar på spørsmål 49 fra Finansfraksjonen v/SV til årets statsbudsjett. I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2019 var det satt av over 3 mrd. mer til kommunerammen enn regjeringens forslag.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

78 Tilsynsutvalg for sykehjem og hjemmebaserte tjenester i alle kommuner
*Oppsal Arbeiderpartilag***Forslag:**

Arbeiderpartiet går inn for at alle kommuner skal ha plikt til å opprette folkevalgte tilsynsutvalg for sykehjem og andre kommunale heldøgnsinstitusjoner og folkevalgte tilsynsutvalg for hjemmebaserte tjenester.

Begrunnelse:

Det er ca. 950 sykehjem og andre institusjoner for heldøgns pleie og omsorg i Norge med ca. 40.500 plasser. Det er ca. 190.000 mottakere av hjemmebaserte tjenester, hjemmesykepleie og praktisk hjelp m.m. For å sikre god kvalitet i sykehjem og i hjemmebaserte tjenester er det nødvendig med regelmessig kontroll og oppfølging av arbeidet som utføres der.

Fylkeslegen har det medisinske tilsyn med sykehjem og med hjemmesykepleien. Enkelte kommuner, blant annet Oslo, har folkevalgte tilsynsutvalg for sykehjem og andre heldøgnsinstitusjoner og for hjemmebaserte tjenester. De medisinsk-faglige oppgavene ligger utenfor utvalgenes oppgaver. Tilsynsutvalgene er oppnevnt av bydelsutvalgene i Oslo og rapporterer til disse.

Utvalgene skal påpeke avvik og fremme forslag til forbedringer i tilbudet som gis pasienter og brukere. Bydelsutvalgene får dermed innsyn i og kunnskap om hvordan sykehjem og hjemmebaserte tjenester fungerer.

Det blir en sterk økning i antall eldre i årene som kommer. Bare administrativt tilsyn med sykehjem og hjemmebaserte tjenester er ikke godt nok. Et effektivt og engasjert folkevalgt tilsyn og en god demokratisk kontroll i landets kommuner er nødvendig for å sikre god kvalitet og tilfredsstillende omfang av disse tjenestene i framtiden

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo kommune har tilsynsordning i dag, men erfaringene er blandete. Videre kan kommunerevisjonen foreta tilsyn. Oslo Ap er derfor usikker på om det bør innføres et nasjonalt pålegg til kommunene om tilsynsutvalg.

Sentralstyrets merknad:

Viser til at ansvar for tilsyn ligger hos Statens helsetilsyn og Pasient- og brukerombud i alle fylker. Det oppgis blandede erfaringer fra til eksempel Oslo. Anbefaler derfor å ikke gå inn for en ny nasjonal ordning med folkevalgt tilsyn.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

92 Psykisk helse
*Fredrikstad Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil iverksette tiltak for å stoppe trenden med økt psykisk uhelse blant unge.

Begrunnelse:

Det er en økende trend med psykisk uhelse hos unge mennesker. Det vil kunne begrense muligheten for unge til å være delaktige i samfunnet, ta del i utdanning og arbeidsliv.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Partiprogrammet inneholder i dag henvisninger til lavterskel psykisk hjelpetilbud i kommunene, integrering av psykisk helse i folkehelsearbeidet og satsning på tidlig innsats og forebygging. Det er også programfestet at helsesykepleier skal kunne henvise til BUP og at det bør innføres en bemanningsnorm for skolehelsetjenesten. Sentralstyret viser til at oppvekstutvalgets innstilling er dekkende for forslagens intensjon og innhold.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

100 Utvidelse av retten til selvbestemt abort til uke 18
*Grünerløkka Arbeiderpartilag***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil at:

- rett til selvbestemt abort utvides til uke 18
- senaborter etter 18. svangerskapsuke avgjøres av et frittstående råd

Begrunnelse:

Norske kvinner har hatt rett til selvbestemt abort fram til utgangen av 12. uke i 40 år. Oppslutningen om kvinners rett til kontroll over egen reproduksjon er sterk i samfunnet. Loven ble utformet i en tid da

kvinnens rettigheter og deltakelse var langt mindre enn i dag. Lovverket hvor kvinner som søker abort etter 12. uke må fremstille seg for en abortnemnd, er ikke forenlig med kvinnens rett til selvbestemt abort. Nemndene tilhører fortidens syn på abort. Tiden er inne for å modernisere lovverket og utvide retten til selvbestemt abort til uke 18. Vurderingene må i størst mulig grad tas av den enkelte kvinne og ikke av staten. De fleste kvinner som søker svangerskapsavbrudd etter 12. uke, gjør det på grunn av unormale funn ved fosterdiagnostikk. Dette er vanskelige valg uten enkle svar. Samfunnet må ha respekt for de valg kvinner gjør etter grundige overveielser og genetisk veiledning fra helsepersonell. Sverige har hatt rett til selvbestemt abort til uke 18 siden 1978. Senaborter etter 18. svangerskapsuke avgjøres av et frittstående rettslig råd som er felles for hele landet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap har ikke tatt standpunkt i saken.

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet står det at "Dagens abortlov på en god måte balanserer hensynet til kvinnen på den ene side og vernet om fosteret på den andre side." Det er videre fremhevet at Arbeiderpartiet vil "beholde dagens grense for selvbestemt abort på 12 uker."

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

101 En tryggere regulering av surrogati *Grünerløkka Arbeiderpartilag*

Forslag:

Arbeiderpartiet foreslår at det åpnes for å regulere surrogati gjennom å stille strenge krav til helsehjelp og rettigheter.

- slike bestemmelser bør være en internasjonal svanemerking av surrogatiklinikker, hvor kun offentlige surrogatklinikker har lisens
- avtalen mellom surrogatmoren og foreldrene skal være lovlig bindende slik at barnets beste (jf. Barnekonvensjonens §3) blir vektlagt
- surrogatmoren skal ha født minst ett barn tidligere
- surrogatmor skal få oppfølging av psykolog før, under og etter. Det skal samt påvises at surrogatmoren er innforstått med eventuelle konsekvenser og at surrogatmoren ikke er utsatt for press eller tvang
- det skal dokumenteres at det ikke finnes en nær relasjon mellom surrogatmor og foreldre

Begrunnelse:

Over tusen nordmenn har blitt til ved hjelp av surrogati, ofte ved hjelp av utenlandske klinikker i USA, India, Ukraina, Nederland og flere. Mange mennesker har ikke selv muligheten til å få barn og adopsjon er for mange ikke et reelt alternativ. Surrogati er derfor en ordning mange i dag benytter seg av på en uregulert måte. Arbeiderpartiet er bekymret for ivaretagelsen av surrogatmors helse og velferd og ønsker å etablere en streng regulering av surrogati som kan beskytte og sikre rettigheter for surrogatmor.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Arbeiderparti har ikke et klart standpunkt i denne saken.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet vil styrke surrogatbarns rettigheter og har gått mot juridiske sanksjoner av surrogatforeldre. Vi har aldri før gått inn for å oppheve forbudet mot surrogati da det er mange etiske, juridiske og medisinske uavklarte spørsmål. Men det er behov for å se overordnet på situasjonen da omfanget øker kraftig. Våre utenlandsstasjoner og NAV kontorer trenger bedre retningslinjer. Et tverrsektorielt utvalg burde nedsettes for å sikre nasjonale retningslinjer for hvordan vi skal ivareta disse barna juridisk og praktisk både før og etter ankomst til Norge.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

103 HIV-positive må få behandling som sikrer livskvalitet og smittevern *Homonettverket*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil at:

- Pasienter med hiv-diagnose skal tilbys den beste og enkleste legemiddelbehandling som er tilgjengelig. I dag vil det være en-pille-om-dagen.
- Ved anbud må kriterier som etterlevelse, resistensproblematikk og livskvalitet til pasienten veie tyngre enn lavest mulig pris.
- Hiv-medikamenter må fortsatt finansieres fullt ut av staten, uten å belaste helseforetakenes andre oppgaver.

Begrunnelse:

Hiv er en alvorlig sykdom. Det finnes ennå ingen medisiner som kan helbrede sykdommen, men heldigvis har vi nå effektive medikamenter som gjør at personer som lever med hiv får redusert virusmengden så mye at den ikke er målbar og smitterisikoen er da lik null. De effektive behandlingene gis i form av tre forskjellige medikamenter som virker sammen. Dette kalles kombinasjonsterapi. De fleste velbehandlede hivpasienter får nå behandling i form av en enkelt pille som inneholder forskjellige medikamenter og tas en gang om dagen. Hvilke medikamenter hver pasient skal få avgjør legen. Behandlingen velges ut fra hva som har best virkning for den enkelte pasienten, og færrest mulig bivirkninger.

Hivviruset kan tilpasse seg medikamenter og tidligere var resistensutvikling et stort problem. Det er derfor viktig å ha mange forskjellige medikamenter å ty til. Kombinasjonsterapi er viktig for å forhindre at viruset utvikler resistens. Inntil 2017 ble behandlingen dekket av Folketrygden, men dette ansvaret overføres nå til sykehusene og må dekkes av helseregionenes budsjett. Regionenes budsjett er forsterket i forbindelse med overgangen, men bare med omtrent halvparten av de midlene som Folketrygden har brukt til dette formålet. Tanken er at anbuds konkurranser skal presse prisene. Prisene er allerede presset og det er uklart om det kan oppnås en lavere pris enn det som allerede er forhandlet frem. Leger og pasientorganisasjoner frykter at helseforetakene ikke lenger vil tilby best mulig behandling, men heller billigst mulig behandling. Det kan føre til at pasienter må over på medikamenter med bivirkninger, eller at de må ta flere piller hver dag. For å sikre fortsatt vellykket hivbehandling er det viktig at pasientene etterlever behandlingen i høy grad.

Dessverre viser erfaring at etterlevelse blir dårligere når pasientene opplever bivirkninger, og også når behandlingen innebærer flere forskjellige piller. Med dårligere etterlevelse øker smitterisikoen og risikoen for at viruset utvikler resistens. Man kan frykte en situasjon slik vi har for antibiotika, der ufornuftig bruk

har ført til resistente bakteriestammer. Også her har manglende etterlevelse vært en viktig årsak for resistensutvikling, typisk ved at pasienten avslutter behandlingen for tidlig fordi de opplever at de er blitt friske. En slik utvikling må vi unngå når det gjelder hiv.

Hivbehandling som gis som en pille om dagen sørger for god etterlevelse og dermed redusert risiko for resistens og smittsomhet. Den enkleste og beste legemiddelbehandlingen sørger for godt smittevern for resten av samfunnet og god livskvalitet for HIV-positive. Smittevernloven pålegger helseforetakene å gi tilstrekkelig god behandling av hiv. Om helseforetakene ikke får tilstrekkelige budsjettmidler til å dekke dette risikerer man at smittevernloven brytes, eller at hivbehandling fører til kutt for andre pasientgrupper.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret mener det er et viktig prinsipp at avgjørelser om hvilke medisiner som gis hvilke pasientgrupper ikke foretas politisk av Stortinget. RHFene har delegert ansvaret for legemiddelanskaffelser til Sykehusinnkjøp HF. Blant deres incentiver for å konkurrere på pris er det å jobbe for rimeligere behandlinger og endringer. I anbefalingen fra LIS hiv-spesialistgruppe står det at de «anbefaler å bytte til rimeligste kombinasjon. Dersom den rimeligste kombinasjonen ikke kan brukes av medisinske årsaker, skal det begrunnes i pasientens journal.» Overgangen til 2-pilleregimet gir gode besparelser (65 millioner), og de som måtte få bivirkninger har rett på å komme tilbake på 1-pilleregime. Man gjorde et slikt bytte i Danmark, fra en til tre piller. Kunnskapsoppsummeringen før den norske endringen viste at det viktigste er hvor mange ganger om dagen man tar piller, ikke antallet en, to eller tre.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

104 Heve LHBTI kompetansen blant kommunene sine ansatte

Homonettverket

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

Styrke opplæringen for ansatte innen helse- og velferdssektoren i kommunene med et opplæringstilbud som omfatter LHBTI tematikk. Relevante organisasjoner i sivilsamfunnet må konsulteres i forbindelse med dette arbeidet. Gjennom opplæringen er målet at de ulike profesjonene skal få kompetanse som setter dem i stand til å møte også LHBTI-personer med kunnskap som skaper forståelse og trygghet.

Begrunnelse:

Det er et mål i Norge at vi skal ha et likeverdig tilbud av offentlige helse- og omsorgstjenester. Men likeverdige tjenester er ikke det samme som at alle skal ha like tjenester. Et tilbud som kun er tilrettelagt for en majoritet, står i fare for å indirekte diskriminere de som skiller seg fra flertallet. For å kunne møte disse utfordringene trenger vi kunnskap, en bevisstgjøring, og utvikling i tjenesteapparatet. Dette handler om å se enkeltmennesker, sørge for at alle opplever trygghet i møte med helse- og omsorgstjenesten.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap mener det er positivt med tiltak som styrker LHBTI-kompetansen blant ansatte i sektoren, og

viser til et at Oslo kommune jobber med å bygge opp et lignende tilbud.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret er enig i at det er behov for økt kunnskap om LHBT-personer, og vil støtte intensjonen i forslaget. For å sikre det på en god måte bør man trekke veksler på gode erfaringer og arbeid som er i gang slik det i Oslo, ta med relevant organisasjoner og frivillige som jobber med problemstillingen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

108 Nasjonal levekårsundersøkelse for LHBTI personer.
Homonettverket

Forslag:

Det må gjennomføres en ny nasjonal levekårsundersøkelse for LHBTI personer.

Begrunnelse:

Hvordan er det å leve som homofil, bifil, lesbisk, trans eller intersexperson (lhbti-person) i Norge i dag? Forskningsrapporter forteller om bedre levekår for lesbiske og homofile i dag enn for ti og tjue år siden, og holdningene overfor lhbti-personer blir stadig mer positive. Likevel vet vi at det for mange fortsatt byr på utfordringer å være LHBTI. Fremdeles er det lhbti-personer som føler at de må skjule sin identitet, levekårene er på flere områder gjennomsnittlig dårligere, og selvmordstallene er bekymringsfulle.

Å være annerledes enn flertallet kan påvirke en persons levekår og livskvalitet på forskjellige måter. Det ligger styrke i å måtte ha tenkt igjennom hvem man er, og det å ha et annet ståsted enn flertallet kan være en ressurs. Samtidig kan det å tilhøre en minoritet føre til usynliggjøring, forskjellsbehandling og diskriminering. Det er åpenbart at det er behov for mer kunnskap. Det er lite forskning på for eksempel eldre skeive, skeive med innvandrerbakgrunn, unge transpersoner etc.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap støtter forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret er enig i at det er behov for økt kunnskap om LHBT- personer og støtter forslaget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

110 Utvidelse av retten til selvbestemt abort til uke 18
Sinsen og Carl Berner Arbeiderpartilag

Forslag:

Sinsen og Carl Berner Arbeiderpartilag vil: Avskaffe abortnemndene og utvide retten til selvbestemt

abort til uke 18

Begrunnelse:

Vi støtter AUFs forslag om å fjerne abortnemdene og utvide grensen for selvbestemt abort til svangerskapsuke 18. Vi begrunner det med at frihetsprinsippet bør veie tungt, og at valget skal ligge hos kvinnen, og ikke hos medisinerne. Kvinner som for eksempel potensielt bærer fram et alvorlig sykt liv inni seg skal selv få bestemme om de vil beholde av barnet eller ikke. Å vurdere om du skal beholde et sykt barn eller ikke er svært tungt for den det gjelder. At en i tillegg til å ta et valg, skal måtte forsvare seg overfor en nemdordning er unødvendig og nedverdiggende. Det man trenger er å bli møtt med støtte og forståelse for det valg

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap har ikke klart standpunkt i saken.

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet står det at "Dagens abortlov på en god måte balanserer hensynet til kvinnen på den ene side og vernet om fosteret på den andre side." Det er videre fremhevet at Arbeiderpartiet vil "beholde dagens grense for selvbestemt abort på 12 uker."

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

113

Flere psykologer med driftstilskudd

Vestre Arbeidersamfunn (Majorstuen-Uranienborg)

Forslag:

Arbeiderpartiet ønsker å få flere avtalepsykologer/psykologer med driftstilskudd slik at flere får tilgang på psykologhjelp tidligere. Arbeiderpartiet må sørge for at det er større tilgjengelighet for å få vurdering av spesialist i psykiatri der det er uklarhet om diagnose tidlig i løpet. Bevilgningene til distriktpsykiatriske sykehus må styrkes.

Begrunnelse:

I programmet til AP står det følgende: «Ansette flere faste psykologer i kommunene for å sikre tilbud over hele landet.» For å nå målet om at flere skal få tilgang til psykologhjelp er det nødvendig å tydeliggjøre Arbeiderpartiets program på dette feltet. I dag tar det 6-8 måneder før man får time hos en psykolog med driftstilskudd i Oslo og omegn. En av hovedårsakene til høyt sykefravær i dag er psykiske helseproblemer, og mange av de sykeste har ikke råd til å betale for privat psykolog, noe som sjeldent er billigere enn 1000 kr per time. Videre er det ikke uvanlig at man får avslag fra DPS fordi man ikke er syk nok, grunnet manglende kapasitet. På toppen av dette kommer spesialister i psykiatri ofte for sent inn i bildet for å gjøre en vurdering av pasienten.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap mener kommunene først og fremst bør bygge opp kapasiteten av psykologhjelp. Det er innvendinger mot dagens ordning med avtalepsykologer. Driftstilskudd til avtalepsykologer kan binde

opp midler, uten at man er garantert at personene som trenger det mest får hjelp.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget som er i tråd med vedtatt politikk. Ap har vedtatt som mål om å ansette flere faste psykologer i kommunene for å sikre tilbud over hele landet. Som fylkespartiet i Oslo peker på et det viktig å bygge opp egen kapasitet for å sikre at de som trenger mest hjelp får det. Økt driftstilskudd til avtalepsykologer kan også øke tilgang, men er ikke sikret å gi ønsket effekt.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

123 Kamp mot todeling av helsevesenet *Nordstrand Arbeiderpartilag*

Forslag:

Nordstrand Arbeiderpartilag vil at Arbeiderpartiet skal jobbe med en styrking av fastlegeordningen, og stramme inn på virkeområdet til engangslegene. Dette bør gjøres ved at man:

- Øker basistilskuddet, slik at det svarer til andre spesialister.
- Gjeninnfører mulighetene for fastleger å takstere for elektronisk behandling, ut over selve konsultasjonstaksten.
- Gir mulighet for kveldstakster om de er åpne på kveldstid.
- Videre så bør det økes tiltak som ALIS, fastlønnede stillinger og stipender eller frikjøping til kurs og videre utdanning.

Den senere tid har der blitt mer og mer tydelig at det norske helsevesenet har store utfordringer. Spesielt utsatt er primærhelsetjenesten og fastlegeordningen. Fastlegeordningen står for nesten 90% av pasient behandlingen, for rundt 4% av helsebudsjettet. Fastlegene melder selv om økte arbeidsmengder, oppgaveoverføringer, sykere og mer kompliserte pasienter og dette uten økte midler. Fastlegene er stort sett selvstendig næringsdrivende og tar derfor den økonomiske risikoen med utstyr, kurs, sykdom og permisjoner helt selv.

Dette kombinert med et aldrende fastlegekorps og sviktende rekruttering er derfor ikke lengre bærekraftig. Faktisk er det så ille at det er usikkert om fastlegeordningen vil overleve de neste årene. Noe som legger mer sten til byrden er de nye engangslegene. Slik som Dr. Dropin, Hjemmelegene eller Eyr.no. Dette er tjenester som skummer de letteste og minst kompliserte pasientene fra fastlegen, ute samme krav til ansvarlighet oppfølgende eller kjennskap til pasienten. De er i direkte konkurranse med fastlegeordningen.

Finansieringen er basert på de enkeltkonsultasjoner. Noe som gjør at en lang og komplisert behandling av f.eks. en rusmisbruker gir marginalt bedre betalt enn en enkelt urinveisinfeksjon. Ofte dårligere, da rusmisbrukeren ofte ikke betaler for seg selv, og fastlegen ikke kan eller bør nekte noen time. Det er derfor viktig at engangslegene blir pålagt funksjoner som man forventer av andre leger. Som krav til elektronisk epikrise, oppfølging, nødfunksjon, kompetansekrav og at de bidrar i den generelle vaktberedskapen i kommunen.

Det norske helsevesenet er bygget opp på gode sosialdemokratiske prinsipper. Derfor er det ytterst viktig at Arbeiderpartiet kjemper for å redde det.

Begrunnelse:

Den senere tid har der blitt mer og mer tydelig at det norske helsevesenet har store utfordringer. Spesielt utsatt er primærhelsetjenesten og fastlegeordningen. Fastlegeordningen står for nesten 90% av pasient

behandlingen, for rundt 4% av helsebudsjettet. Fastlegene melder selv om økte arbeidsmengder, oppgaveoverføringer, sykere og mer kompliserte pasienter og dette uten økte midler. Fastlegene er stort sett selvstendig næringsdrivende og tar derfor den økonomiske risikoen med utstyr, kurs, sykdom og permisjoner helt selv.

Dette kombinert med et aldrende fastlegekorps og sviktende rekruttering er derfor ikke lengre bærekraftig. Faktisk er det så ille at det er usikkert om fastlegeordningen vil overleve de neste årene. Noe som legger mer sten til byrden er de nye engangslegene. Slik som Dr. Dropin, Hjemmelegene eller Eyr.no. Dette er tjenester som skummer de letteste og minst kompliserte pasientene fra fastlegen, ute samme krav til ansvarlighet oppfølgende eller kjennskap til pasienten. De er i direkte konkurranse med fastlegeordningen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap støtter intensjonen i forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget som er i tråd med vedtatt politikk og satsinger i vårt alternative budsjett for 2019.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

127 Gratis tannhelsetjeneste på lik linje med øvrige helsetjenester *Sunndal Arbeiderparti*

Forslag:

Sunndal Arbeiderparti vil at den neste store helsereformen til Arbeiderpartiet skal være at alle tilbys gratis tannhelsetjeneste på lik linje med øvrige helsetjenester.

Begrunnelse:

Folks tannhelse har stor betydning for den enkeltes livskvalitet. Vi ser at svært mange ikke har råd til å gå til tannlegen, hverken til kontroller for forebygging eller til nødvendig behandling. Eksempel på voksne folk som må trekke sine egne tenner, eller gå med tannpine i årevis fordi de ikke har råd til å gå til tannlegen, er ikke et velferdssamfunn som Norge verdig. Arbeiderpartiet har gjennomført store reformer tidligere. Nå er det på tide at folks tannhelse får oppmerksomhet gjennom at tannhelsetjenester likestilles med øvrige helsetjenester.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Tannhelse har vært et viktig tema for Arbeiderpartiets landsmøter i mange år. Det ble gjort mye for å bedre stønadsordninger innen tannhelse under Stoltenberg II- regjeringen. Den rødgrønne regjeringen hadde i sin politiske plattform Soria Moria II 2009-2013, følgende formulering om tannhelsefeltet: "Regjeringen vil sikre tilgjengeligheten til tannhelsetjenester og følge opp stortingsmeldingen om

framtidens tannhelsetjenester, St. meld. nr. 35 (2006-2007). Vi har som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling. Vi vil innføre gratis tannhelsekontroll for eldre over 75 år.”

Gratis tannhelsekontroll for eldre ble innført av oss, men fjernet av Høyre-Frp-regjeringen i Statsbudsjettet 2014. En gjeninnføring av ordningen vil antas å koste 105 mill. kroner årlig., jf. svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (189 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon). Utgiftene til tannbehandling gjennom folketrygden har økt fra 647 mill. kroner i 2005 til 2,35 mrd. kroner i 2017. Denne økningen skyldes hovedsakelig at flere grupper av tilstander kommer inn under stønadsordningene. I tillegg til ulike sykdommer i tenner og munnhule, omfatter også dagens regelverk at personer med sterkt nedsatt evne til egenomsorg eller varig nedsatt funksjonsevne vil få refundert utgifter til undersøkelse og behandling. Arbeiderpartiet har tidligere hatt programfestet at man skal innføre et egenbetalingstak for nødvendig tannbehandling og 75 % dekning av overskytende utgifter.

En egenandelsordning for tannhelse, med full refusjon over egenandelstaket, vil innebære en stor utgift. I sitt svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (174 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon), har Helse- og omsorgsdepartementet gjort beregninger som viser at et egenandelsgrense på 2500 kroner vil kunne gi mellom 5,7 og 7,2 mrd. kroner i merutgifter. En egenandelsgrense på 7500 vil kunne gi mellom 3,3 og 4,8 mrd. i merutgifter. Det er grunn til å tro at dette vil bli høyere fordi erfaringer tilsier at man får økt forbruk av tjenester når utgiftene blir dekket.

Sentralstyret viser til Representantforslag 209 S (2017–2018) fra Arbeiderpartiet, som ble behandlet i Stortinget 15.11.2018. Der fikk Arbeiderpartiet flertall for følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om styrking av norsk tannhelse, med mål om å utjevne sosial ulikhet i tannhelse gjennom å hjelpe dem som trenger det mest. Stortinget ber om at saken inneholder: a. forslag til hvordan man kan styrke det forebyggende arbeidet for god folketannhelse b. en gjennomgang av refusjonsordningene på tannhelsefeltet c. forslag som i større grad vil hjelpe dem som i dag ikke har økonomisk mulighet for å få gjennomført nødvendig tannhelsebehandling d. forslag til forbedring og forenkling av ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

130 Offentlig støtte til nødvendige tannlegetjenester *Bygdøy-Frogner Arbeiderpartilag*

Forslag:

Arbeiderpartiet ønsker gradvis å innføre en offentlig støtte på nødvendige tannlegetjenester fra 2020. Målet er å dekke kostnadene med opptil 60% i løpet av en 4 årsperiode. Første året dekkes 15%.

Begrunnelse:

Forslaget om tannhelse er tidligere vedtatt av Landsmøtet, men aldri gjennomført. Vi ønsker det igjen blir satt på dagsorden.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap støtter intensjonen i forslaget, men mener det må utredes hvordan ordningen skal legges opp.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Tannhelse har vært et viktig tema for Arbeiderpartiets landsmøter i mange år. Det ble gjort mye for å bedre stønadsordninger innen tannhelse under Stoltenberg II- regjeringen. Den rødgrønne regjeringen hadde i sin politiske plattform Soria Moria II 2009-2013, følgende formulering om tannhelsefeltet: "Regjeringen vil sikre tilgjengeligheten til tannhelsetjenester og følge opp stortingsmeldingen om framtidens tannhelsetjenester, St. meld. nr. 35 (2006-2007). Vi har som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling. Vi vil innføre gratis tannhelsekontroll for eldre over 75 år."

Gratis tannhelsekontroll for eldre ble innført av oss, men fjernet av Høyre-Frp-regjeringen i Statsbudsjettet 2014. En gjeninnføring av ordningen vil antas å koste 105 mill. kroner årlig., jf. svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (189 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon). Utgiftene til tannbehandling gjennom folketrygden har økt fra 647. mill kroner i 2005 til 2,35 mrd. kroner i 2017. Denne økningen skyldes hovedsakelig at flere grupper av tilstander kommer inn under stønadsordningene. I tillegg til ulike sykdommer i tenner og munnhule, omfatter også dagens regelverk at personer med sterkt nedsatt evne til egenomsorg eller varig nedsatt funksjonsevne vil få refundert utgifter til undersøkelse og behandling. Arbeiderpartiet har tidligere hatt programfestet at man skal innføre et egenbetalingstak for nødvendig tannbehandling og 75 % dekning av overskytende utgifter.

En egenandelsordning for tannhelse, med full refusjon over egenandelstaket, vil innebære en stor utgift. I sitt svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (174 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon), har Helse- og omsorgsdepartementet gjort beregninger som viser at et en egenandelsgrense på 2500 kroner vil kunne gi mellom 5,7 og 7,2 mrd. kroner i merutgifter. En egenandelsgrense på 7500 vil kunne gi mellom 3,3 og 4,8 mrd. i merutgifter. Det er grunn til å tro at dette vil bli høyere fordi erfaringer tilsier at man får økt forbruk av tjenester når utgiftene blir dekket.

Sentralstyret viser til Representantforslag 209 S (2017–2018) fra Arbeiderpartiet, som ble behandlet i Stortinget 15.11.2018. Der fikk Arbeiderpartiet flertall for følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om styrking av norsk tannhelse, med mål om å utjevne sosial ulikhet i tannhelse gjennom å hjelpe dem som trenger det mest. Stortinget ber om at saken inneholder: a. forslag til hvordan man kan styrke det forebyggende arbeidet for god folketannhelse b. en gjennomgang av refusjonsordningene på tannhelsefeltet c. forslag som i større grad vil hjelpe dem som i dag ikke har økonomisk mulighet for å få gjennomført nødvendig tannhelsebehandling d. forslag til forbedring og forenkling av ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

139 Forskning på nye medisinske metoder *Vestfold Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil øke forskningen på nye persontilpassede medisinske metoder som kan bidra til en dreining fra symptombehandling til helseforebyggende tiltak.

Begrunnelse:

De siste årene har det vært en økning av personer som lider av komplekse, kroniske sykdommer som diabetes, hjertesykdommer, kreft, psykiske lidelser og en rekke autoimmune sykdommer. Anerkjente

forskermiljø ser på samspillet mellom genetiske, miljømessige og livsstilsfaktorer og hvordan dette kan påvirke den enkeltes langsiktige helse. Målet er å få mer kunnskap om nye metoder og å dreie det offentliges utgifter fra akuttbehandling til forebyggende innsats. Denne forskningen er fremtidsrettet og kan også på sikt være kostnadsbesparende.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Vedtak i representantskap: Vedtatt

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter i forslaget som er tråd med eksisterende politikk gjennom mange år. Merknad fra innstilling til statsbudsjett 2019: "få på plass systemer og kapasitet til å implementere persontilpasset medisin, som kan bidra til at stadig flere får vellykket kreftbehandling. Disse medlemmer vil at metoder og medisiner skal vurderes raskt og effektivt. Gjennomsnittlig behandlingstid for hurtige metodevurderinger er i dag 191 dager, noe som er altfor lenge". Vi har også blant annet satt av midler til forskning på ME og MS.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

157 Pårørende ved alvorlig sykdom *Vefsn Arbeiderparti*

Forslag:

Man må sikre en ordning som gjør det økonomisk mulig for folk å være sammen med sine nærmeste ved alvorlig sykdom.

Begrunnelse:

I vårt langstrakte land er det stor forskjell på hvilken avstand befolkningen har til sykehus. Hvis behandling må skje ved sykehus langt fra hjemstedet, er det for mange lang reisevei og kostnadene ved å reise er store. Eksempelvis kan en reise fra Helgeland til Tromsø komme på over 10.000 kroner dersom en må reise på kort varsel. I tillegg til reiseutgifter kommer boutgifter. Reiser en som ledsager får en dekket en del av utgiftene, men reiseutgiftene dekkes ikke om helseinstitusjonen innkaller pårørende fordi pasientens helsetilstand er livstruende. Ved sykdom som gjør at du må behandles på et sykehus langt fra hjemstedet, kan det bli vanskelig for pårørende å besøke pasienten. Arbeiderpartiet må være pådriver for å få på plass en ordning som kan gjøre at alle får mulighet til å besøke sine pårørende når de er innlagt til behandling av alvorlig sykdom, uavhengig av bosted og personlig økonomi.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget kan få betydelige økonomiske følger. På den annen side er dette et forslag som reduserer forskjeller i helsetilbudet basert på geografi.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget og viser til at det i partiprogrammet er fremhevet at

Arbeiderpartiet vil utarbeide en nasjonal pårørendepolitikk og følge opp pårørende slik at de får nødvendig støtte og avlastning til å stå i omsorgsoppgaver.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

174 Rettferdig system for pasientreiser *Finnmark Arbeiderparti*

Forslag:

Vadsø Arbeiderparti krever at det ved reiser til og fra behandling ved sykehus skal benyttes den mest effektive kommunikasjonsløsningen som finnes. Reisetidspunkter skal være tilpasset behandlingstidspunkt uten unødvendig venting før og etter behandling. Ved behov for hotellovernatting i forbindelse med sykehusbesøk skal den reelle kostnad ved hotellovernatting dekkes. Kostgodtgjørelse skal dekkes etter Statens satser.

Begrunnelse:

Sykehusstrukturen i Norge har blitt stadig mer sentralisert og for store deler av befolkningen betyr det lang reisetid for å få den behandlingen man har krav på. I Pasient- og brukerrettighetsloven heter det at (sitat): «Pasient- og brukerrettighetsloven gir pasienter og brukere rettigheter overfor helse- og omsorgstjenesten og skal sikre at pasienter og brukere får lik tilgang på helse- og omsorgstjenester av god kvalitet.» Reisetilbudet står ikke i forhold til pasientens rettigheter. Administrasjon av reiser til og fra behandling på sykehus er satt ut til Pasientreiser HF. Pasientreiser har arbeidet ut i fra at reiser til og fra behandling på sykehus skal skje på billigste måte. Dette gir en langt dårlige tjeneste til den delen av befolkningen som ikke bor nært sykehus, og betyr en forskjellsbehandling av mennesker i Norge. Pasientreiser HF har et overordnet mål om at de skal bidra til løsninger for pasienter og pårørende som skal være gode, likeverdige, brukervennlig og effektive. Pasientreiser følger ikke de overordnede målene. Tjenestene de leverer i dag er verken gode, likeverdige, brukervennlige eller effektive for en stor del av pasientene og de pårørende i distriktene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forlaget. Fraksjonen på stortinget adresserte problemstillingen i skriftlig spørsmål til statsråden 20.02.2018, dokument nr. 15:1006 (2017-2018), som oppfølging blant annet etter bekymringsmelding fra helsebyråden i Oslo kommune om kanselleringer og uakseptabel lang ventetid på transport til og fra behandling.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Forslag:

Alle kommuner som yter særlig ressurskrevende helse – og omsorgstjenester til enkeltmottakere kan søke om delvis refusjon av direkte lønnsutgifter knyttet til disse tjenestene. Ordningen er avgrenset til brukere under 67 år. Hammerfest Arbeiderparti foreslår å øke toppfinansieringsordningen til å omfatte brukere også etter pensjonsalderen.

Begrunnelse:

Toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester ble etablert i 2004 for å kompensere kommunene for svært kostnadskrevende enkeltbrukere innen helse-, sosial- og pleie- og omsorgstjenester. Bakgrunnen for ordningen var at kommunene hadde fått ansvar for ulike brukergrupper med kostnadskrevende enkeltbrukere som tidligere ble gitt tilbud på et annet forvaltningsnivå. Det ble vist til HVPU-reformen, nedleggelse av institusjonsplasser i psykiatrien og økte muligheter til avansert medisinsk behandling på laveste nivå i behandlingsskjeden.

Toppfinansieringsordningen omfatter brukere under 67 år. Da ordningen tredde i kraft viste statistikken at mange av brukerne som omfattes av ordningen døde før de fylte 67 år. I dag ser vi at levealderen for brukere som omfattes av ordningen er økende. I og med at ordningen faller bort ved fylte 67 år, kan dette medføre at kommunene ikke lenger har mulighet til å gi gode tilbud/følge opp de særlig ressurskrevende brukere på samme måte som tidligere. All erfaring viser at behovet for pleie og omsorg ikke blir mindre ved fylte 67 år, snarere tvert om. Hammerfest Arbeiderparti mener derfor at det er viktig at toppfinansieringsordningen evalueres og økes til å omfatte brukere også etter pensjonsalderen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Som forslagsstillerne skriver, dekker staten i dag toppfinansiering av ressurskrevende helse- og omsorgstjenester. Staten dekker 80 prosent av netto lønnsutgifter ut over innslagspunktet. Innslagspunktet ble økt med 50.000 kroner ut over beregnet lønnsvekst for 2018. Ap støttet ikke dette, og bevilget 325 mill. kr. i vårt alternative statsbudsjett for 2019 for å reversere denne endringen. Kommunal- og moderniseringsdepartementet anslår på usikkert grunnlag at en økning av aldersgrensen i toppfinansieringsordningen for særlig ressurskrevende brukere fra 67 til 70 år vil koste flere hundre mill. kroner. De statlige utgiftene til ordningen med ressurskrevende tjenester har økt fra 6,4 mrd. kroner i 2013 til anslagsvis 9,3 mrd. kroner i 2018. Tallene fra Helsedirektoratet for 2018 viser at 8 033 ressurskrevende tjenestemottakere var omfattet av ordningen. Et lignende forslag ble behandlet som forslag til partiprogrammet ved landsmøtet i 2017, men ble ikke inkludert i programmet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Forslag:

Arbeiderpartiet ønsker en tannhelsereform hvor kostnadene ved behandling vil ha ett egenandels tak på linje med det øvrige helsetilbudet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Tannhelse er viktig for livskvalitet og velferd ellers. Økt offentlig finansiering av tannhelsetjenester vil bidra til mindre helseforskjeller.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Tannhelse har vært et viktig tema for Arbeiderpartiets landsmøter i mange år. Det ble gjort mye for å bedre stønadsordninger innen tannhelse under Stoltenberg II- regjeringen. Den rødgrønne regjeringen hadde i sin politiske plattform Soria Moria II 2009-2013, følgende formulering om tannhelsefeltet: "Regjeringen vil sikre tilgjengeligheten til tannhelsetjenester og følge opp stortingsmeldingen om framtidens tannhelsetjenester, St. meld. nr. 35 (2006-2007). Vi har som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling. Vi vil innføre gratis tannhelsekontroll for eldre over 75 år."

Gratis tannhelsekontroll for eldre ble innført av oss, men fjernet av Høyre-Frp-regjeringen i Statsbudsjettet 2014. En gjeninnføring av ordningen vil antas å koste 105 mill. kroner årlig., jf. svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (189 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon). Utgiftene til tannbehandling gjennom folketrygden har økt fra 647 mill. kroner i 2005 til 2,35 mrd. kroner i 2017. Denne økningen skyldes hovedsakelig at flere grupper av tilstander kommer inn under stønadsordningene. I tillegg til ulike sykdommer i tenner og munnhule, omfatter også dagens regelverk at personer med sterkt nedsatt evne til egenomsorg eller varig nedsatt funksjonsevne vil få refundert utgifter til undersøkelse og behandling. Arbeiderpartiet har tidligere hatt programfestet at man skal innføre et egenbetalingstak for nødvendig tannbehandling og 75 % dekning av overskytende utgifter.

En egenandelsordning for tannhelse, med full refusjon over egenandelstaket, vil innebære en stor utgift. I sitt svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (174 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon), har Helse- og omsorgsdepartementet gjort beregninger som viser at et en egenandelsgrense på 2500 kroner vil kunne gi mellom 5,7 og 7,2 mrd. kroner i merutgifter. En egenandelsgrense på 7500 vil kunne gi mellom 3,3 og 4,8 mrd. i merutgifter. Det er grunn til å tro at dette vil bli høyere fordi erfaringer tilsier at man får økt forbruk av tjenester når utgiftene blir dekket.

Sentralstyret viser til Representantforslag 209 S (2017–2018) fra Arbeiderpartiet, som ble behandlet i Stortinget 15.11.2018. Der fikk Arbeiderpartiet flertall for følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om styrking av norsk tannhelse, med mål om å utjevne sosial ulikhet i tannhelse gjennom å hjelpe dem som trenger det mest. Stortinget ber om at saken inneholder: a. forslag til hvordan man kan styrke det forebyggende arbeidet for god folketannhelse b. en gjennomgang av refusjonsordningene på tannhelsefeltet c. forslag som i større grad vil hjelpe dem som i dag ikke har økonomisk mulighet for å få gjennomført nødvendig tannhelsebehandling d. forslag til forbedring og forenkling av ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

186 Bedre behandlingstilbud innenfor rus og psykiatri
*Gran Arbeiderparti***Forslag:**

Gran Arbeiderparti ønsker at behandlingstilbudet til pasienter med rus- og/eller psykiske lidelser styrkes. Behandlingstilbudene innenfor spesialisthelsetjenesten må være tilstrekkelig og spesifikke i forhold til de forskjellige pasientgruppenes behov og lidelser. Kommuneøkonomien må styrkes for å gi pasientgruppen et tilfredsstillende botilbud og ettervern.

Begrunnelse:

Behandlingstilbudet til denne pasientgruppen har i stor grad blitt dekket av private behandlingstilbud med avtaler etter anbudsrunder. Noe som er uheldig på mange måter. Arbeiderpartiet må jobbe for at det skapes tilstrekkelig med varierte og adekvate behandlingstilbud for denne gruppen innenfor det offentlige helsevesenet. Det må stilles krav til tverrfaglig fagkompetanse blant de ansatte på behandlingsinstitusjonene. Behandlingsinstitusjonene skal i tillegg til et godt behandlingstilbud også ha krav til aktivitetstilbud for pasientene. Et tilbud som setter pasientene i stand til å kunne leve og bo i egen bolig. De skal også ha en arbeidsrettet tilnærming. Kommunene må settes i stand til å kunne gi denne brukergruppen tilpasset botilbud, ettervern og et dagtilbud som motiverer og gjør dem i stand til på sikt å komme tilbake i det ordinære arbeidsliv.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget som er i tråd med tidligere vedtatt politikk og våre alternative budsjett.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

199 Politisk styring av sykehusene
*Lillehammer Arbeiderparti***Forslag:**

Foretaksmodellen for sykehusene må avskaffes og erstattes med folkevalgt styring.

Begrunnelse:

I gjennom mange år med foretaksmodell har administrasjon og antall direktører økt kraftig, på bekostning av behandling av pasienter. Sykehusene har slik fjernet seg mer og mer fra den befolkningen de skal tjene. Med folkevalgt styring og styrka demokratisk forankring kan dette bedres. Finansieringen av sykehusene må følge opp dette ved å også ta hensyn til geografisk område sykehusene skal betjene og ikke bare antall innbyggere.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Oppland Arbeiderparti mener foretaksmodellen bør evalueres og forbedres, herunder hvordan den politiske medvirkningen og styringen kan styrkes og helsebyråkratiet begrenses. Fylkesstyret mener foretaksmodellen skal videreutvikles.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til at Arbeiderpartiets landsmøte, i flere omganger, har behandlet ulike forslag om avvikling og endringer av helseforetaksmodellen. Kvinnsland-utvalget leverte i 2016 en rapport om organisering og styring av spesialisthelsetjenesten, NOU 2016:25, hvor de har vurdert ulike alternativer for organisering. Deres konklusjon er at man er fornøyd med deler av dagens organisering, blant annet inndeling i regioner. Kvinnsland-utvalget gjorde en grundig vurdering og et viktig punkt er at man har ikke funnet en alternativ organiseringsform som man med sikkerhet kan si at vil representere en vesentlig forbedring. Sentralstyret mener at man skal jobbe for forbedringer av dagens helseforetaksmodell, men vi kan ikke se at man i dag har et alternativ til dagens helseforetaksmodell som vil kunne forsvare de enorme kostnader som en fjerning av helseforetakene vil innebære. Sentralstyret støtter derfor ikke forslaget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

201 Stopp privatisering av helse og velferd
*Lillehammer Arbeiderparti***Forslag:**

Private tilbydere av helse- og velferdstjenester må stoppes.

Begrunnelse:

Bruken av private tilbydere av helse-, omsorgs- og velferdstjenester må kraftig reduseres, og avtaler med rene kommersielle aktører som tar stort utbytte fra sin virksomhet må avvikles og erstattes av offentlig virksomhet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Oppland Arbeiderparti kan ikke støtte at alle private tilbydere av helse- og omsorgstjenester skal stoppes. Mange private tilbyr gode helsetjenester vi trenger som et supplement til de offentlige tilbudene, men vi ønsker at offentlige og/eller ideelle virksomheter overtar oppgaver som rene kommersielle aktører i dag utfører. Arbeiderpartiet kan ikke akseptere at kommersielle aktører som utnytter arbeidsfolk tildeles velferdsoppgaver. Arbeiderpartiet ønsker en sterk offentlig helsetjeneste for alle der pengene går til helsetjenester, ikke til å finansiere en privat helsesektor på siden av det offentlige.

Sentralstyrets merknad:

Private tilbydere av helse- og omsorgstjenester er et viktig supplement til helsetjenesten. Det som betyr noe er at det offentlige styrer bruk etter egen kapasitet. Derfor vil Ap blant annet avvikle ordningen med Fritt behandlingsvalg, men støtter Fritt sykehusvalg. Økt privatisering motvirkes best gjennom å styrke

de offentlige sykehusene og fastlegeordningen, slik vår vedtatte politikk og alternative budsjett viser.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

206 Tannhelse som en del av kroppen *Lillehammer Arbeiderparti*

Forslag:

Tannhelsetjenester skal dekkes av folketrygden som andre helseutgifter.

Begrunnelse:

Dessverre er det slik at flere velger bort tannbehandling, med økonomi som en begrunnelse: Dette er med å skape helseforskjeller mellom folk som vi ikke kan akseptere. Dagens ordning er i sterk strid med en tankegang om Arbeiderpartiets arbeid for likeverdighet for å forhindre forskjeller mellom folk.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret viser til årsmøtevedtak i Oppland Arbeiderparti:

«Tannhelse

Tannhelsen er forbedret hos mange de siste 30 årene. Til tross for at stadig flere grupper etter 2005 har fått dekket en større andel av sine tannhelseutgifter, er dårlig tannhelse fortsatt et helseproblem. Det brukes om lag 17 mrd. på tannbehandling og av dette dekker det offentlige ca. 5 mrd. I programmet for 2017-2021 sier vi at det å utarbeide med plan for gradvis økt satsing på tannhelsefeltet og at det innføres skjermingsordninger for de med svak økonomi og dårlig tannhelse og å forbedre ordningen for refusjon gjennom folketrygden for pasienter med spesielle diagnoser. Oppland Arbeiderparti mener det er behov for å øke innsatsen på tannhelsefeltet slik at nye grupper kommer inn under refusjonsordninger og at dette må skje gjennom en gradvis og planlagt styrking av feltet.»

Styret forstår intensjonene i forslaget, men full gjennomføring vil koste svært mye og vil kunne gå ut over andre viktige helsetjenester og samfunnsoppgaver. I stedet bør bl.a. ordningen med gratis tannlegebehandling for unge utvides, samtidig som folk med dårlig helse og økonomi får gratis behandling eller reduserte tannlegeutgifter.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Tannhelse har vært et viktig tema for Arbeiderpartiets landsmøter i mange år. Det ble gjort mye for å bedre stønadsordninger innen tannhelse under Stoltenberg II-regjeringen. Den rødgrønne regjeringen hadde i sin politiske plattform Soria Moria II 2009-2013, følgende formulering om tannhelsefeltet: "Regjeringen vil sikre tilgjengeligheten til tannhelsetjenester og følge opp stortingsmeldingen om framtidens tannhelsetjenester, St. meld. nr. 35 (2006-2007). Vi har som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling. Vi vil innføre gratis tannhelsekontroll for eldre over 75 år."

Gratis tannhelsekontroll for eldre ble innført av oss, men fjernet av Høyre-Frp-regjeringen i Statsbudsjettet 2014. En gjeninnføring av ordningen vil antas å koste 105 mill. kroner årlig., jf. svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (189 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon). Utgiftene til

tannbehandling gjennom folketrygden har økt fra 647 mill. kroner i 2005 til 2,35 mrd. kroner i 2017. Denne økningen skyldes hovedsakelig at flere grupper av tilstander kommer inn under stønadsordningene. I tillegg til ulike sykdommer i tenner og munnhule, omfatter også dagens regelverk at personer med sterkt nedsatt evne til egenomsorg eller varig nedsatt funksjonsevne vil få refundert utgifter til undersøkelse og behandling. Arbeiderpartiet har tidligere hatt programfestet at man skal innføre et egenbetalingstak for nødvendig tannbehandling og 75 % dekning av overskytende utgifter.

En egenandelsordning for tannhelse, med full refusjon over egenandelstaket, vil innebære en stor utgift. I sitt svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (174 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon), har Helse- og omsorgsdepartementet gjort beregninger som viser at et en egenandelsgrense på 2500 kroner vil kunne gi mellom 5,7 og 7,2 mrd. kroner i merutgifter. En egenandelsgrense på 7500 vil kunne gi mellom 3,3 og 4,8 mrd. i merutgifter. Det er grunn til å tro at dette vil bli høyere fordi erfaringer tilsier at man får økt forbruk av tjenester når utgiftene blir dekket.

Sentralstyret viser til Representantforslag 209 S (2017–2018) fra Arbeiderpartiet, som ble behandlet i Stortinget 15.11.2018. Der fikk Arbeiderpartiet flertall for følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om styrking av norsk tannhelse, med mål om å utjevne sosial ulikhet i tannhelse gjennom å hjelpe dem som trenger det mest. Stortinget ber om at saken inneholder: a. forslag til hvordan man kan styrke det forebyggende arbeidet for god folketannhelse b. en gjennomgang av refusjonsordningene på tannhelsefeltet c. forslag som i større grad vil hjelpe dem som i dag ikke har økonomisk mulighet for å få gjennomført nødvendig tannhelsebehandling d. forslag til forbedring og forenkling av ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

210 Endring av aldersgrense til 18 år for egenandel 1 og 2 *Gjøvik Arbeiderparti*

Forslag:

Gjøvik Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal jobbe for å heve dagens 16 års grense til 18 år for fritak av egenandel ved bruk av offentlige helsetjenester- egenandel 1 og egenandelstak 2 for tannhelsehjelp, fysioterapi, opphold ved opptreningsinstitusjoner og behandlingsreiser.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet bør jobbe for å heve aldersgrensa fra 16 til 18 år for fritak av egenandelene for egenandelstak 1 og 2. I følge barneloven har foreldre fostringsplikt for sine barn frem til de er myndige som 18 år. Likevel må foresatte betale egenandeler for legebesøk o.l. etter de har fylt 16 år. Etter regjeringens kutt i bla. pleiepenger, fjerning av fritak for kronikere ved behandling m.m. blir det for mange familier enda mer utfordrende med økte utgifter etter at barna fyller 16. En annen fordyrende faktor som Gjøvik Arbeiderparti har fått tilbakemeldinger på er innføringen av fraværs grensa på videregående skole. Denne gjør at mange elever må til fastlege for å få legeattest som dokumentert fravær dette bidrar til å øke utgiftene betydelig.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forlaget som er i tråd med vedtatt politikk. Tidlig innsats er avgjørende for å unngå at helseutfordringer får vokse til større problemer som er langt vanskeligere å håndtere.

Derfor har vi gått inn for gratis fastlege for ungdom opp til 18 år, og gratis tannhelse til 21 år med 50 prosent rabatt frem til 25 år.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

212 Helsehjelp på blå resept. Hjelp til å leve et sunt liv for de som ønsker det. *Gjøvik Arbeiderparti*

Forslag:

Helsehjelp på blå resept. Hjelp til å leve et sunt liv for de som ønsker det.

Begrunnelse:

Helsenorge er gode på medisinerer når noen får en diagnose. Men det er ikke noen gode ordninger for forebygging ved å bli henvist til kompetent person før det er for sent for de som trenger hjelp eller de som måtte ønske å få rettleiding. Eksempel så kunne den det gjelder inngå avtale om å få hjelp til å forbedre kosthold og mosjon og bli fulgt opp over en avtalt tid mot at opplegget ble fulgt. Dette vil kunne forebygge en feil utvikling og gi den som trenger det kompetanse for å bedre sin egen livssituasjon og samfunnet ville spare klientutgifter på sikt.

Vi skal være glad for at det utvikles gode medikamenter og at legene bare blir dyktigere. Helsenorge er veldig styrt kommersielt av farmasøytbransjen som har en for sterk posisjon for å tjene penger på produktene. Fastlege foreskriver medikamenter når vi er blitt klienter og det er da vi oppsøker legen. Legene gir ikke tidlig tilbud i dag som kunne bedre den enkeltes livskvalitet gjennom opplæring og mestring. Dersom flere kunne lære å mestre betydningen av rett ernæring og mosjon tidligere, ville flere kunne holde seg friskere lenger, få redusert sykefravær og helsebudsjettene ville på sikt bli redusert.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Styret mener at det skal tilrettelegges for at folk får forebyggende hjelp og råd for å ivareta egen helse. Særlig er det viktig å rette forebyggende arbeid mot barn og unge. Dette har et bredt spekter av tiltak i seg som en time fysisk aktivitet i skolen, frukt og grønt i ungdomsskolen, innfasing av skolemåltid og god tilrettelegging for friluftsliv. Bruk av blå resept generelt i en slik sammenheng vil ikke løse helseutfordringene i befolkningen.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret mener intensjonen i forslaget er ivaretatt og i tråd med vår forebyggende linje ovenfor barn og unge i folkehelsearbeidet. Vi har gått inn for; skolemat, frukt og grønt og time fysisk aktivitet - i skolen hver dag, psykisk helse på timeplanen, en styrking av skolehelsetjeneste og flere lavterskel psykiske helsetilbud i kommunene, for å nevne noe. Gode tilgjengelige løsninger som og treffer alle.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

216 **Kvalitetssikring av rusomsorg**
Gjøvik Arbeiderparti

Forslag:

Gjøvik Arbeiderparti ønsker at Arbeiderpartiet arbeider for å kvalitetssikre rusomsorgen, slik at det stilles flere konkrete krav til kvaliteten i innholdet i rusbehandlingen. Over tid bør også addiktolegger fases ut av norsk rusomsorg, og en faglig forsvarlig behandlingsnorm forankret i best tilgjengelige forskning med mål om varig rusfrihet og rehabilitering inn i meningsfylt deltakelse i samfunnet skal innføres i løpet av tre år.

Begrunnelse:

Rusbehandling foregår gjerne på klinikker drevet av private stiftelser og lignende. Det faglige innholdet er høyst variabelt, også kvalitetsmessig. I 2017 avslørte VG hvordan blant annet addiktolegger utnytter sin posisjon overfor sårbare grupper i rehabilitering. En bemanningsnorm er ikke nok for å sikre at døgnbehandlingen er forsvarlig, både faglig og på det menneskelige plan. Behandlere må ha mer kompetanse enn egen erfaring og to år med omstridt faglig utdanning fra Sverige. Behandlingen bør styrkes med psykologer, personell kompetente innen psykiatri og med en faglig forankret norm innen best tilgjengelige forskning i stedet for overtro, synging og mystikk fra Asia.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret mener at all behandling skal utføres av kvalifisert helsepersonell. Styret støtter intensjonen i forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget som er i tråd med vår politikk på rusfeltet. Ap støtter forskningsbaserte behandlingsmetoder og mer forskning på behandling som ytes, samt økt utbredelse nasjonalt av "arbeid som behandling", jfr. gode erfaringer fra Helse Bergen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

218 **Økte bevilgninger til døgnbaserte tjenester til mennesker med sammensatte lidelser innen rus og psykiatri**
Etnedal Arbeiderparti

Forslag:

Kommunene må settes i stand til å tilby døgnbaserte tjenester til mennesker med sammensatte lidelser innen rus og psykiatri. FACT team skal bli et verktøy i alle kommuner for å bidra til å imøtekomme nasjonale mål. Parallelt må de øvrige kommunale tjenestene bygges opp. Statlige bevilgninger skal automatisk følge med.

Begrunnelse:

Psykisk helse i kommunene skal arbeide etter føringene fra «Sammen om mestring» med forebygging, kartlegging/vurdering, behandling og rehabilitering av psykisk syke. Psykisk helse i kommunene skal skreddersy oppfølgingstjenester rundt brukernes behov. For å kunne innfri kravene, kreves det et godt tverrfaglig samarbeid mellom psykisk helse, andre kommunale tjenester og spesialisthelsetjenesten. Fra 1.1. 2019 innføres pakkeforløpene som stiller enda større krav til kommunene om forutsigbarhet og oppfølging innen gitte frister. Brukernes behov er store og sammensatte. Brukere som har behov for

tjenester kun på dagtid, brukere som har behov for tjenester m/turnus dag/kveld/helg, brukere som har behov for døgn tjeneste 24/7, brukere med perioder med mye rus og dårlig helse, og ungdommer med hele spekteret av alt fra dårlig psykisk helse til moderate og store psykiske lidelser. Alle gruppene er like viktige og må få nødvendig og kompetent oppfølging. Skal kommunene makte å innfri kravene i pakkeforløpene, må økonomiske ressurser følge med. Kommunene kan i dag, i samarbeid med spesialisthelsetjenesten, opprette FACT team som imøtekommer behovet til brukere og kan etter søknad få tilskudd til arbeidet. Kommunene må settes i stand til å tilby døgnbaserte tjenester til mennesker med sammensatte lidelser innen rus og psykiatri. FACT team skal bli et verktøy i alle kommuner for å bidra til å imøtekomme nasjonale mål. Parallelt må de øvrige kommunale tjenestene bygges opp.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtte intensjonen i forslaget som i store trekk er i tråd med vår politikk. Det har vært fem ganger så høy pengebruk i somatikken som i psykisk helsevern siden 2013. Ap er kritisk til nedbyggingen av sengeplasser, økning i ventetider særlig i barne- og ungdomspsykiatrien og vi vil øke døgnkapasiteten i psykisk helsevern. I alternative budsjett for 2019 har vi 1,65 mrd. mer helseforetak, hvorav 300 mill. kr går til psykisk helsevern. Av 3,5 mrd. kr mer kommunene, går 100 til lavterskel i kommunene og 100 til skolehelsetjenesten. Ap går mot innsatsstyrt finansiering (ISF) innen rus og psykiatri.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

220 Styrking av demensomsorgen *Lesja Arbeiderparti*

Forslag:

Lesja Arbeiderparti mener at demensomsorgen må styrkes ved at alle kommuner skal ha demenskontakt. Det må iverksettes kompetansehevende tiltak og stillingshjemlene må være av en slik størrelse at de dekker det behovet som er i kommunene. Kompetansehevende tiltak må finansieres via øremerkede midler.

Begrunnelse:

En økende andel av Norges befolkning er eldre mennesker, og i de kommende årene slår eldrebølgen over oss. En naturlig følge av en stadig eldre befolkning er at det er/blir en økende andel mennesker med demenssykdom. Demens skaper en del utfordringer for den det gjelder, samt for familie/pårørende og nære venner. Noen kommuner har opprettet demenskontakter i pleie- og omsorgstjenesten. Demenskontakt er imidlertid ingen lovpålagt oppgave, og stillingshjemler innen demensomsorgen er ofte små og spises ofte opp av de øvrige behovene i pleie- og omsorgstjenesten. Med stadig dårligere kommuneøkonomi er dette oppgaver som blir nedprioritert.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget som er i tråd med linjen partiet fører for å styrke demensomsorgen og øke tilgang til dagaktivitet for demente.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

221 Avvikling av foretaksmodellen for sykehusene

Østre Toten Arbeiderparti

Forslag:

Foretaksmodellen avvikles og erstattes av et Regionalisert direktorat eller av Departementet, slik at de underliggende sykehus forvaltes direkte av Staten.

Begrunnelse:

Målene for helseforetaksreformen var blant annet å overføre mer beslutningsmyndighet ned til sykehusene og bedre ivaretagelse av sykehusbygg og investeringer. Disse målene er ikke innfridd. I stedet preges sykehusene i dag av mange styringsnivåer, uklare roller og ansvar, sykehusbygg som forfaller og korridorpasienter. De merkantile aspekter har blitt mer synlige enn det helsefaglige. Pasientenes ve og vel synes ikke å være i fokus. Pasientene/mennesket fremstår som tingliggjort og har blitt en medisinsk upersonlig konsument. Ordningene med fritt sykehusvalg som grunnstamme i dagens ordning – påfører pasientene betydelige påkjenninger i form av faglig og økonomisk uforutsigbarhet i sammenheng med akutt-/og øyeblikkelighjelp uavhengig av bosted. Det skapes også forskjeller med hensyn til befolkningens helsetilbud ved at foretakene synes å bedrive «butikk» og ikke «klinikk». For Østre Toten Arbeiderparti er det vesentlig at de kommunale helsetjenester fungerer sømløst og i samhandling med det øvrige helsevesen slik at våre innbyggere også får akutthelsetjenester og oppfølging hvor hen de måtte være i Norge når/om behovet oppstår.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Oppland Arbeiderparti mener foretaksmodellen bør evalueres og forbedres, herunder hvordan den politiske medvirkningen og styringen kan styrkes og helsebyråkratiet begrenses. Fylkesstyret mener foretaksmodellen skal videreutvikles.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til at Arbeiderpartiets landsmøte, i flere omganger, har behandlet ulike forslag om avvikling og endringer av helseforetaksmodellen. Kvinnsland-utvalget leverte i 2016 en rapport om organisering og styring av spesialisthelsetjenesten, NOU 2016:25, hvor de har vurdert ulike alternativer for organisering. Deres konklusjon er at man er fornøyd med deler av dagens organisering, blant annet inndeling i regioner. Kvinnsland-utvalget gjorde en grundig vurdering og et viktig punkt er at man har ikke funnet en alternativ organiseringsform som man med sikkerhet kan si at vil representere en vesentlig forbedring. Sentralstyret mener at man skal jobbe for forbedringer av dagens helseforetaksmodell, men vi kan ikke se at man i dag har et alternativ til dagens helseforetaksmodell som vil kunne forsvare de enorme kostnader som en fjerning av helseforetakene vil innebære. Sentralstyret støtter derfor ikke forslaget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Forslag:

Nord-Fron Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal jobbe for en evaluering av helseforetaksmodellen. Hensikten er å utarbeide alternative organisasjonsmodeller eller nødvendige endringer ved dagens organisasjonsmodell, der de nye fylkesregionene får større innflytelse og pasientenes behov står i sentrum.

Begrunnelse:

Ulike evalueringer samt erfaring siden innføringa i 2002 har vist at dagens foretaksmodell har store svakheter til å drive spesialisthelsetjenester der pasientens behov skal stå i sentrum. Den gir en svært dyr administrasjon med unødvendig mange ledernivåer, uten folkevalgt styring. Modellen favoriserer de folkerike regionene i landet, der f.eks. fylker som Oppland og Hedmark kommer svært dårlig ut.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Oppland Arbeiderparti mener foretaksmodellen bør evalueres og forbedres, herunder hvordan den politiske medvirkningen og styringen kan styrkes og helsebyråkratiet begrenses. Fylkesstyret mener foretaksmodellen skal videreutvikles.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til at Arbeiderpartiets landsmøte, i flere omganger, har behandlet ulike forslag om avvikling og endringer av helseforetaksmodellen. Kvinnsland-utvalget leverte i 2016 en rapport om organisering og styring av spesialisthelsetjenesten, NOU 2016:25, hvor de har vurdert ulike alternativer for organisering. Deres konklusjon er at man er fornøyd med deler av dagens organisering, blant annet inndeling i regioner. Kvinnsland-utvalget gjorde en grundig vurdering og et viktig punkt er at man har ikke funnet en alternativ organiseringsform som man med sikkerhet kan si at vil representere en vesentlig forbedring. Sentralstyret mener at man skal jobbe for forbedringer av dagens helseforetaksmodell, men vi kan ikke se at man i dag har et alternativ til dagens helseforetaksmodell som vil kunne forsvare de enorme kostnader som en fjerning av helseforetakene vil innebære. Sentralstyret støtter derfor ikke forslaget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Forslag:

Arbeiderpartiet vil utrede ulike støtteordninger som skal sikre fagpersonell innen helse i hele landet.

Begrunnelse:

Rekruttering helsepersonell

En av de største utfordringene i framtida innen helse- og omsorg handler om å sikre fagpersonell i hele landet. Mange nyutdannede velger i dag de store byene og spesialisthelsetjenesten. Det er en stor utfordring spesielt for kommuner i distrikta. Arbeiderpartiet vil derfor utrede ulike modeller for hvordan kommuner i distrikta kan konkurrere om fagpersonell innen helse. Egne støttemodeller for

distriktskommunene kan være et alternativ.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget som langt på vei er ivaretatt av vår eksisterende politikk som å opprette flere ALIS-stillinger, styrking av fastlegeordningen i hele landet, øke kapasitet til helseutdanningene og gi flere mulighet til å ta etter- og videreutdanning.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

271 Omsorg for barn og unge
Stange Arbeiderparti

Forslag:

Styrking av skolehelsetjenesten

Begrunnelse:

Barn og ungdom har i større grad enn tidligere psykiske lidelser. Det er behov for skolepsykolog, helsesøstre og rådgivere i alle skoletrinn og ut videregående skole. For ungdommer som har behov for utredning og et utvidet hjelpebehov bør det være tilgjengelige akutt timer hos BUP. Et offentlig barnevern med supplement fra ideelle organisasjoner med god kompetanse som spiller på lag med foreldre, barn, skole og andre hjelpeinstanser vil bidra til at kvaliteten på tjenesten øker gjennom hjelp og kompetanseoverføring. Skolehelsetjenesten må styrkes slik at de kan fange opp barn som har vanskeligheter gjennom økt kompetanse og samarbeidsrutiner med barnevern eller BUP.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Partiprogrammet inneholder i dag henvisninger til lavterskel psykisk hjelpetilbud i kommunene, integrering av psykisk helse i folkehelsearbeidet og satsning på tidlig innsats og forebygging. Det er også programfestet at helsesykepleier skal kunne henvise til BUP og at det bør innføres en bemanningsnorm for skolehelsetjenesten. Sentralstyret viser til at partiprogrammet og oppvekstutvalgets innstilling er dekkende for forslagets intensjon og innhold.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Forslag:

Arbeiderpartiet går inn for at utgifter til tannhelse skal inngå den ordinære egenandelsordningen som gjelder for den øvrige helsesektoren

Begrunnelse:

Tennene er en del av kroppen. Gode tenner og god tannhelse er viktig for god ernæring og for den generelle helsemessige situasjon til folk flest, særlig gjelder dette mange eldre. Utgifter til nødvendig tannpleie er i dag for dyrt for mange

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

På tannhelsefeltet er det store sosiale forskjeller. Arbeiderpartiet må gå foran og sikre at det ikke er lommeboka til hver enkelt som avgjør tannhelse og tannbehandling for folk.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Tannhelse har vært et viktig tema for Arbeiderpartiets landsmøter i mange år. Det ble gjort mye for å bedre stønadsordninger innen tannhelse under Stoltenberg II- regjeringen. Den rødgrønne regjeringen hadde i sin politiske plattform Soria Moria II 2009-2013, følgende formulering om tannhelsefeltet: "Regjeringen vil sikre tilgjengeligheten til tannhelsetjenester og følge opp stortingsmeldingen om framtidens tannhelsetjenester, St. meld. nr. 35 (2006-2007). Vi har som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling. Vi vil innføre gratis tannhelsekontroll for eldre over 75 år."

Gratis tannhelsekontroll for eldre ble innført av oss, men fjernet av Høyre-Frp-regjeringen i Statsbudsjettet 2014. En gjeninnføring av ordningen vil antas å koste 105 mill. kroner årlig., jf. svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (189 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon). Utgiftene til tannbehandling gjennom folketrygden har økt fra 647 mill. kroner i 2005 til 2,35 mrd. kroner i 2017. Denne økningen skyldes hovedsakelig at flere grupper av tilstander kommer inn under stønadsordningene. I tillegg til ulike sykdommer i tenner og munnhule, omfatter også dagens regelverk at personer med sterkt nedsatt evne til egenomsorg eller varig nedsatt funksjonsevne vil få refundert utgifter til undersøkelse og behandling. Arbeiderpartiet har tidligere hatt programfestet at man skal innføre et egenbetalingstak for nødvendig tannbehandling og 75 % dekning av overskytende utgifter.

En egenandelsordning for tannhelse, med full refusjon over egenandelstaket, vil innebære en stor utgift. I sitt svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (174 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon), har Helse- og omsorgsdepartementet gjort beregninger som viser at et en egenandelsgrense på 2500 kroner vil kunne gi mellom 5,7 og 7,2 mrd. kroner i merutgifter. En egenandelsgrense på 7500 vil kunne gi mellom 3,3 og 4,8 mrd. i merutgifter. Det er grunn til å tro at dette vil bli høyere fordi erfaringer tilsier at man får økt forbruk av tjenester når utgiftene blir dekket.

Sentralstyret viser til Representantforslag 209 S (2017–2018) fra Arbeiderpartiet, som ble behandlet i Stortinget 15.11.2018. Der fikk Arbeiderpartiet flertall for følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om styrking av norsk tannhelse, med mål om å utjevne sosial ulikhet i tannhelse gjennom å hjelpe dem som trenger det mest. Stortinget ber om at saken inneholder: a. forslag til hvordan man kan styrke det forebyggende arbeidet for god folketannhelse b. en gjennomgang av refusjonsordningene på tannhelsefeltet c. forslag som i større grad vil hjelpe dem som i

dag ikke har økonomisk mulighet for å få gjennomført nødvendig tannhelsebehandling d. forslag til forbedring og forenkling av ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

292 Reduksjon i kommunal egenandel ved ressurskrevende tjenester *Eidskog Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil redusere siste års økninger i kommunal egenandel ved refusjonene som følge av utgifter til ressurskrevende tjenester

Begrunnelse:

Regjeringen Solberg med støttepartiene Venstre og KrF har over flere statsbudsjett gått inn for å øke kommunenes egenandel ved refusjon relatert til utgifter til ressurskrevende brukere. Økningen har vært over forventet pris – og lønnsvekst i kommunesektoren. Dette fører til at kommunene må dekke en større andel av utgiftene og dermed svekker kommuneøkonomien. Som igjen kan føre til reduksjon eller kutt i andre velferdstjenester. Med de følger det har for samfunnsutviklinga. For å sikre tilstrekkelig finansiering av samtlige essensielle velferdstjenester for alle kommuner, er det avgjørende at kommuner med flere ressurskrevende brukere ikke får et svekket ressursgrunnlag.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Endringene i refusjonsordningen for ressurskrevende brukere/tjenester har slått tilfeldig og urettferdig ut. Mange kommuner har dramatisk fått redusert sitt handlingsrom som resultat av endringene.

Sentralstyrets merknad:

Som forslagsstillerne skriver, dekker staten i dag toppfinansiering av ressurskrevende helse- og omsorgstjenester. Staten dekker 80 prosent av netto lønnsutgifter ut over innslagspunktet. Innslagspunktet ble økt med 50.000 kroner ut over beregnet lønnsvekst for 2018. Ap støttet ikke dette, og bevilget 325 mill. kr. i vårt alternative statsbudsjett for 2019 for å reversere denne endringen. Disse økningene på 50 000 utover beregnet lønnsvekst er blitt gjort hvert eneste år siden 2016, og bidrar til at den hurtige utgiftsøkningen i ordningen har bremsset opp. De statlige utgiftene til ordningen med ressurskrevende tjenester har økt fra 6,4 mrd. kroner i 2013 til anslagsvis 9,3 mrd. kroner i 2018. Tallene fra Helsedirektoratet for 2018 viser at 8 033 ressurskrevende tjenestemottakere var omfattet av ordningen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Forslag:

Minstepensjonister sin tannhelsebehandling legges inn under egenandelssystemet med frikort egenandelstak 2.

Begrunnelse:

God tannhelse har stor betydning for at eldre kan leve et verdig liv. Kostnadene for tannpleie er ofte dyrere med alderen, og mange eldre synes det er vanskelig å skulle søke om støtte til å få dekket tannhelseutgifter på bakgrunn av dårlig økonomi. Østfold Arbeiderparti anser det som viktig at det settes i gang en større tannhelsereform i Norge. For å sikre eldre et verdig liv, ser vi det som nødvendig at det tas grep for deler av denne gruppen raskere enn innføringen av en hel reform.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget ses i sammenheng med forslag nummer 63 og 68.

Innstillingskommentar:

Flere lignende forslag om egenandeler, bør vurdere en sammenstilling. Budsjettkonsekvensene er store, men saken er populær i målinger. Noen av forslagene legger opp til en gradvis opptrapping. I alt. budsjett for 2019 la vi opp til utvidelse av den offentlige tannhelsen. Dette må ses opp mot de mange forslagene om å innføre egenandelstak.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Tannhelse har vært et viktig tema for Arbeiderpartiets landsmøter i mange år. Det ble gjort mye for å bedre stønadsordninger innen tannhelse under Stoltenberg II- regjeringen. Den rødgrønne regjeringen hadde i sin politiske plattform Soria Moria II 2009-2013, følgende formulering om tannhelsefeltet: "Regjeringen vil sikre tilgjengeligheten til tannhelsetjenester og følge opp stortingsmeldingen om framtidens tannhelsetjenester, St. meld. nr. 35 (2006-2007). Vi har som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling. Vi vil innføre gratis tannhelsekontroll for eldre over 75 år."

Gratis tannhelsekontroll for eldre ble innført av oss, men fjernet av Høyre-Frp-regjeringen i Statsbudsjettet 2014. En gjeninnføring av ordningen vil antas å koste 105 mill. kroner årlig., jf. svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (189 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon). Utgiftene til tannbehandling gjennom folketrygden har økt fra 647 mill. kroner i 2005 til 2,35 mrd. kroner i 2017. Denne økningen skyldes hovedsakelig at flere grupper av tilstander kommer inn under stønadsordningene. I tillegg til ulike sykdommer i tenner og munnhule, omfatter også dagens regelverk at personer med sterkt nedsatt evne til egenomsorg eller varig nedsatt funksjonsevne vil få refundert utgifter til undersøkelse og behandling. Arbeiderpartiet har tidligere hatt programfestet at man skal innføre et egenbetalingstak for nødvendig tannbehandling og 75 % dekning av overskytende utgifter.

En egenandelsordning for tannhelse, med full refusjon over egenandelstaket, vil innebære en stor utgift. I sitt svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (174 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon), har Helse- og omsorgsdepartementet gjort beregninger som viser at et en egenandelsgrense på 2500 kroner vil kunne gi mellom 5,7 og 7,2 mrd. kroner i merutgifter. En egenandelsgrense på 7500 vil kunne gi mellom 3,3 og 4,8 mrd. i merutgifter. Det er grunn til å tro at dette vil bli høyere fordi erfaringer tilsier at man får økt forbruk av tjenester når utgiftene blir dekket.

Sentralstyret viser til Representantforslag 209 S (2017–2018) fra Arbeiderpartiet, som ble behandlet i Stortinget 15.11.2018. Der fikk Arbeiderpartiet flertall for følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om styrking av norsk tannhelse, med mål om å utjevne sosial ulikhet i tannhelse gjennom å hjelpe dem som trenger det mest. Stortinget ber om at saken inneholder: a. forslag til hvordan man kan styrke det forebyggende arbeidet for god folketannhelse b. en gjennomgang av refusjonsordningene på tannhelsefeltet c. forslag som i større grad vil hjelpe dem som i dag ikke har økonomisk mulighet for å få gjennomført nødvendig tannhelsebehandling d. forslag til forbedring og forenkling av ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

309 Finansiering av brukerstyrt personlig assistent (bpa) bør flyttes fra kommunene til staten

Notodden Arbeiderparti

Forslag:

Brukerstyrt personlig assistent (BPA) er en lovfestet rettighet for mennesker med nedsatt funksjonsevne nedsatt funksjonsevne praktisk bistand, hjelpe til med daglig gjøremål, som kle på seg, vaske hus, bistå slik at de kan komme seg til arbeid skole osv. BPA skal bidra til at personer med nedsatt funksjonsevne skal ha mulighet til å kunne leve et aktivt og selvstendig liv. Med en BPA kan du selv bestemme din egen hverdag på lik linje med funksjonsfriske. BPA er viktig for å sikre grunnleggende menneskerettigheter, likestilling, likeverd og samfunnsdeltakelse.

Begrunnelse:

For å sikre likebehandling av ordningen bør og må den være en statlig stønad på lik linje med andre trygdeordninger. Barnetrygd, uførepensjon, alderspensjon, kontantstøtte, grunn – og hjelpestønad osv. I dag er dette kommunenes ansvar, noe som gjør at det er store forskjeller på hvordan ordningen fungerer, avhengig av den enkelte kommunes økonomi. Dette medfører store forskjeller for mennesker som har behov for BPA. Noen får hjelp av hjemmesykepleien, noen må foreldrene hjelpe, andre får kanskje tildelt en støttekontakt noen timer i uka. Et annet svakt punkt ved dagens ordning, er at små kommuner hvor alle kjenner alle vil det kunne skape misnøye/mistillit ang utmålingen/tildelingen av stønaden. (jf. barnevernet) Dette gir ikke et likeverdig liv jvf. funksjonsfriske.

Bent Høie sier i et rundskriv at han er misfornøyd med kommunenes innsats for å gjøre BPA kjent. Det nytter ikke å gjøre noe kjent hvis en ikke har økonomi til å gjennomføre. Videre sier han at dersom kommunene ikke følger opp vil regjeringen bli nødt til å se på ytterligere tiltak for å sikre brukernes rettigheter. Da bør regjeringen se på finansieringen. Mange av de statlige stønader er et virkemiddel for å utjevne forskjellen mellom folk, Hvorfor skal personer med nedsatt funksjonshemming ikke få samme statlige rettigheter som andre? Vi vil ha et samfunn for alle, hvor ingen diskrimineres på grunnlag av funksjonsevne.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Fylkespartiet støtter en sterkere kommuneøkonomi

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslagene knyttet til brukerstyrt personlig assistanse (BPA), og er kjent med at det er ulik praksis for hvordan dette fungerer i de ulike kommunene. Kommunene må settes i stand til å kunne gjennomføre BPA-ordningen etter intensjonene. Arbeiderpartiet har betydelig større overføringer til kommunene i sitt alternative budsjett sammenlignet med statsbudsjettet for 2019. Det kan være grunn til å se nærmere på om ordningen behøver en gjennomgang for å se om den kan bli mer forutsigbar. Stortinggruppen har i merknader til statsbudsjettet 2019 etterspurt dette fra regjeringen. Hvis man forstår statlig fullfinansiering av BPA som at staten overtar merkostnadene ved BPA-organisering, så er dette anslått av Kommunal- og moderniseringsdepartementet til å koste ca. en halv milliard. Dette er imidlertid bare den merkostnaden kommunene fikk overført i 2016, da BPA ble rettighetsfestet. Det er ikke mulig å anslå kostnaden for å overdra hele BPA-ordningen til staten. Sentralstyret mener at kommunene må fortsette å ha hovedansvaret for BPA-ordningen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

311 Egenandel for tannlege

Tinn Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet har som målsetning at det for tannhelsetjenester skal innføres en universell egenandelsordning på lik linje med andre helsetjenester.

Begrunnelse:

Tennene er en del av kroppen og bør derfor være en del av det offentlig finansierte helsetilbudet. Tannhelse er noe som angår alle, og vil i stor grad påvirke livskvaliteten til den enkelte. Tannhelse bør derfor gradvis inn i det offentlige helsetilbudet. Tannhelse kan ses på som det siste hullet i velferdsstaten. Tiden er moden for en gradvis implementering av en universell egenandelsordning.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Telemark Arbeiderparti støtter at diagnosekriteriene i lov om folketrygd utvides. Stønad til tannbehandling i flg. lov om sosiale tjenester utvides til å gjelde flere med sårbar økonomi.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Tannhelse har vært et viktig tema for Arbeiderpartiets landsmøter i mange år. Det ble gjort mye for å bedre stønadsordninger innen tannhelse under Stoltenberg II-regjeringen. Den rødgrønne regjeringen hadde i sin politiske plattform Soria Moria II 2009-2013, følgende formulering om tannhelsefeltet: "Regjeringen vil sikre tilgjengeligheten til tannhelsetjenester og følge opp stortingsmeldingen om framtidens tannhelsetjenester, St. meld. nr. 35 (2006-2007). Vi har som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling. Vi vil innføre gratis tannhelsekontroll for eldre over 75 år."

Gratis tannhelsekontroll for eldre ble innført av oss, men fjernet av Høyre-Frp-regjeringen i Statsbudsjettet 2014. En gjeninnføring av ordningen vil antas å koste 105 mill. kroner årlig., jf. svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (189 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon). Utgiftene til

tannbehandling gjennom folketrygden har økt fra 647 mill. kroner i 2005 til 2,35 mrd. kroner i 2017. Denne økningen skyldes hovedsakelig at flere grupper av tilstander kommer inn under stønadsordningene. I tillegg til ulike sykdommer i tenner og munnhule, omfatter også dagens regelverk at personer med sterkt nedsatt evne til egenomsorg eller varig nedsatt funksjonsevne vil få refundert utgifter til undersøkelse og behandling. Arbeiderpartiet har tidligere hatt programfestet at man skal innføre et egenbetalingstak for nødvendig tannbehandling og 75 % dekning av overskytende utgifter.

En egenandelsordning for tannhelse, med full refusjon over egenandelstaket, vil innebære en stor utgift. I sitt svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (174 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon), har Helse- og omsorgsdepartementet gjort beregninger som viser at et en egenandelsgrense på 2500 kroner vil kunne gi mellom 5,7 og 7,2 mrd. kroner i merutgifter. En egenandelsgrense på 7500 vil kunne gi mellom 3,3 og 4,8 mrd. i merutgifter. Det er grunn til å tro at dette vil bli høyere fordi erfaringer tilsier at man får økt forbruk av tjenester når utgiftene blir dekket.

Sentralstyret viser til Representantforslag 209 S (2017–2018) fra Arbeiderpartiet, som ble behandlet i Stortinget 15.11.2018. Der fikk Arbeiderpartiet flertall for følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om styrking av norsk tannhelse, med mål om å utjevne sosial ulikhet i tannhelse gjennom å hjelpe dem som trenger det mest. Stortinget ber om at saken inneholder: a. forslag til hvordan man kan styrke det forebyggende arbeidet for god folketannhelse b. en gjennomgang av refusjonsordningene på tannhelsefeltet c. forslag som i større grad vil hjelpe dem som i dag ikke har økonomisk mulighet for å få gjennomført nødvendig tannhelsebehandling d. forslag til forbedring og forenkling av ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

313 Oppdeling av Helse Sør Øst *Telemark Arbeiderparti*

Forslag:

Telemark Arbeiderparti mener det er riktig å dele opp helse Sør-Øst i flere deler. Det enkelte helseforetak må få større folkevalgt innflytelse gjennom politisk deltakelse i sykehusstyrene. De lokale sykehusstyrene må bestå. Det må være stedlig ledelse på sykehusene. Styringsmodellen for sykehusene må evalueres og tas opp til ny vurdering for å finne ut om dagens ordning gir de beste løsninger og er så rettferdig som mulig.

Begrunnelse:

Helseforetaksmodellen har gitt en del utfordringer for lokaldemokrati og styring. Nedleggelse av mange lokalsykehus er en del av dette, økonomi og muligheter for investeringer er et annet område. Store nedskjæringsprogrammer har blitt iverksatt for å skape rom for investeringer. Dagens enhet er for stor, uoversiktlig og byråkratisk.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til at partiprogrammet fastslår at Arbeiderpartiet vil vurdere en deling av Helse Sør-Øst, etablere en hovedregel om at alle norske sykehus skal ha stedlig ledelse og sørge for økt politisk styring av sykehusene og at sykehusene samhandler bedre med primærhelsetjenesten.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

348**Studenthelse***Telemark Arbeiderparti***Forslag:**

Ha en forutsigbar statlig tilskuddsordning til studentsamskipnadene, særlig rettet mot psykisk helse Studenthelse bør defineres som et eget begrep, og den bør bygge videre på definisjonen som følger av Studentenes helse- og trivselsundersøkelse Det bør utarbeides en strategi for studenthelse av nasjonale myndigheter At det skal arbeides for at internasjonale studenter også får et godt helsetilbud mens de oppholder seg i Norge Det må arbeides for løsninger som gjør at studenter kan ha to fastleger Redusere egenandelen hos fastlegen for studenter

Begrunnelse:

Studenters helse, både psykisk og fysisk, skiller seg veldig fra resten av befolkningen - også andre i samme aldersgruppe. Studentenes helse- og trivselsundersøkelse (SHoT) fra 2014 viste at studenter er langt mer utsatt for alvorlige psykiske symptomplager. Arbeidet med oppfølging av studenters psykiske helse må derfor styrkes. Som student har man ofte to hjem - et i studiebyen og et på oppvekststedet. For studenter som reiser mye frem og tilbake kan det være vanskelig å bestemme hvor man skal ha fastlegen sin. Studenter bør ha muligheten til å ha en fleksibel fastlegeløsning.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslagene om en styrking av studenthelsen. Sentralstyret viser til at Arbeiderpartiets stortingsgruppe har bidratt til et flertall for en statlig tilskuddsordning for studentsamskipnadene, særlig rettet mot psykisk helse.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

350**Tannhelse***Telemark Arbeiderparti***Forslag:**

At diagnosekriteriene i lov om folketrygd utvides Stønad til tannbehandling i flg. lov om sosiale tjenester utvides til å gjelde flere med sårbar økonomi.

Begrunnelse:

Telemark Arbeiderparti støtter at alle har lik tilgang til god tannhelse. Forskjeller skal utjevnes dersom dårlig økonomi gir dårlig tannhelse. Telemark Arbeiderparti erkjenner at tennene er en del av kroppen i et helseperspektiv. Dårlig tannhelse påvirker oss både fysisk og psykisk. For at flere skal ha tilgang til god tannhelse vil det bety økte utgifter for staten. Det ble betalt 12,3 milliarder i egenandel for tannhelse i 2015. Om staten skulle dekke alle utgifter over 1000 kroner, vil det medføre offentlige kostnader på kr 11,3 milliarder kroner. Støtte til tannbehandling bør fortsatt være diagnosestyrt slik at forskjønne av

tenner ikke vil inngå.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Tannhelse har vært et viktig tema for Arbeiderpartiets landsmøter i mange år. Det ble gjort mye for å bedre stønadsordninger innen tannhelse under Stoltenberg II- regjeringen. Den rødgrønne regjeringen hadde i sin politiske plattform Soria Moria II 2009-2013, følgende formulering om tannhelsefeltet: "Regjeringen vil sikre tilgjengeligheten til tannhelsetjenester og følge opp stortingsmeldingen om framtidens tannhelsetjenester, St. meld. nr. 35 (2006-2007). Vi har som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling. Vi vil innføre gratis tannhelsekontroll for eldre over 75 år."

Gratis tannhelsekontroll for eldre ble innført av oss, men fjernet av Høyre-Frp-regjeringen i Statsbudsjettet 2014. En gjeninnføring av ordningen vil antas å koste 105 mill. kroner årlig., jf. svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (189 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon). Utgiftene til tannbehandling gjennom folketrygden har økt fra 647 mill. kroner i 2005 til 2,35 mrd. kroner i 2017. Denne økningen skyldes hovedsakelig at flere grupper av tilstander kommer inn under stønadsordningene. I tillegg til ulike sykdommer i tenner og munnhule, omfatter også dagens regelverk at personer med sterkt nedsatt evne til egenomsorg eller varig nedsatt funksjonsevne vil få refundert utgifter til undersøkelse og behandling. Arbeiderpartiet har tidligere hatt programfestet at man skal innføre et egenbetalingstak for nødvendig tannbehandling og 75 % dekning av overskytende utgifter.

En egenandelsordning for tannhelse, med full refusjon over egenandelstaket, vil innebære en stor utgift. I sitt svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (174 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon), har Helse- og omsorgsdepartementet gjort beregninger som viser at et egenandelsgrense på 2500 kroner vil kunne gi mellom 5,7 og 7,2 mrd. kroner i merutgifter. En egenandelsgrense på 7500 vil kunne gi mellom 3,3 og 4,8 mrd. i merutgifter. Det er grunn til å tro at dette vil bli høyere fordi erfaringer tilsier at man får økt forbruk av tjenester når utgiftene blir dekket.

Sentralstyret viser til Representantforslag 209 S (2017–2018) fra Arbeiderpartiet, som ble behandlet i Stortinget 15.11.2018. Der fikk Arbeiderpartiet flertall for følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om styrking av norsk tannhelse, med mål om å utjevne sosial ulikhet i tannhelse gjennom å hjelpe dem som trenger det mest. Stortinget ber om at saken inneholder: a. forslag til hvordan man kan styrke det forebyggende arbeidet for god folketannhelse b. en gjennomgang av refusjonsordningene på tannhelsefeltet c. forslag som i større grad vil hjelpe dem som i dag ikke har økonomisk mulighet for å få gjennomført nødvendig tannhelsebehandling d. forslag til forbedring og forenkling av ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

355

En trygg helse for alle
Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- Understreke viktigheten av at helse blir et prioritert politikkområde for Arbeiderpartiet i valgene i 2019 og 2021.
- At staten skal øremerke mer økonomiske midler til psykisk helse, og at det innføres et lavterskeltilbud som tilbyr samtaler og oppfølging.
- Sikre et godt svangerskaps- og barselsomsorgstilbud.
- Arbeide for å sikre kvinners rett til helsehjelp gjennom hele livsløpet.
- Gjøre barnevaksinasjonsprogrammet obligatorisk.
- legge til rette for at nyutdannede leger kan etablere seg, og oppnå spesialiststatus i allmenntidmedisin.
- At kommunene opprettholder et riktig tempo i utlysningen av fastlegehjemler og legger til rette for sametablering og flere gruppepraksiser.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet i Bergen vil understreke viktigheten av at Arbeiderpartiet på alle politiske nivåer legger til rette for styrking av en offentlig drevet helsetjeneste. Den offentlige andelen av helsetjenesten må økes ut fra en målsetning som ivaretar hele befolkningen. Hovedvekt må legges på et bredt folkehelseperspektiv som sikrer et godt og likeverdig tilbud til alle grupper av befolkningen. Partiet må motvirke at kommersielle krefter blir stimulert. Dette bør være sentrale premisser for Arbeiderpartiet, og danne grunnlag for viktige politiske diskusjoner i tiden fremover både nasjonalt og lokalt.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget og viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2019, der helse var et prioritert området. Midler var satt av til psykisk helse, svangerskaps- og barselomsorgen og 400 utdanningsstillinger til spesialister i allmenntidmedisin. Stortingsgruppen har fremmet forslag om obligatorisk innkalling til MMR-vaksine, som oppfølging av landsmøtevedtak i 2017. Kvinnehelse er en prioritet i partiets helsepolitikk.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

372

Finansiering av Spinraza
Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag:

Arbeiderpartiet mener at:

- Den norske stat skal jobbe politisk for en ordning der legemiddelet Spinraza finansieres for alle typer SMA og for alle aldersgrupper.
- Det kan inngås tverrnasjonalt samarbeid for å kjøpe Spinraza.
- Norske myndigheter må legge press på legemiddelindustrien for å få slutt på uetisk høyt prisede medisiner

Begrunnelse:

Legemiddelet Spinraza er en medisin som brukes i behandlingen av spinal muskelatrofi (SMA), en arvelig og nevrologisk muskelsykdom. SMA kjennetegnes ved at de motoriske cellene i ryggmargen

ødelegges, og muskelsvinn vil således være et faktum, uten mulighet til å trene opp muskler igjen. Muskelsykdommen kan for de svakeste også være dødelig. Medisinen er den eneste på markedet som har en livsendrende effekt for pasienter med denne sykdommen, da medisinen bedrer livskvalitet ved å både bremse og stoppe sykdomsutviklingen, i tillegg til å kunne gi økt muskelstyrke. Det finnes ikke nøyaktige tall på personer med SMA i Norge i dag, men omtrentlig tall er rundt 80 personer med ulike grader. Med den alvorligste graden, type 1, vil man i utgangspunktet ikke klare å sitte på egenhånd. Mange dør også innen de fyller 2 år. Ved type 2 kan man aldri gå selv, og er avhengig av rullestol resten av livet. Det vil bli behov for økt assistanse, og mange har med tiden behov for assistanse 24 timer i døgnet. Ved type 3 kan man, eller har man kunne, gått i løpet av livet. Mange av disse vil også havne i rullestol. En dødelig faktor, for flere med ulike grader av muskelsykdommen, er mangel på muskulatur rundt lungene og muskler man bruker for å puste. På den måten vil luftveisinfeksjoner, som alle mennesker får til tider, være livstruende, og i noen tilfeller dødelig. Ved hjelp av Spinraza vil flere kunne oppleve at den progredierende muskelsykdommen stopper opp, og at de ikke blir svakere. Noen vil også kunne oppleve å trene opp igjen noe muskelstyrke. Dette kan for mange bety redusert behov for assistanse, samt et lengre liv. Ved å slippe økte kostnader med økt behov for assistanse, kan også samfunnet slik spare utgifter. For noen vil også denne behandlingen bety at kan være delaktig i arbeidslivet, og slik bidra til samfunnet. Selskapet som utviklet og selger Spinraza er Biogen Inc. Statens pensjonsfond har investert nærmere fem milliarder kroner og utgjør 0,91 prosent eierskap i selskapet. Det er problematisk at Statens pensjonsfond har økonomisk gevinst i at livsviktig medisin blir solgt for uetisk høye summer.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til at partiprogrammet fastslår at Arbeiderpartiet vil "gå i spissen for et nordisk og europeisk innkjøpssamarbeid om dyre legemidler." Sentralstyret viser også til at Arbeiderpartiet har støttet rammeverket i Meld. St. 34 (2015–2016) (prioriteringsmeldingen) der vurderinger av innføring av nye medisiner, eller nye bruksområder for medisiner, skal være faglig og ikke politisk fundert. Dette for å sikre en likeverdig helsetjeneste.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

375 Avskaffe abortnemndene *AUF i Hordaland*

Forslag:

Avskaffe abortnemndene og utvide retten til selvbestemt abort til uke 18

Begrunnelse:

For mange kvinner er abort et krevende valg, med mange etiske problemstillinger knyttet til seg. Arbeiderpartiet mener at kvinners rett til selvbestemt abort er en viktig rettighet som må styrkes. Dagens abortlov slår fast at den gravide er suveren i sin avgjørelse fram til uke 12. Hvis ønsket om abort inntreffer etter uke 12 må den gravide søke til en abortnemnd. For vedtak om innvilgelse fordres enstemmighet. I 2016 behandlet nemndene 654 søknader om abort etter 12. uke, hvorav 569 av disse ble innvilget. Av sakene som gikk videre til den sentrale klagenemnda ble 19 innvilget og 12 avslått. Abortnemndenes overveldende positive vedtak viser at det er etisk og medisinsk forsvarlig å utføre abort til og med uke 18. I Sverige har kvinner rett til selvbestemt abort fram til uke 18. Når vi over en femårsperiode har opplevd at om lag 70 norske kvinner har reist til Sverige og England for å gjennomføre aborter som burde vært gjennomført på deres lokale sykehus, er det grunn til bekymring.

Ved en avvikling av abortnemndene ser Arbeiderpartiet fortsatt behov for rådgivning, veiledning og bistand til kvinner og familier som velger å utføre abort, og mener at tilbud om råd og veiledning alltid bør være tilstede for kvinner som velger å ta abort. Det siste kvinner i en sårbar situasjon trenger er mer skam og skyld. Arbeiderpartiet vil derfor avskaffe ordningen med nemndene og sikre selvbestemmelse frem til uke 18.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Hordaland Arbeiderparti mener det er viktig å jobbe aktivt mot alle forslag om å innskrenke dagens abortlov og svekke kvinners rettigheter. Når det gjelder spørsmålet om å avskaffe abortnemndene og utvide retten til selvbestemt abort til uke 18, så er det delte meninger i Hordaland Arbeiderparti

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet står det at "Dagens abortlov på en god måte balanserer hensynet til kvinnen på den ene side og vernet om fosteret på den andre side." Det er videre fremhevet at Arbeiderpartiet vil "beholde dagens grense for selvbestemt abort på 12 uker."

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

407 Barne- og ungdomspsykiatri *Oppland Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil etablere flere lett tilgjengelige lavterskeltilbud for ungdom. Vi ønsker at skolehelsetjeneste skal være tilgjengelig hver dag på alle skoler. Samarbeid mellom skolen og barne- og ungdomspsykiatrien må bedres, og helsesøstre skal gis mulighet til å henvise til BUP. Ventetiden for ungdom som trenger hjelp skal være maks 14. dager og raskere saksbehandling.

Begrunnelse:

Mange unge sliter med psykiske helseutfordringer og faller utenfor skolen og andre deler av samfunnet. Stadig flere ungdommer blir psykisk sjuke, og selv om både de og deres familier sier fra får de ikke den hjelpen de trenger. Mange opplever manglende mestring på skolen som er ytterligere driver for psykiske vansker. Flere forteller at når de endelig samler nok overskudd og mot til å gå til helsesøster møter de ofte stengte dører. Mylderet av ulike instanser, hjelpetiltak og regelverk blir for enkelte et uoverstigelig hinder mellom dem selv og den hjelpen de trenger. Og som en konsekvensene av dette er også stadig flere unge som blir uføre. Det viktigste tiltaket for å hjelpe unge som sliter er å ha en god skole for alle. Opplæringen må tilpasses og den enkelte og skolen må ha et godt sosialt læringsmiljø. For å møte disse behovene mener Arbeiderpartiet at det er nødvendig med mer tverrfaglighet og flere yrkesgrupper inn i skolene. Alle barneskoler og ungdomsskoler skal ha spesialpedagoger, det bør være minimum 10% helsesøstertilling pr 80 elever. Psykisk helse må inn som et viktig tema i skolen. Lærere må snakke om temaet, og elevene må ha noen å snakke med om psykiske plager og stress. Det er behov for flere ansatte slik at saker blir behandlet raskere.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Felles forslag fra Hedmark og Oppland Arbeiderparti

Sentralstyrets merknad:

Partiprogrammet inneholder i dag henvisninger til lavterskel psykisk hjelpetilbud i kommunene, integrering av psykisk helse i folkehelsearbeidet og satsning på tidlig innsats og forebygging. Det er også programfestet at helsesykepleier skal kunne henvise til BUP og at det bør innføres en bemanningsnorm for skolehelsetjenesten. Sentralstyret viser til at oppvekstutvalgets innstilling er dekkende for forslaget intensjon og innhold.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

411 Gratis parkering ved sjukehus

Bømlo Arbeiderparti

Forslag:

Bømlo Arbeiderparti ønskjer å endre på praksisen med parkeringskostnader for pasientar og pårørande ved norske sjukehus. Dette fordi det rammar på ein usosial måte.

Begrunnelse:

Me har ein stolt tradisjon i Noreg for gratis helsetenester. Eit klart brot med dette er parkering for pasientar og pårørande ved sjukehusa våre. For å parkera ved sjukehuset på Stord må ein betala 20 kr. pr. time og det er kun unntaksvis at ein får fri parkering. Dette er særst usosialt og rammar dei som allereie har store kostnader knytt til helseutfordringar ekstra hardt. Bømlo Arbeiderparti vil at alle som er pasientar og pårørande ved norske sjukehus skal kunne parkera gratis.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret deler intensjonen i forslaget om at en praksis for parkeringskostnader som forsterker ulikheter er uheldig, og at det kan være fornuftig å se nærmere på praksisen ved helseforetakene. Fri parkering kan imidlertid innebære andre typer utfordringer.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

416 Stønad til anskaffelse av briller

Modum Arbeiderparti

Forslag:

Kjøp av briller likestilles med høreapparater med refusjon fra HELFO.

Begrunnelse:

Briller er en nødvendighet for å kunne fungere tilfredsstillende i samfunnet. For mange er dette en vesentlig årlig kostnad som kan føre til sosiale forskjeller. Vi ønsker derfor at anskaffelse av briller

likestilles med høreapparat med refusjon fra helfo.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Tidligere dekket særfradrag også briller. I vår regjeringsperiode avskaffet vi særfradraget for ekstra store sykdomsutgifter. Vi lovt samtidig å bruke de ekstra inntektene til å målrette støtten til dem som trengte det mest. Det siste har ikke skjedd. Vi støtter intensjonen i forslaget for dem som har dårlig råd.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret er kjent med at briller eller kontaktlinser normalt ikke dekkes, men at varig sterk synsnedsettelse kan gi rett til synshjelpemidler. Hvis hørselstap er så stort at høreapparat vil være av vesentlig betydning for ens mulighet til å høre bedre, kan man i dag få stønad til dette. Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget, men mener dagens regelverk ivaretar dette hensynet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

418 Prostata lekkasje på blå resept
Modum Arbeiderparti

Forslag:

Behandling mot prostata lekkasje på blå resept, på samme måte som behandling av urinlekkasje hos kvinner.

Begrunnelse:

Dette er en tabubelagt lidelse som gir store problemer for dem det gjelder. Denne lidelsen ligner mye på urinlekkasje hos kvinner og vi mener derfor at den bør gi rett til refusjon på samme måte.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget. I henhold til dagens regelverk har en som har en lekkasje som antas å vare i tre måneder eller mer, rett på å få inkontinenshjelpemidler på blå resept.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Forslag:

Likestille tannlegebehandling med annen medisinsk behandling. Eget egenandelstak.

Begrunnelse:

Tannlegebehandling er en stor utgift for mange. Mange unge vegrer seg for å gå til tannlegen på grunn av kostnaden med påfølgende store kostnader senere i livet. Man kunne for eksempel implementere dette ved at man fra et årskull kun satte en lav egenandel, og at man hadde en høy egenandel for de som er eldre. Man kunne også ha en behovsprøving for enkelte grupper i en overgangsperiode for å ha kontroll på kostnadene. Målet må være å få en tilnærmet fri tannlegeordning for alle.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Tannhelse har vært et viktig tema for Arbeiderpartiets landsmøter i mange år. Det ble gjort mye for å bedre stønadsordninger innen tannhelse under Stoltenberg II- regjeringen. Den rødgrønne regjeringen hadde i sin politiske plattform Soria Moria II 2009-2013, følgende formulering om tannhelsefeltet: "Regjeringen vil sikre tilgjengeligheten til tannhelsetjenester og følge opp stortingsmeldingen om framtidens tannhelsetjenester, St. meld. nr. 35 (2006-2007). Vi har som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling. Vi vil innføre gratis tannhelsekontroll for eldre over 75 år."

Gratis tannhelsekontroll for eldre ble innført av oss, men fjernet av Høyre-Frp-regjeringen i Statsbudsjettet 2014. En gjeninnføring av ordningen vil antas å koste 105 mill. kroner årlig., jf. svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (189 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon). Utgiftene til tannbehandling gjennom folketrygden har økt fra 647 mill. kroner i 2005 til 2,35 mrd. kroner i 2017. Denne økningen skyldes hovedsakelig at flere grupper av tilstander kommer inn under stønadsordningene. I tillegg til ulike sykdommer i tenner og munnhule, omfatter også dagens regelverk at personer med sterkt nedsatt evne til egenomsorg eller varig nedsatt funksjonsevne vil få refundert utgifter til undersøkelse og behandling. Arbeiderpartiet har tidligere hatt programfestet at man skal innføre et egenbetalingstak for nødvendig tannbehandling og 75 % dekning av overskytende utgifter.

En egenandelsordning for tannhelse, med full refusjon over egenandelstaket, vil innebære en stor utgift. I sitt svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (174 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon), har Helse- og omsorgsdepartementet gjort beregninger som viser at et en egenandelsgrense på 2500 kroner vil kunne gi mellom 5,7 og 7,2 mrd. kroner i merutgifter. En egenandelsgrense på 7500 vil kunne gi mellom 3,3 og 4,8 mrd. i merutgifter. Det er grunn til å tro at dette vil bli høyere fordi erfaringer tilsier at man får økt forbruk av tjenester når utgiftene blir dekket.

Sentralstyret viser til Representantforslag 209 S (2017–2018) fra Arbeiderpartiet, som ble behandlet i Stortinget 15.11.2018. Der fikk Arbeiderpartiet flertall for følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om styrking av norsk tannhelse, med mål om å utjevne sosial ulikhet i tannhelse gjennom å hjelpe dem som trenger det mest. Stortinget ber om at saken inneholder: a. forslag til hvordan man kan styrke det forebyggende arbeidet for god folketannhelse b. en gjennomgang av refusjonsordningene på tannhelsefeltet c. forslag som i større grad vil hjelpe dem som i dag ikke har økonomisk mulighet for å få gjennomført nødvendig tannhelsebehandling d. forslag til forbedring og forenkling av ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

424 Forbruksvarer for kroniske sykdommer på blå resept

Modum Arbeiderparti

Forslag:

Forbruksvarer for urinlekkasje, diabetes og andre kroniske sykdommer skal fortsatt være på blå resept.

Begrunnelse:

Dette er en viktig sosial rettighet for de svakeste i samfunnet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Støtter intensjonen.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

426 Bedre rusomsorg

Modum Arbeiderparti

Forslag:

Det skal utarbeides krav til helseforetakene og de private tilbyderne innen behandling av rus og avhengighet med pålegg om å kartlegge hvor vellykket de ulike tilbud om rusbehandling er. På den måten vil det la seg gjøre å evaluere de ulike behandlingstilbudene, spre best praksis mv.

Begrunnelse:

I forbindelse med at styret i Vestre Viken helseforetak høsten 2018 besluttet å flytte avdeling for rus og psykiatri (ARP) Tyrifjord fra Modum kommune til Drammen kommune, ble det avdekket at helseforetaket ikke har rutine for å kartlegge resultater av behandling eller tilbakefallsprosent. Det kan ikke aksepteres at helseforetakene mangler fokus på resultat av behandling. Det samme kravet må for øvrig gjelde private tilbydere innen behandling av rus og avhengighet. Slik vi oppfatter helseforetaket er fokuset først og fremst rettet mot økonomi, uten tilstrekkelig oppfølging av resultatene av behandling og tilbakefallsprosent. Resultatet av bruk av offentlige midler bør telle tungt i all behandling av personer med rus og avhengighet - både statlige og private.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til at spesialisthelsetjenesteloven stiller krav til at virksomheter arbeider systematisk

for kvalitetsforbedring av tjenestene. Sentralstyret mener forslaget er dekket innenfor partiprogrammets formulering om at Arbeiderpartiet vil "sørge for bedre måling av kvaliteten på rusbehandling, og sørge for at resultatene av ulike behandlingstilbud lettere kan sammenlignes."

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

430 Pårørende til psykisk syke *Buskerud Arbeiderparti*

Forslag:

Pårørende til psykisk syke skal få tilbud om egne samtaler med psykologer ol. ved behov.

Om begge parter ønsker det, både de pårørende og den psykisk syke, skal de pårørende få tilbud om å ta del i behandlingen av den rammede i form av blant annet gruppesamtaler med autorisert helsepersonell

Begrunnelse:

Pårørende er for de psykisk syke de viktigste støttespillerne. Det kan være svært vanskelig og krevende å stå på sidelinjen, og uansett hvor mye en ønsker å hjelpe er kan det være vanskelig å vite hvordan. I tillegg er det en påkjenning for de pårørende selv, og de kan glemme å ta vare på seg selv. Derfor er det viktig at også de pårørende får riktig oppfølging dersom det er nødvendig. Det er viktig for både den psykisk syke og de pårørende å føle at de er der for hverandre. Men på grunn av manglende kunnskap og kompetanse hos de aller fleste av oss er det ofte vanskelig å vite hva man kan gjøre. Derfor kan det være lurt for den pårørende å ta del i behandlingen til den syke om ønskelig, med helsepersonell tilstede.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget og viser til at det i partiprogrammet er fremhevet at Arbeiderpartiet vil utarbeide en nasjonal pårørendepolitikk og følge opp pårørende slik at de får nødvendig støtte og avlastning til å stå i omsorgsoppgaver.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

434 Tannhelse må likestilles med annen helse *Trondheim Arbeiderparti*

Forslag:

Tannhelse må likestilles med annen helse. Behandling hos tannlege må omfattes av tilsvarende refusjonsordninger som de ordninger som gjelder for behandling hos andre leger.

Begrunnelse:

God tannhelse er like viktig som generell helse. God tannhelse er avgjørende for god ernæring og er

viktig for enkeltpersoners selvfølelse og livskvalitet. Spesielt ser vi at mange eldre sliter med underernæring, og det er et spørsmål om ikke dette i større grad er et resultat av dårlig tannhelse enn kvaliteten på maten de får servert. Mange innbyggere i Norge har i dag ikke råd til å konsultere tannlege. Resultatet er dårlig tannhelse, noe som medfører redusert ernæringskvalitet og dårlig selvbilde. Innbyggere med sterk økonomi har mulighet til å få behandling av sine tenner, enten i Norge eller ved tannlegereiser til utlandet. Uten en sterk personlig økonomi har ikke innbyggere i Norge mulighet til å få behandlet sine tenner. I dag omfattes kun enkelte tannlidelser, som eksempelvis periodontitt og attrisjon, av refusjonsordning. All nødvendig tannbehandling må omfattes av refusjonsordning, tilsvarende refusjonsordning for annen nødvendig medisinsk behandling. Alle innbyggere i Norge må ha mulighet til skikkelig tannbehandling, og dermed god tannhelse.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Tannhelse har vært et viktig tema for Arbeiderpartiets landsmøter i mange år. Det ble gjort mye for å bedre stønadsordninger innen tannhelse under Stoltenberg II- regjeringen. Den rødgrønne regjeringen hadde i sin politiske plattform Soria Moria II 2009-2013, følgende formulering om tannhelsefeltet: "Regjeringen vil sikre tilgjengeligheten til tannhelsetjenester og følge opp stortingsmeldingen om framtidens tannhelsetjenester, St. meld. nr. 35 (2006-2007). Vi har som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling. Vi vil innføre gratis tannhelsekontroll for eldre over 75 år."

Gratis tannhelsekontroll for eldre ble innført av oss, men fjernet av Høyre-Frp-regjeringen i Statsbudsjettet 2014. En gjeninnføring av ordningen vil antas å koste 105 mill. kroner årlig., jf. svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (189 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon). Utgiftene til tannbehandling gjennom folketrygden har økt fra 647 mill. kroner i 2005 til 2,35 mrd. kroner i 2017. Denne økningen skyldes hovedsakelig at flere grupper av tilstander kommer inn under stønadsordningene. I tillegg til ulike sykdommer i tenner og munnhule, omfatter også dagens regelverk at personer med sterkt nedsatt evne til egenomsorg eller varig nedsatt funksjonsevne vil få refundert utgifter til undersøkelse og behandling. Arbeiderpartiet har tidligere hatt programfestet at man skal innføre et egenbetalingstak for nødvendig tannbehandling og 75 % dekning av overskytende utgifter.

En egenandelsordning for tannhelse, med full refusjon over egenandelstaket, vil innebære en stor utgift. I sitt svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (174 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon), har Helse- og omsorgsdepartementet gjort beregninger som viser at et egenandelsgrense på 2500 kroner vil kunne gi mellom 5,7 og 7,2 mrd. kroner i merutgifter. En egenandelsgrense på 7500 vil kunne gi mellom 3,3 og 4,8 mrd. i merutgifter. Det er grunn til å tro at dette vil bli høyere fordi erfaringer tilsier at man får økt forbruk av tjenester når utgiftene blir dekket.

Sentralstyret viser til Representantforslag 209 S (2017–2018) fra Arbeiderpartiet, som ble behandlet i Stortinget 15.11.2018. Der fikk Arbeiderpartiet flertall for følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om styrking av norsk tannhelse, med mål om å utjevne sosial ulikhet i tannhelse gjennom å hjelpe dem som trenger det mest. Stortinget ber om at saken inneholder: a. forslag til hvordan man kan styrke det forebyggende arbeidet for god folketannhelse b. en gjennomgang av refusjonsordningene på tannhelsefeltet c. forslag som i større grad vil hjelpe dem som i

dag ikke har økonomisk mulighet for å få gjennomført nødvendig tannhelsebehandling d. forslag til forbedring og forenkling av ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

437 Forebygging av psykiske helseproblemer *Trondheim Arbeiderparti*

Forslag:

Det skal være en tilfredsstillende skolehelsetjeneste tilgjengelig på skolen hver dag. Helsesøster skal kunne gi elevene gyldig fravær. Mer forskning på årsakene til kroppspress og hvordan det kan forebygges. All reklame i det offentlige rom og sosiale medier der mennesker er retusjert skal merkes. Vi vil ha en innstramning av loven som gjør markedsføring av pengespill og produkter rettet mot barn ulovlig. Innføre et livsmestringsfag i grunnskolen. Fortsette å øke midler i statsbudsjettet for å bekjempe vold mot barn. Det bør være øremerkede midler til Statens barnehus og oppretting av flere barnehus i ulike deler av landet. Kapasiteten på barnehusene må økes.

Begrunnelse:

I dagens samfunn er det flere og flere som sliter med psykisk helse. Flere undersøkelser viser at barn og unge føler at de ikke strekker til i samfunnet. Forskning viser også at hver dag blir mange barn og ungdom utsatt for både psykisk, fysisk og seksuell vold. Oftest foregår denne volden i hjemmet, i barnehagen, på skolen eller på fritidsaktiviteter. Dette er på arena der de skal føle seg tryggest. Når barn blir utsatt for vold kan det få store konsekvenser, og mange barn og ungdom får problemer og skader som varer livet ut. Nå er det enda viktigere enn noen gang før å sørge for at alle som sliter med noen form for psykisk sykdom, lidelse eller problem får den hjelpen og det tilbudet de trenger for å forebygge psykisk sykdom og for å bli friske, avhengig av alvorlighetsgraden på situasjonen deres.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiets partiprogram omtaler bemanningsnorm i skolehelsetjenesten. I forbindelse med behandlingen av Dokument 8:187 S (2017-2018), Innst. 344 S (2017-2018), bidro Arbeiderpartiet til å sikre flertall for en rekke forslag rettet mot kroppspress og reklame. I forbindelse med behandlingen av Dokument 8:110 S (2017-2018), Innst. 242 S (2017-2018), sikret Arbeiderpartiets stortingsgruppe flertall for en rekke vedtak knyttet til en mer ansvarlig spillpolitikk, deriblant strengere begrensninger på reklame.

I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2019 er det satt av 1,1 mrd. kroner mer enn regjeringens forslag til forebygging av vold og overgrep. Innføring av livsmestring i skolen er omtalt i oppvekstutvalgets innstilling. Sentralstyret er usikker på den forebyggende effekten av en mulighet for helsesykepleier til å gi gyldig fravær.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

438 Gi russen gratis vaksine mot hjernehinnebetennelse
*Trondheim Arbeiderparti***Forslag:**

Tilby russen gratis vaksine mot hjernehinnebetennelse på alle skoler.

Begrunnelse:

Det er viktig at det ikke er størrelsen på lommeboka som skal bestemme om ungdom skal ha muligheten til å ta vaksine mot hjernehinnebetennelse. Det bør være en selvfølge at dette er et gratis tilbud.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret mener at man skal følge faglige anbefalinger når det gjelder vaksiner. Folkehelseinstituttet anbefaler at all ungdom i alderen 16–19 år vurderer å vaksinere seg mot meningokokksykdom, spesielt i russetiden. Sentralstyret er kjent med at mange fylkeskommuner tilbyr gratis vaksine i dag. Sentralstyret mener det ikke er tid for å innlemme vaksinasjon mot hjernehinnebetennelse i det normale vaksinasjonsprogrammet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

439 Forebygging av seksuelle overgrep mot barn
*Trondheim Arbeiderparti***Forslag:**

Opprette et lavterskeltilbud for pedofile med formål å forebygge overgrep mot barn. Kunnskap om pedofili skal være en del av utdanningen til helsepersonell.

Begrunnelse:

Ifølge en rapport fra Redd Barna som kom ut i september 2017, finnes det, som de skriver «paradoksalt nok» ingen tilbud til personer med seksuelle følelser for barn før de begår overgrep. Det mangler et lavterskelhjelpetilbud som har fagfolk som kan og vil jobbe med denne problematikken. Norge er et av få land i Europa som ikke har en hjelpetelefon for de med seksuell interesse for barn som er redde for å begå overgrep. Det kan ikke være sånn at det først er når noen har begått og blitt dømt for sedelighetsforbrytelser, at de får hjelp. Dette må på plass slik at de som har behov for det får hjelp og at barn og unge ikke skal bli utsatt for seksuelle overgrep.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget. I alternativt statsbudsjett for 2019 har Arbeiderpartiet støttet midler til tiltak for potensielle overgripere. I partiprogrammet er det presisert at Arbeiderpartiet vil "øke kompetansen om vold og overgrep hos alle som jobber med barn, for i større grad å kunne avdekke og forebygge vold og overgrep mot barn."

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

440**Retten til å gi blod**

Trondheim Arbeiderparti

Forslag:

Ha en gjennomgang av regelverket rundt blodgivning.

Begrunnelse:

For alle mennesker er det viktig å føle seg trygge i samfunnet og føle at de er til nytte. I dag ser vi at folk forskjellsbehandles når det gjelder det å kunne bidra som blodgiver. Alder, legning og tidligere handlinger kan sette en stopper for det å bidra med å gi blod. Vi ønsker flere blodgivere og mener derfor at regelverket for hvem som kan vi blod må gjennomgås.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget. På landsmøtet 2015 ble et forslag om blodgivning for homofile vedtatt.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

451**Bred og riktig kompetanse i kommunalt psykisk helsevern**

Den Sosialdemokratiske Forening

Forslag:

Alle kommuner skal ha ansatte med spisskompetanse på psykisk helse, utredning, kartlegging,

diagnostisering og behandling. Ved behov for andre eller mer omfattende tilbud enn det kommunen kan tilby, er det viktig at de som trenger psykisk helsehjelp for en rask overgang til annen god behandling. Derfor er det også viktig at det fins ansatte i kommunene som har myndighet til å henvise videre til riktig instans. Kommunen har et selvstendig kompetansehevings- og kvalitetssikringsansvar innenfor psykisk helsevern.

Begrunnelse:

Det er en politisk enighet om mer av ansvaret for å ivareta befolkningens psykiske helse skal ligge hos kommunene, spesielt med tanke på mennesker med lettere og kortere psykiske lidelser. Dersom dette skal gjøres er det avgjørende å sikre bred og riktig kompetanse hos kommunens ansatte. Å ha utrednings- og behandlingskompetanse er avgjørende. For eksempel: Har en person en lett depresjon er det viktig å finne ut av dette (utredning + diagnose) og følge opp med riktig behandlingsopplegg. Selvstendig kompetanse kvalitetssikringsansvar handler om at kommunen må bygge opp nødvendig kompetanse på psykisk helse og ikke kun lene seg på spesialisthelsetjenesten. Å bruke spesialisthelsetjenesten er naturlig i en situasjon der den enda ikke er mange spesialister i kommunen. Samtidig er det viktig å på sikt ha et mål om å dekke opp dette selv. Både for å spare penger, men også for å lette spesialisthelsetjenesten, som skal fokusere på de dårligste pasientene. Ved oppbygningen av kompetanse lokalt kan kommunens ansatte få veiledning mer rettet mot egne brukere.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap støtter intensjonen i forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har programfestet at vi vil utarbeide en tverrfaglig opptrappingsplan om psykiske lidelser, forebygging og tidlig helsehjelp og at vi vil sikre folk med psykiske plager og lidelser bedre tilgang til psykisk helsehjelp fra kvalifiserte fagfolk, og ansette flere med slik kompetanse i kommunene. Sentralstyret mener forslaget er ivaretatt i partiprogrammet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

452 Stopp nedprioriteringen av psykisk helsevern i spesialisthelsetjenesten *Den Socialdemokratiske Forening*

Forslag:

I dag tilbys for mange pasienter korttidsbehandling i DPS, grunnet knappe ressurser og høyt inntak av nye pasienter. Psykisk helsevern i spesialisthelsetjenesten må ha tilstrekkelig med ressurser til at de kan ha reell langtidsbehandling av pasienter med sammensatt og alvorlig problematikk.

Begrunnelse:

Etter henvendelse hos fastlege blir mange mennesker med psykiske utfordringer henvist til spesialisthelsetjenesten, ofte et distriktpsikiatrisk senter (DPS). Gjennomsnittlig behandlingstid på DPS i Norge er 12 konsultasjoner. Dette er inkludert utredning, som ofte tar minst 4 konsultasjoner. Dette skyldes ofte krav til inntak av nye pasienter pga. frister for inntak, som gjør at flere må skrives ut fortere. Dette er ødeleggende for mulighetene til langtidsbehandling ved komplekse lidelser, og gjør at mennesker skrives ut før det som er faglig anbefalt.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap støtter intensjonen i forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2019, der det prioriteres 1,65 mrd. mer til spesialisthelsetjenesten, med styrking av psykisk helsevern som en av hovedsatsingene. Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

461 Innfør aldersgrense på rituell omskjæring for gutter
*Ørland Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet må innføre en aldersgrense på 18 år for rituell omskjæring av gutter.

Begrunnelse:

Barn hører til blant samfunnets mest sårbare borgere, da de er avhengige av voksnes omsorg og beskyttelse. Samfunnet har en særlig forpliktelse til å beskytte barns grunnleggende rettigheter inntil de når en alder og modenhet hvor de selv kan overta dette ansvaret. Det bør være grunnleggende at foreldrerettigheter i denne sammenheng ikke settes foran barns rett til kroppslig integritet. Arbeiderpartiet bør derfor innføre en aldersgrense på rituell omskjæring for gutter.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til at spørsmålet om omskjæring av guttebarn ble nøye diskutert i 2014 i forbindelse med innføring av nytt lovverk som medførte at omskjæring av guttebarn skulle foregå i spesialisthelsetjenesten. Arbeiderpartiet støttet dette, men innså at det også var en aksept av irreversible inngrep uten medisinsk indikasjon på nyfødte guttebarn. Begrunnelsen var at hvis rituell omskjæring av gutter ikke ble regulert, kunne barn utsettes for enda større risiko for komplikasjoner hvis det gjøres av personer som ikke har nødvendig helsefaglig kompetanse. Arbeiderpartiet mente at en lovregulering ville bidra til å skape sikkerhet rundt inngrepet for å beskytte barna. Sentralstyret viser også til at Arbeiderpartiet i forbindelse med behandling av loven i Stortinget, foreslo en følgeevaluering av virksomheten med omskjæring av gutter.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

462

Rask psykisk helsehjelp for barn og unge.

Ørland Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet skal styrke kommunenes muligheter til å gi et godt tilbud innen rask psykisk helsehjelp til barn og unge.

Begrunnelse:

Mange barn og unge opplever psykiske helseplager. Psykiske helselidelser har blitt folkehelseutfordring nr. 1 blant barn og unge, og ventelistene hos spesialistene er lange. Jo tidligere man får hjelp, jo større er muligheten for å bli frisk. Tidlig innsats nytter, og ofte er det ikke mange timer som skal til. I kommunene er det viktig at faggrupper med f.eks. kommunepsykolog, helsesøster, barnevern, PPT og andre spiller på lag slik at unge får et tilbud som forebygger og gir muligheter for tidlig innsats. Det er viktig at barn og unge får et tilbud der de bor, og at de slipper å vente så lenge. Nærhet til hjemmet forenkler muligheten for å få rask hjelp og det bør finnes lavterskel-tilbud uten behov henvisning. Arbeiderpartiet vil derfor styrke kommunenes mulighet for å gi rask psykisk helsehjelp ved å øremerke midler til dette.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Partiprogrammet inneholder i dag henvisninger til lavterskel psykisk hjelpetilbud i kommunene, integrering av psykisk helse i folkehelsearbeidet og satsning på tidlig innsats og forebygging. Det er også programfestet at helsesykepleier skal kunne henvise til BUP og at det bør innføres en bemanningsnorm for skolehelsetjenesten. Sentralstyret viser til at oppvekstutvalgets innstilling er dekkende for forslagets intensjon og innhold.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

465

Likestilling og rettigheter for mennesker med funksjonsnedsettelse

Oslo Arbeiderparti

Forslag:

- Det foretas en gjennomgang av den totale økonomien for familier med funksjonshemmede barn, slik at det kan iverksettes tiltak med forbedringer for de som blir rammet på en utilsiktet måte.
- Koordinatorer, som kan hjelpe familien i kontakten med det offentlige slik at det offentlig blir en medhjelper og ikke en motstander, må lovfestes.
- Pleiepenger må tilpasses den enkeltes livssituasjon og økonomi.

Begrunnelse:

Mange medlemmer i Arbeiderpartiet er bekymret fordi partiet er lite synlig i debatten om likestilling og rettigheter for mennesker med funksjonsnedsettelse. Arenaen er in stor grad overlatt til våre politiske konkurrenter. Nå må vi komme på offensiven.

15 prosent av Norges befolkning har en eller annen form for funksjonshemming. I 2018 er funksjonshemmede mer utsatt enn på lenge. Mange er i ferd med å falle ut av systemet. Ordninger er under press.

Vår politikk på dette området må være forankret i FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD) som ble vedtatt av FNs generalforsamling 13. desember 2006. Norge signerte konvensjonen i 2007 og ratifiserte i 2013. Konvensjonen sier blant annet at:

- Funksjonshemmede skal kunne bestemme over eget liv og delta i alle beslutninger som gjelder dem selv.
- Funksjonshemmede skal kunne leve selvstendig og delta fullt ut på alle livets områder.

Noen av de største forskjellene i dagens politikk går mellom ressurssterke og ressursvake familier. Familier med funksjonshemmede medlemmer er blant de mest utsatte. Mange orker ikke den kampen det faktisk er å søke, få avslag, anke, skriver nye søknader, gå i møter. Mange har barn som er så syke at de må være hjemme for å ta var på barnet. På denne måten oppstår «et nytt klasseskille» med store ulikheter. For å motvirke dette må dagens system gjennomgås.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Foreldre til barn med funksjonsnedsettelse opplever ofte at informasjonen om hjelpesystemet og tjenestene er mangelfull og tilfeldig. De må selv finne ut av hvordan de skal skaffe seg hjelp, noe som ofte fører til at hjelpen blir skjevfordelt. Pleiepengene ble nylig behandlet i Stortinget, i Lovvedtak 19 (2018–2019), der det ble åpnet for at begge foreldre kan motta pleiepenge uten tidsbegrensning. Sentralstyret viser til oppvekstutvalgets innstilling, der spørsmålet om koordinatorene er omtalt.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

472 Medisinstudium ved sykehusene i Haugesund og Stavanger *Rogaland Arbeiderparti*

Forslag:

Etablere et klinisk medisinstudium ved sykehusene i Haugesund og Stavanger, administrert fra Universitetet i Stavanger.

Begrunnelse:

Flere og flere vil i årene som kommer trenge hjelp av helsetjenesten. Arbeiderpartiet vil at vi i fellesskap skal sikre alle likeverdig tilgang basert på medisinsk behov og uavhengig av hvor du bor. For å sikre medisinsk kompetanse i Rogaland må det etableres et klinisk medisinstudie administrert av Universitetet i Stavanger.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet er opptatte av å sikre god medisinsk faglig kompetanse over hele landet, og derfor har vi blant annet støttet å opprette 30 nye studieplasser i medisin, samt jobbet for at flere som tar medisindanning i utlandet får mulighet til å bruke denne kompetansen i Norge i ettertid.

Men landsmøtet bør ikke på detaljnivå opprette (eller legge ned) studietilbud, og studieplasser eller rekrutteringsstillinger kommer i budsjettene. Vi mener også at det trengs mer kunnskap om det er hensiktsmessig å etablere flere fagmiljøer i tillegg til å styrke de eksisterende miljøene med studieplasser og rekrutteringsstillinger. Det er heller ikke slik at alle sykehus trenger å ha en egen medisnutdanning, poenget er å sikre tilstrekkelig medisinsk faglig kompetanse.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

479

Tannhelse

Rogaland Arbeiderparti

Forslag:

på sikt skal tannhelse komme inn under egenandelsordningen.

Begrunnelse:

God tannhelse reduserer faren for andre sykdommer og lidelser. Munn og tenner bør behandles på lik linje med resten av kroppen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Tannhelse har vært et viktig tema for Arbeiderpartiets landsmøter i mange år. Det ble gjort mye for å bedre stønadsordninger innen tannhelse under Stoltenberg II- regjeringen. Den rødgrønne regjeringen hadde i sin politiske plattform Soria Moria II 2009-2013, følgende formulering om tannhelsefeltet: "Regjeringen vil sikre tilgjengeligheten til tannhelsetjenester og følge opp stortingsmeldingen om framtidens tannhelsetjenester, St. meld. nr. 35 (2006-2007). Vi har som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling. Vi vil innføre gratis tannhelsekontroll for eldre over 75 år."

Gratis tannhelsekontroll for eldre ble innført av oss, men fjernet av Høyre-Frp-regjeringen i Statsbudsjettet 2014. En gjeninnføring av ordningen vil antas å koste 105 mill. kroner årlig., jf. svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (189 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon). Utgiftene til tannbehandling gjennom folketrygden har økt fra 647 mill. kroner i 2005 til 2,35 mrd. kroner i 2017. Denne økningen skyldes hovedsakelig at flere grupper av tilstander kommer inn under stønadsordningene. I tillegg til ulike sykdommer i tenner og munnhule, omfatter også dagens regelverk at personer med sterkt nedsatt evne til egenomsorg eller varig nedsatt funksjonsevne vil få refundert utgifter til undersøkelse og behandling. Arbeiderpartiet har tidligere hatt programfestet at man skal innføre et egenbetalingstak for nødvendig tannbehandling og 75 % dekning av overskytende utgifter.

En egenandelsordning for tannhelse, med full refusjon over egenandelstaket, vil innebære en stor utgift. I sitt svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (174 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon), har Helse- og omsorgsdepartementet gjort beregninger som viser at et egenandelsgrense på 2500 kroner vil kunne gi mellom 5,7 og 7,2 mrd. kroner i merutgifter. En egenandelsgrense på 7500 vil kunne gi mellom 3,3 og 4,8 mrd. i merutgifter. Det er grunn til å tro at dette vil bli høyere fordi erfaringer tilsier at man får økt forbruk av tjenester når utgiftene blir dekket.

Sentralstyret viser til Representantforslag 209 S (2017–2018) fra Arbeiderpartiet, som ble behandlet i Stortinget 15.11.2018. Der fikk Arbeiderpartiet flertall for følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om styrking av norsk tannhelse, med mål om å utjevne sosial ulikhet i tannhelse gjennom å hjelpe dem som trenger det mest. Stortinget ber om at saken inneholder: a. forslag til hvordan man kan styrke det forebyggende arbeidet for god folketannhelse b. en gjennomgang av refusjonsordningene på tannhelsefeltet c. forslag som i større grad vil hjelpe dem som i dag ikke har økonomisk mulighet for å få gjennomført nødvendig tannhelsebehandling d. forslag til forbedring og forenkling av ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

480 Nasjonal norm for sykepleiernorm og grunnbemanning på sykehjem
Rogaland Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil ha en nasjonal sykepleiernorm og en nasjonal norm for grunnbemanning på sykehjem.

Begrunnelse:

Sikre gode tjenester uavhengig av hvor du bor.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret er i tvil om en bemanningsnorm er riktig virkemiddel for å øke kapasiteten i denne tjenesten, da det vil gripe inn i det kommunale selvstyret. Det finnes ingen overslag over kostnadene ved en grunnbemanningsnorm på sykehjem for sykepleiere og helsefagarbeidere. For en legebemanningsnorm i sykehjem i tråd med Legeforeningens ønsker er kostnadsoverslaget fra Helse- og omsorgsdepartementet på om lag 500 mill. kroner i 2019, jf. svar på spørsmål 49 fra Finansfraksjonen v/SV til årets statsbudsjett. I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2019 var det satt av over 3 mrd. mer til kommunerammen enn regjeringens forslag.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

491 Trygghet for kvinner og barn før og etter fødsel
Buskerud Arbeiderparti

Forslag:

Sentralisering og nedbygging av fødetilbudet må stoppe, og bør reverseres. Arbeiderpartiet må være en garantist for at fødeavdelingene på Kongsberg sykehus og Ringerike sykehus ikke skal reduseres eller nedlegges. Arbeiderpartiet støtter Jordmorforeningens krav om revurdering av plasseringen av barselavdelingen ved det nye sykehuset i Drammen for å sikre et bedre og tryggere tilbud.

Begrunnelse:

Nasjonale retningslinjer for barselomsorg i Norge legger opp til at sykehusopphold etter fødsel gradvis vil

forkortes. Store sykehus som Haukeland og Stavanger vil forkorte liggetiden etter fødsel helt ned til 4-6 timer. Forutsetningen for en slik praksis er at det er god jordmor- og helsesøster-dekning i kommunene. Men i kommunene mangler 600-700 jordmor-årsverk. Kostra-tall fra 2016 viser at det er 370 jordmor-årsverk i kommunene. Halvparten av kommunene står uten jordmortjeneste. Når helseminister Høie sier at det er god jordmor-dekning i Norge, beskriver han et kommune-Norge som ikke finnes. Vi må kreve at det blir tatt individuelle hensyn til hver enkelt kvinne og spedbarn. For rask hjemsendelse fra sykehus fører til re-innleggelse for mange. Spesielt må kvinnene få støtte til å komme i gang med ammingen, mens de er på sykehuset. Nødvendige prøver og undersøkelser må tas på sykehuset før de sendes hjem. Etter hjemkomsten må kvinnene og barnet følges opp av jordmortjenesten. Antall fødsler som skjer under transport har økt betydelig over en tiårsperiode. Dette henger sammen med at det har skjedd en sterk sentralisering av fødetilbudet, og lengre reiseavstand og -tid for de fødende. Kvinner med ikke-planlagte fødsler utenfor institusjon har tre ganger høyere risiko for at barnet dør under fødselen eller i løpet av første døgn etter fødselen. Ifølge Jordmorforeningen, som har samlet inn tall fra Medisinsk Fødselsregister, skjer det årlig ca. 400 ufrivillige transportfødsler i Norge. Det er avstanden til fødestuene som er avgjørende for de fødende, og denne kan derfor ikke forlenges. Ved gjennomføring av dagens planer til det nye sykehuset i Drammen vil barsel- og fødeavdelingen bli svekket her. I planene er det foreslått å legge barselavdelingen og fødeavdelingen i forskjellige etasjer på det nye sykehuset, mens det i dag ligger ved siden av hverandre på Drammen sykehus. Dette har vært viktig for samarbeidet mellom føde- og barselavdelingen, og er særlig viktig i akutt situasjoner der rask behandling er avgjørende for utfallet. Avstanden mellom fødsels- og barselavdelingen kan forsinke nødvendig medisinsk behandling og god overvåking av pasienten. Den planlagte splittelsen er derfor ikke i tråd med et mor-barn-vennlig sykehus som bør være et viktig kvalitetsmål for det nye sykehuset.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget. I Arbeiderpartiets alternative budsjett for 2019 var svangerskapsomsorgen en viktig satsning. I forbindelse med behandlingen av Dokument 8:168 S (2017-2018), Innst. 280 S (2017-2018), bidro stortingsgruppa til flertall for en rekke tiltak for å sikre en trygg fødselsomsorg. Sentralstyret viser til omtale i oppvekstutvalgets innstilling, som omtaler behovet for en trygghetsskapende fødselsomsorg.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

493 Brukerstyrt personlig assistent

Buskerud Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet mener:

- BPA må flyttes ut av Pasient- og brukerloven, og inn i eget lovverk.
- Personer som har hatt rett på BPA før de fyller 67, skal ikke miste sin rettighet til BPA om ikke tilbudet erstattes av et mer omfattende helse- og omsorgstilbud.
- BPA-ordningen må fullfinansieres fra statlig hold og midlene øremerkes, slik at kommunene har råd til å tilby et fullverdig tilbud.

Begrunnelse:

Ordningen med brukerstyrt personlig assistent (BPA) for personer med nedsatt funksjonsevne var ment som et likestillingsverktøy, slik at også de kunne delta i samfunnet i større grad. Rettighetsfestingen i 2015 skulle være et viktig bidrag til likeverd, likestilling og deltakelse i samfunnet. Perspektivet var at

BPA er avgjørende for muligheten til yrkesdeltakelse, utdanning og et aktivt og selvstendig liv. Mange innenfor målgruppen til ordningen i dag opplever systemet som tungvint, og kommuner som lite villige til å innvilge tjenesten, da det ofte er omsorgsbehovet som vektlegges. Siden lovfestingen i 2015 har man ikke sett en betydelig lavere økning i antallet innvilgelser av BPA enn det behovet skulle tilsi, og flere opplever ifølge ULOBA at de får timetallet redusert. Tidligere lå BPA i sosialtjenesteloven. Denne loven åpnet for å se ut over de primære behovene et menneske har for å overleve, og tok høyde for at også funksjonshemmede er sosiale vesener med sosiale behov. I sosialtjenesteloven var BPA nettopp en sosial tjeneste, noe som særlig går frem av rundskrivene til loven. Flyttet over i helse- og omsorgslovgivningen har BPA i stedet blitt en helse- og omsorgstjeneste. Fokus er flyttet fra sosial deltakelse og aktivitet til helse, omsorg og overlevelse. BPA er hjemlet i Pasient- og brukerrettighetsloven, og der er de oppgavene man kan få innvilget som personlig assistanse, eksplisitt omtalt som helse- og omsorgstjenester. Arbeiderpartiet mener det er viktig at ordningen med brukerstyrt personlig assistent sees på som et likestillingstiltak, fremfor et helse- og omsorgstiltak, og at lovgivningen derfor bør løftes ut av lovgivningen om Pasient- og brukerrettighetsloven, slik at det ikke lenger omtales som helse- og omsorgstjenester.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslagene knyttet til brukerstyrt personlig assistanse (BPA), og er kjent med at det er ulik praksis for hvordan dette fungerer i de ulike kommunene. Kommunene må settes i stand til å kunne gjennomføre BPA-ordningen etter intensjonene. Arbeiderpartiet har betydelig større overføringer til kommunene i sitt alternative budsjett sammenlignet med statsbudsjettet for 2019. Det kan være grunn til å se nærmere på om ordningen behøver en gjennomgang for å se om den kan bli mer forutsigbar. Stortingssgruppen har i merknader til statsbudsjettet 2019 etterspurt dette fra regjeringen. Hvis man forstår statlig fullfinansiering av BPA som at staten overtar merkostnadene ved BPA-organisering, så er dette anslått av Kommunal- og moderniseringsdepartementet til å koste ca. en halv milliard i 2019. Dette er imidlertid bare den merkostnaden kommunene fikk overført i 2016, da BPA ble rettighetsfestet. Det er ikke mulig å anslå kostnaden for å overdra hele BPA-ordningen til staten. Kommunal- og moderniseringsdepartementet anslår på usikkert grunnlag at en økning av aldersgrensen i toppfinansieringsordningen for særlig ressurskrevende brukere fra 67 til 70 år vil koste flere hundre mill. kroner. Sentralstyret mener at kommunene må fortsette å ha hovedansvaret for BPA-ordningen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

502 Tilgang på sanitetsprodukter på skolen

Buskerud Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet mener at:

- Grunnskoler og videregående skoler skal ha bind og tamponger tilgjengelig for alle elevene i skoletiden
- Helsedirektoratets anbefaling om bemanningsnorm for helsesøstre skal følges

Begrunnelse:

På de offentlige skolene i Norge i dag er det få muligheter for å få tak i bind, tamponger og andre sanitetsprodukter. Spesielt i grunnskolen hvor det er regler om å holde seg på skolens eiendom i skoletiden kan dette gjøre anskaffelse vanskelig. Det skal derfor alltid tilbys bind og tamponger ved alle grunnskoler og videregående skoler, ettersom dette er nødvendige sanitetsprodukter. Det bør primært være helsesøsters oppgave å distribuere dette. Allikevel ser vi at det i dag er manglende

helsesøsterdekning ved mange skoler, og for Arbeiderpartiet er det derfor viktig å sørge for at det er tilfredsstillende tilgang på helsesøstertjenesten ved alle skoler. Derfor vil Arbeiderpartiet jobbe at Helsedirektoratets anbefalinger om bemanningsnorm for helsesøstre følges, noe som innebærer en helsesøster i fulltidsstilling per 800 elever, per 550 elever og per 300 elever i henholdsvis videregående skoler, ungdomsskoler og barneskoler. Frem til normen er oppfylt bes skolene selv finne ønsket løsning for distribusjon av nødvendig sanitetsprodukter.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret bemerker at Arbeiderpartiet har programfestet at det skal innføres bemanningsnorm for skolehelsetjenesten. Gjennom denne tjenesten kan ungdom også få tilgang på bind og tamponger.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

517 Kommunehelsetjenesten

Frosta Arbeiderparti

Forslag:

Sykepleiermangel i kommunehelsetjenesten. På landsbasis mangler vi ca. 5900 sykepleiere og ifølge statistikk vil mangelen øke betraktelig i årene som kommer. For nordre Trøndelag er tallene høyere enn landsgjennomsnittet. 1 av 5 sykepleiere velger å forlate yrket i løpet av de 10 første årene. Dette er veldig bekymringsfullt med tanke på en økende demografisk alder. Samhandlingsreformen som trådte i kraft i 2012, har økt belastningen på sykehjem og hjemmesykepleie dramatisk. Det er et stort behov for flere hender, men også et økende krav til kompetanse. Sykepleierne forsvinner til sykehusene der det er et større og tryggere fagmiljø og i tillegg betales sykepleierne betraktelig bedre ved sykehus etter årets lønnsoppgjør. Dette er ødeleggende for rekrutteringen i kommunehelsetjenesten.

For å bedre rekrutteringen er det viktig at det blir lagt til rette for utdanning på deltid. Dette vil gjøre det enklere for helsefagarbeidere og pleieassistenter å starte et utdanningsløp for å bli sykepleiere. Bemanningssituasjonen i kommunehelsetjenesten må tas på alvor. På bakgrunn av dette ber vi om at dette blir med inn i Arbeiderpartiets partiprogram.

- AP vil arbeide for lik lønn for sykepleiere i KS og Spekter
- AP vil arbeide for flere desentraliserte deltids utdanninger innen sykepleie, for å legge til rette for en kombinasjon av studier og jobb.
- AP vil arbeide mer aktivt for å få flere hender i kommunehelsetjenesten.
- Ap vil arbeide for å rekruttere og beholde god kompetanse i kommunehelsetjenesten.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget og mener det i stor grad ivaretas i Distriktsutvalgets

innstilling.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

518 Rett til nødvendig helsehjelp i kommunen der du bor eller der du for tiden oppholder deg.

Frosta Arbeiderparti

Forslag:

Belastningen på kommunehelsetjenesten i våre turistkommuner/kommuner med stor andel fritidseiendommer kan bli stor i ferie og høytider. Denne ekstra belastningen kommer i periodene hvor hjemmetjenesten i kommunene er på det mest sårbare. Det sier seg selv at dette er vanskelig å håndtere for pleiere som har for stort arbeidspress fra før av. På grunn av varierende og ofte dårlig kommuneøkonomi er det ikke mulighet til å ansette flere i disse aktuelle periodene. Derfor ønsker vi at Arbeiderpartiet tar inn i sitt partiprogram, følgende:

- AP arbeider for å finne en økonomisk fordelingsnøkkel mellom vertskommune og bosteds kommune. Dette for å sikre at alle får forsvarlig helsehjelp i kommunen de oppholder seg.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret er usikker på omfanget av denne belastningen, og mener dette bør utredes. Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester slår fast at kommunen skal sørge for at personer som oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

528 Helse

Hordaland Arbeiderparti

Forslag:

Hordaland Ap vil at Arbeiderpartiet skal ha helse som et prioritert politikkområde i de kommende valg. Arbeiderpartiet skal ha høgt fokus på et trygt og godt svangerskaps- og barseltilbud. Innsatsen med informasjon om viktigheten av barnevaksinasjonsarbeidet må styrkes, samt informere om mulige konsekvenser for manglende vaksinasjon. Staten skal øke og øremerke midler til psykisk helsearbeid og legge til rette for lavterskeltilbud med samtale og oppfølging. Kvinners rett til hele livet må prioriteres.

Begrunnelse:

En god helse for livet starter ved god svangerskaps- og barselomsorg med god og tett oppfølging av mor og barn på føde og barselavdeling og ved videre oppfølging i helsestasjon ved helsesøster og jordmor.

Viktigheten av vaksiner gjennom vaksineprogrammet for barn må løftes ved god informasjon, det er alvorlig at mange velger vekk livsviktig vaksine som beskytter samfunn i tillegg til enkeltindivid. Den offentlige andelen av helsetjenesten må økes ut fra en målsetting om å ivareta hele befolkningens sine behov for helsetjenester.

Et bredt folkehelseperspektiv som sikrer et godt og likeverdig tilbud til alle grupper av befolkningen er en forutsetning og Arbeiderpartiet må arbeide for å motvirke at kommersielle krefter med tilbud om helsetjenester blir stimulert. Behandlingstilbudet innen psykisk helse trenger styrking.

Folkehelseinstituttet anslår at omtrent 70.000 barn og unge trenger behandling, og omtaler dette som et av de store helseproblemene i landet. Styrkingen må være til økt behandling, men også til lavterskeltilbud i form av samtale og oppfølging der en raskt kan komme i dialog med behandler.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget. I Arbeiderpartiets alternative budsjett for 2019 var svangerskapsomsorgen en viktig satsning. I forbindelse med behandlingen av Dokument 8:168 S (2017-2018), Innst. 280 S (2017-2018), bidro stortingsgruppa til flertall for en rekke tiltak for å sikre en trygg fødselsomsorg. Oppslutningen til barnevaksinasjonsprogrammet er høy, men i land rundt oss og enkelte steder i Norge har gjort det nødvendig å være føre-var. I tråd med vedtak fra forrige landsmøte har stortingsgruppa fremmet Dokument 8:242 S (2017-2018) om å utrede og utarbeide forslag til lovhjemmel slik at kommuner som ønsker det, kan forsøke en ordning med obligatorisk innkalling til MMR-vaksinering. Saken behandles i februar. Partiprogrammet inneholder i dag henvisninger til lavterskel psykisk hjelpetilbud i kommunene, integrering av psykisk helse i folkehelsearbeidet og satsning på tidlig innsats og forebygging. Det er også programfestet at helsesykepleier skal kunne henvise til BUP og at det bør innføres en bemanningsnorm for skolehelsetjenesten. Sentralstyret viser også til oppvekstutvalgets innstilling, der lavterskeltilbud er omtalt, i tillegg til behovet for en trygghetskapende fødselsomsorg.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

556 Bedre tilgang på lavterskeltilbud for god psykisk helse for ungdom *Finnmark Arbeiderparti*

Forslag:

Bedre tilgang på lavterskeltilbud for god psykisk helse for ungdom

Begrunnelse:

Ungdom, både de som er på skole, under utdanning eller arbeider, opplever et større press enn tidligere, og flere ungdommer sliter psykisk. Opplevde krav til resultater på skole og jobb, kropps- og utseendefokus og tilgjengelighet 24/7 er noen av årsakene. Arbeiderpartiet vil utvikle flere gode lavterskeltilbud som er lett tilgjengelig for unge som sliter.

Forskjellige tiltak kan være:

- Bygge ut lavterskel psykisk helsetilbud i kommunene.
- Integrere psykisk helse bedre i det øvrige folkehelsearbeidet.
- Øke kompetanse på psykisk helse hos fastleger.
- Satse mer på tidlig hjelp innsats og forebygging, øremerkede midler og styrke psykologtjenesten i kommunene.

- Bygge ut robuste førstelinje- og lavterskeltilbud for å komme tidlig inn med hjelp mot angst og depresjon, uten henvisning fra fastlege.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Partiprogrammet inneholder i dag henvisninger til lavterskel psykisk hjelpetilbud i kommunene, integrering av psykisk helse i folkehelsearbeidet og satsning på tidlig innsats og forebygging. Det er også programfestet at helsesykepleier skal kunne henviser til BUP og at det bør innføres en bemanningsnorm for skolehelsetjenesten. Sentralstyret viser til at partiprogrammet og oppvekstutvalgets innstilling er dekkende for forslaget intensjon og innhold.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

561 Flere lavterskeltilbud på sosiale medier innen helse og sosialtjenester
*Agder Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet bør gå i front for et nasjonalt prosjekt hvor man etablerer tjenester på ulike sosiale plattformer slik man gjorde ved etableringen av alarmtelefonen. Man må utvikle gode retningslinjer for et slikt arbeid, men målet er at tjenester som jobber opp mot barn og unge som politi, psykisk helse og rus, samt barnevern må være tilstedeværende på sosiale medier og tilby direkte kontakt gjennom disse. Staten må ha hånden på rattet ved utviklingen av disse tjenestene som nasjonale ordninger i en modell lignende alarmtelefonen for barn og unge hvor henvendelser blir tatt videre til rette lokale instanser som kan hjelpe.

Begrunnelse:

Utviklingen rundt sosiale medier har eksplodert og de fleste ungdommer er tilstede på en eller flere plattformer. Det er viktig at helse og sosialtjenester er tilgjengelig der ungdommen befinner seg. «Helsesista» er en av de som har tatt i bruk sosiale medier for å nå ungdommer om vanskelige tema. Hun har i overkant av 30 000 følgere som deler sine tanker om utfordringer i hverdagen og «Helsesista» deler informasjon om hjelpeinstanser og gir god kunnskap om ulike vanskelige tema.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslagene er vedtatt på Representantskapsmøte 01.12.18

Sentralstyrets merknad:

Partiprogrammet inneholder i dag et mål om å «åpne for «e-helsesøster», slik at ungdom kan kontakte sin skolehelsetjeneste gjennom digitale plattformer.» Sentralstyret er positive til intensjonen i forslaget, og mener forslaget er ivaretatt i partiprogrammet, samt oppvekstutvalgets innstilling der en digital ungdomshelsesatsning er foreslått.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Forslag:

Arbeiderpartiet vil likestille tannhelsetjenesten med andre helsetjenester, og likestille akutte tannhelseproblemer med andre akutte helseproblemer.

Begrunnelse:

Tenner er en del av kroppen, men behandles ikke slik. Dette har Arbeiderpartiet vedtatt på flere landsmøter, men det er behov for å gjenta dette vedtaket til det blir realisert.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslagene er vedtatt på Representantskapsmøte 01.12.18

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Tannhelse har vært et viktig tema for Arbeiderpartiets landsmøter i mange år. Det ble gjort mye for å bedre stønadsordninger innen tannhelse under Stoltenberg II- regjeringen. Den rødgrønne regjeringen hadde i sin politiske plattform Soria Moria II 2009-2013, følgende formulering om tannhelsefeltet: "Regjeringen vil sikre tilgjengeligheten til tannhelsetjenester og følge opp stortingsmeldingen om framtidens tannhelsetjenester, St. meld. nr. 35 (2006-2007). Vi har som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling. Vi vil innføre gratis tannhelsekontroll for eldre over 75 år."

Gratis tannhelsekontroll for eldre ble innført av oss, men fjernet av Høyre-Frp-regjeringen i Statsbudsjettet 2014. En gjeninnføring av ordningen vil antas å koste 105 mill. kroner årlig., jf. svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (189 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon). Utgiftene til tannbehandling gjennom folketrygden har økt fra 647 mill. kroner i 2005 til 2,35 mrd. kroner i 2017. Denne økningen skyldes hovedsakelig at flere grupper av tilstander kommer inn under stønadsordningene. I tillegg til ulike sykdommer i tenner og munnhule, omfatter også dagens regelverk at personer med sterkt nedsatt evne til egenomsorg eller varig nedsatt funksjonsevne vil få refundert utgifter til undersøkelse og behandling. Arbeiderpartiet har tidligere hatt programfestet at man skal innføre et egenbetalingstak for nødvendig tannbehandling og 75 % dekning av overskytende utgifter.

En egenandelsordning for tannhelse, med full refusjon over egenandelstaket, vil innebære en stor utgift. I sitt svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (174 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon), har Helse- og omsorgsdepartementet gjort beregninger som viser at et egenandelsgrense på 2500 kroner vil kunne gi mellom 5,7 og 7,2 mrd. kroner i merutgifter. En egenandelsgrense på 7500 vil kunne gi mellom 3,3 og 4,8 mrd. i merutgifter. Det er grunn til å tro at dette vil bli høyere fordi erfaringer tilsier at man får økt forbruk av tjenester når utgiftene blir dekket.

Sentralstyret viser til Representantforslag 209 S (2017–2018) fra Arbeiderpartiet, som ble behandlet i Stortinget 15.11.2018. Der fikk Arbeiderpartiet flertall for følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om styrking av norsk tannhelse, med mål om å utjevne sosial ulikhet i tannhelse gjennom å hjelpe dem som trenger det mest. Stortinget ber om at saken inneholder: a. forslag til hvordan man kan styrke det forebyggende arbeidet for god folketannhelse b. en gjennomgang av refusjonsordningene på tannhelsefeltet c. forslag som i større grad vil hjelpe dem som i dag ikke har økonomisk mulighet for å få gjennomført nødvendig tannhelsebehandling d. forslag til forbedring og forenkling av ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

580 To legar
*AUF i Sogn og Fjordane***Forslag:**

Arbeiderpartiet meiner at alle studentar både i den vidaregåande skulen og på høgskule/universitet skal ha tilgang på to legar, ein primær fastlege på heimstaden og ein sekundær lege på studiestaden. For å kunne gjennomføre dette på best mogleg måte må staten setje i gong ei utgreiing av tiltaket.

Begrunnelse:

Studentar som studerer i ein anna kommune har det ofte vanskeleg for å sleppe til på legekontora på studiestaden. Dette er fordi fastlegen er i ein anna kommune eller fylke, og dette gjer prosessen ved å få rask behandling og/eller legeattest vanskeleg. Dette kan kome i vegen for utdanninga til eleven. Tiltaket er til for å gjere det lettast mogleg for studentar å fullføre studieløpet med helse i god behald.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret er positiv til intensjonen i forslaget. Studentenes helse- og trivselsundersøkelse (SHoT) viste i 2018 at andelen studenter med psykiske helseplager har fra 20 til 25 prosent over fire år.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

593 Norsk farmasøytisk industri
*Akershus Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet skal ta initiativ til å styrke norsk farmasøytisk industri både av hensyn til landets egenforsyning av viktige medisiner, i solidaritet med den tredje verden og høste av egen utdanningspolitikk og finansielle muligheter.

Begrunnelse:

På mange områder presses velferdsstaten av den internasjonale farmasøytiske industri i form av svært dyre medisiner, hemmelige prisforhandlinger, sårbar produksjon, svekket forsyningsgrad og manglende vilje til å sette produksjon av f.eks. nyere former antibiotika som kunne beskytte oss mot resistente mikrober, for å nevne noen områder. Det er få andre næringsområder som tar ut så stor fortjeneste, har så stor innflytelse og verdensmakt som den internasjonale farmasøytiske industri.

Norge har hjernetrusten, kapitalen og en stolt farmasøytisk industritradisjon som Arbeiderpartiet bør føre videre gjennom å starte et statlig farmasøytisk selskap blant annet med sikte på øke landets selvforsyningsgrad med medisiner, sikre levering av vanlige medisiner til rimelige priser og bidra til

utvikling av nye antibiotika.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har laget en risikoanalyse av legemiddelforsyningen som påpeker at legemiddelmangel er et økende globalt problem som i høy grad berører Norge. I denne analysen peker DSB på at Norge, uten egenproduksjon av legemidler og med begrenset lagerhold, er ekstra sårbar for svikt i den globale legemiddelforsyningen. Arbeiderpartiet har i forbindelse med statsbudsjettet 2019 skrevet en merknad om at regjeringen må gi arbeidet med å styrke beredskapen med hensyn til legemiddelforsyningen høyeste prioritet. Norsk farmasøytisk industri har et særlig konkurransefortrinn i våre offentlige helseregistre, som dessverre ikke benyttes godt nok. I 2015 fikk vi flertall bak et forslag om å «utrede modeller og en infrastruktur for et trygt og etisk forsvarlig samarbeid mellom norske offentlige biobanker, helseregistre og industrielle aktører,» jf. Dokument 8:24 S (2015-2016), Innst. 250 S (2015-2016). Det er planlagt en helseindustrimelding fra regjeringen våren 2019.

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget om å styrke norsk farmasøytisk industri, uten at det nødvendigvis krever opprettelse av et statlig farmasøytisk selskap.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

603 Avskaffe abortnemndene *AUF i Troms*

Forslag:

Arbeiderpartiet i Troms vil:

- Avskaffe abortnemndene og utvide retten til selvbestemt abort til uke 18

Begrunnelse:

For mange kvinner er abort et krevende valg, med mange etiske problemstillinger knyttet til seg. Arbeiderpartiet i Troms mener at kvinners rett til selvbestemt abort er en viktig rettighet som må styrkes. Dagens abortlov slår fast at den gravide er suveren i sin avgjørelse fram til uke 12. Hvis ønsket om abort inntreffer etter uke 12 må den gravide søke til en abortnemnd. For vedtak om innvilgelse fordres enstemmighet. I 2016 behandlet nemndene 654 søknader om abort etter 12. uke, hvorav 569 av disse ble innvilget. Av sakene som gikk videre til den sentrale klagenemnda ble 19 innvilget og 12 avslått. Abortnemndenes overveldende positive vedtak viser at det er etisk og medisinsk forsvarlig å utføre abort til og med uke 18. I Sverige har kvinner rett til selvbestemt abort fram til uke 18. Når vi over en femårsperiode har opplevd at om lag 70 norske kvinner har reist til Sverige og England for å gjennomføre aborter som burde vært gjennomført på deres lokale sykehus, er det grunn til bekymring. Ved en avvikling av abortnemndene ser vi fortsatt behov for rådgivning, veiledning og bistand til kvinner og familier som velger å utføre abort, og mener at tilbud om råd og veiledning alltid bør være tilstede for kvinner som velger å ta abort. Det siste kvinner i en sårbar situasjon trenger er mer skam og skyld. Arbeiderpartiet vil derfor avskaffe ordningen med nemndene og sikre selvbestemmelse frem til uke 18.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet står det at "Dagens abortlov på en god måte balanserer hensynet til kvinnen på den ene side og vernet om fosteret på den andre side." Det er videre fremhevet at Arbeiderpartiet vil "beholde dagens grense for selvbestemt abort på 12 uker."

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

619**Tannhelsereform***Troms Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet har i regjering bevilget offentlig støtte til nødvendig tannbehandling for stadig flere grupper. Likevel gjenstår mye for at tannhelsen skal bli likestilt med den øvrige helsetjenesten. Arbeiderpartiet bør nå programfeste en bred satsing for støtte til nødvendig tannbehandling for alle, med konkrete forslag til satsing. Forslaget kan f.eks. utformes med sikte på at alle voksne får støtte til tannbehandling inntil et visst beløp, med en mindre egenandel i bunn. For pasienter med store tannhelseutfordringer bør gjelde en ordning med frikort etter en gitt beløpsgrense. Saken bør utredes med tanke på endelig utforming og bakes inn i budsjettene over en periode.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Tannhelse har vært et viktig tema for Arbeiderpartiets landsmøter i mange år. Det ble gjort mye for å bedre stønadsordninger innen tannhelse under Stoltenberg II- regjeringen. Den rødgrønne regjeringen hadde i sin politiske plattform Soria Moria II 2009-2013, følgende formulering om tannhelsefeltet: "Regjeringen vil sikre tilgjengeligheten til tannhelsetjenester og følge opp stortingsmeldingen om framtidens tannhelsetjenester, St. meld. nr. 35 (2006-2007). Vi har som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling. Vi vil innføre gratis tannhelsekontroll for eldre over 75 år."

Gratis tannhelsekontroll for eldre ble innført av oss, men fjernet av Høyre-Frp-regjeringen i Statsbudsjettet 2014. En gjeninnføring av ordningen vil antas å koste 105 mill. kroner årlig., jf. svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (189 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon). Utgiftene til tannbehandling gjennom folketrygden har økt fra 647 mill. kroner i 2005 til 2,35 mrd. kroner i 2017. Denne økningen skyldes hovedsakelig at flere grupper av tilstander kommer inn under stønadsordningene. I tillegg til ulike sykdommer i tenner og munnhule, omfatter også dagens regelverk at personer med sterkt nedsatt evne til egenomsorg eller varig nedsatt funksjonsevne vil få refundert utgifter til undersøkelse og behandling. Arbeiderpartiet har tidligere hatt programfestet at man skal innføre et egenbetalingstak for nødvendig tannbehandling og 75 % dekning av overskytende utgifter.

En egenandelsordning for tannhelse, med full refusjon over egenandelstaket, vil innebære en stor utgift. I sitt svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (174 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon), har Helse- og omsorgsdepartementet gjort beregninger som viser at et en egenandelsgrense på 2500 kroner vil kunne gi mellom 5,7 og 7,2 mrd. kroner i merutgifter. En egenandelsgrense på 7500 vil kunne gi mellom 3,3 og 4,8 mrd. i merutgifter. Det er grunn til å tro at dette vil bli høyere fordi erfaringer tilsier at man får økt forbruk av tjenester når utgiftene blir dekket.

Sentralstyret viser til Representantforslag 209 S (2017–2018) fra Arbeiderpartiet, som ble behandlet i Stortinget 15.11.2018. Der fikk Arbeiderpartiet flertall for følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om styrking av norsk tannhelse, med mål om å utjevne sosial ulikhet i tannhelse gjennom å hjelpe dem som trenger det mest. Stortinget ber om at saken inneholder: a. forslag til hvordan man kan styrke det forebyggende arbeidet for god folketannhelse b. en gjennomgang av refusjonsordningene på tannhelsefeltet c. forslag som i større grad vil hjelpe dem som i dag ikke har økonomisk mulighet for å få gjennomført nødvendig tannhelsebehandling d. forslag til forbedring og forenkling av ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

639 Helhetlig gjennomgang av akuttberedskapen
Harstad Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet støtter en helhetlig gjennomgang av de prehospitale tjenestene. Det skal stilles konkrete krav til tjenestenes innhold, slik at man sikres et likeverdig akutttilbud over hele landet.

Begrunnelse:

Over hele landet ser vi at det kuttes i akuttberedskapen som følge av at sykehusene over tid har vært underfinansierte. I distriktene ser man følgende av dette i form av svekket beredskap og økt utrygghet for innbyggerne. I et vidstrakt og spredt bebygd land som Norge er akuttberedskap særlig viktig, ikke minst hvis vi mener noe med at folk skal kunne bo der de vil og få likeverdige tjenester. Det koster, men denne kostnaden er viktig for at folk skal kunne bosette seg og leve trygge liv over hele landet. Akuttberedskap og distriktspolitikk henger nært sammen. Vi trenger en helhetlig gjennomgang av de prehospitale tjenestene. Vi må sette minimumskrav til tjenestenes innhold basert på nå- og framtidens behov og kunnskap. Vi må pålegge helseforetakene å følge opp kravene. Ja til trygghet for likeverdige akuttberedskap over hele landet.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget og viser til at stortingsgruppen høsten 2018 bidro til flertall bak vedtak 21, i behandlingen av Dokument 8:225 S (2017-2018), Innst. 32 S (2018-2019): «Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om de prehospitale tjenestene og hele den akuttmedisinske kjeden basert på NOU 2015:17 Først og fremst.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

8. Innvandring og integrering	313
107 LHBTI-flyktninger	313
<i>Homonettverket</i>	313
118 Hijab i grunnskolen	314
<i>Bekkelaget Arbeiderpartilag</i>	314
145 Økt satsning på integrering	315
<i>Sagene og Torshov Arbeidersamfunn</i>	315
195 Nei til et nasjonalt forbud mot heldekkende plagg.....	316
<i>Lillehammer Arbeiderparti</i>	316
219 Integrering og psykisk helse	317
<i>Gjøvik Arbeiderparti</i>	317
259 Innvandringspolitikk	317
<i>Lyngdal Arbeiderparti</i>	317
321 Asylpolitikk	318
<i>Sauda Arbeiderparti</i>	318
322 Barn og unge fra innvandrerfamilier blir sendt til hjemlandet for å gå på koranskoler	319
<i>Sauda Arbeiderparti</i>	319
366 En human og rettferdig asylpolitikk og en integreringspolitikk for fremtiden ...	319
<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	319
413 En mer human og solidarisk migrasjonspolitik.....	321
<i>Øvre Eiker Arbeiderparti</i>	321
466 En human og rettferdig flyktningepolitikk og en god og inkluderende integreringspolitikk	322
<i>AUF i Trøndelag</i>	322
482 Solidarisk, raus og rettferdig innvandrings - og integreringspolitikk.....	327
<i>Rogaland Arbeiderparti</i>	327
483 Ta mot flere kvoteflyktninger.....	328
<i>Rogaland Arbeiderparti</i>	328
509 En rettferdig migrasjonspolitik.....	328
<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	328
540 En human innvandrings- og integreringspolitikk	330
<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	330
599 Mindreårige asylsøkere og barnefamilier	331
<i>Gratangen Arbeiderparti</i>	331
600 Bosetting av flyktninger i kommunene.....	332
<i>Ibestad Arbeiderparti</i>	332

602	En human og rettferdig flyktningpolitikk.....	333
	<i>AUF i Troms</i>	<i>333</i>

8. Innvandring og integrering

107 LHBТИ-flyktninger *Homonettverket*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- LHBТИ-personer som søker asyl skal om de ønsker det tilbys tilrettelagt mottak der de kan leve fritt for skam, trakassering og overgrep.
- Asylprosessen må legges til rette slik at asylsøkere får nødvendig ro og opplever at de trygt kan gjøre rede for hele asylgrunnlaget, også elementer som i deres hjemland er knyttet til frykt, skam og tabuer, som normbrytende kjønnsidentitet og seksuell orientering.
- Reglene for familiegjeningning må praktiseres slik at diskriminerende lovgivning i flyktingens hjemland ikke blir hinder for familiegjeningning når en er gitt beskyttelse i Norge.

Begrunnelse:

LHBТИ-personer som søker internasjonal beskyttelse kan være mer utsatte enn andre asylsøkere. De vil ofte også i egen etnisk, religiøs eller annen gruppe, som forventes å gi beskyttelse, utsettes for trakassering, forfølgelse eller andre alvorlige reaksjoner. På hjemstedet og blant de grupper de tilhører, lever blant eller reiser med vil de påføres skam for den de er og risikere trakassering og forfølgelse. De vil derfor ofte i hjemlandet og under flukten til Europa ha et sterkt behov for å skjule hvem de er.

På asylmottak bor man tett, enslige må ofte dele rom, og det er felles bad og toalett. I en slik situasjon er det vanskelig å holde på hemmeligheter, og vanskelig å beskytte seg mot overgrep. Det er selvfølgelig et krav til alle at man skal leve i fred med sine naboer, uten å utsette noen for negative reaksjoner på grunn av deres gruppetilhørighet. Det tar likevel tid før nyankomne asylsøkere kan tilegne seg de verdier og leveregler som forventes av dem i Norge, når dette skiller seg fra det de kjenner fra sitt hjemsted. Det er derfor først og fremst den første tiden, perioden på mottak, at risikoen for slike reaksjoner fra andre asylsøkere og flyktninger er størst.

Europeiske lands grensekontroller fører til at det nå kommer få asylsøkere til Norge. Det blir færre asylmottak, og regjeringen planlegger å sentralisere alt til ett stort mottak på Råde der saker skal hastebehandles. Der blir det enn vanskeligere å leve diskret og privat som LHBТИ-person.

LHBТИ-personer flykter av og til på grunn av forfølgelse på grunn av sin kjønnsidentitet eller seksuelle orientering. Andre ganger må de flykte av andre grunner eller sammensatte grunner. Selv om LHBТИ-personer vet at de er kommet til sitt tilfluktsland er skammen og strategiene for å skjule sin identitet internalisert. Det blir da vanskelig å øyeblikkelig stole på politi, mottaksansatte, saksbehandlere, tolker og andre. Etter mange år med hemmelighold er det vanskelig å snu tvert om og plutselig avsløre farlige og skamfulle hemmeligheter. Når sakene skal behandles på et stort senter, uten privatliv i løpet av få uker, er det stor risiko for at de ikke når det punktet der de kan fortelle hele sin historie og gjøre rede for alle aspektene ved sitt beskyttelsesbehov. LHBТИ-personer og andre grupper som påføres skam og hemmelighold for sin identitet og erfaringer må gis tilstrekkelig tid til å føle seg trygge slik at asylintervjuet kan gi et komplett bilde av asylgrunnlaget.

Anerkjente LHBТИ-flyktninger som gis oppholdstillatelse kan ha familiemedlemmer i hjemlandet. I enkelte land det kommer flyktninger fra kan man gjennomføre diskret samboerskap. Ingen av de store opprinnelseslandene lar to personer av samme kjønn gifte seg. Det er et vilkår for å få familiegjeningning uten fire års arbeid eller studie i Norge at familien er etablert ved ekteskap eller felles barn før flyktingen forlot hjemlandet. LHBТИ-flyktninger vil stort sett aldri kunne tilfredsstille dette kravet, ettersom hjemlandets ekteskapslov ikke omfatter likekjønnede par. Dette er diskriminering på grunn av

seksuell orientering.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

På årsmøtet i 2016 ble det vedtatt at Oslo Ap mener man må legge til rette for tilpassede mottaksplasser for LHBT-asylsøkere som ønsker det, og støtter derfor denne delen av forslaget. Oslo Ap støtter intensjonen i resten av forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Det er viktig at alle som oppholder seg på asylmottak opplever å møtes med respekt og verdighet. Det skal til enhver tid legges til rette for at de som sitter på mottak får den hjelp og assistanse som de har krav på og at diskriminering unngås og tas tak i.

Asylsøkere skal sikres nødvendig trygghet og ro til å berede for hele asylgrunnlaget i asylintervjuet.

Likestillings- og diskrimineringsombudet kom i 2017 med en uttalelse om at regelverket for familiegjenforening innebærer ikke diskriminering på grunn av seksuell orientering fordi regelverket gir samme adgang til heterofile par og homofile par til å søke familieetablering med de krav som følger.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

118

Hijab i grunnskolen

Bekkelaget Arbeiderpartilag

Forslag:

Bekkelaget arbeiderpartilag vil at Arbeiderpartiet

Tar initiativ til å iverksette nasjonale føringer mot bruk av hijab i grunnskolen

Tar initiativ til kvalitativ forskning om bruk og utbredelse av hijab i grunnskolen med fokus på likestilling, integrering og utenforskap. Det er viktig å kartlegge hvilken rolle bruk av hijab på skolejenter har i det norske samfunn i dag.

Begrunnelse:

Sosial kontroll av både gutter og jenter er et tema som stadig settes på dagsorden. Hijab på jenter kan være ett av flere virkemidler for å utøve sosial kontroll. Det finnes ikke krav til tildekking med hijab i Islam. Tildekkingen er påtvunget kvinner for at kvinnene skal kle og oppføre seg uten å tiltrekke seg seksuell oppmerksomhet. I et likestillingsperspektiv mener vi det er uheldig at jenter i grunnskolen påtvinges hijab i skoletiden. Selv om grensen mellom frivillighet og tvang kan være flytende og en del jenter velger å bære hijab helt frivillig mener vi det bør unngås i grunnskolen. Klesplagg med sterk symbolvirkning kan virke ekskluderende for den enkelte og skolen er en arena hvor barn og unge bør få lov til å utvikle seg på selvstendig grunnlag og konsentrere seg om skolearbeid og venner.

Vi mener det er behov for nasjonale føringer mot bruk av hijab i grunnskolen

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap viser til migrasjonsutvalgets innstilling.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet mener at sosial kontroll er noe som må bekjempes på alle samfunnsarenaer. Vi støttet i 2018 regjeringens forslag om forbud mot ansiktsplagg som dekker deler eller hele ansiktet i barnehager og grunnskoler og foreslo enda tydeligere regelverk som skulle sikre forbud mot heldekkende ansiktsplagg i i barnehager og grunnskoler. Arbeiderpartiet mener det er en utfordring at jenter ned i barnehagen utsettes for sosial kontroll. For Arbeiderpartiet er det prinsipielt vanskelig å gripe inn i hvordan mennesker velger å kle seg.

Sentralstyret viser til migrasjonsutvalgets innstilling ligger det inne et forslag om å utarbeide felles retningslinjer for hvordan skoler skal håndtere bruk av hijab. Ett av tiltakene er samtaler med foreldre av barn som bruker hijab.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

145

Økt satsning på integrering

Sagene og Torshov Arbeidersamfunn

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- Sette av flere midler til bedre og raskere språkopplæring
- Hente inn personell i skoler, på legevakter, og i barnehager som er dyktige språkutviklere og tolker
- Støtte aktiviteter som hjelper til å bygge sosiale nettverk på tvers av kulturer og bakgrunn.
- Fremme frivillighet som integreringsverktøy. Den gode jobben som er blitt gjort i Vadsø, i regi av den lokale turnforeningen, er ett av mange eksempler på at en dugnad for integrering fungerer. Det hele handler om fellesskap. Her kan alle bidra.
- Flere tilskudd må på plass for å skape smarte løsninger som bidrar til økt sysselsetting, samt tettere oppfølging av innvandrerfamilier. Økt dialog og samarbeid mellom offentlige og private aktører bør være en del av løsningen.

Begrunnelse:

Alle mennesker, uansett bakgrunn, ønsker å bli sett, hørt, akseptert og inkludert. Vellykket integrering skaper mer tillit og et robust samfunn. Derfor bør streng og rettferdig innvandringspolitikk kombineres med økt innsats for integrering. Det handler om å gi mennesker muligheten til å klare seg selv, og til å kunne bidra til noe større. Dette vil på sikt gi store gevinster for både den enkelte og samfunnet som helhet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap støtter intensjonen i forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget.

Sentralstyret viser forøvrig til migrasjonsutvalgets innstilling hvor intensjonen i disse forslagene er ivaretatt.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

195 Nei til et nasjonalt forbud mot heldekkende plagg *Lillehammer Arbeiderparti*

Forslag:

Lillehammer Arbeiderparti ønsker at Arbeiderpartiet skal jobbe for en aktiv likestillings- og integreringspolitikk og derfor gå imot å forby heldekkende plagg, som vil innebære å straffe dobbelt de som blir tvunget til det, og hindre frihet for de som ønsker det. Vi skal derimot rette fokus mot tiltak som faktisk fremmer likestilling og frihet som bedre norskundervisning, tilrettelegge for utdanning og arbeid, samt bidra til at kvinner kan være økonomisk selvstendig og uavhengige.

Begrunnelse:

Lillehammer Arbeiderparti vil jobbe for en aktiv likestillingspolitikk der vi fremmer frihet for den enkelte. Frihet er et grunnleggende element i Arbeiderpartiet, og det innebærer et ansvar for å arbeide for at alle skal få kunne velge sine egne liv, også respekt for upopulære valg. Det er ulike grunner til at kvinner går med heldekkende plagg. Noen kvinner velger dette selv, mens andre blir tvunget til å gå tildekket. For de kvinnene som velger dette selv, mener Lillehammer Arbeiderparti at det grunnleggende sett ikke har noe med likestilling og frihet å gjøre at vi forbyr valget deres ved lov, tvert imot er et forbud et hinder for kvinners mulighet til å ta egne valg.

For de kvinner som blir tvunget til det, skal Arbeiderpartiet fokusere på selve årsaken - kvinneundertrykkelse, og ikke plagget som er symptomet. Vi må bruke den norske likestillingsoppskriften: Gi bedre tilgang til utdanning, norskopplæring og faktisk muliggjøre økonomisk frihet og uavhengighet, gjennom blant annet stryke kvinneorganisasjoner og -senter, og drive holdningsarbeid. Kvinnefrigjøring skjer ikke over natta, det har vi også lært i vår historie. Det er viktig at vi ikke dobler problemet til kvinner som er utsatt for tvang. Sexkjøpsloven er laget slik at den prostituerte ikke straffes, men den som kjøper blir det. Vi bør gjøre det på samme måte. De som tvinger andre til å gå med uønskede plagg skal straffes, ikke offeret.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Det er i dag forbud mot heldekkende ansiktsplagg som i barnehager og skoler. Både i skole og barnehage er det avgjørende å få god kommunikasjon og kontakt mellom voksne og barn. I den kontakten og samhandlingen er det også viktig å se ansiktene til hverandre. Derfor er det riktig å ha et forbud mot heldekkende ansiktsplagg på slike arenaer. I samfunnsdebatten er det ved flere anledninger tatt til orde for et generelt forbud mot heldekkende ansiktsplagg. Oppland Arbeiderparti støtter ikke et slik forbud.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret setter ytrings- og religionsfrihet høyt. Derfor må også terskelen for å lovregulere innbyggernes klesplagg være høy. Vi støtter kampen for likestilling og mot diskriminering. For sentralstyret er det prinsipielt vanskelig å gripe inn i hvordan mennesker velger å kle seg.

Arbeiderpartiet foreslo i stortinget i 2018 å innføre forbud mot bruk av hel- eller delvis dekkende hodeplagg i barnehage, på skole eller på universitetet, for elever og ansatte.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

219 Integrering og psykisk helse *Gjøvik Arbeiderparti*

Forslag:

Gjøvik Arbeiderparti vil at Arbeiderparti løfter frem utfordringer knyttet til psykiske helse blant flyktninger. Det er behov å ha en mer helhetlig politikk når det gjelder behandling av traumer fra et liv i flukt, krig eller frykt for egen familie som befinner seg utenfor Norge. Aktuelle tiltak bør være å tilby flyktninger profesjonell hjelp ved å styrke/forbedre tilbudet i kommuner innenfor dette feltet.

Begrunnelse:

Flere tusen flyktninger bel bosatt i Norge i de siste tre årene i små og store kommuner. Særlig de som var bosatt i små kommuner fikk lite oppfølging når det gjelder traumer og bearbeiding av det de har opplevd under krig og flukt. Det er mangel på grunnleggende kartlegging av psykisk helse hos asylsøkere på nasjonalt nivå. Behandling og forebyggende arbeid blir vanskelige å gjennomføre når mottaksapparatet mangler basiskunnskap om psykisk helse blant flyktninger. Det er viktig at flyktningene tidlig etter ankomst blir sett og hørt og at bekymringer blir fanget opp på et så tidlig tidspunkt som mulig. Flere rapporter viser at ubehandlet traumer kan hindre evnen til å lære språk, til tross for et stort antall undervisningstimer. Personer med traumeerfaringer sliter ofte med vonde minner og indre uro som gjør det vanskelig å følge veiledning, instruksjoner og beskjeder. Effektiv integrering handler om å få mest mulig kunnskap om hva som fremmer og hemmer læring og deltakelse i samfunnet, hvor kunnskap om traumatisering og psykisk helse blant flyktninger er en viktig forutsetning for å lykkes med det.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget. Sentralstyret viser til innstillingen fra migrasjonsutvalget hvor det blant annet er foreslått kartlegging av den fysiske og psykiske helsetilstanden for nyankomne flyktninger til Norge, kjappere igangsetting av behandling og tiltak og styrket kompetanse om minoritets helse blant helsesøstre og annet helsepersonell.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

259 Innvandringspolitikk *Lyngdal Arbeiderparti*

Forslag:

Formuleringene i Arbeiderpartiets innvandringspolitikk endres slik at velgerne ser tydelig forskjell på egen og Frp's politikk.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til migrasjonsutvalgets innstilling, særlig kapitlet "Vårt verdimeslige utgangspunkt" for grunnlaget for vår migrasjonspolitikk.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

321

Asylpolitikk

Sauda Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet må nå følge opp vedtaket fra Stortinget i 2015 og ta imot flere kvoteflyktninger.

Flyktninger må integreres over hele landet.

Politikken må bygge på gode verdier i samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger.

Begrunnelse

Arbeiderpartiets ideologiske og samfunnsbyggende prosjekt gjennom hele partiets historie viser sterk grad av solidaritet og inkludering.

Når det gjelder partiets flyktning- og asylpolitikk de senere år, mener mange den ikke vært preget av partiets verdier i like stor grad som tidligere. Vi tok imot flyktninger fra Sør-Europa midt på 1950 tallet, da vi var et mye fattigere land under oppbygging etter 2. verdenskrig.

Partiet gjorde imidlertid et vedtak i rett retning på landsmøtet i 2015 som gikk på å ta imot flere kvoteflyktninger. Samme år fremmet Arbeiderpartiet landsmøtets vedtak i Stortinget og fikk flertall. Norge og norske kommuner har god kompetanse på og imot flyktninger.

I løpet av 2017 har det kommet ca. 1/3 av antall snittet for årene fra 2005 – 2014. Ikke på grunn av at det er færre mennesker på flykt, men på grunn av manglende solidarisk fordeling mellom EU og EØS.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til innstillingen fra migrasjonsutvalget hvor det ligger inne en forutsetning om at ved lavere ankomster ved grensen skal Norge ta imot flere kvoteflyktninger. Videre ligger det inne nye kriterier for å bosette flyktninger som vil sørge for mer spredt bosetting. Arbeiderpartiet vil samarbeide med FNs høykommissær for flyktninger for å ta imot flere kvoteflyktninger enn vi gjør i dag.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

322 Barn og unge fra innvandrerfamilier blir sendt til hjemlandet for å gå på koranskoler
Sauda Arbeiderparti

Forslag:

Vi er kjent med at flere barn og unge fra innvandrerfamilier sendes til hjemlandet for å gå på Koranskole der flere er utsatt for vold og overgrep. Flere er også tatt ut av den offentlige skolen.

Forslag til vedtak:

Arbeiderpartiet bør ta et initiativ for at dette opphører.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet vil kjempe mot at alle barn og unge blir utsatt for vold og overgrep.

Sentralstyret viser til migrasjonsutvalgets innstilling hvor det ligger inne tiltak for å bekjempe sosial kontroll. Blant annet foreslår migrasjonsutvalget at oppfølgingstjenesten skal få utvidet mandat til å kartlegge og melde fra ved mistanke om tvangsplassering i utlandet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

366 En human og rettferdig asylpolitikk og en integreringspolitikk for fremtiden
Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- At AP sin stortingsgruppe skal fremme forslag om at Norge de neste fem årene skal ta imot 5000 kvoteflyktninger årlig, i samarbeid med Høykommissæren for flyktninger.
- At Norge skal ta sin del av ansvaret ved å ta imot flere flyktninger.
- Evaluere introduksjonsordningen med siktemål om å gjøre denne bedre, slik at en større andel etter endt introduksjonskurs kommer seg i varig inntektsgivende arbeid
- Styrke Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) slik at det er lettere å få godkjent og bekreftet utdanning i utlandet.
- Styrke frivillig sektor som jobber med integreringsfeltet.
- At Bergen kommune skal ha en aktiv rekrutteringspolitikk for å gjenspeile mangfoldet i Bergen.
- At politikken som Ap sitt migrasjonsutvalg utarbeider skal på en bred høring i partiorganisasjonen
- At asylinstituttet må bestå, med et mål om å utvikle en rettferdig, felles europeisk asylforvaltning som særlig ivaretar enslige mindreårige.

Begrunnelse:

Kvoteflyktninger

Det er ca. 65 millioner mennesker på flukt i verden. FNs Høykommissær for flyktninger ber flest mulig land ta imot flere kvoteflyktninger. Antall overføringsflyktninger som er klar for å bli bosatt har de siste årene økt dramatisk. Dette er flyktninger som har meget stort behov for å komme til land som kan gi dem sikkert og varig opphold.

Stortingsflertallet har besluttet at Norge i 2018 skal ta imot 2120 overføringsflyktninger. Arbeiderpartiet i Bergen mener at Norge må følge oppfordringen til FNs Høykommissær for flyktninger, som anmoder Norge å ta imot 5000 kvoteflyktninger i året.

Norsk asylpolitikk

I 2016 og 2017 kom det få flyktninger og asylsøkere til Norge, noe av årsaken til dette er avtalen EU gjorde med Tyrkia om utveksling av asylsøkere. Avtalen går ut på at Hellas kunne sende migranter tilbake til Tyrkia uten å behandle søknaden deres, mot at EU tar imot kvoteflyktninger som har oppholdt seg i Tyrkia. Antallet flyktninger som kommer til Norge påvirkes av flere forhold, som humanitære katastrofer, krig og konflikter. I tillegg vet vi at hvert enkelt land i Europa sin innvandringspolitikk, og retorikk, har stor påvirkning på hvor mange som kommer. Arbeiderpartiet i Bergen mener at Norge må ta et større humanitært ansvar i flyktningkrisen, og ta imot et større antall flyktninger for å avlaste situasjonen i Sør Europa. EU må ha et bedre system for fordeling av flyktninger slik at alle land tar ansvar.

Integreringspolitikk

Norge skal være et åpent og inkluderende samfunn. Vi skal stille krav og vi skal stille opp. For Arbeiderpartiet er det viktig å ha en god integreringspolitikk som sørger for at de som får opphold og skal bli, kommer i gang med livene sine og blir bidragsyttere. Vi ønsker å videreutvikle en god integreringspolitikk, blant annet en styrket og tilpasset norskopplæring. Arbeiderpartiet i Bergen mener også det er viktig å styrke og videreutvikle introduksjonsprogrammet. Bergen skal være en av Norges mest inkluderte byer. Deltakelse er nøkkelen til vellykket integrering derfor er det viktig å blant annet å styrke frivilligheten.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til innstillingen fra migrasjonsutvalget hvor det legges til grunn at Norge skal motta flere kvoteflyktninger gjennom en mer rettferdig asylordning hvor vi går fra asylsøknader ved grensen til varige løsninger i regionen og kvoteordninger. Antallet kvoteflyktninger man skal motta skal komme frem etter samarbeid mellom staten og norske kommuner for å identifisere hvor mange hver kommune kan bosette årlig. Antallet kvoteflyktninger, asylankomster og familiegjenforeninger skal sees i sammenheng for å bestemme hvor mange kvoteflyktninger man skal ta imot. Sentralstyret mener at asylinstituttet må bestå og at internasjonalt samarbeid er avgjørende for å ha en god asylförvaltning og mener forslagene til ny migrasjonspolitik fra migrasjonsutvalget vil være med å styrke asylinstituttet.

Introduksjonsprogrammet oppleves i dag for rigid og lite tilpasset hvert enkelt. Det er store forskjeller i hvordan norske kommuner utformer introduksjonsprogrammet. I innstillingen til migrasjonsprogrammet ligger det inne endringer av introduksjonsprogrammet som skal gjøre det mer individuelt tilpasset og sørge for at flere kommer ut i jobb.

I innstillingen til migrasjonsutvalget ligger det inne forslag om å gi NOKUT ansvar for kompetansekartlegging av flyktninger. Arbeiderpartiet styrker NOKUT med 10 millioner i alternativt statsbudsjett for 2018.

Sentralstyret mener at frivilligheten skal spille en sentral rolle i integreringen. I alternativt statsbudsjett for 2018 satte vi av 10 millioner til språkpraksisplasser i regi av frivilligheten.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Forslag:

Øvre Eiker Arbeiderparti vil at Norge må ta initiativ overfor EU for å få på plass en ny plan for relokalisering i Europa av flykninger som sitter fast i Hellas og Italia. Arbeiderpartiet bør jobbe for å stoppe overføringene av asylsøkere til Hellas under Dublin- forordningen som ble tatt opp igjen i 2017. Et annet moment som må ses på er at Norge må gjenoppta sin innsats i Middelhavet med redningsoperasjoner i Frontex – samarbeidet. Avslutningsvis foreslås det at Arbeiderpartiet jobber for at Norge må tilbakeføre innstramminger i retten til familie- gjenforening som ble innført i 2016.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet bør stå i front og kjempe for en mer human og solidarisk migrasjonspolitikk. Det har virket som om Arbeiderpartiet skulle konkurrere med Frp om hvem som er mest streng mot flykninger. Arbeiderpartipolitikere må aldri uttale seg positivt om eksempelvis flyktningleirene i Tyrkia, eller gi inntrykk av at nå er flyktningsproblemet løst for Europa! Det er ingen løsning på problemet at tusenvis holdes tilbake i Tyrkia. Samtidig har ikke strømmen over Middelhavet stoppet opp, men hjelpen til de som flykter over Middelhavet er redusert og begrenset. Det kommer flere kvinner og barn enn før, fordi varslede innstramminger for familiegjenforening gjør at flykningene forsøker å sende dem som kan gi grunnlag for familiegjenforening. Hellas har gått fra å være transitland videre inn i Europa, til å bli provisorisk bosted for titusenvis av flykninger. Grensekontrollene ut av landet er nå strengere enn noen gang. Samtidig fortsetter tilstrømningen av nye båtflykninger, noe som fører til en stadig opphopning av flykninger i offisielle og uoffisielle leirer. Flykningene lever nå under kummerlige og uverdige forhold på ubestemt tid. Behovet for bistand er stort.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

BAP er positive til et sterkere internasjonalt samarbeid i Europa for å håndtere utfordringer knyttet til migrasjon. Dessverre har det vist seg relokaliseringsavtalen i EU har hatt langt mindre omfang enn det som var ønsket. Det er viktig å påpeke at Norge etter anmodning fra Europakommisjonen fulgte opp ved å gjenoppta overføringer igjen. Det er behov for mer samarbeid, ikke mindre. Det er avgjørende at Norge ikke tar noen unilaterale initiativ som undergraver Dublin, men støtte felles løsninger i Europa.

Et felles internasjonalt regelverk og praksis for flykninger som kommer til Europa er forutsigbart og rettferdig for flykningene samtidig som det gir stater bedre mulighet til å ha kontroll ved grensene. Det er i seg selv samlende på et område som i dag splitter og er svært polariserende. Norge bør derfor delta i oppfølgingen av EUs asylavtale og bidra aktivt med ressurser, som for eksempel finansiell støtte og faglig ekspertise. Dersom et betydelig antall land i EU frivillig inngår i den skisserte byrdefordelingsmekanismen, bør Norge delta, forutsatt at vi beholder nasjonal råderett og kontroll. Norges hovedprioritet skal likevel være kvoteflykninger gjennom FN-systemet.

Arbeiderpartiet vil arbeide internasjonalt for å få på plass et felles regelverk og praksis som er i tråd med våre forslag om en mer rettferdig, mer human og mer bærekraftig asylordning. Arbeiderpartiets migrasjonsutvalg har foreslått en ny politikk der man prioriterer flere kvoteflykninger. Kvoteflykninger er den mest rettferdige måten å ta imot flykninger på. At mennesker på flukt kommer gjennom FN's trygge og rettferdige køsystem. Det å prioritere kvoteflykninger er også i tråd med Buskerud Arbeiderpartis årsmøte vedtak om "En rettferdig migrasjonspolitikk".

Buskerud Arbeiderparti mener det er et viktig prinsipp at Norge ikke skal føre en asyl- og innvandringspolitikk som i vesentlig grad skiller seg fra våre naboland.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret er positive til sterkere internasjonalt samarbeid for å løse utfordringene vi har i dag med migrasjon. Videre viser vi til fylkespartiets innstilling og migrasjonsutvalgets forslag.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

466 En human og rettferdig flyktingepolitikk og en god og inkluderende integreringspolitikk *AUF i Trøndelag*

Forslag:

Den største krisen siden andre verdenskrig

Omlag 65 millioner mennesker er på flukt, det største antallet siden 2. verdenskrig. Det skyldes både blodige og langvarige kriger og konflikter, klimaendringer og enorme ulikheter i levestandard. Som et rikt land, med høy levestandard har vi et stort ansvar for å hjelpe de menneskene dette angår. Det er et stort behov for å gi beskyttelse i Norge og andre trygge land, men også for en kraftig opptrapping av hjelp i nærområdene, der storparten av flyktingene befinner seg.

Når Arbeiderpartiet nasjonalt nå skal utforme ny politikk på migrasjonsområdet, er det viktig at denne politikken har en klar forankring i vårt sosialdemokratiske verdigrunnlag, og at den er basert på solidaritet med de som flykter. Vår flyktingpolitikk må være rettferdig og human. Den må forene stabile og langsiktige regler, med en vellykket integrering, og den må basere seg på et internasjonalt samarbeid og regelverk.

Barn på flukt er en spesielt sårbar gruppe, både om de er på flukt sammen med familie, men ikke minst om de er på flukt alene. I saker som omhandler barn skal hensynet til barnets beste veie tungt.

Human asylpolitikk

Arbeiderpartiet vil føre en human asylpolitikk som tar imot de som trenger beskyttelsen mest.

Arbeiderpartiet vil ta imot de som kan integreres i det norske samfunnet men også de ressursvake. Norge skal ta imot flyktninger som er handikappet og legge til rette for at også de blir godt integrert i samfunnet.

FNs Høykommissær for flyktninger ber flest mulig land ta imot flere kvoteflyktninger. Antall overføringsflyktninger som er klar for å bli bosatt har de siste årene økt dramatisk. Dette er flyktninger som har meget stort behov for å komme til land som kan gi dem sikkert og varig opphold. Stortingsflertallet har besluttet at Norge i 2018 skal ta imot 2120 overføringsflyktninger.

Arbeiderpartiet mener at Norge må følge oppfordringen til FNs Høykommissær for flyktninger, som anmoder Norge å ta imot 5000 kvoteflyktninger i året.

Arbeiderpartiet vil:

- At Arbeiderpartiet må basere sin asylpolitikk på rettferdighet, solidaritet og inkludering.
- At UNCHR's anbefalinger om hvilke flyktninger landene skal ta imot følges, og at mottakerland ikke kan sette krav til utdanning, arbeidserfaring og lignende.
- Øke antall kvoteflyktninger i samsvar med FNs retningslinjer
- At Arbeiderpartiet må avvise endringer i utlendingsloven som fratrer mennesker på flukt retten til å søke asyl i Norge.
- At AP sin stortingsgruppe skal fremme forslag om at Norge de neste fem årene skal ta imot 7000 kvoteflyktninger årlig, i samarbeid med Høykommissæren for flyktninger.

- Jobbe for en felles europeisk flyktningkvote hvor alle land tar et større ansvar

Returnering

Flyktningekrisen i 2016 førte til en rekke innstramminger i norsk politikk på dette området. En innstramming som har fått store konsekvenser er fjerning av det såkalte rimelighetsvilkåret. En konsekvens av dette er at bruken av midlertidig opphold har økt drastisk. Dette er uheldig både for dem det gjelder, og for samfunnet. UDI kan i dag sende tilbake flyktninger til andre deler av sitt opprinnelsesland fordi UDI mener det kun er den delen av landet flyktningen kommer fra som er utrygg. Dette er Arbeiderpartiet imot. Arbeiderpartiet forventer at det iverksettes tiltak som reduserer bruken av midlertidighet til et absolutt minimum, og at rimelighetsvilkåret i vurderingen av oppholdssøknader gjeninnføres.

Norge har for tiden på en lav pågang av flyktninger til tross for de massive flyktningstrømmene, fordi landene rundt Norge har stengt grensene sine. Derfor er det spesielt viktig at Norge tar initiativ for en ny internasjonal flyktningavtale.

Arbeiderpartiet vil:

- Dublinsamarbeidet fungerer ikke optimalt i dag, og det er behov for å ta initiativ til en ny europeisk/internasjonal avtale om grensesamarbeid og returpolicy
- Returavtaler skal bare inngås med legitime regimer. UNHCRs anbefalinger skal tilleggs vekt og mottakerlandet må gi tilfredsstillende forsikringer om en forsvarlig situasjon for de som skal returneres
- Stans interne returer til utrygge land

Gjeninnføring av rimelighetsvilkåret

Den 01.10.2016 vedtok Stortinget å fjerne «rimelighetsvilkåret» ved behandling av asylsaker, dette til tross for at samtlige flyktningrettsekspertene mener at det er en folkerettslig forpliktelse å vurdere rimelighet i disse tilfellene, og selv om alle andre europeiske land har et slikt krav.

Rimelighetsvilkåret ligger der fordi det skal sikre oss mot å sende folk tilbake til en situasjon der de, som følge av returen blir utsatt for nedverdiggende og umenneskelig behandling. Det å ikke kunne livnære seg ved arbeid, ikke ha matsikkerhet og å mangle alt nettverk øker risikoen for å havne i en slik situasjon.

Bakgrunnen for å fjerne rimelighetsvilkåret var å kunne senke kravene for når flyktninger kan få avslag på asylsøknaden og i stedet henvises til en annen og tryggere del av hjemlandet. I følge folkeretten må området personene henvises til være trygt og tilgjengelig, og det må være rimelig å sende dem dit. Alle vestlige land opererer med rimelighetsvilkår, og EUs statsdirektiv inneholder et rimelighetskriterium.

Norge var fra før et av de strengeste landene i Europa når det gjelder asylpolitikk. Det er avgjørende at Stortinget gjeninnfører rimelighetsvilkåret ved internfluktvurderingen. Fjerning av rimelighetsvilkåret er i strid med Flyktningkonvensjonen, som Norge er bundet av. Å henvise barn til internflukt når det er urimelig, er dermed i strid med Norges folkerettslige forpliktelser.

Det er fjerningen av rimelighetsvilkåret som særlig har bidratt til økningen i bruken av midlertidig opphold. Barn som tidligere fikk beskyttelse, får nå kun opphold til fylte 18 år. Gjeninnføring av rimelighetsvilkåret vil sikre en reell nedgang i antall barn som gis opphold kun til fylte 18 år. Arbeiderpartiet skal stå for en rettferdig og human asylpolitikk, og vise solidaritet med de svakeste. Vi skal alltid være sikre på at vi er på rett side av folkerettsbrudd. Rimelighetsvilkåret hjelper oss til å holde oss på rett side.

Enslige mindreårige asylsøkere

Ingen rammes så hardt av krig og katastrofe som barna. Barna er i en spesielt sårbar situasjon, en tapt barndom kan aldri tas igjen. Derfor må også barna ha et spesielt vern. Muligheten for familieliv er viktig for livssituasjonen for enkeltpersoner, men det er ikke minst viktig for å sikre god integrering. Regler som

gjør familiegjennforening vanskeligere vil være en psykisk påkjenning for mange familier, og det vil kunne sende flere kvinner og barn ut på farlige fluktruter.

Dette er ikke en ønsket utvikling. Enslige mindreårige asylsøkere kommer til Norge med et håp om en ny og bedre framtid. Mange må sette livet sitt på vent for å få svar på asylsøknaden og mesteparten av deres barndom blir tilbragt på et mottak. Derfor må saksbehandlingen til enslige mindreårige asylsøkere prioriteres, slik at de slipper å tilbringe store deler av barndommen og ungdomstiden på et mottak.

For å forsikre at omsorgssituasjon til de enslige mindreårige asylsøkere blir opprettholdt er en overføring til barnevernet nødvendig. Fra norske asylmottak forsvinner det i gjennomsnitt et barn i uken som aldri blir funnet igjen, et viktig tiltak for å forhindre dette er å overføre ansvaret til barnevernet.

Arbeiderpartiet vil:

- At barnevernet, gjennom barnevernlovens kapittel 5A, skal få direkte omsorgsansvar for alle enslige asylsøkende barn som kommer til Norge, også de mellom 15 og 18 år
- At enslige mindreårige asylsøkere kun skal sendes tilbake til opprinnelseslandet dersom det er sikret at omsorgspersoner kan ta vare på dem, og at deres menneskerettigheter blir ivaretatt
- At mindreårige asylbarn sine søknader prioriteres, og skal vurderes innen 3 måneder
- Man må beholde bestemmelsen i utlendingsloven om at man i vurderingen av beskyttelsesbehov, skal ta spesielt hensyn til om søkeren er barn.
- Avvise regjeringens 24-års aldersgrense for familiegjennforening i Norge
- At Arbeiderpartiet ikke skal gå inn for regjeringas forslag om strengere vilkår for familiegjennforening, og si nei til at disse også innføres for flyktninger

Oktoberbarna

Arbeiderpartiet ber om at Stortingets flertallsvedtak om Oktoberbarna fra høsten 2017 blir fulgt opp på en måte som gir dem reell mulighet til å få sakene sine behandla. Regjeringas oppfølging av vedtaket har ført til at om lag 35 unge asylsøkere ikke får en ny gjennomgang av saken sin etter at de har fått sin rettslige status forverra fordi de klaget på sitt opprinnelige vedtak.

Vår bekymring med regjeringas oppfølging er at det er det sist mottatte vedtaket – enten dette er UDI eller UNE – som avgjør om den unge får ny vurdering. Et av kriteriene for å få saken behandlet på nytt er at barna og ungdommene er vist til en annen del av hjemlandet enn der de opprinnelig kom fra (internflukt) fordi de er utsatt for fare på hjemstedet. I en del saker har UDI henvist til internflukt, mens UNE mener den unge kan returnere til hjemstedet. UNE har i disse sakene vurdert andre forhold enn UDI uten at de det gjelder har fått mulighet til å uttale seg om de nye vurderingene. Det er urimelig at denne gruppa barn og unge ekskluderes fra ny behandling. De ville vært inkludert dersom de ikke hadde påklaget det negative vedtaket fra UDI, eller dersom UNE enda ikke hadde fattet vedtak i saken. Derfor mener Arbeiderpartiet at disse unge asylsøkerne må få sakene sine prøvd på nytt.

Arbeiderpartiet mener at:

- Oktoberbarna må gis mulighet til å få sakene sine behandlet på nytt, i tråd med intensjonen og meningen bak Stortingets flertallsvedtak av 14.11.17
- Vedtaket om ny gjennomgang må omfatte de om lag 35 som har fått sin rettslige status forverret etter å ha klaget på sitt opprinnelige vedtak
- Arbeiderpartiets stortingsgruppe må sørge for at regjeringas innskrenket tolkning av flertallsvedtaket blir avvist.

Bosetting

Store forskjeller i årlig bosettingsbehov påvirker behovet for tjenester i kommunene. Den globale situasjonen tilsier at tilstrømningen av flyktninger ikke vil stoppe opp permanent. Antallet nye asylsøkere er nå svært lavt, men dette kan raskt endres. Det er derfor viktig å ivareta ressurser, kompetanse og vilje

som en beredskap til en ny innsats ved økt behov. Arbeiderpartiet vil ha helhetlig god bosetting i norske kommuner der rask og høy bosetting og samfunnsøkonomisk fornuftige løsninger blir førende.

Mottak

Driften av asylmottak er for mange av de aller svakeste flyktningene en sentral del av hverdagen og tilværelsen i påvente av svar om asylstatus og bostedskommune. Mange av de private norske mottakene driftes på et minimumsnivå som en bevisst strategi for at private eiere skal kunne gå med overskudd og ta utbytte i millionklassen. Det er klart at Norge trenger en «buffer» med mottaksplasser når behovet viser seg, i forlengelse av det kommuner og underliggende statlige direktorat har til disposisjon. Likevel er det av betydning å fremheve at en avvikling av mulighet for utbytte vil kunne dekkes av frivillige organisasjoner som gjennomfører asyldriften på en mer fordelaktig måte, enn slik vi har sett få asylbaroner berike seg de siste årene, med skattebetalernes midler.

Arbeiderpartiet mener derfor:

- At muligheten for å ta ut utbytte fra driften av asylmottak avvikles på lik linje som ved utbytte ved privatskoler (friskoleloven).

Arbeid

For å sikre en god integrering, er det også viktig å tilrettelegge for et arbeidsmarked som vektlegger sysselsetting av innvandrere og asylsøkere, og ser verdien av å ha en kulturell mangfoldig bemanning. Arbeiderpartiet mener derfor det er viktig at innvandrere og asylsøkere tidlig blir kjent med norsk arbeidsmarked, noe som vil bidra til å utvide deres nettverk- og slik bidra til en god integrering. Samtidig er det viktig for Arbeiderpartiet at denne sysselsettingen ikke blir en gratis arbeidskraft, og slik en utnyttelse av arbeidsmotiverte mennesker.

Arbeiderpartiet vil:

- At det må opprettes samarbeid mellom NAV, næringslivet og asylmottakene for å hjelpe til med å formidle studiemuligheter, arbeidstrening eller jobbsøking
- Kjempe for at minoritetskvinner med innvandrerbakgrunn sikres selvstendige rettigheter og økonomisk frihet
- Innføre midlertidig arbeidstillatelse for asylsøkere. Asylsøker skal kunne søke arbeidstillatelse så raskt søknaden er registrert, også før asylintervju. Dette forutsatt at søkeren har identifikasjonsbevis.
- Der det er kvalifiserte søkere med flerkulturell bakgrunn som søker en stilling, skal disse minimum innkalles til et intervju
- Evaluere introduksjonsordningen med siktemål om å gjøre denne bedre, slik at en større andel etter endt introduksjonskurs kommer seg i varig inntektsgivende arbeid
- Styrke Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) slik at det er lettere å få godkjent og bekreftet utdanning i utlandet.
- Styrke frivillig sektor som jobber med integreringsfeltet.

Barn og skole

Arbeiderpartiet ønsker en integrering som sikrer at innvandrere og asylsøkere står godt rustet til en aktiv deltakelse i samfunnet. Dette må starte tidlig, og en inkluderende norsk- og samfunnsfaglig opplæring er her viktig. Å legge til rette for en kulturutveksling som skjer i en tidlig fase, vil ha en forebyggende effekt på rasisme og fremmedfiendtlige holdninger. Det essensielt at alle har friheten til å være seg selv og utøve sin religion fritt. Fordi man forbyr niqab, burka og hijab utestenges og ekskluderes muslimske jenter fra å delta i skolen. Et forslag som virkelig ønsker å styrke kvinners posisjon i samfunnet kan aldri gå på bekostning av kvinners valgfrihet. Lemlesting av guttebarn er en unødvendig handling som skjer uten noen logisk medisinsk sammenheng og denne praksisen skal derfor ikke tillates i Norge. Derfor skal Arbeiderpartiet gå inn for et forbud vedrørende omskjæring av guttebarn på lik linje med jentebarn. Ungdom som har fått endelig avslag på asylsøknaden sin har i dag ingen garanti for at de kan få gå på skolen fram til de venter på utsendelse. Dette er hjemlet i Opplæringslovas § 3-1 Rett til vidaregåande opplæring for ungdom. Det er fylkeskommunene selv som avgjør om disse ungdommene får skoleplass i påvente av utsendelse, og praksisen er svært ulik fra fylke til fylke. Arbeiderpartiet støtter

Elevorganisasjonene og AUF som tar til orde for en lovendring som kan garantere denne gruppen ungdom skoleplass frem til utsendelse.

Arbeiderpartiet vil:

- At alle barn skal ha rett til gratis kjernetid i barnehage, hvis de har familiemedlemmer som oppfyller §28, §34, §35, §38 og §53 fra utlendingsloven
- Begrense bruken av innføringsklasser. Sikre at alle integreres så raskt som mulig i ordinær undervisning ved å legge til rette for nivåtilpasset undervisning
- Fjerne skolens mulighet til å forby religiøse plagg som dekker ansiktet og opprettholde folks rettighet til å kle seg som man vil.
- Forby omskjæring av guttebarn, med unntak av ved medisinske årsaker
- Tilgang til videregående utdanning og barnehage for avviste asylsøkere må lovfestes, slik at de kan fortsette sin skolegang og opprettholde sin plass i barnehage fra vedtak om utsendelse til at de faktisk blir utsendt blir iverksatt

Ekstremisme

Vår bevegelse er en bevegelse med sterke historiske røtter, og en av de røde trådene man kan gjenkjenne vårt parti og vårt ungdomsparti er vår evige kamp mot ekstremisme. Fra unge AUFere på 1930-tallet mistet livet i kamp mot Francos fascisme, til AUF og Arbeiderpartimedlemmer ble fengslet og henrettet under tysk okkupasjon i årene 1940-45, og ikke minst til 69 av våre, åtte av dem trøndere, mistet livet på Utøya 22. juli 2011 har vi blitt minnet på viktigheten av arbeidet mot voldelige anti-demokratiske ideologier. Vårt arbeid for en fredelig verden fri fra undertrykkelse, forfølgelse og krig vil fortsette så lenge vår bevegelse lever, og dette skal alltid være en bærebjelke i vårt politiske arbeid.

Forebygging av rasisme og diskriminering

Arbeiderpartiet ser med stor bekymring på den økende oppslutningen hos høyreekstreme organisasjoner, og de økende tendensene til rasistiske og fremmedfiendtlige holdninger i samfunnet. Vi ser på fremveksten av fascistiske miljøer lokalt og internasjonalt som urovekkende, og er bekymret over for hvilken retning verdenssamfunnet beveger seg i. Arbeiderpartiet er kompromissløse i vår motstand mot fascisme og høyreekstremisme, og skal derfor være en aksjonistisk organisasjon som skal være tydelige i kampen mot disse politiske strømningene.

Den beste og mest preventive jobben innenfor toleransearbeid gjøres i grunnskolen. Helt siden like etter andre verdenskrig har norske skolebarn reist til tidligere konsentrasjonsleirer for å bevitne stedene der flere millioner mennesker ble myrdet. Disse dannelsesreisene har satt dype spor i mange sjeler, og høyst sannsynlig bidratt til å gjøre det norske samfunnet så åpent, tolerant og integrert som det er i dag. Dessverre er det færre og færre skoler som tilbyr slike toleransereiser. I stor grad handler dette om dårlig kommuneøkonomi.

Arbeiderpartiet vil:

- Sørge for at miljøer og organisasjoner med tydelig diskriminerende profil ikke mottar pengestøtte fra det offentlige. Øke den offentlige pengestøtten til organisasjoner som jobber for anti-rasisme og inkludering
- Styrke arbeidet mot fordommer i den norske skolen og større fokus på arbeidet mot muslimhat, antisemittisme og normalisering av rasistiske ytringer
- Sørge for at terrorangrepet 22. juli og høyreekstremisme som politisk strømning blir viet en betydelig andel i pensum i samfunnsfagene i grunnskolen og videregående
- Demokrati- og organisasjonsopplæringa i skolen må styrkes
- At det opprettes et fond hvor skoleklasser kan søke eller tildeles midler for å lære om høyreekstremisme, radikaliserings og 22. juli gjennom foredrag, kurs og besøk på Utøya, norske fangeleirer fra andre verdenskrig, som Falstad, og-/eller nazistiske utryddelsesleirer i Europa

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er omfattende og berører mange av temaene som er omtalt i migrasjonsutvalgets innstilling. Sentralstyret støtter intensjonen i forebygging og bekjemping av rasisme og ekstremisme og betydningen arbeid, utdanning og et godt tilbud i mottakene har for integrering og deltakelse i det norske samfunnet.

Sentralstyret viser til innstillingen fra migrasjonsutvalget hvor det legges til grunn at Norge skal motta flere kvoteflyktninger gjennom en mer rettferdig asylordning hvor vi går fra asylsøknader ved grensen til varige løsninger i regionen og kvoteordninger. Antallet kvoteflyktninger man skal motta skal komme frem etter samarbeid mellom staten og norske kommuner for å identifisere hvor mange hver kommune kan bosette årlig. Antallet kvoteflyktninger, asylankomster og familiegjenforeninger skal sees i sammenheng for å bestemme hvor mange kvoteflyktninger man skal ta imot.

Sentralstyret viser til at Arbeiderpartiet i stortinget har gått inn for å lovfeste ansvaret for og rettighetene til enslige mindreårige i asylmottak.

Arbeiderpartiet har stemt mot å gjeninnføre rimelighetsvilkår, men har fått gjennomslag for i stortinget det skal gjøres en grundig, helhetlig og individuell vurdering av barnets beste i hver enkelt asylsak og innført sårbarhetskriterier som en del av vurderingen. Etter innføringen av disse sårbarhetskriteriene har mange fått behandlet sakene sine på nytt og fått bli samtidig har bruken av midlertidighet gått ned. Viser for øvrig til migrasjonsutvalgets innstilling på dette området.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

482 Solidarisk, raus og rettferdig innvandrings - og integreringspolitikk
*Rogaland Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil ha en solidarisk, raus og rettferdig innvandrings - og integreringspolitikk basert på våre kjerneverdier; frihet, likhet og solidaritet.

Begrunnelse:

Norge har et ansvar for å hjelpe mennesker som flukter fra krig og forfølgelse. Vi skal ha et åpent og inkluderende samfunn.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret deler intensjonen i forslaget og viser for øvrig til migrasjonsutvalgets innstilling.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

483 Ta mot flere kvoteflyktninger
*Rogaland Arbeiderparti***Forslag:**

Ta imot flere kvoteflyktninger til Norge som skal bosettes over hele landet. Det årlige antallet må tilpasses, slik at det bidrar til forutsigbarhet, og at en kan opprettholde nødvendig kompetanse og arbeidsplasser knyttet til mottak og integreringsarbeid.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til innstillingen fra migrasjonsutvalget hvor det legges til grunn at Norge skal motta flere kvoteflyktninger gjennom en mer rettferdig asylordning hvor vi går fra asylsøknader ved grensen til varige løsninger i regionen og kvoteordninger. Antallet kvoteflyktninger man skal motta skal komme frem etter samarbeid mellom staten og norske kommuner for å identifisere hvor mange hver kommune kan bosette årlig. Antallet kvoteflyktninger, asylankomster og familiegjenforeninger skal sees i sammenheng for å bestemme hvor mange kvoteflyktninger man skal ta imot.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

509 En rettferdig migrasjonspolitik
*Buskerud Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil:

- Norge skal gå i front for en rettferdig asylpolitikk. Det betyr kontroll ved grensene, og en mer rettferdig og bærekraftig asylpolitikk. En politikk som sikrer at menneskesmuglere forsvinner, og en styrt politikk som forplikter til den mest rettferdige måten å ta imot flyktninger på som er kvoteflyktninger. Barnefamilier skal prioriteres.
- Jobbe for et bedre og omforent europeisk asylsamarbeid.
- Det må sikres en god balanse mellom innvandring og integrering i Norge slik at vi klarer å håndtere integrering, og hindre fremvekst av parallellsamfunn.
- Hensynet til barnets beste skal vektlegges i asylsaker, og Norge bør gjennom et kvotesystem kunne prioritere unge og barnefamilier.
- Det må sikres raskere saksbehandling, og bedre returavtaler.
- Migrasjonspolitikken må ses i sammenhengen med en helhetlig politikk der man klarer å stille opp for de land og samfunn som kollapser som følge av massiv økning i flyktningeleirer, og der flere generasjoner går tapt uten at verdenssamfunnet kan stille opp.
- Det er avgjørende at bistand brukes aktivt for å hindre at mennesker drives på inhumane reiser, og på flukt på grunn av krig og forfølgelse.

- Introduksjonsprogrammet må reformeres slik at den klarer å kartlegge, styrke språkpraksis, skreddersys den enkeltes muligheter og egne fagløp som er tilpasset lokalt arbeidsliv og som gir mulighet for arbeid.
- Frivillige organisasjoner skal kunne delta i dugnaden for å sikre språkpraksis, og det skal åpnes opp for tilskudd for deres bidrag.
- Det etableres egen ung-intro som sikrer at unge flyktninger får nettverk i den enkelte lokalsamfunn og særskilt oppfølging.
- Det skal gjennomføres veiledningsavtaler om de sentrale norske verdier frihet, demokrati og likestilling for nyankomne flyktninger. Dette skal gjennomføres straks de kommer til kommuner.
- Små kommuner skal fortsatt kunne ta del i bosetting. Små kommuner vil kunne bidra bedre med integrering enn storbyer som har høy andel innvandrere
- Det skal settes større krav om språkpraksis, tilpassing til arbeidsliv og boområder dersom kommuner vil bosette flyktninger.
- Det skal stille tydelige integrerings og likestillingskrav til trossamfunn. De skal ta aktiv del i kampen mot sosial kontroll.
- Det må iverksettes tydeligere tiltak for å sikre at barn ikke sendes til foreldrenes opprinnelsesland og dermed går glipp av fellesskolens betydning.
- Raskere godkjenning av utdanning fra hjemlandet gjennom bedre kartlegging av utdanning og erfaring. Samt tilbud om evt videreutdanning for å få godkjent utdanningen i Norge.

Begrunnelse:

Migrasjon er en av vår tids største utfordringer. Noen forlater landet frivillig for å søke etter bedre muligheter i utlandet, andre drives på flukt på grunn av krig og forfølgelse. Det er nødvendig å utvikle en helhetlig politikk som ser flyktningkriser, migrasjon og integrering i sammenheng. Vi må stadig komme med nye svar på nye utfordringer. Asylpolitikken vår er streng, rettferdig og human. Arbeiderpartiets politikk bygger på solidaritet, og vårt ansvar til å hjelpe sårbare mennesker i verden. Vi skal ta våre internasjonale forpliktelser på alvor. Vi skal ta innvandring og integreringspolitikken som en del av vår sosialdemokratiske verdikamp. En mer rettferdig og bærekraftig asylpolitikk. Migrasjonskrisen i 2015 førte til den største flyktningkatastrofen Europa har opplevd siden 2. verdenskrig. Den har medført omfattende menneskesmugling, og mange drukner på reisen. Dette er inhumant. Verdens dødeligste overgang er i Europa, der 33 000 mennesker har druknet siden 2000 tallet. Det er også en urettferdig at de ressurssterke kan kjøpe seg reise over mens barnefamilier som ikke har mulighet blir igjen i flyktningeleirer i mange år. Europa må etablere lovlige måter å søke asyl på, som fjerner grunnlaget for menneskesmugling og hindrer at bare de mest ressurssterke får anledning til å søke asyl. I dag finnes det 22 millioner registrerte flyktninger i verden, 85 % av dem befinner seg i nabolandene til konfliktene. Mange samfunn kollapser fordi verdenssamfunnet ikke kan stille opp. Flere land i Europa og verden tar ikke imot kvoteflyktninger. Derfor trenger vi internasjonale avtaler som sikrer at flere land tar sitt ansvar.

Balanse mellom innvandring og integrering. Menneskene vi tar imot må få gode muligheter til å lykkes. Det handler blant annet om bolig, om språkopplæring, om utdanning og arbeid. Som det heter i Arbeiderpartiet sitt program: «Erfaring viser at viljen til god integrering kan være nært koplet til opplevelsen av at det er kontroll med innvandringen og kontroll ved grensene.» Erfaringer fra andre land viser at rask innvandring og treg integrering fører til store sosiale problemer. Vi må ha en politikk som sørger for at innvandring blir en berikelse og ikke et problem for Norge. Bor du i Norge, må du bli en del av Norge. Norge er et samfunn med et sett med verdier og regler som gjør Norge til et av verdens frieste samfunn. Det dreier seg om likestilling, solidaritet, frihet og demokrati. Da er det ikke rart at mange ønsker å bo i Norge. Men økte mangfold kan også bety økte verdiforskjeller. Derfor må vi håndtere de konfliktene som oppstår. Først og fremst for å hindre segregering og for å beskytte den enkeltes frihet. Samtidig må vi ha en integreringspolitikk som stiller krav, men også stiller opp. Gjør din plikt, krev din rett. Vi trenger en ny integreringspolitikk som sikrer bedre språkopplæring og muligheten til å komme seg videre med utdanning og inn i arbeidslivet. Det er helt avgjørende for at den enkelte familie skal kunne lykkes selv, men også for at Norge skal lykkes i fremtiden som et sterkt

velferdssamfunn. Arbeiderpartiet vil ta et tydelig oppgjør mot all form for ekstremisme og hat. Vi skal bygge et samfunn som står sammen i sterke felleskap.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslagene er i tråd med innstillingen fra migrasjonsutvalget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

540 En human innvandrings- og integreringspolitikk

Hordaland Arbeiderparti

Forslag:

Norge må følge opp FN sine anbefalinger og ta imot minimum 5000 kvoteflyktninger årlig, samtidig må det opprettes et internasjonalt flyktningefond for å øke innsatsen for flyktninger i nærområdene.

Avtalen mellom EU og Tyrkia må reforhandles og forbedres slik at flere land kan ta ansvar.

Introduksjonsprogrammet må evalueres og forbedres med mål om å øke andelen som kommer ut i varig arbeid. Arbeiderpartiet skal ha en tydelig stemme i debatten, mot retorikken som FrP fører.

Begrunnelse:

Hordaland Arbeiderparti mener det er behov for en mer human innvandrings- og integreringspolitikk. I dag er 65 millioner mennesker på flukt, og Hordaland Arbeiderparti mener at Norge og Europa må gjøre mer for disse. FN regner med at 1,2 millioner mennesker har behov for kvoteflyktningplass, Norge tar imot drøyt 2000 av disse årlig. Det er viktig å følge opp FNs anmodning om å ta imot flere kvoteflyktninger. Det er samtidig viktig å øke innsatsen for flyktninger i nærområdene, mange bor i store flyktningeleirer som ofte mangler det grunnleggende som mat, rent vann og tilfredsstillende sanitære forhold. Det er derfor behov for et internasjonalt flyktningefond som kan bidra økonomisk til å hjelpe flyktninger i nærområdene.

Aldri før har så mange mennesker vært på flukt, og aldri før har solidariteten fra stater i EU vært mindre. Det er viktig å reforhandle avtalen mellom EU og Tyrkia, slik at alle land kan ta større ansvar. Norge skal være et åpent og inkluderende samfunn, vi skal stille krav og vi skal stille opp. Det er viktig å ha et fungerende introduksjonsprogram som vektlegger god norskopplæring, og å få den enkelte flyktning hurtig ut i varig arbeid. Dette er nøkkelen til god integrering. Arbeiderpartiet skal jobbe for at alle får muligheten til å delta og bidra i samfunnet og å bli respektert i Norge. Derfor er det viktig at Arbeiderpartiet har en tydelig stemme i debatten og tar til motmæle mot den inhumane retorikken som spesielt FrP fører.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til innstillingen fra migrasjonsutvalget hvor det legges til grunn at Norge skal motta flere kvoteflyktninger gjennom en mer rettferdig asylordning hvor vi går fra asylsøknader ved grensen til varige løsninger i regionen og kvoteordninger. Antallet kvoteflyktninger man skal motta skal komme frem

etter samarbeid mellom staten og norske kommuner for å identifisere hvor mange hver kommune kan bosette årlig. Antallet kvoteflyktninger, asylkomster og familiegjenforeninger skal sees i sammenheng for å bestemme hvor mange kvoteflyktninger man skal ta imot. I innstillingen til migrasjonsutvalget foreslås det å opprette et solidaritetsfond på 5 milliarder som skal brukes til å hjelpe i nærområdene. Arbeiderpartiet er enig i at vi må styrke introduksjonsprogrammet slik at en større andel innvandrere kommer ut i varig arbeid

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

599 Mindreårige asylsøkere og barnefamilier *Gratangen Arbeiderparti*

Forslag:

1. Stopp retur og midlertidig opphold for enslige mindreårige asylsøkere og barnefamilier.
2. Gjeninnføre rimelighetsvilkåret tilknyttet utlendingslovens paragraf 28.
3. Manglende dokumentasjon av identitet må ikke være utgangspunkt for avslag tilknyttet asyl, permanent oppholdstillatelse og familiegjenforening.
4. Stopp opprettelse av flyktningeleire i 3. land

Fra januar til oktober 2017 fikk ca. 42 % av de mindreårige asylsøkerne midlertidig opphold, mot 4 % i perioden 2009 – 2018. Det som var en unntaksregel er blitt en hovedregel! Sårbarhetskriteriene må i større grad ivareta behovene og den reelle situasjonen til de barna som mangler omsorgspersoner, nettverk og ressurser i hjemlandet. De som har fått behandlet sine saker på nytt etter 1.oktober 2016, med fjerning av rimelighetsvilkåret, må få behandlet sine saker på nytt med sårbarhetskriterier. Alle avgjørelser i saker som omhandler enslige mindreårige flyktninger må stilles i bero frem til rimelighetsvilkåret i forbindelse med internflukt gjeninnføres i utlendingslovens paragraf 28. Alle vedtak som er fattet etter utlendingslovens paragraf 8-8, etter 1.oktober 2016, må vurderes på nytt etter at rimelighetsvilkåret i forbindelse med internflukt er gjeninnført. Arbeiderpartiets migrasjonsutvalg vil innføre subsidiær beskyttelse uten rett til familiegjenforening eller permanent oppholdstillatelse. Dette er psykisk nedbrytende, skadelig og fratår barn og unge sikkerhet og mulighet for et trygt liv og en fremtid. Arbeiderpartiets migrasjonsutvalg vil også betale flere land for å holde flyktninger tilbake fra asylprosess og flyktningstatus. Dette er svært alvorlig og bryter med internasjonale konvensjoner. EU-Tyrkia avtalen har ført til at tusenvis av voksne og barn sitter fast i leire i Hellas. Få har blitt returnert til Tyrkia som resultat av avtalen. Rapporter fra Amnesty International, Leger uten grenser og andre aktører i Hellas rapporterer om alvorlige menneskerettighetsbrudd som vold, konflikter, voldtekter og drap. Situasjonen for tusenvis av barn i leirene er kritiske ved at de tilbringer store deler av barndommen sin i denne tilstanden, der de mangler trygghet, sikkerhet og grunnleggende behov som bryter med Barnekonvensjonens bestemmelser.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet har stemt mot å gjeninnføre rimelighetsvilkår, men har fått gjennomslag for i stortingset det skal gjøres en grundig, helhetlig og individuell vurdering av barnets beste i hver enkelt asylsak og innført sårbarhetskriterier som en del av vurderingen. Etter innføringen av disse sårbarhetskriteriene har mange fått behandlet sakene sine på nytt og fått bli samtidig har bruken av midlertidighet gått ned. Viser for øvrig til migrasjonsutvalgets innstilling på dette området. I forslaget til migrasjonsutvalget er det foreslått at Norge skal få flere avtaler med returnering av asylsøkere til trygje tredjeland som

tilfredsstillere gitte kriterier og samtidig øke antall kvoteflyktninger Norge mottar.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

600 Bosetting av flyktninger i kommunene

Ibestad Arbeiderparti

Forslag:

For anmodning om bosetting skal det være kompetanse, erfaring og resultater som først og fremst avgjør hvilke kommuner som blir anmodet om bosetting av flyktninger.

Begrunnelse:

IMDI annonserte i juni at de hadde bedt norske kommuner ta imot 5350 flyktninger i 2018, og dette inkluderer 270 enslige mindreårige, mot 700 i 2017. Det er altså en markant nedgang i flyktninger, både enslige mindreårige og andre som kommer til Norge i dag. Nasjonalt utvalg for bosetting bestemmer hvordan bosettingsbehovet skal fordeles regionalt. For anmodning om bosetting for 2018 ble det satt at det i hovedsak er kommuner med minst 5000 innbyggere som blir anmodet om bosetting av flyktninger. Det er unntak fra dette, men Troms og Finnmark har ikke fått anmodning om bosetting av en eneste. Hvorfor er det slik? Viser ikke alle undersøkelser at det nettopp er i små kommuner at integrering fungerer best? Dette tallet er politikk- distriktsfiendtlig politikk. I Ibestad har vi et bofellesskap for enslige mindreårige, og dette har vi hatt siden 2010. Vi har hatt ca. 40 beboere i disse årene. De aller fleste av disse har fullført videregående skole og/eller er i jobb. En av dem tar nå en mastergrad på Universitetet. Kun én av disse 40 er i dag arbeidsledig. Vi har bygget opp et godt rykte, godt samarbeid med BUP og en solid kompetanse i kommunen på denne gruppen av barn og ungdom, og vi kan altså vise til gode resultater. Men fordi Ibestad kommune kun har 1400 innbyggere så får vi ikke lenger utføre denne viktige jobben med å ivareta, utvikle og integrere disse ungdommene. For oss er dette dramatisk og et lite samfunn rammes hardt. En ting er at vi mister arbeidsplasser, både i skolen, bofellesskapet og i helse-tjenesten, men vi mister også ungdommene. De som utgjør halvparten av et guttelag i fotball, som tar ekstrajobber på sykehjem og Joker i helgene og som utvider horisontene til Ibestad-født ungdom- det har gjort kulturutveksling mulig på en måte vi aldri har opplevd tidligere i kommunen- og det er en styrke for oss. En av min sønns beste venner heter Amin. Hos oss går disse ungdommene hånd i hånd, både på skolen og på fritida. Det tror jeg er et resultat av at vi nettopp er en liten kommune. Mister vi dette, som vi jo nå ser ut til å gjøre, så blir Ibestad kommune et fattigere samfunn, på alle områder. Og dette vet jeg gjelder flere småkommuner, også i Troms. Å i hovedsak bosette i kommuner med over 5000 innbyggere bygger ikke på fornuft. Vi kan dette aller best! Det er min påstand.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget. Viser til migrasjonsutvalgets innstilling hvor det står at når flyktninger skal bosettes, må derfor fremtidige jobbmuligheter veie tungt i valget av kommune. Flyktingens kompetanse og kommunens arbeidsmarked og tilgang på utdanningstilbud må matches bedre enn i dag

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Forslag:

En human og rettferdig flyktningspolitikk og en god og inkluderende integreringspolitikk (innspill til migrasjonsutvalgets innstilling)

Arbeiderpartiet i Troms krever:

- At Norge ikke legger til rette for brudd på menneskerettigheter og flyktningskonvensjonen gjennom avtaler med tredjeland for å hindre at asylsøkere kommer til Norge
- At alle voksne og barn med beskyttelsesbehov får samme rettigheter i Norge og at vi derfor beholder dagens regelverk for subsidiær beskyttelse
- At Norge ikke inngår, eller støtter, returavtaler med land som har grove brudd på menneskerettighetene
- At UNCHR's anbefalinger om hvilke flyktninger landene skal ta imot følges, og at mottakerland ikke kan sette krav til utdanning, arbeidserfaring og lignende
- At solidaritetspotten skal komme i tillegg til bistandsbudsjettet, ikke innenfor samme økonomiske ramme
- At enslige mindreårige asylsøkere ikke gis midlertidig opphold • At mindreårige asylbarn sine søknader prioriteres, og skal vurderes innen 3 måneder
- At Norge forplikter seg til å ta imot det antall kvoteflyktninger FNs høykommissær for flyktninger ber om

Begrunnelse:

Når Arbeiderpartiet nasjonalt nå skal utforme ny politikk på migrasjonsområdet er det viktig at denne politikken har en klar forankring i vårt sosialdemokratiske verdigrunnlag, og at den er basert på solidaritet med de som flykter. Vår flyktningspolitikk må være rettferdig og human. Den må forene stabile og langsiktige regler med en vellykket integrering, og den må basere seg på et internasjonalt samarbeid og regelverk.

Barn på flukt er en spesielt sårbar gruppe, både om de er på flukt sammen med familie, men ikke minst om de er på flukt alene. I saker som omhandler barn skal hensynet til barnets beste veie tungt.

Arbeiderpartiet i Troms vil føre en human asylpolitikk som tar imot de som trenger beskyttelsen mest. Vi vil ta imot de som kan integreres i det norske samfunnet, men også de ressursvake. Norge skal ta imot flyktninger som er handikappet og legge til rette for at også de blir godt integrert i samfunnet. FNs Høykommissær for flyktninger ber flest mulig land ta imot flere kvoteflyktninger. Antall overføringsflyktninger som er klar for å bli bosatt har de siste årene økt dramatisk. Dette er flyktninger som har meget stort behov for å komme til land som kan gi dem sikkert og varig opphold.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Det vises til representantskapets innsendte forslag til migrasjonsutvalgets innstilling. Strekpunkter som er i overensstemmelse med det støttes.

Sentralstyrets merknad:

For Arbeiderpartiet ligger våre internasjonale forpliktelser og avtaler til grunn for politikken vi utvikler på migrasjonsfeltet, herunder ligger forpliktelser som vi har gjennom flyktningskonvensjonen.

Sentralstyret viser til innstillingen fra migrasjonsutvalget hvor det legges til grunn at Norge skal motta flere kvoteflyktninger gjennom en mer rettferdig asylordning hvor vi går fra asylsøknader ved grensen til varige løsninger i regionen og kvoteordninger. Antallet kvoteflyktninger man skal motta skal komme frem

etter samarbeid mellom staten og norske kommuner for å identifisere hvor mange hver kommune kan bosette årlig. Antallet kvoteflyktninger, asylankomster og familiegjenforeninger skal sees i sammenheng for å bestemme hvor mange kvoteflyktninger man skal ta imot.

Sentralstyret deler bekymringen om at det for mye bruk av midlertidighet for enslige mindreårige asylsøkere. Arbeiderpartiet har i stortinget fått gjennomslag for at det skal gjøres en grundig, helhetlig og individuell vurdering av barnets beste i hver enkelt asylsak og innført sårbarhetskriterier som en del av vurderingen.

Etter innføringen av disse sårbarhetskriteriene har mange fått behandlet sakene sine på nytt og fått bli samtidig har bruken av midlertidighet gått ned. Viser for øvrig til migrasjonsutvalgets innstilling på dette området.

Sentralstyret er enig i at det er et politisk mål at asylsøknader behandles fort.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

9. Kriminalitet og justis	337
22 Oppheve «Landbruksunntaket» i tomtefesteloven også for fritidseiendommer	337
<i>Tønsberg Arbeiderparti</i>	337
69 Ravneberget fengsel	337
<i>Sarpsborg Arbeiderparti</i>	337
71 Kriminalomsorg.....	338
<i>Sarpsborg Arbeiderparti</i>	338
102 Styrke innsatsen mot hatkriminalitet.....	339
<i>Homonettverket</i>	339
211 Vergemålsloven må endres og Konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) må innarbeides i norsk lov.....	340
<i>Gjøvik Arbeiderparti</i>	340
230 Nærpolitireformen	341
<i>Jevnaker Arbeiderparti</i>	341
248 Viktige rettssikkerhetsspørsmål	342
<i>Arendal Arbeiderparti</i>	342
249 Brannvesenets oppgaveportefølje knyttet til helseoppdrag og politioppgaver.	343
<i>Etnedal Arbeiderparti</i>	343
251 Forbud mot reklamer for nettspill, kredittkort og forbrukslån.....	343
<i>Arendal Arbeiderparti</i>	343
284 Utbygging av IIseng fengsel	344
<i>IIseng Arbeiderlag</i>	344
320 Fjerne og forby nettsider som inneholder overgrepsmateriale mot barn	345
<i>Sauda Arbeiderparti</i>	345
332 Opprettholde forbudet mot hallikvirksomhet og styrke politiets arbeid mot hallikvirksomhet på internett.....	345
<i>Sinsen og Carl Berner Arbeiderpartilag</i>	345
333 Gi ofre for prostitusjon og menneskehandel sterkere beskyttelse og oppfølging	346
<i>Sinsen og Carl Berner Arbeiderpartilag</i>	346
334 Styrke arbeidet som forebygger kjøp av seksuelle tjenester og handlinger via internett og sosiale medier.....	347
<i>Sinsen og Carl Berner Arbeiderpartilag</i>	347
335 Styrke samarbeidet mellom politiet og banknæringen for å forebygge kjøp av seksuelle tjenester	348
<i>Sinsen og Carl Berner Arbeiderpartilag</i>	348
349 Et trygt digitalt samfunn	348
<i>Telemark Arbeiderparti</i>	348

371	Definisjon av voldtekt	349
	<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	349
373	Rettsvesenet	350
	<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	350
376	Høyrepopulisme og ekstremisme i vekst	351
	<i>AUF i Hordaland</i>	351
390	En kriminalomsorg i krise.....	352
	<i>AUF i Hordaland</i>	352
410	Godtgjersle for forliksrådsmedlemmer	353
	<i>Bømlo Arbeiderparti</i>	353
414	Bevare fengselsanstalter med lav sikkerhet	353
	<i>Øvre Eiker Arbeiderparti</i>	353
420	Miljøkriminalitet	354
	<i>Modum Arbeiderparti</i>	354
445	Økt bruk av omvendt voldsalarm	355
	<i>Molde Arbeiderparti</i>	355
463	Stopp netthets	355
	<i>Oslo Arbeiderparti</i>	355
496	Passkontoret på Kongsberg.....	356
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	356
539	En kriminalomsorg i krise.....	357
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	357
559	Sterkere rettssikkerhet.....	358
	<i>Agder Arbeiderparti</i>	358
563	Rettsmedisinsk obduksjon	358
	<i>Agder Arbeiderparti</i>	358
566	Vold i nære relasjoner	359
	<i>Agder Arbeiderparti</i>	359
604	Høyrepopulisme og ekstremisme i vekst	360
	<i>AUF i Troms</i>	360
626	Kriminalomsorg	361
	<i>Sogn og Fjordane Arbeidarparti</i>	361

9. Kriminalitet og justis

22 **Oppheve «Landbruksunntaket» i tomtefesteloven også for fritidseiendommer**

Tønsberg Arbeiderparti

Forslag:

Det såkalte «landbruksunntaket» i tomtefesteloven bør oppheves også for fritidseiendommer. Det vil innebære at festere av fritidstomter også vil kunne få anledning til å kjøpe tomte på lik linje med festere av boligtomter etter reglene nærmere beskrevet i tomtefesteloven.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet og Knut Storberget var hovedarkitekten bak en betydelig forbedring av tomtefesteloven tidlig på 2000-tallet med presisering av regler for oppjustering av festeavgift og kjøp av tomte. Dessverre ble dette reversert i 2015 etter en avgjørelse i menneskerettsdomstolen. Fra å være en lov som i stor grad ivaretok festers interesse ble loven nå trukket altfor langt i retning av å være i bortfester interesse og lenger enn det som domstolen hadde bedt om. Landbruksunntaket forhindrer innløsningsrett for festere av fritidstomt som tilhører en landbrukseiendom, og intensjonen er å sikre inntektsgrunlaget for disse. Etter endringen i loven i 2015 ble landbruksunntaket opphevet for boligtomter, men beholdt for fritidstomter. Reglene for oppjustering av festeavgiftene ble skjerpet og gjort urimelig gunstig for bortfester. Den forutsigbare og gunstige inntekten som festetomter nå gir, har medført at eiendomsutviklere ser på landbrukseiendom med mange festetomter som gunstige investeringsobjekter. Landbruksunntaket forhindrer festere fra å innløse til akseptable priser og situasjonen er mange steder fastlåst. Tomtefestet er en levning fra føydalsamfunnet og Arbeiderpartiet bør stå i spissen for å fjerne dette i dagens Norge. Landbruksunntaket er et viktig element som forhindrer en slik avvikling.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styrets kommentar: Fjerne: «Dessverre ble dette reversert i 2015 etter en avgjørelse i menneskerettsdomstolen».

Styrets innstilling: Forslaget støttes.

Vedtatt i representantskap: Vedtatt

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter forslaget, da det er å anse som vedtatt politikk.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

69 **Ravneberget fengsel**

Sarpsborg Arbeiderparti

Forslag:

Ravneberget fengsel utvides og styrkes slik at det kan ta imot flere kvinnelige innsatte, og eksisterende bygningsmasse oppgraderes slik at det kvinnelige innsatte får likeverdige soningsforhold som mannlige

innsatte.

Begrunnelse:

Ravneberget kvinnefengsel er et av få, om ikke det eneste norske fengsel som ikke eies av Statsbygg. Det eies av Sarpsborg kommune, som leier det til staten. Dette er ikke en leieavtale Sarpsborg kommune tjener penger på. Summen på leieavtalen er den summen Sarpsborg kommune har i lån etter kjøpet av Ravneberget fra Heimevernet. Dette er noe som ifølge fengselslederen på Ravneberget, gjør det til landets billigste fengselsplasser. Sarpsborgs ordfører har gjentatte ganger tatt initiativ overfor både Østfoldbenken og justisministre om å bedre soningsforholdene på Ravneberget. Selv om tomten og byggene eies av Sarpsborg kommune, er det fortsatt slik at det er staten ved kriminalomsorgen som er ansvarlig for innholdet og straffegjennomføringen. På Ravneberget soner kvinnene på firemannsrom. Potensielt fire kvinner i ulike aldre, kulturell bakgrunn, kriminell bakgrunn og med ulike forutsetninger. Dette er utfordrende for både innsatte, ansatte og samfunnet. Løsningen er like genial som den er enkel: Vi bygger ut Ravneberget for å bedre forholdene. Sarpsborg kommune kan legge ut for oppgraderingen, mot at man forlenger leieavtalen. Man får altså oppgradert Norges billigste fengselsplasser uten at leiekostnadene stiger. Tegningene har ligget klare i mange år. Det eneste som mangler har vært en politisk vilje. Gjør det for innholdet i soningen, gjør det for de ansattes jobbhverdag. Gjør det for mindre tilbakefall og en mer lik prioritering av soningsforhold mellom kvinner og menn.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Østfold Arbeiderparti anbefaler at forslaget oversendes stortingsgruppa for videre arbeid.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget angir god politikk som Arbeiderpartiet har støttet flere steder. Soningsforholdene for kvinner har blitt kritisert i rapport fra Sivilombudsmannen fra 2016, og i en rapport fra Likestillings- og diskrimineringsombudet fra 2017. I hovedsak går kritikken ut på at kvinner soner under dårligere soningsforhold enn menn, og i eldre og uegnet bygningsmasse. Arbeiderpartiets medlemmer i justiskomiteen har også bedt om at utarbeides en ny NOU for kriminalomsorgen hvor kvinner som soner skal vises særskilt oppmerksomhet i utvalgets arbeid, som ble nedstemt. Vi har videre i januar i år fremmet forslag om en Stortingsmelding om samme tema, og i budsjettprosessen i høst ble det nedfelt en felles merknad fra hele Justiskomiteen om at det haster med en forbedring av soningsforholdene ved Ravneberget, og at komiteen forventer at regjeringen følger opp initiativet fra Sarpsborg kommune.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

71 **Kriminalomsorg**
Sarpsborg Arbeiderparti

Forslag:

Det utarbeides en stortingsmelding for å målrette arbeidet knyttet til psykiatriske utfordringer under soning og varetekt. Kuttene etaten har blitt rammet av under Solberg-regjeringene legges tilbake i sin helhet umiddelbart i APs alternative statsbudsjett og når AP får regjeringsmakt. Dette legges til bemanning og ansattes sikkerhet.

Begrunnelse:

Siden Solberg-regjeringen kom til makta har kriminalomsorgen blitt kuttet med rundt 200 millioner. Mye av argumentasjonen for kuttene har vært at man skal jobbe mer effektivt, og at administrative utgifter

skal senkes. Men realiteten har vært at det har gått utover førstelinjetjenesten, med andre ord; antall betjenter på jobb. Disse økonomiske kuttene har blant annet ført til: Flere tusen udekte vakter, - Det kuttes i programarbeid som f.eks. sinnemestring, stressmestring og rusmestring. - Mere innlåsing og isolering for innsatte. Betjenter er sjeldent tilstede i fellesskapssituasjoner som for eksempel treningsrom og kjøkken. Flere betjenter som er alene med innsatte Flere hendelser der betjentene ikke rekke å ikke seg nødvendig verneutstyr. Dette er uheldig for sikkerheten til innsatte, ansatte og samfunnet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Østfold Arbeiderparti anbefaler at forslaget oversendes stortingsgruppa.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget anses å være i tråd med hva Arbeiderpartiets medlemmer i justiskomiteen har fremmet i Innst. 6 S (2018-2019), både gjennom alternative budsjett for 2019 og gjennom forslag om at det utarbeides en ny NOU for kriminalomsorgen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

102 Styrke innsatsen mot hatkriminalitet *Homonettverket*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil at:

- Politiet må få nødvendige ressurser, systemer og instruksjoner for å øke sin kompetanse og iverksette nødvendige tiltak for å forebygge hatkriminalitet.
- Grunn- og videregående skoler tar et tydelig ansvar for å forebygge hatkriminalitet og utvikle holdninger som motvirker hat.
- Tiltak som Rosa Kompetanse Justis og Restart får bedre finansiering.

Begrunnelse:

Hatkriminalitet skaper ofre på mange nivåer. I tillegg til å ramme de som direkte utsettes for vold eller trusler, skaper hatkriminalitet utrygghet for store grupper av befolkningen. I tillegg rammes demokratiske kjerneverdier som likeverd, trygghet, ytringsfrihet og retten til å være seg selv. Et samfunn som hviler på prinsippet om at alle mennesker er likeverdige må ta hatmotivert vold alvorlig, på både mikro- og makronivå. Fra tidligere rapporter kjenner vi til at en betydelig andel av de som utøver hatkriminalitet er unge. Det betyr at skoleverket må ta tydeligere ansvar for å formidle kunnskap og utvikle holdninger som er forenelige med demokrati, likeverd og trygghet for minoriteter. At "homo" er det vanligste skjellsordet i skolen er en illustrasjon på behovet for tiltak. Tiltakene må settes inn tidlig nok; når holdninger har fått utviklet seg til et stadium hvor de gir seg utslag i vold, mobbing eller trusler, har det gått for langt. Her vet man at tiltak som er forankret hos interesseorganisasjonene ofte har stor effekt og høy kvalitet. Eksempler på dette er Rosa Kompetanse og Restart, hvor FRI og Skeiv Ungdom kjører undervisningsopplegg med utgangspunkt i egne erfaringer. Disse tiltakene er dessverre underfinansiert.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap støtter forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Det har den siste tiden kommet frem at mange politikere og andre synlige personer har blitt utsatt for sjikanerende og skremmende trusler. Det er økende fokus på hatkriminalitet i politiet, med egne statistikkoder for hatkriminalitet. Forslaget samsvarer med overordnet politikk i vårt partiprogram. I vårt alternative budsjett har vi nettopp prioritert penger som muliggjør å arbeide for å oppnå deler av de områder forslaget trekker frem.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

211 Vergemålsloven må endres og Konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) må innarbeides i norsk lov.
Gjøvik Arbeiderparti

Forslag:

Gjøvik Arbeiderparti foreslår at vergemålsloven endres slik at det å få oppnevnt verge som skal være frivillig. Den som får verge skal selv kunne bestemme hvem som skal være verge og rettsikkerheten skal være høy.

Begrunnelse:

Tolgasaken avdekte en praksis som i realiteten var administrativ umyndiggjøring. Selvbestemmelse er en grunnleggende verdi i velferdsstaten. Når samfunnets interesser får fortrinn på bekostning av individets selvbestemmelse, er det knyttet sterke rettsikkerhetsgarantier for å hindre myndighetsovergrep. Slik er det og slik bør det være. Rettsikkerheten er viktig for alle, men viktigst for dem som i minst grad har muligheter for å tale sin sak og å utnytte sin selvbestemmelse. Vi må derfor arbeide for en vergemålsordning som fremmer selvbestemmelsen til personer under vergemål og en ordning som gir personer under vergemål stor rettsikkerhet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Hovedregelen i dag er frivillighet, og regjeringen jobber nå med å forbedre og tydeliggjøre dette i vergemålsloven, med høringsfrist 14. februar 2019. Ikke alle klarer å vurdere selv om de trenger verge, så det er viktig at også disse får den hjelpen de trenger, selv om dette betyr en grad av tvang. Retningslinjer og tydeliggjøring i lovteksten som fremhever at alle skal vurderes etter samtale anses ivaretatt i høringsforslaget til regjeringen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Forslag:

Det er behov for å sørge for at regjeringen må forholde seg til intensjonsavtalen, forliket som ble inngått i forkant av at nærpolitireformen ble iverksatt. Reformen skulle gjøre politiet mer robust, gi kort responstid, bedre kvaliteten på polititjenesten, gi raskere saksbehandling, øke nærheten til publikum og kommunene, polititjenestene bli likere over hele landet og sist, men ikke minst: Dette skulle gi innsparinger og effektiviseringsgevinster som igjen skulle øke politiets kapasitet. Har dette innfridd? Svaret er nei! Arbeiderpartiet har en unik mulighet til å ta føringen/grep for å rette opp i dette ved å få våre samarbeidspartier til å sørge for at reformen kommer på skinner. Vi må ta styringen og sørge for at intensjonen med reformen, som er meget god, blir innfridd. Dette krever ikke bare bevilgninger over budsjett, men man må gi klare og tydelige signaler på at de prosessene som til nå har vært ikke er gode nok. De ulike politidistriktene har omorganisert seg på flere forskjellige måter, noen har sentralisert «alt», og andre har tolket sitt mandat på en annen måte og beholdt mye av distriktenes lokale forankring. Gjør dette politiet likere? Er dette i tråd med intensjonene i reformen? Hvordan er det mulig at to distrikter som grenser til hverandre organiserer seg forskjellig?

Vedtak: Arbeiderpartiet skal sørge for at politireformen blir en Nærpolitireform og ikke en Fjernpolitireform slik den fremstår i dag. Det betyr at noe av reformen muligens må reverseres og man må øke bevilgningene slik at målene med nærpolitireformen kan gjennomføres.

Begrunnelse:

Mange har lest om hvordan Øst politidistrikt sliter med å nå de målene som er satt, både med tanke på etterforskning av saker som gir lange restanseproblemer, men også i forhold til hvordan omorganiseringen har tappet distriktene for kompetanse og ressurser. Det samme gjelder for andre politidistrikt, Øst politidistrikt er absolutt ikke alene om dette. I flere distrikter har reformen ført til at tidligere sentrale politistasjoner, de som tidligere var hovedsete i eget distrikt før sammenslåing, nå kun er et skall av det den funksjonaliteten de tidligere hadde. Arrestene er nedlagt og operasjonssentralene er borte. Påtale er sentralisert og kun noen fåtalls jurister sitter igjen på disse stedene. Det meste av kompetansen på etterforskning i komplekse saker er sentralisert og det samme er andre spesialistfunksjoner i distriktene. Som et eksempel er det nå ikke arrest mellom Hamar og Drammen. Lillehammer, Gjøvik og Hønefoss er nå uten arrest. Telemark skal også legges ned. Det medfører at det tar timer å kjøre frem og tilbake til sentralarrestene med pågrepne. Reformen skulle sørge for rask responstid, trygghet og nærhet. Når de få patruljene som er ute blir opphengt i å kjøre milevis/timevis med arrestanter reduserer dette beredskapen ute i distriktene betydelig. Denne «reduksjonen» av beredskap er ikke i tråd med de tjenestene nærpolitireformen skulle gi. Kommunene skulle få gode erstatninger til Lensmannskontorene som ble lagt ned, politikontakter, og forebyggende arbeid skulle styrkes. Nærheten til publikum skulle bli ivaretatt på en bedre og lik måte i hele distriktet, også godt ut på bygda. Opplever kommunene at det har blitt lettere å få kontakt med politiet? Får innbyggerne i de enkelte kommuner rundt om kring i landet et tettere forhold til sitt politi, på alle plan? Bare det å få tak i politiet har blitt en egen øvelse for publikum. Vi mente ingen ting om nærpolitireformen før og under valget i 2019. Nå må vi tydelig vise at vi mener alvor med forliket vi var med på. Det er ute i bygdene kommunevalget vinnes, ikke bare sentrale strøk. Skal vi løfte oss til kommunevalget i 2019 må vi være tydelige når det gjelder befolkningens trygghetsfølelse. Vi har vært tydelige på fra talerstolen i Stortinget i spørretimer det siste året. Nå må vi handle. Det hjelper ikke bare å snakke om det, vi må iverksette. Vår inngåelse av forlik var bygget på intensjonen om reformen, den må vi vinne tilbake.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret mener at politireformen må bli en reell nærpolitireform, slik intensjonen i forslaget er. Dette krever

økte bevilgninger og at elementer i reformen muligens må reverseres.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med den politikken Arbeiderpartiets medlemmer i Justiskomiteen har fremmet gjennom merknader og forslag i Innst. 6 S (2018-2019), samt prioriteringene som er gjort i vårt alternative budsjett for 2019. Vi har trukket frem det samme poenget i våre merknader, samt stadfestet at regjeringen i prinsippet har brutt politireformforliket slik det var avtalt, med liknende begrunnelse som forslaget også angir.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

248 Viktige rettssikkerhetsspørsmål
Arendal Arbeiderparti

Forslag:

Lav økonomi bør aldri hindre at personer får sine menneskerettigheter respektert. Grensene for Fri Rettshjelp heves, og personer med svak økonomi sikres ved avkortning av egenandel.

Begrunnelse:

Det er meget viktig med god rettssikkerhet, spesielt viktig i saker der det offentlige er ansvarlig for traumer for innbyggerne. Det er viktig av rettssikkerhets hensyn at disse får prøvd saker mot forvaltningen. Personer med lav inntekt som har krav på fri rettshjelp. Eksempler på saker kan være alvorlige mobbesaker, alvorlig feilbehandling i helsevesenet, alvorlige skader som følge av feil i barnevern og institusjon. Overgrep begått av offentlige ansatte innen hovedsakelig helsevesenet, men også på andre deler av forvaltningen. Det bør være en rettssikkerhetsmargin å kunne føre saker som dette for rettsvesenet også med lav inntekt. Det er også andre områder dette ville være viktig. NAV saker vil også kunne være viktig for rettigheter bør også personer med lav økonomi kunne prøve for retten i saker som er meget viktig for enkeltmennesker.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget trenger å omformuleres, men fylkespartiet støtter intensjonen i forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med Arbeiderpartiets partiprogram og forslaget Arbeiderpartiets medlemmer i Justiskomiteen har fremmet i Dokument 8:152 S (2017-2018) om å styrke folks rettssikkerhet slik at de som har rett, også kan få rett.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

249

Brannvesenets oppgaveportefølje knyttet til helseoppdrag og politioppgaver
Etnedal Arbeiderparti

Forslag:

Det må defineres tydelige grenser mellom statlige og kommunale beredskapsoppgaver utført av nødetatene, og utarbeide en økonomisk fordelingsnøkkel mellom disse knyttet til kostnader som påføres den etat som utfører oppgaver over definert grense til en annen etat.

Begrunnelse:

20,2% av Valdres brann- og redningstjeneste sin utrykningsportefølje er helseoppdrag. Dette er ikke helseoppgaver knyttet til trafikkulykker o.l., men oppdrag gitt direkte fra AMK, der brannmannskaper som akutthjelpere gir helse- og livreddende innsats til befolkningen sammen med ambulanse, eller ofte i påvente av ambulanse. I henhold til akuttmedisinforskriften §5 kan kommuner og regionale helseforetak inngå avtale om bistand fra akutthjelpere som kan være kommunalt brannvesen. Slik bistand kan komme i tillegg til, eller i påvente av personell fra akuttmedisinske tjenester. Når det gjelder politioppgaver, var Valdres brann og redningstjeneste var først på skadested i 73,7% av utrykningene hittil i år. Det utføres derfor ofte flere politioppgaver av brannvesenet før politiet ankommer skadested, men også ofte etter de har ankommet og i noen tilfeller, etter politiet har forlatt skadestedet. I henhold til Brann- og eksplosjonsvernloven §12 har leder av brannvesenet skadestedsledelse og ordensmyndighet inntil denne overtas av politiet. Selv om lovverket legger opp til at noe statlig myndighet og oppgaver (politi og helse) skal og kan utøves av kommunalt brannvesen innenfor gitte rammer, kan man ut i fra ovennevnte erfaringer komme med påstand om at statlige oppgaver i økende grad utføres av brannvesenet utenfor de rammene lovverket tilsier at denne kommunale tjenesten skal gjøre. Det argumenteres samtidig for at dette er oppgaver som kommer befolkningen til gode i aller høyeste grad, men det er også ekstra ressurskrevende for det kommunale brannvesenet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget berører problemer som har økt i omfang etter innføringen av politireformen. Mange steder mangler man lokalt politiberedskap. Arbeiderpartiet har foreslått en egen stortingsmelding for brann og redningstjenesten som skal gjennomgå det forslagstillerne ber om. Intensjonen i forslaget støttes, men det er viktig at alle utfordringer et slikt forslag bringer med seg blir grundig belyst før endelig politikk defineres.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

251

Forbud mot reklamer for nettspill, kredittkort og forbrukslån
Arendal Arbeiderparti

Forslag:

Det nedlegges forbud mot reklame for forbrukslån og nettspill på lik linje som det er gjennomført for alkohol og tobakk.

Begrunnelse:

Vi er vitne til en mer og mer aggressiv markedsføring fra finansieringsselskap og nettspillselskap i forskjellige typer media. Denne annonsering lokker folk til å tro at enkle forbrukslån eller en stor spillgevinst er løsningen på deres økonomiske problemer. Diverse kredittkortselskap og andre

låneinstitusjoner markedsfører sine tjenester uten å si noe om skyhøy rente eller salg av fakturaer til inkassoselskap, og nettspillselskapene lokker med «gratis spillrunder» og store gevinster uten å si noe om forsvinnende små vannersjanser.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Det kan vises til at Stortinget allerede den 7.05.2008, på initiativ fra Arbeiderpartiet, vedtok at regjeringen så raskt som mulig må iverksette tiltak mot ulovlig spillreklame, effektivisere betalingformidlingsforbundet, samt stanse uregulerte pengespillselskaper.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

284 Utbygging av IIseng fengsel
IIseng Arbeiderlag

Forslag:

IIseng Arbeiderlag vil at Arbeiderpartiet skal arbeide for at IIseng fengsel blir utbygget med en høyrisiko avdeling og beholde dagens avdeling med åpen soning

Begrunnelse:

Utbygging sees på som samfunnsmessig veldig fornuftig da reguleringsplanen for området er ferdig utarbeidet for begge de berørte kommuner. Dagens IIseng fengsel er godt innarbeidet i lokalmiljøet og utbygging er veldig godt mottatt. Begge de berørte kommuner har avsatte områder for boligbygging. IIseng fengsel ligger veldig fordelaktig til når det gjelder kollektiv transport

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet for 2017 – 2021 har Arbeiderpartiet vedtatt å styrke kriminalomsorgen for å sikre forsvarlig bemanning, og legge til rette for hensiktsmessig soningsinnhold blant annet ved å etablere flere rusmestringsenheter. Vi vil igangsette bygging av nye soningsplasser og prioritere de områdene av landet som i dag ikke har tilfredsstillende soningstilbud

I vårt alternative budsjett for 2019 har Arbeiderpartiet økt driftsmidlene til kriminalomsorgen med 87 millioner kroner.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

320 Fjerne og forby nettsider som inneholder overgrepsmateriale mot barn
Sauda Arbeiderparti

Forslag:

Sauda Arbeiderparti mener derfor at det må arbeides internasjonalt med et lovverk som fjerner og forbyr nettsider som inneholder overgrepsmateriale mot barn. I tillegg å ha opplæring av barn i grunnskolen om hvordan nett brukes og misbrukes av de som vil utnytte barn. Ha fokus på den viktige saken Barnehusene gjør, og også sikre dem ressurser slik at de også får anledning til å drive opplysningsvirksomhet mot kommunene. Det kan bidra til å avdekke overgrep mot barn tidligere.

Begrunnelse:

Det avdekkes stadig overgrep mot barn, også via sosiale medier. Dette er grusomt og bør møtes med tiltak også innen medieeverden.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget inneholder ulike forslag i ett. Intensjonen i forslaget støttes. Forslaget bør ses i sammenheng med oppvekstutvalgets innstilling.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

332 Opprettholde forbudet mot hallikvirksomhet og styrke politiets arbeid mot hallikvirksomhet på internett
Sinsen og Carl Berner Arbeiderpartilag

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- Styrke politiets arbeid mot hallikvirksomhet på internett
- Fremme et nytt lovforslag i Stortinget om endring i Straffelovens §315 (hallikparagrafen) som gir politiet hjemmel til å stenge nettsteder som driver og/eller tilrettelegger for hallikvirksomhet.

Begrunnelse:

Kriminalitet på nett må behandles på lik linje med annen kriminalitet. Nettet er blitt den viktigste arenaen for halliker og menneskehandlere som selger kvinner på prostitusjonsmarkedet. Politiet har etterforsket flere nettsteder de mener driver åpenbar hallikvirksomhet. Men høyesterettsdommen i den såkalte «E-zone-saken» har satt en stopper for politiets arbeid med å komme denne formen for hallikvirksomhet til livs.

Arbeiderpartiet fremmet i forrige stortingsperiode forslag om å endre Straffelovens §315, den såkalte hallikparagrafen, som ville kriminalisere hallikvirksomhet på internett, men forslaget ble nedstemt av regjeringspartiene og Venstre. Stortingssammensettingen er endret siden 2016, og Arbeiderpartiet bør derfor fremme forslaget på nytt.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap støtter forslaget

Sentralstyrets merknad:

Etter Høyesteretts frikjennelse i saken mot mennene bak nettsiden "E-zone" i Høyesterett 25. oktober 2011, har det vært ansett vanskelig å straffe forfølge nettjenester som i realiteten er åpenlyse sexannonser som kamoufleres som eskortetjeneste, stripping og massasje. Arbeiderpartiets Justisfraksjon på Stortinget sto i 2016 bak et forslag om å utvide hallikparagrafen, slik at det ville bli mulig å pålegge internettleverandører å blokkere nettsider med annonser for prostitusjon.

I motsatt retning kan vi tolke et medieutspill fra Ap på Stortinget fra 2017, hvor det ble trukket frem at hallikparagrafen allerede i dag er ansett så vid at selv personer som ikke tjener profitt på å leie ut boliger til prostituerte, kan bli straffet. I Dagsavisen 9. juni 2017 fremmet en Stortingsrepresentant at hun var åpen for å se på en justering av hallikbestemmelsen, slik at de som er i prostitusjon ikke blir husløse, men å kriminalisere de som reelt sett fremmer andres prostitusjon og tjener penger på andres sårbarhet. Også Amnesty International er tydelige på at de ønsker en oppmyking av regelverket som gjør de prostituertes situasjon tryggere.

Forslaget anses å være spesifikt innrettet mot nettjenester, som AP tidligere har fremmet et lignende forslag mot.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

333 Gi ofre for prostitusjon og menneskehandel sterkere beskyttelse og oppfølging

Sinsen og Carl Berner Arbeiderpartilag

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- Opprette et nasjonalt tilbud om exit-programmer for å bistå de som ønsker å komme ut av prostitusjon. (Tilbudet bør inneholde traumebehandling, helsehjelp, mestringsstrategier, økonomisk veiledning og kompetansegivende tiltak).
- Prioritere offentlige midler til tiltak med målsetting om å hjelpe mennesker ut av prostitusjon - Gjennomføre statlige holdnings- og opplysningskampanjer om forbudet mot sexkjøp og skadevirkningene av prostitusjon
- Styrke politiets prioritering av sexkjøpsloven, også for sexkjøp på internett
- Styrke beskyttelsen av ofre for menneskehandel og trafficking gjennom å styrke muligheten for oppholdstillatelse for de som anmelder bakmenn, uavhengig av om saken kommer til rettsvesenet-
- Utrede muligheten for å tilkjenne voldsoffererstatning for ofre for sexindustrien
- Utrede om uaktsom menneskehandel bør kriminaliseres. Dagens skyldkrav er forsett, og det er vanskelig å bevise forsettlig menneskehandel. Å kriminalisere grovt uaktsomt menneskehandel vil kunne bidra til en mer effektiv bekjempelse av menneskehandel i Norge, og også ha en forebyggende/preventiv effekt
- Forsøk på sexkjøp må rekriminaliseres.
- Vurdere å øke strafferammen ved brudd på sexkjøpsloven

Begrunnelse:

Det er ikke ønskelig med et samfunn der mennesker må selge kroppen sin ved å yte seksuelle tjenester. Mange som er i prostitusjon er utsatt for menneskehandel og trafficking, og disse menneskene må gis

sterkere beskyttelse og oppfølging for å komme seg ut av prostitusjon og kunne starte opp et nytt liv utenfor prostitusjon.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Bør sees i sammenheng med Arbeiderpartiets forslag Dokument 8:41 S (2018-2019) om moderne slaveri.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

334 Styrke arbeidet som forebygger kjøp av seksuelle tjenester og handlinger via internett og sosiale medier *Sinsen og Carl Berner Arbeiderpartilag*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- Forebygge kjøp av seksuelle tjenester og handlinger som formidles via internett og sosiale medier
- Iverksette informasjons- og holdningskampanjer om at kjøp av seksuelle tjenester og handlinger i form av bilder, film og live streaming på webkamera er brudd på sexkjøpsloven
- Iverksette informasjons- og holdningsskapende nettvettkampanjer som skal forebygge at barn og ungdommer selger seksuelle tjenester og handlinger over internett og i sosiale medier

Begrunnelse:

Å yte vederlag til personer for seksuelle tjenester og handlinger via internett og sosiale medier, for så å motta disse tjenestene og handlingene i form av bilder, filmer eller via direkte webkamera er brudd på sexkjøpsloven.

Det er ikke i tilstrekkelig grad bevissthet om at denne type tjenester og handlinger faktisk er prostitusjonsvirksomhet, og at kjøp av disse tjenestene og handlingene er brudd på sexkjøpsloven. Holdningen blant mange er at prostitusjonsvirksomhet er noe som skjer i form av rene fysiske kjøp. Denne type kjøp betales som regel via elektroniske betalingsløsninger.

Via internett og sosiale medier er terskelen for både kjøp og salg lavere enn ved direkte fysiske sexkjøp. Det er en lavere terskel for å starte med prostitusjon i denne type prostitusjonsvirksomhet, hvor man unngår direkte fysisk kontakt med kundene. Har man først startet i denne type prostitusjonsvirksomhet er faren for grenseoverskridelse større, og terskelen for å starte med annen form for prostitusjon vil kunne senkes.

Prostitusjon via internett og sosiale medier gjør også inngangsterskelen for mindreårige lavere. De som kjøper denne type seksuelle tjenester og handlinger vil heller ikke ha samme bevissthet og kunnskap om hvorvidt det er mindreårige som selger seksuelle tjenester. Dette fordi den prostituerte ikke nødvendigvis viser ansiktet sitt i formidlingen av. Det er derfor viktig å målrette tiltak spesielt rettet mot barn og ungdom.

Dette prostitusjonsmarkedet er også et marked som blir benyttet av menneskehandlere som holder mennesker utsatt for tvang i prostitusjon. Informasjons- og holdningsskapende arbeid vil ha en

allmennpreventiv og forebyggende effekt.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

335 Styrke samarbeidet mellom politiet og banknæringen for å forebygge kjøp av seksuelle tjenester

Sinsen og Carl Berner Arbeiderpartilag

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- Utrede om og hvordan banknæringen kan ha en mer aktiv rolle i å forebygge kriminalitet knyttet til prostitusjon og menneskehandel, herunder sexkjøp.

Begrunnelse:

Banknæringen har en viktig rolle i å bekjempe kriminalitet, og har blant annet et tett samarbeid med politiet ifht. kriminalitet som hvitvasking, terrorfinansiering etc. Banknæringen kan også spille en større rolle for å forhindre menneskehandel og prostitusjon.

Betaling for kjøp av seksuelle tjenester og skjer i stadig større grad gjennom elektroniske betalingsløsninger, både i tilknytning til eskortevirksomhet og til kjøp av bilder, filmer, show og to-veis interaksjon via webkamera. Elektroniske spor vil lettere kunne sikre bevisførsel og bidra til både å forebygge og straffeforfølge sexkjøp.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Det er behov for tiltak og virkemidler som bidrar til å ansvarliggjøre næringslivet og øke deres bevissthet om eget samfunnsansvar for å begrense kriminalitet i utledet form.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

349 Et trygt digitalt samfunn

Telemark Arbeiderparti

Forslag:

At arbeidet mot IKT-kriminalitet må kraftig forsterkes, og myndighetene må sørge for tilstrekkelig kapasitet og kompetanse i kampen mot IKT-Kriminalitet At staten årlig må kartlegge den digitale sikkerhetskulturen i befolkningen At grensesetting og risiko i et digitalt samfunn må være en integreert del

av utdanningen fra barneskolen til høyere utdanning

Begrunnelse:

Norge er et gjennomdigitalisert samfunn og vi ligger langt fremme sammenlignet med andre land. Dette gir oss mange muligheter, men gjør oss også sårbare. Det digitale samfunnet utfordrer oss som enkeltindivider og samfunn. Telemark Arbeiderparti mener det er svært viktig med folkeopplysning om digital sårbarhet på alle nivå og politiske tiltak som fremmer en bevisst sikkerhetskultur. Både barn, unge og voksne bruk av digitale verktøy gir samfunnet mange goder og muligheter. Vi kan samhandle, samarbeide og innhente kunnskap på en effektiv og global måte. Samtidig er vi som enkeltindivider og samfunn langt mer sårbare og utsatt for kriminalitet på nett. Telemark Arbeiderparti mener derfor arbeidet mot IKT-kriminalitet må kraftig forsterkes, og myndighetene må sørge for tilstrekkelig kapasitet og kompetanse i kampen mot IKT-Kriminalitet.

Norsk lov gjelder både i det fysiske og det digitale rom. Både enkeltindivider og små virksomheter har begrenset kapasitet til å sikre seg mot trusler og det trengs konkrete tiltak for å redusere digital sårbarhet. Forebygging er essensielt og kunnskap som skaper bevisstgjøring og dermed fremmer en kultur for sikker adferd er av stor betydning. Telemark Arbeiderparti mener at staten årlig må kartlegge den digitale sikkerhetskulturen i befolkningen. Kunnskapen må danne grunnlag for myndighetens beslutningsgrunnlag, og for råd og anbefalinger som gis til befolkningen og små virksomheter for å redusere digital sårbarhet. Telemark Arbeiderparti mener derfor at staten bør ta ansvar for at viktig styringsinformasjon innhentes årlig og at det skapes en oversikt over status, utfordringer og eventuelle farer for personvernet. Telemark Arbeiderparti mener både muligheter og risiko, forebygging og holdningsskapende arbeid i et digitalt samfunn må være en integrert del av utdanningen fra barneskolen til høyere utdanning. I dag utsettes barn og unge for sterk grad av mobbing på nett, uthenging, ulovlig bildedeling og former for IKT-kriminalitet som kan gi alvorlige konsekvenser for resten av livet.

Det er viktig med god kompetanse og kunnskap om kildekritikk, om kommunikasjon og hvilke digital risiko som finnes. Norsk lov gjelder både i det fysiske og det digitale rom.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Forslaget anses å være i tråd med partiprogrammet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

371 Definisjon av voldtekt
Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag:

Arbeiderpartiet mener:

- Seksuell omgang uten samtykke er ulovlig og skal få konsekvenser for overgriper.
- Det er behov for en gjennomgang av norsk lovgivning for å vurdere definisjonen av voldtekt for å sikre nødvendig rettsvern for den som blir utsatt for voldtekt.

Begrunnelse:

I norsk lovgivning defineres voldtekt som seksuelle omgang ved bruk av vold eller truende adferd. Internasjonale menneskerettighetsstandarder fastslår at voldtekt er seksuell omgang uten samtykke. Gjennom media er man blitt kjent med flere grove eksempler på seksuell omgang uten samtykke, men

hvor det ikke avsies dom. Dette gjør at det stilles spørsmålstegn ved om norsk lovgivning har for snever definisjon av voldtekt.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I 2017 ratifiserte Norge Istanbul-konvensjonen som forbyr seksuell omgang uten samtykke. Våren 2018 foreslo AP og Sp å tydeliggjøre straffelovens bestemmelse slik at dette kom tydeligere frem. Det fikk ikke flertall. Norge er i dag forpliktet etter Istanbul-konvensjonen og slik sett er det forbudt med seksuell omgang uten samtykke i Norge som trukket frem i første kulepunkt i forslaget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

373

Rettsvesenet

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag:

Arbeiderpartiet krever at:

- Finansieringen til rettsvesenet økes betraktelig for å kunne snu en dårlig utvikling.

Begrunnelse:

Høyesterett har varslet om at rettsvesenet er underfinansiert i forhold til behovet, slik at saker bruker årevis på å komme opp i retten. Dette er en ekstra belastning for den som står i en allerede krevende og sårbar situasjon med rettsak.

Vi ser hvordan useriøse arbeidsgivere kan utøve press mot saksøker i bl.a. saker om arbeidsforhold, som utestående lønn, usaklig oppsigelse mv. Tilsvarende gjelder for andre forhold som behandles av domstolene. Dette går utover rettsikkerheten til vanlige mennesker. Arbeiderpartiet mener rettsvesenet skal sikre rettsvern for alle, og ikke være en arena for de ressurssterke til å slite ut sine motstandere.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes, og Arbeiderpartiet har alternative budsjett for 2019 økt støtten til domstolene med 34 millioner kroner mer enn regjeringens budsjettforslag, fordi det er behov for det.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- Jobbe hardere for å straffeforfølge personer som ytrer politiske hatytringer på Internett
- Frata statsstøtten fra organisasjoner som Human Rights Service og andre organisasjoner som aktivt fremmer diskriminering
- At fornektelse av handlinger som er ansett av en internasjonal rett som folkemord omfattes av straffelovens paragraf for hatkriminalitet
- Kriminalisere kjøp, salg og bruk av diskriminerende og hatefulle symboler og gjenstander
- Sørge for at terrorangrepet 22. juli og høyreekstremisme som politisk strømning blir viet en betydelig andel i pensum i samfunnsfagene i grunnskolen og videregående

Begrunnelse:

Vår bevegelse er en bevegelse med sterke historiske røtter, og en av de røde trådene man kan gjenkjenne vårt parti og vårt ungdomsparti er vår evige kamp mot ekstremisme. Fra unge AUFere på 1930-tallet mistet livet i kamp mot Francos fascisme, til AUF og Arbeiderpartimedlemmer ble fengslet og henrettet under tysk okkupasjon i årene 1940-45, og ikke minst til 69 av våre, mistet livet på Utøya 22. juli 2011 har vi blitt minnet på viktigheten av arbeidet mot voldelige anti-demokratiske ideologier. Vårt arbeid for en fredelig verden fri fra undertrykkelse, forfølgelse og krig vil fortsette så lenge vår bevegelse lever, og dette skal alltid være en bærebjelke i vårt politiske arbeid.

Arbeiderpartiet ser med stor bekymring på den voksende høyrepopulismen i Europa. Høyrepopulistiske og innvandringsfiendtlige politikere skaper i stadig større grad fiendebilder av innvandrere, jøder og muslimer og som en antirasistisk organisasjon vil Arbeiderpartiet lede an kampen for et samfunn for alle.

Arbeiderpartiet er svært kritisk til at personer og organisasjoner som sprer frykt og hat mot minoriteter, kvinner og sosialdemokrater mottar finansiering via statsbudsjettet, og vil fjerne bidrag til organisasjoner som aktivt fremmer skiller mellom folk.

Arbeiderpartiet ønsker også et sterkere vern av spesielt utsatte grupper i samfunnsdebatten, og vil at arbeidet for å straffeforfølge personer som sprer trusler på internett prioriteres. Som et ledd i kampen mot den gryende høyreekstremismen i Europa, vil Arbeiderpartiet også støtte arbeidet med å beskytte grupper som mottar hets og trusler fra ytterliggående grupperinger.

Arbeiderpartiet ønsker derfor et forbud mot demonstrasjoner i regi av voldelige organisasjoner. Arbeiderpartiet setter minoritetspersoner og andre særlig utsatte gruppers frihet fra hets foran ekstremistiske grupperingers rett til å spre hat og frykt i befolkningen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen om å forebygge og bekjempe hatytringer ytringer. Nasjonale initiativ og godt forebyggende arbeid i lokalsamfunnene er avgjørende for å oppnå dette.

Arbeiderpartiet har i behandlingen av statsbudsjettet og støtten til HRS vært sterkt imot å øke støtten til en organisasjon som får tilskudd til å drive med dialog og integrering, men i stedet bygger opp under splittelse og fremmedfrykt.

Sentralstyret deler oppfatningen om at det er viktig at 22. juli og holdningene som lå til grunn for terroren er temaer i grunnopplæringen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

390 En kriminalomsorg i krise *AUF i Hordaland*

Forslag:

- Styrke budsjettene til kriminalomsorgen med minst 150 millioner for å sørge for at alle fengsler har tilstrekkelig med ansatte og ressurser for å ivareta sikkerheten til innsatte og ansatte, og drive forebygging og rehabilitering av innsatte.
- Sikre at de innsatte får sine menneskerettigheter ivaretatt gjennom å bevilge nok ressurser til kriminalomsorgen.
- Bedre samarbeidet mellom kriminalomsorgen og helsevesenet for å sikre at psykisk syke får den oppfølgingen de trenger.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet har alltid hatt rehabilitering og tilbakeføring til samfunnet som bærende prinsipper for kriminalomsorgen. Kriminelle skal ikke bare frarøves friheten som straff, men de skal også få den oppfølgingen de trenger gjennom helsetjenester og skolegang for å sørge for at de kan returnere til samfunnet som lovlidige borgere. Men med dagens ressursituasjon i norske fengsler forsømmer vi prinsippene om en human kriminalomsorg. Kriminalomsorgen er i krise. Etter gigantkutt i budsjettene hvert år siden 2013 er ressursituasjonen så prekær at det går ut over arbeidsmiljøet til de ansatte og menneskerettighetene til de innsatte. 150 millioner kroner er kuttet siden da. Ressursituasjonen har ført til økt bruk av tvangsmidler som sikkerhetsceller (isolat) og belter. Ansatte i Bergen Krets fengsel har blant annet sagt at de er nødt til å bruke sikkerhetsceller når de ellers kunne håndtert en utagerende innsatt på en bedre måte grunnet manglende personale. Å bruke sikkerhetsceller når ellers mindre inngripende og bedre tiltak kan gjennomføres er å leke med menneskerettighetene til de innsatte. Dårlig økonomi kan ikke unnskyldes bruk av isolat og belter, noe den Europeiske Menneskerettighetsdomstolen har slått fast. Ansatte opplever i tillegg en mer utrygg og vanskelig arbeidshverdag når de må møte farlige situasjoner med for få ressurser. Sykefraværet er i tillegg oppe i hele 20%. Etter at BT gikk gjennom flere av de siste årsmeldingene til Kriminalomsorgen Vest framkom det flere alarmerende punkter: For få på jobb med mange innsatte, økt bruk av glattcelle og belteseng for innsatte, innsatte blir stadig mer isolert, stor økning i vold og trusler mot ansatte, ved sykdom kalles det ikke inn vikarer, flere programmer for rehabilitering av innsatte er kuttet og kraftige kutt i vaktlister på ettermiddag og helg. Psykisk syke innsatte er i en slik situasjon hvor de nærmest er en kasteball mellom kriminalomsorgen og helsevesenet. Kriminalomsorgen har ikke midler til å følge opp psykisk syke personer, og helsevesenet vurderer flere innsatte som for frisk til å innlegges. Ved dette faller flere mennesker mellom to stoler og får ikke den oppfølgingen de så sårt trenger. Denne situasjonen er ikke verdig. Arbeiderpartiet skal være det partiet som alltid er på lag med de som ikke har en stemme i vårt samfunn. Derfor er dette vår samfunnsplikt å sørge for at mennesker som sliter skal få muligheter til å lykkes, og det gjelder også for kriminalomsorgen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget. I partiprogrammet for 2017 – 2021 har Arbeiderpartiet vedtatt å styrke kriminalomsorgen for å sikre forsvarlig bemanning, og legge til rette for hensiktsmessig soningsinnhold blant annet ved å etablere flere rusmestringsenheter. Vi vil igangsette bygging av nye soningsplasser og prioritere de områdene av landet som i dag ikke har tilfredsstillende soningstilbud

I vårt alternative budsjett for 2019 har Arbeiderpartiet økt driftsmidlene til kriminalomsorgen med 87 millioner kroner.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

410 Godtgjersle for forliksrådsmedlemmer *Bømlo Arbeiderparti*

Forslag:

Bømlo Arbeiderparti ønskjer å endre takstar og regelverket som gjeld godtgjersle for forliksrådsmedlemmar. Dagens praksis fører til at forliksrådsmedlemmar ikkje får dekkta tapt arbeidsfortjeneste.

Begrunnelse:

Måten godtgjersla for forliksrådsmedlemmer i dag er rekna ut, vil gjera det vanskeleg for mange yrkesgrupper å kunne ta på seg dette vervet. Det vert kun i særskilde tilfelle betalt ut tapt arbeidsfortjeneste. Når mange av møta vert lange og ein misser arbeidsinntekt, kompenserer ikkje godtgjersla for dette tapet. Av den grunn er det i mange kommunar pensjonistar og offentleg tilsette som sit i forliksrådet. Dermed hindrar ein at ei naudsynt breidde av innbyggjarane tar på seg eit slikt verv.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen forslaget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

414 Bevare fengselsanstalter med lav sikkerhet *Øvre Eiker Arbeiderparti*

Forslag:

Øvre Eiker Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal jobbe for at åpne soningsanstalter, som eksempelvis Hassel kretsfengsel i Øvre Eiker, blir bevart og videreutviklet med tanke på å rehabilitere og reintegrere mennesker til samfunnet. Øvre Eiker Arbeiderparti foreslår at Arbeiderpartiet synliggjør effekten anstalter som Hassel kretsfengsel kan ha på mennesker som mottar arbeidstrening og at det er u hensiktsmessig å legge ned tiltak som virker.

Begrunnelse:

I årets budsjettforslag foreslås det å legge ned Hassel kretsfengsel i Øvre Eiker. Denne anstalten gir verdifull arbeidstrening til innsatte som skal tilbake til samfunnet. Hassel kretsfengsel har blitt et begrep i den lille bygda Skotselv, og innsatte har spilt en viktig rolle og hatt en funksjon i nærmiljøet. Innsatte har dømt fotballkamper, arrangert alpin- og hoppkonkurranser, i tillegg til å være et naturlig innslag i bygdemiljøet. Innsatte melder tilbake om den uvurderlige hjelpen de har fått i sin rehabilitering.

Regjeringen har begrunnet forslaget om nedleggelse med overkapasitet på 250 plasser, samt at bygningsmassen i Skotselv trenger utbredelse. Dette har blitt tilbakevist av representanter for fengsels og friomsorgsforbundet. I tillegg er kretsfengslet en viktig arbeidsplass for en del mennesker.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget. I partiprogrammet for 2017 – 2021 har Arbeiderpartiet vedtatt å styrke kriminalomsorgen for å sikre forsvarlig bemanning, og legge til rette for hensiktsmessig soningsinnhold blant annet ved å etablere flere rusmestringsenheter. Vi vil igangsette bygging av nye soningsplasser og prioritere de områdene av landet som i dag ikke har tilfredsstillende soningstilbud

I vårt alternative budsjett for 2019 har Arbeiderpartiet økt driftsmidlene til kriminalomsorgen med 87 millioner kroner.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

420

Miljøkriminalitet

Modum Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet skal arbeide for å bekjempe miljøkriminalitet.

Begrunnelse:

Det er viktig å bevare miljøet for kommende generasjoner. Derfor så ønsker vi at arbeiderpartiet skal få på plass ordninger som finansierer bekjempelse av miljøkriminalitet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter forslaget. Tiltak som skal bidra til å bedre klimapåvirkning og redusere miljøødeleggelse er viktig for Arbeiderpartiet. Vi foreslår 26 konkrete tiltak i Stortinget i vårsesjonen 2019, og har utarbeidet eget klimabudsjett i vårt alternative budsjett for 2019. Stoltenberg II-regjeringen styrket i sin tid den sentrale enhet for etterforskning og påtale av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet ved Økokrim. Forslaget anses i tråd med Arbeiderpartiets politikk og satsingsområde i tiden fremover.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

445 **Økt bruk av omvendt voldsalarm**
Molde Arbeiderparti

Forslag:

Molde Arbeiderparti ønsker at Arbeiderpartiet skal utvikle en mer offensiv politikk i kampen mot vold i nære relasjoner. Det må gjøres flere tiltak for at voldsofrenes livskvalitet opprettholdes og at personer utsatt for vold i nære relasjoner ikke skal ta byrden med å leve i en konstant frykt for å bli utsatt for nye overgrep. Gjennom økt bruk av kontaktforbud med elektronisk overvåkning, kalt omvendt voldsalarm (OVA), blir byrden plassert der den hører hjemme, hos voldsutøver.

Begrunnelse:

Ordningen med omvendt voldsalarm trådte i kraft i 2013. Per 1.oktober 2018 er det nedlagt påstand om OVA i 20 saker, og per samme dato går fire domfelte med OVA-lenke. I 2017 ble det tildelt 1.440 voldsalarmer, omtrent 85-90% av disse knyttes opp mot saker der det handler om vold i nære relasjoner. Siden ordningen trådte i kraft i 2004 har antall tildelte voldsalarmer økt jevnt. Voldsalarm sammen med kontaktforbud anses som et forebyggende tiltak mot trusler og vold i nære relasjoner. I 2017 ble det registrert 2.093 brudd på kontaktforbud. Vi bør da spørre oss om den forebyggende effekten er god nok. Det bor ca 1.500 personer på hemmelig adresse, et flertall er kvinner og deres barn og de fleste fordi de er blitt utsatt for familievold. Vi må gi bedre oppfølging og beskyttelse av volds- og trusselutsatte, og dette kan gjøres ved i større grad å idømme voldsutøverne omvendt voldsalarm og dermed plassere byrden og belastningen på riktig sted. Det er ikke riktig et at voldsoffer skal bære byrden med å leve i konstant frykt for eget liv og sikkerhet, mens voldsutøver får leve tilnærmet likt som tidligere.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Fylkespartiets styre støtter intensjonen

Sentralstyrets merknad:

Dette anses å være vedtatt politikk fremmet av flertallet på Stortinget jfr Innst. 284 S (2014-2015). Arbeiderpartiet har i tillegg flere ganger fremmet spørsmål om dette i budsjettdebatter og har også fremmet egne forslag om dette. Eksempelvis Dokument 8:74 S (2014-2015) om å styrke beskyttelsen til personer utsatt for vold, trusler om vold, personforfølgelse og «stalking». Regjeringen følger ikke opp.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

463 **Stopp netthets**
Oslo Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- Gi personer som utsettes for netthets på grunn av deltakelse i demokratiet (politikere, journalister, samfunnsdebattanter og kulturpersoner) en egen kontaktperson i PST og prioritere etterforskning i disse sakene.
- Inkludere kjønn, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk som diskrimineringsgrunnlag i straffeloven og likestillings- og diskrimineringslovens § 39.

- Gi fri rettshjelp til å søke om voldsoffererstatning i forbindelse med psykisk/fysisk skade som følge av netthets.

Begrunnelse:

Hatefulle ytringer begrenser både demokratiet og den demokratiske samtalen. Vi må verne sentrale aktører i den offentlige debatten og gjøre det lettere å si ifra om hatytringer og trusler.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget er i tråd med vedtak i representantskapet i Oslo Ap 27. november 2018

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen i forslaget, men er usikker på om en automatisk tilgang på fri rettshjelp i slike saker bør etableres. Vi viser også til arbeidet i utvalget som jobber med netthets.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

496 Passkontoret på Kongsberg
*Buskerud Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet aksepterer ikke forslaget om å legge ned et meget fungerende passkontor på Kongsberg, slik det er foreslått. Arbeiderpartiet henstiller på det sterkeste at passkontoret på Kongsberg Politistasjon opprettholdes.

Begrunnelse:

I 2016 ble det utstedt 4 414 pass ved Kongsberg Politistasjon. I tillegg ble det utstedt 110 ekstra pass ved Kongsberg Politistasjon i 2015. Noe som er flere ekstra pass enn Hønefoss og Drammen til sammen, og nesten halvparten av totalantallet for Vestfold. Det skyldes i hovedsak utstrakt reisevirksomhet fra Kongsberg Internasjonale høyteknologibedrifter til områder i verden som krever ekstra pass, og viser behovet for denne tjenesten nettopp i Kongsberg. For disse viktige bedriftene for Norge, vil det være særdeles store ulemper tidkrevende og kostbart for bedriftene og de ansatte som må reise på serviceoppdrag på kort varsel til utlandet, og måtte reise til Drammen for å ordne med ekstra pass, men også ordinære pass. På Kongsberg Politistasjon er passkontoret i dag tilknyttet publikumsmottaket som er åpent 5 dager i uken fra kl. 08.30 til 14.00 (torsdag til kl. 17.00) mottaket er bemannet med 1 til 2 personer som i tillegg til passutstedelse også betjener politivakt funksjonen med mottak av anmeldelser og andre publikums henvendelser. Dette betyr en meget rasjonell, tilgjengelig og publikumsvennlig tjeneste til innbyggere og næringslivet i Kongsberg og Numedal som omfatter ca. 34 000 innbyggere. I tillegg tilfredsstiller Kongsberg Politistasjon de krav til sikkerhet, kompetanse og lokaliteter som Politidirektoratet krever for et velfungerende Passkontor. Dette medfører raske og gode tjenester til publikum, og høyteknologindustrien i særdeleshet når det gjelder pass tjenester. Kongsberg Politistasjon opplever stor pågang fra personer hjemmehørende i nabokommuner Vestfold og Tinn Kommune som kommer på «Drop in» fordi ventetiden blir forlange i blant annet Stokke. Rask passutstedelse på Kongsberg reduserer derfor behovet for nødpass som ofte utstedes på flyplasser. Buskerud Arbeiderparti håper med denne uttalelsen at regjering og storting ser nødvendigheten av å opprettholde passutstedelse på Kongsberg Politistasjon. Vi vil understreke betydningen av denne tjenesten for innbyggere i Kongsberg og Numedal og det internasjonale næringslivet her i særdeleshet og hva en nedleggelse vil bety i form av tapte dagsverk for næringslivet, store transportutgifter og

forurensing av miljøet. Buskerud Arbeiderparti beslutter i sitt årsmøte å sende en uttalelse til regjeringen ved justisministeren og egen stortingsgruppe vedrørende forslag om å legge ned passkontoret på Kongsberg som er et av tiltakene i Politireformen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til at regjeringen har den 17.12.2018 vedtatt nedleggelse av passkontoret, men deler oppfatningen til forslagsstiller om tilbudet er viktig for befolkningen i Kongsberg regionen. Arbeiderpartiet har i stortinget vært kritisk til måten regjeringen har gjennomført endringer i strukturen for passkontorene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 2.

539 En kriminalomsorg i krise *Hordaland Arbeiderparti*

Forslag:

Hordaland Ap vil at Arbeiderpartiet skal styrke kriminalomsorgen ved å sørge for at alle fengsler har tilstrekkelig med ansatte og ressurser for å ivareta sikkerheten til innsatte og ansatte, samt drive forebygging og rehabilitering av innsatte. Ivaretaging av innsatte sine menneskerettigheter, samt styrke tverrfaglig samarbeide mellom helse og kriminalomsorg for å kunne følge opp psykisk syke innsatte. Arbeiderpartiet vil sikre desentralisert fengslestruktur ved å opprettholde Bergen fengsel, avd. Osterøy, samt etablere fengsel i Sveio.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet har alltid hatt rehabilitering og tilbakeføring til samfunnet som bærende prinsipper for kriminalomsorgen. Hele løpet fra politibehandling, domstolsbehandling og ressurser i fengselsvesenet er nå presset og en klarer ikke å opprettholde rettsikkerhet for samfunnet. Arbeidsmiljøet for ansatte i fengsler er under stort press og soningsforhold for innsatte likeså. Psykisk syke får ikke det helsetilbudet de trenger og en får brudd på prinsippet om å vende rehabilitert tilbake til samfunnet. Innsatte bør få sone sin straff i nærhet til det samfunnet de skal tilbake til og delta i som medborgere. Soningsarenaer som kan medvirke til en god tilbakeføring til samfunnet bør prioriteres, td. Bergen fengsel avd Osterøy som er et fengsel med lavere sikkerhet og som gir innsatte motivasjon til rehabiliterende soning. Fengselet bør vurderes som kvinnefengsel. Nytt fengsel i Sveio må etableres for å erstatte gammelt og utdatert fengsel på Haugalandet. Dette vil sikre innsatte nærhet til pårørende og hjelpeapparatet samt styrke soningskapasiteten i regionen og gi soningsforhold som er tilfredsstillende og moderne.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes, og Arbeiderpartiet har både i merknader til Innst. 6 S (2018-2019), samt i Arbeiderpartiets alternative budsjett støttet en styrking av Kriminalomsorgen. Det bemerkes at regjeringen allerede har vedtatt Osterøy lagt ned mot Arbeiderpartiets stemmer.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

559 Sterkere rettssikkerhet
*Agder Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil styrke samtlige samfunnsgruppers mulighet til å prøve sine rettigheter, spesielt når det offentlige er motparten. Lav økonomi bør aldri være et hinder for å få prøvd rettighetene til privatpersoner i vedtak og avgjørelser fra det offentlige.

Begrunnelse:

Det norske samfunnet er et velferdssamfunn hvor det offentlige ofte griper inn i menneskers personlige sfære. Når det offentlige foretar inngrep i den personlige sfæren til sine innbyggere oppstår det fare for at det skjer feil og dermed behov for å klage. Av den grunn mener Arbeiderpartiet at det er viktig at innbyggerne kan prøve disse vedtakene for domstoler og klageinstanser.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslagene er vedtatt på Representantskapsmøte 01.12.18

Sentralstyrets merknad:

Forslaget samsvarer godt med det Arbeiderpartiets medlemmer av Justiskomiteen fremmet i Dokument 8:152 S (2017-2018) om å styrke folks rettssikkerhet slik at de som har rett, også kan få rett, men som ble nedstemt av regjeringspartiene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

563 Rettsmedisinsk obduksjon
*Agder Arbeiderparti***Forslag:**

Rettsmedisinske obduksjoner skal betales av staten og ikke være avhengig av økonomi i det enkelte politidistrikt

Begrunnelse:

I dag blir kostnadene for rettsmedisinske obduksjoner tatt fra midlene til det aktuelle politidistriktet. Før 1992 ble kostnadene for rettsmedisinske obduksjoner tatt fra «delinkventfondet». I 1992 ble dette fondet avvirket og kostnadene ble overført til det enkelte politidistriktet. Samtidig som dette skjedde så gikk mengden av rettsmedisinske obduksjoner i Norge ned. Vi i Agder Arbeiderparti mener at rettsikkerheten kan bli svekket ved at det er det lokale politidistriktets økonomi som kan påvirke om det skal foretas en rettsmedisinsk obduksjon eller ei. For å unngå faren for at noen rettsmedisinske obduksjoner ikke blir utført på grunn av dårlig økonomi i det enkelte politidistriktet mener Agder Arbeiderparti at denne

ordningen må endres.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslagene er vedtatt på Representantskapsmøte 01.12.18

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen om at rettsmedisinske obduksjoner skal sikres uavhengig av den økonomiske situasjonen i det enkelte politidistrikt støttes. Arbeiderpartiet har i vårt alternative budsjett foreslått en økning på 340 millioner kroner i frie midler til drift av politiet, utover regjeringens budsjettforslag.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

566 Vold i nære relasjoner *Agder Arbeiderparti*

Forslag:

- Satse på prosjekter som oppmuntrer barn til å fortelle. Agder Arbeiderparti mener at det bør innføres tiltak likt det Vennesla kommune har gjort i sitt «si det» prosjekt hvor man tverrfaglig drar rundt i alle barnehager med historier, dukker og sang for å lære barn opp i hva som er uakseptabel oppførsel fra voksne mot barn.
- Personale som jobber i barnehager og skoler må sikres opplæring i hvordan man snakker med barna om vold og overgrep. Agder Arbeiderparti mener at dette må inn i utdanningene til alle som kan jobbe med barn og at alle kommuner bør ha en egen veileder for sine ansatte likt det man har i Lindesnesregionen.
- Personale som jobber med høykonfliktsaker må gjennom en egen sertifisering grunnet kompleksiteten i sakene.
- Psykisk, materiell og latent vold må sidestilles med fysisk vold i alvorlighetsgrad. I opplæring, lovverk og blant de som jobber med voldssaker må denne type vold prioriteres like sterkt som fysisk vold.
- Sikre kort ventetid på barnehusene, dette inkluderer legeundersøkelser.
- Sikre Stine Sofie senteret, Alternativ til vold (ATV), krisesentrene, JURK og andre organisasjoner som jobber med mennesker utsatt for vold økonomisk støtte.
- Opprette en egen økonomisk ordning og gode overgangsboliger for å sikre voldsoffer i den første fasen hvor de går fra partneren som utøver vold.
- Økt bruk av omvendt voldsalarm.
- Sikre ektefeller fra andre land som er gift med voldsutøver opphold på selvstendig grunnlag.

Begrunnelse:

Det er svært viktig å sette inn tiltak som forebygger at barn vokser opp med vold i nære relasjoner. Forskning viser at det å være vitne til vold er like skadelig som å selv bli utsatt for det. Forskning viser også at psykisk vold fra foresatte bidrar til økt risiko for å utvikle psykisk uhelse (bufdir.no). 2 av 3 av de som ble utsatt for vold i 2016 er kvinner (bufdir.no). Agder Arbeiderparti mener at viktige likestillingstiltak som sikrer kvinner en inntekt å leve av også er god forebygging. Det er imidlertid også viktig å sikre mennesker som lever i et voldelig hjem en god utvei og trygge rammer.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslagene er vedtatt på Representantskapsmøte 01.12.18

Sentralstyrets merknad:

Ap støtter kompetanseheving rettet mot personer som skal jobbe i barnehage og skole, men dette er til en viss grad allerede dekket i barnehagelærere- og grunnskolelærerutdanningen i dag. "Si det"-prosjektet til Vennesla kommune er et positivt initiativ for å lære barn opp i hva som er uakseptabel oppførsel fra voksne mot barn. Vi er også positive til en veileder for ansatte om vold og overgrep mot barn. Flere av de andre forslagene er fulgt opp av stortingsgruppa allerede.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

604 Høyrepopulisme og ekstremisme i vekst *AUF i Troms*

Forslag:

Arbeiderpartiet i Troms vil:

- Jobbe hardere for å straffeforfølge personer som ytrer politiske hatytringer på Internett
- Frata statsstøtten fra organisasjoner som Human Rights Service og andre organisasjoner som aktivt fremmer diskriminering
- At fornektelse av handlinger som er ansett av en internasjonal rett som folkemord omfattes av straffelovens paragraf for hatkriminalitet
- Kriminalisere kjøp, salg og bruk av diskriminerende og hatefulle symboler og gjenstander
- Sørge for at terrorangrepet 22. juli og høyreekstremisme som politisk strømning blir viet en betydelig andel i pensum i samfunnsfagene i grunnskolen og videregående

Begrunnelse:

Vår bevegelse er en bevegelse med sterke historiske røtter, og en av de røde trådene man kan gjenkjenne vårt parti og vårt ungdomsparti er vår evige kamp mot ekstremisme. Fra unge AUFere på 1930-tallet mistet livet i kamp mot Francos fascisme, til AUF og Arbeiderpartimedlemmer ble fengslet og henrettet under tysk okkupasjon i årene 1940-45, og ikke minst til 69 av våre, mistet livet på Utøya 22. juli 2011 har vi blitt minnet på viktigheten av arbeidet mot voldelige anti-demokratiske ideologier. Vårt arbeid for en fredelig verden fri fra undertrykkelse, forfølgelse og krig vil fortsette så lenge vår bevegelse lever, og dette skal alltid være en bærebjelke i vårt politiske arbeid. Arbeiderpartiet i Troms ser med stor bekymring på den voksende høyrepopulismen i Europa. Høyrepopulistiske og innvandringsfiendtlige politikere skaper i stadig større grad fiendebilder av innvandrere, jøder og muslimer og som en antirasistisk organisasjon vil vi at Arbeiderpartiet skal lede an kampen for et samfunn for alle. Arbeiderpartiet i Troms er svært kritisk til at personer og organisasjoner som sprer frykt og hat mot minoriteter, kvinner og sosialdemokrater mottar finansiering via statsbudsjettet, og vil fjerne bidrag til organisasjoner som aktivt fremmer skiller mellom folk. Arbeiderpartiet i Troms ønsker også et sterkere vern av spesielt utsatte grupper i samfunnsdebatten, og vil at arbeidet for å straffeforfølge personer som sprer trusler på internett prioriteres. Som et ledd i kampen mot den gryende høyreekstremismen i Europa, vil Arbeiderpartiet i Troms også støtte arbeidet med å beskytte grupper som mottar hets og trusler fra ytterliggående grupperinger. Vi ønsker derfor et forbud mot demonstrasjoner i regi av voldelige organisasjoner. Vi setter minoritetspersoner og andre særlig utsatte gruppers frihet fra hets foran ekstremistiske grupperingers rett til å spre hat og frykt i befolkningen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonen om å forebygge og bekjempe hatytringer ytringer. Nasjonale initiativ og godt forebyggende arbeid i lokalsamfunnene er avgjørende for å oppnå dette.

Arbeiderpartiet har i behandlingen av statsbudsjettet og støtten til HRS vært sterkt imot å øke støtten til en organisasjon som får tilskudd til å drive med dialog og integrering, men i stedet bygger opp under splittelse og fremmedfrykt.

Sentralstyret deler oppfatningen om at det er viktig at 22. juli og holdningene som lå til grunn for terroren er temaer i grunnopplæringen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 2.

626

Kriminalomsorg

Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag:

Sogn og Fjordane AP går imot framlegget om omorganisering av kriminalomsorga fordi vi framleis kan drive god omsorg i heile landet

Begrunnelse:

Kriminalomsorga har for få plassar for innsette som må sitte i fengsel med høgare sikkerheit. For å bøta på dette har Norge dei siste 3 åra nytta over 900 millionar kroner på leige av fengselsplassar i Nederland. No er denne avtalen sagt opp og Norge skal igjen huse sine egne innsatte. Sogn og Fjordane AP vil arbeida sterkt for at Vik fengsel skal få realisert sine planar med ei utviding av kapasitet med 30 lukka plassar, til gode både for innsette og for statlege arbeidsplassar i distriktet. Kriminalomsorga er nok ein gong under press ved at regjeringspartia ønskjer å omorganisera etaten frå ein tre-nivå-modell til ei to-nivå modell. I praksis tyder dette at vi får eit direktorat på Lillestrøm som blir endå større og som vil ha all makt. Dette fryktar vi vil gå på bekostning av ein desentralisert kriminalomsorg der vi i dag har regionkontor i dei ulike landsdelane. Dette er ingenting anna enn nok ei sentralisering der grunnen er å ta ned utgifter i offentleg etat og få ein meir «robust» etat. Vidare vil denne omorganiseringa -dersom den vert realisert- ha som resultat at det skal bli færre og større einingar/institusjonar, noko som igjen medfører nedleggingar ute i distrikts-Norge. Norge har lenge sagt at vi driv verdas beste kriminalomsorg. Annerkjenning frå utlandet er utbreidd. Andre land ser til oss korleis vi løyser oppgåvene. Kvifor då endre noko som er så bra?

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet for 2017 – 2021 har Arbeiderpartiet vedtatt å styrke kriminalomsorgen for å sikre forsvarlig bemanning, og legge til rette for hensiktsmessig soningsinnhold blant annet ved å etablere flere

rusmestringsenheter. Og at vi vil igangsette bygging av nye soningsplasser og prioritere de områdene av landet som i dag ikke har tilfredsstillende soningstilbud. I vårt alternative budsjett for 2019 har Arbeiderpartiet økt driftsmidlene til kriminalomsorgen med 87 millioner kroner.

Arbeiderpartiet har en klar linje om at det er innholdet i kriminalomsorgen som må være retningsgivende for hvordan dette skal organiseres. Å kunne sone i nærheten av hjemstedet er et av flere momenter som bør tillegges vekt, men også kvalitet og behov for spesialtilpassing bør veie tungt. Ikke alle lokale fengsler kan makte det økonomisk tunge løftet det vil være å ha det samme spesialtilpassede tilbud over hele landet. Arbeiderpartiet bør ha en overordnet strategi for hvordan kriminalomsorgen bør utvikles for fremtidens behov.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 2.

10. By og land	366
27 Sosial boligpolitikk	366
<i>Tønsberg Arbeiderparti</i>	366
29 Gjenreis en solidarisk boligpolitikk	366
<i>Horten Arbeiderparti</i>	366
32 Styrket lokaldemokrati	367
<i>Nesodden Arbeiderparti</i>	367
34 Boligpolitikken	368
<i>Nesodden Arbeiderparti</i>	368
56 Bedre vilkår for unge og førstegangskjøpere for å få boliglån	369
<i>Eidsvoll Arbeiderparti</i>	369
65 Husbanken og sosial boligbygging	369
<i>Sarpsborg Arbeiderparti</i>	369
67 Styrking av lokaldemokratiet	370
<i>Sarpsborg Arbeiderparti</i>	370
80 Forslag om å avvikle au pair-ordningen	371
<i>Oppsal Arbeiderpartilag</i>	371
84 Kommuneøkonomi	371
<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	371
86 Statlige normer	372
<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	372
87 Kommuneøkonomi	373
<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	373
114 En aktiv boligpolitikk	373
<i>Vestre Arbeidersamfunn (Majorstuen-Uranienborg)</i>	373
129 Uføre må sikres bostøtte.	374
<i>Sunndal Arbeiderparti</i>	374
162 Tilskudd bolig	375
<i>Vefsn Arbeiderparti</i>	375
213 Bedre vilkår for bygging av generasjonsboliger	375
<i>Gjøvik Arbeiderparti</i>	375
236 Kommuneøkonomi.	376
<i>Stad Arbeiderparti</i>	376
250 Bedring av bostøtteordning	377
<i>Ringsaker Arbeiderparti</i>	377
255 Rehabiliteringstilskudd i Husbanken gjeninnføres	377
<i>Arendal Arbeiderparti</i>	377

266	Sosial boligbygging må prioriteres	378
	<i>Fiskeri- og forskningsfaglig Partilag</i>	378
293	Distriktsindeksen og differensiert arbeidsgiveravgift	378
	<i>Eidskog Arbeiderparti</i>	378
296	SSB på Kongsvinger	379
	<i>Eidskog Arbeiderparti</i>	379
299	Kommunal innsynsrett	380
	<i>Eidskog Arbeiderparti</i>	380
300	Styrket kommuneøkonomi	381
	<i>Østfold Arbeiderparti</i>	381
312	Endringer distriktsutvalget	381
	<i>Telemark Arbeiderparti</i>	381
328	Gjennomgang av bostøtte-ordningen	382
	<i>Telemark Arbeiderparti</i>	382
336	En kraftfull og helhetlig boligpolitikk	383
	<i>Nordstrand Arbeiderpartilag</i>	383
354	Bolig for folk flest	384
	<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	384
386	Landbruk - Innspill til distriktsutvalgets innstilling (By og land)	385
	<i>AUF i Hordaland</i>	385
391	Nye virkemidler i boligpolitikken	386
	<i>Grønland/Tøyen/Gamlebyen AP-lag</i>	386
409	Bygdene treng pendlarar	387
	<i>Ulvik Arbeiderparti</i>	387
417	Spredt boligbygging	388
	<i>Modum Arbeiderparti</i>	388
498	Nye oppgaver til regionene	388
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	388
505	Verdiskaping og arbeidsplasser	389
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	389
506	Distriktet – like tjenester i hele landet	390
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	390
508	Infrastruktur – en avgjørende forutsetning for utvikling	391
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	391
511	Kjøp av FOT-ruter	391
	<i>Nærøysund Arbeiderparti</i>	391
538	Drømmen om egen bolig	392
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	392

553	Drømmen om egen bolig	393
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	393
587	Livsløpsstandard på boliger	394
	<i>Akershus Arbeiderparti</i>	394
590	Enklere adgang til boligmarkedet	394
	<i>Akershus Arbeiderparti</i>	394
591	Offensiv kommunal boligpolitikk	395
	<i>Akershus Arbeiderparti</i>	395
592	Re-salg av nye boliger	395
	<i>Akershus Arbeiderparti</i>	395
606	Sosial boligpolitikk for alle	396
	<i>AUF i Troms</i>	396
620	Boligpolitikk.....	397
	<i>Troms Arbeiderparti</i>	397
625	Regionreforma må fyllast med oppgaver og innhald	398
	<i>Sogn og Fjordane Arbeidarparti</i>	398

10. By og land

27 **Sosial boligpolitikk** *Tønsberg Arbeiderparti*

Forslag:

Flere virkemidler må tas i bruk for å gjenreise den sosiale boligpolitikken.

Begrunnelse:

Med utgangspunkt i sterkt stigende boligpriser generelt og spesielt i bymessige deler av landet må det tas et løft for å gjenreise sosial boligpolitikk. Spesielt er dette viktig for at unge uten nødvendig egen startkapital eller økonomisk hjelp fra foresatte skal kunne komme inn i boligmarkedet. Vi mener alle aktuelle virkemidler både fra statlig og kommunal side må tas opp til ny vurdering. Det må tas utgangspunkt i at de fleste ønsker selveierbolig, men på veien dit må også bygging av utleieboliger økes. Spesielt kommunene må oppfordres og oppmuntres via aktuell statlige virkemidler til å ta et større direkte engasjement i boligpolitikken.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Slå sammen forslag 27 og 29.

Styrets innstilling: Flere virkemidler må tas i bruk for å gjenreise den sosiale boligpolitikken, slik at alle skal ha tilgang på en trygg og god bolig. Herunder må Husbanken sikres gode rammer, og kommunene må settes i stand til å utvikle boliger og boligområder som er økonomisk tilgjengelige for alle.

Vedtatt i representantskap: Styrets innstilling vedtatt

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap mener et eget sted å bo til en overkommelig pris er for mange avgjørende for å kunne leve et selvstendig og godt liv. Det er derfor en viktig politisk oppgave å legge til rette for at det bygges nok boliger. I tillegg må de boligsosiale virkemidlene styrkes.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

29 **Gjenreis en solidarisk boligpolitikk** *Horten Arbeiderparti*

Forslag:

Horten Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal gjenreise en solidarisk boligpolitikk som kan sikre at alle får tilgang på en trygg og god bolig. Økende boligpriser har ført til økende ulikhet i samfunnet. Det er i strid med arbeiderpartiets mål. For å sikre en solidarisk boligpolitikk må det iverksettes en rekke tiltak.

Boligpolitisk utvalg i Horten har utarbeidet konkrete forslag til boligpolitisk handlingsplan. Planen er behandlet og vedtatt både i medlemsmøte og av et enstemmig styre.

Konkrete tiltak som foreslås er;

1. Arbeiderpartiet bør ta initiativ til at boligpolitikk blir et sentralt fordelingspolitisk virkemiddel
2. Arbeiderpartiet bør gjøre BOLIG og ARBEID til jobb nr. 1 under kommunevalget i 2019

3. Arbeiderpartiet bør opprette boligpolitiske idegrupper sentralt og fylkesvis
4. Arbeiderpartiet bør etablere nettverk for ny boligpolitikk, sentralt og lokalt
5. Arbeiderpartiet bør arbeide for at Husbank og Kommunalbank gis lånerammer og tilskudds-ordninger som gjør det mulig for kommuner med kjøp av opsjoner og/eller avtale om grunnverv av utviklingsområder til boligbygging
6. Arbeiderpartiet bør arbeide for at kommunene blir utviklingsaktører som, i samarbeid med fylkeskommunen, innhenter kunnskap om de ulike beboergruppernes behov, hvordan boligmarkedet i regionen virker, hvem som etterspør boliger, og hvilke tilbud som legges ut, for det formål å skape allianser med de ulike aktørene i boligmarkedet med hensyn til aktivt å forfølge kommunenes boligpolitiske målsettinger.
7. Arbeiderpartiet bør fremme forslag til en særlov som åpner for at kommunale boligstiftelser, som et engangstilfelle, muliggjør at stiftelsens boliger tilbakeføres til kommunen.
8. Arbeiderpartiet bør støtte etablering av frittstående ikke-kommersielle boligbyggelag

Begrunnelse:

De viktigste tiltakene for å motvirke økende ulikhet er inntektssikring og trygghet for en forutsigbar og verdig boligsituasjon. Det å bo trygt er en menneskerett. I dagens Norge er det markedskreftene som i stor grad styrer boligtilbudet i deler av landet. Stat og kommune må settes i stand til å styre boligmarkedet i større grad. Arbeiderpartiet må som et styringsdyktig parti legge grunnlag for at statlige tilskudd og lov- og regelverk tilknyttet arealplanlegging og regulering gir kommunene et rammeverk som gir reel styring av boligbyggingen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Slå sammen forslag 27 og 29.

Styrets innstilling: Flere virkemidler må tas i bruk for å gjenreise den sosiale boligpolitikken, slik at alle skal ha tilgang på en trygg og god bolig. Herunder må Husbanken sikres gode rammer, og kommunene må settes i stand til å utvikle boliger og boligområder som er økonomisk tilgjengelige for alle.

Vedtatt i representantskap: Styrets innstilling vedtatt

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap mener et eget sted å bo til en overkommelig pris er for mange avgjørende for å kunne leve et selvstendig og godt liv. Det er derfor en viktig politisk oppgave å legge til rette for at det bygges nok boliger. I tillegg må de boligsosiale virkemidlene styrkes. Flere av de konkrete forslagene er interessante i en videreutvikling av vår boligpolitikk.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

32 Styrket lokaldemokrati *Nesodden Arbeiderparti*

Forslag:

I tråd med introduksjonen av lokaldemokratiet i grunnloven mener Nesodden arbeiderparti at Arbeiderpartiet skal gå til valg på et mer reelt lokaldemokrati. Befolkningen gjennom kommunestyrene må få større muligheter til å påvirke utviklingen i egen kommune. Dette må gjøres ved å gi kommunene en solid grunnøkonomi samtidig som kommunene får flere muligheter til å påvirke egne inntekter. Kommunene må også få større muligheter til å gjøre arealdisponering i egen kommune.

Begrunnelse:

Etter å ha vært diskutert i stortinget i 18 år vedtok stortinget å ta følgende setning inn i grunnloven. «Innbyggerne har rett til å styre lokale anliggender gjennom lokale folkevalgte organer. Nærmere bestemmelser om det lokale folkevalgte nivå fastsettes ved lov». Etter Nesodden Aps vurderinger er arealdisponering og inntekter de to viktigste områdene kommunen kan ha kontroll med for å styre utviklingen. Her har utviklingen de senere årene gått i feil retning ved at kommunene i liten grad kan påvirke egne inntekter. Dette gjør at regjeringen og stortinget står for hovedprioriteringene i norske kommuner. Eiendomsskatt fremstår i dag som det eneste reelle alternativet. Denne skatten har per i dag svakheter som gjør at den ikke kan tilpasses for å ta sosiale hensyn. Muligheten til arealdisponering er også sterkt begrenset. Nesodden kommune støtter at kommunene skal gjøre disponeringer for å støtte opp under nasjonale mål. Vi er allikevel ikke enige i at regionale myndigheter skal kunne peke ut de spesifikke geografiske punktene i en kommune som skal kunne utvikles. Stat og regioner bør legge rammene, men de bør ikke kunne instruere på det detaljnivået som gjøres i dag. Det bør være kommunestyrenes vurdering av hvordan man når de nasjonale målene som ligger til grunn for arealdisponering i egen kommune, ikke regionenes.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap har de siste årene prioritert en langt sterkere kommuneøkonomi i våre alternative budsjetter. Dette ville satt kommunene i bedre stand til å bygge ut viktige velferdstjenester. Ap har også gått imot regjeringens innskrenkninger i kommunenes muligheter til å skaffe seg inntekter fra eiendomsskatten.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

34

Boligpolitikken

Nesodden Arbeiderparti

Forslag:

Boligpolitikken må igjen bli et offentlig ansvar. Planlegging, tilrettelegging, infrastruktur og utforming av boligområder hører til fellesskapets ansvar. Det at alle har rett til en egnet bolig er et ansvar som tilligger det offentlige og kan kun innfris om vi finner tilbake til et system med sosial boligbygging. Innenfor dagens boligbygging er drivkraften privat spekulasjon og det kan kun endres gjennom at det kommer under offentlig kontroll og styring.

Begrunnelse:

Det å ha en egen bolig er en rettighet i et velferdssamfunn. I dag er det slik i mange deler av landet at folk med fast jobb og inntekt ikke kan finansiere kjøp av egen bolig, mens en stor del av boligmarkedet består av sekundærboliger. Det må bygges flere boliger og det må planlegges slik at det er muligheter for unge å komme inn på boligmarkedet og det må legges til rette for at eldre kan komme inn i egnede boligmiljøer. I dag tas det ikke slike hensyn, boliginvesteringer er blitt en meget lønnsom virksomhet, det bygges for lite og prisene stiger bla som følge av profitt i flere ledd.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap mener et eget sted å bo til en overkommelig pris er for

mange avgjørende for å kunne leve et selvstendig og godt liv. Det er derfor en viktig politisk oppgave å legge til rette for at det bygges nok boliger. I tillegg må de boligsosiale virkemidlene styrkes.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

56 Bedre vilkår for unge og førstegangskjøpere for å få boliglån *Eidsvoll Arbeiderparti*

Forslag:

Eidsvoll Arbeiderparti fremme forslag om at det utarbeides ordninger i forbindelse med kjøp av bolig for unge og førstegangskjøpere, som ikke har nødvendig egen kapital eller klarer å skaffe seg garantister som myndighetene kan godta, så skal personer som kan dokumentere at de gjennom flere år har betalt sin faste husleie regelmessig, (vise til bank innbetaling) og som på denne måten beviser at de kan betjene et boliglån, tilsvarende den husleien de har innbetalt de siste 3 år, skal gis muligheter til lån uten lovpålagt egen kapital.

Begrunnelse:

Mange unge har vanskeligheter med å komme seg inn på boligmarkedet på grunn av manglende lovpålagt egen kapital. De som ikke har muligheter å skaffe seg egen kapital har derfor ikke muligheter å få seg egen bolig, de må leie og de fleste i mange år. Når vi opplever unge, med god utdanning og fast jobb ikke kommer inn på boligmarkedet selv om de har fast inntekt på kr. 500.000,- så er dette trist. For noen uker siden fulgte pressen en ung kvinne på boligjakt. Hun leide bolig på 28m2 og betaler kr. 12.000,- pr. mnd., men hadde ingen mulighet å skaffe seg den nødvendige egen kapitalen til kjøp av egen bolig. Vi har mange unge som ikke kan få hjelp av foreldre eller andre bekjente til å skaffe den nødvendige egen kapitalen. Disse unge må gis en mulighet å komme seg inn på boligmarkedet. når de beviselig kan å klare betjente et lån.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Forslagets innhold anses ivaretatt av forslag fra fylkespartiet.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap mener et eget sted å bo til en overkommelig pris er for mange avgjørende for å kunne leve et selvstendig og godt liv. Det er derfor en viktig politisk oppgave å legge til rette for at det bygges nok boliger. I tillegg må de boligsosiale virkemidlene styrkes.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

65 Husbanken og sosial boligbygging *Sarpsborg Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil jobbe for en økt satsning på Husbanken for å sikre en aktiv satsning på det

boligpolitiske og boligsosiale arbeidet.

Begrunnelse:

Sarpsborg Arbeiderparti mener at det er negativt at det kuttes i bevilgningene til Husbanken. Vi mener at dette vil få en svært negativ påvirkning på sosialboligbygging, og ikke minst på mulighetene som for unge og andre grupper til å komme inn på boligmarkedet. Sarpsborg Arbeiderparti mener at det må legges til rette for en bedre sosial boligbygging både igjennom en proaktiv Husbank, og igjennom økt satsning på leie-for-eie. Dette kan ikke gjøres uten at det satses nasjonalt på Husbanken og kommunenes muligheter til å bygge og drifte ikke-kommersielle utleieboliger.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap mener et eget sted å bo til en overkommelig pris er for mange avgjørende for å kunne leve et selvstendig og godt liv. Det er derfor en viktig politisk oppgave å legge til rette for at det bygges nok boliger. I tillegg må de boligsosiale virkemidlene styrkes. Ap har blant annet i alternativt budsjett for 2019 foreslått å styrke utlånsrammene i Husbanken med 9 mrd. kroner.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

67 Styrking av lokaldemokratiet
Sarpsborg Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet skal arbeide for en styrking av lokaldemokratiet. Kommuneøkonomien må styrkes slik at kommunene selv kan sørge for tilstrekkelig bemanning og fordeling av ressurser, slik at behovet for statlige normer reduseres.

Begrunnelse:

Norge har bygd opp et velfungerende demokrati. Et sentralt element i dette har vært at vi skal ha et sterkt lokaldemokrati. Det har vært en erkjennelse av at det er de lokale politikerne som er nærmest utfordringene og at de dermed er best egnet til å finne løsninger som gagnar lokalsamfunnet. I de senere åra har vi imidlertid sett en økende tendens til at kommunene blir overstyrt av sentrale bestemmelser. Vi har fått bemanningsnorm for lærere i skolen, i barnehagen og staten ønsker å styre arealpolitikken til de store byområdene gjennom byvekstavtaler. I tillegg er det tanker om at det skal innføres en norm for helsesøstre. Summen av dette gjør at lokaldemokratiet svekkes.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget ses i sammenheng med forslag nr: 70, 84, 86 og 87 som alle handler om behovet for en styrket kommuneøkonomi.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget om at et sterkt lokaldemokrati fordrer en sterk og forutsigbar kommuneøkonomi. Ap har de siste årene prioritert en langt sterkere kommuneøkonomi i våre alternative

budsjetter. Dette ville satt kommunene i bedre stand til å bygge ut viktige velferdstjenester.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

80 Forslag om å avvikle au pair-ordningen
Oppsal Arbeiderpartilag

Forslag:

Arbeiderpartiet går inn for å avvikle au pair-ordningen. Hensikten med ordningen var å bidra til kulturutveksling. Den fungerer i dag stort sett som kamuflert arbeidsinnvandring av lavtlønnede hushjelper. Om norske familier skal ha hushjelp, må disse sikres fulle arbeidstakerrettigheter, med anstendige lønns- og arbeidsvilkår

Begrunnelse:

Au pair-ordningen har utviklet seg til å bli en ordning for norske familier som ønsker seg billig hushjelp og barnepass. De siste årene har det vært om lag 3000 au pairer i Norge og antallet er økende. 90 prosent kommer fra Filippinene. Au pairen skal utføre arbeidet sitt i et privat hjem, og ha en stilling som tilnærmet tilsvarende det en datter eller sønn har i et familieforhold. I praksis er au pairer en arbeidstaker, fordi omfanget av arbeidet som regel går langt utover det som følger av et vanlig familieforhold. Ofte har au pairen selv barn og familie i hjemlandet, og bakgrunnen for oppholdet er for de fleste ikke å lære norsk kultur, men å få mulighet til en høyere lønn enn det som er mulig hjemme. Det er imidlertid en svært lav lønn etter norske standarder disse kvinnene får. I alle andre tilfeller i norsk arbeidsliv ville man slått alarm om sosial dumping når utenlandske kvinner tilbys så lav lønn for så mange arbeidstimer. Norske familiers behov for hushjelp og utenlandske kvinners ønske om å arbeide som dette i Norge må ivaretas gjennom andre ordninger som sikrer fulle arbeidstakerrettigheter.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap vedtok på årsmøtet 2016 av AU pair-ordningen bør avskaffes og støtter derfor forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet gikk i Stortinget inn for å avvikle au pair-ordningen og erstatte den med en ordning som sikrer reell kulturutveksling. Videre ønsket Arbeiderpartiet å ratifisere ILO-konvensjon 189 for å styrke hushjelpers rettigheter.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

84 Kommuneøkonomi
Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet skal jobbe for en mer rettferdig fordeling av fellesskapets midler.

Begrunnelse:

God sosialdemokratisk politikk er når vi gir mennesker frihet til å kunne leve selvstendige liv, ha trygghet for utdanning og helsehjelp i en sårbar situasjon. Dersom alle skal ha like muligheter er det avgjørende t også kommunene har likt utgangspunkt. Statlig prioritering må i større grad gjenspeile behovet og utgangspunktet for kommunene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget ses i sammenheng med forslag nr. 67, 86,87 og 300 som alle handler om behovet for en styrket kommuneøkonomi.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap har de siste årene prioritert en langt sterkere kommuneøkonomi i våre alternative budsjetter. Dette ville satt kommunene i bedre stand til å bygge ut viktige velferdstjenester.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

86

Statlige normer

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet fullfinansierer statlige tiltak i kommunene.

Begrunnelse:

Sentrale normer svekker demokrati, samt faller uheldig ut for en sosialdemokratisk tenking om å prioritere større innsats der behovet er størst.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget ses i sammenheng med forslag nr. 67, 84, 87 og 300 som alle handler om behovet for en styrket kommuneøkonomi.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap har de siste årene prioritert en langt sterkere kommuneøkonomi i våre alternative budsjetter. Dette ville satt kommunene i bedre stand til å bygge ut viktige velferdstjenester.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

87 **Kommuneøkonomi**
Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil arbeide for å styrke kommuneøkonomien.

Begrunnelse:

For å kunne gi gode tjenester der folk bor er det viktig at kommunene styrkes for å kunne gi gode nok tjenester i hele landet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget ses i sammenheng med forslag nr. 67, 84, 86 og 300 som alle handler om behovet for en styrket kommuneøkonomi.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap har de siste årene prioritert en langt sterkere kommuneøkonomi i våre alternative budsjetter. Dette ville satt kommunene i bedre stand til å bygge ut viktige velferdstjenester.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

114 **En aktiv boligpolitikk**
Vestre Arbeidersamfunn (Majorstuen-Uranienborg)

Forslag:

Arbeiderpartiet vil forplikte seg til å føre en aktiv boligpolitikk med sikte på at også unge mennesker og familier med moderate inntekter kan skaffe seg egen bolig. Det må være en nasjonal oppgave å bidra til at dette også må gjelde Oslo og andre større byer. Et viktig virkemiddel vil være økte Husbankrammer blant annet for startlån. Det bør også legges til rette for nye eieformer der det blir mulig å bygge opp egenkapital gjennom leie-avtaler, slik at en kan gå fra leie til eie av egen bolig.

Begrunnelse:

Det siste 10-året har boligprisene i Oslo økt med 100 prosent, mens økingen for Norge som gjennomsnitt er 70 prosent og i Stavanger og Kristiansand under 30 prosent. Det er blitt vanskeligere enn før for unge mennesker i Oslo-området å skaffe seg egen bolig. Mens Husbanken i 2013, det siste året under Rød-grønn regjering hadde en ramme på 25 mrd. kr., var rammen for 2018 17 mrd. Det borgerlige budsjettforslaget for 2019 gir ytterligere reduksjon til 16 mrd. kr. Vesentlig større Husbankrammer er viktig med sikte på sosial utjevning til fordel for unge mennesker som har vansker med å finansiere egen bolig. I en tid med usikkerhet omkring den internasjonale økonomiske utvikling, vil større Husbankrammer også bidra til å unngå fall i boligbyggingen, som både vil være negativt for sysselsettingen og øke de langsiktige boligproblemene. Det vil være viktig med økt samarbeid mellom stat, kommuner og tekniske fagmiljøer med sikte på en effektiv og rasjonell bygging av boliger med forsvarlig standard.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap støtter intensjonen i forslaget, men vi mener virkemidlene må konkretiseres.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap mener et eget sted å bo til en overkommelig pris er for mange avgjørende for å kunne leve et selvstendig og godt liv. Det er derfor en viktig politisk oppgave å legge til rette for at det bygges nok boliger. I tillegg må de boligsosiale virkemidlene styrkes. Ap har blant annet i alternativt budsjett for 2019 foreslått å styrke utlånsrammene i Husbanken med 9 mrd. kroner.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

129 Uføre må sikres bostøtte.
*Sunndal Arbeiderparti***Forslag:**

Sunndal Arbeiderparti krever at innslagspunktet for bostøtteordningen tilpasses de uføres netto utbetalte uførestønad, slik at uføre ikke tvinges over på sosialstønad for å overleve.

Begrunnelse:

Hensikten med uførereformen var at uføre skulle kunne arbeide ved siden av trygdeutbetalingene. Som en konsekvens av dette ble uføretrygden skattelagt som arbeidsinntekt. Da ingen skulle tape på omleggingen ble bruttoinntekten (uførestønaden) økt, slik at nettoinntekten (utbetalt uførestønad) forble den samme som før etter betalt skatt. Bostøtteordningen ble endret 1. januar 2017. Inntektsgrensene for beregning av bostøtten i den nye ordningen tar utgangspunkt i bruttoinntekten. Det innebærer at de som er 100 prosent uføre så vidt passerer innslagspunktet som kvalifiserer for bostøtte med noen titalls kroner. Dermed har mange uføre nå mistet bostøtten de hadde tidligere, på tross av at de får utbetalt samme uførestønad som før uførereformen. I byene er husleie på 9.000-10.000 kr. per måned helt vanlig for mange enslige. Netto utbetalt trygd er på mellom 13.000-16.000 kroner. Det sier seg selv at det blir lite eller ingenting igjen å leve av, og den uføre må få sosialhjelp for å få endene til å møtes. Slik vil vi ikke ha det. Innslagspunktet for bostøtteordningen må derfor tilpasses de uføres netto utbetalte uførestønad, slik at uføre ikke tvinges over på sosialstønad for å overleve.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Fylkespartiet støtter intensjonen

Sentralstyrets merknad:

Ap har i Stortinget støttet at regjeringen skal komme med forslag til en permanent løsning som sikrer at uføre ikke mister retten til eller får mindre bostøtte som følge av uførereformen. Som en følge av uførereformen fikk uføretrygdene en økning i brutto inntekt som oversteg inntektsgrensen for bostøtte, men netto utbetaling er omtrent som før. Ettersom bostøtten beregnes ut fra brutto inntekt, har dette ført til at mange uføre mister bostøtten til tross for at utbetalt lønn er den samme som tidligere og boligprisene stiger. Dette var en utilsiktet virkning av uførereformen, og det ble derfor innført en kompensasjonsordning for uføre som hadde mottatt bostøtte i desember 2014. Ap har tidligere vært

kritiske til at regjeringen ikke har kommet med en permanent løsning. I statsbudsjettet for 2019 foreslår regjeringen at denne kompensasjonsordningen gjøres permanent. Men fortsatt gjelder denne ordningen kun for de som var uføre og mottok bostøtte før uførereformen, altså som var inne i ordningen før 1.januar 2015. Ap har styrket bostøtten med 100 mill. kroner i budsjettet for 2018 og 2019. Dette kan gi rom for å øke inntektsgrensene og boutgiftstaket, slik at flere kan få bostøtte og flere kan få mer i bostøtte. Når det gjelder satsene i bostøtten så blir disse nå regulert i takt med konsumprisindeksen og utviklingen i boutgifter. Hvis man for eksempel skulle beregnet bostøtte ut fra nettoinntekt, og ikke bruttoinntekt som i dag, ville det kostet anslagsvis 3 mrd. kroner. Hvis vi skulle ønske å justere opp de generelle satsene i bostøtten slik at uføre mottakere kommer omtrent likt ut som de ville ha gjort uten uførereformen, anslår regjeringen at det vil koste rundt 1 mrd. kroner. Ett tredje alternativ er at alle bostøttemottakere omfattes av kompensasjonsordningen. Dette anslår departementet at vil koste rundt 230 mill. kroner, men da får vi problematikken om at uføre ville fått betydelig høyere bostøtte enn andre søkere med samme inntekt, for eksempel lønsmottakere.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

162 Tilskudd bolig *Vefsn Arbeiderparti*

Forslag:

Øke tilskuddene fra Husbanken som går til tilpassing av boliger, slik at flere eldre kan bo hjemme lengre.

Begrunnelse:

Dagens tilskudd er veldig små og rekker kun til små tilpasninger / utbedringer av boligene. For å gjøre det mulig for flere å bo hjemme lengre, må disse tilskuddene økes.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Det er grunnlag for å vurdere saken senere, når mer informasjon foreligger.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. I statsbudsjettet bevilges det penger til tilpasning av egen bolig. Tilskuddet skal bidra til at personer med spesielle behov får tilpasset boligen. De siste årene har det blitt gitt tilskudd til tilpasning for til sammen rundt 100 mill. kroner årlig. Gjennomsnittlig tilskudd er på rundt 100.000 kroner.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

213 Bedre vilkår for bygging av generasjonsboliger *Gjøvik Arbeiderparti*

Forslag:

Etablere bedre ordninger for de som vil lage generasjonsboliger for å trygge de mellommenneskelige

verdier sett i en livssyklus.

Begrunnelse:

Utrede samfunnsnyttige ordninger og mulighetene for skattelette for de som vil bygge slike generasjonsboliger og hva må den som bygger forplikte seg til for å komme inn under ordningen. Det bør settes fokus på de mellommenneskelige gevinster når noen ønsker å ta vare på sine nærmeste i egen bolig og samtidig få fram betydningen av den tryggheten og helsegevinsten dette vil bety for den det gjelder på sikt.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Styret mener det er viktig med god livsfasepolitikk gjennom hele livet. Det bør innføres bedre ordninger for å også kunne ivareta for eksempel syke foreldre enn hva som finnes i dag, slik at den enkelte kan gis større mulighet til å fortsatt kunne stå i arbeid og samtidig være omsorgsperson for sine nærmeste. Generasjonsbolig ser vi på som et smalt tiltak som vil angå få personer og mener det vil være viktig med gode universelle ordninger som treffer bredere.

Sentralstyrets merknad:

I statsbudsjettet bevilges det penger til tilpasning av egen bolig. Tilskuddet skal bidra til at personer med spesielle behov får tilpasset boligen. De siste årene har det blitt gitt tilskudd til tilpasning for til sammen rundt 100 mill. kroner årlig. Gjennomsnittlig tilskudd er på rundt 100.000 kroner.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

236 Kommuneøkonomi.
Stad Arbeiderparti

Forslag:

Arbeidarpartiet må styrke kommuneøkonomien.

Begrunnelse:

Det er kommunane som skal yte god velferd til innbyggjarane. Då må dei få tilført tilstrekkeleg med pengar til at desse oppgåvene kan løysast på ein god måte. Og ein må kunne krevje ein nasjonal minimumsstandard for å motvirke store ulikskapar avhengig av kor ein bur.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret støtter intensjonen, og forstår nok kva dei meiner. Likevel er det noko med forslaget, der dette er ei sak vi alltid er oppteken av.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap har de siste årene prioritert en langt sterkere kommuneøkonomi i våre alternative budsjetter. Dette ville satt kommunene i bedre stand til å bygge ut viktige velferdstjenester.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

250 Bedring av bostøtteordning
*Ringsaker Arbeiderparti***Forslag:**

Ringsaker Arbeiderparti vil løfte ordningen med bostøtte ved å sette ned innslagspunktet for bostøtte og at den i fremtiden følger prisutviklingen, slik at det blir en mer rettferdig ordning for de som har behov.

Begrunnelse:

Bostøtteordningen er et av virkemidlene som brukes til å utjevne forskjellene mellom folk. En trygg og sikker bolig er et av de mest grunnleggende behovene man har, uansett om man eier eller leier. For fjerde år på rad øker satsene i folketrygden mindre enn prisstigningen og sakter akterut i forhold til den. Regjeringen har redusert bostøtten slik at det ble utbetalt om lag 300 millioner mindre i 2017 enn i 2013. Dette er en utvikling som blir følbart over tid og rammer de aller svakeste i samfunnet, spesielt enslige minstepensjonister og ikke minst også merkes den store forskjellen når man blir alene i boligen, noe som skjer før eller siden i et parforhold. Husbanken strammer grepet når det gjelder utbetaling av bostøtte, er boligprisene over det meste av landet i sterk vekst. Ikke minst prisene på leiemarkedet, det mange trygdede befinner seg, har de siste årene steget dramatisk. Derfor bør kriteriene for utbetaling av bostøtte gås gjennom på nytt. Det bør være nettoinntekten som legges til grunn for utbetaling av bostøtte, istedenfor brutto inntekt. På den måten får også de med lave inntekter mulighet til å beholde boligen uten å måtte leve fra hånd til munn. Av denne grunn føler mange det uverdig dersom de må ty til andre sosiale ytelser for å opprettholde et verdig liv.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Boutgiftstakene og andre satser som gjelder boutgifter i bostøtten justeres i dag i tråd med prisveksten i leiemarkedet (prisutviklingen for betalt husleie i konsumprisindeksen). Ap foreslo i vårt alternative statsbudsjett å styrke bostøtten med 160 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett. Dette kan gi rom for å øke inntektsgrensene og boutgiftstaket, slik at flere kan få bostøtte og flere kan få mer i bostøtte.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

255 Rehabiliteringstilskudd i Husbanken gjeninnføres
*Arendal Arbeiderparti***Forslag:**

Rehabiliteringstilskudd i Husbanken gjeninnføres

Begrunnelse:

Dette vil gi mulighet for at også personer som eier sin egen bolig, men har lav inntekt skal kunne

vedlikeholde eiendommen og ikke forringe den.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til at det over statsbudsjettet gis tilskudd til etablering og tilskudd til tilpasning av bolig. Tilskudd til etablering skal bidra til at vanskeligstilte skal kunne etablere seg i og beholde egen bolig. Tilskudd til tilpasning av bolig skal bidra til at personer med spesielle behov får tilpasset boligen. Totalt dreier dette seg om ca. 480 mill. kroner. Stortinget har vedtatt at midlene som i dag ligger på statsbudsjettet til etablering og tilpasning av bolig skal overføres til kommunene fra 2020. Ap støttet ikke dette.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

266 Sosial boligbygging må prioriteres
Fiskeri- og forskningsfaglig Partilag

Forslag:

Sosial boligbygging må prioriteres i de store byene.

Begrunnelse:

Boligprisene i Bergen og de andre store byene har økt uforvarslig mye. Det er i praksis vanskelig for unge med normale inntekter å komme inn på boligmarkedet. Boligspekulasjon og manglende planlegging for behovene til unge barnefamilier er årsak. Sosial boligbygging må derfor prioriteres når nye prosjekter gjøres klare i Bergen og de andre store byene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap mener et eget sted å bo til en overkommelig pris er for mange avgjørende for å kunne leve et selvstendig og godt liv. Det er derfor en viktig politisk oppgave å legge til rette for at det bygges nok boliger. I tillegg må de boligsosiale virkemidlene styrkes.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

293 Distriktsindeksen og differensiert arbeidsgiveravgift
Eidskog Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil ta i bruk den tidligere distriktsindeksen, som ble endret av Kommunal- og moderniseringsdepartementet mai 2018. Arbeiderpartiet vil beholde strukturen på differensiert arbeidsgiveravgift, for å styrke sysselsettingen i distriktene.

Begrunnelse:

Distriktsindeksen benyttes som verktøy både for fordeling av distriktsmidler i kommunenes inntektssystem og som grunnlag for beregning av differensiert arbeidsgiveravgift. I mai 2018 ble distriktsindeksen endret av Kommunal og moderniseringsdepartementet, og den nye indeksen var en mer grovkornet indeks, med færre indikatorer/variabler og med klare faglige utfordringer. Konsekvensen av den nye distriktsindeksen var kort fortalt, at færre kommuner ble definert som distriktskommuner og utfordringene relatert til distriktene ble mindre. For distriktskommuner kan dette få store konsekvenser gjennom reduserte distriktsmidler og endret differensiert arbeidsgiveravgift. Arbeiderpartiet må fortsatt arbeide for at vi får vekst i hele landet, og legge til rette for likeverdig tjenester og tilstrekkelig finansiering av kommunale tjenester. Sammen med tiltak som bidrar til økt sysselsetting i hele landet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Det er viktig å opprettholde ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift. Spørsmålet om hva slags distriktsindeks som skal følges, blir annerledes. Vi registrerer at departementet har bestilt en ekstern faglig gjennomgang av indeksen, og at denne gjennomgangen vil være ferdig i løpet av første halvår 2019. Det kan være hensiktsmessig å avvente denne gjennomgangen.

Sentralstyrets merknad:

Ap ønsker at det skal bo folk i hele landet. En nøkkel til å ta hele Norge i bruk er at det finnes varierte arbeidsplasser i hele landet. For å få det til må eksisterende arbeidsplasser sikres og videreutvikles, samtidig som det må skapes nye. Differensiert arbeidsgiveravgift er et svært viktig enkelttiltak i distriktpolitikken og utgjør om lag 14 mrd. kroner årlig. Dette er viktig for verdiskapingen. Ordningen revideres med jevne mellomrom og Ap skal være garantisten for at differensiert arbeidsgiveravgift videreføres. Ap har vært kritisk til endring av distriktsindeksen, og fremmet forslag om at regjeringen må forelegge for Stortinget forslaget til endringer av indikatorer i indeksen før denne tas i bruk i inntektssystemet eller andre formål.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

296

SSB på Kongsvinger
*Eidskog Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderparti krever at Kongsvinger SSB styrkes de nærmeste årene. Det er et tverrpolitisk ønske om en mer balansert lokalisering av statlige arbeidsplasser, for å styrke kunnskapsmiljøer utenfor de større byene. Som en del av Stortingsmelding 18 har Stortinget derfor vedtatt at det skal flyttes kompetansearbeidsplasser ut av Oslo.

Arbeiderpartiet mener at en styrking av Statistisk sentralbyrå (SSB) på Kongsvinger vil være et av de enkleste grepene Stortinget kan ta for å sikre balansert lokalisering av statlige arbeidsplasser. En ambisjon bør være å ha 60 prosent av de ansatte på Kongsvinger – mot 37,5 prosent i dag. Samtidig som at nye funksjoner som skal etableres i SSB, bør legges til Kongsvinger.

Begrunnelse:

Det er mange gode forutsetninger for å utvide og utvikle SSB Kongsvinger: SSB Kongsvinger har allerede flere sterke kompetansemiljø og fagmiljø.

SSB Kongsvinger har vist ved flere anledninger at de er i stand til å takle nye oppgaver på en utmerket måte. Det er kort reiseavstand fra Oslo / Gardermoen til Kongsvinger
Kostnadsnivået er lavere på Kongsvinger enn i Oslo
SSB har jobbet med å definere hvordan en kan styrke og etablere lokale kompetansemiljøer som faglig hører sammen i klynger.

I denne prosessen peker SSB på behovet for å samlokalisere de ulike kompetansemiljøene i henholdsvis Oslo eller Kongsvinger. I samme prosess vises det til at flere av kompetansemiljøene kan ha sin lokalisering i Kongsvinger.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til at Arbeiderpartiet i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2019 uttrykte at det er viktig med fortsatt god fordeling av arbeidsplassene i SSB, og at målet skal være at minst 40 pst. av arbeidsplassene skal være på Kongsvinger.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

299 Kommunal innsynsrett *Eidskog Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil sikre at kommunene skal ha rett til innsyn i regnskap og organisering av private tjenesteenheter, som produserer offentlig finansierte velferdstjenester.

Begrunnelse:

Når kommuner bruker eksterne til å utføre oppgaver kan det være en utfordring å forsikre seg om at bevilgninger blir brukt i tråd med politiske vedtak. Det er kommunens ansvar å påse dette, fordi kommunen både skal kontrollere og informere innbyggerne og samfunn om aktiviteter og økonomi i kommunen. For å kunne forsikre seg om at kommunens bevilgninger blir brukt i tråd med politiske vedtak bør kommuner derfor ha innsyn i regnskap og organisering av tjenester som utføres av andre enn kommunen. Arbeiderpartiet støttet arbeidet for forslaget om kommunal innsynsrett i behandlingen av ny kommunelov, våren 2018. Men dessverre fikk de borgerlige sammen med Krf, flertall for å utelukke muligheten. Arbeiderpartiet bør fortsette arbeidet med å styrke muligheten for at kommunene skal ha rett til innsyn i regnskap og organisering av private tjenesteenheter, som produserer offentlig finansierte velferdstjenester

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Som det vises til i forslaget, støttet Ap i forbindelse med forslag til ny kommunelov at kommunene skal ha rett til slikt innsyn det vises til.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

300 **Styrket kommuneøkonomi**
Østfold Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet ønsker en betydelig styrkning av kommuneøkonomien.

Begrunnelse:

Kommunene trenger økte rammer for å kunne svare ut pålagte oppgaver og gi innbyggerne gode opplevelser, godt forebyggende folkehelsearbeid og god offentlig omsorg. Det er i kommunene at velferden blir skapt, og det er viktig at vi sikrer kommunene reell mulighet til å kunne tilby gode velferdsløsninger.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget ses i sammenheng med forslag 67, 84, 86 og 87 som alle handler om behovet for en styrket kommuneøkonomi.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap har de siste årene prioritert en langt sterkere kommuneøkonomi i våre alternative budsjetter. Dette ville satt kommunene i bedre stand til å bygge ut viktige velferdstjenester.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

312 **Endringer distriktsutvalget**
Telemark Arbeiderparti

Forslag:

Distriktsutvalget lokalt anbefaler at Telemark Arbeiderparti sender inn følgende kommentar til det sentrale distriktsutvalgets innstilling.

Det sentrale distriktsutvalgets innstilling er vedlagt sakspapirene i sin helhet.

Innstilling:

Generelt er vi godt fornøyde med utvalgets forslag. Vi har imidlertid noen få innspill som vi mener gjør det foreslåtte notat enda bedre.

Fra linje 136 Ønsker fokus og bevilgninger til transportstøtte. En slik ordning er etablert og godkjent av EU. Er ikke i bruk i Telemark i dag og heller ikke kjent. Dette både på grunn av mangel på statlige bevilgninger og at ordningen nærmest er hemmelig. En veldig god ordning for bedrifter i distriktene som har stor transportulempe.

Ønsker å føye til under linje 149 f.eks. såkornfond med distriktsprofil.

Fra linje 182 Fiskeri og havbruk

Alt fokus er på havnæringen. Innenlands oppdrett vil gi store muligheter for distriktene i framtiden Vi har stort potensiale da vi har mange vann i Norge som kan egne seg for slikt oppdrett. Bør legge til satsing på dette området.

Fra linje 226 Landbruk

Bør se på odelslov, konsesjonslov og boplikt. Målet må være å få flere eiendommer på salg til boligformål. I tillegg må virkemidlene i forhold til boplikt innskjerpes betraktelig om den skal ha noe virkning. Prising og prisregulering henger også med i denne diskusjonen.

Fra linje263 Norsk fornybar kraft og energi Vi ønsker en mer forpliktende setning på nettleie Lik nettleie for hele landet

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til Distriktsutvalgets innstilling.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

328 Gjennomgang av bostøtte-ordningen
Telemark Arbeiderparti

Forslag:

Telemark Arbeiderparti mener derfor at kriterier for tildeling av bostøtte må vurderes på nytt med mål om å fortsatt bidra til sosial utjevning.

Begrunnelse:

Bostøtte er en viktig statlig støtteordning som skal bidra til at alle kan ha et godt sted å bo, uavhengig av økonomi. Dette har gjennom mange år vært en viktig sosialt utjevneende ordning innført av Ap. Søknad om bostøtte behandles individuelt, men det er en øvre grense for inntekt for å kunne søke. Uførereformen i 2015 har ført til endringer i skatte- og inntektssystemet som kan gi færre muligheter for å søke støtte, tross uendret inntekt.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Ap har i Stortinget støttet at regjeringen skal komme med forslag til en permanent løsning som sikrer at uføre ikke mister retten til eller får mindre bostøtte som følge av uførereformen. Som en følge av uførereformen fikk uføretrygdde en økning i brutto inntekt som oversteg inntektsgrensen for bostøtte, men netto utbetaling er omtrent som før. Ettersom bostøtten beregnes ut fra brutto inntekt, har dette ført til at mange uføre mister bostøtten til tross for at utbetalt lønn er den samme som tidligere og boligprisene stiger. Dette var en utilsiktet virkning av uførereformen, og det ble derfor innført en kompensasjonsordning for uføre som hadde mottatt bostøtte i desember 2014.

Ap har tidligere vært kritiske til at regjeringen ikke har kommet med en permanent løsning. I statsbudsjettet for 2019 foreslår regjeringen at denne kompensasjonsordningen gjøres permanent. Men fortsatt gjelder denne ordningen kun for de som var uføre og mottok bostøtte før uførereformen, altså som var inne i ordningen før 1.januar 2015.

Ap har styrket bostøtten med 100 mill. kroner i budsjettet for 2018 og 2019. Dette kan gi rom for å øke inntektsgrensene og boutgiftstaket, slik at flere kan få bostøtte og flere kan få mer i bostøtte. Når det gjelder satsene i bostøtten så blir disse nå regulert i takt med konsumprisindeksen og utviklingen i boutgifter.

Hvis man for eksempel skulle beregnet bostøtte ut fra nettoinntekt, og ikke bruttoinntekt som i dag, ville det kostet anslagsvis 3 mrd. kroner. Hvis vi skulle ønske å justere opp de generelle satsene i bostøtten slik at uføre mottakere kommer omtrent likt ut som de ville ha gjort uten uførereformen, anslår regjeringen at det vil koste rundt 1 mrd. kroner. Ett tredje alternativ er at alle bostøttemottakere omfattes av kompensasjonsordningen. Dette anslår departementet at vil koste rundt 230 mill. kroner, men da får vi problematikken om at uføre ville fått betydelig høyere bostøtte enn andre søkere med samme inntekt, for eksempel lønnsinntakere.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

336 En kraftfull og helhetlig boligpolitikk *Nordstrand Arbeiderpartilag*

Forslag:

Det må bygges flere boliger - derfor vil Ap:

- Bygge byer utenfor de store byene – ikke kun fortette med en ensartet tett boligstruktur rundt kollektivknutepunktene. Vi må møte klimautfordringene med å bo mer miljøvennlig samtidig må vi tilby gode bomiljø og nabolag i nye boligområder.
- Styrke tilskuddsordningen for fornyelse og fortetting av eksisterende boligmasse
- Korte ned saksbehandlingstid for plan- og byggesaksbehandling i kommunene
- Kommunene skal ha bygge klare tomter til enhver tid. Vi må stille lovkrav om boligplaner i kommunene der hvor ikke kommuneplanen eller andre tilsvarende planer ikke allerede ivaretar dette. Alle boligplaner må inneholde en planreserve.
- Byvekstavtaler og statlige lokaliseringsspørsmål må kobles eksplisitt til PBL, som et gjennomføringsinstrument for regional plan, og med grunnleggende prosedyrekrav knyttet til transparens, medvirkning og etterprøvbarehet. En fylkesdekkende regional planlegging må gjøres obligatorisk – eller at det i det minste kreves en regional arealstrategi som kan gi retning for så vel statlige lokaliseringer som kommunal arealdisponering.
- Legge til rette for smartbyutvikling
- Ha en kritisk gjennomgang av teknisk forskrift med det formål å sørge for et regelverk som først og fremst gir oss gode boliger for de som skal bo i dem. Mange av boligene som bygges i dag har kvaliteter som gir dårligere og mindre boliger enn boliger som allerede er bygd. Vi må ha et regelverk som stadig bidrar til økt bokvalitet ikke en forringelse.
- Sørge for en lovgiving som fører til at flest mulig skal selv bo i boligene de eier.
- Husbanken og Kommunalbanken må styrkes for å understøtte en aktiv kommunal bolig – og tomtepolitikk. Husbanken må gis økte økonomiske rammer og flere virkemidler for å kunne støtte unge boligsøkere. Mange eldre har også spesielle behov som kan løses gjennom Husbankens virkemiddelbruk.
- Husbanken bør få et fornyet samfunnsansvar knyttet til utvikling av den tredje bolig sektor ved å for eksempel støtte opp om kommuners lokale leie til eie program, kommunale boligforetak, kommunale boligprosjekt der unge førstegangskjøpere er målgruppa.
- Satse videre på områdesatsinger i områder med levekårsutfordringer for å skape gode nabolag. Det må bli billigere for førstegangskjøpere å kjøpe sin første bolig – derfor vil Ap:
- Innskrenkningene i banklånforskriften må videreføres samt utvide muligheten for startlån
- At startlån blir en del av svaret for de som ikke har pengesterke foreldre

- Gjøre det mindre attraktivt å eie boliger du selv ikke skal bo i. Se på rentefradraget i denne sammenheng.
- Bygge flere studentboliger
- Vurdere tak på uteleiepris i pressområder etter modell fra Danmark
- Vurdere å øke krav om botid før gevinsten ved salg av bolig gjøres skattefri
- Jobbe for forbedringer i regelverket slik at boligkjøp blir enda tryggere enn i dag

Begrunnelse:

Norsk boligpolitikk har vært vellykket. De aller fleste bor i egen bolig, og Norge har en av verdens beste boligstandarder. De siste årene har boligprisene steget kraftig og det er blitt vanskeligere for mange å etablere seg i sin egen bolig i pressområder. De boligsøkende i dag er i for stor grad prisdrevet et marked styrt av private boligutviklere og meglere med høyest mulig fortjeneste som eneste mål. Store grupper som ungdom og eldre sine behov blir ikke ivaretatt av markedet. Derfor trengs et korrektiv gjennom en aktiv nasjonal og kommunal boligpolitikk. Sosial boligpolitikk som begrep er den siste tiden vannet ut av partier som definerer begrepet som politikk for vanskelig stilte. Sosial boligpolitikk handler om at alle skal ha mulighet til å bo i en bolig som er stor nok og av god kvalitet. Og ikke minst at alle skal kunne eie sin egen bolig. Økende ulikhet opptar mange og flere peker på at vi ser dette særlig i boligmarkedet. Vi må finne politikk for å bøte på årsaken (bygge flere boliger) og symptomene (pengepolitikken)

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap støtter intensjonen i forslaget

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap mener et eget sted å bo til en overkommelig pris er for mange avgjørende for å kunne leve et selvstendig og godt liv. Det er derfor en viktig politisk oppgave å legge til rette for at det bygges nok boliger. I tillegg må de boligsosiale virkemidlene styrkes. Flere av forslagene er i tråd med partiets gjeldende politikk, andre forslag er interessant for å videreutvikle boligpolitikken.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

354 Bolig for folk flest *Arbeiderpartiet i Bergen*

Forslag:

Arbeiderpartiet mener:

- Det bør utarbeides et tydeligere program for boligpolitikken som legger til rette for at alle har mulighet til å eie egen bolig. Boligpolitikk og tilrettelegging for alle må være et grunnleggende politisk ansvar.
- At staten skal se på nytt på finansieringsordningene startlån og boligtilskudd.
- At Husbanken bør få en ny dagsorden, og en sentral rolle i arbeidet med utvikling av nye virkemidler.
- At det bør igangsettes et arbeid for å se på hvilke nye virkemidler som kan bidra til å sikre en god utvikling, utjevning av levekår og redusere sosiale forskjeller mellom bydeler og levekårszoner i byene.

- At en bør gjennomgå Plan- og bygningsloven med siktemål om å vurdere om særskilte typer boliger (for eksempel studentboliger) skal bli et eget reguleringsformål i lovverket.
- boligpolitikken må ha som mål å legge til rette for folk flest slik at «bolig» ved siden av helse, arbeid og utdanning er det viktigste for folks velferd.
- Det må også legges til rette for at folk flest også kan etablere seg i trygge pressområder.
- Det bør vurderes om kommunene skal gis statlig finansiering til å erverve eiendom i sentrale områder, for boligformål.

Begrunnelse:

Å få til omfattende boligbygging i allerede utbygde områder kan være utfordrende og kostnadskrevenende, både å planlegge, regulere og å gjennomføre. For å sikre at alle sosioøkonomiske grupper kan bosette seg i fortetningsområder, og å forebygge økt segregering, er det Arbeiderpartiet i Bergen sin klare oppfatning at det bør igangsettes et arbeid for å se på hvilke nye virkemidler som kan bidra til å sikre en god utvikling, utjevning av levekår og redusere sosiale forskjeller mellom bydeler og levekårssoner i Bergen. Vi tenker at det bør være aktuelt å utvikle nye økonomiske virkemidler, så vel som nye juridiske virkemidler for å bidra til dette.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap mener et eget sted å bo til en overkommelig pris er for mange avgjørende for å kunne leve et selvstendig og godt liv. Det er derfor en viktig politisk oppgave å legge til rette for at det bygges nok boliger. I tillegg må de boligsosiale virkemidlene styrkes. Flere av forslagene er interessante for å videreutvikle boligpolitikken.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

386 Landbruk - Innspill til distriktsutvalgets innstilling (By og land)

AUF i Hordaland

Forslag:

Utrede miljødifferensiering av produksjonsstøtten. Endre miljøtilskuddet etter modell fra Østerrike Alle nye landbruksmaskiner skal være utslippsfrie innen 2025. Innføre statlige retningslinjer for å hindre utbygging av myrer og våtmarker Gjøre tilskuddsordningen for presisjonsgjødsling permanent og nasjonal Øke andelen økologisk landbruk, og øke bruken av naturgjødsel i det konvensjonelle landbruket. Stille strengere krav om sprøytemiddelbruk At kraftfor ikke kan stamme fra regnskogen og som hovedregel være norskprodusert Endre definisjonen av selvforsyningsgrad til å omhandle nødvendige næringsstoffer befolkningen trenger, heller enn ulike produkter. Innføre et strengere regime for å ivareta jordvernet og forankre det i Jordloven og plan- og bygningsloven, og tas hensyn til i NTP.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet ønsker å satse på norsk matproduksjon, og vil gjøre landbruket mer bærekraftig og fremtidsrettet. Omlegging til et bærekraftig landbruk har stort potensiale for å binde karbon i jorda, øke fruktbarheten og kutte klimagassutslipp. Arbeiderpartiet ønsker økt bruk av naturgjødsel, og at gjødslingen på de store brukene skal foregå med større presisjon. Vi vil ha et tak for giftstoffer i matproduksjon og at gårdsdyr som hovedregel skal fores på norskprodusert for. Arbeiderpartiet vil redusere svinnet i norsk landbruk, og sørge for at spiselig mat som i dag kastes, kommer til nytte. I Norge er rundt 3 prosent av landområdene dyrkbar mark. 1 prosent er matjord av kvalitet til å dyrke korn og andre matvarer vi kan spise direkte fra jorda som frukt, grønnsaker og bær. Matjorda er en sårbar

ressurs som vi må forvalte på en god måte for å sikre fremtidig matproduksjon. Mye av den beste matjorda ligger rundt de største byene, og hvert år forsvinner det 6 kvadratkilometer dyrkbar mark i Norge. Dette er et areal som tilsvarer 1500 fotballbaner. Vi har ikke råd til å kaste bort en så viktig ressurs. Derfor vil Arbeiderparti ha et enda strengere vern av matjord

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Fylkespartiet støtter intensjonen i forslaget

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til Distriktsutvalgets innstilling.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

391

Nye virkemidler i boligpolitikken

Grønland/Tøyen/Gamlebyen AP-lag

Forslag:

Arbeiderpartiet vil ha et balansert boligmarked som gir større mangfold av boligtyper og en jevnere fordeling av ulike typer husholdninger i alle landets byer og tettsteder. Vi klarer å ha to tanker i hodet samtidig: Vi må holde takten i boligbyggingen oppe der presset er stort, samtidig som vi sikrer flere boliger for folk med lavere inntekter. Vi vil at flere skal kunne eie sin egen bolig og komme ut av leieboerfella. Dessuten vil vi unngå at enkelte typer boliger og husholdninger hopes opp i bare noen deler av kommunene.

I tillegg vil vi:

- Utnytte det eksisterende handlingsrommet i Plan- og bygningsloven bedre gjennom plankrav for å sikre at utbyggingsprosjekter gir tilbake til samfunnet.
- Endre plan- og bygningsloven slik at kommunene får mulighet til å bestemme disposisjonsform i nye boliger
- Inkludere sosial innovasjon og fellesskapsløsninger i konkurransegrunnlag i anbudskonkurranser der hvor kommunene selv eier tomter.
- Samarbeide med utbyggere, boligbyggelag, som Obos og NBBL, for å finne løsninger for de som ikke kommer inn på boligmarkedet.
- Ta initiativ overfor eksisterende aktører i markedet med sikte på å utvikle en eller flere allmennboligaktører.

Begrunnelse:

I Oslo er vi i Arbeiderpartiet utålmodige og ønsker å gjøre boligmarkedet både mer rettferdig og mer effektivt, men vi opplever at vi mangler en del verktøy slik det nasjonale lovverket er utformet i dag. Som en storbykommune hvor mange års høyrestyre og systematisk utsalg av tomter har resultert i en beskjeden mengde kommunalt eide tomter, er handlingsrommet trangt. Vi trenger en regjering som vil gi kommunen flere virkemidler, slik at vi kan ta grep mot tendenser til geografisk og sosial segregering.

Norske kommuner trenger flere virkemidler for å kunne sette og oppnå målsetninger om en inkluderende boligpolitikk og motvirke segregering i boligmarkedet. Raskere boligbygging kan ikke alene løse problemet med for få rimelige boliger godt fordelt i byene. Derfor vil vi endre Plan- og bygningsloven slik

at kommunene får mulighet til å bestemme disposisjonsform i nye boliger. En modell for dette vil være endringer gjennomført til tilsvarende lovverk i Danmark i 2015.

Endringen vil bety at kommunene kan bestemme hvilke typer boliger som skal bygges i et område. Det vil gi en reell mulighet til å sikre at nye prosjekter også inneholder boliger rettet mot økonomisk utsatte husholdninger eller husholdninger med stabil, men lav inntekt. Dessuten at ulike typer boliger fordeles mer jevnt geografisk. Endringen vil gi kommunene bedre redskap til å styre markedet, samtidig som det fortsatt vil være markedsaktørene som skal respondere og levere. En viktig forutsetning er at bruken av det nye styringsgrepet må være følsom for markedssituasjonen lokalt.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap støtter intensjonen i forslaget

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap mener et eget sted å bo til en overkommelig pris er for mange avgjørende for å kunne leve et selvstendig og godt liv. Det er derfor en viktig politisk oppgave å legge til rette for at det bygges nok boliger. I tillegg må de boligsosiale virkemidlene styrkes. Flere av forslagene er interessante for å videreutvikle boligpolitikken.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

409 Bygdene treng pendlarar *Ulvik Arbeiderparti*

Forslag:

Ulvik Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal jobba for betre vilkår for pendlarane. Det vert stadig dyrare å pendle, derfor må Arbeiderpartiet skape ein ny distriktspolitikk og skatte- og frådragspolitikk som gjer det meir attraktivt å bu i små bygder.

Begrunnelse:

I landet sine små bygder er det ofte ikkje nok arbeidsplassar eller nok attraktive arbeidsplassar å velje i. Mange må difor pendle ut av bygda for å finne arbeid. Dette kostar tid og penger i ein travel kvardag. Regjeringa føreslår å oppheva frådragsretten for meirutgifter til kost dersom du har kokemoglegheiter i pendlarbustaden. Satsane i reisefrådraget er også føreslått justerte. Dette kan føre til at utgiftene etterkvart blir så høge at folk flyttar frå bygdene, eller vel bort å flytte til dei. I somme familiar har begge foreldra arbeid utanfor bygda. Dette koster familiar dyrt. Familiar som er dyrbare for små bygdesamfunn. Det er god distriktspolitikk å gje pendlarane betre vilkår. At fleire ser det som positivt å bu på bygda vil styrkja samfunnet og vera med på å oppretthalda det gode tenestetilbodet med barnehage, skule, andre kommunale tenester og det lokale næringslivet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Ap ønsker at det skal bo folk i hele landet. En nøkkel til å ta hele Norge i bruk er at det finnes varierte arbeidsplasser i hele landet. For å få det til må eksisterende arbeidsplasser sikres og videreutvikles,

samtidig som det må skapes nye. Ap har i alternativt budsjett foreslått å kompensere mer av reiseutgiftene ved pendling.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

417 Spredt boligbygging *Modum Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet skal jobbe for å stoppe avfolkingen av distriktene ved å utvide områdene der spredt boligbygging er tillat, vi skal også tillate nybygg istedenfor eksisterende bebyggelse og rehabilitering av eksisterende bebyggelse til dagens standard også utenom de områdene som er fastsatt til spredt boligbygging.

Begrunnelse:

Det er viktig å opprettholde befolkningen i hele landet. Dagens krav til komfort og energioptimalisering setter helt andre krav til bygningsmassen en bare for noen få år tilbake. Derfor må vi utvide områdene der spredt boligbygging tillates. Vi må også tillate nybygg der restaurering av eksisterende bygg ikke er hensiktsmessig og vi må tillate omfattende restaurering av eksisterende bebyggelse der dette er ønskelig. Det er viktigere at det bor folk i hele landet enn at gammel utdatert boligbebyggelse står og forfaller.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Buskerud Arbeiderparti viser til at plan- og bygningsloven har spredt boligbebyggelse som egen arealkategori, og at det er kommunen som planmyndighet som avgjør hvor det kan tillates spredt bebyggelse, og hvor det kan tillates nybygg i stedet for restaurering. Det er ikke ønskelig å endre på det. Buskerud Arbeiderparti ser imidlertid at det kan oppstå konflikter mellom kommune og andre myndigheter med innsigelsesrett. I slike tilfeller er det viktig at lokale prioriteringer tillegges vekt og at man gjennom god dialog søker å finne løsninger som balanserer ulike hensyn.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til fylkespartiets kommentar.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

498 Nye oppgaver til regionene *Buskerud Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeidet med å legge flere og større oppgaver til regionene er en naturlig del av regionreformen. Ettersom arbeidet med å strukturere de nye regionene allerede er startet, bør dette skje snarest. Målet for omstruktureringen må også være å effektivisere mange statlige strukturer, samt tydeliggjøre hvor

ansvaret for de forskjellige oppgavene ligger.

Begrunnelse:

I regjeringens regionreform er et av hovedmålene ved å opprette større regioner at de skal kunne ta ansvar for flere oppgaver. Til nå har regjeringen knapt tilført regionene nye oppgaver, til tross for at prosessen med å danne nye regioner har kommet godt i gang mange steder. Det er allerede foreslått flere oppgaver som kan tilføres regionene, og regjeringen bør snarest mulig klargjøre hvilke nye oppgaver regionene skal tilordnes. Dette for å sikre god gjennomføring og gode tjenester til det beste for innbyggerne.

Samtidig som arbeidet med regionreformen er i gang, fører prosessen med seg en gylden mulighet til å omstrukturere flere statlige etater. I dag er etatsstrukturen meget omfattende og lite oversiktlig. Dette er problematisk ettersom det er vanskelig for spesielt innbyggere å forstå hvor ansvaret for de forskjellige oppgavene ligger. Det må være et mål for Arbeiderpartiet at det skal være enklest mulig for folk flest og forstå hvor og hvordan offentlige oppgaver løses.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til at Stortinget høsten 2018 behandlet forslag til oppgaver til nye regioner. Ap støttet mange av regjeringens forslag og hadde i tillegg egne forslag til flere oppgaver.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

505 Verdiskaping og arbeidsplasser *Buskerud Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- Vri de økonomiske virkemidlene slik at by og land anerkjennes for sine like og ulike utfordringer, med dette utnytte de lokale ressursene lokalt.
- Øke de regionale utviklingsmidlene og tilgjengeliggjøre disse for distriktene. Beslutningsmakten til disse midlene må ligge på lokalt og regionalt nivå.
- Legge til rette for nettverk på tvers av bransjer og geografiske områder
- De særnorske ordningene innenfor vannkraft som skaper en rettferdig fordeling må opprettholdes og styrkes
- Videreutvikle og styrke samarbeidet om virkemidlene mellom det offentlige og næringslivet, for på den måten å bli mer målrettet og treffsikre
- Heve kompetansen på næringsutvikling i distriktene gjennom kompetanseprogram for næringsutviklere og økt satsning på forskning, spesielt på verdiskaping
- Distriktene må prioriteres ved utsetting av statlige og regionale arbeidsplasser
- Be distriktsutvalget se nærmere på hvordan man kan ha en tydelig og klar politikk rettet mot primær- og utmarksnæring, som landbruk og skognæring
- Gi reiselivsnæringen gode rammebetingelser som sikrer fortsatt vekst

Begrunnelse:

Arbeid er bærebjelken i ethvert samfunn og verdiskaping er grunnlaget for å skape arbeid. Arbeiderpartiet er derfor opptatt av at virkemiddelapparatet fungerer som og oppleves som en styrke for alle næringsaktører i hele Norge og på tvers av bransjer. Videre må områder av landet som er ekstra

utsatt få rammebetingelser gjennom differensiert arbeidsgiveravgift. Det må legges til rette for nettverksbygging i og mellom distriktene og på tvers av bransjer, dette vil gjøre at det ikke bare utveksles erfaringer og kompetanse, men at nye samarbeidskonstellasjoner får grobunn. Arbeiderpartiet mener at distriktet må sees på som en ressurs, fremfor en byrde. Næringspolitikken og virkemiddelapparatet må ha fokus på hvordan de stedbundne ressursene kan bli til verdiskaping og arbeidsplasser. Dette innebærer at det må arbeides for at også videreføring av ressurser skal gjøres i distriktene. Slik kan mer avansert produksjon gjøres i distriktene der ressursene er, noe som vil bidra til flere arbeidsplasser og høykompetansearbeidsplasser. Det må settes i gang kompetanseprogram for det offentlige og private apparatet som jobber med næringsutvikling ute i distriktet, på denne måten sikrer vi at den nyeste kunnskapen når ut i hele landet. Som grunnlaget for slike kompetanseprogram må forskningen på verdiskaping og næringsutvikling i distriktene styrkes for å bidra til ny kunnskap og innovasjon. Når statlige og regionale arbeidsplasser skal flyttes ut av sentraene kan ikke disse kun flyttes til en annen by. Man skal prioritere distriktene som aktuelle vertskommuner, for på den måten å bruke statlige og regionale arbeidsplasser som målrettede virkemidler for å skape arbeidsplasser og kompetansemiljøer i distriktene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap ønsker at det skal bo folk i hele landet. En nøkkel til å ta hele Norge i bruk er at det finnes varierte arbeidsplasser i hele landet. For å få det til må eksisterende arbeidsplasser sikres og videreutvikles, samtidig som det må skapes nye. Sentralstyret viser til Distriktsutvalgets innstilling.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

506 Distriktet – like tjenester i hele landet

Buskerud Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- Sørge for en kommuneøkonomi som gjør det mulig å ha like tjenester der folk bor
- Øke satsningen på digitalisering
- Be distriktsutvalget se på belastningen og kostnadsfordelingen for kommuner som har mye turister og hyttebeboere

Begrunnelse:

Det skal ikke være forskjell på hvilke tjenester du som innbygger skal få, uansett hvor du bor i landet. Tjenestene som tilbys i distriktene må være på nivå med resten av landet. Dette må innebære en økt forståelse for at noen tjenester koster mer, når avstandene blir større og befolkningssammensetningen er annerledes. Dette krever økt satsning på digitalisering av offentlige tjenester, styrket kommuneøkonomi og en politisk vilje om at tjenestenivået skal være likt uansett hvor du bor i landet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til Distriktsutvalgets innstilling. Ap har de siste årene prioritert en langt sterkere kommuneøkonomi i våre alternative budsjetter. Dette ville satt kommunene i bedre stand til å bygge ut

viktige velferdstjenester.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

508 Infrastruktur – en avgjørende forutsetning for utvikling

Buskerud Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- Sikre en mer rettferdig fordeling av støtteordningene til digital infrastruktur

Begrunnelse:

Digital infrastruktur er en forutsetning for utvikling, både for kommunenes tjenester og for næringslivet. Det bør i fremtiden være en selvfølge at hele Norge har tilgang på rask og pålitelig internett, som innebærer at vi må opprettholde og styrke satsning på fiberutbygging i hele landet. Om næringslivet skal være konkurransedyktige må de ha tilgang på den samme infrastrukturen som sine konkurrenter. Om man skal kunne benytte seg av digitale løsninger innenfor helse og eldreomsorg er pålitelighet helt avgjørende og digital beredskap må bli et begrep som gir trygghet for brukerne. En forutsetning for en utvikling av digital infrastruktur er at det er kapasitet nok og sikker strømforsyning. Både kapasiteten på eksisterende nett og bygging av nytt nett vil være avgjørende. Distriktenes tilgang på god infrastruktur i form av vei og jernbane er viktig for konkurransekraften til næringslivet på eksportvarer.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget og viser til Distriktsutvalgets innstilling.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

511 Kjøp av FOT-ruter

Nærøysund Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet bør jobbe for å reversere vedtaket om å overføre ansvaret for kjøp av statlige flyruter(FOT) til de nye regionene/Fylkene

Begrunnelse:

For å kunne sikre gode rammebetingelser for næringsliv og beboere i distrikts-Norge er det vesentlig med gode regionale flyruter på kortbanenettet. Dagens regjering har gjennomført en anbudspolitik som nesten har rasert dette tilbudet i distriktene. Kysten og havet vil være et av de viktigste verdiskapningsområdene de neste 30 årene. For at vi skal kunne utnytte mulighetene havet gir oss er det en forutsetning at de som bor og jobber i disse områdene har gode kommunikasjoner til byene i Norge. Arbeiderpartiet må jobbe for å minske denne avstandsulempen. Det er ingen grunn til å tro at vi får en større konkurranse vedrørende disse flyrutene på kort sikt. Derfor vil det bare øke kostnadene å

dele opp disse innkjøpene i flere små innkjøp. Dette vil medføre større belastning på de som må levere flere tilbud, og det vil gi mye mindre muligheter for å ta ut gevinster på stordriftsfordeler. FOT rutene er alt for viktig for Norge og ikke minst distrikts-Norge til at vi bare skal «teste ut» en ny måte å gjennomføre kjøpene på. FOT ruter er i dag en statlig Nasjonal oppgave og er alt for viktig til at vi kan se på at hver enkelt region skal være sin egen lykke smed i arbeidet med å sikre gode flyruter i distriktene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til at Ap i Stortinget ikke har støttet regjeringens forslag om å overføre ansvaret for kjøp av statlige flyruter til de nye fylkeskommunene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

538 Drømmen om egen bolig *Hordaland Arbeiderparti*

Forslag:

Hordaland Arbeiderparti ønsker et boligmarked med en mer sosial profil. Det må bygges flere rimeligere boliger slik at flere har muligheten til å skaffe seg egen bolig. Husbankens rammebetingelser må utvides og målrettes mot barnefamilier, unge og enslige som kan ha vanskeligheter med å skaffe seg egen bolig.

Kommunene bør utarbeide egne planer for boligutvikling og målrette den sosiale boligbyggingen gjennom f.eks. egne boligkontor. Startlån som egenkapital, prosjekt som «fra leie til eie» må utvides. For å sikre et mer stabilt leiemarked må det bygges 3000 nye studentboliger i sentrale strøk nær utdanningsinstitusjonene. Minimum 2% av nye boliger i større utbyggingsprosjekt skal tilbys kommunene og det må opprettes lovkrav om akuttbosteder i kommunene.

Begrunnelse:

Det bygges for få boliger og det er for få boliger til salgs. Arbeiderpartiet har alltid vært en forkjemper for at alle skal oppnå drømmen om å eie egen bolig. Den drømmen er nå vanskeligere å oppnå. Boligprisene har steget til et nivå som gjør det vanskelig for unge å komme seg inn på boligmarkedet. Når markedet svikter trenger vi en større satsing fra det offentlige. Husbankens rolle må styrkes slik at den fungerer som et verktøy til å utjevne forskjeller i samfunnet. Vi trenger høyere rammer og bedre betingelser for kommunene slik at kommunene kan bidra til å gi startlån til de som trenger det. Startlånet må også kunne benyttes som toppfinansiering for å sikre egenkapitalkravet. Husbankens rolle må være å sikre at også de uten egenkapitalfinansiering også kan eie sin egen bolig. Prosjekter som «fra leie til eie» bør implementeres i husbankens tilskuddsordninger samtidig som vi må sørge for bygging av flere boliger som er mer tilrettelagt for ulike aldersgrupper. I større boligprosjekt der de fleste beboerne er eldre personer bør det også legges til rette med egne fellesareal for å skape gode møteplasser for å hindre ensomhet. Det offentlige må ta en større rolle i forhold til sosial boligbygging. Dette vil bidra til å sikre en mer allsidig og fremtidsrettet boligbygging med en målsetting om at alle som ønsker har mulighet til å skaffe seg en egen bolig.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap mener et eget sted å bo til en overkommelig pris er for mange avgjørende for å kunne leve et selvstendig og godt liv. Det er derfor en viktig politisk oppgave å legge til rette for at det bygges nok boliger. I tillegg må de boligsosiale virkemidlene styrkes. Flere av forslagene er i tråd med partiets gjeldende politikk, andre forslag er interessante for å videreutvikle boligpolitikken.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

553 Drømmen om egen bolig *Hordaland Arbeiderparti*

Forslag:

Hordaland Arbeiderparti vil at boligmarkedet skal bli mer sosialt. Dette betyr at det må bygges flere rimelige boliger. Husbankens økonomiske rammer må utvides slik at institusjonen kan bidra til å skape flere rimelige boenheter, ungdomsboliger, seniorboliger og eldrebofelleskap. Alle kommuner er nødt til å lage boligplan og opprette et boligkontor. Vi må styrke tilbudet om startlån til egenkapital til boligkjøp for unge, og opprette flere leie til eie prosjekter. For å sikre et mer stabilt leiemarked må det bygges 3000 nye studentboliger i året, med fokus på pressområdene. 10% av alle nye boliger skal være kommunale boliger. Det skal også opprettes et lovkrav om akuttbosteder i kommunene.

Begrunnelse:

Det blir bygget for få boliger og det ligger for få enheter til salg. Arbeiderpartiet har vært den store forkjemperen for at alle skal oppnå drømmen om å eie egen bolig, den drømmen er blitt vanskeligere å nå. Boligprisene har steget til et nivå som gjør det vanskelig for unge å komme inn på boligmarkedet, og det har medført et høyt gjeldsnivå blant nordmenn. Markedet svikter, da trenger vi en større satsing fra det offentlige. Husbankens rolle må styrkes, slik at det kan fungere som et verktøy til å jevne ut forskjeller i samfunnet. Vi trenger at det innføres bedre betingelser for kommunene, slik at de kan ta opp lån med lavere rente og at vekstilskuddet til kommunene må økes. Husbankens rolle skal være å sikre at alle skal kunne eie en egen bolig. Tiltak som skal implementeres i samarbeid med husbanken er leie til eie prosjekter. Vi må også sørge for bygging av flere hjem som er mer tilrettelagt for forskjellige aldersgrupper. Vi må sikre at kommuner også kjøper fellesarealer inne i eldrebofelleskap for å skape en god møteplass. Det offentlige må ha en større rolle i boligmarkedet. Dette vil sikre en mer fremtidsrettet boligbygging hvor rimelige og kommunale boliger ikke geografisk konsentreres, nye boliger bygges rundt kollektivknutepunkt og bygging av flere lavkostnadsboliger.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap mener et eget sted å bo til en overkommelig pris er for mange avgjørende for å kunne leve et selvstendig og godt liv. Det er derfor en viktig politisk oppgave å legge til rette for at det bygges nok boliger. I tillegg må de boligsosiale virkemidlene styrkes. Flere av forslagene er i tråd med partiets gjeldende politikk, andre forslag er interessante for å videreutvikle boligpolitikken.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

587 Livsløpsstandard på boliger
*Akershus Arbeiderparti***Forslag:**

- Det bør innføres nye tilskuddsordninger med husbankfinansiering av fellesarealer og kommunale tjenester, eksempelvis base for hjemmetjenester, i ordinære byggeprosjekter. - Tilskuddet til ettermontering av heis i eldre blokkbebyggelse økes betraktelig.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet ser behovet for å bygge mange gode, nye boliger som er tilpasset eldre. Dette er et løft som kommunene ikke kan ta alene, og det bør derfor være tilgang på tilskuddsordninger fra Husbanken som sikrer at ordinære byggeprosjekter kan bli mer eldrevennlige. Tilskuddet kan brukes til å etablere fellesarealer som motvirker ensomhet og legger til rette for kommunale helse- og omsorgstjenester. Boliger til eldre kan ikke bare løses gjennom nybygging. Den eksisterende boligmassen må også utnyttes og det er behov for kraftig økning i tilskuddet til ettermontering av heis.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til partiprogrammet der det heter at Ap vil legge til rette for nye boformer med brukervennlige og fleksible løsninger, herunder gjennomføre et prøveprosjekt med studentboliger som etableres i tilknytning til sykehjems- og omsorgsboliger hvor studenter kan leie rimelig hybel. I alternativt budsjett for 2019 hadde vi forslag til en tilskuddsordning for nye og fleksible boformer. I tilskuddsordningen for prosjektering og installering av heis er det i budsjettet for 2019 bevilget 40 mill. kroner. Ap støttet dette.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

590 Enklere adgang til boligmarkedet
*Akershus Arbeiderparti***Forslag:**

- Egen pott for startlån til unge og utvide ordningen med 100% "førstegangslån" fra ordinære banker.
- Senke egenkapitalkravet for primærbolig, og heller bruke modeller med raskere nedbetaling, fastrenteavtaler og lignende.

Begrunnelse:

Mange unge blir stengt ute fra boligmarkedet, fordi de ikke har nok egenkapital eller foreldre som kan bidra økonomisk. Da blir man henvist til et dyrt leiemarked, selv om man høy nok inntekt til å håndtere et boliglån. For mange blir løsningen veldig dyre forbrukslån for å skaffe seg egenkapital. Disse boligkjøperne bør heller få tilgang til startlån fra Husbanken eller større lån til ordinære lånebetingelser.

Raskere nedbetaling kan kompensere for risikoen med lavere egenkapital.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til at Ap har programfestet at sørge for tilstrekkelige utlåns- og tilskuddsrammer i Husbanken og at kommunene må gis mulighet til å tildele startlån til unge med liten egenkapital og gode inntektsutsikter. Ap har blant annet i alternativt budsjett for 2019 foreslått å styrke utlånsrammene i Husbanken med 9 mrd. kroner. Dette ville lagt til rette for at flere kunne fått startlån.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

591 Offensiv kommunal boligpolitikk
Akershus Arbeiderparti

Forslag:

- Styrke kommunenes finansielle muligheter for strategiske tomte- og eiendomskjøp.
- Gi kommuner større frihet til å kreve høyere kvalitet, for eksempel høyere klima- og miljøkrav og tilrettelegge for funksjonshemmede, enn TEK 17.

Begrunnelse:

Trang kommuneøkonomi gjør at mange kommuner må selge sine tomteverdier for å finansiere investeringer og drift av kommunens tjenester. Dette reduserer kommunens mulighet for å være en strategisk aktør innen sosial boligbygging. Egne tilskuddsordninger for tomteerverv kan styrke kommunes rolle som boligaktør.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til at Ap de siste årene har prioritert en langt sterkere kommuneøkonomi i våre alternative budsjetter. I tillegg har vi foreslått i alternativt budsjett for 2019 å styrke utlånsrammene i Husbanken med 9 mrd. kroner. Det vises videre til at forskrift om tekniske krav til byggverk trekker opp grensen for det minimum av egenskaper et byggverk må ha for å kunne oppføres lovlig i Norge.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

592 Re-salg av nye boliger
Akershus Arbeiderparti

Forslag:

- Innføre strengere regulering og høyere skatt av gevinst ved re-salg av boligenheter i nye byggeprosjekter.

Begrunnelse:

I nye byggeprosjekter er det boliger og leiligheter som kjøpes opp med hensikt å selge boligene med gevinst før innflytting. På denne måten kan man tjene penger på verdien av boligen, selv om man bare har betalt et depositum for leiligheten ved kjøpstidspunktet. Ved å begrense antall boliger man kan kjøpe i et byggeprosjekt eller ha høyere gevinstbeskatning på uferdige boliger, kan man sikre at økt boligbygging kommer dem som faktisk skal bo i boligene til gode.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap har programfestet å vurdere å øke krav om botid før gevinsten ved salg av bolig gjøres skattefri.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

606 Sosial boligpolitikk for alle
*AUF i Troms***Forslag:**

Et trygt sted å bo er definert som et basisbehov gjennom FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, men for mange er stigen i boligmarkedet trukket opp for lengst. I Norge er det ifølge SSB mellom 170 000 og 280 000 som kan defineres som vanskeligstilte på boligmarkedet Derfor vil Arbeiderpartiet ta et krafttak.

Tilgang på en trygg og forutsigbar bosituasjon er grunnleggende for å kunne leve et liv i frihet. Med et boligmarked under press er det mange som sliter med å enten leie eller eie sin egen bolig. Særlig krevende er det for ungdom, kvinner i utsatte yrker, i ufrivillige deltidsstillinger og personer med flerkulturell bakgrunn. Arbeiderpartiet mener derfor at flere bør inkluderes i boligmarkedet gjennom å styrke Husbanken, utvide startlånordningen, ta i bruk leie-til-eie-modellen på nasjonalt plan og samarbeide mer med utbyggere og boligbyggelag.

Den sterke prisutviklingen har gjort boligmarkedet utilgjengelig for mange mennesker. Egenkapitalkravet er nødvendig for å bremse gjeldsveksten i samfunnet, men samtidig er det nettopp egenkapitalkravet som bidrar til å utestenge de som er vanskeligstilte på boligmarkedet. Arbeiderpartiet vil øke boligbyggingen, og gjennomføre et løft for den sosiale boligpolitikken. Leie-til-eie-modellen, som har vært utprøvd i mange kommuner over flere år, må løftes til å bli en del av den nasjonale boligpolitikken. Leie-til-eie innebærer at kjøper betaler ned boligen over tid, slik at mennesker som ellers ikke hadde kvalifisert etter egenkapitalkravet kan skaffe seg sin egen bolig. Leie-til-eie må utvides til alle kommuner, og Husbanken må stille med finansiering for de som er vanskeligstilt på boligmarkedet. Staten må inngå forpliktende samarbeid med boligbyggelag og utbyggere, med sikte på å etablere flere leie-til-eie-prosjekter med finansiering fra Husbanken.

I følge NIBR finnes det rundt 4000 bostedsløse i Norge. Ettersom det å ha et sted å bo er definert som et basisbehov gjennom FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, vil styrke overnattingstilbudet for bostedsløse og lovfeste retten til varig tilrettelagt bolig for vedvarende bostedsløse. For å skaffe bedre oversikt over bostedsløse og vanskeligstilte på boligmarkedet må det gjennomføres en ny nasjonal kartlegging av bostedsløse.

Arbeiderpartiet i Troms vil:

- At startlån skal være tilgjengelig for ungdom som egenkapital og skal vurderes etter inntekt og formue
- Øke og justere integreringstilskuddet som følger med flyktninger til kommunen der de bosettes, i henhold til lokale boligpriser og eventuelt andre tungtveiende hensyn
- Sikre barnefamilier kontinuitet i boforhold i kommunale boliger
- Ha familievennlige kommunale boliger som sikrer barn trygge og tilfredsstillende oppvekstvilkår
- At kommunale boliger skal etableres spredt i kommunene
- Lovfeste retten til varig tilrettelagt bolig for vedvarende bostedsløse
- At det innføres en rett til midlertidig botilbud til bostedsløse, samt dagbøter som sanksjonsmulighet om kommuner og NAV ikke sikrer botilbud for bostedsløse
- At alle kommuner tar i bruk leie-til-eie-modellen som del av den sosiale boligpolitikken
- Innføre rett til leie-til-eie med finansiering gjennom Husbanken for vanskeligstilte på boligmarkedet
- Inngå forpliktende samarbeid mellom kommuner, stat og boligbyggelag med sikte på å ta i bruk leie-til-eie-modellen i flere utbyggingsprosjekter
- Etablere flere ikke-kommersielle utleieboliger

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap mener et eget sted å bo til en overkommelig pris er for mange avgjørende for å kunne leve et selvstendig og godt liv. Det er derfor en viktig politisk oppgave å legge til rette for at det bygges nok boliger. I tillegg må de boligsosiale virkemidlene styrkes. Flere av forslagene er i tråd med partiets gjeldende politikk, andre forslag er interessante for å videreutvikle boligpolitikken.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

620

Boligpolitikk

Troms Arbeiderparti

Forslag:

Den offentlige, helhetlige boligpolitikken har de siste årene vært et forsømt kapittel. Arbeiderpartiet må sette seg i førersetet for å løfte dette politikkområdet gjennom en offensiv boligsatsing. En slik satsing må ha et bredere fokus enn vanlig, med vekt på nytenking når det gjelder boformer - på tvers av sosiale, aldersmessige og andre gruppeinndelinger. Ikke minst må det legges vekt på å tenke klokt når det gjelder boliger til førstegangsetablerere og - ikke minst - bygge boliger som tilbyr fleksible løsninger, som kan tilpasses etter hvert og som kan være attraktive for spreke eldre.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret støtter intensjonene i forslaget. Ap mener et eget sted å bo til en overkommelig pris er for mange avgjørende for å kunne leve et selvstendig og godt liv. Det er derfor en viktig politisk oppgave å legge til rette for at det bygges nok boliger. I tillegg må de boligsosiale virkemidlene styrkes.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

625 Regionreforma må fyllast med oppgåver og innhald
*Sogn og Fjordane Arbeidarparti***Forslag:**

Arbeidarpartiet må vere pådrivar for at regionreforma vert fyllt med reelt innhald og ressursar

Begrunnelse:

Arbeidarpartiet meiner regjeringa har gjort ein dårleg jobb med regionreforma og at reforma difor manglar legitimitet. Arbeidarpartiet har i sine program sidan 2005 meint at landet treng sterke folkevalde regionar. Difor må Arbeidarpartiet vere ein pådrivar for at det vert reell overføring av oppgåver, mynde og ressursar slik at ikkje det folkevalde regionale nivået rotnar på rot, noko vi trur Høgre og Frp eigentleg ønskjer. Arbeidarpartiet må gjere sitt ytterste for å reparere regionreforma med å følge opp ekspertutvalet sine tilrådingar, og sørge for at utgreiingane som er bestilt vert fulgt opp og makt og mynde vert overført til folkevald regionalt nivå. Fylkeskommunen skal vere ein god samfunnsutviklar og tenesteytar. Då må verkøykassa verte fyllt opp slik at fylka kan gjere jobben

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til at Stortinget høsten 2018 behandlet forslag til oppgaver til nye regioner. Ap støttet mange av regjeringens forslag og hadde i tillegg egne forslag til flere oppgaver.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

11. Ideologi	400
241 Nei til privatisering av offentlige tjenester	400
<i>Arendal Arbeiderparti</i>	<i>400</i>
245 Nei til privatisering	400
<i>Arendal Arbeiderparti</i>	<i>400</i>

11. Ideologi

241 **Nei til privatisering av offentlige tjenester** *Arendal Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet må fortsette å jobbe for å stoppe privatiseringen av offentlige tjenester og våre felles verdier. Vi må også få tilbake allerede privatiserte offentlige tjenester og verdier i tillegg til å gå inn for å styrke offentlige tjenester enda mer. Arbeiderpartiet må sikre dette for det norske folk.

Begrunnelse:

Regjeringen er i gang med å privatisere offentlige tjenester og våre felles verdier. Hvem privatiserer regjeringen våre felles verdier til? Det er selskaper eid av både norske og utenlandske selskaper innen f.eks. fiskerettigheter eller vannfallsrettigheter. Salg av eiendeler i kraftselskapene gir oss høyere strømregninger. Vi eier altså mindre i eget land, og vi får større utgifter.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget er generelt og inneholder eksisterende politikk, men fylkespartiet støtter intensjonen i forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret er enig i intensjonen i forslaget om å sørge for offentlig kontroll over felles verdier og en god offentlig velferdsproduksjon. Arbeiderpartiet arbeider for å sikre gode offentlige velferdstjenester i kommuner og nasjonalt.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

245 **Nei til privatisering** *Arendal Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet skal arbeide for at offentlige tjenester som er blitt privatisert, gradvis tilbakeføres til det offentliges ansvar.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget er generelt, og omhandler samme sak som forslaget med tittelen "Nei til privatisering av offentlige tjenester." Fylkespartiet støtter imidlertid intensjonen i forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret er enig i intensjonen i forslaget om å sørge for offentlig kontroll over felles verdier og en god offentlig velferdsproduksjon. Arbeiderpartiet arbeider for å sikre gode offentlige velferdstjenester i kommuner og nasjonalt.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

12. Skatt og avgift.....	404
10 Rente- og gebyrtak for forbrukslån og kredittkort.....	404
<i>Færder Arbeiderparti</i>	404
39 Fjern halv moms på all servering og gi like konkurransevilkår i serveringsbransjen	405
<i>Dovre Arbeiderparti</i>	405
47 Fellesskapstjenestene må som hovedregel drives av det offentlige.	406
<i>Bærum Arbeiderparti</i>	406
48 Boligpolitikk og skatt	406
<i>Frogn Arbeiderparti</i>	406
57 Opprettelse av et gjeldsregister for forbruks - og kredittkortgjeld	407
<i>Eidsvoll Arbeiderparti</i>	407
60 Bompenger.....	408
<i>Lisleby Arbeiderpartilag</i>	408
79 Ny solidarisk boligpolitikk	408
<i>Oppsal Arbeiderpartilag</i>	408
96 Veier/skatt	409
<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	409
143 Strengere regler på forbrukslån	410
<i>Høyenhall/Manglerud Arbeiderpartilag</i>	410
149 Fosilfritt statens pensjonsfond – utland	410
<i>Internasjonalt Forum</i>	410
169 Flypassasjeravgift	411
<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	411
187 Innfør progressiv beskatning på finansinntekter og formueskatt.....	412
<i>Gran Arbeiderparti</i>	412
190 Profitt på velferdstjenester	412
<i>Gran Arbeiderparti</i>	412
192 Skatt.....	413
<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	413
223 Gjeninnføring av arveavgift	413
<i>Nord-Fron Arbeiderparti</i>	413
228 Pendlerløft.....	414
<i>Nord-Fron Arbeiderparti</i>	414
258 Arbeiderpartiet skroter eiendomsskatteordningen – tid for en mer rettferdig ordning som sikrer velferdstilbudene i kommunene.	415
<i>Vegårshei Arbeiderparti</i>	415

260	Differensiert arbeidsgiveravgift.....	416
	<i>Lyngdal Arbeiderparti</i>	416
294	Reduksjon av bunnfradraget/egenandel ved pendlerfradraget.....	417
	<i>Eidskog Arbeiderparti</i>	417
319	Nei til utbytte på velferd.....	417
	<i>Telemark Arbeiderparti</i>	417
341	Naturressursskatt på oppdrettsanlegg.....	418
	<i>Gløppen Arbeiderparti</i>	418
387	Rødgrønn skattepolitikk	418
	<i>AUF i Hordaland</i>	418
419	Personbilavgifter	420
	<i>Modum Arbeiderparti</i>	420
470	Rettferdig fordeling - kampen mot økende forskjeller	420
	<i>AUF i Trøndelag</i>	420
500	Behov for å oppdatere det internasjonale skattesystemet	422
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	422
557	Behov for å oppdatere det internasjonale skattesystemet	423
	<i>Agder Arbeiderparti</i>	423
567	Naturressursskatt på vindkraft.....	424
	<i>Kinn Arbeidarparti</i>	424
573	Endring av den lågaste momssatsen	424
	<i>AUF i Sogn og Fjordane</i>	424
579	Strengare retningslinjer for oljefondet sine investeringar.....	425
	<i>AUF i Sogn og Fjordane</i>	425
589	Skatt på bolig.....	426
	<i>Akershus Arbeiderparti</i>	426
595	Reduser avgiftene på drivstoff i distrikter uten kollektivtilbud	426
	<i>Kvæfjord Arbeiderparti</i>	426
609	Rødgrønn skattepolitikk	427
	<i>AUF i Troms</i>	427
635	Eigedomsskatt.....	428
	<i>Sogn og Fjordane Arbeidarparti</i>	428
636	Skattefrådrag for pendlarar	429
	<i>Sogn og Fjordane Arbeidarparti</i>	429

12. Skatt og avgift

10 Rente- og gebyrtak for forbrukslån og kredittkort *Færder Arbeiderparti*

Forslag:

Færder Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet iverksetter tiltak mot norske og internasjonale finansforetaks aggressive markedsføring av forbrukslån og kredittkort, og at markedet reguleres med f. eks. en øvre grense (tak) for beregning av rente og gebyrsatser.

Begrunnelse:

Det norske folks handlevaner har endret seg radikalt de senere år. Det er mer eller mindre blitt normalt å ta opp dyre forbrukslån og handle med kredittkort. Effektiv rente og gebyrkostnader for slike lån- og kreditter kan lett overstige 30- 40% og mer av låneopptaket. Den årlige veksten i opptak av forbrukslån ligger på mellom 10 og 15 prosent. Ved utgangen av 2017 utgjorde den totale forbrukslångjelden 106 milliarder kroner. Rundt halvparten av gjelden knytter seg til bruk av kredittkort og kortvarige lån uten sikkerhet. Gjeldsgraden økte med 11,4% fra 2016, der økningen var 15%. Det er 27 banker og finansforetak som dominerer markedet. En undersøkelse fra juni 2018 viser at et stort flertall av finansforetakene ikke etterlever Finanstilsynets retningslinjer for forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån. Ifølge Forbrukerrådet står det norske markedet i en særstilling. Norge har en ordning der det tillates forenklet kredittvurdering. Dette har kredittforetakene oppdaget og utnytter ordningen. Undersøkelser viser at det er overrepresentasjon av sårbare grupper – som unge og aleneforeldre – som opplever problemer med forbrukslån og kredittkjøp. I dag går rundt 14% av husholdningenes renteutgifter til betjening av forbrukslån. Det er ikke nok å innføre et gjeldsregister for å unngå at folk havner i en gjeldsspiral. Aktørene i markedet må underlegges sterkere regulering - før det er for sent. (Kilder: Tall- og saksgrunnlag fra SSB, Forbrukerrådet og Finanstilsynet.)

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Det er vanskelig å styre renta politisk, men det er mulig å gjøre noe med markedsføring. Vestfold Arbeiderparti ser fram til gjeldsregisteret er på plass.

Styrets forslag: Arbeiderpartiet mener det skal iverksettes tiltak mot norske og internasjonale finansforetak sin aggressive markedsføring av forbrukslån og kredittkort i Norge. Videre mener Arbeiderpartiet at det er behov for økt fokus rettet mot å informere befolkningen om konsekvensene av for stor gjeldsbelastning. Arbeiderpartiet vil også vurdere om det er formålstjenlig å innføre en ordning der personer som over lengre tid har betalt større rentekostnader enn avdrag skal ha krav på lavere rente på forbrukslån. Dette i et ledd for å ansvarliggjøre banker som i liten eller ingen grad oppfordrer til tilbakebetaling av utestående forbrukslån.

Vedtak i representantskap: Styrets forslag til vedtak vedtatt.

Sentralstyrets merknad:

Et offentlig gjeldsregister var klart for iverksettelse da Stoltenberg II-regjeringen gikk av, men forslaget ble trukket av Høyre og FrP-regjeringen. Regjeringen Solberg har enda ikke klart å stable et nytt register på plass, men er forespeilet juni 2019. Det eksisterer retningslinjer for markedsføring av forbrukslån og Stortingsgruppa jobber kontinuerlig med forbedring av gjeldende regelverk for å regulere dette markedet bedre.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

39 Fjern halv moms på all servering og gi like konkurransevilkår i serveringsbransjen *Dovre Arbeiderparti*

Forslag:

Fjern halv moms på all servering og gi helt like konkurransevilkår for alle vel 11.000 bedrifter i serveringsbransjen i Norge.

Begrunnelse:

I 2001 innførte man i Norge et to prissystem på mat gjennom såkalt hel og halv moms, eller «sitt ned - ta med» moms som det ofte refereres til. Enkelt forklart har varene som frembys en type pris om du tar de med hjem, og en annen om du spiser i lokalet det er kjøpt i. Meningen med loven var kanskje god. I dag vet alle at sier den som kjøper at den ønsker å ta med maten, så sparer kunden penger. Den som selger varene markedsfører varene med to priser, og alle vil jo betale minst mulig. Hver dag brytes loven for om det skal betales 15% eller 25% moms på mat som serveres hos fastfood kjeder, bakeri, bensinstasjoner, kiosker og lignende utsalg. Rett og slett avgifts juks. Etter at loven ble innført er det ingen som følger opp lovbruddene. I perioden fra 2001 og frem til i dag har de nevnte utsalg gått fra nesten ikke å ha sitteplasser, til å ha veldig fokus på salg av mat (billig) til kunder i egne lokaler. Til og med bensinstasjoner har etter hvert blitt ren restaurant virksomhet. Her kan både kunden og den som selger legge opp til at loven brytes ved å hviske ordet «ta med» som betyr «jeg vil spare penger og bare betale halv moms». Serveringsbransjen i alle kategorier er under press omdømme messig. Det er stadig oppslag hvor besøk av ulike tilsyn avdekker brudd. Hadde det vært ett «momspoliti» i tillegg ville flere brudd blitt synlig gjort. Den bakenforliggende årsaken til lovbrudd i serveringsbransjen er flere, men ofte ligger manglende lønnsomhet i bunnen. I en konkurranse situasjon hvor det er tilrettelagt for at naboen kan sjonglere med hvilken moms som skal brukes uten at det får konsekvenser, åpner for ulike tolkninger av loven og dermed i praksis ulike konkurransevilkår. Det er utregnet at om en hever momssatsen på 2% for de som benytter halv moms, og senker med 8% for de som må bruke hel moms, og setter lik moms for alle typer virksomheter, så vil det bli ett null sum spill for staten. Riktigst ville være å heve alle aktører som driver med mat og drikke til et likt nivå. F.eks 20%. Like konkurransevilkår på denne måten vil også bidra til å få frem de bærekraftige serveringsbedriftene som bruker norske råvarer fordi de ikke må konkurrere om kundene hvor premissen er billige importerte varer. Bransjen kan konkurrere om å få de beste faglærte folka. Med like vilkår vil en indirekte bidra til at bedrifter tørr å ta inn lærlinger og senere ansatte folk med fagbrev fordi en konkurrerer ikke bare om lavest pris, men også om kvalitet, råvarer, kunnskap og ikke minst holdninger. Dagens utnyttede av halv moms systemet åpner for at en ansatt uten kunnskap kan ansettes og læres opp til de enkle tingene hvor hovedmotivet til eier er å holde lave lønninger til ikke faglærte personer og selge billig mat til lavere pris enn konkurrentene. Gråsonene er mange, og systemet er delvis avskaffet internasjonalt. Nå bør Norge avskaffe systemet og heller satse på like forutsetninger som vil heve standarden for hele bransjen og for alle aktører. Det finnes i dag ikke andre bransjer i Norge hvor slike forskjeller er tilrettelagt for juks på en slik måten fra Statens side.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Styret viser til at forslaget sannsynligvis vil bety 25 % moms på all servering. Styret mener at en mellomløsning med enda en moms sats er urealistisk.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret slutter seg til fylkespartiets vurdering

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

47 Felleskapstjenestene må som hovedregel drives av det offentlige.
*Bærum Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderparti tar inn følgende (evt. tilsvarende) formulering som del av sitt program: «Arbeiderpartiet ønsker seg velferd uten profitt. Skattepengene til barnehage, barnevern, skole, sykehus og omsorgstjenester skal gå til felles velferd drevet av offentlige og ideelle aktører framfor aktører med kommersielle motiv for sin virksomhet.»

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Avvises på bakgrunn at det ikke skal vedtas partiprogram på kommende landsmøte

Sentralstyrets merknad:

Innholdet er i tråd med linja Stortingsgruppa har brukt i behandling av saker om profitt i velferdstjenester i denne Stortingsperioden, se for øvrig merknad til forslag 190.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

48 Boligpolitikk og skatt
*Frogn Arbeiderparti***Forslag:**

Det iverksettes utredning av hvordan skattemessige incentiver kan brukes i boligpolitikken til fordel for de som av økonomiske årsaker er nødt til å leie husvære.

Begrunnelse:

Husleieinntekter til ikke næringsdrivende som leier ut under 50 % av boligen skatter ikke av inntekten, og har ikke fradrag for kostnader. Husleieinntekter for de som leier ut mer enn dette beskattes for netto inntekt etter fradrag for direkte kostnader (finanskostnader inngår ikke). Skattesatsen på netto husleieinntekt er som for kapitalinntekt. Dette innebærer at kapitalinntekt ikke beskattes i det første alternativet, men i det andre. For personlig skattyter som er leietaker er det ikke fradrag for leiekostnader uansett alternativ. I begge tilfeller er dette således skattemessig favorisering av utleier. Det bør derfor vurderes om det skal foretas endringer til fordel for dem som ikke kommer seg inn på boligmarkedet. En skattemessig fradragsrett for husleie vil kunne være et slikt virkemiddel. Det vil kunne være ulike nivåer for fradragsrett, eksempelvis hele husleien eller den delen av husleien som sjablonmessig anses å være kapitalkostnad. Hele husleien vil være et omfattende tiltak som innbefatter kostnader som vedlikehold, som normalt er kostnad som betales med beskattede midler, og som vil ha stor provenyeffekt. En

fradragsrett kun for kapitalkostnadsandel vil kunne være et virkemiddel som er mer i samsvar med alminnelige skatteregler/logikk ved at det blir bedre symmetri mellom skatteplikt og fradragsrett, og det vil ha en mindre provenyeffekt. Det vil etter vårt syn være behov for å utrede hvordan en slik skattelette påvirker utleiemarkedet i volum og priser. Hvor stor reduksjon det måtte bli i skatteprovenyet, og hvordan dette kan dekkes inn. Det vil imidlertid presumptivt ha en positiv virkning for personer som har vanskelig for å komme inn i husleiemarkedet. En mulig positiv virkning kan også være at ulempen med å være leietaker reduseres til et nivå hvor dette også kan være en langsiktig løsning som kan medføre et mer velfungerende leiemarked, hvor valg av leie fremstår mer som et individuelt valg enn mangel på mulighet til å eie. Et skattefradrag for husleie vil således kunne medføre bedring av boligmarkedet ved øket etterspørsel etter utleieobjekter i stedet for selveide objekter, samt ha en omfordelingseffekt som styrker personer som ikke er i stand til å kjøpe bolig.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Eksemplene som nevnes i begrunnelsen er ikke nødvendigvis presise, da leieprisene kan tenkes å øke som følge av forslaget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

57 Opprettelse av et gjeldsregister for forbruks - og kredittkortgjeld

Eidsvoll Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet fremmer nok et nytt forslag om et offisielt gjeldsregister. Det settes en begrensning på antallet forbrukslån/kredittkort for privatpersoner og at den totale kreditten ikke kan overstige kr. 150.000,-.

Begrunnelse:

Det er svært bekymringsfullt at forbruks- og kredittkort gjeld øker i Norge. Dette setter flere og flere familier i økonomisk vanskeligheter som vil forfølge dem i flere tiår. Stoltenberg 2- regjeringen kom med et forslag om et gjeldsregister i offentlig regi, men dette ble trukket da Solberg-regjeringen inntok regjeringskontorene i 2013. Nåværende regjering har nå i flere år trenert opprettelse av et slik register - et register som de fleste i Norge ønsker seg. Forbrukerrådet har tidligere uttalt at det var en tabbe av regjeringen Solberg å trekke dette forslaget. Vi tror at tiden er inne for nok en gang på presse på et forslag om offisielt gjeldsregister. Forbruksgjelden i Norge er nå over 100 milliarder og øker med over 10% hvert år. Nåværende regjering har flere ganger stemt ned forslaget om å opprette et offentlig gjeldsregister. 17 Europeiske land har i dag gjeldsregistre. Bankene har i flere år etterlyst et gjeldsregister. I dag kan nordmenn ta opp flere lån samtidig og eie flere kredittkort samtidig uten at bankene vet det. Med den begrensning som regjeringen legger opptil ved låneopptak i banken i dag så mister bankene kontrollmulighetene uten et gjeldsregister. Vi kan ikke lengre sitte å se at unge mennesker ødelegger sin framtid med å miste kontrollen over sine gjeldsforpliktelser ved å øke forbruks- og kredittkortgjeld. Det viser seg at selv unge oppnående mennesker mister kontrollen på grunn av lett tilgang på kapital, dette må vi nå få gjort noe med.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Et offentlig gjeldsregister var klart for iverksettelse da Stoltenberg II-regjeringen gikk av, men forslaget ble trukket av Høyre og FrP-regjeringen. Regjeringen Solberg har enda ikke klart å få et nytt register på plass, men det er forespeilet juni 2019. Det eksisterer retningslinjer for markedsføring av forbrukslån og Stortingssgruppa jobber kontinuerlig med forbedring av gjeldende regelverk for å regulere dette markedet bedre. Kredittgrenser er neppe en formålstjenlig måte å regulere dette markedet på, da de alle fleste forbrukslånskunder klarer å betjene gjelden sin.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

60 Bompenger *Lisleby Arbeiderpartilag*

Forslag:

Arbeiderpartiet etablerer et utvalg for å utrede andre finansieringsmåter enn bompenger for å bygge ut veinettet både nasjonalt og lokalt.

Begrunnelse:

Finansiering av veiutbygging ved hjelp av bompenger rammer både tilfeldig og svært usosialt. Systemet fører til at familier og enkeltpersoner med dårlig økonomi får innskrenket sin mulighet til å delta på for eksempel fritidsaktiviteter og ferieturer. Bompengebelastningen er i ferd med å bli så stor at den bidrar til et økende klasseskille i befolkningen. Målet må være at en større andel av finansieringen må dekkes over statsbudsjettene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Østfold Arbeiderparti foreslår at forslaget oversendes sentralstyret.

Sentralstyrets merknad:

Forslagene er i tråd med det Arbeiderpartiets landsmøte i 2017 vedtok i partiprogrammet: «På sikt erstatte bompenger med veiprising som i større grad tar hensyn til kjøremengde og utslipp av klimagasser». Stortingssgruppa har fulgt opp dette med et representantforslag om å utrede vegprising til erstatning for dagens bompenger og andre driftsrelaterte bilavgifter (Dokument 8:35 S (2018-2019)). Krf fremmet et lignende forslag samtidig. Begge representantforslagene behandles primo 2019

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

79 Ny solidarisk boligpolitikk *Oppsal Arbeiderpartilag*

Forslag:

Arbeiderpartiet går inn for en ny solidarisk boligpolitikk. Vi går inn for at rentefradrag på personlige lån til bolig, bil og hytte ut over det som er nødvendig for anskaffelse av vanlig bolig, bil og hytte begrenses.

Det gjeninnføres beskatning av fordelen ved å bo i egen bolig med et bunnfradrag slik at vanlige boliger unntas fra beskatning. Økt beskatning og begrensning av rentefradrag gir et grunnlag for å sørge for at unge mennesker og personer med lav inntekt får bedre hjelp enn i dag til å få en anstendig bolig til en rimelig pris.

Begrunnelse:

Fram til 1981 hadde Norge en boligpolitikk. Stat og kommuner sørget for at hundretusener fikk støtte til å skaffe seg egen bolig til en rimelig pris. Staten ga subsidierte lån gjennom Husbanken, mens kommunene sørget for tomter og infrastruktur. Siden 1981 er det markedet som har styrt utviklingen. De som fikk boliger subsidiert av stat og kommune har høstet skattefrie milliongevinster. Det gis subsidier også i dag gjennom rentefradrag på lån til bolig, hytte, bil, båt og annet. Rentefradraget er ubegrenset oppad. Det er dem med de største lånene som får de største subsidiene, det vil si at det er rike og velstående mennesker som får mest støtte av staten. Tidligere ble eiere av egen bolig beskattet for fordelen ved å bo i egen bolig. De som eide de dyreste boligene, betalte mest. Dette er nå slutt. Derimot har ikke de som leier bolig fått noen reduksjon i den skatt de betaler. Det er ikke noe land i den vestlige verden som har en så lav beskatning av eiendom som Norge. Virkningen av lav beskatning av eiendom og sterk subsidiering av lån til eiendom er et sterkt prispress på boliger i bl.a. Osloområdet. Inngangsbilletten til boligmarkedet er dermed blitt urimelig høy for yngre mennesker og dem med lave inntekter.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap støtter intensjonen i forslaget. Sverige har nylig forsøkt en lignende omlegging, og vi bør følge utviklingen her for å se hvordan det slår ut.

Sentralstyrets merknad:

Dagens rentefradrag er noe alle boligeiere nyter godt av, og er med på å gjøre boliglån overkommelig for flere husholdninger. Arbeiderpartiet er for en frivillig kommunal eiendomsskatt, som et av få virkemidler kommunene selv kan ta i bruk for å finansiere tjenester i kommunen. Kommunene kjenner best sine behov og utfordringer og bør ha betydelig frihet i selv å legge opp utformingen av en eventuell eiendomsskatt.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

96

Veier/skatt

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet etablerer et utvalg for å utrede andre finansieringsmåter enn bompenger for å bygge ut veinettet både nasjonalt og lokalt.

Begrunnelse:

Finansiering av veiutbygging ved hjelp av bompenger rammer både tilfeldig og svært usosialt. Systemet fører til at familier og enkeltpersoner med dårlig økonomi får innskrenket sin mulighet til å delta på for eksempel fritidsaktiviteter og ferieturer. Bompengebelastningen er i ferd med å bli så stor at den bidrar til et økende klasseskille i befolkningen. Målet må være at en større andel av finansieringen må dekkes over statsbudsjettene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Østfold Arbeiderparti anbefaler at forslaget oversendes sentralstyret for videre behandling.

Sentralstyrets merknad:

Forslagene er i tråd med det Arbeiderpartiets landsmøte i 2017 vedtok i partiprogrammet: «På sikt erstatte bompenger med veipricing som i større grad tar hensyn til kjøremengde og utslipp av klimagasser». Stortingsgruppa har fulgt opp dette med et representantforslag om å utrede vegprising til erstatning for dagens bompenger og andre driftsrelaterte bilavgifter (Dokument 8:35 S (2018-2019)). Krf fremmet et lignende forslag samtidig. Begge representantforslagene behandles primo 2019

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

143 Strengere regler på forbrukslån
*Høyenhall/Manglerud Arbeiderpartilag***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil innføre strengere regler for markedsføring av forbrukslån

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med eksisterende politikk. I behandling av blant annet et representantforslag om å lukke gjeldsfeller i 2016 sto et samlet Storting bak et anmodningsvedtak om å begrense aggressiv markedsføring, blant annet angående koblingen av rabatter, bonuser og tjenester direkte knyttet til bruken av kredittjenester.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

149 Fosilfritt statens pensjonsfond – utland
*Internasjonalt Forum***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil at Statens pensjonsfond utland over tid skal trekke seg ut av fossile aksjer ved at olje- og gassaksjer tas ut av fondets referanseindeks.

Begrunnelse:

Norges Bank mener at Oljefondet ikke bør eie aksjer i selskaper som utvinner olje og gass ut fra et risikoperspektiv. Banken understreker at det ikke er klimahensyn som ligger bak, men rent finansielle årsaker. Statens formue er i dag sterkt eksponert for endringer i oljeprisen. Hvis fondets referanseindeks ikke inneholder olje- og gassaksjer vil det være et viktig bidrag til å redusere oljeprisrisikoen. Norge er nemlig betydelig eksponert for oljeprisen gjennom sitt eierskap på 67 prosent i Equinor, inntekter fra

statlige eiendeler i olje og gass på norsk sokkel, og Statens Pensjonsfond - utland store beløp i olje- og gassaksjer. I perioder med oljeprisfall vil verdien av alle disse kunne bli redusert samtidig. Derfor bør Statens pensjonsfond – utland ved NBIM få lov til å kvitte seg med olje- og gassaksjene. At Fondet trekker seg ut av fossile aksjer vil også kunne ha en positiv klimaeffekt og inspirere andre store internasjonale fond til å gjøre det samme.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Dette forslaget er i tråd med vedtak på årsmøtet i Oslo Ap 2018. Oslo Ap støtter derfor forslaget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

169

Flypassasjeravgift

Finnmark Arbeiderparti

Forslag:

Nordkapp Arbeiderparti vil at arbeiderpartiet skal fjerne flypassasjeravgiften i de fylkene som i dag trafikkeres av Widerøe.

Begrunnelse:

Distriktene som i dag trafikkeres av Widerøe rammes i størst grad av denne utgiften. Det er de samme fylkene som ikke har tog og dårlig offentlig kommunikasjon. Fotruutenettet som knytter distriktene til sentrale strøk har veldig mange landinger. Jo flere landinger flyet har fra start til destinasjon, jo flere kostnader løper og belastes billettprisene. I Finnmark eksempelvis fra Honningsvåg til Kirkenes må vi nedom 5 flyplasser før endelig destinasjon. Det betyr gebyr og avgifter for hver landing. Avgiften rammer privat og offentlig næringer, pasienter, offentlige budsjett og privatpersoner. Distriktenes konkurransevilkårene er ikke like og medfører store tap innenfor alle næringer.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I forbindelse med behandling av Dokument 8:178 S (2017–2018), representantforslag om eit betra flytilbod i heile landet gjennom endring i luftfartsavgiftene, mente Arbeiderpartiet at systemet med flypassasjeravgiften har en skjev innretning, da det ikke er samsvar mellom reiseavstand og avgift. Et av problemene med dagens system er at korte ruter med små fly har en mye høyere avgift enn både korte og lengre ruter med store fly. Dette medfører at de kommersielle rutene som tjener store deler av Distrikts-Norge, ikke har en hensiktsmessig avgiftsbelastning. Arbeiderpartiet mente at det er urimelig at det er høyere avgifter per passasjer tur-retur Stokmarknes–Bodø enn for eksempel på strekningen Oslo–London. Følgende forslag ble fremmet i Stortinget: «Stortinget ber regjeringa gjennomføre ein samla gjennomgang og endring av luftfartsavgiftssystemet for å sikre at fly med liten setekapasitet ikkje har høgare avgifter per seteplass enn større fly, og slik styrkje tilbodet på kortbanenettet. Endringane må ikkje redusere Avinor sine samla inntekter.» Videre vil sentralstyret gjøre oppmerksom på at de ikke-kommersielle rutene (FOT-ruter) per i dag blir kompensert for flypassasjeravgiften.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

187 Innfør progressiv beskatning på finansinntekter og formueskatt
*Gran Arbeiderparti***Forslag:**

Bondevikregjeringa(?) innførte flat skatt på finansinntekter. Progressiv beskatning med eit rimeleg botnfrådrag per år, vil vere eit tiltak for å minke forskjellane blant folk og finansiere gode fellesskapstenester for alle, ikkje bare for dei få.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Styret viser til forslaget i Arbeiderpartiets alternative budsjett der det er lagt til grunn en høyere sats på formuer over 5 mill.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget er ivaretatt med Arbeiderpartiets skatteopplegg i alternativt budsjett for 2019.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

190 Profitt på velferdstjenester
*Gran Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil stanse muligheter til å ta ut profitt på velferdstjenester innen barnehage, barnevern og sjukehjem på samme måte som det i dag ikke kan tas ut profitt på skoledrift.

Begrunnelse:

Det norske samfunnet bruker store summer på å trygge innbyggerne fra vugge til grav. Det er skattepenger og brukernes penger som betaler disse tjenestene. Derfor er det ikke akseptabelt at noen få skal ta stor summer fra disse pengene og putte i egen lomme. Penger bevilget og betalt til tjenesteproduksjon skal gå til tjenestene. Inngåtte avtaler må avsluttes så raskt som mulig.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Innholdet er i tråd med linja Stortingsgruppa har brukt i behandling av saker om profitt i velferdstjenester i denne Stortingsperioden. Fellesskapets midler skal brukes til å løse fellesskapet oppgaver. Det er fellesskapets ansvar å gi innbyggerne gode velferdstjenester; barnehager, skole, sykehus, omsorg, barnevern (osv). I Norge har vi bygget et samfunn der alle som trenger det får velferdstilbud, uansett om du har råd til å betale for det selv eller om det ikke vil lønne seg for private å hjelpe deg, men det er uklart hva et profittforbud vil bety i praksis. Stortingsgruppa har fremmet forslag som ber regjeringen få

på plass et skille mellom kommersielle og ideelle aktører. Per i dag finnes det ikke noe lovmessig skille som lar kommune eller stat prioritere de ideelle. Målet for Arbeiderpartiet er at pengene skal gå til våre felles velferdstjenester og ikke i lomma på private eiere. Det innebærer at vi gjerne ønsker flere ideelle barnehager, dvs. de som driver uten profitt. Det fremstår lite hensiktsmessig at «inngåtte avtaler må avsluttes så raskt som mulig» fordi Arbeiderpartiet vektlegger forutsigbarhet i politisk styring.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

192

Skatt

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet foreslår endringer i lovverket for å unngå bruk av skatteparadis.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget er i tråd med gjeldene politikk. Stortingsgruppa jobber kontinuerlig med å fremme norske og internasjonale løsninger for å unngå bruk av skatteparadis. Eksempler på dette er Arbeiderpartiets merknader til representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om å utrede en norsk skatt for selskaper med digitale inntektsmodeller – en «Google-skatt», hvor Arbeiderpartiets medlemmer i finanskomiteen blant annet støtter et forslag om å innføre en omsetningsavgift på lik linje med forslag fra EU-kommisjonen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

223

Gjeninnføring av arveavgift

Nord-Fron Arbeiderparti

Forslag:

Nord-Fron Arbeiderparti ønsker at det gjeninnføres skatt på arv (arveavgift). Arveavgiften bør innrettes slik at den forebygger økte forskjeller i samfunnet, og dannelsen av permanente overklasser.

Begrunnelse:

Kvaliteten ved det norske samfunnet er at det er små økonomiske ulikheter mellom grupper i samfunnet. Etter at arveavgifta blei fjerna fra og med 2014 av regjeringa Solberg, har ulikheten økt, de rikeste blir rikere og eier en stadig større del av verdiene, mens flere har havna under den definerte fattigdomsgrensa. Det er meningsløst at vanlige arbeidstakere skal skatte av hver krone de tjener, mens arv skal være skattefritt. Norge har et relativt høgt skattenivå, og det er viktig for legitimiteten til dette og folks vilje til å bidra til fellesskapet at ulikhetene ikke blir for store. Signaleffekten her er svært viktig for den generelle skatteviljen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Den tidligere arveavgiften var det mulig å omgå ved å organisere seg bort fra å betale avgiften. Inntil det er utredet en mer treffsikker ordning, noe som neppe vil skje før vi er tilbake i posisjon, støtter styret at Arbeiderpartiet heller går inn for et nytt trinn i formueskatten der formue over fem millioner gir forhøyet skatt. Dette gir dessuten årlige inntekter i stedet for engangsinntekter.

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret slutter seg til fylkespartiets vurdering.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

228

Pendlerløft

Nord-Fron Arbeiderparti

Forslag:

Bunnfradraget for pendlere skal tilbake til 2013 nivå. Det betyr at bunnfradraget endres til kr 14000. I tillegg bør kilometersatsen økes til 1,60.

Begrunnelse:

Norge er helt avhengig av mobil arbeidskraft. Landet hadde aldri blitt bygd uten at det var mennesker som var villige til å ta belastninga med pendling. Det være seg kraftverk, Olje&gass, samferdsel eller andre yrker. Belastningen for å ligge borte hele uka, uten å se noe til barn og familie bør premieres. Ikke straffes. Skal vi klare å opprettholde bosetting i hele landet og attraktive lokalsamfunn er vi avhengig av at svært mange arbeidstakere må ta belastninga med å være ukependler. Etter at de rødgrønne mista makta i 2013 har pendlerne fått dårligere ved at bunnfradraget er økt betraktelig. I 2013 var bunnfradraget på ca 14.000 kroner. Dagens regjering har økt dette til over 22.000 kroner. Arbeiderpartiet vil senke bunnfradraget til 2013 nivå for å redusere den økonomiske belastninga. Pendlerfradraget bør derfor økes slik at de som tar belastningen med å reise får noe igjen. I tillegg er det god distriktpolitikk å ha gode rammevilkår for pendlere de bidrar med kjærkomne kroner i slunkne kommunekasser. Landet har behov mobilarbeidskraft og skattepengene fra den enkelte kommer ofte distriktskommunene til gode. På denne måten er en økt satsing på pendlerne også bra for hele samfunnet fordi arbeidskraften i hele landet blir utnyttet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Styret viser til vedtak på årsmøtet i Oppland Arbeiderparti: «Norge er helt avhengig av mobil arbeidskraft. Det være seg utbygginger innen off shore, samferdsel, kraftverk eller andre yrker. Skal vi klare å opprettholde bosetting i hele landet og skape attraktive lokalsamfunn, er vi avhengig av at vært mange arbeidstakere tar belastninga med å være ukependler. Etter at de rødgrønne mista makta i 2013 har pendlerne fått betydelig dårligere økonomiske vilkår. Vi vil derfor at bunnfradraget for pendlerne skal tilbake til 2013-nivå og at kilometersatsen økes.» Styret viser til at i alternativt statsbudsjett for 2019 har Ap forslått å senke bunnfradraget med 7700 kr, fra 22700kr til 15000 kr.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget er ivarettatt i Arbeiderpartiets alternative budsjett. Å redusere bunnfradraget tilbake 2013-nivå tilsvarer kr. 16 050 i 2019-kroner. I Arbeiderpartiets alternative budsjett var bunnfradraget på 15 000 kroner, som reelt sett er bedre for pendlerne enn nivået i 2013. Det er ikke hensiktsmessig å programfeste satser og bunnfradrag, men kunne endres ved behov.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

258 Arbeiderpartiet skroter eiendomsskatteordningen – tid for en mer rettferdig ordning som sikrer velferdstilbudene i kommunene. *Vegårshei Arbeiderparti*

Forslag:

Eiendomsskatteordningen utvikles og tilstrekkelige midler til drift av velferdstilbudene i kommunene ivaretas gjennom andre, mer rettferdige og forutsigbare ordninger.

Begrunnelse:

Kommunepartiet mener eiendomsskatt er en usosial skatt og ønsker at landsmøtet vurderer alternative løsninger. Den enkeltes bolig er allerede grunnlag for formue-beskatning. Vegårshei Arbeiderparti ønsker å løfte saken videre til nasjonal programdebatt som et overordnet skattepolitisk spørsmål. Gjeldende politikk i AP når det gjelder eiendomsskatt er; Arbeiderpartiet vil ikke innføre en nasjonal eiendomsskatt. Hver enkelt kommune vurderer best om det er behov for eiendomsskatt, og kan tilpasse den etter lokale forhold. Dette er vårt standpunkt om eiendomsskatt: • Det skal være opp til hver enkelt kommune om de vil innføre eiendomsskatt. • Vi ønsker ikke å innføre en nasjonal eiendomsskatt. • At kommunene skal kunne tilpasse eiendomsskatten til forholdene i sin kommune. Kommunene skal bestemme selv. Eiendomsskatten er en kommunal skatt som det er frivillig for kommunene å innføre. Det er lokalpolitikkerne, med mandat fra velgerne, som avgjør om det er behov for eiendomsskatt. Kan tilpasses lokale forhold. Kommunene har stor frihet til å tilpasse eiendomsskatten til lokale forhold, for eksempel ved å bestemme hvilke typer eiendom som skal omfattes, fra hvilket nivå skatten skal gjelde og hvor høy skattesatsen skal være, innenfor fastsatte grenser. Lokalpolitikkerne kan velge et bunnfradrag som unntar vanlige boliger fra beskatning og på den måten sikre en sosial innretning på skatten. Valgfriheten er ikke reell. Svært mange lokalpolitikere er tvunget til å være «for» eiendomsskatt, selv om de egentlig er mot. Realiteten er at de aller fleste kommuner er tvunget til å ta inn eiendomsskatt for å levere nødvendige velferdstilbud til innbyggerne. Mange innbyggere er frustrert og opplever skatten som urettferdig. Den er ikke basert på den enkeltes inntekt og betalingsevne. Vegårshei Ap er for et rettferdig skattesystem der den enkelte bidrar til fellesskapet basert på egen inntekt og betalingsevne. Skatt skal sikre inntekter til fellesskapet, bidra til rettferdig fordeling og fremme sysselsetting. Jf. APs skattepolitikk skal - Rettferdighet og omfordeling skal være sentralt i skattepolitikken. De med sterkest rygg skal bære den tyngste børa. - Vi skal ha brede skattegrunnlag som fanger opp faktiske inntekter, formuer og forbruk. Det gjør det mulig å holde skattesatsene lavere enn de ellers måtte vært. - Skattesystemet skal være effektivt, enkelt og forutsigbart for både folk og bedrifter, og det skal bidra til mer effektiv ressursbruk. Eiendomsskatteordningen krever store ressurser i hver kommune med nemder, takseringer og administrasjon. Den oppleves ikke rettferdig for innbyggerne da noe er basert på skatteetatens verditall, mens naboens hus er taksert av lokale nemd. Innbyggere med lav inntekt kan risikerer høyt skattegrunnlag fordi de tilfeldigvis bor i et hus med bra beliggenhet. I Arbeiderpartiets distriktsutvalg sin rapport - By og land hand i hand – står det; Trygge velferdstjenester nært folk er grunnleggende for bosetting. Vi vil styrke kommunene og fylkeskommunenes økonomi, slik at tjenestetilbudet kan videreutvikles og bygges ut i hele landet. Vi vil ha en rettferdig fordeling for å sikre likeverdige tjenester. I tillegg er det avgjørende med en rettferdig fordeling av inntektene kommunene i mellom, for å gi innbyggerne likeverdige tjenester uansett hvor de bor. Stortinget må ta det økonomiske

ansvaret når det fastsetter individuelle rettigheter som skal ivaretas av kommuner og fylkeskommuner. Arbeiderpartiet vil: - Øke inntektene til kommunene og fylkeskommunene. - Følge opp gjennomgangen av det kommunale og fylkeskommunale inntektssystemet for å sikre et likeverdig tjenestetilbud i hele landet. Inntektssystemet må ta behørlige distriktshensyn og inneholde spredtbygdkriterier og skjønnsmidler. Tall fra Statistisk Sentralbyrå (SSB) per 19. juni 2018 viser at 370 norske kommuner har innført eiendomsskatt. Totalt fikk norske kommuner 13,6 milliarder i inntekter fra eiendomsskatt i 2017. Av den totale skatten er 7,1 milliarder kroner fra boliger og fritidseiendommer. Dette indikerer at ordningen ikke handler om valgfrihet, men et nødvendig «onde» for å kunne drive kommunale tjenester. Tiden må nå være inne for å skrote eiendomsskatteordningen og sørge for at kommunen får tilstrekkelige inntekter til å levere nødvendig velferdstjenester, uten denne ordningen. Ørlite mer inntektsskatt for den enkelte, der de som tjener mest betaler mest, kunne sikret tilstrekkelige overføringer til kommunene, og ville gitt en mer treffsikker ordning. Tilsvarende bør eiendomsskatt på verk og bruk sees i sammenheng med annen skatt på næring. Arbeiderpartiet ville fått positiv kred fra mange velgere om eiendomsskatten ble borte, og det ville blitt langt mer interessant å være lokalpolitiker om man ikke er tvunget til å være forkjemper «for eiendomsskatt».

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Sentralstyrets merknad:

Eiendom beskattes lavt i Norge sammenlignet med andre land. Eiendomsskatten utgjør litt over 3 prosent av samlede skatteinntekter i Norge, mot 10 og 12 prosent i henholdsvis USA og Storbritannia. Arbeiderpartiet er for en frivillig kommunal eiendomsskatt, som et av få virkemidler kommunene selv kan ta i bruk for å finansiere tjenester i kommunen. Kommunene kjenner best sine behov og utfordringer og bør ha betydelig frihet i selv å legge opp utformingen av en eventuell eiendomsskatt.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

260 Differensiert arbeidsgiveravgift

Lyngdal Arbeiderparti

Forslag:

Distriktene må ikke bli unødvendig svekket som følge av kommunereformen, og utslag som følger av harmonisering av en differensiert arbeidsavgift må vurderes rettet.

Begrunnelse:

Audnedal kommune har i dag en arbeidsgiveravgift på 10,6% og Lyngdal kommune har 14,1%. Når «nye Lyngdal» blir etablert fra 1/1-2020, vil vi få en harmonisert arbeidsgiveravgift på 14,1%. I praksis betyr dette at intensjonen med den differensierte avgiften vi i dag har i kommunenorge for å sikre arbeidsplasser og bosetning i distriktsnorge nå faller bort for Audnedal og andre utkantkommuner. For privat nyetablering av bedrifter vil en økt avgift virke hemmende. Dagens næringsdrivende vil også føle dette tyngende, og svekke private primær og sekundærnæringer.»

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

Reduksjon av bunnfradraget/egenandel ved pendlerfradraget
*Eidskog Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet ønsker å redusere bunnfradraget/egenandel ved pendlerfradraget. Dette for å øke arbeidstilbudet og fleksibiliteten i arbeidsmarkedet, samt støtte arbeidstakere i distriktskommuner og bidra til mer sosial utjevning.

Begrunnelse:

Regjeringen Solberg har økt bunnfradraget/egenandel i pendlerfradraget med om lag 60 prosent siden de tok over høsten 2013. Det vil si at pendlere må stå for en større egenandel ved reiseutgifter til arbeidsplassen. Dette har ført til at færre arbeidstakere får fradrag på reiseutgifter til arbeid, og lavere fradrag for de som får. Med svekket mulighet for fradrag, bidrar dette indirekte til et mindre fleksibelt arbeidsmarked og kan også redusere arbeidstilbudet i visse arbeidsmarkeder. Det er derimot et direkte velferdstap for pendlere, og spesielt for de som bor i distriktene. I Hedmark fylke er det mange arbeidstakere som pendler lengere distanser for å komme til sin arbeidsplass, og en lavere egenandel ville derfor gjøre hverdagen bedre for pendlere i Hedmark. Samtidig som det kan bidra til et økt arbeidstilbud og mer fleksibelt arbeidsmarked for landet samlet sett. I følge Transportøkonomisk institutt er også pendlerfradraget sosialt utjevneende.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget er ivaretatt i Arbeiderpartiets alternative budsjett. Å redusere bunnfradraget tilbake 2013-nivå tilsvarer kr. 16 050 i 2019-kroner. I Arbeiderpartiets alternative budsjett var bunnfradraget på 15 000 kroner, som reelt sett er bedre for pendlerne enn nivået i 2013. Det er ikke hensiktsmessig å programfeste satser og bunnfradrag, men kunne endres ved behov.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

Nei til utbytte på velferd
*Telemark Arbeiderparti***Forslag:**

Telemark Arbeiderparti vil be Arbeiderpartiet hegne om våre felles skattepenger, og sikre at det ikke tas ut utbytte på velferdstjenester.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet har stått for viktige reformer der det har vært essensielt å ha viktige private aktører. De siste årene har imidlertid Høyre og FrP stadig økt omfanget av private tjenester på bekostning av det offentlige, det er Arbeiderpartiet imot. Eksempelvis har vi sett store kommersielle selskaper som har drevet flyktningsmottak, barnevernsinstitusjoner, sykehjem eller annet. Det er Arbeiderpartiet imot. Vårt felles sikkerhetsnett er det offentlige velferdssystemet, derfor vil vi ikke la private kommersielle bedrifter ta ut utbytte på drift av velferdstjenester. Slik det er nå har kommersielle aktører nesten utkonkurrert de ideelle aktørene, denne utviklingen er en utvikling vi er sterkt imot.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Innholdet er i tråd med linja Stortingsgruppa har brukt i behandling av saker om profitt i velferdstjenester i denne Stortingsperioden, se for øvrig merknad til forslag 190.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

341 Naturressursskatt på oppdrettsanlegg

Gløppen Arbeiderparti

Forslag:

Gløppen Arbeiderparti vil at større deler av verdiskapinga i oppdrettsnæringa skal først tilbake til dei kommunane som stiller areal og naturressursar til rådighet. Vi vil derfor at det vert innført ein naturressursskatt på oppdrettsanlegg i sjø.

Begrunnelse:

Oppdrettsnæringa utgjør ein høg risiko for negativ miljømessig belastning på oppdrettskommunar og fylker. Kommunar og fylker som er vertskap for oppdrettsnæringa må få større del av meiravkastinga. Eit godt alternativ er ein form for ressursrenteskatt, eksempelvis slik ein har på kraftanlegg. Ein riktig utforma ressursrenteskatt har den gunstige eigenskapen at den verkar nøytralt. Den vil bli utlikna krone for krone mot overskottsskatten, det vil seie at den ikkje verkar inn på investeringsvedtak. Naturressursskatt vil og ha den positive verknaden at oppdrettsanlegg på land, som ikkje skal betale slik skatt, vil kunne bli meir konkurransedyktige.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til Havbruksskatteutvalget som skal gi en helhetlig vurdering av beskatning av havbruksnæringa. Forslaget bør vurderes i forbindelse med behandlingen av Havbruksskatteutvalgets innstilling. Forslaget oversendes Stortingsgruppa.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

387 Rødgrønn skattepolitikk

AUF i Hordaland

Forslag:

- Øke satsen på formuesskatten, men beholde fradraget for aksjer og driftsmidler fra skatteforliket i 2016
- Innføre generasjonsskatt på arv, og legge til grunn et høyt bunnfradrag
- Redusere skattebyrden for lave og middels store inntekter
- Redusere flate avgifter som ikke har en helse- eller miljøpolitisk begrunnelse

- Selskaper med en digital inntektsmodell må skattlegges i landet der tjenesten leveres, og skattenivået på digitale tjenester må økes
- Innføre enhetlig skattlegging av multinasjonale selskaper

Begrunnelse:

Det er ingen områder hvor forskjellen mellom arbeiderbevegelsen og høyresiden er større enn nettopp skattepolitikken. For å ta Norge i en ny retning vil Arbeiderpartiet legge om fra blå til rødgrønn skatt. For arbeiderbevegelsen har alltid hensynet til de brede lag i befolkningen trumfet interessene til de som har mest fra før av. Gjennom en sosialdemokratisk samfunnsmodell har man bygd opp et velferdssamfunn med ambisjon å gi ulike mennesker like muligheter. Vi har kommet langt, men ulikhetene som følger av sosiale og økonomiske forskjeller gir fortsatt store forsprang til enkelte.

Tall fra SSB viser at formuesulikheten har økt de siste årene. Skal vi i fremtiden ha mulighet til å ta store velferdsløft som vil gi flere mennesker bedre muligheter er vi avhengig av å sikre skatteinngangen. I en tid hvor veksten i formuer er større enn lønnsveksten og at kapitalen samler seg på få hender må Arbeiderpartiet presentere en politikk som omfordeler til alle.

En omlegging fra blå til rødgrønn skatt betyr at skattebyrden må økes for de med de største inntektene og formuene, mens skattebyrden reduseres for små og middels store inntekter. Derfor vil Arbeiderpartiet innføre en generasjonsskatt på arv. Satsen på formuesskatten må økes. Samtidig mener Arbeiderpartiet at små og vanlige inntekter må skattlegges lavere, slik at folk med lave inntekter får økt sin kjøpekraft.

Flate avgifter er en usosial og urettferdig form for skattlegging som rammer de som har minst mest. Det er urettferdig at arveavgiften fjernes, formuesskatten reduseres, mens vanlige folk må betale mer i usosiale avgifter. Arbeiderpartiet vil at skattesystemet skal innrettes slik at de som eier mest skal bidra mest. Arbeiderpartiet ser med bekymring på regjeringens økte avgifter. Flate avgifter som ikke har en helse- eller miljøpolitisk begrunnelse må erstattes med progressiv skattlegging.

Arbeiderpartiet ser med økende bekymring på at forskjeller forsterkes gjennom generasjoner, at formue i større grad blir samlet på få hender og at man går bort fra prinsippet om å skatte etter evne. 67 av Norges 100 rikeste etter ligningsformue har primært arvet formuene sine. I dag eier den rikeste prosenten i samfunnet en fjerdedel av all formue, mens de øvrige 99% av oss deler på de resterende tre fjerdedelene. Over tid er veksten i verdien av kapital høyere enn veksten i verdien på arbeid, og derfor er det behov for å bruke skattepolitikken til å redusere forskjellene. Derfor vil Arbeiderpartiet innføre en generasjonsskatt på arv.

Nye digitale inntektsmodeller og multinasjonale selskaper utfordrer skattegrunnlaget. I dag misbruker både multinasjonale selskaper og enkeltpersoner det internasjonale skattesystemet for å unngå å betale skatt. For Arbeiderpartiet er det en selvfølge at alle skal betale skatt. Derfor vil Arbeiderpartiet gå inn for enhetlig skattlegging av multinasjonale selskaper. Digitale selskaper som Facebook og Google fører inntektene sine ut av landet til hovedkontor i land med kunstig lave skattesatser. Det undergraver skattegrunnlaget i Norge og andre land. Derfor vil Arbeiderpartiet at selskaper med en digital inntektsmodell skal skattlegges i landet der tjenesten leveres.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Fylkespartiet støtter intensjonen i forslaget og mener det er viktig med et skattesystem som utjevner forskjeller.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen med endringsforslagene i skattesystemet er i det store og hele ivarettatt i Arbeiderpartiets alternative budsjett. Forslaget vil imidlertid øke marginals-katten på arbeid betydelig, hvilket vil svekke

insentivene til å jobbe. Skatt på utbytte nevnes ikke. Det betyr at forslaget fører til stor forskjell i marginalsakten på lønnsinntekt og kapitalinntekt og dermed skape insentiver til inntektsskifting. Angående arveavgiften var det enkelt å omgå denne. Inntil det er utredet en mer treffsikker ordning, støtter sentralstyret at Arbeiderpartiet heller går inn for et nytt trinn i formueskatten der formue over fem millioner gir forhøyet skatt. Formuesskatten korrigerer for konsentrasjon av formue på få hender årlig, og gir dermed årlige inntekter til staten i stedet for engangsinntekter.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

419 Personbilavgifter *Modum Arbeiderparti*

Forslag:

Progresjonen i co 2 avgiften på personbiler må reduseres i fra dagens nivå

Begrunnelse:

De som er bosatt i distriktene har de samme behovene for å forflytte seg som de som bor i byene. Forskjellen ligger i at vi ikke har noen mulighet til å benytte kollektiv transport. For det første så er den fraværende, og for det andre så er kollektiv transport verken miljømessig eller samfunnsøkonomisk forsvarlig med det trafikkgrunnlaget som er tilstede. Progresjonen i CO2 avgiften rammer barnefamiliene i distriktene direkte. Økte nybilpriser i denne klassen gir dyrere bruktbiler, og dette er hva barnefamiliene ender opp med å kjøpe. De har faktisk ikke noe valg, og derfor er denne typen avgiftsskjerpelse direkte usosiale. De kan heller ikke velge mindre biler fordi de må ha plass til hele familien i samme bil. De fleste familier på landsbygda er dessuten avhengig av flere enn en bil hvilket gjør ekstravgiften enda større. Drivstoff og bilavgiftene bør derfor ikke økes ut over dagens nivå. Utslippsreducerende tiltak bør komme igjennom innfasing av ny teknologi og ikke ved en økt progresjon i co2 avgiften som ender som en kraftig avgiftsskjerpelse for vanlige folk i distriktene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Sentralstyrets merknad:

I Arbeiderpartiets alternative budsjett øker vi avgiften for biler som slipper ut mer enn 95 g CO2 per kilometer. Dette ville bidratt til å nå målet om 100 prosent nullutslippsteknologi på nybilsalget i 2025. Arbeiderpartiet bruker skatt på personinntekt som virkemiddel for å omfordele ressurser i favør av personer med inntekt lavere enn 750 000 kroner.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

470 Rettferdig fordeling - kampen mot økende forskjeller *AUF i Trøndelag*

Forslag:

Norge har alltid vært et land med små forskjeller mellom folk. Dette er et gode vi lett tar for gitt, og som er lagt under sterkt press av Høyre - og FrP- regjeringen. De siste årene har forskjellene mellom de som

har mest og de som har minst økt kraftig, ikke minst grunnet dagens regjerings massive skattekkutt til de som allerede har mest fra før. Vi er på vei mot et samfunn hvor størrelsen på lommeboka i større grad avgjør hvilke muligheter man har i livet. Dette er ikke en utvikling Arbeiderpartiet ønsker. Vår felles velferd er helt avhengig av at den store majoriteten i arbeidsfør alder jobber og betaler skatt. Selve samfunnskontrakten vår bygger på at alle skal yte etter evne slik at de som har særlige behov skal få disse dekket. Arbeiderpartiet ønsker et samfunn med små forskjeller og like muligheter for alle. I dag ser vi at utviklingen går motsatt vei. Fattigdommen øker, noe som i særdeleshet rammer stadig flere barn. I tillegg rammes mange vanskeligstilte grupper av regjeringens prioriteringer gjennom usosiale kutt i stønadsordninger og en stadig økende svekkelse av arbeidslivsordninger. Arbeiderpartiet kan ikke akseptere at de som har mest fra før får store skattekkutt, mens vanlige folk og vanskeligstilte må ta større andel av skattebyrden. Kuttene i formuesskatten må reverseres, og smutthullene for skatteunndragelse må tettes. Arbeiderpartiet står for en mer sosial fordeling av skatt, der vanlige arbeidsfolk får lavere skatt, mens de med høye inntekter skal betale mer. Det handler om å yte etter evne og få etter behov.

Arbeiderpartiet vil:

- Innføre et nytt nivå i trinnskatten, hvor all lønnsinntekt over to millioner skattelegges minst 65 %, og all lønnsinntekt over fem millioner skattelegges minst 75 %
- Redusere satsene for de med lavest inntekt
- Gjeninnføre formuesskatten til 2013-nivå
- Gjeninnføre skatt på arv og heve fribeløpet
- Fastsette 100 % ligningsverdi på sekundærbolig
- Øke skatten på sekundærbolig slik at utleiemarkedet jevnes ut
- En tydeligere politikk som går i favør av de svakeste
- Øke innsatsen i kampen mot barnefattigdom

En egen bolig er et grunnleggende gode som skal være tilgjengelig for alle, uavhengig av inntektsnivå. Da må vi også ha gode boligosiale virkemidler som målretter tiltak rettet mot grupper i befolkningen som har store utfordringer i dagens boligmarked. Startlånsordningen er et viktig virkemiddel til hjelp for de som ikke har mulighet til å få lån i bank eller mulighet til boligsparing. Startlånsordningen omfattet tidligere også unge førstegangsetablerere. Kravene er den senere tid skjerpet inn, slik at denne gruppen nå faller utenom. For de som sliter med å komme inn på boligmarkedet er muligheten til å få et startlån viktig - også for gruppen av unge førstegangsetablerere.

Arbeiderpartiet vil:

- Styrke startlånsordningen
- Styrke og utvikle Husbankens rolle og øke Husbankens lånerammer
- Gjennomgå startlånsordningen og se på muligheten for om ordningen kan gjelde ungdom i etableringsfasen
- Utvikle en helhetlig boligpolitikk med sikte på å skape større rettferdighet i boligmarkedet
- Utrede tiltak for å motvirke den stadige prisøkningen innen boligmarkedet

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen med forslagene er i det store og hele ivarettatt i Arbeiderpartiets alternative budsjett. Forslaget vil imidlertid øke marginalsatten på arbeid betydelig, hvilket vil svekke insentivene til å jobbe. Skatt på utbytte nevnes ikke. Det betyr at forslaget fører til stor forskjell i marginalsatten på lønnsinntekt og kapitalinntekt og dermed skape insentiver til inntektsskifting. Angående arveavgiften var det enkelt å

omgå denne. Inntil det er utredet en mer treffsikker ordning, støtter sentralstyret at Arbeiderpartiet heller går inn for et nytt trinn i formueskatten der formue over fem millioner gir forhøyet skatt. Formuesskatten korrigerer for konsentrasjon av formue på få hender årlig, og gir dermed årlige inntekter til staten i stedet for engangsinntekter. Det er for øvrig ikke formålstjenlig å programfeste satser og bunnfradrag, fordi det kan være nyttig med handlingsrom i takt med endringer i økonomien. De delene i forslaget som angår boligpolitikk sendes over til stortingsgruppa for en helhetlig gjennomgang av vår boligpolitikk.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

500 Behov for å oppdatere det internasjonale skattesystemet *Buskerud Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet mener:

- Norge må arbeide for et internasjonalt regelverk for enhetlig skattelegging av multinasjonale selskaper
- at man må innføre tiltak som sikrer åpenhet og gir skatterådgivere opplysningsplikt for å hindre aggressiv skatteplanlegging og ulovlig kapitalflukt

Begrunnelse:

Det globale skattetapet fra multinasjonale selskaper estimeres til å være 500 milliarder dollar årlig. Skattesystemet er utdatert. Det er laget for en tid uten internett og en tid der handelen over landegrensler gikk langt saktere enn i dag. Systemet er et dårlig verktøy for skattlegging av selskaper i dagens moderne økonomi. I dag blir store selskaper som driver næringsvirksomhet i flere land, behandlet som mange små selskaper, istedenfor et stort. Dette muliggjør at store multinasjonale selskaper kan flytte penger og skjule ulovlig virksomhet gjennom kompliserte selskapsstrukturer som ofte inkluderer hundrevis av små datterselskaper. Resultatet er at selskapene slipper unna å betale skatt i landet der verdiene opprinnelig ble skapt, og kan gjemme unna enorme overskudd i skatteparadis; land med høyt hemmelighold og lav skatt. Mens det er de største økonomiene som taper mest i absolutte tall, har lavinntektsland relativt sett et større skattetap. Global kapitalflukt er utviklingsfinansiering i revers. Finansiering av utvikling og oppnåelsen av Bærekraftsmålene er avhengig av styrket nasjonal ressursmobilisering. Dette stadfestes i bærekraftsmål 17. Et utdatert system som legger rette for aggressiv skatteplanlegging gjør det vanskeligere å kreve inn skatter og andre avgifter. Dette er spesielt utfordrende i land der skattemyndighetene har mindre kapasitet, selv om det er det inntektene trengs mest. Skatteflukt rammer, som det meste annet, verdens fattigste hardest. Dagens skattesystem er ikke rustet for dagens økonomi. Heldigvis er det mulig å oppdatere systemet. En enhetlig tilnærming til skattlegging betyr at man skattlegger selskapskonserners samlede overskudd under ett fremfor å se dem som mange små enheter. Ved hjelp av en fordelingsnøkkel med elementer som salg, ansattkostnader og eiendeler, regnes det ut hvor mye av skattegrunnlaget som skal skattes av i hvert enkelt av landene selskapet har virksomhet. Med en slik tilnærming blir det vanskeligere å flytte overskudd for å unngå skatt, og tilnærmingen til store selskapskonsern vil være i tråd med hvordan selskapene opererer.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget er i tråd med gjeldene politikk. Stortingsgruppa jobber kontinuerlig med å fremme norske og internasjonale løsninger for å unngå bruk av skatteparadis. Eksempler på dette er Arbeiderpartiets merknader til representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om å utrede

en norsk skatt for selskaper med digitale inntektsmodeller – en «Google-skatt», hvor Arbeiderpartiets medlemmer i finanskomiteen blant annet støtter et forslag om å innføre en omsetningsavgift på lik linje med forslag fra EU-kommisjonen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

557 Behov for å oppdatere det internasjonale skattesystemet *Agder Arbeiderparti*

Forslag:

Norge må arbeide for et internasjonalt regelverk for enhetlig skattelegging av multinasjonale selskaper, og innføre tiltak som sikrer åpenhet og gir skatterådgivere opplysningsplikt for å hindre aggressiv skatteplanlegging og ulovlig kapitalflukt

Begrunnelse:

Det globale skattetafet fra multinasjonale selskaper estimeres til å være 500 milliarder dollar årlig. Skattesystemet er utdatert. Det er laget for en tid uten internett og en tid der handelen over landegrensene gikk langt saktere enn i dag. Systemet er et dårlig verktøy for skattlegging av selskaper i dagens moderne økonomi. I dag blir store selskaper som driver næringsvirksomhet i flere land, behandlet som mange små selskaper, istedenfor ett stort. Dette muliggjør at selskaper som for eksempel Coca Cola kan flytte penger og skjule ulovlig virksomhet gjennom kompliserte selskapsstrukturer som ofte inkluderer hundrevis av små datterselskaper. Resultatet er at selskapene slipper unna å betale skatt i landet der verdiene opprinnelig ble skapt, og kan gjemme unna enorme overskudd i skatteparadis; land med høyt hemmelighold og lav skatt. Mens det er de største økonomiene som taper mest i absolutte tall, har lavinntektsland relativt sett et større skattetaf. Global kapitalflukt er utviklingsfinansiering i revers. Finansiering av utvikling og oppnåelsen av Bærekraftsmålene er avhengig av styrket nasjonal ressursmobilisering. Dette stadfestes i bærekraftsmål 17. Et utdatert system som legger rette for aggressiv skatteplanlegging gjør det vanskeligere å kreve inn skatter og andre avgifter. Dette er spesielt utfordrende i land der skattemyndighetene har mindre kapasitet, selv om det er det inntektene trengs mest. Skatteflukt rammer, som det meste annet, verdens fattigste hardest. Dagens skattesystem er ikke rustet for dagens økonomi. Heldigvis er det mulig å oppdatere systemet. En enhetlig tilnærming til skattlegging betyr at man skattlegger selskapskonserns samlede overskudd under ett fremfor å se dem som mange små enheter. Ved hjelp av en fordelingsnøkkel med elementer som salg, ansattkostnader og eiendeler, regnes det ut hvor mye av skattegrunnlaget som skal skattes av i hvert enkelt av landene selskapet har virksomhet. Med en slik tilnærming blir det vanskeligere å flytte overskudd for å unngå skatt, og tilnærmingen til store selskapskonsern vil være i tråd med hvordan selskapene opererer.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslagene er vedtatt på Representantskapsmøte 01.12.18

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget er i tråd med gjeldene politikk. Stortingsgruppa jobber kontinuerlig med å fremme norske og internasjonale løsninger for å unngå bruk av skatteparadis. Eksempler på dette er Arbeiderpartiets merknader til representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om å utrede en norsk skatt for selskaper med digitale inntektsmodeller – en «Google-skatt», hvor Arbeiderpartiets medlemmer i finanskomiteen blant annet støtter et forslag om å innføre en omsetningsavgift på lik linje

med forslag fra EU-kommisjonen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

567 Naturressursskatt på vindkraft
Kinn Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil ha same skatteregime til fordel for kommunane for vindkraft som for vasskraft. Naturressursskatt på vindkraft er første steg i retning av skatteharmonisering. Arbeiderpartiet vil og vurdere å innføre konsesjonsavgift på vindkraft etter modell av vasskraft.

Begrunnelse:

Verden har stort behov for meir rein og fornybar kraft. Det er naturleg at Norge tek ansvar for å produsere ein større del av denne krafta. Men byrdene lokalt må ikkje bli større enn dei positive sidene for dei kommunane kor krafta skal produserast. Vasskraft gjev både naturressursskatt og konsesjonsavgift til kommunane. Vindkraft gjev ingenting med unntak av eigedomsskatt. No ser vi at denne inntekta gradvis forsvinn ved at eigedomsskattepromillen går frå 7 til 5. Samstundes får lokale nettselskap ansvaret for linjeframføring, ei utgift som igjen vert lasta over på innbyggerane lokalt. Skal vi få til ei satsing på rein kraft så må vertskommunane oppleve eit reknestykke som er positivt når naturverdiane vert bygd ut. Ulik nettleige og minkande inntekter er eit klart signal til kommunar om å seie nei til utbygging av rein fornybar kraft. Difor må første steg er i innføre naturressursskatt på vindkraft og samstundes auke skatteøret frå dagens 1,3 øre.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I partiprogrammet heter det at inngrep i naturmiljøet skal gjøres med forståelse og aksept fra berørte lokalsamfunn og slik at deler av inntektene tilfaller lokalsamfunnene også med endret teknologi i for utnytting av vannkraft. Sentralstyret viser til at det er satt ned et ekspertutvalg som skal gjøre en helhetlig vurdering av kraftverksbeskatningen. Sanderud-utvalget skal komme med sin innstilling 1. oktober 2019. Utvalgets innstilling vil legge føringer for hvordan vannkraftsektoren skal beskattes i framtiden, og dermed også kunne få konsekvenser for skatteregimet for vindkraften.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

573 Endring av den lågaste momssatsen
AUF i Sogn og Fjordane

Forslag:

Arbeiderpartiet vil endre den lågaste momssatsen som omfattar mellom anna persontransport, kino og overnatting til å ligge på 8% for studentar, mindreårige og lærlingar. Arbeiderpartiet vil også endre den lågaste momssatsen som omfattar mellom anna persontransport, kino og overnatting til å ligge på 8% for

pensjonistar og uføretrygda.

Begrunnelse:

Frå 2018 vil den såkalla låge meirverdisatsen som omfattar mellom anna adgang til kino, museum, overnatting og persontransport auke til 12%. Dette er tenester som ungdom brukar spesielt mykje. Dette har ført til dyrare tenester som frå før av ikkje har vore så rimelege. Myndigheitene erkjenner at dette gir noko redusert etterspørsel og lågare omsetning for dei som driv tenestene. I tillegg vil ei slik endring gjere det vanskelegare for ungdom til å ta del i kulturarrangement. Samtidig har ikkje alle barn og unge foreldre med økonomi til å betale for barna sine. Ved å gjere den lågaste momssatsen om til 8% for mindreårige, studentar, lærlingar, Uføretrygda og pensjonistar, kan dette bidra til at fleire får ta del i kulturlivet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret støtter intensjonen i forslaget, men styret ønsker det skal gjelde alle.

Sentralstyrets merknad:

Det vil være svært teknisk krevende å differensiere merverdiavgift til enkeltindivider basert på utdannings situasjon og alder

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

579 Strengare retningslinjer for oljefondet sine investeringar
AUF i Sogn og Fjordane

Forslag:

Arbeidarpartiet krev at Oljefondet ikkje skal investere i selskap som i seinare ledd bryt oljefondet sine etiske retningslinjer og oljefondet sine etiske retningslinjer skal utvidast og handhevast strengare. Stortinget skal gjennomgå dei etiske retningslinjene til Statens pensjonsfond utland med eit bevisst mål om å gjere dei strengare.

Begrunnelse:

Oljefondet (Statens pensjonsfond utland) er kanskje ein av dei største suksessane i det norske oljeeventyret. Vi tar litt av det vi tenar på den ikkje fornybare oljenæringa, for så å investere det i varige og fornybare næringar. Oljefondet etablerte etiske retningslinjer i 2004. Desse skal styre kva dei kan og ikkje kan investere i. I 2016 kutta oljefondet alle sine investeringar i selskap som driv med utvinning og brenning av kol. Dei har i tillegg utelukka fleire selskap frå fondet, då hovudsakleg selskap som produserer og eksporterer våpen og militært utstyr. I det siste har vi derimot sett at desse retningslinjene vert strokne meir og meir, blant anna når oljefondet investerer i selskap som igjen investerer i selskap og prosjekt som går mot oljefondet sine etiske retningslinjer. Oljefondet investerer i tillegg i b.la. gamblingsselskap.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Sentralstyret viser til at det ved behandlingen av fondsmeldingen våren 2018 ble regjeringen bedt om at

retningslinjene for observasjon og uttrekk basert på atferd som grove brudd på menneskerettigheter eller alvorlig miljøskade gjennomgås og operasjonaliseres slik at de er tilstrekkelig robuste i forhold til utfordringene når SPU's referanseindeks utvides til å omfatte land hvor det er grunn bekymring for menneskerettighetssituasjonen generelt. Bakgrunnen var at referanseindeksen vil utvides til å omfatte Saudi Arabia

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

589

Skatt på bolig

Akershus Arbeiderparti

Forslag:

- Vri rentefradraget slik at det kun kan knyttes til reell låneandel i primærbolig, med mulig tak for både beløp og alder. - Sekundærboliger skattlegges på lik linje med andre investeringer (formuesmessig verdi = 100% av markedsverdi).

Begrunnelse:

I dag fungerer rentefradraget slik at man får rentefradrag på alle lån, uansett om lånet er kredittkortgjeld eller lån for å finansiere en sekundærbolig. Rentefradraget bør målrettes til dem som har lån knyttet til kjøp av primærbolig. Dette kan eksempelvis håndteres ved å sette et tak på lånebeløp eller alder for rentefradraget, og kun ytes dersom man har lån til primærbolig som reelt er større enn samlet formue. Sekundærbolig bør skattes på lik linje som andre finansielle investeringer for å dempe spekulasjon.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Å knytte rentefradraget til primærbolig vil være svært krevende å håndheve.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

595

Reduser avgiftene på drivstoff i distrikter uten kollektivtilbud

Kvæfjord Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil snarest iverksette en utredning med sikte på å få innført et differensiert og mer rettferdig avgiftssystem hvor distrikter med få eller ingen kollektive transporttilbud blir behandlet mer på lik linje med de som har god tilgang på slike tilbud.

Begrunnelse

I valgkampen 2017 lanserte Arbeiderpartiet et meget godt forslag om å utrede en ordning hvor drivstoffavgiftene kan reduseres for innbyggere i distrikter med få eller ingen kollektivtilbud. Dette forslaget ble meget godt mottatt av distriktsbefolkninga. I de siste årene har avgiftene på drivstoff øket kraftig i Norge, og dette skal fortsette. Målsettingen med denne kraftige økningen er at folk skal finne det formålstjenlig å bruke kollektivtilbudene fremfor privatbilen. Dette er en meget god målsetting, men

problemet er at svært mange distrikter mangler det kollektivtilbudet de skal stimuleres til å bruke. I så måte er det uhørt at folk i slike distrikter skal pålegges like store avgifter for bruk av privatbilen som folk i byområder hvor tilgangen på kollektivtilbud er meget gode. I slike distrikter er privatbilen det eneste alternativet for transport. Alle må forstå at en slik avgiftspolitik vil forsterke den pågående sentraliseringsprosessen ytterligere.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Sentralstyrets merknad:

Forslagene er i tråd med det Arbeiderpartiets landsmøte i 2017 vedtok i partiprogrammet: «På sikt erstatte bompenger med veiprising som i større grad tar hensyn til kjøremengde og utslipp av klimagasser». Stortingssgruppa har fulgt opp dette med et representantforslag om å utrede vegprising til erstatning for dagens bompenger og andre driftsrelaterte bilavgifter (Dokument 8:35 S (2018-2019)). Krf fremmet et lignende forslag samtidig. Begge representantforslagene behandles primo 2019

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

609 Rødgrønn skattepolitikk *AUF i Troms*

Forslag:

Arbeiderpartiet:

- Øke satsen på formuesskatten, men beholde fradraget for aksjer og driftsmidler fra skatteforliket i 2016
- Innføre generasjonsskatt på arv, og legge til grunn et høyt bunnfradrag
- Redusere skattebyrden for lave og middels store inntekter
- Redusere flate avgifter som ikke har en helse- eller miljøpolitisk begrunnelse
- Selskaper med en digital inntektsmodell må skattlegges i landet der tjenesten leveres, og skattenivået på digitale tjenester må økes
- Innføre enhetlig skattlegging av multinasjonale selskaper

Begrunnelse

Det er ingen områder hvor forskjellen mellom arbeiderbevegelsen og høyresiden er større enn nettopp skattepolitikken. For å ta Norge i en ny retning vil Arbeiderpartiet legge om fra blå til rødgrønn skatt. For arbeiderbevegelsen har alltid hensynet til de brede lag i befolkningen trumfet interessene til de som har mest fra før av. Gjennom en sosialdemokratisk samfunnsmodell har man bygd opp et velferdssamfunn med ambisjon å gi ulike mennesker like muligheter. Vi har kommet langt, men ulikhetene som følger av sosiale og økonomiske forskjeller gir fortsatt store forsprang til enkelte.

Tall fra SSB viser at formuesulikheten har økt de siste årene. Skal vi i fremtiden ha mulighet til å ta store velferdsløft som vil gi flere mennesker bedre muligheter er vi avhengig av å sikre skatteinngangen. I en tid hvor veksten i formuer er større enn lønnsveksten og at kapitalen samler seg på få hender må Arbeiderpartiet presentere en politikk som omfordeler til alle.

En omlegging fra blå til rødgrønn skatt betyr at skattebyrden må økes for de med de største inntektene og formuene, mens skattebyrden reduseres for små og middels store inntekter. Derfor vil Arbeiderpartiet innføre en generasjonsskatt på arv. Satsen på formuesskatten må økes. Samtidig mener Arbeiderpartiet at små og vanlige inntekter må skattlegges lavere, slik at folk med lave inntekter får økt sin kjøpekraft.

Flate avgifter er en usosial og urettferdig form for skattlegging som rammer de som har minst mest. Det er urettferdig at arveavgiften fjernes, formuesskatten reduseres, mens vanlige folk må betale mer i usosiale avgifter. Arbeiderpartiet vil at skattesystemet skal innrettes slik at de som eier mest skal bidra mest. Arbeiderpartiet ser med bekymring på regjeringens økte avgifter. Flate avgifter som ikke har en helse- eller miljøpolitisk begrunnelse må erstattes med progressiv skattlegging.

Arbeiderpartiet ser med økende bekymring på at forskjeller forsterkes gjennom generasjoner, at formue i større grad blir samlet på få hender og at man går bort fra prinsippet om å skatte etter evne. 67 av Norges 100 rikeste etter ligningsformue har primært arvet formuene sine. I dag eier den rikeste prosenten i samfunnet en fjerdedel av all formue, mens de øvrige 99% av oss deler på de resterende tre fjerdedelene. Over tid er veksten i verdien av kapital høyere enn veksten i verdien på arbeid, og derfor er det behov for å bruke skattepolitikken til å redusere forskjellene. Derfor vil Arbeiderpartiet innføre en generasjonsskatt på arv.

Nye digitale inntektsmodeller og multinasjonale selskaper utfordrer skattegrunnlaget. I dag misbruker både multinasjonale selskaper og enkeltpersoner det internasjonale skattesystemet for å unngå å betale skatt. For Arbeiderpartiet er det en selvfølge at alle skal betale skatt. Derfor vil Arbeiderpartiet gå inn for enhetlig skattlegging av multinasjonale selskaper. Digitale selskaper som Facebook og Google fører inntektene sine ut av landet til hovedkontor i land med kunstig lave skattesatser. Det undergraver skattegrunnlaget i Norge og andre land. Derfor vil Arbeiderpartiet at selskaper med en digital inntektsmodell skal skattlegges i landet der tjenesten leveres.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen med endringsforslagene i skattesystemet er i det store og hele ivaretatt i Arbeiderpartiets alternative budsjett. Forslaget vil imidlertid øke marginals-katten på arbeid betydelig, hvilket vil svekke insentivene til å jobbe. Skatt på utbytte nevnes ikke. Det betyr at forslaget fører til stor forskjell i marginals-katten på lønnsinntekt og kapitalinntekt og dermed skape insentiver til inntektsskifting. Angående arveavgiften var det enkelt å omgå denne. Inntil det er utredet en mer treffsikker ordning, støtter sentralstyret at Arbeiderpartiet heller går inn for et nytt trinn i formueskatten der formue over fem millioner gir forhøyet skatt. Formuesskatten korrigerer for konsentrasjon av formue på få hender årlig, og gir dermed årlige inntekter til staten i stedet for engangsinntekter

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

635

Eigedomsskatt

Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag:

Sogn og Fjordane Arbeidarparti krev at kommunane vert fullt ut kompenserte for bortfallet av inntekter knytt til eigedomsskatt og skatt på naturressursar.

Begrunnelse:

Den sittande regjeringa har gjennomført store endringar knytt til kommunane sine mogelegheiter for å sikre eit inntektsnivå som gjer dei i stand til å kunne gje gode tenester til innbyggjarane. Dette er gjort utan å kompensere for bortfallet. For fleire av kommunane i Sogn og Fjordane er dette dramatisk. Regjeringa har gjort store endringar i kommunane sin mogelegheit til å skrive ut eigedomsskatt på verk og bruk. Dei har også signalisert at dei vil redusere taket på eigedomsskatt på fritidsbustad i perioden.

Eigedomsskatt er ein føresetnad for kommunane for å kunne sikre lokal verdiskaping og omfordeling av ressursar. Norge er den sjette største vasskraftprodusenten i verda. Samtidig har inga anna næring gjort tilsvarande inngrep i naturen og miljøet. Fleire av natur-inngrepa grip inn i retten til fri ferdsel, fiske, friluftsliv og urørt natur. Eigedomsskatten til vasskraftkommunar er under press frå regjeringa gjennom høg kapitaliseringsrente og grunnrente. Dette fører til at den skattbare verdien på kraftverk vert kunstig låg, og som igjen reduserer dei årlege inntektene til kommunane.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget om kompensasjon for bortfall av inntekter ved endring i eiendomsskatten på verk og bruk er omtalt i Arbeiderpartiets alternative budsjett, hvor rammene til kommunene for øvrig er økt betydelig. Når det gjelder beskatning av vannkraft viser Sentralstyret til Sanderudutvalget som skal komme med sin innstilling om beskatning av vannkraftsektoren innen 1.oktober 2019. Forslaget må vurderes i forbindelsene med behandlingen av utvalgets innstilling og oversendes Stortingsgruppa for videre behandling.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

636 Skattefrådrag for pendlarar *Sogn og Fjordane Arbeidarparti*

Forslag:

Vi krev at pendlerfrådraget vert tilbakeført til det nivået det var på i 2014.

Begrunnelse:

Under sittande regjering har pendlarfrådraget blitt redusert og skattlagd. Det nye av året er at ein kun skal få frådrag for pendlarbustad i 2 år. Denne regjeringa ser på pendlarfrådrag som subsidiering av enkelte som har lang arbeidsreise. Fakta er at vi i Norge er veldig stadbundne, men vi pendlar gjerne til arbeid ein annan stad i landet. Det er distriktsvennleg at folk kan bu og jobbe på forskjellige plassar i landet. Det er ikkje slik at ein kan flytta med seg heile familien berre fordi den eine har jobb ein annan plass. For å oppretthalde busetjinga og arbeidsplassar i distriktet meiner Sogn og Fjordane Arbeiderparti at pendlerfrådraget stimulerar til å få folk i arbeid.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget er ivaretatt i Arbeiderpartiets alternative budsjett. Å redusere bunnfradraget tilbake 2013-nivå tilsvarer kr. 16 050 i 2019-kroner. I Arbeiderpartiets alternative budsjett var bunnfradraget på 15 000 kroner, som reelt sett er bedre for pendlerne enn nivået i 2013. Det er ikke hensiktsmessig å programfeste satser og bunnfradrag.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

13. Næring	432
36 Næringspolitikken	432
<i>Nesodden Arbeiderparti</i>	<i>432</i>
72 Avvikling av kommersielle dyreparker og forbud mot eksotiske dyr i sirkus....	432
<i>Lindeberg Arbeiderpartilag</i>	<i>432</i>
73 Reiseliv	434
<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	<i>434</i>
74 Serveringsnæringen.....	434
<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	<i>434</i>
153 Nasjonalt Dronesenter	435
<i>Andøy Arbeiderparti</i>	<i>435</i>
164 Havbruk	436
<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	<i>436</i>
168 Endring av grunnloven til å omhandle rettighetene til fiskeri	436
<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	<i>436</i>
243 Hjemføring – sikring av norsk næring og skipsfart.....	437
<i>Arendal Arbeiderparti</i>	<i>437</i>
326 Verdiane skapes i kommunene	437
<i>Telemark Arbeiderparti</i>	<i>437</i>
337 Støtte til Industriaksjonen	438
<i>Oljeindustriens Arbeidersamfunn</i>	<i>438</i>
342 Statleg mineralselskap.....	439
<i>Gloppen Arbeiderparti</i>	<i>439</i>
343 Auka satsing på teknologiutvikling i landbruket	439
<i>Gloppen Arbeiderparti</i>	<i>439</i>
360 Bærekraftig fiskeri.....	440
<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	<i>440</i>
374 Nasjonal industristrategi for nordområdene.....	441
<i>Nordland Arbeiderparti</i>	<i>441</i>
396 Sosialdemokratisk politikk for bioøkonomien	443
<i>Oppland Arbeiderparti</i>	<i>443</i>
471 Slå ring om havbruksfondet	445
<i>Leka Arbeiderparti</i>	<i>445</i>
478 Importforbud av pels.....	446
<i>Rogaland Arbeiderparti</i>	<i>446</i>
513 Slå ring om havbruksfondet	446
<i>Nærøysund Arbeiderparti</i>	<i>446</i>

519	Havbruk og oppdrett	447
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	<i>447</i>
520	Bærekraftig fiskeri.....	448
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	<i>448</i>
554	Mineralnæring i Norge	448
	<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	<i>448</i>
610	Havbruksnæringen.....	449
	<i>Kvænangen og Skjervøy Arbeiderparti</i>	<i>449</i>
640	Adgangen til å stille vilkår for tildeling av nytt areal for havbruksnæringen	449
	<i>Troms Arbeiderparti</i>	<i>449</i>

13. Næring

36 **Næringspolitikken** *Nesodden Arbeiderparti*

Forslag:

For å være et troverdig regjeringalternativ må Arbeiderpartiet alltid være ledende i å skape bærekraftige verdier bla gjennom næringspolitikken. Næringspolitikken må fange opp alle sider fra rammevilkårene for virksomhetene, forskningen, nyskaping og næringsrelevant utdanning til vilkårene for de ansatte. Arbeiderpartiet må også være en fanebærer for at vårt næringsliv og våre arbeidsplasser er seriøse og at arbeidskriminalitet bekjempes med alle midler.

Begrunnelse:

Med parolen arbeid til alle, er Ap forpliktet til å sette mye inn på alt som kan skape meningsfylte arbeidsplasser. Et grunnleggende utgangspunkt for å lykkes med dette er at all næringsutvikling må bygge på våre nasjonale muligheter. Det betyr også at næringsutvikling ikke bare er en nasjonal oppgave, men at vi også i fylkene og kommunene må prioritere næringsutvikling og nye arbeidsplasser. Men det blir også vårt ansvar å sørge for at det er det seriøse arbeidsliv som fortrenger det useriøse og at yrkesfagene blir en viktig del av vårt arbeidsliv. Ap må være opptatt av samspillet mellom mennesker og teknologi, mellom ledelse og medvirkning, kunnskap og kompetanse, miljø og lønnsomhet og bruke forskning som grunnlag for strategisk planlegging.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med gjeldende partiprogram, og er også ivaretatt i innstillingen fra Arbeiderpartiets Arbeidslivsutvalg.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

72 **Avvikling av kommersielle dyreparker og forbud mot eksotiske dyr i sirkus** *Lindeberg Arbeiderpartilag*

Forslag:

- Arbeiderpartiet vil jobbe for en avvikling av kommersielle dyreparker i Norge. Arbeiderpartiet vil samtidig at det ses på nye løsninger for å bevare den funksjonen dyreparkene har med å ta vare på utrydningstruede arter. Dette bør gjøres av noen andre, enn kommersielle dyreparker.
- Arbeiderpartiet vil ha et nasjonalt forbud mot bruk av eksotiske dyr i sirkus.

Begrunnelse:

Kommersielle dyreparker Arbeiderpartiet gikk på sitt forrige landsmøte inn for et ønske om avvikling av pelsdyrnæringen. Mye av begrunnelsen handler om at dyr ikke skal lide, for å være til pynt for oss mennesker. Mink, rev og andre ville dyr skal ikke måtte leve i bur, for å bli en del av kragen på menneskers vinterjakker.

Prinsipielt handler avvikling av kommersielle dyreparker om akkurat det samme. Her er det snakk om hundrevis av forskjellige dyr, deriblant elefanter, løver, isbjørner og krokodiller. Dette er ville dyr, som i sitt naturlige habitat lever på hundrevis av kvadratkilometer. Det er ville dyr. Det er på tide at det snakkes om hvor problematisk det egentlig er, at disse ville dyrene blir holdt i fangenskap, på svært begrensede områder, slik at de kan være underholdning for oss mennesker. Mange vil hevde at dyreparken er et fint sted for barn å bli kjent med disse dyrene. Men, dette er urettferdig og galt både ovenfor barna og først og fremst for dyrene. For eksempel Isbjørner hører ikke hjemme på et lite avgrenset område med et basseng. De lever ikke av å bli matet av mennesker. Det at barn ser dette, på utstilling, gir et totalt feil bilde av hvordan virkeligheten er. Det er uverdige.

Dyreparkene tjener masse penger på å stille ut ville dyr, så mennesker kan se på de for underholdning. De sier selv at pengene brukes til godt dyrestell og god dyrevelferd. Det er problematisk at dyr som bikker en viss alder avlives fordi de mister underholdningsverdi, at de lever på små områder, og at dyreparkene mener dette er god dyrevelferd. Det er på tide at hensynet til dyrene settes først, og at ordningen med kommersielle dyreparker avvikles. Dyreparker bidrar i dag positivt med å bevare utrydningstruede arter. Dette er allikevel en funksjon andre enn kommersielle dyreparker burde hatt, og det bør ses på muligheten for dette.

Eksotiske dyr i sirkus Flere kommuner har allerede innført forbud mot å bruke eksotiske dyr i sirkus, og det er nå på tide med et nasjonalt forbud. Begrunnelsen er mye av den samme som for dyreparker. Dyr skal ikke holdes i fangenskap og behandles dårlig, for å være underholdning for oss mennesker.

Det er ikke et naturlig atferdsbehov for en elefant å balansere og sjonglere. Det er ville dyr som lever på enorme savanner, ikke heftet på en trailer mellom ulike byer i Norge. Det er på tide at Arbeiderpartiet nå står helt og holdent på dyrenes side her, og vedtar at de ønsker et nasjonalt forbud mot eksotiske dyr i sirkus.

Generelt for begge forslagene Den 1. januar 2017 trådte det i kraft en forskrift om dyrevelferd ved fremvisning av dyr. I § 8 Levemiljø, tilsyn og stell, står det i tredje ledd at: «Dyrene skal ha muligheter for fri bevegelse, mosjon og utøvelse av naturlig atferd ut fra artens og individets behov. Dyrene skal ha tilstrekkelig plass og egnet underlag til både aktivitet og hvile, samt beskyttelse mot støy og ugunstige værforhold».

Det må være en naturlig forståelse av denne ordlyden at hverken dyr på utstilling i dyrepark, eller på sirkus, har mulighet for «fri bevegelse, mosjon og utøvelse av naturlig atferd ut fra artens og individets behov». Ville dyr vil aldri få ivaretatt sin verdighet innestengt, og på utstilling for mennesker.

PS. Forskriften har i praksis ført til et slags forbud mot å bruke elefanter i sirkus, men det står ikke i veien for å være enda tydeligere på et nasjonalt forbud mot bruk av alle eksotiske dyr i sirkus.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap har ikke et klart standpunkt i denne saken.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet mener dyr har en egenverdi, uavhengig av den nytteverdien de har for mennesker. Det er viktig å legge til rette for at alle dyr blir behandlet godt, og at de beskyttes mot både fare og unødvendige påkjenninger. Vi har flere steder i landet kommersielle dyreparker der f.eks. ulv, bjørn og elg bor i områder som tilsvarer deres naturlige habitat. Et forbud mot kommersielle dyreparker anbefales ikke. Når det gjelder forslaget om å stille ut eksotiske dyr, så er det strenge krav til dette, jf. forskriften det vises til i forslaget. Bl.a. stiller Mattilsynet krav til at sirkusdyr skal ha muligheten til å utøve naturlig adferd. Et nasjonalt forbud mot å ha eksotiske dyr i sirkus vil kunne gi vanskelige avgrensinger, og anses

ikke hensiktsmessig. Det må imidlertid fortsatt stilles strenge krav for å ivareta hensyn til god dyrevelferd.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

73 **Reiseliv**
Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil arbeide for at reiselivsnæringen gis forutsigbare rammebetingelser gjennom et høyt nivå på statens bidrag til markedsføring i utlandet.

Begrunnelse:

Økt verdiskaping med grunnlag i helårs sysselsetting er etter Fredrikstad Arbeiderpartis syn det viktigste målet i reiselivspolitikken

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Østfold Arbeiderparti anbefaler at det oversendes stortingsgruppa.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med gjeldende politikk i Aps politikk. I Aps alternative budsjett for 2019 ble det foreslått å bevilge 20 millioner mer enn regjeringens forslag, for å legge til rette for flere helårs arbeidsplasser innen norsk reiseliv og mer bærekraftig reiselivssatsing. Det er imidlertid ikke bare behov for markedsføringsmidler, men intensjonen i forslaget støttes.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

74 **Serveringsnæringen**
Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil slå sammen serverings-, alkohol- og matloven til en næringslov for hotell og restaurantnæringen. Arbeiderpartiet vil arbeide for å gi restaurantnæringen mulighet til å kunne operere uten å måtte håndtere kontanter.

Begrunnelse:

Kommunene har som oppgave å gi og kontrollere serverings- og skjenkebevillinger. Det er viktig å ha en serveringsbransje med seriøse aktører. Arbeidslivskriminalitet, svart arbeid og skatteunndragelser må bekjempes også av kommunene. Samtidig som det er viktig at skjenkebestemmelser tar hensyn til de potensielle sosiale konsekvensene som et usunt alkoholforbruk kan medføre, er det viktig for næringen at de har gode og forutsigbare vilkår. Fredrikstad Arbeiderparti vil bygge opp under den profesjonelle og seriøse delen av utelivsbransjen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget oversendes sentralstyret for videre utredning.

Sentralstyrets merknad:

Solberg-regjeringen sendte i 2016 på høring forslag om å oppheve serveringsloven, men siden en rekke høringsinstanser advarte mot dette, bl.a. Skattedirektoratet, Oslo kommune, Bergen kommune og Politidirektoratet (POD), valgte næringsministeren å ikke gå videre med forslaget. Arbeiderpartiet var også skeptiske til forslaget om å avvikle serveringsloven. Det kan være gode grunner for å harmonisere serverings-, alkohol- og matloven, men dersom disse lovene skal slås sammen vil det være et viktig aspekt at alkohol-loven bør fortsatt ligge under HOD. Forslaget om å gi restaurantnæringen mulighet for å operere uten å måtte håndtere kontanter støttes.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 2

153 Nasjonalt Dronesenter
*Andøy Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet ønsker å opprette et Nasjonalt Dronesenter på Andøya innen 2020.

Begrunnelse:

Droner er en stor vekstnæring både militært og sivilt, og det er viktig å legge til rette for denne næringen slik at høyteknologimiljøene i Norge får utnyttet sine kompetansefortrinn. Andøya har alle fysiske fortrinn og fasiliteter, samt kompetansen som skal til for en slik satsing.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

De teknologiske miljøene på Andøya sitter på unik kompetanse som bør ivaretas og videreutvikles. I omstillingen på Andøya er det stort behov for statlige arbeidsplasser.

Sentralstyrets merknad:

Norge har kunnskapsmiljøer i verdensklasse for utvikling av droneteknologi, og Andøya har mange fortrinn som gjør at stedet kan egne seg godt for en satsing, bl.a. geografiske forhold og kompetanse. I tillegg er Andøya- samfunnet inne i en omstilling pga. nedlegging av Andøya flystasjon.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

164

Havbruk

Finnmark Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet sentralt bør jobbe videre med at kommuner kan sitte igjen med en større del av verdiskapningen som skjer innen havbruksnæringen.

Begrunnelse:

Loppa Arbeiderparti er svært fornøyd med at havbruksfondet gir avkastning for kommuner som har havbruksnæring. Kommuner belønnes nå for økning av biomasse. Det er bra, men det må også utvikles nøkler som gir avkastning på eksisterende anlegg. Havbruksnæringen er viktig for distriktet det er derfor naturlig at dette bør gi en forutsigbar avkastning for eventuelle vertskommuner. Forskning på miljø og eventuelle konflikter opp mot kyst og fjordfiske må også prioriteres. All matproduksjon er svært viktig for nasjonen. Matproduksjon skjer i stor grad i distriktene. Derfor er distriktene svært viktig for hele Norge.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

For Arbeiderpartiet er det viktig å sikre stabile inntekter til oppdrettskommunene. Samtidig er det viktig å legge til rette for forutsigbarhet for havbruksnæringen, som én av våre viktigste kystnæringer. Arbeiderpartiet har derfor støttet at det er nedsatt et partssammensatt offentlig utvalg, som skal utarbeide en NOU der man ser på den totale beskatningen av havbruksnæringen. Det er lagt opp til at saken skal behandles i Stortinget våren 2020.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

168

Endring av grunnloven til å omhandle rettighetene til fiskeri

Finnmark Arbeiderparti

Forslag:

Nordkapp Arbeiderparti vil at arbeiderpartiet skal arbeide for at grunnloven endres til også å omhandle rettigheter fiskeressurser på lik linje som landbruk.

Begrunnelse:

I dag er fiskerikvotesak en salgsvare som selges til høystbydende. Rederier og selskap med tilgang til mye kapital kjøper opp fiskekvotene langs kysten. Dette er kvoter som sjarkflåten fisker og lever til mottak i små samfunn langs kysten. Når fiskekvotene nå er blitt en handelsvare utarmes både kysten og leveringsforpliktelsene.

Kystflåten forvalter fiskeriressursene på en bærekraftig måte i dag, men resultatet av dagens politikk gjør leveransen av fisk hverken kommer på land, eller bearbeides i kystsamfunnene. Det er en dramatisk endring av fiskeripolitikken og får store konsekvenser for kystsamfunnene. Derfor må kvotene få hjemfallsrett slik at det tilfaller fellesskapet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget anses dekket av grunnlovsforslaget som Arbeiderpartiet har fremmet i Stortinget, om at de marine ressursene hører fellesskapet til.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

243 Hjemføring – sikring av norsk næring og skipsfart
*Arendal Arbeiderparti***Forslag:**

Vi må jobbe for gode internasjonale avtaler som sikrer norsk næring og skipsfart

Begrunnelse:

Vi ser med bekymring på at Solbergregjeringen gjør sjøfolks yrkestilknytning usikker. Vi ber om at dette reverseres slik at alle norske sjøfolk sikres like vilkår.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Stortinget vedtok ifm behandlingen av Statsbudsjettet å ikke gjennomføre de foreslåtte endringene i fartsområdeforskriften, som ville gjort det mulig for Color Line å erstatte norske sjøfolk med utenlandske arbeidstakere på sine utenriksferger til Kiel. Arbeiderpartiet vil også i tiden som kommer jobbe for å sikre sjøfolk og andre ansatte innen havnæringene gode og trygge lønns- og arbeidsvilkår.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

326 Verdiene skapes i kommunene
*Telemark Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil ha en langt mer offensiv holdning til utnyttelse av norske mineraler. Kompensasjon til vertskommunen for mineralutvinning.

Begrunnelse:

Fensfeltet i Nome kommune er en sjelden forekomst av mange mineraler som det er stort behov for i moderne industri og energiproduksjon. Kartlegging den siste tiden har særlig aktualisert gruvedrift etter sjeldne jordartsmetaller. Det er mye som tyder på at planer om gruvedrift vil bli forelagt Nome kommune i ikke altfor fjern fremtid. Dette aktualiserer behovet for ordninger som gir vertskommunen Nome en økonomisk kompensasjon for direkte uttak av disse verdifulle mineralene. Helt fra kraftutbyggingen startet har det vært et prinsipp om at de distrikter som avstår sine naturressurser til storsamfunnet har krav på en rettmessig andel av den verdiskapingen disse ressursene gir opphav til. Dette med bakgrunn i at store og verdifulle naturområder blir bandlagt. Dette prinsippet kan videreføres til andre områder der naturressursene som bl.a. mineralutvinning blir utnyttet til et felles gode for samfunnet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I tråd med partiprogrammet jobber Arbeiderpartiet for å styrke mineralnæringen, og i alternativt budsjett for 2019 ble det foreslått å øke bevilgningene til kartlegging. Iht mineralloven skal alle rettighetshavere til statens mineraler betale årsavgift til staten. I tillegg skal den som utvinner statens mineraler betale årsavgift til grunneieren (skillet mellom grunneiers og statens mineraler defineres ved mineralets egenvekt). Det har ikke vært aktuell politikk å innføre ressursrenteavgift på mineraler, som skal betales til kommunene. Ap skal ila våren 2019 ta stilling til ev ressursrenteavgift innen fiskeriene, og forslaget bør ev ses i sammenheng med dette, da Ap bør ha en prinsipiell tilnærming til ressursrenteavgift på naturressurser.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

337 Støtte til Industriaksjonen *Oljeindustriens Arbeidersamfunn*

Forslag:

Arbeiderpartiet må støtte opp under Industriaksjonen politisk, men også økonomisk.

Begrunnelse:

Industriaksjonen har startet ett viktig arbeid, og Oljeindustriens Arbeidersamfunn ønsker at Arbeiderpartiet sentralt støtter opp om dette arbeidet. Oljeindustriens Arbeidersamfunn anerkjenner Industriaksjonen, og stiller oss bak dette arbeidet. Vi trenger å mobilisere arbeidstakerne i industrien for å sikre bærekraftig industri for fremtiden. Til dette trenger vi en ny og bedre industripolitikk.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Fylkespartiet støtter intensjonen i forslaget om behovet for en helhetlig industripolitikk, styrke industrien, øke andelen industrisysselsatte og kampen mot sosial dumping i norsk industri. Fylkesstyret tar ikke stilling til økonomisk støtte til aksjonen på generelt grunnlag

Sentralstyrets merknad:

Ap vil føre en aktiv industripolitikk, jf. partiprogrammet om tiltak for å sikre Norges rolle som industrinasjon. Stortingsgruppa følger med dette opp hovedsakene som industriaksjonen fremhever, om en helhetlig industripolitikk og kampen mot sosial dumping i industrien. Økonomisk støtte anses ikke aktuelt.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

342 **Statleg mineralselskap**
Gløppen Arbeiderparti

Forslag:

Gløppen Arbeiderparti vil at vi skal etablere ei statleg satsing på mineral slik at fellesskapet får større del i dei store mineralressursane vi har i berggrunnen vår.

Begrunnelse:

Norge har fått større del i avkastninga frå petroleumsressursane våre gjennom etableringa av Statoil. Vi ynskjer at nasjonen no får større del i avkastninga frå mineralressursane. Ved å etablere eit «Statmin(eral)» og ved å gjennomføre mineralstrategien vedteken av Stoltenberg-regjeringa, vil vi få norsk deltaking i mineralutvinninga. Vi vil då og få eit selskap som både driv undersøking etter og utvinning av mineral, transport, foredling og marknadsføring av minerala. Gjennom etablering av eit slikt selskap vil fellesskapet få tilført store verdiar som kjem alle til gode.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet vil ha et sterkt statlig eierskap, som sikrer kontroll over naturressurser og eierskap i strategisk viktige industribedrifter. Regjeringa har varslet at de vil legge fram en ny eierskapsmelding ila 2019. Det statlige eierskapet skal være dynamisk, og det bør vurderes om staten, ev sammen med private/industrielle eiermiljøer og /eller kapitaleiere skal sikre eierskap i strategisk viktige bedrifter også innen mineralnæringa.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

343 **Auka satsing på teknologiutvikling i landbruket**
Gløppen Arbeiderparti

Forslag:

Gløppen Arbeiderparti vil ha ei mykje sterkare satsing på teknologiutvikling i det norske landbruket enn det som er tilfellet i dag. Det må etablerast ei verktøykasse for utvikling av landbruksteknologi via eit eige landbruksteknologifond som vert finansiert av oljeinntektene våre.

Begrunnelse:

Norsk landbruk står ovanfor mange nye utfordringar og mogelegheiter i åra som kjem. Klimaendringar, knappheit på matjord, auka krav til dyrevelferd og gode arbeidstilhøve samt marknaden sitt krav til trygge, sunne og etiske produkt krev endringar så vel i norsk som i internasjonalt landbruk. Ny teknologi har revolusjonert mellom anna industriproduksjonen, media-, bank-, hotellnæringa, og denne teknologiutviklinga vil bidra til å effektivisere og endre også landbruket. Utvikling av landbruksrobotar som kan pløye, gjødsle, så, luke og hauste heilt av seg sjølv 24 timar i døgnet vil gje større avlingar, redusere kostnader, og syte for meir effektiv tidsbruk for bonden. Samtidig vil klimagassutslepp både i form av fossile utslepp og lystgass kunne reduserast. Ny teknologi vil også gjere det mogeleg med nye produksjonsmetodar og produkt. I tillegg til dagens dyrkingsmogelegheiter vil det i framtida være mogeleg å nytte teknikkar som vertikal og urban produksjon. Eit framtidsscenario kan være å dyrke salat over 7 etasjar inne i en skyskrapar, midt i Oslo sentrum.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet la våren 2018 fram en opptrappingsplan for trygg matproduksjon basert på norske ressurser, der det særlig ble lagt vekt på investeringene som må gjøres i klimatilpasning av landbruket i årene som kommer. I vårt alternative budsjett for 2019 ble det foreslått ulike virkemidler som skal bidra til dette, herunder tiltak for å stimulere til ny teknologi. Regjeringen ble også bedt om å fremme forslag om et klimafond for landbruket. Stortingsgruppa har også fremmet forslag i Stortinget om at regjeringen senest innen 1. halvår 2019 legger fram en plan for klimatilpasninger av jordbruket. Forslaget anses ivaretatt gjennom dette arbeidet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

360

Bærekraftig fiskeri

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag:

Arbeiderpartiet mener: - Fiskeridirektoratet må pålegges å gjennomføre en årlig omforent undersøkelse av om fiskerilovgivningens formål om samfunnsmessig måloppnåelse for verdiskapning, sysselsetting og bosetting oppfylles i tråd med Deltakerloven og Havressurslova sine intensjoner. - at genbanken i Hardanger må få drive videre innsamling av viktig genmateriale inntil de har et godt nok grunnlag for å kunne tilbakeføre stammer i de respektive vassdragene. - Trafikklyssystemet bør snarlig videreutvikles med flere indikatorer som premierer de aktørene som driver med god fiskehelse, lavt miljøavtrykk og lite påvirkning på det ytre miljø.

Begrunnelse:

Fiskeressursene tilhører folket. Disse er under konstant press, blant annet fra økonomisk sterke fiskebåtreidere som har en ønske om ytterligere flåtestrukturering mot færre men større, mer kostbare fartøy med større kvoter. Det foregår en stadig omfordeling til fordel for de ressurssterke eierne av havfiskeflåten som utøver stor innflytelse sentralt. For 2016 viser lønnsomhetsundersøkelsen at det er rederne som er favorisert ensidig (+8,5 prosentpoeng) mens fiskerilønningene er redusert (-0,5 prosentpoeng). Fiskeridirektoratet må pålegges å gjennomføre en årlig omforent undersøkelse av om fiskerilovgivningens formål om samfunnsmessig måloppnåelse for verdiskapning, sysselsetting og bosetting oppfylles i tråd med Deltakerloven og Havressurslova sine intensjoner. Genbank. I Hardanger ble det i 2013 opprettet Stoltenberg-regjeringen en genbank for bevaring av villaks og sjøørret fra en rekke sårbare vassdrag i Hardangerfjordsystemet. Denne har i en årrekke jobbet for å kunne samle inn nok materiale i levende og nedfrost genbank for å kunne bevare genuine laks og sjøørrestammer for ettertiden. I flere av vassdragene står det så dårlig til at dette ikke er ferdig, og man ser for seg at dette arbeidet må foregå frem til 2020 for å sikre godt nok materiale. I de to siste statsbudsjettene er denne genbanken forsøkt avviklet og destruert. Arbeiderpartiet ser verdien av genbanker for laks og sjøørret. I vassdrag som har vært angrepet av gyro ser man at genbank kan raskt tilbakeføre stammer i vassdrag som er utsatt for trusler som kan utrydde stammene av laks og sjøørret. Arbeiderpartiet skal være en pådriver for at genbanken i Hardanger får drive videre innsamling av viktig genmateriale inntil de har et godt nok grunnlag for å kunne tilbakeføre stammer i de respektive vassdragene. Havbruk og oppdrett Regjeringens trafikklyssystem, som brukes til å regulere produksjonsområdene for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret, har plassert regionen som innbefatter Hordaland i kategorien rød. Dette tilsier ingen vekst for oppdrettsnæringen de neste årene. I kystzoneplanen åpner man likevel for vekst, men da gjennom lukkede anlegg eller annen teknologi som beviselig har minimale utslipp, spredning av lakselus eller fare for rømming av fisk. Selskaper som ønsker forskningskonsesjoner opplever lang

behandlingstid, samtidig som det er viktig for bransjen å utvikle og teste ut ny teknologi. Arbeiderpartiet skal være en pådriver for at forsøkskonsesjoner som kan føre til en miljøvennlig og bærekraftig oppdrettsnæring, skal få kortere og mer forutsigbar behandlingstid. Trafikklyssystemet bør snarlig videreutvikles med flere indikatorer som premierer de aktørene som driver med god fiskehelse, lavt miljøavtrykk og lite påvirkning på det ytre miljø.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet vil være en garantist for at ressursene i havet også i framtiden skal være felleskapets eiendom. Vi har programfestet at vi vil sikre en fiskereid flåte og at nasjonalitetskravet opprettholdes, i samsvar med deltakerlovens bestemmelser. Det anses ikke hensiktsmessig å pålegge direktoratet årlige gjennomganger av hvorvidt fiskerilovgivningen følges opp. Arbeiderpartiet vil sikre bærekraftig vekst i oppdrettsnæringen. I partiprogrammet fremgår det at vi gjennom en kunnskapsbasert tilnærming vil etablere produksjonsområder for lakse- og ørrettoppdrett, der miljøstatusen i området avgjør om det skal tillates vekst eller ikke. Intensjonen i forslaget knyttet til videreutvikling av dagens system med et trafikklyssystem støttes, der vekst forutsetter at miljøutfordringer løses. Stortingsgruppa vil ila våren 2019 se på ordningen med utviklingstillatelser for å legge til rette for mer forutsigbarhet og en større grad av likebehandling, og for å se om intensjonen med ordningen blir ivaretatt. Forslaget om videreutvikling av genbanken i Hardanger støttes. Det vises til at Ap har foreslått dette i våre alternative budsjetter, senest 2019.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

374 Nasjonal industristrategi for nordområdene

Nordland Arbeiderparti

Forslag:

I stortingsvalgprogrammet for 2017-21 slås det fast at Arbeiderpartiet vil satse på industri i nord. Dette er et sentralt element i nordområdekapitlet, der vi trekker opp rammene for neste kapittel i vår nordområdesatsing. Nordland Arbeiderparti foreslår at Arbeiderpartiet konkretiserer programpunktene gjennom utarbeidelse av en nasjonal industristrategi for nordområdene.

Utdrag fra programmet:

Vi vil satse på industri i nord. Havet, landbruket, skogressursene, mineralforekomster, vann- og vindkraft gir store industrielle muligheter. Naturressurser i kombinasjon med teknologi og høy kompetanse gir store muligheter for fremtiden. Norge har en sterk industrikultur. Når vi bygger videre på dagens kompetanse, infrastruktur og teknologi, kan rask omstilling og redusert risiko bli et fortrinn i utviklingen av eksisterende og ny industri. Samspillet mellom de store industribedriftene og leverandørindustrien er avgjørende for å utvikle fremtidens industri. Vi vil legge til rette for industriell utnyttelse av vannkraftressursene i Norge da dette gir høyere verdiskaping og sysselsetting enn eksport alene.

- Videreutvikle etablerte industriklynger og kraftforedlende industri
- Bidra til at kraftforedlende digitalindustri kan etableres i nord
- Legge til rette for at utvikling av petroleumsnæringen i nordområdene gir større ringvirkninger og flere oppdrag til nordnorsk næringsliv
- Satse på fornybar energi i nord
- Sikre videre vekst i havbruksnæringen innenfor bærekraftige rammer
- Bidra til at flere industriarbeidsplasser i nord utvikles i grønne næringer
- Utvikle en tydelig reiselivspolitik for nordområdene

- Støtte opp om miljøer for bruk og videreutvikling av ny teknologi
- Ha en strategisk satsing på verdiskaping i og kunnskap om havrommet
- Utarbeide en ny handlingsplan for nordområdene etter modell av «Nye byggesteiner i nord» fra 2008
- Opprette et nytt romteknologiprogram for utvikling av ny teknologi og teknologioverføring, og utvikle Norge til å bli den ledende romnasjonen i Arktis gjennom å videreføre og styrke klyngedannelsen rundt rom- og jordaktivitet som er utviklet i nord

Nasjonal industristrategi for nordområdene – konkretisering av programmet vårt

Nordland Arbeiderparti foreslår at Arbeiderpartiet konkretiserer programpunktene gjennom utarbeidelse av en nasjonal industristrategi for nordområdene. Strategien må utvikles i samarbeid med fagbevegelsen og industrien i landsdelen, og må omfatte alle aktuelle næringsområder med industrielle muligheter: sjømat, mineraler, olje og gass, kraftforedlende industri, leverandørindustri, landbruk, skog, vann- og vindkraft.

De store naturressursene i nord er det viktigste utgangspunktet. I tillegg kommer behovet for å styrke befolkningsutviklingen og verdiskapingen i nordområdene, basert på disse ressursene. Næringslivet i nord leverer gode resultater, og veksten i nord har de siste årene ligget over landet forøvrig. Likevel er befolkningsutviklingen bekymringsfull. Befolkningssammensetningen vil forsterke dette bildet i tiårene som kommer, og det må tas offensive grep nå, for å oppnå ønsket befolkningsutvikling framover.

Pilotområde for sirkulær økonomi

Skal vi klare det grønne skiftet, må industrien gå foran. Nordområdenes sårbarhet, sammen med de store avstandene, tilsier at satsing på sirkulær økonomi som strategi for framtidens industri er ekstra viktig i nord. En sentral del av den nasjonale industristrategien for nordområdene vil derfor være å utpeke området som et pilotområde for sirkulær økonomi og sirkulær industri.

Mineraler

Verdens behov for mineraler er økende, og det finnes store mineralressurser i nordområdene. Tilgang på langsiktig kapital har vært og er en begrensende faktor, og det bør utredes om en variant av skattemodellen fra sokkelen kan utvikles for å bidra til investeringer i mineralprosjekter i nord. Samtidig må det gjennomføres gode arealplanprosesser, slik at andre interesser ivaretas på en god måte.

Kraftforedlende industri

Nord-Norge er en sterk fornybarregion, og det er mulig å bygge ut betydelig mer grønn energi i landsdelen. Sammen med et økende kraftoverskudd gir dette muligheter for etablering av ny kraftforedlende industri, herunder også datasentre, i landsdelen. Kombinasjonen av naturgass og mineraler byr også på spennende muligheter som må adresseres i strategien.

Økte ringvirkninger av olje- og gassnæringen i nord

Stortingsvalgprogrammet slår fast at ringvirkningene i nord av olje- og gassnæringen skal økes betydelig: Oljen og gassen på norsk sokkel er verdifulle ressurser som tilhører fellesskapet.

Ressursforvaltningen skal komme norsk industriell utvikling og hele landet til gode. Arbeiderpartiet er spesielt opptatt av at aktivitet i Nordland, Troms og Finnmark skal gi sterkere ringvirkninger lokalt, og vil stille strengere krav til oljeselskapene om dette. Vi vil sikre et mangfold av selskaper på norsk sokkel.

- Legge til rette for videreutvikling av leverandørindustrien i nord for å øke lokale og regionale ringvirkninger av petroleumsvirksomheten.

Dette må følges opp gjennom den nasjonale industristrategien, og er avgjørende for næringens legitimitet i nord. Når olje- og gassnæringen flytter nordover, må vi etablere konkrete strategier for å videreutvikle leverandørindustrien, etablere driftsorganisasjoner, og styrke forsynings- og logistikkbasene i nord. Flere ilandføringer vil også være avgjørende for å øke verdiskapingen i nord, forutsatt at det gjøres nye funn på sokkelen i nord.

Fiskeri og havbruk

Utdrag fra programmet:

For å styrke fiskeindustrien i Norge vil vi se fiskeflåten i sammenheng med markedets og industriens behov. Derfor er det avgjørende å legge til rette for en lønnsom fiskeflåte for å bedre og sikre industrien stabil tilgang på råstoff. Det betyr at også gjennom regulering av de enkelte fiskearter vil man så langt det er mulig også legge industriens behov for råstoff gjennom hele året til grunn. En satsing på den marine ingrediensindustrien, blant annet industrielle verdikjeder basert på tare, er et eksempel på nye næringer som kan gi arbeidsplasser og aktivitet langs kysten.

Havbruksnæringen har et stort potensial for økt verdiskaping. Økt videreforedling og verdiskaping for havbruk skal inngå i det foreslåtte verdiskapingsprogrammet på hav. Vi vil videreutvikle og bygge broer mellom Norges sterke posisjoner innen akvakultur, maritim og offshore virksomhet for å muliggjøre sikker og bærekraftig sjømatproduksjon, også i mer værutsatte kyst- og havområder.

- Vurdere ulike ordninger for å legge til rette for industrisatsinger innen havbaserte næringer
- Styrke de marine klyngene med sikte på økt innovasjon innenfor sjømatnæringen, særlig med tanke på å realisere mulighetene innen marin bioøkonomi
- Stimulere til bedre utnyttelse av restråstoffet med mål om at råstoff, inkludert bi-fangst, tas vare på og kan gi grunnlag for nye produkter i bioøkonomien
- Gjennomgå ordning med tildeling av konsesjoner for å vurdere om det kan stimuleres til mer videreforedling
- Stimulere til videreforedling, herunder gjeninnføre krav til de største aktørene om lokal aktivitet og bearbeiding, FoU og tilbud om lærling- og traineeplasser
- Videreutvikle ordningen med forsknings- og utviklingstillatelser og sikre at ny kunnskap og teknologi kommer hele næringen til gode

Norge har som ambisjon at vi skal være verdens fremste sjømatnasjon. 80% av Norges havområder ligger i nordområdene. Flere forskningsrapporter peker på muligheten for å 6-doble verdiskapingen i sjømatnæringene. Dette kan ikke oppnås gjennom 6-dobling av volumet, men gjennom å øke produksjonen noe, og mangedoble verdiskapingen på land. Den nasjonale industristrategien for nordområdene må inneholde tiltak og strategier for å nå disse målene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Ap har programfestet at det skal føres en aktiv industripolitikk for å sikre Norges framtid som industrinasjon. Dette følges opp av stortingsgruppa, bl a vil det nå bli fremmet forslag om en strategi for fiskeindustrien. For å sikre at nordområdene kan utnytte de mange industrielle mulighetene i landsdelen, bl a basert på alle de rike naturressursene, kan det være hensiktsmessig å kartlegge ev barrierer/særskilte forhold som må ivaretas slik at nordområdene kan utnytte disse mulighetene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

396

Sosialdemokratisk politikk for bioøkonomien

Oppland Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet skal gjennomføre en nasjonal omlegging av politikken for verdiskaping, nye arbeidsplasser og ny teknologiutvikling basert på landets bioressurser. Omleggingen må bygges på sosialdemokratiske verdier: Innføre statlig risikoavlastning for grønn industri etter modell av kontantrefusjonsordningen i oljeindustrien, der vi som fellesskap tar løftet sammen for å skape ny industri, ny teknologi og nye arbeidsplasser.

Gjennom aktiv næringspolitikk skal Arbeiderpartiet utvikle en tydelig innkjøpspolitikk for det offentlige der markedsaktører stimuleres til å innovere fram bærekraftige løsninger og produkter. Dreie de statlige virkemidlene til Innovasjon Norge, SIVA og Forskningsrådet mot tyngre satsinger innenfor bioøkonomien.

Verdiskapningen basert på bioressurser må skje over hele landet, der ressursene er.

Skatte- og avgiftspolitikken for bioøkonomien må sikre en solidarisk fordelingsprofil på verdiene som skapes av bioressursene.

Begrunnelse:

Verdiskapningspotensialet og sysselsettingsmulighetene knyttet til bioressursene er enorme. En fersk SINTEF-rapport slår fast at det bare i Hedmark og Oppland kan skapes 25.000 nye arbeidsplasser og verdier for 20 milliarder kroner gjennom samarbeid, felles kultur og forsterket forsknings- og innovasjonsfokus. Dette potensialet forløses ikke av seg selv. Det må politisk vilje til, og en nasjonal satsing der penger, forskning og kompetanse jobber sammen. Mulighetene innenfor bioøkonomien er for store til å overlate dem til markedet og markedsaktører alene. Norge som fellesskap og storsamfunn må sette kreftene inn, og Arbeiderpartiet må ta den politiske lederposisjonen for å sikre at vi løfter i flokk. Bioressursene må gi økt lokal og regional sysselsetting, verdiskapning og teknologiutvikling, slik at ingen regioner blir stående som råvareregioner mens andre utvikler industri og teknologi. Der ressursene finnes, skal også veksten og utviklingen skje. Politikk, forbruksmønster og næringsliv henger tydelig sammen. Måten vi har skapt industri og teknologi av olje- og gassressursene på, er en modell Arbeiderpartiet må legge til grunn for å gjøre bioressursene til mer enn råvarer. Virkemidlene må være kraftfulle, og rammebetingelsene må være langsiktige og forutsigbare. Fellesskapets eierskap, nasjonal kompetanse, internasjonale investeringer, teknologiutvikling i verdensklasse, en sterk hjemlig leverandørindustri og aktiv bruk av skatter, avgifter og en tydelig statlig risikoavlastning vil bidra til å forløse potensialet i bioøkonomien med sosialdemokratiske virkemidler. Viktige forsknings- og innovasjonsmiljøer i Norge er klare for å ta sin del av utfordringen. Et høyteknologisk næringsliv har kapasitet, kompetanse og teknologitilgang til å industrialisere bioressursene. Et godt samspill og samarbeid på tvers av fag og sektorer, bransjer og verdikjeder med staten som aktiv part og pådriver er en forutsetning for å lykkes.

Fylkespartiets innstilling:

Felles forslag fra Hedmark og Oppland Arbeiderparti

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet fører en næringspolitikk der vi ønsker å legge til rette for at Norge kan gripe mulighetene som ligger i å ta våre rike og mangfoldige biobaserte ressurser i bruk. Målet er å skape nye produkter, og nye arbeidsplasser. I alternativt budsjett for 2019 fremmet vi forslag om en bioøkonomistrategi, med bl a en dobling av bioøkonomiordningen i Innovasjon Norge, og økt forskning bl a i regi av Forskningsrådet og NIBIO. Vi fremmet også forslag om en statlig risikoavlastningsordning knyttet til offentlige anskaffelser, og det kan også være aktuelt å vurdere en statlig risikoavlastning for grønn industri etter modell av leterefusjonsordningen, som er en del av petroleumsbeskatningen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

Forslag:

Arbeiderpartiets landsmøte sier kraftig nei til at havbruksfondets midler kan gå til andre enn sjømatkommunene langs kysten

Begrunnelse:

Leka Arbeiderparti reagerer kraftig på at et regjeringsoppnevnt utvalgt vurderer å bake havbruksfondet midler inn i kommunenes inntektssystem, og så fordele pengene etter innbyggertall. Dette gagnar folkerike kommunene som ikke har oppdrettsvirksomhet innenfor sine kommunegrenser. Resultatet vil bli at folkerike kommuner uten sjømatvirksomhet kan få mange ganger mer fra havbruksfondet enn sjømatkommunene, som har stilt sine havbruksområder til disposisjon for fellesskapet.

Namdalen fikk utbetalt nesten 200 millioner fra havbruksfondet. Dersom Regjeringen støtter sitt eget utvalg risikerer Namdalen å sitte igjen med rundt 15 millioner kroner. De tre kommunene i Ytre Namdal fikk til sammen 130 millioner av denne potten, fordelt med 42,8 millioner til Vikna, 67,1 millioner til Nærøy og 20,8 millioner til Leka.

Ytre Namdal vil bli særlig hardt rammet og sitte igjen med rundt 10 millioner til fordeling. Dette er et økonomisk overgrep vi ikke kan akseptere.

Slik det er i dag fordeles Havbruksfondets midler, langt på vei etter samme lest som kraftkommunenes kompensasjoner for at fellesskapet har gjort inngrep i deres natur. Dette har kraftkommunene gjennom årtider blitt kompensert, uten at kraftkommunene har fått mindre i rammeoverføringer av den grunn. På samme vis er det rettferdig at sjømatkommunene får kompensert at fellesskapet nyter godt av at våre sjøarealer er stilt til disposisjon for fellesskapet. Leka Arbeiderparti ber Arbeiderpartiets landsmøte å si kraftig nei til at havbruksfondets midler kan gå til andre enn sjømatkommunene langs kysten

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

For Arbeiderpartiet er det viktig å sikre stabile inntekter til oppdrettskommunene. Samtidig er det viktig å legge til rette for forutsigbarhet for havbruksnæringen, som én av våre viktigste kystnæringer. Arbeiderpartiet har derfor støttet at det er nedsatt et partssammensatt offentlig utvalg, som skal utarbeide en NOU der man ser på den totale beskatningen av havbruksnæringen. Det er lagt opp til at saken skal behandles i Stortinget våren 2020.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

478 **Importforbud av pels**
Rogaland Arbeiderparti

Forslag:

Innføre importforbud av pels

Begrunnelse:

Pelsdyrnæringen har vist seg ikke å ivareta dyrenes velferd.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet ønsker en styrt avvikling av pelsdyrnæringen, da vi mener peldyrhold ikke er forenlig med kravet til god dyrevelferd. En naturlig konsekvens, og en prinsipiell oppfølging av dette kan være at vi også ønsker et importforbud mot pels.

Dyrevelferdslovens § 17 gir hjemmel for å forby innførsel av produkter begrunnet i hensyn til dyrevelferd. Et ev forbud må imidlertid gjennomføres med de begrensinger som følger av internasjonale avtaler Norge har inngått.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

513 **Slå ring om havbruksfondet**
Nærøysund Arbeiderparti

Forslag:

Nærøysund Arbeiderparti reagerer kraftig på at et regjeringsoppnevnt utvalgt vurderer å bake havbruksfondet midler inn i kommunenes inntektssystem, og så fordele pengene etter innbyggertall.

Dette gagnar folkerike kommunene som ikke har oppdrettsvirksomhet innenfor sine kommunegrenser. Resultatet vil bli at folkerike kommuner uten sjømatvirksomhet kan få mange ganger mer fra havbruksfondet enn sjømatkommunene, som har stilt sine havbruksområder til disposisjon for fellesskapet.

Namdalen fikk utbetalt nesten 200 millioner fra havbruksfondet. Dersom Regjeringen støtter sitt eget utvalg risikerer Namdalen å sitte igjen med rundt 15 millioner kroner. De tre kommunene i Ytre Namdal fikk til sammen 130 millioner av denne potten, fordelt med 42,8 millioner til Vikna, 67,1 millioner til Nærøy og 20,8 millioner til Leka.

Ytre Namdal vil bli særlig hardt rammet og sitte igjen med rundt 10 millioner til fordeling. Dette er et økonomisk overgrep vi ikke kan akseptere.

Slik det er i dag fordeles Havbruksfondets midler, langt på vei etter samme lest som kraftkommunenes kompensasjoner for at fellesskapet har gjort inngrep i deres natur. Dette har kraftkommunene gjennom årtider blitt kompensert, uten at kraftkommunene har fått mindre i rammeoverføringer av den grunn. På samme vis er det rettferdig at sjømatkommunene får kompensert at fellesskapet nyter godt av at våre sjøarealer er stilt til disposisjon for fellesskapet. Nærøysund Arbeiderparti ber Arbeiderpartiets landsmøte å si kraftig nei til at havbruksfondets midler kan gå til andre enn sjømatkommunene langs

kysten.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

For Arbeiderpartiet er det viktig å sikre stabile inntekter til oppdrettskommunene. Samtidig er det viktig å legge til rette for forutsigbarhet for havbruksnæringen, som én av våre viktigste kystnæringer. Arbeiderpartiet har derfor støttet at det er nedsatt et partssammensatt offentlig utvalg, som skal utarbeide en NOU der man ser på den totale beskatningen av havbruksnæringen. Det er lagt opp til at saken skal behandles i Stortinget våren 2020.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

519 Havbruk og oppdrett *Hordaland Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet skal være en pådriver for at forsøkskonsesjoner som kan føre til en miljøvennlig og bærekraftig oppdrettsnæring, skal få kortere og mer forutsigbar behandlingstid. Trafikklyssystemet bør snarlig videreutvikles med flere indikatorer som premierer de aktørene som driver med god fiskehelse, lavt miljøavtrykk og lite påvirkning på det ytre miljø

Begrunnelse:

Regjeringas trafikklyssystem, som brukes til å regulere produksjonsområdene for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret, har plassert regionen som innbefatter Hordaland i kategorien rød. Dette tilsier ingen vekst for oppdrettsnæringen de neste årene. I kystzoneplanen åpner man likevel for vekst, men da gjennom lukkede anlegg eller annen teknologi som beviselig har minimale utslipp, spredning av lakselus eller fare for rømming av fisk.

Selskaper som ønsker forskningskonsesjoner opplever lang behandlingstid, samtidig som det er viktig for bransjen å utvikle og teste ut ny teknologi.

Vill laksefisk er truga av utrydding. Det skal setjast i verk strakstiltak som kan medverke til å trygge villaksen og sjøauren si framtid. Det er imidlertid viktig å alltid effektivisere og forbedre myndighetenes oppfølging av havbruksnæringen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet vil sikre bærekraftig vekst i oppdrettsnæringen. I partiprogrammet fremgår det at vi gjennom en kunnskapsbasert tilnærming vil etablere produksjonsområder for lakse- og ørrettoppdrett, der miljøstatusen i området avgjør om det skal tillates vekst eller ikke. Intensjonen i forslaget knyttet til

videreutvikling av dagens system med et trafikklyssystem støttes, der vekst forutsetter at miljøutfordringer løses.

Storingsgruppa vil ila våren 2019 se på ordningen med utviklingstillatelser for å legge til rette for mer forutsigbarhet og en større grad av likebehandling, og for å se om intensjonen med ordningen blir ivaretatt.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

520 Bærekraftig fiskeri
Hordaland Arbeiderparti

Forslag:

Fiskeridirektoratet må pålegges å gjennomføre en årlig omforent undersøkelse av om fiskerilovgivningens formål om samfunnsmessig måloppnåelse for verdiskapning, sysselsetting og bosetting oppfylles i tråd med Deltakerloven og Havressurslova sine intensjoner.

Begrunnelse:

Fiskeressursene tilhører folket. Disse er under konstant press, blant annet fra økonomisk sterke fiskebåtreidere som har et ønske om ytterligere flåtestrukturering mot færre men større, mer kostbare fartøy med større kvoter. Det foregår en stadig omfordeling til fordel for de ressurssterke eierne av havfiskeflåten som utøver stor innflytelse sentralt. For 2016 viser lønnsomhetsundersøkelsen at det er rederne som er favorisert ensidig (+8,5 prosentpoeng) mens fiskerilønningene er redusert (-0,5 prosentpoeng).

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet vil være en garantist for at ressursene i havet også i framtiden skal være felleskapets eiendom. Vi har programfestet at vi vil sikre en fiskereid flåte og at nasjonalitetskravet opprettholdes, i samsvar med deltakerlovens bestemmelser. Det anses ikke hensiktsmessig å pålegge direktoratet årlige gjennomganger av hvorvidt fiskerilovgivningen følges opp.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

554 Mineralnæring i Norge
Finnmark Arbeiderparti

Forslag:

Alta Arbeiderparti krever at Arbeiderpartiet skal jobbe for at det skal bli mer forutsigbart for mineralselskap å starte en prosess for oppstart av forekomster. Målet må være å få oppstart av flere gruver i Norge i nær framtid.

Begrunnelse:

Alta Arbeiderparti merker seg at hvis det skal være mulig å komme i havn med det «grønne skiftet» er vi avhengig av mineralene i Norske berg. Norge har en av verdens strengeste krav innen HMS, og vi kan gå foran mange andre land som gode eksempler. Vi må tenke på den globale miljøbelastningen, og ikke bare godta at det kan gjøres i andre land. Vi må være med på å bidra slik at verdens behov for malm og mineraler dekkes.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I tråd med partiprogrammet jobber Arbeiderpartiet for å styrke mineralnæringen, og i alternativt budsjett for 2019 ble det på nytt foreslått å øke bevilgningene til kartlegging.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

610

Havbruksnæringen

Kvæningen og Skjervøy Arbeiderparti

Forslag:

Havbruksnæringen har de siste årene vært i sterk utvikling. Det gir positive ringvirkninger og utfordringer knyttet til miljø, bærekraft og areal. Særlig ser vi at det er utfordringer i brytningen mellom tradisjonelt fiskeri og havbruk. Derfor må kommunen som skal forvalte og håndtere utviklinga lokalt ha tilgang på oppdatert og helhetlig forskning. For å gi en mer stabil, framtidsretta og bærekraftig utvikling må det injiseres mer forskning fra statlig hold. Kvæningen og Skjervøy er en ideelt som utgangspunkt for et større forskningsbasert helhetsprosjekt. Det foregår både tradisjonelt fiskeri og havbruk, i tillegg er indre del av Kvæningsfjorden nasjonal laksefjord.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet vil sikre bærekraftig vekst i oppdrettsnæringen. Arbeiderpartiet støtter opp om og vil videreutvikle dagens system med et trafikklyssystem, der vekst forutsetter at miljøutfordringer løses. I denne forbindelse er det stadig behov for oppdatert kunnskap for å sikre en bærekraftig forvaltning.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

640

Adgangen til å stille vilkår for tildeling av nytt areal for havbruksnæringen

Troms Arbeiderparti

Forslag:

Lovgivningen må endres slik at planmyndighetene (kommunene) får adgang til å stille miljømessige vilkår for å åpne nye arealer for oppdrett.

Begrunnelse:

Havbruksnæringen blir stadig viktigere for landets verdiskaping. Næringen bruker havet – allmenningen til produksjon. Pr. i dag kan kommunene si ja eller nei til å tilrettelegge areal for oppdrettsnæringen, men man kan ikke stille vilkår for å si ja. Eksempelvis at nye anlegg må være lukket. Utfra en mer til mindre tankegang, bør man kunne stille slike vilkår. Når man kan gjøre det mer – si nei, bør man kunne gjøre det mindre – si ja på gitte vilkår. Vilrårene må være saklige og ha sammenheng med miljøkrav til produksjonen. På denne måten kan næringen få tilgang på mer areal, samtidig som økte miljøkrav vil kunne medføre økt innovasjon og bærekraft. Pr i dag er det flere steder i landet stor motstand mot næringa og liten tillit til at de miljømessige kravene sentrale myndigheter stiller, er tilstrekkelig.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet vil sikre bærekraftig vekst i oppdrettsnæringen. Forslaget om at det skal være opp til den enkelte kommune å sette vilkår for å tillatte oppdrett, herunder stille krav til f.eks. lukkede anlegg, er ikke i tråd med gjeldende forvaltningspraksis, og heller ikke i tråd med den politikken Ap har i dag om en teknologinøytral tilnærming til fiskeoppdrett. Det vil også gi stor grad av uforutsigbarhet for havbruksnæringen. I partiprogrammet fremgår det at vi gjennom en kunnskapsbasert tilnærming vil etablere produksjonsområder for lakse- og ørrettoppdrett, der miljøstatusen i området avgjør om det skal tillates vekst eller ikke. Arbeiderpartiet støtter opp om og vil videreutvikle dagens system med et trafikklyssystem, der vekst forutsetter at miljøutfordringer løses. (Trafikklyssystemet betyr at der det lyser grønt, vil det være mulig å vokse. Gult lys betyr vent, mens rødt lys betyr stans og reduksjon i mengden laks.)

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

14. Samferdsel	454
41 Tittel: Ny framdrift for E16 gjennom Sør-Odal og Nes	454
<i>Nes Arbeiderparti</i>	454
70 Moss Lufthavn Rygge	454
<i>Sarpsborg Arbeiderparti</i>	454
94 Infrastruktur - veier	455
<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	455
126 Inntil 40 års nedbetalingstid på bompengelån for fergeavløsningsprosjekt	456
<i>Sunddal Arbeiderparti</i>	456
155 Jernbane	456
<i>Vefsn Arbeiderparti</i>	456
156 Elektriske fly	457
<i>Vefsn Arbeiderparti</i>	457
167 Posten må utvikles, ikke avvikles!	457
<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	457
189 Vegutbygging	458
<i>Gran Arbeiderparti</i>	458
191 Sats på godstrafikk på jernbane	459
<i>Gran Arbeiderparti</i>	459
197 Dobbelspor til Lillehammer	459
<i>Lillehammer Arbeiderparti</i>	459
209 E 16 Kvamskleiva	460
<i>Vang Arbeiderparti</i>	460
217 Økte bevilgninger til fylkesvegene	461
<i>Etnedal Arbeiderparti</i>	461
227 Fullføring E6 Gudbrandsdalen	461
<i>Nord-Fron Arbeiderparti</i>	461
238 Nasjonal transportplan	462
<i>Stad Arbeiderparti</i>	462
261 Promillegrense til sjøs	463
<i>Lyngdal Arbeiderparti</i>	463
265 Bro over Bjørnefjorden må prioriteres ned og andre samferdselsprosjekter i Hordaland må prioriteres opp.	464
<i>Fiskeri- og forskningsfaglig Partilag</i>	464
270 Samferdsel i Innlandet = Norges viktigste transportkorridor!	464
<i>Stange Arbeiderparti</i>	464
283 Fiber og nett	465
<i>Espa Arbeiderforening</i>	465

291	Bredbåndsmilliard	466
	<i>Nord-Fron Arbeiderparti</i>	466
298	E16 må ferdigstilles	466
	<i>Eidskog Arbeiderparti</i>	466
345	Betre rammevilkår for finansiering av veg- og bru-prosjekt.....	467
	<i>Gloppen Arbeiderparti</i>	467
358	En bærekraftig kollektivtransport	468
	<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	468
364	Vestlandet	469
	<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	469
395	Opprustning fylkesvegnettet	470
	<i>Oppland Arbeiderparti</i>	470
442	Jernbane	471
	<i>Ranheim Arbeidersamfunn</i>	471
497	Persontogtrafikk på Randsfjordbanen	471
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	471
512	Intensivordning for overføring av gods fra vei til sjø.....	472
	<i>Nærøysund Arbeiderparti</i>	472
529	Styrka vedlikehold av fylkesvegnettet	473
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	473
530	Bompenger må erstattast av vegprising	474
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	474
531	Kollektivsatsing, gange og sykkel	474
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	474
532	Bergensbanen og E16.....	475
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	475
533	Bergensbanen og E16.....	476
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	476
534	E39 Hordaland	476
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	476
535	E134 Hordaland	477
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	477
536	Full kompensasjon for auka kostnader til nye fylkesvegferjer og auka pendlarfrådrag	477
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	477
565	Leveringsplikt på bredbånd.....	478
	<i>Agder Arbeiderparti</i>	478
570	Nei til innføring av EU sine nye kabotasjereglar.....	479
	<i>AUF i Sogn og Fjordane</i>	479

576	Ei mangelfull ordning – fergeavløysingsmidlar	479
	<i>AUF i Sogn og Fjordane</i>	479
596	Nordnorgebanen må bygges nå.....	480
	<i>Kvæfjord Arbeiderparti</i>	480
611	Nord-Norgebanen må bygges og videreføres i Nord-Norge.....	481
	<i>Troms Arbeiderparti</i>	481
623	Bedre samferdselssatsinger i nord.....	481
	<i>Troms Arbeiderparti</i>	481
624	Nasjonal plan for skredsikring	482
	<i>Sogn og Fjordane Arbeidarparti</i>	482
628	Tryggleik i transportbransjen	483
	<i>Sogn og Fjordane Arbeidarparti</i>	483
637	Vegnettet	483
	<i>Sogn og Fjordane Arbeidarparti</i>	483
641	Nord-Norgebanen må bygges	484
	<i>Troms Arbeiderparti</i>	484

14. Samferdsel

41 **Tittel: Ny framdrift for E16 gjennom Sør-Odal og Nes** *Nes Arbeiderparti*

Forslag:

Forslag: E16 Kløfta – Kongsvinger må ferdigstilles med gjenstående etappe gjennom Sør-Odal og Nes kommuner så raskt som mulig.

Begrunnelse:

Det har vært en lang kamp å få ferdigstilt E16 Kløfta-Kongsvinger. Fortsatt gjenstår en etappe på 32 km gjennom Sør-Odal og Nes kommuner for at de utbygde parsellene skal møtes. Denne parsellen ble skjøvet ut til siste del av NTP-perioden. Kommunene er klar for å lage reguleringsplaner for ny vei. Strekningen har nå 4-feltveg i hver ende med en tofeltsvei av gammel standard midt på. Denne strekningen må ikke bli et symbol på dårlig gjennomføring av lønnsomme veiprosjekter i Norge.

Ferdigstillelse av E16 er viktig fordi:

- E16 er en sentral internasjonal transportkorridor som sikrer effektiv eksport og import.
- Bidra til realisering av det grønne skiftet og skape økt bærekraft gjennom mer effektiv transport og høyere utnyttelse av Innlandets og Skandinaviske grønne naturressurser
- E16 vil bidra til økt vekst i fastlandsøkonomien gjennom forbedrede rammebetingelsene for norsk fastlandsindustri
- E16 vil bidra til et mer robust og attraktivt bo og arbeidsmarked mellom områdene – Karlstad – Kongsvingerregionen-Gardermoregionen - Oslo. En ferdig utbygd E16 vil bidra til å understøtte vekstmotoren Gardermoen.
- E16 vil bidra til å legge til rette for avlastning av Osloområdet gjennom en fremtidig Ring 4
- E16 vil bidra til 0-visjonen gjennom en bedre trafikkikker vei, fordi dagens vei er overbelastet
- Næringsliv, pendlere og beboere forventer at veien de i mange år har betalt bompenger på skal gi et ferdig produkt- at vegen bygges helt, ikke stykkevis og delt.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Det må gjennomføres en helhetlig vurdering og prioritering av samferdselsprosjekter i forbindelse med rullering av ny NTP i 2021, med virkning fra 2022. Fylkespartiene vil bli involvert i stortingsgruppas arbeid med planen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

70 **Moss Lufthavn Rygge** *Sarpsborg Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil primært arbeide for at flypassasjeravgiften fjernes. Sekundært arbeides det for at flypassasjeravgiften halveres for mindre flyplasser i Norge.

Begrunnelse:

Moss Lufthavn Rygge ble stengt 29/10-2016 etter å ha vært i drift siden februar 2007. I april 2017 kjøpte investeringsselskapet Jotunfjell Partners A/S alle aksjene i eierselskapet Rygge Sivile Lufthavn A/S. De hadde som mål å gjenåpne flyplassen i 2018/2019. Neste mulighet våren 2020. Status nå er at bygningsmassen og uteområdene fremstår som spøkelsesareal. Eneste positive er at logoene fortsatt henger oppe, og at vaktmesteren har sitt daglige virke der. Flyplassen ligger der med alt som skal til. Det er bare å vri om nøkkelen i døra og slå på strømmen. De nye eierne trenger forutsigbarhet. Og det er det opp til politikerne å kunne gi de. Sarpsborg Arbeiderparti mener at det er bedre å legge til rette for gjenåpning av Moss Lufthavn Rygge, enn å gå for forslaget om å bygge ut Gardermoen med en tredje rullebane. For å gi reelle muligheter til gjenåpning av Moss Lufthavn Rygge, må flypassasjeravgiften reduseres for de mindre flyplassene i Norge.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Ap gikk imot flypassasjeravgiften da den ble innført i 2016, men har senere ikke funnet budsjettmessig inndekning for å fjerne avgiften. Ap går også imot regjeringens forslag om å endre flypassasjeravgiften fra 2019. Denne omleggingen gir ingen reell forbedring i vilkårene for småflyplassene i distriktene og heller ingen dokumentert virkning på klimautslippene. En kraftig økning av avgiften for langdistansefly ut av Europa svekker i tillegg Gardermoen som utgangspunkt for interkontinentale flyvninger. En svekkelse av Gardermoen vil kunne gi en alvorlig negativ effekt på Avinors inntekter, noe som igjen vil ramme småflyplassene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

94 Infrastruktur - veier
*Fredrikstad Arbeiderparti***Forslag:**

Staten finansierer en betydelig andel av bypakkene.

Begrunnelse:

Belastningen på innbyggere blir for stor og usosial.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslagene 94 fra Fredrikstad Ap, 358 fra Bergen Ap, 530 og 531 fra Hordaland Ap kan sees i sammenheng. Ap vil at staten skal finansiere inntil 70 pst. av investeringene i kollektivprosjekter i de store byene. Norge har sammen med andre land forpliktet seg til å redusere utslippene av klimagasser. Skal vi holde vår del av avtalen, må en stor del av kuttene skje innen transportsektoren. Det betyr at biltrafikken må ned. Siden det bor mest folk i og rundt de store byene, kommer de mest merkbare tiltakene der. Flere må reise kollektivt der det er mulig, og kollektivtilbudet må bli bedre. Ap vil utrede en ordning med rettferdig vegprising som erstatning for bompengene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

126 Inntil 40 års nedbetalingstid på bompengelån for fergeavløsningsprosjekt.
*Sunndal Arbeiderparti***Forslag:**

Sunndal Arbeiderparti mener staten må åpne for å kunne kreve inn bompenger på fergeavløsningsprosjekt i inntil 40 år. Slik kan man styrke finansieringen og dermed realisere flere viktige fergeavløsningsprosjekt.

Begrunnelse:

Staten aksepterer i dag at veiprojekt kan finansieres fullt eller delvis med bompenger gjennom bompengerperioder på inntil 15 + 5 år. Fergeavløsningsprosjekt defineres også som veiprojekt og kan ta opp bompengelån på lik linje med andre veiprojekt. De som er avhengig av å ta ferge må betale fergebilletter. Fergebillett er i praksis bompenger som folk må betale for å kunne ta ferga og komme seg videre på veien de kjører på, på vei til sitt reisemål. Mange planlagte fergeavløsningsprosjekt kan øke egenfinansieringsandelen gjennom å kunne ta inn bompenger lengre enn 15 + 5 år, og slik være mindre avhengig av statlige og/eller fylkeskommunale bevilgninger for realisering. I dag mottar man fergeavløsningsmidler i 40 år etter at fergeavløsningsprosjekter er realisert. Det vil være naturlig at perioden for mulighet til å kreve inn bompenger også utvides til inntil 40 år, eller fram til prosjektet er nedbetalt (med maks bompengerperiode på 40 år). Alternativet til ikke å få realisert planlagte fergeavløsningsprosjekt er at ferga fortsatt må gå, og folk må betale fergebillett (bompenger) til evig tid.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslagene 126 fra Sunndal Ap, 345 fra Gloppen Ap og 576 fra AUF i Sogn og Fjordane kan sees i sammenheng. Det legges normalt til grunn en innkrevingsperiode på inntil 15 år for bompengerprosjekter. For flere fergeavløsningsprosjekter er det imidlertid lagt til grunn inntil 20 år. Arbeiderpartiet har vært skeptisk til å utvide disse rammene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

155 Jernbane
*Vefsn Arbeiderparti***Forslag:**

Vi må sikre en offensiv og framtidsrettet utbygging av jernbane, med tog som har lave eller null utslipp. Spesielt må eksisterende Nordlandsbane rustes opp, for at man så i neste trinn bygger jernbanen videre nordover.

Begrunnelse:

Behov for å redusere reisetiden og flytte mer gods over fra vei til bane.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslagene 155, 596, 611, 623 og 641 har gjennomgående samme tema. Forslaget er i tråd med Aps samferdselspolitikk på Stortinget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

156**Elektriske fly***Vefsn Arbeiderparti***Forslag:**

Kortbanenettet må i framtiden betjenes av elektriske fly.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet må være i front for å sikre framtidens samferdsel. For distriktene er kortbanenettet et ekstremt viktig samferdselstilbud.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Intensjonen i forslaget støttes. Nordland bør vurderes som pilotområde for elektriske fly når den teknologiske utviklingen gjør det mulig.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Ap vil øke klimavennligheten i luftfartsbransjen og bidra med insentiver for rask innfasing av bærekraftig biodrivstoff. I 2040 kan all norsk persontransport på fly bli elektrisk. Vi bør komme i gang med utprøvingen av dette så raskt som mulig, men teknologien er fremdeles på eksperimentstadiet og må modnes før implementering.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

167**Posten må utvikles, ikke avvikes!***Finnmark Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet er urolig for signalene som er kommet om at postombæringen skal reduseres ytterligere. Dette vil være nok en svekkelse av tjenestetilbudet i distriktene, ikke minst hva gjelder tilgangen av papiraviser. Dersom kuttene i postombæringen gjennomføres vil en sannsynlig konsekvens være en svekkelse av mediemangfoldet.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet mener at Posten må endre sitt tjenestetilbud til kundene når behovene endrer seg, men er uenig i at det må være ensbetydende med å gå i retning av å avvikle postombæringen i en tid der netthandelen øker. Stortinget bør i stedet pålegge regjeringen å utrede hvordan Posten kan kombinere fem dagers postombæring kombinert med å finne nye markeder nasjonalt og lokalt. Det er for eksempel paradoksalt at det å handle dagligvarer på nett og få det levert på døra nesten utelukkende er et storbyfenomen. En rekke varer og tjenester i skjæringspunktet mellom det offentlige og private kunne også blitt tilgjengeliggjort for flere dersom Posten kunne ta en mer aktiv rolle, for eksempel apotekvarer, produkter fra Vinmonopolet og biblioteks bøker. Dette er noen få eksempler der markedet per i dag ikke har tilbudt nye og tidsriktige løsninger. Regjeringens ideologiske motstand mot statseide selskaper må ikke få stå i veien for et moderne og forbedret tilbud til befolkningen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Postmengden er i kraftig nedgang, men postombæringen er også svært viktig for avisdistribusjonen. Fri meningsdannelse og demokrati er ikke mulig uten mediemangfold. Avisene er inne i en digitaliseringsprosess, men den er ikke i mål ennå. Arbeiderpartiet har hele veien forsvart pressestøtten mot angrep fra høyresiden og foreslår økning i 2019. Arbeiderpartiet går i tillegg inn for en kraftig opptrapping av bredbåndsutbyggingen for å øke dekningen i distrikts-Norge. Sentralstyret viser til distriktsutvalgets innstilling der det foreslås at fasttelefonforbindelse og postombæring på alle hverdager ikke tas bort før alle har gode alternative løsninger og sikker og god tilgang til internett.

Postmengden er halvert de siste årene, og dagens postmengde forventes å bli ytterligere halvert i løpet av få år. Også avisene er inne i en digitaliseringsprosess. 85 prosent av befolkningen dekkes i dag av avisenes egendistribusjon.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

189

Vegutbygging

Gran Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil i neste fireårsperiode prioritere fylkesveger, lokalveger og gangveger. Begrunnelse: Veger i distriktene som betjener mer lokale behov har stort sett en stadig dårligere forfatning. Disse vegene er viktig for lokale bedrifter og lokal bosetting. Vegene trenger et skikkelig kvalitetsløft og det trengs en storstilt utbygging av gang- og sykkelveger i hele landet. De siste årene har det blitt satset stort på store motorvegprosjekt som har tatt de store pengene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Styret viser til forslag fra Oppland og Hedmark Arbeiderparti som omhandler prioritering av fylkesveger. Forslaget nevner ikke gang- og sykkelveger spesielt, men bygger på samme problemstilling.

Sentralstyrets merknad:

Forslagene 189 fra Gran Ap, 217 fra Etnedal Ap, 395 fra Oppland Ap, 529 fra Hordaland Ap og 637 fra Sogn og Fjordane Ap kan sees i sammenheng. Forslaget er i tråd med Aps samferdselspolitikk på

Stortinget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

191 Sats på godstrafikk på jernbane
Gran Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet ønsker en sterkere satsing på godstrafikk på jernbane. Dette betyr nytt signalsystem, flere kryssingsspor og dobbeltspor på hele InterCity-nettet, elektrifisering av hele jernbanenettet.

Begrunnelse:

Trass i store politiske ambisjoner går det trått med godstrafikken på norske jernbaner. Arbeiderpartiet mener at for å få mer gods på jernbanen må den moderniseres, ikke privatiseres. En storstilt satsing på jernbanen gjør at veksten i byene også kan komme distriktene til gode og er avgjørende for å skape en bærekraftig transportsektor. Å få flere trailere vekk fra veiene er positivt både for miljøet og trafikksikkerheten.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslagene 155, 191 (gods på bane) og 512 (gods på kjøll) kan sees i sammenheng. Forslaget er i tråd med Aps samferdselspolitikk på Stortinget. Ap gikk inn for at det i 2019 skulle bevilges 100 mill. kroner til en ny insentiv-/støtteordning for overføring av gods fra veg til jernbane.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

197 Dobbeltspor til Lillehammer
Lillehammer Arbeiderparti

Forslag:

Stortingets vedtak om utbygging av dobbeltspor til Lillehammer må gjennomføres innen 2034.

Begrunnelse:

Utbyggingen av intercitystrekningene til Lillehammer, Skien og Halden innen 2030 var den tidligere målsettingen. Samferdselsmyndighetene, ved Jernbanedirektoratet og Bane Nor, har nå utsatt utbyggingen på ubestemt tid. Denne utsettelsen av utbygging av jernbanen på Østlandet er uakseptabel. Med reisetider under 1,5 time fra Oslo til Lillehammer, Halden og Skien vil store deler av Norges befolkning få en fremtidsrettet og konkurransedyktig kollektivløsning på strekningen. Å vri transport over på mer miljøvennlige løsninger, som for eksempel jernbane, vil også være nødvendig for at Norge skal nå våre forpliktelser i internasjonalt klimaarbeid. Da blir en utsettelse på ubestemt tid av denne utbyggingen helt uforståelig.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med Aps samferdselspolitikk.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

209

E 16 Kvamskleiva
*Vang Arbeiderparti***Forslag:**

Det må bevilges mer penger til skredsikring riksveger over post 21 på statsbudsjettet for å sikre snarlig oppstart av prosjektet Kvamskleiva på E 16. E 16 er hovedvegen mellom Oslo og Bergen med 100 prosent vintersikkerhet.

Begrunnelse:

Helt siden 1990-tallet har det vært enighet om i Valdres, med støtte av Oppland FK m.fl. at den trafikkfarlige parsellen Kvamskleiva i Vang må utbedres. Gleden var derfor stor når en etter intens jobbing fikk prosjektet inn i NTP for 2010-19. Den ble liggende i andre del av planperioden. Etter ny NTP 2014-23, hvor prosjektet fortsatt lå i andre del av planperioden, satte SVV i gang reguleringsplanarbeidet for strekningen og reguleringsplanen ble godkjent i Vang kommunestyre 22.4.2015. Når en så fikk ny NTP for 2018-29 ble Kvamskleivaprojektet på ny skjøvet ut til andre periode, dvs. tidligst oppstart 2024! Rassikringsprosjektet har skredfaktor høy og er det høyest prioriterte i hele SVV region øst. Nå krever lokalbefolkningen at denne svært trafikkfarlige strekingen som deler kommunen i to, må startes opp snarlig. Og kanskje ennå mer viktig; E 16 er den vegen mellom øst og vest som er åpen 365 dager i året, men med parsellen i og ved Kvamskleiva som er så smal og trafikkfarlig får en ofte på vinterstid full stopp her og da er alt av veger mellom Østlandet og Vestlandet stengt. Dette er svært alvorlig både for nærings- og persontransport og ikke minst for beredskapen mellom de to landsdelene. Nå er tiden kommet for å starte bygging av E 16 Kvamskleiva!

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Styret viser til årsmøtevedtak i Oppland Arbeiderparti 2018 der det bl.a uttales: «Prosjekter som sikrer vegnett mot flom og ras må prioriteres høyere og rammen på denne posten i statsbudsjettet må økes.» Prioriteringer vedr. vegstrekninger må følges opp gjennom behandling av NTP, og vedtatt NTP må gjennomføres.

Sentralstyrets merknad:

Forslagene 209 fra Vang Ap og 624 fra Sogn og Fjordane Ap kan sees i sammenheng. (Skredsikring). Forslaget er i hovedsak i tråd med Aps samferdselspolitikk på Stortinget. Klimaendringer skaper nye utfordringer for trygg og sikker ferdsel, og Ap er derfor kritisk til at regjeringen ikke prioriterer dette viktige arbeidet høyere. Skredsikring av riks- og fylkesveger var en av Arbeiderpartiets hovedprioriteringer i NTP 2018–2029, og Ap gikk inn for en betydelig styrking av dette området i statsbudsjettet for 2019 for å gi folk en tryggere hverdag.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

217 Økte bevilgninger til fylkesvegene
*Etnedal Arbeiderparti***Forslag:**

Fylkeskommunen må få økte rammer over statsbudsjettet til å løse utfordringene med etterslepet på fylkesvegnettet.

Begrunnelse:

Innlandet har 6872 km med fylkesveg. I Valdres er det totalt 606 km med fylkesveger. Tilstandsrapporter på disse vegene fra SVV viser at det er stort behov for utbedring og oppgradering, flere av våre fylkesveier er knapt kjørbare! I vår region er fylkesvegene særlig viktige som transportårer, ikke bare for lokalbefolkningen, men også for våre gjester i reiselivet og ikke minst for alle deltidsinnbyggere. Et godt utbygd vegnett er god distriktspolitikk. Skal vi lykkes med våre mål om å ta hele landet i bruk og legge til rette for videre vekst her i Valdres, må det bevilges mer midler til fylkesvegene. Utarbeiding av en helhetlig plan for fylkesvegene i Innlandet er viktig i denne sammenhengen. Næringslivet er helt avhengig av at transport av varer kan skje på en trafikk sikker og effektiv måte. Beredskapen vår i grisgrendte bygder er helt avhengig av at fylkesvegene har en tilfredsstillende standard.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Oppland Arbeiderparti viser til landsmøteforslag fra Oppland og Hedmark Arbeiderparti som omhandler prioritering av fylkesveger.

Sentralstyrets merknad:

Forslagene 189 fra Gran Ap, 217 fra Etnedal Ap, 395 fra Oppland Ap, 529 fra Hordaland Ap og 637 fra Sogn og Fjordane Ap kan sees i sammenheng. Forslaget er i tråd med Aps samferdselspolitikk på Stortinget. Det er fire ganger så mye fylkesveg som riksveg i Norge, og vedlikeholdsetterslepet er mellom 50 og 100 mrd. kroner avhengig av hvilken utregningsmodell som benyttes. Etter 1. januar 2010 er det 10.451 kilometer riksveg i landet, mens den tilsvarende lengde fylkesveg om lag 44.000 kilometer.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

227 Fullføring E6 Gudbrandsdalen
*Nord-Fron Arbeiderparti***Forslag:**

E6 Ringebu-Otta må fullføres i tråd med Stortingets vedtak i 2013 (NTP 2014 – 2023). I følge NTP 2018-2029 utsettes prosjektet og fullføres først etter 2030. Det er helt uakseptabelt og er brudd på Stortingets tideligere vedtak. Bilistene betaler bompenger for en strekning på 22 kilometer som ikke er fullført.

Veiprojektet må fullføres i første del av kommende NTP.

Begrunnelse:

I stortingsproposisjon 51S (2012– 2013) framgår det at når første etappe av E6 Ringebu–Otta åpnes, skal det etableres fire bomstasjoner på ny E6 mellom Frya og Sjoa, og to på eksisterende E6. Det framgår videre at når andre etappe åpnes, skal det etableres tre nye bomstasjoner, og at det samme bompengesprovenyet som for strekningen Frya – Sjoa da skal fordeles på seks bomstasjoner på ny E6, og tre på gamle E6. Etappe 2 skal finansieres 100% med statlige midler. Men bompengandelen i prosjektet skal kreves inn på hele strekninga Ringebu – Otta. Dette vil bety en vesentlig reduksjon i kostnaden for bruk av etappe 1 Frya - Sjoa. Gjennom å vedta en drastisk utsettelse av ferdigstillingen slo flertallet på Stortinget beina under forutsetningene i stortingsproposisjonen fra 2013, NTP 2014 – 2023 og i kommunestyre- og fylkestingsvedtak forut for dette. Nå betaler veibrukerne for en vei som ikke er bygget og som man må vente opp mot 15 år på blir fullført. Kommunene, fylkeskommunen, næringslivet og veibrukerne må forutsette at Stortinget står ved grunnleggende premisser for utbygging av store samferdselsprosjekter. Det motsatte svekker tilliten mellom lokalsamfunnene og staten, samtidig som samfunnsutvikling og næringsutvikling settes på vent eller uteblir på varig basis.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Styret mener at forslaget bør inngå i grunnlaget for en helhetlig uttalelse på samferdsel. Styret understreker behovet for trygge veger med stor nok kapasitet for å ta unna for økende trafikkmengder. For å få rask effekt av investeringer, må utbyggingsprosjektene bygges helhetlig og sammenhengende og sikres fullfinansiering. Bomplasseringer må ivareta hensyn for å unngå at noen får en urimelig belastning.

Sentralstyrets merknad:

Det er politisk krevende å gjøre nye prioriteringer etter at NTP ble behandlet og vedtatt i Stortinget sommeren 2017. Det må gjennomføres en helhetlig vurdering og prioritering av samferdselsprosjekter i forbindelse med rullering av ny NTP i 2021, med virkning fra 2022. Fylkespartiene vil bli involvert i stortingsgruppas arbeid med planen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

238 Nasjonal transportplan
Stad Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet må arbeide for auka rammer til samferdselsføremål. Penger kan lånast i oljefondet.

Begrunnelse:

Det er utruleg mange Rv og Fv som treng oppgradering og vedlikehald. E-39 gjennom Sogn og Fjordane er fleire plassar utan 2 felt (manglar gul stripe) og er fleire plassar direkte trafikkfarleg. Når Vestland er vedteke, må det også satsast på betre kommunikasjon Nord/sør på Vestlandet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Vegbudsjettene er rekordstore og legger beslag på en uforholdsmessig stor andel av felleskassa. Bompenger kommer i tillegg. Politikere og partiene må greie å gjøre prioriteringer innenfor disse rammene uten å belaste fremtidige generasjoners ressurser. For øvrig støtter Ap mer penger til fylkesvegene, og vil bruke mye mer penger på skredsikring på riks- og fylkesveger sammenlignet med regjeringen. Dette, innenfor de eksisterende budsjetttrammene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

261 Promillegrense til sjøs
*Lyngdal Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil ha skjerping av promillegrensene til sjøs med mulighet for inndragning av bilsertifikat ved større overtredelser og ha lavere promillegrense for båt og vannskuter.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Det er en mulighet for å frata retten til å føre motorvogn i dag. Ved å kreve lavere promillegrense på sjøen og at førerretten til bil skal kunne fratras ved større overtredelser, blir forslaget for drastisk - særlig når større overtredelser ikke defineres. Et forslag om sikkerhet på sjøen bør også inneholde faktorer som størrelse på båt og hastighet.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget er forståelig, men sentralstyret deler fylkespartiets vurdering. Krf har et forslag om dette som skal behandles av Stortinget på nyåret - Dokument 8:32 S (2018-2019). Forslaget får ikke Aps støtte fordi det er tvil om tiltaket har faktisk effekt på drukningsulykker. Ap har sluttet seg til flertallet i transportkomiteen i denne saken, og mener at en helhetlig faktabasert oversikt over årsakene til drukningsulykkene vil gi bedre kunnskap om hvilke grep som må gjennomføres for å redusere antall drukninger. Det vises for øvrig til at den kommende stortingsmeldingen om sjøsikkerhet som legges frem neste år vil ivareta en slik faglig gjennomgang. Eventuelt nye tiltak må gjennomføres på et kunnskapsbasert grunnlag og gi dokumenterbar effekt.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 2

265 **Bro over Bjørnefjorden må prioriteres ned og andre samferdselsprosjekter i Hordaland må prioriteres opp.**
Fiskeri- og forskningsfaglig Partilag

Forslag:

Bro over Bjørnefjorden må prioriteres ned og andre samferdselsprosjekter i Hordaland må prioriteres opp.

Begrunnelse:

E39 over Bjørnefjorden er et enormt kostnadskrevenende prosjekt, som i praksis blokkerer for andre viktige samferdselssatsinger i Hordaland/Vestland. Broen vil også bety et svært betydelig miljøinngrep. Vi mener at denne broen må prioriteres ned, og utsettes inntil videre. Bro fra Stord til Tysnes bør gjennomføres, men moderne elektriske ferjer fra Tysnes eller Reksteren til Halhjem vil være en god nok løsning, totalt sett. Andre samferdselsprosjekter i Hordaland/Vestland må prioriteres opp. Det gjelder: - E16 og Bergensbanen Arna-Voss - E39 nord for Bergen, med vekt på rassikring av utsatte områder - E39 i Åsane og Ringvei Øst - Fullfinansiering av Bybanen mot vest og nord

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Fylkespartiet er enige i at samferdselsprosjekta forslagsstillar peikar på må prioriterast, men fylkespartiet har også vedtak om at også E39 Hordfast skal bli prioritert med anleggsstart i første planperiode av NTP.

Sentralstyrets merknad:

Hordaland Ap støttet og gikk klart og tydelig inn for en prioritering av Hordfast-prosjektet, noe Ap på Stortinget også gjorde. Det er krevende å endre prioriteringene etter at NTP ble behandlet og vedtatt i Stortinget sommeren 2017. Det må gjennomføres en helhetlig vurdering og prioritering av samferdselsprosjekter i forbindelse med rullering av ny NTP i 2021, med virkning fra 2022. Fylkespartiene vil bli involvert i stortingsgruppas arbeid med planen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

270 **Samferdsel i Innlandet = Norges viktigste transportkorridor!**
Stange Arbeiderparti

Forslag:

Stange Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal arbeide for å kunne koble på flere vognsett togene på avgangene, slik at folk slipper å stå i vognsettene på lange strekninger.

Begrunnelse:

Begrunnelse: Nasjonal Transportplan (NTP) handler om hvordan vi gjennom transportløsninger vil bygge og binde sammen landet vårt med bedret trafiksikkerhet og fremkommelighet. NTP vedtas av Stortinget. Det er avgjørende viktig at vi kan ha tillit til store nasjonale planer. Norges viktigste transportkorridorer går gjennom Innlandet og Stange Arbeiderparti er svært glad for satsingen både på jernbane og veg. Innlandets transportkorridorer kobler Vestlandet, Østlandet, Trøndelag og Nord-Norge tettere sammen, samtidig som Norge knyttes tettere til Sverige og videre til kontinentet. Det er også en miljømessig gevinst at flere og flere bruker tog. Men det må være nok sitteplasser på togsettene, det er

det ikke i dag, spesielt i helgene og pendlertogene. Det er fullt av folk som står overalt i togsettene, sikkerheten for de reisende er viktig.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Det er viktig at togreiser er attraktive alternativer til privatbilisme, særlig på pendlerstrekninger og på strekninger der tog konkurrerer med bil knyttet til fritidsreiser.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med Aps samferdselspolitikk på Stortinget. Regjeringens jernbanepolitikk med systematisk konkurranseutsetting, oppsplitting og privatisering gjør det imidlertid vanskelig å gi slike politiske styringssignaler. Nedbyggingen av vår felles jernbane må stanses.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

283

Fiber og nett

Espa Arbeiderforening

Forslag:

Espa Arbeiderforening mener at det er et statlig ansvar å tilrettelegge og foreslår at det bevilges nok midler slik at alle får lik tilgang til bredbånd

Begrunnelse:

Bolyst, attraktivitet og omdømme er påvirket av mange forhold. I dagens samfunn er befolkningen, hyttebeboere, kommunal tjenesteyting og næringslivet avhengig av gode nettf forbindelser for telefon og andre nettløsninger for å kunne fungere optimalt i hverdagen. I næringslivet og arbeidslivet generelt, er det slik i dag at mange har hjemmekontor en til flere dager pr. uke. Næringslivet trenger gode nettløsninger for å være tilgjengelige for kunder. Studenter arbeider ofte hjemmefra med studier. For elever i barne-, ungdoms- og videregående skole er det en selvfølge at oppgaver løses via nett og problemstillinger skal søkes å bli løst ved informasjonsinnhenting på nettet. Mange eldre ønsker å bo lengst mulig hjemme og benytter ofte hjemmebaserte tjenester for å oppnå dette. Eldreomsorg handler om å kunne oppleve trygghet der telefon og nett fungerer optimalt slik at de kan nå omverden uten å leve med usikkerhet. Hjemmebaserte tjenester kan i gitte situasjoner oppleve at telefonforbindelser ikke fungerer eller er uforutsigbart og hjelpetjenester som lege og sykebil ikke kan nås. Noen av innbyggerne er aktive i lag og foreningsliv og opplever at nettløsninger er usikre og sinker dem i arbeidet. Vi lever i en kommune med en målsetting om økt vekst og utvikling og da er det viktig at innbyggere, næringsliv og andre aktører føler seg trygge på at de kan få optimale netttjenester ved fiberløsninger over alt. Det er derfor viktig at fiber bygges ut på Espå, hele Stange kommune og hele Norge slik at det gis like muligheter, likeverdig tilbud til befolkningen uavhengig av bosted og bankkonto.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslagene 283 fra Espå Arbeiderforening og 291 fra Nord-Fron Ap kan sees i sammenheng. Forslaget er i tråd med Aps samferdselspolitikk på Stortinget. Arbeiderpartiet tror ikke det er mulig å bygge Norge videre uten å ha digitale ambisjoner, og har gått inn for en markant opptrapping av

bredbåndsutbyggingen i distriktene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

291 Bredbåndsmilliard *Nord-Fron Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil bevilge 1 milliard kroner årlig til utbygging av høyhastighets bredbånd

Begrunnelse:

Utbygging av høyhastighets bredbånd er nå like viktig som vei og strøm for at bosetning og næringsutvikling skal være mulig over hele landet. I mange spredtbygde områder er det ikke kommersielt lønnsomt med utbygging, samtidig som lokal nærings- og samfunnsutvikling ikke kan stilles i bero i påvente av ny teknologi. For at hele landet skal kunne tas i bruk vil Arbeiderpartiet derfor bevilge en milliard årlig til dette formålet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Styret viser til vedtak på årsmøte i Oppland Arbeiderparti: «Alle må få ta del i det digitale Norge. Alle husstander må få tilgang til høyhastighets bredbånd. Undervisningen i grunnskolen, videregående skole, høyskoler og offentlige tjenester flyttes over til digitale riksveier på nett. Utbygging av digitale riksveger er like viktig som vegutbygging og sikrer vekst, utvikling og bosetting. Dette er et statlig ansvar. Oppland Arbeiderparti ønsker en mye høyere ramme, 500 millioner kroner, til utbygging av høyhastighets fibernett, noe som er særlig viktig for Oppland som kommer dårligst ut på statistikken over andel kunder med hastighet på 100 MB/sek.

Sentralstyrets merknad:

Forslagene 283 fra Espå Arbeiderforening og 291 fra Nord-Fron Ap kan sees i sammenheng. Forslaget er i tråd med Aps samferdselspolitikk på Stortinget. Arbeiderpartiet tror ikke det er mulig å bygge Norge videre uten å ha digitale ambisjoner, og har gått inn for en markant opptrapping av bredbåndsutbyggingen i distriktene. I regjeringens budsjettproposisjon for 2019 var det kutt fra 150 mill. i 2018 til 99 mill. i 2019. Ap gikk inn for en økning fra 99 mill. til 500 mill.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

298 E16 må ferdigstilles *Eidskog Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderparti krever at utbygging av E16 fra Kongsvinger til Kløfta må reetableres som et viktig nasjonalt

samferdselsprosjekt, med fire felt.

Begrunnelse:

Realisering av veien vil; Sikre en mer effektiv flyt av varer og tjenester nasjonalt og internasjonalt. Bidra til økt vekst i fastlandsøkonomien ved å forbedrede rammebetingelsene for Norsk fastlandsindustri. Bidra til realisering av det grønne skiftet og skape økt bærekraft gjennom mer effektiv transport og høyere utnyttelse av Kongsvingerregionens grønne naturressurser. Per i dag er veien: Blant veiene i landet med høyest tungtransportandel. Godt over halvparten av antall tungtrafikkpasseringer i forhold til E6 over Svinesund. Den viktigste transportrute for trafikk fra Vestlandet, indre deler av Østlandet og deler av Trøndelag mot Sverige, Baltikum og delvis Nord-Norge. Sterk lokal industri som har Norge / Skandinavia som marked. Frem mot 2040 vil E16 ha en trafikkvekst på 40 prosent og tungtrafikken vil øke mest. Dagens E16 mellom Nybakk og Slomarka har fjerntrafikk blandet med den lokale trafikken: Veien går gjennom mange boligområder og forbi skoler. Den har rundkjøringer, miljøgater, 40-soner. E16 utvikles mer og mer som en lokal vei med trange rundkjøringer og fartsdempende tiltak.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Det er en skandale hvordan E16 fra Kongsvinger til Kløfta har blitt behandlet av dagens regjering og av dagens borgerlige stortingsflertall.

Sentralstyrets merknad:

Det må gjennomføres en helhetlig vurdering og prioritering av samferdselsprosjekter i forbindelse med rullering av ny NTP i 2021, med virkning fra 2022. Fylkespartiene vil bli involvert i stortingsgruppas arbeid med planen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

345 Betre rammevilkår for finansiering av veg- og bru-prosjekt

Gløppen Arbeiderparti

Forslag:

Gløppen Arbeiderparti vil ha rammevilkår som gjer det mogeleg med raskare bygging av store veg- og bru-prosjekt. Offentleg eigde selskap med formål vegbygging må få momskompensasjon. Nedbetalingstida for bompengelån må stå i forhold til prosjekta sin levetid, minimum 40 år. Fergeavløysingsmidlar må dekke rentekostnader ved fylkeskommunal forskottering, og fergeavløysingsmidlane må ikkje reduserast av bompengedraget.

Begrunnelse:

Et stort hinder i verdiskaping er mangel på infrastruktur i kystområda, men og mangel på effektiv infrastruktur; vegar og bruer; mellom tettstadene og regionane. Det er ein objektiv sanning at infrastruktur er fasilitator av økonomisk vekst. Det er også klart at ingen land i verda klarer å finansiere bygging og drift av nødvendig infrastruktur over budsjetta aleine. Derfor går trenden i retning av meir brukarfinansiering og at det offentlege søker avlastning frå privat sektor. Hovudutfordringa når det gjeld realisering av store prosjekt er finansieringsmåten som i Norge er gammeldags og favoriserer trafikksterke prosjekt i sentrale strøk, som verker sentraliserande og som hindrar betre livsvilkår og vekst i distrikta. Vegsamband må i mykje større grad enn tidligare sjåast på som ei investering som kan avskrivast og finansierast på linje med andre investeringar. Det kan heller ikkje være framand for eit

sosialdemokratisk parti å spele på lag med det private næringslivet gjennom t.d. offentlig-privat samarbeid (OPS) for å kunne utløse det store vekstpotensialet i distrikta. Selskap som ser på veg som investering vil ha mykje større økonomiske musklar enn dei offentlige budsjetta og vil kunne bidra til vesentleg raskare realisering av prosjekta. Men rammevilkåra må tilpassast slik at prosjekta kan være sjølvfinansierande, og helst uten fylkeskommunal garanti.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Støtter intensjonen men er framleis kritisk til OPS

Sentralstyrets merknad:

Forslagene 126 fra Sunndal Ap, 345 fra Gloppen Ap og 576 fra AUF i Sogn og Fjordane kan sees i sammenheng, Fergeavløsningsmidler gir fylkeskommunene mulighet til å bruke penger som i dag går til ferjedrift til å finansiere broer og undersjøiske tunneler som erstatter eller forkorter fergestrekninger. Midlene kan beholdes i inntil 40 år. Selv om ordningen kan gjelde for inntil 40 år, skal det likevel ikke kompenseres for mer enn totalkostnaden for prosjektet. Dette er i tråd med det som har vært Aps linje. Bompengbidraget til ferjeavløsningsprosjekter finansieres gjennom låneopptak. Dersom nedbetalingsperioden for låneopptak øker (fra dagens 15 eller 20 år), vil rentekostnadene selvsagt øke. Og med et lengre tidsspenn vil risikoen for dårlige rentebetingelser også øke. Dette betyr mer bompenger og bompenger over lengre tid. Ap bør innta en kritisk holdning til nye rammevilkår som øker og/eller forlenger bompengbelastningen for brukerne. Det legges normalt til grunn en innkrevingsperiode på inntil 15 år for bompengprosjekter. For flere ferjeavløsningsprosjekter er det imidlertid lagt til grunn inntil 20 år. Arbeiderpartiet har vært kritisk til å utvide disse rammene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

358 En bærekraftig kollektivtransport

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag:

Arbeiderpartiet mener:

- Det er viktig med forutsigbar og kraftig satsing fra staten for å gjøre fylkeskommunene i stand til å tilby godt nok driftstilbud i storbyene
- Det må sikres at innbyggerne har tilgang til et godt utbygd og rimelig kollektivtilbud.
- Infrastrukturtiltak som kollektivfelt på riksvegstrekninger er et aktuelt virkemiddel for å bedre fremkommeligheten for kollektivtransport.
- vi har nådd et metningspunkt for bompenger, vi må derfor se på andre løsninger når det gjelder finansiering, veiprisning kan være en slik løsning.

Begrunnelse:

For å nå nullvekstmålet og mål om redusert personbiltrafikk mener Arbeiderpartiet det er avgjørende at det legges til rette for bedre fremkommelighet for kollektivtransport. Her er infrastrukturtiltak som kollektivfelt på riksvegstrekninger aktuelle virkemidler, og det er viktig at staten prioriterer planlegging og realisering av denne typen tiltak. Det er et stort behov, og det er viktig med forutsigbar og kraftig satsing fra staten for å gjøre fylkeskommunene i stand til å tilby godt nok driftstilbud i storbyene. Arbeiderpartiet mener den foretrukne løsningen for dette er økte rammetilskudd til fylkeskommunene, noe som også er skrevet inn i byvekstavtalen. Videre vil Arbeiderpartiet i Bergen peke på behovet for å styrke

belønningsavtalen. Reforhandlingen av denne blir en sentral del av reforhandlingen av Byvekstavtalen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslagene 94 fra Fredrikstad Ap, 358 fra Bergen Ap, 530 og 531 fra Hordaland Ap kan sees i sammenheng Forslaget er i tråd med Aps samferdselspolitikk.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

364

Vestlandet

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag:

Arbeiderpartiet mener:

- Gjennom areal- og transportplanleggingen legge til rette for komplette bo- og arbeidsmiljø hvor en i mindre grad har behov for personbil.
- Sette krav til nullutslippsteknologi i alle anbud innen transportnæringen hvor det er mulig.
- Kreve lovendring slik at samme miljøkrav blir gjeldende ovenfor private ferjesamband og bussruter.
- Aktivt lage hjemmemarked for ny maritim energiteknologi. Med testsentre og energiparker til havs, gi vår næring et forsprang ovenfor de internasjonale konkurrentene.
- Ha mer transport av gods fra vei over til båttransport langs kysten.
- Ha mer transport av gods fra vei over til bane øst-vest.
- Iverksette tiltak for å redusere utslipp fra cruiseskip i våre bysentra og vår natur.
- Ha flere testprosjekter med autonome busser
- Bruke offentlige fondsmidler til å investere i testprosjekter og bedrifter som satser innen ny energiteknologi.

Begrunnelse:

Vestlandet er en region som skiller seg ut fra resten av landet på mange områder. Arbeidsmarkedet, industrien, råvarer og hvordan vi lever og bor. Vi er i konstant konkurranse med det internasjonale markedet. Vi bor ved havet, hovedåren for både nasjonal og internasjonal handel. Dette er ikke nytt, men har vært en del av hverdagen for vestlendingen i mange hundre år. Det har gjort oss til dem vi er. Derfor er Vestlandet driveren innen maritim industri, oljeindustri og ikke minst innen yrkesfag i skolen. Ingen er så god på å utdanne ungdommer til yrkesfag som vi på Vestlandet. Dette gjør at vi også er mer sårbare for konjunkturer. Dette merkes på skoleplasser og arbeidsplasser når det skjer store endringer nasjonalt og internasjonalt. Derfor må vi være ledende på kompetanse og være omstillingsdyktige. Den norske modellen med tett samarbeid mellom de ansatte, arbeidsgiverne og det offentlige må stå sterkt hos oss hvis vi skal møte fremtiden på en best mulig måte.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med Aps mål om å få ned klimagassutslippene fra transportsektoren. Ideelt sett bør alle havgående fartøyer tilbys tilkobling til landstrømanlegg.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

395 Opprustning fylkesvegnettet *Oppland Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderparti krever bedre veger for våre innbyggere. Det må derfor innføres et nasjonalt vedlikeholdsprogram for opprustning av fylkesvegnettet. Vedlikeholdsprogrammet må få økonomiske rammer som gjør at fylkeskommunene innen en tiårsperiode tar igjen forfallet som har opparbeidet seg.

Begrunnelse:

I Norge utgjør fylkesvegene om lag 50 prosent av det totale vegnettet. Riksvegene utgjør 12 prosent. Likevel går bare 20 prosent av de nasjonale samferdselsmidlene til fylkesveger. En stor andel av dette vegnettet har forfalt til et nivå som ikke lenger er forsvarlig. Forskjellen mellom overføringer til riksveger og fylkesveger er så stor at det framstår som åpenbart at staten ønsker en betydelig standardforskjell på vegene. Statens Vegvesen la i juni 2018 fram en risikovurdering som viser at det er 67% høyere risiko for å omkomme eller bli hardt skadd i vegtrafikken på fylkesveger enn riksveger. Dette er en nasjonal utfordring. Analyser gjort av situasjonen viser at det samfunnsøkonomisk er stor lønnsomhet i å ta tak i arbeidet med vedlikeholdsetterslepet. Fylkesvegene er skoleveger, arbeidsveger og grunnleggende viktige for næringslivet vårt. De er helt avgjørende for å beholde og videreutvikle grendesamfunn i hele landet. Samtidig er miljøgevinsten betydelig. Arbeiderparti er bekymret for utviklingen, og bedre blir det ikke av at regjeringen signaliserer at de vil kutte bevilgningene ytterligere de neste årene. Arbeiderparti kan ikke akseptere en slik utvikling og mener regjeringen nå må prioritere fylkesvegene gjennom et eget nasjonalt vedlikeholdsprogram for fylkesveger.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Felles forslag fra Hedmark og Oppland Arbeiderparti

Sentralstyrets merknad:

Forslagene 189 fra Gran Ap, 217 fra Etnedal Ap, 395 fra Oppland Ap, 529 fra Hordaland Ap og 637 fra Sogn og Fjordane Ap kan sees i sammenheng. Ap har gått inn for et statlig program for å styrke vedlikeholdet på fylkesveg, men ønsker at midlene blir gitt som frie midler over inntektssystemet.

Transportetatene skrev til grunnlagsdokumentet til NTP 2018 - 2029 at det er et betydelig forfall på fylkesvegnettet. Kostnaden knyttet til utbedring av kritisk infrastruktur er så omfattende at transportetatene mener det bør vurderes et eget program for fornyelse av fylkesvegnettet. Ap har fulgt opp dette i Stortinget, og påpekte i forbindelse med behandlingen av NTP at det er viktig å styrke fylkeskommunenes mulighet for å redusere etterslepet på fylkesveinettet. Ap har støttet Sps forslag (Dokument 8:119 S (2017-2018)) hvor vi gikk inn for et forpliktende program for å øke vedlikeholdet på fylkesveg, men der midlene blir gitt som frie midler. Dette programmet skal skissere en opptrappingsplan for fylkesvegvedlikehold med forslag til finansieringsmodeller og organisering som skal gi økt vedlikehold og etterslepsreduksjon på fylkesvegnettet. Subsidiært støttet vi et forslag fra borgerlig side om en søknadsbasert ordning. Ap har for øvrig gått inn for å styrke bevilgningene til fylkesveg over statsbudsjettene.

Ap bør på generelt grunnlag ikke undergrave det fylkeskommunale egenansvaret for prioriteringer og finansiering av egen samferdselsstruktur.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

442

Jernbane

Ranheim Arbeidersamfunn

Forslag:

1. All jernbanevirksomhet i Norge skal samles i ett heleid statlig selskap. Standpunktet er basert på kunnskapen om den norske arbeidslivsmodellen som resulterer i optimal kvalitet og effektivitet.
2. Organer innen EØS eller EU skal ikke ha innflytelse på organiseringen av eierskap eller drift av jernbane i Norge.
3. Det skal av miljøhensyn være en målsetting å gjøre persontrafikk med tog fra Stavanger, Bergen og Trondheim og til Oslo mere attraktivt enn å reise med fly på samme strekninger.
4. Utbygging av dobbeltspor på viktige strekninger skal fortsette kontinuerlig.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonene i forslaget er i tråd med Aps samferdselspolitikk på Stortinget. Ap sier nei til EUs fjerde jernbanepakke helhetlig fordi den innebærer konkurranseutsetting, oppsplitting og privatisering av norsk jernbane.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

497

Persontogtrafikk på Randsfjordbanen

Buskerud Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet:

- krever at Regjeringen gir Bane NOR tilstrekkelig planleggingsmidler for en raskest mulig fullføring av Ringeriksbanen
- ber Bane NOR vurdere å bygge Tolpinrud-kulverten i en bredde som gjør at man i fremtiden eventuelt kan legge kryssningsspor eller dobbeltspor i kulverten uten å grave opp Ringeriksbanen og firefelts E16.
- ber Jernbanedirektoratet vurdere hvilke tiltak som må til for å realisere ringbane vest for Oslo via Ringeriksbanen og eksisterende baner
- vil arbeide for en løsning med timesavganger på Randsfjordbanen

- forventer at Jernbanedirektoratet utreder muligheten for pendelforlengelse av Ringeriksbanen Oslo – Hønefoss til Randsfjordbanen

Begrunnelse:

Årsmøtet i Buskerud Arbeiderparti 2016 fattet vedtak om at styret skal jobbe for persontogtrafikk på Randsfjordbanen. Randsfjordbanen mellom Hokksund og Hønefoss er en ignorert togstrekning med stort potensiale. Det er den eneste togstrekningen på sentralt Østlandet uten noe reelt persontogtilbud.

Fra Bane NOR og Jernbanedirektoratet foreligger heller ingen konkrete planer om persontogtrafikk på Randsfjordbanen. Det er på tide å gjøre noe med! For å møte våre klimaforpliktelser er det nødvendig at mye av veksten i persontransport skjer på buss og bane. På Randsfjordbanen ligger infrastrukturen på plass, og det kan enkelt settes opp timesavganger med tog, uten å gjøre vesentlige investeringer. Derfor er det god ressursutnyttelse og god miljøpolitikk å satse på tog her.

Buskerud Arbeiderparti mener at det er svært viktig at tidsplanen for Ringeriksbanen holdes. Det er bekymringsfullt at prosjektet skyves ut i tid, og det er derfor viktig at prosjektet sikres tilstrekkelig med planleggingsmidler i oppstartsfasen slik at prosjektet kan ha en best mulig framdrift.

En framtidig kobling mellom Ringeriksbanen og Randsfjordbanen er naturlig, og burde være en del av strategien for et framtidig kollektivtilbud i Buskerud. I reguleringsplanforslaget til Ringeriksbanen har Bane NOR foreslått å koble Randsfjordbanen og Ringeriksbanen sammen via Hønefoss stasjon og en kulvert på Tolpinrud. Togene fra Oslo til Hønefoss kan da fortsette videre retning Vikersund og Hokksund, uten at passasjerer må bytte tog eller togretningen endres.

Å koble Ringeriksbanen sammen med Randsfjordbanens eksisterende infrastruktur er en billig måte å øke de samfunnsøkonomiske ringvirkningene av investeringene på. Randsfjordbanen vil knytter søndre del av Buskerud tettere sammen som bo- og arbeidsregion. Dette vil gjøre regionen mer attraktive for innflyttere med gode pendlermuligheter mellom Kongsberg – Hokksund – Midtfylket – Hønefoss, samt Midtfylket – Drammen – Oslo.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonene i forslaget er i tråd med Aps samferdselspolitikk.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

512 Intensivordning for overføring av gods fra vei til sjø
Nærøysund Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet må jobbe for å øke satsningen på overføring av gods fra vei til sjø.

Begrunnelse:

Økningen av gods på veiene må reduseres. Det kjøres nå så mye verdifull last på veiene i vår region at det i løpet av to tiår vil bli full stopp på hovedveiene i Trøndelag. Analyser som er gjort viser at om vi ikke får overført noe av den laksen som produseres fra vei til sjø vil vegnettet kollapse innen 2040. Vi ber derfor om at Arbeiderpartiet setter dette på dagsorden før det er for seint. Vi må sørge for at verdiskapningen og vareproduksjonen langs kysten kommer frem til markedene uten at vi setter

unødvendige liv i fare eller at veitrafikken kollapse. Arbeiderpartiet må sørge for at verdiskapningen langs kysten av Norge ikke stopper opp på grunn av stopp i vareleveransene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Forslagene 155, 191 (gods på bane) og 512 (gods på kjøll) kan sees i sammenheng. Intensjonene i forslaget er i tråd med Aps samferdselspolitikk på Stortinget. Ap går i 2019 inn for å øke tilskuddsordningen for å stimulere til mer gods fra veg til sjø med 22,6 mill. sammenlignet med regjeringens budsjettproposisjon.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

529 Styрка vedlikehald av fylkesvegnettet

Hordaland Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil prioritera å styrkja fylkesvegnettet gjennom eit eige program for vedlikehald, rassikring, standardheving og nybygging. Programmet skal skissera ein opptrappingsplan for fylkesvegvedlikehald med forslag til finansieringsmodellar og organisering som skal gje auka nybygging styrka vedlikehald og betre rassikring på fylkesvegnettet.

Begrunnelse:

Det overordna målet i transportpolitikken er å utvikla eit trygt transportsystem som fremjar verdiskaping og bidreg til omstilling til lågutsleppssamfunnet. Dette er overordna føringar som skal leggjast til grunn for val av løysingar og prioritering av prosjekt. Hordaland har mange rasutsette veg- og banestrekningar, bruer, tunellar og ferjesamband, og vedlikehaldsetterslepet er stort. Dette medfører store utfordringar med omsyn til trafikktryggleik og beredskap som krev auka statlege overføringar i dei kommande budsjetta og i transportplanane. Omfanget av utfordringane er rekna til nær 12 milliarder kroner for veg-, bru- og tunnelvedlikehald. Rassikring og investeringar i opprusting av ferjekaiar kjem i tillegg. Situasjonen er no så krevjande at det må iverksetjast tiltak som kan medverka til å løysa desse utfordringane

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslagene 189 fra Gran Ap, 217 fra Etnedal Ap, 395 fra Oppland Ap, 529 fra Hordaland Ap og 637 fra Sogn og Fjordane Ap kan sees i sammenheng. Forslaget er i tråd med Aps samferdselspolitikk på Stortinget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

530 Bompenger må erstattast av vegprising
*Hordaland Arbeiderparti***Forslag:**

Hordaland Arbeiderparti meiner dagens bompengesystem fungerer godt som trafikkregulerande tiltak i og rundt store byer, men vil på sikt erstatta ordninga med såkalt «vegprising». Vegprising går ut på å betale for talet kilometer ein faktisk bruker vegen, justert etter om det er gode kollektivalternativ på strekninga (som til dømes den framtidige E16 mellom Bergen og Voss) eller om det er høg luftforureining på staden (som til dømes over Danmarks plass).

Begrunnelse:

Dagens bompengeneinnkreving sørgjer for over halvparten av investeringskostnaden i dei fleste nye vegprosjekt. Trekantsambandet i Sunnhordland, Nordhordlandsbrua og ny E39 Svevatjørn – Rådal er store vegprosjekt i vår region som har vorte eller skal verta betalt av ein betydeleg bompengedel. I Bergen vert både veg- og kollektivprosjekt finansiert gjennom byvekstavtalar, som fra no også skal inkludera nabokommunane til byen. Samtidig som staten krev auka inntekter, er det ein føresetnad at det ikkje er vekst i biltrafikken. Dermed må det setjast opp fleire bomstasjonar. Hordaland Arbeiderparti ynskjer i første omgang at staten tar eit større ansvar for store kollektivinvesteringar i og rundt storbyane, og auka sin andel til minst 70 prosent, slik at ein i fortsetjinga slepp nye utvidingar av bomringen eller takstaukingar. På sikt ynskjer Hordaland Arbeiderparti å erstatta heile dagens bompengordning med vegprising. Gjennom satellittar kan det registrerast kor langt ein køyrer. Prisen kan variera på ulike tider av døgnet der det er behov for same effekt som av dagens rushtidsavgift i Bergen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Avgiftssystemet på bil fortsatt i stor grad knyttet til kjøp og eie, og i for liten grad knyttet til faktisk bruk og belastning. Vegprising er en mer treffsikker avgift enn bompenger er. Det dreier seg i praksis om en avgift per kilometer, som varierer med hva slags bil en bruker, hvilket tidspunkt en kjører på, og hvor en kjører. Arbeiderpartiet har fremmet forslag for Stortinget om å utrede vegprising til erstatning for dagens bompenger og andre driftsrelaterte bilavgifter (Dokument 8:35 S (2018-2019)). En forutsetning er at personvernet må kunne ivaretas på en tilfredsstillende og betryggende måte.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

531 Kollektivsatsing, gange og sykkel
*Hordaland Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet må satsa meir på miljøvenlege transportløyisingar gjennom auka satsing på miljøvenlege kollektivtrafikk løyisingar og betre tilrettelegging for gåande og syklistar. Det vert spesielt peika på tiltak

som bybaneløysingar og miljøvenlege hurtigbåtar.

Begrunnelse:

Arbeidarpartiet må prioritera midlar til satsing på kollektivtrafikk, gange og sykkel. I og omkring dei store byane skal dette gjerast gjennom Byvekstavtalar der staten må finansiera minst 70 % av infrastrukturen, og statlege midlar til drift må aukast betydeleg. Det må sikrast eit godt utbygd og rimeleg kollektivtilbod over heile landet. Ikkje minst er det viktig med eit godt kollektivtilbod i befolkningstett byområder. Hordaland Arbeidarparti ynskjer at ei langsiktig satsing på det «blå kollektivfeltet» skal vera ein del av løysinga for å nå nullvekstmålet i personbiltrafikken. Ei auka satsing på «bybåtar» som nyttar fornybar energi vil avlasta vegnettet og medverka til eit styrka og meir mangfaldig kollektivtilbod.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslagene 94 fra Fredrikstad Ap, 358 fra Bergen Ap, 530 og 531 fra Hordaland Ap kan sees i sammenheng Ap vil at staten skal finansiere inntil 70 pst. av investeringene i kollektivprosjekter i de store byene. Norge har sammen med andre land forpliktet seg til å redusere utslippene av klimagasser. Skal vi holde vår del av avtalen, må en stor del av kuttene skje innen transportsektoren. Det betyr at biltrafikken må ned. Siden det bor mest folk i og rundt de store byene, kommer de mest merkbare tiltakene der. Flere må reise kollektivt der det er mulig, og kollektivtilbudet må bli bedre. Ap vil utrede en ordning med rettferdig vegprising som erstatning for bompengene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

532 Bergensbanen og E16
Hordaland Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet må sikra rask framdrift av vedtatte utbetringar av Bergensbana og ny veg mellom Bergen og Voss. Dette gjeld ny trase for Ringeriksbanda og parallell utbygging av vegstrekninga E16 og jernbanestrekninga mellom Bergen Voss.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Ap tok til orde for ny, dobbeltsporet jernbane på strekningen Voss–Arna i forbindelse med forrige rullering av Nasjonal transportplan.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

533 **Bergensbanen og E16**
Hordaland Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet må sikra rask framdrift av vedtatte utbetringar av Bergensbana og ny veg mellom Bergen og Voss. Dette gjeld ny trase for Ringeriksbauna og parallell utbygging av vegstrekninga E16 og jernbanestrekninga mellom Bergen Voss.

Begrunnelse:

Bergensbanen og Vossebanen saman med utbygginga av E16 mellom Arna og Voss er blant dei største utfordringane i Hordaland. Skal Bergensbanen kunna bli eit reelt alternativ til flytrafikk mellom Bergen og Oslo, må målet vera ei reisetid ned mot fire timar. Samstundes må kapasiteten for godstransport utvidast og regulariteten for jernbanesambandet betrast, slik at gods på bane vert føretrekt framfor gods på veg. Arna-Stanghelle ny veg og bane ligg inne i andre planperiode av NTP 2018-29 med moglegheit for framskunding til første. Hordaland Arbeidarparti meiner det bør arbeidast med sikte på oppstart i 2021 som opphavleg planlagt. Parallelt bør det gjerast rassikring på strekninga E16 Voss-Arna.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

I Arbeiderpartiets alternative budsjettforslag for 2019 ønsker vi å øke bevilgningene til planlegging av InterCity-utbyggingen, dobbeltspor på Jærbanen og strekningen Arna–Voss med 50 mill. kroner ut over regjeringens budsjettforslag.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

534 **E39 Hordaland**
Hordaland Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet må prioritera oppstart av prosjekta på E39 i Hordaland

Begrunnelse:

E39 Vågsbotn-Klauvaneset har ein ÅDT på over 20 000 midt på strekket, av dette er om lag 12 % tungtrafikk. Vegbreidda og avkøyrslar er lite tilfredsstillande sett opp imot trafikkmengd, noko som skaper høg ulykkesrisiko og køproblem morgon og kveld. Prosjektet bør difor ha oppstart så tidleg som mogleg i planperioden. Planlegginga av Ringveg Øst må starta snarast og vera ferdig planlagt før rulleringa av NTP i 2021. E39 Vågsbotn-Klauvaneset må prioriterast som første byggetrinn av Ringveg Øst og realiserast i første periode etter rulleringa av NTP i 2021. Ferjefri E39 mellom Bergen og Stavanger vil gje ein samanhengande, trafikkisikker veg i den mest folkerike delen av Vestlandet, og med det legga eit solid grunnlag for framtidig verdiskaping og vekst i regionen. I samband med at E39 Rogfast no er starta opp, er det svært viktig at E39 Hordfast vert prioritert med anleggsstart i første planperiode av NTP. Hordaland Ap meiner særleg kryssing av Langenuen vil gje størst samfunnsnytte av prosjektet ved å leggja til rette for eit eventuelt framtidig fastlandssamband mot Kvinnherad.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Hordaland Ap støttet og gikk klart og tydelig inn for en prioritering av Hordfast-prosjektet, noe Ap på Stortinget også gjorde.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

535**E134 Hordaland***Hordaland Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet meiner at 134 Haukelivegen skal vera ein av hovudtraséen mellom aust og vest, noko som føreset at vegen vert prioritert.

Begrunnelse:

Denne vegen er svært viktig for næringslivet både i Hordaland og Rogaland. Den har svært høg andel næringstransport samanlikna med andre vegstrekningar. Det viktigaste prosjektet i NTP-perioden 2018-29 er tunnel frå Seljestad mot sør. KVVU på arm frå E134 til Bergen må utarbeidast så snart som råd.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Det vises til neste rullering av NTP som skjer i 2021, og vil gjelde fra 2022. Fylkespartiene vil bli involvert i stortingsgruppas arbeid med planen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

536**Full kompensasjon for auka kostnader til nye fylkesvegferjer og auka pendlarfrådrag***Hordaland Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet må sikra fylkeskommunen full kompensasjon for auka kostnader knytta til drift og investeringar av nye miljøvenlege ferjer og til å sikra tilbod om nattferje der det ikkje finns alternative omkøyringsvegar. Pendlarar må få redusert kostnadane gjennom auka reisefrådrag.

Begrunnelse:

Hordaland Arbeidarparti er uroa dei aukande kostnadane med drift av fylkesvegferjene. Ferjeflåten i Hordaland må fornyast, noko som gir fylkeskommunen store årlege ekstrakostnader, og også har medført at billettprisane for dei reisande har vorte svært høge. Dette får økonomiske konsekvensar for næringsliv og ikkje minst pendlarar langs kysten vår, særleg der det ikkje er noko alternativ til ferjetransport. Hordaland Arbeidarparti meiner difor at staten må auka tilskotet til drift av fylkesvegferjene i tråd med den reelle kostnadsveksten for drift av slike samband. Regjeringa har dei siste åra redusert pendlarfrådraget. Det er viktig for distriktskommunar at ein har eit pendlarfrådrag som gjer det mogleg å

velja seg arbeid i ein anna kommune. Hordland Arbeidarparti meiner at pendlarfrådraget må aukast igjen til tidlegare nivå. Det bør og greiast ut om ein skal redusera talet på soner til sjøs slik ein har gjort med bussonene. Hordaland Arbeidarparti ynskjer eit nattope ferjetilbod der dette er hensiktsmessig. Stengt veg i 6 – 7 timar på nattestid er ei utfordring for næringslivet, spesielt for fiskeindustrien som leverer ferskvare med store vogntog ut til Europa. Eit nattope ferjetilbod vil også vere gunstig for trafikkavvikling i rushtida, då ein kan forvente at ein god del av tungtrafikken frå fiskeindustrien kan gjennomførast på natt.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget er på linje med Aps politikk. Arbeiderpartiet er for å styrke økonomien til fylkeskommunen, og går inn for å øke pendlerfradraget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

565 Leveringsplikt på bredbånd *Agder Arbeiderparti*

Forslag:

Agder Arbeiderparti mener at det skal innføres leveringsplikt på bredbånd i hele landet.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet skal jobbe for at alle i Norge skal ha rett på høyhastighets bredbånd.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslagene er vedtatt på Representantskapsmøte 01.12.18

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget er i tråd med Aps politikk. Ap tror ikke det er mulig å bygge Norge videre uten å ha digitale ambisjoner, og går derfor inn for en markant opptrapping av bredbåndsutbyggingen i områder uten kommersielt grunnlag. Ap foreslo mer enn 400 millioner mer enn regjeringa til dette formålet i statsbudsjettet for 2019. Staten bør ikke ta over den delen av markedet som faktisk fungerer, men markedet bygger ikke ut bredbånd der det ikke er lønnsomt. Det er ikke mulig å pålegge markedsaktørene å drive ulønnsomt eller bygge ut der det ikke er grunnlag for det uten at fellesskapet kompenserer eller betaler for det, men det mener Arbeiderpartiet at fellesskapet bør gjøre.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

570 **Nei til innføring av EU sine nye kabotasjereglar**
AUF i Sogn og Fjordane

Forslag:

Arbeiderpartiet ser det som naudsynt med ein reservasjon mot dei nye kabotasjereglane som ligg i «mobilitetspakka» til EU.

Begrunnelse:

Arbeidarpartiet ser det som naudsynt med ein reservasjon mot dei nye kabotasjereglane som ligg i «mobilitetspakka» til EU. Kabotasje er transport mellom stader i eit anna land enn transportøren høyrer heime. Etter dagens reglar gjev EØS-transportørar tilgang til å køyre inntil tre innanlandske oppdrag i løpet av sju dagar. Sidan 2015 har det òg vore fullt lovleg å køyre inn i Noreg med ein tom pall for å ta kabotasjeoppdrag, under føresetnad om at ein har lasta gods i eit anna EU-land (f.eks. Danmark og Sverige) og i løpet av dei sju dagane der kabotasjekøyring i dette landet er lov. Norsk Transportarbeidarforbund og Norsk Lastebileigarforbund har ved gjentekne høver påvist korleis kabotasjereglane fører til sosial dumping, utbredt kriminalitet og ein alvorleg senking av vegtryggleiken. Kabotasjekøyring i EU/EØS er blitt synonymt med sosial dumping, kriminalitet og tynnslitt tryggleik i form av dekk, bremsar og kviletid. Austeuropeiske sjåførar køyrer på luse lønn og overnattar i dagevis på rasteplassar medan dei ventar på nye oppdrag. Med dei føreslegne endringane i kabotasjereglementet i EUs mobilitetspakke (òg kjent som vegpakke) kan dette bli endå verre. Dei nye EU-reglane legg opp til eit uavgrensa tal kabotasjeoppdrag innanfor fem dagar. Det vil medføre betydelege konsekvensar for transportnæringa, tryggleik og sosial dumping. Difor ser vi det som naudsynt å reservere oss mot innføringa av dei endra kabotasjereglane som del av EUs mobilitetspakke.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonene i forslaget er i tråd med Aps samferdselspolitikk på Stortinget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

576 **Ei mangelfull ordning – fergeavløysingsmidlar**
AUF i Sogn og Fjordane

Forslag:

Arbeiderpartiet meiner at kapitalkostnadane skal bli dekt av staten under fergeavløysingsordninga såframst det totale kostnadsbeløpet ikkje overgår kostnaden for 40 års drift.

Begrunnelse:

For å kunne realisere fleire bru og undersjøiske tunnelprosjekt vart fergeavløysingsordninga oppretta. Denne ordninga går ut på at ein kan bruke pengar som i dag går til fergedrift, til å få fastlandsforbindelse. Dette vil dei kunne få i opptil 40 år etter at prosjektet vart satt i gong. Dersom prosjektkostnadane vert betalt ned på kortare tid så avkortast ordninga. Dette er på mange måtar ei ordning som legg til grunn at fylkeskommunen legger ut for prosjektet, og får det tilbakebetalt over tid. Utfordringa er at dei fleste fylkeskommunane må låne pengar for å kunne finansiere bygginga av slike prosjekt, og dermed også ta kapitalkostnadane. Dette kan vere med på å sette bremsene på for fleire gode prosjekt. Staten vil spare dei årlege utgiftene etter at prosjektkostnadane er nedbetalt, samstundes som ein vil kunne oppnå ein

samfunnsøkonomisk gevinst ved at fleire øysamfunn får fastlandsforbindelse.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslagene 126 fra Sunndal Ap, 345 fra Gloppen Ap og 576 fra AUF i Sogn og Fjordane kan sees i sammenheng, Ferjeavløsningsmidler gir fylkeskommunene mulighet til å bruke penger som i dag går til ferjedrift til å finansiere broer og undersjøiske tunneler som erstatter eller forkorter fergestrekninger. Midlene kan beholdes i inntil 40 år. Selv om ordningen kan gjelde for inntil 40 år, skal det likevel ikke kompenseres for mer enn totalkostnaden for prosjektet. Dette er i tråd med det som har vært Aps linje. Bompenggebidraget til ferjeavløsningsprosjekter finansieres gjennom låneopptak. Dersom nedbetalingsperioden for låneopptak øker (fra dagens 15 eller 20 år), vil rentekostnadene selvsagt øke. Og med et lengre tidsspenn vil risikoen for dårlige rentebetingelser også øke. Dette betyr mer bompenger og bompenger over lengre tid. Ap bør innta en kritisk holdning til nye rammevilkår som øker og/eller forlenger bompenggebelastningen for brukerne. Det legges normalt til grunn en innkrevingsperiode på inntil 15 år for bompenggeprosjekter. For flere ferjeavløsningsprosjekter er det imidlertid lagt til grunn inntil 20 år. Arbeiderpartiet har vært kritisk til å utvide disse rammene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

596 Nordnorgebanen må bygges nå *Kvæfjord Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet har som målsetting at en jernbane i Nord Norge skal bygges så snart som mulig. Derfor må planarbeidet for dette prosjektet snarest bli tatt til politisk behandling og prosjektet lagt inn i Nasjonal Transportplan.

Begrunnelse:

I snart 100 år har det pågått en diskusjon i Stortinget om å få bygget en NORDNORGEBANE, men intet har skjedd. Tross et aktivt næringsliv og et enormt potensiale for verdiskaping i nord har et slikt viktig transportmiddel blitt nedprioritert gang på gang. I vår tid står miljødebatten i fokus. I denne forbindelse er det et stort fokus på utslipp fra transportsektoren og på hvordan dette kan reduseres. Dette gjør at en NORDNORGEBANE nå er mer aktuell enn noen gang før. Uten en jernbane i nord er det grunn til å frykte for at næringslivet i nord vil stagnere og at potensialet for økt verdiskaping ikke kan bli utnyttet. En slik utvikling vil raskt kunne gå ut over bosettingen i nord. Derfor må denne saken straks komme ut av pratestadiet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslagene 596 fra Kvæfjord Ap, 611, 623 og 641 fra Troms Ap sees i sammenheng. I forbindelse med Stortingets behandling av Nasjonal transportplan 2010-19 (NTP) i juni, fastslo det rødgrønne flertallet at ulike jernbaneløsninger som knytter Tromsø til jernbanenettet skal utredes som en del av en helhetlig vurdering av transportbehovene i nord. Jernbanedirektoratet har i 2018 satt i gang

utredningsarbeid av Nord-Norgebanen. Ap stiller seg positivt avventende til den faglige utredningen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

611 Nord-Norgebanen må bygges og videreføres i Nord-Norge. *Troms Arbeiderparti*

Forslag:

Det pågår nå en utredning av Nord-Norgebanen i regi av Jernbanedirektoratet, og Arbeiderpartiet må følge opp prosessen og bidra til videre jernbaneutbygging i Nord-Norge, fra Fauske til Kirkenes.

Nord-Norgebanen er et nasjonalt prosjekt i forbindelse med at det er fra havet vi skal hente våre fremtidige ressurser til hele Norges befolkning, og 80 % av Norges totale sjøareal befinner seg nord for polarsirkelen. Nord-Norge utgjør 45 % av Norges totale landareal men mangler fortsatt den mest miljøvennlige og grunnleggende infrastrukturen for transport.

Det stilles sterke miljøkrav fra EUs Whitepaper 2011, med internasjonale krav om etisk og bærekraftig transport av mat. Globalisering og internasjonalisering setter også krav til gode internasjonale forbindelser for godstrafikken. Næringslivet i nord skal også ha konkurranselikheter med resten av landet. Av den totale sjømateksporten fra Norge i 2016 så utgjorde produksjonen fra Nord-Norge 40 %, tilsvarende 36 mrd. Vegnettet er heller ikke dimensjonert for den sterke produksjonsøkningen i sjømatnæringen og godstransport der økende tungtrafikken i dag utgjør 43 000 vogntog. Dette utfordrer trafikksikkerheten for alle som ferdes på veiene og er en enorm miljøbelastning. Nord-Norgebanen vil også binde sammen bo- og arbeidsregion med influensområde på samme størrelse som Trønderbanen har i dag, bare på strekningen Narvik – Tromsø med sidearm til Harstad. Arbeiderpartiet må bygge videre på sin nordområdesatsing med verdens mest miljøvennlige infrastruktur – også i nord.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslagene 596 fra Kvæfjord Ap, 611, 623 og 641 fra Troms Ap sees i sammenheng. I forbindelse med Stortingets behandling av Nasjonal transportplan 2010-19 (NTP) i juni, fastslo det rødgrønne flertallet at ulike jernbaneløsninger som knytter Tromsø til jernbanenettet skal utredes som en del av en helhetlig vurdering av transportbehovene i nord. Jernbanedirektoratet har i 2018 satt i gang utredningsarbeid av Nord-Norgebanen. Ap stiller seg positivt avventende til den faglige utredningen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

623 Bedre samferdselssatsinger i nord *Troms Arbeiderparti*

Forslag:

Nord-Norgebanen må realiseres! I tillegg vil nasjonen trenge vedlikehold og utbygging av veier og

havner som understøtter varetransport fra de store næringene innen fiskeri og havbruk.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslagene 596 fra Kvæfjord Ap, 611, 623 og 641 fra Troms Ap sees i sammenheng.

I forbindelse med Stortingets behandling av Nasjonal transportplan 2010-19 (NTP) i juni, fastslo det rødgrønne flertallet at ulike jernbaneløsninger som knytter Tromsø til jernbanenettet skal utredes som en del av en helhetlig vurdering av transportbehovene i nord. Jernbanedirektoratet har i 2018 satt i gang utredningsarbeid av Nord-Norgebanen. Ap stiller seg positivt avventende til den faglige utredningen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

624 Nasjonal plan for skredsikring *Sogn og Fjordane Arbeidarparti*

Forslag:

Det vert utarbeidd ein heilskapleg, nasjonal plan for skredsikring ved første rullering av NTP (Nasjonal Transportplan) slik at alle registrerte skredpunkt innan høg og middels skredfaktor på riks- og fylkesvegnettet vert sikra i løpet av ein 12 års periode, dvs ein NTP periode.

Begrunnelse:

I dag er det lite konkrete mål for å løyse dei samla utfordringane med skred på vegnettet. Pr oktober 2018 er det ifølge Statens vegvesen over 1000 skredpunkt på norske vegar med ein berekna skredfaktor innan høg eller middels kategori. For dei aller fleste er sikringskostnad berekna. Totalsummen for dette er i overkant av 51 mrd kr. i følge SVV vegkart.no. Dette meiner Sogn og Fjordane Ap viser at behovet for skredsikring ikkje er umetteleg. Det viser tvert om at dette er eit nasjonalt alvorleg, men løysbart ansvar. Det er på høg tid å ta fatt i denne utfordringa, særleg sett i lys av dei auka utfordringar endringane i klima vil påføre behovet for skredsikring. Dersom vi meiner alvor med å ta heile Norge i bruk, må etterslepet innan skredsikring på riks- og fylkesvegnettet må takast att i kommande NTP periode

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslagene 209 fra Vang Ap og 624 fra Sogn og Fjordane Ap kan sees i sammenheng.

Forslaget er i hovedsak i tråd med Aps samferdselspolitikk på Stortinget. Klimaendringer skaper nye utfordringer for trygg og sikker ferdsel, og Ap er derfor kritisk til at regjeringen ikke prioriterer dette viktige arbeidet høyere. Skredsikring av riks- og fylkesveger var en av Arbeiderpartiets hovedprioriteringer i NTP 2018–2029, og Ap gikk inn for en betydelig styrking av dette området i statsbudsjettet for 2019 for å gi folk en tryggere hverdag.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

628

Tryggleik i transportbransjen
Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag:

Sogn og Fjordane AP meiner ein må bruke reservasjonsretten mot utvidingane i kabotasjereglane i mobilitetspakka til EU. Ein må sette krav om Elektronisk fraktbrev og bombrikke som også er registrert på transportselskapet. Vidare må samordninga styrkast og ein må få fellesaksjonar mellom toll, vegvesen, politi og arbeidstilsyn, samt Innføre sterkare sanksjonar og restriksjonar mot transportselskapa som bryt med dei allmenngjorte løns- og arbeidsvilkåra.

Begrunnelse:

Vi har fått nokre betydelege utfordringar i transportbransjen. Dei norske kontrollørane blir stadig møtt av vogntog som har tynnslitte dekk, øydelagde bremseskiver og mangelfull kviletid. Sosial dumping er i høgste grad til stades på vegnettet vårt. Fleire rapportar vitnar om sjåførar som må overnatte og leve i lastebilen i månadsvis. Desse sit ofte att med lønningar som er ulovleg låge. Ein overvekt av desse avvika blir oppdaga på utanlandske køyretøy som blir stoppa i kontrollen. Dagens reglar gjev EØS-transportørar tilgang til å køyre inntil tre innanlandske oppdrag i Noreg i løpet av sju dagar. Med dei føreslegne endringane i kabotasjereglementet i EUs mobilitetspakke blir det føreslege eit uavgrensa tal køyreoppdrag innanfor fem dagar. Det vil gi uheldige konsekvensar for både transportnæringa og vegtryggleiken. Norsk Transportarbeidarforbund og Norsk Lastebileigarforbund har understreka eit klart behov for å ta sterkare grep mot dei useriøse transportaktørane. Då er det naudsynt at vi bruker reservasjonsretten mot eit ytterlegare frislepp, og ikkje minst at vi styrkar verktøykassa til kontrollørane.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslag 628 fra Sogn og Fjordane Ap og forslag 570 fra AUF i Sogn og Fjordane kan ses i sammenheng. Intensjonen i forslaget er i tråd med Aps samferdselspolitikk på Stortinget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

637

Vegnettet
Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag:

Sogn og Fjordane Arbeiderparti krev at det blir sett av nok pengar i NTP/statsbudsjetta til at vedlikehaldsetterslepet på fylkesvegane kan takast igjen.

Begrunnelse:

Det at Sogn og Fjordane må bruke store deler av samferdslebudsjettet på vedlikehald, gjer små moglegheiter for nyinvesteringar og mindre tiltak som til dømes trafikktryggleik. Vi ser at mange av prosjekta vil stå på marginallista i den regionale transportplanen i mange periodar om ikkje ei finansiering kjem på plass. Sogn og Fjordane har mange tunnelar samanlikna med resten av landet og det er svært dyrt å vedlikehalde desse. Overføring av midlar til fylket må avspegle desse utfordringane. Regionsreforma vil auke behovet for gode kommunikasjonsløysingar mellom Sogn og Fjordane og Hordaland. Difor er det viktig å framskande trygge heilårsvegar og gode transporttilbod i den nye regionen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslagene 189 fra Gran Ap, 217 fra Etnedal Ap, 395 fra Oppland Ap, 529 fra Hordaland Ap og 637 fra Sogn og Fjordane Ap kan sees i sammenheng Forslaget er i tråd med Aps samferdselspolitikk på Stortinget.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

641 Nord-Norgebanen må bygges
*Troms Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet støtter bygging av jernbane i Nord-Norge.

Begrunnelse:

Det pågår nå en utredning av Nord-Norgebanen i regi av Jernbanedirektoratet. Arbeiderpartiet må følge opp prosessen samt bidra til videre jernbaneutbygging i Nord-Norge, fra Fauske til Kirkenes med viktige sidearmer som det pekes på i utredningsarbeidet. Nord-Norgebanen er et nasjonalt prosjekt i forbindelse med at vi skal høste våre ressurser fra havet i fremtiden. Nord-Norge utgjør en betydelig del av Norges sjømateksport, men mangler fortsatt bærekraftig og grunnleggende infrastruktur. Det stilles sterke miljøkrav fra EUs Whitepaper 2011, med internasjonale krav om etisk og bærekraftig transport av mat. Globalisering og internasjonalisering setter også krav til gode internasjonale forbindelser for godstrafikken. Næringslivet i nord må få like vilkår som resten av landet. Med økende tungtrafikk og eksport fra landsdelen er ikke vegnettet dimensjonert for morgendagens utfordringer. Dette utfordrer trafikksikkerheten for alle som ferdes på veiene og er en enorm miljøbelastning. Nord-Norgebanen vil være med binde sammen bo- og arbeidsregionene. Arbeiderpartiet må bygge videre på sin nordområdesatsing med verdens mest miljøvennlige infrastruktur.

Sentralstyrets merknad:

I forbindelse med Stortingets behandling av Nasjonal transportplan 2010-19 (NTP) i juni, fastslo det rødgrønne flertallet at ulike jernbaneløsninger som knytter Tromsø til jernbanenettet skal utredes som en del av en helhetlig vurdering av transportbehovene i nord. Jernbanedirektoratet har i 2018 satt i gang utredningsarbeid av Nord-Norgebanen. Ap stiller seg positivt avventende til den faglige utredningen.

Framdriftsplanen for utredningsarbeidet er lagt opp slik at resultatene fra utredningen skal kunne omtales i neste rullering av Nasjonal transportplan 2022 – 2033. Det skal ikke gjøres nye vurderinger av mulige traseer for banen, traseen som framkom i NSBs omfattende utredning fra 1992 legges til grunn. Det skal lages et nytt kostnadsoverslag for en ny jernbane på Strekningen Fauske – Narvik – Tromsø, og også foretas en samfunnsøkonomisk analyse der investerings og driftskostnader sammen med nytte- og markedspotensialet for en slik bane vurderes. Forslagene 596 fra Kvæfjord Ap, 611, 623 og 641 fra Troms Ap sees i sammenheng.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

15. Energi og miljø	489
12 Plastforsøpling og spredning av mikroplast.....	489
<i>Sandefjord Arbeiderparti</i>	<i>489</i>
13 Forskning og utvikling knyttet til plastforsøpling	490
<i>Sandefjord Arbeiderparti</i>	<i>490</i>
14 Substitusjonsplikt for engangsartikler av plast.....	490
<i>Sandefjord Arbeiderparti</i>	<i>490</i>
15 Handelens miljøfond, tilskuddsordninger, fishing for litter, bistand	491
<i>Sandefjord Arbeiderparti</i>	<i>491</i>
16 Nærmiljøsatsing	492
<i>Sandefjord Arbeiderparti</i>	<i>492</i>
18 Karbonfangst og lagring (CCS)	492
<i>Sandefjord Arbeiderparti</i>	<i>492</i>
19 Klimatilpasning - del av tilstandsrapporten til hus.....	493
<i>Sandefjord Arbeiderparti</i>	<i>493</i>
33 Klima, miljø og vær	494
<i>Nesodden Arbeiderparti</i>	<i>494</i>
42 Stans bruk av palmeolje i drivstoff	495
<i>Bærum Arbeiderparti</i>	<i>495</i>
43 Karbonskatt / CO2-avgift	495
<i>Bærum Arbeiderparti</i>	<i>495</i>
51 En bærekraftig skipsfart	496
<i>AUF i Akershus</i>	<i>496</i>
98 Varig vern Lofoten, Vesterålen og Senja	497
<i>Vestre Aker Arbeiderpartilag</i>	<i>497</i>
111 Vise til vedtaket om LoVeSe	498
<i>Sinsen og Carl Berner Arbeiderpartilag</i>	<i>498</i>
120 Fullskalaprojekt for karbonfangst, transport og lagring (CCS) må videreføres	
499	
<i>Nordstrand Arbeiderpartilag</i>	<i>499</i>
124 Styrk allemannsretten i fjellet - nei til privatisering i øvre fjellområder	499
<i>Nordstrand Arbeiderpartilag</i>	<i>499</i>
140 Øke klimabistanden.....	500
<i>Vestfold Arbeiderparti</i>	<i>500</i>
142 Utrede større deler av Lillomarka som landskapsvernområde	501
<i>Årvoll Arbeiderpartilag</i>	<i>501</i>
154 Livssyklusanalyse	501
<i>Vefsn Arbeiderparti</i>	<i>501</i>

166	Maritimt avfall	502
	<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	502
176	420 kV-linje fra Skaidi til Varangerbotn	502
	<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	502
185	Unødig vern.....	503
	<i>Rana Arbeiderparti</i>	503
196	Ny politikk for grønnere og levende små og mellomstore byer	504
	<i>Lillehammer Arbeiderparti</i>	504
214	Klimanøytralt forsvar innen 2030	505
	<i>Gjøvik Arbeiderparti</i>	505
215	Etablering av grønt investeringsfond	505
	<i>Gjøvik Arbeiderparti</i>	505
244	Forbud mot plastposer	506
	<i>Arendal Arbeiderparti</i>	506
254	El-sykler likestilles med el-bil når det kommer til avgifter ved kjøp	507
	<i>Arendal Arbeiderparti</i>	507
256	Legge til rette for aktiv hverdag i nærmiljøet uten behov for transport	507
	<i>Arendal Arbeiderparti</i>	507
267	Stat og kommuner må ta tilbake kontroll over vindkraft og vannkraft	508
	<i>Fiskeri- og forskningsfaglig Partilag</i>	508
306	Stopp favoriseringen av oljenæringen	508
	<i>Østfold Arbeiderparti</i>	508
308	Mindre plast - grønnere samfunn.....	509
	<i>Østfold Arbeiderparti</i>	509
310	Utjevnet nettleie bør utredes på nytt	510
	<i>Tinn Arbeiderparti</i>	510
325	Forutsigbar kraft tilgang til Norsk Industri.....	511
	<i>Sanda Arbeiderparti</i>	511
329	Lik nettleie i hele landet	512
	<i>Telemark Arbeiderparti</i>	512
330	Co2-fangst og lagring	512
	<i>Telemark Arbeiderparti</i>	512
338	Konsesjoner for nye elektriske utenlandsforbindelser	513
	<i>Oljeindustriens Arbeidersamfunn</i>	513
339	Fond for å realisere det grønne skiftet.	514
	<i>Oljeindustriens Arbeidersamfunn</i>	514
344	Lik og rettferdig nettleie	515
	<i>Gloppen Arbeiderparti</i>	515

357	En slagkraftig klima- og miljøpolitikk	516
	<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	516
363	Vannkraft og vindkraft må være offentlig eid og kontrollert.....	517
	<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	517
365	Kraftpolitikken	518
	<i>Arbeiderpartiet i Bergen</i>	518
385	Grønne transport.....	519
	<i>AUF i Hordaland</i>	519
392	Oljefritt Lofoten, Vesterålen og Senja.....	520
	<i>AUF i Hordaland</i>	520
393	Olje og gass	521
	<i>AUF i Hordaland</i>	521
415	Forby bruk av plastposer i butikkene.	522
	<i>Modum Arbeiderparti</i>	522
422	Gjenvinning av hardplast.....	523
	<i>Modum Arbeiderparti</i>	523
454	Behov for en ny Mjøsaksjon	523
	<i>Hedmark Arbeiderparti</i>	523
455	Mikroplast	524
	<i>Hedmark Arbeiderparti</i>	524
456	Miljøvennlige kommuner	524
	<i>Hedmark Arbeiderparti</i>	524
457	Bærekraft i landbruket	525
	<i>Hedmark Arbeiderparti</i>	525
458	Overgang til engangspapp	526
	<i>Hedmark Arbeiderparti</i>	526
464	Vern Lofoten, Vesterålen og Senja	526
	<i>Oslo Arbeiderparti</i>	526
469	Vern mot oljeboring i Lofoten, Vesterålen og Senja.....	528
	<i>AUF i Trøndelag</i>	528
484	Utvide dagens panteordning	529
	<i>Rogaland Arbeiderparti</i>	529
485	Returordning på jordbruksplast.....	530
	<i>Rogaland Arbeiderparti</i>	530
486	Forbud mot bruk av mikroplast i renhold - og kosmetikkprodukter.	530
	<i>Rogaland Arbeiderparti</i>	530
490	Vern av Lofoten, Vesterålen og Senja	530
	<i>Buskerud Arbeiderparti</i>	530

521	Til kamp mot plastforurensing	532
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	<i>532</i>
522	En slagkraftig klima- og miljøpolitikk	533
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	<i>533</i>
523	Krafta tilhøyrar fellesskapet.	534
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	<i>534</i>
524	Vannkraft og vindkraft må være offentlig eid og kontrollert.....	535
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	<i>535</i>
537	Plan for miljøvenleg infrastruktur og kaiar for cruisebåtar	536
	<i>Hordaland Arbeiderparti</i>	<i>536</i>
558	Rydd opp!.....	536
	<i>Agder Arbeiderparti</i>	<i>536</i>
627	Hydrogenambisjonar og nullutslepp	537
	<i>Sogn og Fjordane Arbeidarparti</i>	<i>537</i>

15. Energi og miljø

12 **Plastforsøpling og spredning av mikroplast** *Sandefjord Arbeiderparti*

Forslag:

Sandefjord Arbeiderpartiet mener at plastforsøpling og spredning av mikroplast er en miljøutfordring som må løses. Næringslivet må være en del av løsningen på denne utfordringen. Vi er opptatt av at tiltak og virkemidler skal være godt utredet, være basert på fakta, er kostnadseffektive og gi effekt. Plast i havet er en miljøutfordring internasjonalt, nasjonalt og lokalt.

Sandefjord Arbeiderparti mener at Norge både må vektlegge internasjonalt arbeid gjennom EU og FN, der vi kan jobbe frem internasjonale regler på området, og at vi gjennomfører fornuftige tiltak nasjonalt, der det er hensiktsmessig.

Begrunnelse:

Innhenting av kunnskapsgrunnlag knyttet til plastforsøpling og spredning av mikroplast Sandefjord Arbeiderparti mener at tiltak mot plastforsøpling må skje med utgangspunkt i et godt faktagrunnlag. Miljørisiko må være grunnlaget for tiltak, sammen med solide utredninger av konsekvenser. Tiltak må være godt utredet, basert på fakta, kostnadseffektive og gi effekt. Samfunnsøkonomiske og miljømessige konsekvenser, samt effekter på næringsliv og arbeidsplasser, må være en del av et godt faktagrunnlag.

Eksempler på områder der det er nødvendig med et bedre faktagrunnlag er:

- Kilder til marin plastforsøpling (nasjonalt og internasjonalt) og spredning av mikroplast.
- Miljømessige konsekvenser av eksponering for plast og plastens nedbrytningsprodukter.
- Vurderinger av hvilke tiltak som er mest treffsikre og kostnadseffektive.
- Avløpssystemenes rolle (overvann, rensing i avløpsanlegg, m.m.).

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Forslag 12, 13 og 15 slås sammen.

Styrets innstilling: Arbeiderpartiet vil styrke forskningen på plastforsøpling og vektlegge internasjonalt arbeid gjennom EU og FN, der vi kan jobbe frem internasjonale og nasjonale regler på området.

«Fishing for litter» innføres.

Vedtatt i representantskap: Styrets innstilling vedtatt.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget med fylkespartiets innstilling er i tråd med Arbeiderpartiets politikk for avfall og sirkulær økonomi som ble behandlet i stortingsmeldingen om avfall i 2018.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

13 **Forskning og utvikling knyttet til plastforsøpling** *Sandefjord Arbeiderparti*

Forslag:

Sandefjord Arbeiderparti mener at forskning for å få bedre kunnskap om kilder, omfang og effekter av plastforsøpling bør styrkes. Andre FoU-områder som bør styrkes er økodesign (design for gjenvinning), gjenvinning og sirkulær økonomi. Samtidig oppfordres næringslivet ta ansvar for å iverksette FoU-initiativer innen disse områdene.

Begrunnelse:

FOU-arbeidet bør innrettes dels med sikte på å løse miljøutfordringer med plast på avveie, og dels hvordan plastkjemi kan brukes på en måte som bidrar til å løse miljøutfordringer og reduserte klimagassutslipp. Når det gjelder fiskeri- og havbruksnæringen kan et aktuelt FoU-område for å redusere miljøutfordringer være utvikling av nedbrytbare materialer til produksjon av utstyr, garn og nøter.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Forslag 12, 13 og 15 slås sammen.

Styrets innstilling: Arbeiderpartiet vil styrke forskningen på plastforsøpling og vektlegge internasjonalt arbeid gjennom EU og FN, der vi kan jobbe frem internasjonale og nasjonale regler på området.

«Fishing for litter» innføres.

Vedtatt i representantskap: Styrets innstilling vedtatt.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget med fylkespartiets innstilling er i tråd med Arbeiderpartiets politikk for avfall og sirkulær økonomi som ble behandlet i stortingsmeldingen om avfall i 2018.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

14 **Substitusjonsplikt for engangsartikler av plast** *Sandefjord Arbeiderparti*

Forslag:

Sandefjord Arbeiderparti foreslår at det parallelt vurderes et virkemiddel der produsenter/importerer av engangsartikler av plast tar ansvar for å vurdere produktets funksjon kan oppfylles på en mer miljøvennlig måte. (jmf. Substitusjonsplikten for kjemikalier i Produktkontrolloven §3a)

Begrunnelse:

Næringslivet har over tid arbeidet med optimering av emballasjebruk. Dette innebærer at det ikke skal benyttes mer emballasje enn nødvendig, samtidig som risiko for brekkasje og produktsvinn unngås. Fra og med 2018 er det innført en plikt i avfallsforskriften om at produsent av emballasje skal arbeide for avfallsforebygging. Dette vil innebære at produsenter/importører av emballasje må vurdere hvordan bruken av emballasje kan reduseres, samtidig som emballeringen foretas på en måte som ivaretar produktets holdbarhet og som hindrer brekkasje og produktsvinn.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Det er en del problemer knyttet til dette forslaget, med tanke på mindre aktører.

Styrets innstilling: Forslaget bør modifiseres for å ta hensyn til mindre aktører. Styret støtter intensjonen om mindre forbruk av plast og bruk av mer miljøvennlige produkter.

Vedtak i representantskap: Støtter intensjonen i forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget med fylkespartiets innstilling er i tråd med Arbeiderpartiets politikk for avfall og sirkulær økonomi som ble behandlet i stortingsmeldingen om avfall i 2018.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

15 Handelens miljøfond, tilskuddsordninger, fishing for litter, bistand
*Sandefjord Arbeiderparti***Forslag:**

Sandefjord Arbeiderparti mener det er viktig å videreføre de gode ordninger for opprydning av plastforsøpling som eksisterer. Slik vi ser det bør nye tiltak primært bygge videre på dagens ordninger. Det må sikres at fiskere og andre aktører kan levere marint avfall de tar opp fra havet i havn, uten merkostnad. Dette tilsier at dagens prøveordning med «Fishing for litter» nå bør innføres som en permanent ordning.

Begrunnelse:

Det er i dag etablert en rekke statlige tilskuddsordninger for å motvirke marin forsøpling. Utenriksdepartementet har satt av 280 mill. kr. til et eget bistandsprogram mot marin forurensing og spredning av mikroplast for 2018. Plast er også ett satsningsområde for Innovasjon Norges miljøteknologiordning. Videre disponerer Miljødirektoratet 80 mill. kr. til en tilskuddsordning mot marin forsøpling. I tillegg finansierer staten ordningen «Fishing for litter» og Fiskeridirektoratets årlige oppsamlingstokt på fiskefeltene. Endelig ventes det at Handelens miljøfond, som ble lansert i 2018, vil forvalte ca. 300 - 400 mill. kr. årlig, som vil gå til ulike plastrelaterte prosjekter.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Forslag 12, 13 og 15 slås sammen.

Styrets innstilling: Arbeiderpartiet vil styrke forskningen på plastforsøpling og vektlegge internasjonalt arbeid gjennom EU og FN, der vi kan jobbe frem internasjonale og nasjonale regler på området.

«Fishing for litter» innføres.

Vedtak i representantskap: Styrets innstilling vedtatt.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget med fylkespartiets innstilling er i tråd med Arbeiderpartiets politikk for avfall og sirkulær økonomi som ble behandlet i stortingsmeldingen om avfall i 2018.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

16 Nærmiljøsatsing *Sandefjord Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet ønsker å øke Miljødirektoratets ordningen med statlig økonomisk medvirkning til sikring av friluftslivsområder med minst 40 mill per år og med spesielt fokus på nærmiljøsatsing.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet ønsker en nærmiljøsatsing med fokus på bynært friluftsliv. Målet med satsingen er at alle i Norge skal få bedre muligheter for naturopplevelse og fysisk aktivitet nært der de bor og oppholder seg til daglig. Naturopplevelse og fysisk aktivitet styrker helsen og gir økt livskvalitet for folk i alle aldre. Gode muligheter til friluftsliv i nærheten av byer og tettsteder senker terskelen for å komme seg ut, blant annet fordi at man ikke er avhengig av bil eller andre transportmidler. Målet med nærmiljøsatsingen er nettopp mer friluftsliv i nærmiljøet, for alle i Norge. Personer som i dag er lite aktive er en særlig viktig målgruppe. I dag disponerer Miljødirektoratet 40 millioner kroner per år hvor kommuner og interkommunale friluftsråd kan søke staten om økonomisk medvirkning til sikring av friluftslivsområder. For lokale friluftslivsområder kan staten medvirke med inntil 50 prosent av sikringsutgiftene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Ikke tallfeste.

Styrets innstilling: Vestfold Arbeiderparti ønsker å styrke Miljødirektoratets ordning med ytterligere statlig økonomisk medvirkning til sikring av friluftslivsområder og med spesielt fokus på nærmiljøsatsing.

Vedtatt i representantskap: Styrets innstilling vedtatt.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes uten at det konkretiseres hvor mye som skal bevilges over statsbudsjettet pr år.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

18 Karbonfangst og lagring (CCS) *Sandefjord Arbeiderparti*

Forslag:

Sandefjord Arbeiderparti mener at det er viktig at karbonfangst og lagring opprettholdes i fremtidige budsjett for å unngå usikkerhet og bevare viktig kompetanse i prosjektene.

Begrunnelse:

Karbonfangst og lagring spiller en nøkkelrolle i arbeidet med å nå FNs-klimamål, og på samme tid sikre fremtidig industriutvikling og arbeidsplasser. I Statsbudsjettet for 2019 er det bevilget midler til en videre

satsning. Det er samtidig viktig å understreke hvor kritisk det er i forhold til fremdrift og bevilgninger. I Statsbudsjettet for 2019 foreslår regjeringen å bevilge 175 millioner til videre arbeid med forprosjekt for karbonfangst- og lagring ved Norcem i Brevik og Fortum Oslo Varme på Klemetsrud. Nyheten om videre satsning i Brevik og på Klemetsrud er god. Nå er det imidlertid helt avgjørende at videre fremdriftsplan overhodes, slik at vi kan få en endelig investeringsbeslutning i 2020 og oppstarter i senest 2024. Det er grundig dokumentert at karbonfangst- og lagring (CCS), både er et viktig verktøy for å kutte globale utslipp, og for å skape arbeidsplasser og verdiskapning i industrien (ref. SINTEF-rapporten «Industrielle muligheter og arbeidsplasser ved CO2-håndtering i Norge»)

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styrets innstilling: Vestfold Arbeiderparti mener forskning på karbonfangst og lagring må styrkes.
Vedtak i representantskap: Styrets innstilling vedtatt

Sentralstyrets merknad:

Forslaget om investeringsbeslutning i 2020 er i tråd med gjeldende politikk, herunder bla. partiprogrammet og Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2018 og 2019.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

19 Klimatilpasning - del av tilstandsrapporten til hus *Sandefjord Arbeiderparti*

Forslag:

Sandefjord Arbeiderparti mener:

- det bør vurderes en ordning, etter Dansk modell, der klimakonsekvensutsatte hus kan flyttes til en ny tomt i et samarbeid mellom huseier, kommune og forsikringselskap.
- at i tilstandsrapporten ved salg av hus må det dokumentere hvordan huset er klimakonsekvenstilpasset

Begrunnelse:

Det finnes mange spesielt utsatte hus i Norge. De er så uheldig plassert at de stadig er utsatt for flom, overvann, ras som følge av endret klima. For disse er en samfunnsøkonomisk rentabel forebygging ikke mulig. Huseierne risikerer at husene deres blir verdiløse, fordi de verken kan belånes, forsikres eller selges.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget tar ikke høyde for kostnader og hva det vil innebære for kommunene. Ser fordeler med at boligkjøper får tilgang til dokumentasjon om boligen er tilpasset klimakonsekvenser.

Styrets innstilling: Bytte på rekkefølgen på kulepunktene, ta ut «danske modell» og endre ordet rentabel til lønnsom i begrunnelsen.

Vedtak i representantskap: Styrets innstilling vedtatt

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget er god, men konsekvensene og kostnadene ved å innføre en slik ordning er ikke

utredet. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har regnet ut at det er behov for 2,5 milliarder kroner bare til flom- og skredsikringstiltak over hele landet. Utrekningene til NVE viser at til sammen 69 steder i Norge har behov for tiltak i størrelsesorden 5 millioner kroner eller mer, til sammen rundt 2,5 milliarder kroner. Det er antydning at om lag 30.000 mennesker er berørt på en eller annen måte av flom og ras som utløses av ekstremvær der de bor. Åtte av ti av 116 kommuner oppgir at de hadde opplevd klimarelaterte naturskader de siste 20 årene. Undersøkelsen viste at hver fjerde kommune manglet oppdaterte risiko- og sårbarhetsanalyser knyttet til naturskader. Det antas at tusenvis av hus er bygget på flomsletter og i rasområder.

Å legge til grunn at klimaendringer vil komme med økt ekstremvær, er en viktig forutsetning i regional og lokal arealplanlegging. Endringer i nedbørsmønster, vindforhold, skredfrekvens, flomhyppighet og havnivå legger føringer på hvor og hvordan boliger bygges. Areal som er attraktive byggeområder i dag, kan i fremtiden være uegnet. Derfor er det en plikt for planmyndigheten til å påse at risiko- og sårbarhetsanalyser gjennomføres og behovet for mer konkrete føringer for hvordan planmyndighetene kan ivareta hensynet til klimaendringene bør styrkes gjennom plan og bygningsloven.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

33 Klima, miljø og vær *Nesodden Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil utvikle Norge til et foregangsland innenfor klima og miljø. Vår livskvalitet i fremtiden er avhengig av at vi sammen tar ansvar for å redusere utslippet av klimagasser og forsøplingen av naturen og havet. Dette er en spesiell utfordring for Norge som et av verdens rikeste land noe som vil komme til å kreve noe av oss alle. En særlig oppgave for oss i årene framover blir å takle klimaendringene noe Arbeiderpartiet må ta på største alvor både nasjonalt, regionalt og lokalt.

Begrunnelse:

Vi trenger ikke flere klimarapporter for å se hvordan klimaet og værforholdene i vårt land har endret seg og får konsekvenser for lokalsamfunn, næringer og enkeltmennesker. Med de ressurser vår generasjon har til rådighet må vi snarest mulig planlegge hvordan vi kan ta grep i dag som sørger for at kommende generasjoner ikke må ordne opp etter oss. Med utgangspunkt i de senere års utvikling trenger vi en framskrivning av hvordan dette vil utvikle seg og så må vi se hva vi kan gjøre av grunnleggende karakter og hvordan vi kan utnytte utviklingen til vår fordel. Arbeiderpartiet må være den kraft i samfunnet som leder an i arbeidet med å finne løsningene. Her må nasjonale planer for flom- og skredsikring, oppgradering av overvannsystemer kobles opp mot lokale beredskapssystemer for bla lokal energiforsyning. Lokale handlingsplaner må være en naturlig del av fylkenes- og kommunenes arbeid med klimaendringene og miljø

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med Arbeiderpartiets politikk og oppfølging av våre klimaforslag

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

42 Stans bruk av palmeolje i drivstoff
Bærum Arbeiderparti

Forslag:

Bruk av palmeolje i drivstoff stanses.

Begrunnelse:

I 2017 var kravet til innblanding av flytende biodrivstoff 7,25 prosent. I 2018 er kravet økt til 10 prosent. Ifølge Miljødirektoratet ble det brukt 659 millioner liter biodrivstoff til veitrafikk i 2017. Palmeolje var det mest brukte råstoffet, og omsetningen var på 317 millioner liter, dvs. nesten halvparten av alt biodrivstoffet. Indonesia og Malaysia er verdens største leverandører av palmeolje. Ifølge Regnskogfondet er palmeoljeindustrien hovedårsaken til at regnskogen ødelegges i Sørøst-Asia. Det truer både mennesker, dyr og klimaet. Mange mennesker mister tilgang på naturressursene de lever av, og det biologiske mangfoldet går tapt. En beregning Regnskogfondet har gjort viser at det i gjennomsnitt ble ødelagt 10 m² regnskog for hver dieseltank som ble fylt hos Esso eller Shell/St1 i fjor. (Etter det opplyste har Uno X/YX og Circle K valgt å bruke annen type biodrivstoff i dieselen sin. Alternativene er flere, for eksempel slakteavfall eller brukt frityrolje.) Den økende etterspørselen etter palmeolje gjør at stadig nye områder med regnskog hogges og brennes for å lage flere palmeoljeplantasjer. Når man hogger ned skog for å lage plantasjer, frigis det enorme mengder klimagasser. Denne avskogingen står i dag for omtrent 10-15 prosent av verdens klimagassutslipp. Skogbevaring er derfor et effektivt klimatiltak.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med vedtatt politikk og Arbeiderpartiets forslag som er fremmet i stortinget om å forby palmeolje til biodrivstoff.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

43 Karbonskatt / CO2-avgift
Bærum Arbeiderparti

Forslag:

Grunnlaget for CO2-avgiften utvides, slik at alle sektorer som slipper ut klimagasser omfattes. CO2-avgiften økes årlig etter en forutsigbar opptrappingsplan.

Begrunnelse:

Det mest effektive virkemiddelet fra et klimapolitisk ståsted er at det settes en pris på karbonutslipp, f.eks. gjennom en karbonskatt. Da vil man gjennom ett og samme virkemiddel favorisere energikilden med lavest karbonintensitet, altså fornybar energi foran naturgass foran kull. Karbonskatt er således et nødvendig og viktig supplement til kvotesystemet. CO2-avgiften i Norge er en form for karbonskatt. Noen sektorer er imidlertid unntatt, bl.a. jordbruk, mens en del andre bransjer har redusert avgift. Det er nødvendig med betydelige reduksjoner i klimagassutslippene i nær fremtid. CO2-avgiften bør derfor utvides til å gjelde alle sektorer og økes hvert år etter en forutsigbar opptrappingsplan.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes og er i tråd med vedtatt politikk. I 2018 var det generelle avgiftsnivået på utslipp av klimagasser 500 kroner per tonn CO₂ og det er vedtatt å innføre en flat CO₂-avgift og trappe opp nivået gjennom perioden for alle sektorer. Dette skal også omfatte landbruk og fiskeri, men ses i sammenheng med kompenserende tiltak i samråd med næringene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

51 En bærekraftig skipsfart
*AUF i Akershus***Forslag:**

AUF i Akershus mener at arbeiderparti må gå foran i kampen for en mer bærekraftig skipsfart. Vi vil derfor at alle nye ferger og hurtigbåter skal være utslippsfrie, og at ferger med levetid igjen skal bygges om til hybridløsninger. Norge må jobbe for et internasjonalt forbud mot bruk av tungolje i arktiske områder spesielt og over hele verden generelt. Vi vil at Enova-fondet styrkes hvert år for å sikre at alle norske havner som betjener kommersiell skipstrafikk tilbyr landstrøm.

Begrunnelse:

Norge har i lang tid vært en av verdens viktigste sjøfartsnasjoner. I dag har Norge den 6. største flåten i verden basert på flåteverdi. Til tross for at Norge har kommet langt i arbeidet mot en grønnere flåte, benytter den internasjonale flåta i stor grad tungolje/bunkersolje som drivstoff. Tungolje har et svært høyt innhold av svovel, og de største skipene slipper ut svovel tilsvarende 50 millioner bilder hver. Den internasjonale handelen er avhengig av skip til transport, og derfor er det veldig viktig å få på plass klimavennlige løsninger for å sikre at utslippene til skipsfarten går ned. Gjennom incentivordninger må derfor staten pålegge rederiene å benytte nullutslippsteknologi på kjøp av nye ferger og hurtigbåter, og skip med gjenværende levetid må bygges om til hybridløsninger. Bruken av tungolje er svært skadelig, spesielt i nordområdene. Økt skipstrafikk i nord gjør at isen smelter raskere og trafikken fortsetter å øke. Derfor må det komme på plass et internasjonalt lovverk mot bruk av tungolje i arktiske områder, og på sikt må det komme et forbud mot all bruk av tungolje. Mange norske havnebyer sliter også med svært høy forurensing, mye på grunn av skip. Økt utbygging av landstrøm vil hjelpe betydelig og derfor må det være en stor prioritering for Arbeiderpartiet å øke bevilgningene til en slik utbygging. Selv om skipsfarten er lite synlig for de fleste så er den svært synlig på utslippsstatistikken. Arbeiderpartiet skal føre en offensiv og fremtidsrettet skipsfartspolitik.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med vedtatt politikk og gjennom Arbeiderpartiets klimaforslag som er fremmet i stortinget om en utslippsfri maritim sektor. I forbindelse med Arbeiderpartiets alt. statsbudsjett for 2019 ble det bl.a. foreslått å øke bevilgningen til utslippsfri transport på vei og sjø, hvor midlene til Enova med støtte til maritim transport og tilrettelegging for landstrøm, øke miljøteknologifondet og innovasjon Norge som skal støtte opp under dette grønn omstilling.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

98 Varig vern Lofoten, Vesterålen og Senja *Vestre Aker Arbeiderpartilag*

Forslag:

Arbeiderpartier mener det ikke skal foregå petroleumsvirksomhet på feltene Nordland 6, Nordland 7 og Troms 2, og at det i stedet opprettes varige petroleumsfrie områder her. Dette innebærer at man sier nei til både konsekvensutredning, åpning av disse områdene og annen petroleumsvirksomhet.

Begrunnelse:

I 2014 opplevde Norge det mest dramatiske oljeprisfallet i moderne tid som gjorde at flere titalls tusen mistet jobben. I kjølvannet av denne oljekrisen og et globalt fokus på fornybarsamfunnet har blant annet Norges Bank anbefalt Statens pensjonsfond utland å trekke seg ut av olje og gass. Et startskudd for petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten Vesterålen og Senja betyr at vi må binde opp ressurser i en industri preget av stor risiko og usikre fremtidsutsikter. Petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja vil føre til naturinngrep i et av verdens mest sårbare havområder som blant annet er et av våre viktigste gyteområder for fisk. Å sette i gang petroleumsvirksomhet her vil true naturmangfoldet og fiskeriene i området. Vi mener at det langsiktige hensynet til fiskeressursene skal veie tyngre enn de kortsiktige ønskene til oljeindustrien. I møte både med de internasjonale klimamålsetningene, og usikkerheten i markedet, må Norge øke takten i overgangen til nullutslippssamfunnet. Arbeiderpartiet kan ikke være partiet som går i front for store naturinngrep i sårbare områder. Konsekvensutredning er ikke kunnskapsinnhenting, det er å starte prosessen med åpning av havområde for petroleumsvirksomhet. Vi har brukt flere millioner kroner på forvaltningsplaner og kunnskapsinnhentinger i området. En konsekvensutredning er kun startskuddet for åpning av et område for petroleumsvirksomhet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Dette forslaget er i tråd med vedtak på årsmøtet i Oslo Ap 2018. Oslo Ap støtter derfor forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er ikke i tråd med det vedtatte partiprogrammet fra 2017. Dette programmet sier: «Arbeiderpartiet vil åpne for å innføre petroleumsfrie soner som ivaretar særskilte områder i Lofoten, Vesterålen og Senja. I tråd med lokale ønsker støtter Arbeiderpartiet også arbeidet med å gjøre den sørlige delen av Lofoten til nasjonalpark for å gi den unike naturen her et sterkt vern. Arbeiderpartiet vil i første omgang gjøre havområdet utenfor Lofotodden nasjonalpark til en petroleumsfri sone. Her tar vi sikte på å etablere et petroleumsfritt belte på 50 kilometer fra land. Hele Vestfjorden skal i tillegg være petroleumsfritt. Sonene vil avgrensnes nærmere når forvaltningsplanen for Barentshavet og Lofoten revideres. Deler av Nordland 6 er allerede åpnet for petroleumsaktivitet, og her er eksisterende infrastruktur lettest tilgjengelig. Arbeiderpartiet åpner derfor for å konsekvensutrede petroleumsaktivitet i Nordland 6. Utredningen skal avklare hvilke deler som eventuelt kan åpnes for olje- og gassvirksomhet, og hvilke deler som bør unntas. Arbeidet med en konsekvensutredning må ikke komme i konflikt med andre næringer, baseres på et tett samarbeid med fiskerinæringen og utføres på en mest mulig skånsom måte. Best tilgjengelig teknologi skal tas i bruk. Spørsmålet om eventuell åpning i Nordland 6 skal behandles på et nytt landsmøte i Arbeiderpartiet. I Nordland 7 og Troms 2 har vi ikke erfaringer med petroleumsvirksomhet. Sokkelen er her smalere og utfordringene overfor andre næringer derfor større. For disse områdene vil Arbeiderpartiet avvente den oppdaterte kunnskapen som vil fremkomme i

forbindelse med at den helhetlige forvaltningsplanen for Lofoten og Barentshavet revideres i 2019/2020. En eventuell konsekvensutredning i Nordland 7 og Troms 2 vil ikke bli satt i gang i stortingsperioden 2017 til 2021.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

111 Vise til vedtaket om LoVeSe *Sinsen og Carl Berner Arbeiderpartilag*

Forslag:

Årsmøtet i Oslo Arbeiderparti gikk i år enstemmig inn for varig vern mot petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. Vi viser til vedtaket om LoVeSe for å understreke betydningen av at det blir et vern av LoVeSe.

Begrunnelse:

Årsmøtet i Oslo Arbeiderparti gikk i år enstemmig inn for varig vern mot petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. Vi viser til vedtaket om LoVeSe for å understreke betydningen av at det blir et vern av LoVeSe.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap støtter forslaget, men mener at det bør omformuleres til «Arbeiderpartiet går inn for varig vern mot petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja».

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er ikke i tråd med det vedtatte partiprogrammet fra 2017. Dette programmet sier: «Arbeiderpartiet vil åpne for å innføre petroleumsfrie soner som ivaretar særskilte områder i Lofoten, Vesterålen og Senja. I tråd med lokale ønsker støtter Arbeiderpartiet også arbeidet med å gjøre den sørlige delen av Lofoten til nasjonalpark for å gi den unike naturen her et sterkt vern. Arbeiderpartiet vil i første omgang gjøre havområdet utenfor Lofotodden nasjonalpark til en petroleumsfri sone. Her tar vi sikte på å etablere et petroleumsfritt belte på 50 kilometer fra land. Hele Vestfjorden skal i tillegg være petroleumsfritt. Sonene vil avgrensnes nærmere når forvaltningsplanen for Barentshavet og Lofoten revideres. Deler av Nordland 6 er allerede åpnet for petroleumsakktivitet, og her er eksisterende infrastruktur lettest tilgjengelig. Arbeiderpartiet åpner derfor for å konsekvensutrede petroleumsakktivitet i Nordland 6. Utredningen skal avklare hvilke deler som eventuelt kan åpnes for olje- og gassvirksomhet, og hvilke deler som bør unntas. Arbeidet med en konsekvensutredning må ikke komme i konflikt med andre næringer, baseres på et tett samarbeid med fiskerinæringen og utføres på en mest mulig skånsom måte. Best tilgjengelig teknologi skal tas i bruk. Spørsmålet om eventuell åpning i Nordland 6 skal behandles på et nytt landsmøte i Arbeiderpartiet. I Nordland 7 og Troms 2 har vi ikke erfaringer med petroleumsvirksomhet. Sokkelen er her smalere og utfordringene overfor andre næringer derfor større. For disse områdene vil Arbeiderpartiet avvente den oppdaterte kunnskapen som vil fremkomme i forbindelse med at den helhetlige forvaltningsplanen for Lofoten og Barentshavet revideres i 2019/2020. En eventuell konsekvensutredning i Nordland 7 og Troms 2 vil ikke bli satt i gang i stortingsperioden 2017 til 2021.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

120 Fullskalaprojekt for karbonfangst, transport og lagring (CCS) må videreføres

Nordstrand Arbeiderpartilag

Forslag:

Det pågår et omfattende arbeid med fullskalaprojekt for fangst og lagring av CO₂ i Norge. Fullskalaprojektet omfatter flere underprosjekter tilknyttet fangst, transport og lagring. Fangstprosjektene gjennomføres av sementselskapet Norcem og energiselskapet Fortum Oslo Varme AS, mens Equinor, Shell og Total arbeider med transport og CO₂-lagring. Både FNs klimapanel og Det internasjonale energibyrået peker på at det vil være svært vanskelig og mye dyrere å nå togradersmålet uten CO₂-håndtering. Fangst og lagring av CO₂ er et av de viktigste tiltakene for å lykkes i klimakampen. Planen til Regjeringen er følgende: Når forprosjektering av CCS er fullført høsten 2019 og ekstern kvalitetssikring er gjennomført, vil Regjeringen vurdere om fullskalaprojektet bør realiseres. Videre er Regjeringens plan at en investeringsbeslutning kan fattes i 2020/2021. Regjeringen vil da vurdere resultatene og informasjonen som kommer fra forprosjektering, potensialet for gevinstrealisering og det økonomiske handlingsrommet og legge saken fram for Stortinget. Arbeiderpartiet mener Regjeringens plan er alt for lite ambisiøs og alt for uforpliktende. Regjeringen må fremlegge plan for videreføring og finansiering senest første halvår 2020, slik at Stortinget kan behandle videreføring av fullskalaprojektet i samme tidsperiode. Bygging av anlegg må kunne startes allerede høsten 2020, hvis den skisserte planen for beslutninger følges.

Begrunnelse:

Både FNs klimapanel og Det internasjonale energibyrået peker på at det vil være svært vanskelig og mye dyrere å nå togradersmålet uten CO₂-håndtering. Fangst og lagring av CO₂ er et av de viktigste tiltakene for å lykkes i klimakampen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget er i tråd med vedtak på Oslo Aps årsmøte i 2018. Oslo Ap støtter derfor forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget om investeringsbeslutning i 2020 er i tråd med gjeldende politikk, herunder bla. partiprogrammet og Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2018 og 2019.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

124 Styrk allemannsretten i fjellet - nei til privatisering i øvre fjellområder

Nordstrand Arbeiderpartilag

Forslag:

Det er viktig å sikre tilgang til utsiktssonen i fjellet ved å styrke allemannsretten. I strandsonen er det

byggeforbud, men ulike tiltak for å oppnå alminnelig tilgjengelighet til fjelles må vurderes nærmere. Vi mener derfor det må utredes hvordan allemannsretten kan styrkes slik at øvre fjellområder og fjelltopper ikke privatiseres og gjøres utilgjengelig for allmennheten.

Begrunnelse:

Fjellet har blitt mer og mer tilgjengelig for folk flest, og det er bra. En av konsekvensene ved dette er økt bygging av hytter og hyttefelt. Med en bedre infrastruktur er det blitt mulig å bygge hytter nærmere og nærmere toppen av fjellet, med en privatisering av utsikten der ifra. Utsikten fra en fjelltopp er for mange den største årsaken til å gå på turer i fjellheimen. Derfor tenker vi i Nordstrand Arbeiderparti at det er gunstig med en bevaring av fjellheimen for allmenheten, med et byggeforbud à la det som i dag finnes i strandsone.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap støtter intensjonen i forslaget, og viser til at vedtak om grunnlovfesting av allemannsretten på landsmøtet 2017.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med Arbeiderpartiets politikk og oppfølging av friluftsmeldingen i 2016 og grunnlovsforslag om allemannsretten som blir behandlet i 2019.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

140 Øke klimabistanden
Vestfold Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet skal jobbe for å øke klimabistanden.

Begrunnelse:

I oktober 2018 la FN's klimapanel fram sin klimarapport. Konklusjonen er nedslående, bare ekstreme tiltak kan begrense oppvarmingen til 1,5 grader. I rapporten påpekes det blant annet at vind- og solkraft må erstatte olje, gass og kull i et mye større tempo enn vi ser i dag. Her kan Norge spille en viktig rolle internasjonalt.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Vedtatt i representantskap: Vedtatt

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med Arbeiderpartiets politikk. Å hjelpe fattige land og mennesker med å tilpasse seg konsekvensene av klimaendring som vi ikke lenger kan unngå, og å bidra til at også utviklingsland reduserer sine utslipp er en viktig del av Paris-avtalen som vi har forpliktet oss til å følge opp.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

142 Utrede større deler av Lillomarka som landskapsvernområde
*Årvoll Arbeiderpartilag***Forslag:**

Det bør utredes om større deler av Lillomarka bør bli et Landskapsvernområde.

Begrunnelse:

Lillomarka er en viktig mulighet for friluftsliv, idrett, trivsel og glede for alle som bor i byområdene nord og nordvest i Groruddalen. Den er flittig brukt av barn, unge og voksne i alle aldre året rundt og alle dager i uka. Barnehager, skoler og idrettslag er store brukere. Områdene som ligger opp til Lillomarka er preget av tett boligbygging, sterk trafikkbelastning og andre virksomheter som bidrar til støyt støy- og luftforurensingsnivå for mange. Til tross for dette, ønsker mange å bo her. En viktig årsak er Lillomarka. Bymiljøetaten gjennomførte i 2004 og 2011 en brukerundersøkelse som dokumenterer at en meget stor, og økende andel av beboerne bruker Lillomarka som kilde til ro og naturopplevelser. I Lillomarka, og spesielt i randsonen, er det registrert et stort antall fortidsminner. Det er boplasser, ferdselsveier og virksomheter som gruvedrift, steinhogging, isskjæring, sæter- og skogsdrift. Disse må vernes for framtidige generasjoner. Oslo står overfor en sterk befolkningsvekst og hovedtyngden av boligbyggingen vil komme i Groruddalen. Behovet for forsterket vern av Lillomarka som den minste av bymarkene, har derfor høy aktualitet. Derfor ønsker vi at Lillomarka innenfor gjeldende markagrense reguleres som landskapsvernområde*. *Et landskapsvernområde er et områdevern, av offentlig eller privat grunn, som iverksettes i medhold av naturvernloven. Et landskapsvernområde er den minst strenge formen for områdevern som finnes i Norge, nest etter naturreservat og nasjonalparker. Landskapsvernområde omfatter egenartede natur- eller kulturlandskap og brukes blant annet for å ta vare på kulturlandskap i aktiv bruk. Landskapsvernområder i Oslo er blant annet Maridalen og Hovedøya.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Oslo Ap støtter forslaget

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med Arbeiderpartiets politikk om naturforvaltning og naturvern, og oppfølging av handlingsplan for naturmangfold.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

154 Livssyklusanalyse
*Vefsn Arbeiderparti***Forslag:**

Det må stilles krav om bruk av livssyklusanalyse (LCA) ved bygging av energinett og overføringskabler

ut av landet.

Begrunnelse:

Tiltak for å sikre klimaperspektivet helhetlig ved slike investeringer.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med Arbeiderpartiets politikk og oppfølging av våre klimaforslag.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

166

Maritimt avfall

Finnmark Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet bør ta en ledende og tydelig rolle innen miljø med spesielt fokus på maritimt avfall.

Begrunnelse:

Plast et den største trusselen vi står ovenfor innen miljø, vi må ta tak umiddelbart. Plast spres via havstrømmer og forurens store havområder og kystlinjer. Vi har i dag ingen tydelig ansvarsfordeling i forhold til håndtering av dette problemet. Skal ansvaret ligge kommunalt tror vi det vil bli vanskelig å få en helhetlig satsing. Loppa kommune er sannsynligvis den kommunen i Norge med lengst strandlinje pr. innbygger, så dette er naturligvis viktig for oss.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget med fylkespartiets innstilling er i tråd med Arbeiderpartiets politikk for avfall og sirkulær økonomi som ble behandlet i stortingsmeldingen om avfall i 2018.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

176

420 kV-linje fra Skaidi til Varangerbotn

Finnmark Arbeiderparti

Forslag:

Vadsø Arbeiderparti krever at det må tilrettelegges for en bedre kapasitetsfordeling av kraft mellom øst og vest i Finnmark slik at manglende infrastruktur ikke hindrer nødvendig utvikling og vekst. Et absolutt krav i den forbindelse, er at 420 KV linja videreføres fra Skaidi til Varangerbotn.

Begrunnelse:

Finnmark har betydelig svakere strømnett enn resten av landet. Dette går ut over leveringsikkerheten

og hindrer industriutvikling i nordområdene. Forutsetningene for produksjon av fornybar energi er store i Øst-Finnmark, men svakt nett hindrer nødvendig forsynings sikkerhet, utvikling og vekst.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Finnmark har betydelig svakere strømnnett enn resten av landet. Dette går ut over leveringssikkerheten og hindrer industriutvikling i nordområdene. Forutsetningene for produksjon av fornybar energi er store i Øst-Finnmark, men svakt nett hindrer produksjon og utførsel av kraft. Forsyningssikkerhet og muligheten for eksisterende og ny industri skal være like god i Finnmark som i resten av landet. Arbeiderpartiet ønsker en oppgradering av strømnettet. Forslaget tas inn i arbeidet med en moderne, sosialdemokratisk kraftpolitikk.

Det er nettselskapene som er ansvarlige for å utrede, planlegge og investere i kraftnettet. I transmisjonsnettet er dette Statnetts ansvar. Statnett har uttalt at en slik linje vil koste om lag 1 mrd. kroner. Dette innebærer betydelig kostnader for eksisterende industri og forbrukere slik dagens finansieringsmodell er.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

185

Unødig vern

Rana Arbeiderparti

Forslag:

Mye av naturressursene i Nord Norge er vernet. Arbeiderparti ønsker en vernestopp i Nord Norge og at det legges til rette for en bærekraftig næringsmessig utnyttelse av de rike naturressursene i landsdelen.

Begrunnelse:

Det er svært mye vern i Nord Norge, noe som er til hinder for arbeidsplasser og en fornuftig balanse mellom å ta hensyn til miljø og bruk av natur.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget anses ivaretatt i forslag fra Nordland Arbeiderparti til Landsmøtet.

Sentralstyrets merknad:

En viktig del av Arbeiderpartiets naturmangfoldpolitikk er å opprettholde virkemiddelbruk som bidrar til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet. For å ta vare på truet natur er områdevern og frivillig vern viktig. Arbeiderpartiet har vedtatt å styrke skogvernet, slik at vi når målet om 10% av den norske skogen skal vernes gjennom frivilling vern i tillegg til at vi vil fremme en supplerende nasjonalparkplan. Videre har vi vedtatt at vi skal ta hensyn til miljø og naturvern i alt vi foretar oss og at vi skal føre en ansvarlig miljøpolitikk basert på prinsippet om bærekraftig utvikling og føre var.

Den største trusselen mot naturmangfoldet i Norge er at leveområder for dyr og planter blir ødelagt og delt opp. Naturreservater, nasjonalparker og andre verneområder bidrar til å sikre naturverdier og

friluftsliv som jakt og fiske, i tillegg til å bevare områder av internasjonal, nasjonal og regional verdi. Verneområder kan også opprettes for å ta vare på landskapets egenart og kulturminner.

I Norge har vi generelt ikke opplevd stort tap av naturlige habitater i så stor grad som internasjonalt, men likevel er det over 90 arter og naturtyper som er klassifisert som er «kritisk truet» i Norge i dag. Derfor er det viktig å forvalte arealene slik at de truede naturtypene ikke går tapt eller blir truet.

I handlingsplan for naturmangfold og oppfølging av FN-konveksjonen om biologisk mangfold fra 2016, ble det vedtatt at vi skal stanse tap av arter og naturtyper og bevare og sikre bærekraftig bruk av naturlige økosystemer.

I Nordland fylke er det ved utgangen av 2018 totalt 257 verneområder, og disse er fordelt på 9 nasjonalparker, 19 landskapsvernområder, 219 naturreservat, 1 marint verneområde og 10 rene artsfredningsområder (vil bli oppdatert) Totalt dekker disse verneområdene om lag 18,2 prosent av landarealet i Nordland av totalt 38 481,48 km². En stor del av vernet er i Statskog sine skoger, som eier om lag 14.5 km² i Nordland.

Verneområdene i Nordland har blitt utredet i flere faser/temaer. Nasjonalparker og store verneområder har vært forankret i «nasjonalparkplanen», stortingsmeldinger som har definert hvilke områder som skal utredes som nasjonalparker. Videre har det vært gjennomført tematiske verneplaner på myr, våtmark, kyst, skog og marint vern, enkelte av disse i flere omganger.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

196 Ny politikk for grønnere og levende små og mellomstore byer *Lillehammer Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet skal jobbe fram en ny bymiljøpakke for små og mellomstore byer for levende og grønne distrikt.

Begrunnelse:

Bymiljøpakker er en dugnad mellom staten, fylket, kommunene og innbyggerne for å få til at vekst i persontransport skal skje ved at folk reiser kollektivt, sykler og/eller går. Bymiljøpakker er svært lukrative med milliardoverføringer for å utvikle kollektivløsninger og for å legge til rette for gåing og sykling for disse byene, med bom som en av finanseringene. Det er i dag rettet mot store byer og områder som blant annet Oslo, Trondheim, Bergen, Grenland og Nedre Glomma. I dag er det ingen ordening for små og mellomstore byer, og Arbeiderpartiet mener at vi også må utvikle gode løsninger for kollektiv, gang og sykkel i distriktene. Men ordningen må være ulik. For mange av oss i distriktene er ikke kollektiv, sykkel eller gange et reelt alternativ, og det må respekteres og hensyntas. Distriktene er viktige i klimadugnaden, men vi kan ikke straffe de som ikke har et annet valg enn bil. Det er mange områder der det ikke går buss, eller at den går for sjeldent. Vi må derfor utvikle bymiljøpakker for små og mellomstore byer, uten å straffe de som ikke har alternativer.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med Arbeiderpartiets klimapolitikk om å legge til rette for at flere byer skal kunne

benytte seg av bymiljøpakkene ol.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

214 Klimanøytralt forsvar innen 2030
Gjøvik Arbeiderparti

Forslag:

Gjøvik Arbeiderparti vil at forsvaret skal være klimanøytralt innen 2030.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet har store ambisjoner med å redusere klimautslippene i Norge. Vi skal ned 40 % innen 2030. Vi bruker i dag ca. 50 milliarder på forsvaret. Forsvaret er en stor felles oppgav, fellesskapet bør gå foran å vise veg, ved å være en pådriver med teknologiutviklingen innen miljøfeltet. Forsvaret kjøper i dag store tjenester fra det private næringsliv. Viss kravene til innkjøp har et sterkere fokus på miljøkrav enn pris. Vil staten gjennom forsvaret gå foran i kampen mot et bedre miljø. Det vil heller ikke være stor økonomisk risiko da vi allerede i dag bruker 50 milliarder kroner på forsvaret. På denne måten kan en stor motor i offentlig sektor gå foran i miljøarbeidet, og bidra til at vi drar med oss privat næringsliv mot et bedre miljø ved å senke risikoen ved investeringer i miljøteknologi. Eksempel: NAMMO på Raufoss lager i dag raketter som går på hydrogenperoksid. De slipper i stor grad bare vann (H2O). Det kan også gjelde andre oppgaver som staten har i samfunnet, eksempel Statsbygg (med 0 utslips hus), Sykehussektoren, osv.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslaget bygger opp under målene reduserte klimautslipp.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med Arbeiderpartiets klimapolitikk om at alle sektorer skal bidra med å redusere sine klimautslipp.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

215 Etablering av grønt investeringsfond
Gjøvik Arbeiderparti

Forslag:

Gjøvik Arbeiderparti vil at det skal jobbes for å etablerer et grønt investeringsfond, som har til hensikt å investere i grønne næringer.

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet har store ambisjoner med å redusere klimautslippene i Norge. Vi skal ned 40 % innen 2030. Omstilling i næringslivet er viktig. Vi mener at Norge bør bruke sin rikdom ved å etablere et

industrifond på minst 100 milliarder, med hensikt å bygge opp ny klimaindustri basert på fornybare ressurser, som baserer sin virksomhet på bærekraftig bruk av fotosyntesen. Det er viktig å sette fart i investeringene i industrien og næringslivet som jobber i denne sektoren. Eks. Vi bør bygge mer i tre, vi bør utnytte biomassen til flere produkter, osv. Vi må bruke vår rikdom til å lage nye bærekraftige arbeidsplasser og samtidig erstatte bruk av fossil energi med fornybar grønn energi.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret støtter at det jobbes for å etablere et grønt investeringsfond uten å ta stilling til fondets størrelse. Samtidig kan det være naturlig at et slik fond sees i sammenheng med klimafondet.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiets klimapolitikk legger til grunn at vi må styrke virkemiddelapparatet slik at miljøteknologiordningen, Enova og innovasjon Norge bidrar til at industrien skal gå foran i det grønne skiftet. Det ble i 2016 vedtatt å opprette et grønt investeringsfond «Nysnø». Fondet skal kunne investere i prosjekter og selskaper som bidrar til smarte og fremtidsrettede løsninger og teknologiutvikling for å redusere klimautslippene og bidra til lavutslippssamfunnet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

244 Forbud mot plastposer *Arendal Arbeiderparti*

Forslag:

Plastposer skal forbys i Norge

Begrunnelse:

Plastposer er et stort miljøproblem i Norge og i verden. Nå har noen land forbud om å bruke plastposer i deres land. I Norge har vi stor sympati for å legge større avgifter på plastposer for at den økte avgiften skal gå til miljøarbeid. Det vil føre til økte utgifter for de som har lite fra før, og miljøgevinsten er minimal. Skal vi i Norge gjøre noe som setter positive spor etter seg, er det å forby plastposer helt. Det vil også hjelpe positivt til med norsk papirindustri. Forbudet må vedtas så snart som mulig

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Agder Arbeiderparti har fremmet et forslag med navn "Rydd opp" og vi viser til dette forslaget.

Sentralstyrets merknad:

Fylkespartiets innstilling støttes. Stortingsgruppa har i forbindelse med behandling av stortingsmelding om avfall og sirkulær økonomi gått inn for ulike tiltak som skal redusere bruk av plast og legge til rette for økt materialgjenvinning og gjenbruk. Vi mener at «handelens miljøfond» hvor plastposer ilegges en avgift som går inn i fondet, bør videreføres. Disse midlene brukes til prosjekter som reduserer plastforsøpling og alle kan søke om midler fra fondet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

254 El-sykler likestilles med el-bil når det kommer til avgifter ved kjøp
*Arendal Arbeiderparti***Forslag:**

El-sykler likestilles med el-bil når det kommer til avgifter ved kjøp.

Begrunnelse:

Årsaken vil gjøre det litt lettere for mennesker med nedsatt fysisk funksjonsevne og andre med å få seg en slik sykkel og kunne forflytte seg uten å belaste miljøet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Årsaken til at det gis lettelse for el-biler er for å motivere til å bytte ut en forurensende bil med en el-bil. Dette er ikke sammenliknbart i forhold til å bytte ut en vanlig sykkel med en el-sykkel.

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiets klimapolitikk prioriterer å tilrettelegge for flere trygge gang- og sykkelveier og økt satsing på kollektivinvesteringer, slik at veksten i persontransport tas med sykkel, gange og kollektiv. Vi mener det er viktig å videreføre incentivordninger for elbiler fram til vi når en kritisk masse i markedet, men har ikke sett at det er et behov for å innføre avgifts lette til innkjøp av el-sykkel som en del av klimapolitikken.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

256 Legge til rette for aktiv hverdag i nærmiljøet uten behov for transport
*Arendal Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet skal jobbe for å legge til rette for aktiv hverdag i nærmiljøet uten behov for transport

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Selv om vi er for at aktivitetstilbud skal ligge nært folk, åpner forslaget for et krav om en betydelig sentralisering av kostbare tilbud vi ikke ser konsekvensene av.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er til dels ivaretatt gjennom vedtatt politikk, ved at kommunene i sin areal- og transportplanlegging skal sikre grønne lunges og friluftsområder i sine nærmiljøer jfr. friluftsmeldingen fra 2016.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

267 Stat og kommuner må ta tilbake kontroll over vindkraft og vannkraft
*Fiskeri- og forskningsfaglig Partilag***Forslag:**

Stat og kommuner må ta tilbake kontroll over vindkraft og vannkraft

Vannkraften må være på offentlige hender. Vindkraft må bygges ut på samme måte, med offentlig eierskap til kraftverkene, sikret ved hjemfallsrett. Primært bør vindkraft bygges ut til havs, der Norge har Europas største vindressurser, og Equinor er verdensledende teknologisk. Det er behov for en samlet plan for vindressurser, som sikrer at vi unngår klattvis utbygging av vindkraft i sårbare naturmiljøer.

Begrunnelse:

Vi har sett mye uvettig kraftspekulasjon de siste årene, med unødvendig høye priser, og usikker kraftforsyning som resultat. Slik har Norge spilt fra seg fordelen med billig, ikke-forurensende og fornybar vannkraft. I praksis har et noen få tjent penger på bekostning av vanlige forbrukere. Dette belaster forbrukerne, og hindrer utvikling av industri. Det er selvsagt sterkt ønskelig at det grønne skiftet i energiforsyningen fortsetter. Transportsektoren må bli mest mulig elektrisk, og forurensende varmekilder må fases ut. Det krever at vannkraften vedlikeholdes, moderniseres og forvaltes som den fellesressursen den er. Forsyningsikkerhet og pris må styres slik at befolkningens og industriens interesser ivaretas. Det krever også utbygging av mer fornybar energi. Her er det ekstra bekymringsfullt at vindkraften utbygges tilsynelatende uten noen overordnet plan for å spare natur, og uten å sikre offentlig eierskap. Vi mener at vannkraften må være på offentlige hender. Vindkraft må bygges ut på samme måte, med offentlig eierskap til kraftverkene, sikret ved hjemfallsrett. Primært bør vindkraft bygges ut til havs, der Norge har Europas største vindressurser, og Equinor er verdensledende teknologisk. Det er behov for en samlet plan for vindressurser, som sikrer at vi unngår klattvis utbygging av vindkraft i sårbare naturmiljøer.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet mener at den norske vannkraften er felleseie og er positive til at offentlig eide kraftselskaper også investerer i annen fornybar energi, som for eksempel vind. Arbeiderpartiet har ikke ment at vindkraften nødvendigvis skal være på offentlige hender. Arbeiderpartiet ønsker en samlet plan for både vind, vann og strømmettet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

306 Stopp favoriseringen av oljenæringen
*Østfold Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet vil: Avslutte alle særordninger for oljeindustrien hvor fellesskapets midler tar kostnaden for å lete etter- og åpne nye oljefelt. Avskaffe leterefusjonsordningen og redusere friinntekten Vri

skattefordelene over til grønne næringer

Begrunnelse:

Forbrenningen av fossil energi er en hovedårsak til menneskeskapt klimaendring. Norge slipper per i dag ut nesten dobbelt så mye klimagasser per innbygger sammenlignet med gjennomsnittet i verden og regner man med utslippene fra norsk petroleumseksport tidobles dette tallet. Den norske petroleumindustrien har i dag flere svært gunstige ordninger i forbindelse med leting og utbygging av nye felt, for eksempel leterefusjonsordningen og unike regnskapsregler. Gjennom disse særordningene overføres risikoen fra oljeselskapene til fellesskapet ved åpning av nye oljefelt. Leterefusjonsordningen har historisk bidratt sterkt til fremveksten av mindre oljeselskaper, som ofte bygger ut mindre felt. Selskapene har ofte høyere kostnader og produksjonen deres medfører et større klimafotavtrykk. Ordningen bidrar til at prosjekter som ellers ville vært for risikable blir utbygd, noe som medfører at fellesskapets penger kan gå tapt. I en tid med usikkerhet tilknyttet oljepris og en verden som beveger seg mot en fremtid uten fossile energikilder, er lønnsomheten i nye felt langt mer usikker enn for få år siden og vi må derfor tilpasse oss den tiden vi lever i. Vi kan ikke bruke fellesskapets midler på oljefelt som mest sannsynlig ikke vil bli lønnsomme. Heller enn å favorisere oljeselskaper, må vi investere i fornybar energi som kan gi arbeidsplasser og inntekter inn i fornybarsamfunnet. Det er bare slik vi når målene i Paris-avtalen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tilredes med følgende kommentar

Fylkespartiets kommentar:

Østfold Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget. Forslaget ble fremmet av Klima- og miljøutvalget i Østfold Arbeiderparti, via styret. Styrets innstilling til representantskapet var at forslaget oversendes landsmøtet og redaksjonskomiteen, uten realitetsbehandling. Styrets innstilling ble vedtatt.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er ikke i tråd med Arbeiderpartiets nåværende politikk.

Nåværende partiprogram sier: "Arbeiderpartiet vil legge til rette for fortsatt aktivitet og verdiskaping fra petroleumsvirksomheten. Vi vil sikre oljenæringen forutsigbare rammebetingelser som gjør det mulig å opprettholde kompetanse og gjøre langsiktige investeringer."

Våren 2018 stemte Arbeiderpartiet imot forslag fra SV om å "avvikle leterefusjonsordningen med virkning fra og med statsbudsjettet for 2019" under behandlingen av Klimastrategi for 2030 – norsk omstilling i europeisk samarbeid.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

308 Mindre plast - grønnere samfunn *Østfold Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- Hindre avrenning av mikroplast fra veier og tette flater.
- Redusere spredning av gummigranulat fra kunstgressbaner, samt forby opprettelse av nye.
- Forby bruk av mikroplast i forbrukerprodukter.
- Redusere bruken av plastemballasje.

- Fase ut petroleumsbasert plast i plastposer, plastbestikk og plastemballasje
- Doble pantesatsen, og utvide den til å gjelde andre gjenstander enn kun flasker.
- Redusere bruken av plast i jordbruket.
- Støtte forskningsprosjekter jobber med nedbrytbar plast
- Opprette en egen strategi mot marin forsøpling

Begrunnelse:

En av de aller største miljøutfordringene vi står overfor i dag er utslipp av plast i havet. Omfanget av dette problemet har blitt så stort at om vi ikke hindrer mer plast fra å havne i havnet, vil vi år 2050 ha like mye plast som fisk i verdenshavene.

Ett av de største problemene med utslipp av plast, er mikroplast. Mikroplast er bittesmå biter plast, som blir spist av fisk og andre sjødyr når det finner veien til havet. Fisken tror det er mat, men ved å spise mikroplasten skapes det en falsk metthetsfølelse og en risiko for skader på organer. I tillegg binder giftstoffer seg lett til mikroplast, slik at dyrene som spiser det blir forgiftet. Når fisken til slutt ender opp på vår tallerken, risikerer vi altså å spise vårt eget søppel blandet med giftstoffer.

Det anslås at det dannes rundt 8000 tonn mikroplast i Norge hvert eneste år, hvorav om lag halvparten havner i havet. 1500 tonn av mikroplasten kommer fra gummigranulat som vi blant annet finner i kunstgressbaner og ballbinger. Brukerne av disse drar ubevisst med seg granulatet bort fra banene, slik at de jevnlig må etterfylles med mer gummigranulat - og enda mer kommer på avveie.

Problemet med plast og mikroplast i naturen er økende. Arbeiderpartiet ønsker rene verdenshav for fremtiden. Derfor ønsker vi et forbud mot gummigranulat, en egen strategi mot marin forsøpling og spredning av mikroplast i naturen, samt et forbud mot bruk av mikroplast i kosmetikk og tannpasta.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med Arbeiderpartiets politikk for tiltak mot marint avfall og sirkulær økonomi som ble vedtatt i stortingsmeldingen om avfall i 2018.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

310 Utjevnet nettleie bør utredes på nytt

Tinn Arbeiderparti

Forslag:

Utredning av utjevnet nettleie

Begrunnelse:

Stortinget ba regjeringen utrede utjevnet nettleie og komme med en egen sak på dette høsten 2018. Regjeringen mener at dette allerede er utredet, og vil derfor ikke se nærmere på dette. Dette viser også statsbudsjettet for 2019. En utjevnet nettleie ville styrket arbeidsplassene i distriktene og ført til flere etableringer. Dette ville i sin tur ført til at man fikk styrket bosettingen i distriktene, og vi ville fortsatt kunne ta hele landet i bruk. Arbeiderpartiet bør følge opp denne saken for å dempe sentraliseringen og stå for at vi fortsatt ønsker å ta hele landet i bruk.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Telemark Arbeiderparti ynskjer å ta heile landet i bruk, lik nettleige er distriktspolitikk i praksis.

Sentralstyrets merknad:

Dette er i tråd med Arbeiderpartiets vedtatte politikk, og en ny utredning ble vedtatt som en del av budsjettforliket mellom KrF og regjeringen høsten 2018.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

325 Forutsigbar kraft tilgang til Norsk Industri
*Sauda Arbeiderparti***Forslag:**

Sauda AP krever likeverdige nett-tariffer i regionalnettet og sentralnettet for store forbrukere. En omlegging til gjennomgående tariff for industrien, bør basere seg på den modellen som i dag gjelder for sentralnettet.

Begrunnelse

Tilgang på kraft til stabile og forutsigbare priser er viktig for industriell utvikling. Energieffektivisering, økt kraftproduksjon og et forsterket linjenett er de viktigste tiltakene for å bedre tilgangen på kraft og sikre stabile priser. Norsk avhengighet av vannkraft gjør oss sårbare i år med lite nedbør. Kraftprodusentene må stimuleres til å modernisere og kontinuerlig oppgradere eksisterende anlegg.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Rogaland Arbeiderparti viser til det arbeidet Stortingsgruppa gjør for tiden. Vi håper at resultatet av det arbeidet gir likere nettleie.

Sentralstyrets merknad:

Ifølge Arbeiderpartiets partiprogram, vil vi:

- Innføre en utjevningsordning for nettleie
- Sørge for en likeverdig nettariff for store forbrukere med høy brukstid (SFHB), uavhengig av om elektrisitet hentes fra regional- eller sentralnettet
- Sørge for hensyn til både miljø og kraftproduksjon i revideringen av tidligere gitte vannkraftkonsesjoner

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

329

Lik nettleie i hele landet
Telemark Arbeiderparti

Forslag:

Telemark Arbeiderparti ynskjer å ta heile landet i bruk, lik nettleige er distriktspolitikk i praksis.

Begrunnelse:

Kraftproduksjonen skjer ute i distrikta der naturressursene er. Ute i bygdene er forbruket lite pga. færre folk og bedrifter medan straumforbruket er størst i byane lengst vekk frå der verdiskapinga skjer. For å få til dette er det bygt store overføringslinjer frå dei kommunane som har stilt naturressursane til disposisjon, til byane og tettstadane. Det betyr at i dei delane av landet som har kraftproduksjonen betalar den høgste nettleiga sjølv om avstanden er kort til produksjonsstaden. Me kjenner prinsippet frå Posten, mobiltelefonester, NRK eller betal-TV. Same pris uansett kor langt du sender pakka eller kor langt unna ein bur TV-produksjonen eller mobilmasta.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiets partiprogram sier at vi ønsker å "Innføre en utjevningsordning for nettleie". I behandlingen av statsbudsjettet for 2019, stemte Arbeiderpartiet for følgende forslag: «Stortinget ber regjeringen utrede hvordan man kan utjevne nettleien for alle forbrukere gjennom et mest mulig effektivt organisert strømmnett. Utredningen skal omfatte virkemidler som frimerkeprinsippet, utjevning av ikke-påvirkbare faktorer og for øvrig tiltak som bedrer konkurransen og bidrar til likere priser og en sikker strømforsyning til lavest mulig kostnad for strømkundene. Stortinget ber regjeringen komme tilbake med dette som en egen sak.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

330

Co2-fangst og lagring
Telemark Arbeiderparti

Forslag:

Satsing på Co2 fangst og lagring

Begrunnelse:

Verden har et voksende behov for energi, og rammes av klimaendringer som forårsakes av energiproduksjon. Ny fornybar energi kan gi svar på denne doble utfordringen. Det er det avgjørende å videreutvikle CO2 fangstteknologien. Telemark Arbeiderparti ber Stortinget bevilge nødvendige midler til å fortsette dette viktige arbeidet. I sitt forslag til statsbudsjett for 2018 har Regjeringen kuttet så godt som alle midler til fullskala CO2-håndtering. Fra 2017 til neste år kutter de bevilgningene fra 360 til 20 millioner kroner. Regjeringen burde bevilget minst 400 millioner kroner til videre arbeid med fullskala CO2-fangst for industri i Norge. Det er helt avgjørende for å få i gang et essensielt klimatiltak. Telemark Arbeiderparti beklager denne manglende satsing på CO2 fangst og lagring i regjeringspartiens budsjett for 2018. Dermed står Norge og Grenland i fare for å miste ledertrøya i en viktig og helt nødvendig teknologiutvikling. Det er helt vesentlig å realisere de industrielle prosjektene for eksempel i Porsgrunn på Norcem og Yara så snart som mulig. Dette er en satsing som vil innebære behov for mange nye fagarbeidere innenfor både fangst, lagring og transport.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Telemark Arbeiderparti ønsker et nasjonalt kompetansesenter for Co2-fangst og lagring

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet jobber for en ambisiøs, forpliktende og rask realisering av karbonfangst- transport og lagring i Norge, blant annet gjennom våre alternative statsbudsjett. Det er også i tråd med vår politikk å sikre at Norge utvikler sin kompetanse videre og fortsetter å være faglig ledende på dette området.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

338 Konsesjoner for nye elektriske utenlandsforbindelser *Oljeindustriens Arbeidersamfunn*

Forslag:

Det skal ikke gis konsesjon til flere elektriske utenlandsforbindelser.

Begrunnelse:

Klimakrisen gjør energipolitikk til et stadig viktigere politikkområde. Norsk strømproduksjoner i all hovedsak fornybar, og er i dag rent bør- og markedsstyrt. En så klimavennlig ressurs bør i større grad forvaltes strategisk/politisk, med mål om økt elektrifisering innenlands og verdiskaping gjennom industriell foredling, samtidig som reelle klimaeffekter oppnås. Kraftbransjen begrunner sitt ønske om flere utenlandskabler med behov for økt forsynings sikkerhet, at Norge skal bli «Europas batteri» gjennom å levere ballansekraft til EUs vind- og solkraft, og også med at overskudd av handel i kablene gir store reduksjoner i norsk nettleie. Argumentene er ikke reelle:

- Vi har allerede en utvekslingskapasitet på 6,2 gigawatt (GW), noe som er mer enn nok til import i tørre år og eksport i våte år. (Statnett har også konsesjon til to nye kabler.)
- EU har allerede 350 GW vind- og solkraft, noe som skal dobles innen 2030. Selv med to nye kabler kan Norge bare gi et helt marginalt bidrag av ballansekraft til EU.
- Reduksjonen i nettleie av overskudd fra utenlandsforbindelser utgjorde i perioden 2006 – 2016 marginale 34 kr pr år for en familie med et årlig forbruk på 20 000 kWh.

Flere forbindelser inn i energimarkeder med høyere strømpris driver prisen på strøm opp i Norge. Økt strømpris gir svakere konkurransekraft i alt norsk næringsliv, spesielt for den energiforedlende metallindustrien. Økt strømpris har også negative konsekvenser for all offentlig virksomhet. Flere kabler reduserer den historiske konkurransefordelen Norge har hatt i form av lavere strømpris enn i landene vi konkurrerer med. Dette er dårlig samfunnsøkonomi.

Norsk metallproduksjon er verdensledende i lave utslipp. Blir denne produksjonen lagt ned i Norge pga. stigende strømpriser, blir den i praksis overtatt av land som bruker fossil energi. Det vil gi dramatisk høyere globale klimautslipp. Dette er dårlig klimapolitikk.

Overføring av strøm over lange avstander gir store tap. Allerede etablerte utenlands-forbindelser har et årlig strømtap som tilsvarer produksjon av 300 000 tonn ny aluminium. Dette er dårlig energiutnyttelse.

Nye utenlandskabler kan bare finansieres ved toveis trafikk i kablene. Det gir økt effektkjøring, der kraftverkene slås av og på i raske skift, natt mot dag og time mot time. Dette gir store negative konsekvenser for liv og artsmangfold i naturen. Nye kabler åpner også for mer vindkraft i kyst-og

fjellnatur. Dette er dårlig naturvern.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er ikke i tråd med Arbeiderpartiets eksisterende politikk.

Under behandlingen av EUs tredje energimarkedspakke i Stortinget våren 2018, inngikk Arbeiderpartiet en avtale med MdG, FrP, H og V som i praksis sikrer at det ikke blir private kraftkabler ut av Norge og at alle utenlandskabler skal eies og driftes av Statnett. Beslutninger om eventuelle nye utenlandskabler skal fortsatt være en suveren beslutning fattet av norske myndigheter.

Avtalen slo også fast at det skal innhentes god kunnskap om konsekvensene fra de to kablene som nå bygges før det eventuelt gis konsesjon til nye utenlandskabler. Dersom nye kabler skal bygges skal de være samfunnsøkonomiske lønnsomme.

Norge er en stor energinasjon, og vårt kraftmarked har i flere tiår vært del av et fellesnordisk marked som nå integreres i Europa. Som stor eksportør av gass er det viktig for Norge å ha ryddige markedsforhold og like konkurransevilkår.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

339 Fond for å realisere det grønne skiftet. *Oljeindustriens Arbeidersamfunn*

Forslag:

Norge må øremerke en prosentvis del av inntektene fra olje og gass, for å realisere og fylle det grønne skiftet med et innhold som sikrer verdiskaping og sysselsetting.

Begrunnelse:

Norge har enorme inntekter fra petroleumsnæringen. Oljeindustriens Arbeidersamfunn ønsker å øremerke en prosentvis del av inntektene, for å realisere og fylle det grønne skiftet med et innhold som sikrer verdiskaping og sysselsetting.

Skal vi sikre fremtidas velferd i et samfunn hvor vi blir flere eldre og inntektene fra petroleumsnæringen faller, må vi anerkjenne industriens rolle i den verdiskaping og sysselsetting som danner grunnlaget for dagens velferd. Utvikling av et alternativ til petroleumsnæringen vil ta lang tid og kreve tunge investeringer i utviklingen av nye, industrielle verdikjeder. Disse nye verdikjedene vil ikke nødvendigvis gi høy avkastning i samtiden. I Norge er det et politisk ansvar og en offentlig oppgave å besørge kapitaltilgang for en slik utvikling.

En direkte øremerking av økonomiske midler må være en del av en bred industripolitisk satsing hvor også andre virkemidler utredes og inkluderes. Herunder regulatoriske forhold, lovverk og incentivordninger (gjerne etter modell fra petroleumsnæringen og de 10 oljebud), fagarbeiderens og ingeniørens rolle og kompetanse, og naturressurser som innsatsmiddel for verdiskaping – ikke salgsvare. Heller enn å sage av grenen vi sitter på, bør vi søke å utnytte direkte den enorme økonomiske muskelen petroleumsnæringen gir oss. Den vil være nøkkelen til å fylle det grønne skiftet med et innhold som sikrer verdiskaping og sysselsetting for fremtidas velferd!

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiets klimapolitikk legger til grunn at vi må styrke virkemiddelapparatet slik at miljøteknologiordningen, Enova og Innovasjon Norge bidrar til at industrien skal gå foran i det grønne skiftet. Det ble i 2016 vedtatt å opprette et grønt investeringsfond «Nysnø». Fondet skal kunne investere i prosjekter og selskaper som bidrar til smarte og fremtidsrettede løsninger og teknologiutvikling for å redusere klimautslippene og bidra til lavutslippssamfunnet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

344 Lik og rettferdig nettleige
*Gløppen Arbeiderparti***Forslag:**

Gløppen Arbeiderparti vil ha lik og rettferdig nettleige i heile landet. Vi vil difor at det skal innførast ein nasjonal tariff/nettutjamningsmodell som skal føre til at alle betaler lik pris for denne samfunnskritiske infrastrukturen.

Begrunnelse:

Sjølv om ein har fått nye reglar som skal rette opp systemfeilen som har påført nettkundar i distrikt med mykje fornybar produksjon alt for høg nettleige, så vil ikkje dette føre til at nettkostnadane vert jamna ut. Omstrukturering av kraftnettselskapa kan i enkelte tilfelle være positivt, men ulik tariff kan og hindre fusjonar mellom nettselskap. Nettutjamningsmodellen vil bety at nettkundane i dei tett busette områda betaler litt meir slik at alle får ei lik og rettferdig nettleige. Altså ein sosialdemokratisk omfordelingspolitikk. Skal distrikta bidra med mykje ny fornybar kraftproduksjon for å møte klima-utfordringane så må alle, også byane, bidra til at ein får til ei utjamning av nett-tariffane.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Viser til behandling av saka på Landsmøte i 2017

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiets partiprogram sier at man vi ønsker å "Innføre en utjevningsordning for nettleie". I behandlingen av statsbudsjettet for 2019, stemte Arbeiderpartiet for følgende forslag: "Stortinget ber regjeringen utrede hvordan man kan utjevne nettleien for alle forbrukere gjennom et mest mulig effektivt organisert strømnett. Utredningen skal omfatte virkemidler som frimerkeprinsippet, utjevning av ikke-påvirkbare faktorer og for øvrig tiltak som bedrer konkurransen og bidrar til likere priser og en sikker strømforsyning til lavest mulig kostnad for strømkundene. Stortinget ber regjeringen komme tilbake med dette som en egen sak."

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- At det gjennomføres holdningskampanjer for reduksjon av matavfall.
- At det innføres en temadag #plast# i grunnskolen med et undervisningsopplegg med avsluttende opprydding i nærmiljøet.
- At det skal gjennomføres en utredning av de samlede effekter oljevirksomheten har hatt på miljø og fiskeri.
- Ha en politikk som legger til rette for at mest mulig av plastavfallet gjenvinnes.
- Få på plass et regelverk som begrenser bruken av plast. Produsentenes hang til å pakke alle produkter inn i plast må begrenses i størst mulig grad.
- Støtte til bedrifter som produserer alternative miljøvennlige produkter til plast.
- Innføre en belønningsordning til produsenter som leverer produkter i gjenvinnbar emballasje.
- At Arbeiderpartiet nedsetter et utvalg som konkretiserer virkningene det grønne skiftet har for økonomi og arbeidsplasser. Utvalget skal komme med forslag til en politikk for hvordan vi ivaretar og skaper nye arbeidsplasser innenfor industri og tjenesteyting.
- At alle høyere utdanningsinstitusjoner skal være klimanøytrale innen 2030.
- At det skal bevilges statlige midler til forskning på fornybare materialer.
- Fase ut bruken av ESP/Isopor i marine komponenter.

Begrunnelse:

Klimaendringer er en av vår tids største utfordringer. De fører til våtere og villere vær, tap av biologisk mangfold og driver mennesker på flukt. Arbeiderpartiet i Bergen mener derfor vi må ha en slagkraftig klima- og miljøpolitikk.

De globale klima- og miljøutfordringene krever omstilling til et samfunn hvor vekst og utvikling skjer innen naturens tålegrenser. Det må skje en overgang til produkter og tjenester som gir betydelig mindre negative konsekvenser for klima og miljø enn i dag. Det grønne skiftet gir oss enorme muligheter for næringsutvikling, og nye arbeidsplasser i flere tiår framover. For at det grønne skiftet skal bli vellykket, trengs det en konkretisering av hva det grønne skiftet egentlig innebærer.

Vi har endelig en bindende, internasjonal klimaavtale som forplikter alle land til å gjennomføre en rekke tiltak for å kutte i klimagassutslippet. Arbeiderpartiet mener at Norge må innfri sin del av forpliktelsene til Parisavtalen, og nå målet om 40 prosent utslippskutt innen 2030. For at dette skal lykkes, må vi føre en klimapolitikk som virker - som gir faktiske utslippskutt. Arbeiderpartiet ønsker at Norge skal bli et lavutslippssamfunn, og være ledende på næringsutvikling og grønn teknologi.

For Arbeiderpartiet er det avgjørende at vi fører en politikk som kutter i klimagassutslipp, og tar de grønne mulighetene som oppstår på alvor. Derfor er det viktig at vi tar ansvar både lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med Arbeiderpartiets politikk for tiltak mot klimautslipp, og i innstillingen til stortingsmeldingen om avfall og sirkulær økonomi. Ad pkt om «at det skal gjennomføres en utredning av de samlede effekter oljevirksomheten har hatt på miljø og fiskeri» mener vi ivaretas gjennom oppdatering og revidering av forvaltningsplanene for våre havområder hvert 4. år. og 12.år.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

363 Vannkraft og vindkraft må være offentlig eid og kontrollert *Arbeiderpartiet i Bergen*

Forslag:

Arbeiderpartiet mener:

- Vannkraften er folkets eiendom, og må tilhøre Statkraft og andre offentlige selskaper. Statoil og andre aktører som vil satse på vindenergi, særlig offshore, bør oppmuntres. Statkraft bør beholde mer av overskuddet for igjen å kunne bli en vesentlig aktør som sikrer offentlig eierskap til vannkraft og vindkraft feltet, slik Vattenfall gjør i Sverige.

Begrunnelse:

Vannkraften er en evigvarende og umistelig del av Norges ressurser, og er grunnlaget for sikker og trygg forsyning av ikke-forurensende energi. Selv om det meste av vannkraften fortsatt er på offentlige hender, er det en bekymringsfull tendens at utenlandske aktører kjøper opp nyere småkraftverk.

Norge også har enorme utviklede vindressurser offshore. Det er anslått at et område på 20x20 km vil gi nok energi til å drifte hele den norske bilparken elektrisk, og at et område på 80x80 km vil produsere energi tilsvarende hele den norske vannkraften. En utvikling av disse ressursene vil kunne produsere langt mer energi enn vi selv trenger, og sikre Norges posisjon som Europas viktigste energileverandør også etter oljealderen.

Norge har også, vesentlig gjennom Statoil tatt del i en imponerende oppbygging av vindenergi i Nordsjøen – i britisk sektor. Statoils Hywind-prosjekt er teknologisk verdensledende på flytende vindmøller. Prosjektet har, selv om det har begrenset størrelse, gitt viktige oppdrag til norsk offshoreindustri og skipsverft. En større satsing på offshore vind vil gi disse næringene nye bein å stå på når oljenæringen nødvendigvis vil bli redusert. Mye kompetanse kan overføres fra oljesektoren, men det må skje nå, før store «kull» med erfarne medarbeidere forsvinner ut av arbeidslivet.

Regjeringen har ved sin utbyttepolitikk hindret Statkraft i å investere i offshore vind. Samtidig ser vi at både landbaserte vindkraftprosjekter og en rekke mindre vannkraftverk har havnet på utenlandske hender de siste årene. Det er neppe noen tvil om at Norge har tapt terreng innenfor offshore vind de siste årene sammenliknet med andre land som er aktive. Toget går nå. Europas og verdens framtidige energikilder må være fornybare og ikke-forurensende. Her må Norge være en stor aktør, både for å sikre norske arbeidsplasser og for å sikre framtidige inntekter. Vi mener at Regjeringens politikk er strategisk feil. Statoil og andre aktører som satser på offshore vindenergi bør få følge av flere, og Statkraft bør få beholde større deler av sitt overskudd for å kunne investere dette i nye prosjekter, både vann- og vindkraft. Svenskene har latt Vattenfall få lov til å spille en slik rolle, med store positive ringvirkninger for hele samfunnet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet mener at den norske vannkraften er felleseie og er positive til at offentlig eide kraftselskaper også investerer i annen fornybar energi, som for eksempel vind. Arbeiderpartiet har ikke ment at vindkraften nødvendigvis skal være på offentlige hender. Arbeiderpartiet ønsker en samlet plan for både vind, vann og strømmettet.

Arbeiderpartiet er opptatt av at Statkraft også i fremtiden skal være en ledende aktør på fornybar energi. I 2017 endret regjeringen utbytteforventningene til Statkraft. Statkraft skal fra nå av betale et utbytte på 85% av realisert resultat fra norsk vannkraftvirksomhet og 25% av realisert resultat fra annen virksomhet. Arbeiderpartiet støttet denne endringen for å gi Statkraft mer forutsigbarhet og økt investeringskapasitet i fremtiden.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

365 Kraftpolitikken *Arbeiderpartiet i Bergen*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil:

- Sikre fortsatt nasjonal kontroll over, og offentlig eierskap til våre vannkraftressurser
 - Ivareta natur og miljøhensyn ved konsesjonsbehandling av nye utbygginger og revidering av gamle konsesjoner
 - Bruke vårt kraftoverskudd til å skape arbeidsplasser og verdiskapning i Norge og til å erstatte bruk av fossil energi
 - Ikke støtte nye utenlandsforbindelser utover dem som er under bygging av Statnett nå
 - Bruke alle muligheter EØS-avtalen gir for å ivareta og fremme våre nasjonale interesser når EU utvikler sin energipolitikk, herunder delta i det regulatoriske samarbeidet i ACER.
 - Arrangere møte om EUs energipolitikk og hvordan Norge kan fremme og ivareta våre interesser.
- Oppfordre Arbeiderpartiet til å legge til rette for en debatt i hele partiorganisasjonen om norsk energipolitikk og forholdet til EU.

Begrunnelse:

Utbygging av vannkraften har lagt grunnlag for industri og arbeidsplasser i hele Norge. Vannkraften er ryggraden i vårt energisystem, noe som har ført til at Norge nå har en fornybarandel i vårt energiforbruk som overgår av svært få land. Regulerbar vannkraft er således et sterkt konkurransefortrinn for Norge på veien mot et globalt nullutslippsamfunn. Nasjonal kontroll over disse ressursene har alltid vært, og skal fortsatt være bærebjelken i norsk energipolitikk. Dette er sikret gjennom konsesjonslovene. Energiloven sikrer offentlig eierskap og kontroll. Hensynet til natur og miljø sikres gjennom vannressurslov og konsesjonslover. Den nye vestlandsregionen blir en stor kraftregion. Vi står for en fjerdedel av all vannkraftproduksjon og nær en fjerdedel av alt industrikraftforbruk. Forvaltningen av våre kraftressurser er derfor av stor betydning for verdiskapning og sysselsetting i vår del av landet. Siden begynnelsen på 1960-tallet har vi hatt kraftutveksling med våre naboland. Det har gitt oss forsyningsikkerhet i tørre år og inntekter i tider hvor vi har kraftoverskudd. I de senere år har ny utbygging av mellomlandsforbindelser knyttet oss sterkere til kraftsystemer i Europa. En politisk ønsket utfasing av fossil- og atomkraft har ført til storstilt utbygging av uregulerbar sol og vindkraft. Dette medfører et stort behov for regulerbar kraft som kan sikre kraftforsyning når sol- og vindkraft ikke kan leveres. For Norge gir dette muligheter for økt verdiskapning. Vi kan levere kraft når våre naboland har underskudd og vi kan importere billig kraft når der er overskudd. Slik krafthandel må reguleres, både politisk og teknisk. Arbeiderpartiet vil bruke vårt kraftoverskudd til å styrke eksisterende kraftforedlende industri, legge til rette for ny industri og å erstatte fossil med fornybar energi. Det er derfor avgjørende at utenlandsforbindelsene ikke svekker våre muligheter til å sikre eksisterende og å skape nye arbeidsplasser. Arbeiderpartiet i Bergen vil derfor ikke støtte nye utenlandsforbindelser utover dem som er under bygging nå. For oss er det også avgjørende at slike forbindelser er eid og kontrollert av det offentlige gjennom Statnett. Vi vil derfor gå mot at det gis konsesjon til privateide utenlandsforbindelser som f.eks. North Connect. EUs ønske om å styrke mellomlandsforbindelsene internt i Europa medfører behov for sterkere samarbeid mellom landenes reguleringsmyndigheter for å samkjøre tekniske

standarder og regelverk. Dette organiseres gjennom Agency for the Cooperation of Energy Regulators (ACER). Arbeiderpartiet i Bergen mener at Norge bør ha en plass rundt bordet når regelverk og tekniske standarder utarbeides på et område hvor vi har nasjonale interesser å ivareta. Ettersom vi ikke er medlemmer i EU har vi ikke stemmerett, eventuelle uenigheter mellom NVE og ACER må derfor løses gjennom behandling i ESA. EUs energipolitikk er viktig for Norge, i første rekke fordi den påvirker rammebetingelser for vår handel med EU (gass, olje og kraft) men også fordi en rekke direktiver berører oss gjennom at de er en del av EØS-avtalen. Det er viktig at Norge bruker handlingsrommet som EØS-avtalen gir oss til å fremme og ivareta våre egne nasjonale interesser. Arbeiderpartiet i Bergen ser det som viktig at partiorganisasjonen styrker sin kunnskap om EUs energipolitikk og de virkningene denne har for Norge.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget om å si nei til flere utenlandskabler er ikke i helt tråd med avtalen Arbeiderpartiet inngikk med MdG, FrP, H og V under behandlingen av EUs tredje energimarkedspakke i Stortinget våren 2018.

Avtalen sikrer i praksis at det ikke blir private kraftkabler ut av Norge og at alle utenlandskabler skal eies og driftes av Statnett. Beslutninger om eventuelle nye utenlandskabler skal fortsatt være en suveren beslutning fattet av norske myndigheter.

Avtalen slo også fast at det skal innhentes god kunnskap om konsekvensene fra de to kablene som nå bygges før det eventuelt gis konsesjon til nye utenlandskabler. Dersom nye kabler skal bygges skal de være samfunnsøkonomiske lønnsomme.

De resterende forslagene er i tråd med Arbeiderpartiets politikk, og en bred energidebatt i partiet vil være positivt.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

385 Grønne transport *AUF i Hordaland*

Forslag:

- Styrke CO2-fondet for transportsektoren
- Si nei til kapasitetsutvidelse på norske veier til fordel for kollektive transportløsninger
- At staten skal dekke opptil 80 % av alle kostnader ved store investeringer i kollektivutbygginger.
- Senke prisene på kollektivtrafikk og ha et nasjonalt ungdomskort på 250 kroner.
- At alle deler av norsk jernbane skal eies og drives av det offentlige.
- At det skal settes i gang et prosjekt for å bygge høyhastighetsbaner mellom de store norske byene
- Innføre en klimadifferensiert flypassasjeravgift som gir reell effekt på klimaet der det finnes andre alternativer til fly.
- Innføre et omstillingsprogram for å vri kompetansen i norske verft mot utvikling av nullutslippsfartøy og ombygging av eksisterende fartøy.
- Forby bestillingen av nye fossile ferger og fossile personbåter innen 2020
- At Norge skal jobbe aktivt for et internasjonalt forbud mot bruk av tungolje i skipsfarten
- Forby all bruk av tungolje i farvann nord for 62. breddegrad innen 2030

Begrunnelse:

I Norge står transportsektoren for 25% av de totale norske utslippene. Det vil derfor være nødvendig med omfattende kutt i denne sektoren for at Norge skal kunne nå de målene som er satt i Paris-avtalen. Arbeiderpartiet mener at man må se på nye og mer miljøvennlige måter å frakte varer, tjenester og mennesker på.

For å få ned utslippene i transportsektoren er det særlig to aspekter som er viktige å satse på: Man må klare å effektivisere transportsystemene og få ned trafikkvolumet. Vi i Norge må benytte oss av miljøvennlig transportmidler og være et forbilde for resten av verden. De største byene har et særlig ansvar i å flytte mennesker over til klimavennlige reisemåter, men Arbeiderpartiet vil ta hele landet i bruk for å få innbyggere til å reise mer miljøvennlig.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Fylkespartiet støtter intensjonen i deler av forslaget om at vi må se på nye tiltak for å nå klimamålene men støtter ikke forslag om for eksempel at det skal settes i gang bygging av høyhastighetsbane.

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Arbeiderpartiet mener det haster med opprettelsen av et eget CO₂-fond for næringslivets transport. Vi mener at staten skal kunne dekke opp til 70% av kostandene med utbygging av kollektivutbygging i byene. Vedr. høyhastighetstog

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

392 Oljefritt Lofoten, Vesterålen og Senja
*AUF i Hordaland***Forslag:**

Det ikke skal foregå petroleumsvirksomhet på feltene Nordland 6, Nordland 7 og Troms 2, og at det i stedet opprettes varige petroleumsfrie områder her. Dette innebærer at man sier nei til både konsekvensutredning, åpning av disse områdene og annen petroleumsvirksomhet.

Begrunnelse:

Petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja vil føre til naturinngrep i et av verdens mest sårbare havområder som blant annet er et av våre viktigste gyteområder for fisk. Å sette i gang petroleumsvirksomhet her vil true naturmangfoldet og fiskerigrunnet i området. Vi mener at det langsiktige hensynet til fiskeressursene skal veie tyngre enn de kortsiktige ønskene til oljeindustrien. I møte både med de internasjonale klimamålsetningene, og framskrivninger som viser oss en nedgang i lønnsomheten i nye olje- og gassfelt, må Norge øke takten i overgangen til det grønne skiftet. Arbeiderpartiet kan ikke være partiet som går i front for store naturinngrep i sårbare områder. Konsekvensutredning er ikke kunnskapsinnhenting, det er å starte prosessen med åpning av oljefelt. Vi har brukt flere millioner kroner på forvaltningsplaner og kunnskapsinnhentinger i området. En konsekvensutredning er kun startskuddet for åpning i et område.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er ikke i tråd med det vedtatte partiprogrammet fra 2017. Dette programmet sier: «Arbeiderpartiet vil åpne for å innføre petroleumsfrie soner som ivaretar særskilte områder i Lofoten, Vesterålen og Senja. I tråd med lokale ønsker støtter Arbeiderpartiet også arbeidet med å gjøre den sørlige delen av Lofoten til nasjonalpark for å gi den unike naturen her et sterkt vern. Arbeiderpartiet vil i første omgang gjøre havområdet utenfor Lofotodden nasjonalpark til en petroleumsfri sone. Her tar vi sikte på å etablere et petroleumsfritt belte på 50 kilometer fra land. Hele Vestfjorden skal i tillegg være petroleumsfritt. Sonene vil avgrensnes nærmere når forvaltningsplanen for Barentshavet og Lofoten revideres. Deler av Nordland 6 er allerede åpnet for petroleumsaktivitet, og her er eksisterende infrastruktur lettest tilgjengelig. Arbeiderpartiet åpner derfor for å konsekvensutrede petroleumsaktivitet i Nordland 6. Utredningen skal avklare hvilke deler som eventuelt kan åpnes for olje- og gassvirksomhet, og hvilke deler som bør unntas. Arbeidet med en konsekvensutredning må ikke komme i konflikt med andre næringer, baseres på et tett samarbeid med fiskerinæringen og utføres på en mest mulig skånsom måte. Best tilgjengelig teknologi skal tas i bruk. Spørsmålet om eventuell åpning i Nordland 6 skal behandles på et nytt landsmøte i Arbeiderpartiet. I Nordland 7 og Troms 2 har vi ikke erfaringer med petroleumsvirksomhet. Sökkelen er her smalere og utfordringene overfor andre næringer derfor større. For disse områdene vil Arbeiderpartiet avvente den oppdaterte kunnskapen som vil fremkomme i forbindelse med at den helhetlige forvaltningsplanen for Lofoten og Barentshavet revideres i 2019/2020. En eventuell konsekvensutredning i Nordland 7 og Troms 2 vil ikke bli satt i gang i stortingsperioden 2017 til 2021.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

393

Olje og gass

AUF i Hordaland

Forslag:

- Avskaffe leterefusjonsordningen, redusere friinntekten og bruke midlene på fornybare næringer.
- Ha full stans av nye konsesjonstildelinger og ha en styrt avvikling av petroleumsindustrien med full avvikling i 2035.
- At det ikke skal gjøres nye lete- og prøveboringer
- Avskaffe TFO-ordningen (tildeling av forhåndsdefinerte områder)
- At Norge skal være et samfunn med null utslipp i 2050
- Fjerne regnskapsfordelene i petroleumsindustrien
- Bruke andelen fra CO₂-avgiften på søkkelen og sette disse midlene inn i Klimateknologifondet
- Ha en egen oljekommisjon i Norge inspirert av Tyskland der målet er å en konkret plan for avviklingen av norsk oljeindustri.
- Ha et sysselsettingsprogram som skal styre kompetansen i oljenæringa over mot fornybare næringer

Begrunnelse:

FNs klimapanel la i 2018 frem en ny klimareport om konsekvensene av menneskeskapt klimagassutslipp. Rapporten slår fast at verdenssamfunnet ikke har kommet langt nok, artsmangfoldet vil dø ut, millioner av mennesker vil bli drevet på flukt og økende ekstremvær vil endre måten vi lever på hvis vi ikke begrense den globale oppvarmingen. Verden har 12 år på seg til å redde klimaet, da kan vi ikke fortsette i dagens tempo i olje- og gassutvinning. I dag vet vi at tunge oljefelt som Johan Castberg ligger an til å bli ulønnsomme for staten over tid. I møtet med nye fornybare energikilder og en fallende oljepris, hvor store investeringer i olje og gass ikke vil bli lønnsomme for Norge, så er det økonomisk uansvarlig å si ja til nye konsesjonstildelinger. Det er et paradoks at vi fortsatt har svært gunstige ordninger til leting og utvinning av olje og gass som ikke er i tråd med klimaforpliktelsene våre, og som

det er veldig usikkert om kommer til å bli økonomisk lønnsomt. Klimaloven forplikter Norge til å gjennomføre 40% utslippskutt innen 2030 og Arbeiderpartiet mener det må gjennomføres politikk som gjør at vi når denne målsetningen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Sentralstyrets merknad:

Arbeiderpartiet er for at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050, slik det også er lovfestet i klimaloven. Vi er også positive til tiltak som kan bidra til kompetanseoverføring fra oljenæringen over mot fornybare næringer.

Resten av forslagene er ikke i tråd med Arbeiderpartiets politikk. Om rammebetingelsene sier nåværende partiprogram at: "Arbeiderpartiet vil legge til rette for fortsatt aktivitet og verdiskaping fra petroleumsvirksomheten. Vi vil sikre oljenæringen forutsigbare rammebetingelser som gjør det mulig å opprettholde kompetanse og gjøre langsiktige investeringer."

Våren 2018 stemte Arbeiderpartiet imot forslag fra SV om å "avvikle leterefusjonsordningen med virkning fra og med statsbudsjettet for 2019" under behandlingen av Klimastrategi for 2030 – norsk omstilling i europeisk samarbeid.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

415 Forby bruk av plastposer i butikkene.

Modum Arbeiderparti

Forslag:

Forby bruk av plastposer i butikkene. Tilby alternative handleposer av papir. oppfordre kundene til å kjøpe flerbruksposer i miljøvennlig materiale til lav pris.

Begrunnelse:

Mikroplast er et stort internasjonalt miljøproblem og vi bør derfor bidra til å redusere utslippene av plastprodukter.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Sentralstyrets merknad:

Fylkespartiets innstilling støttes. Stortingsgruppa har i forbindelse med behandling av stortingsmelding om avfall og sirkulær økonomi gått inn for ulike tiltak som skal redusere bruk av plast og legge til rette for økt materialgjenvinning og gjenbruk. Vi mener at «handelens miljøfond» hvor plastposer ilegges en avgift som går inn i fondet, bør videreføres. Disse midlene brukes til prosjekter som reduserer plastforsøpling og alle kan søke om midler fra fondet.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

422 **Gjenvinning av hardplast**
Modum Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet skal arbeide for at det utvikles krav til merking av hardplast, samt løsninger som kan ta imot hardplast til gjenvinning fra privathusholdninger i kommunene.

Begrunnelse:

Mikroplast er et stort internasjonalt miljøproblem og vi bør derfor bidra til å få på plass effektive metoder for resirkulasjon.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med vedtatt politikk. Ved behandling av stortingsmeldingen om avfall og sirkulær økonomi i 2018, foreslo arbeiderpartiet en rekke forslag om å innføre økt krav til bl.a. bedre merking av produkter, økt krav til materialgjenvinning og gjenbruk av plast.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

454 **Behov for en ny Mjøsaksjon**
Hedmark Arbeiderparti

Forslag:

Det må iverksettes en ny Mjøsaksjon for å sikre Mjøsas levedyktighet også for fremtidige generasjoner.

Begrunnelse:

Mjøsaksjonen fra 1973 til 1982 var en gedigen aksjon for å redde Mjøsa. Der forurensingen fra industri, landbruk og privathusholdninger var rett ved å ødelegge grunnlaget for livskvaliteten i Norges største innsjø. Norge ved Miljøvernminister Gro Harlem Brundtland, tok sin del av ansvaret for å sikre perla i Innlandet.

I dag er Mjøsa igjen truet, utslippet av mikroplast setter livsgrunnlaget i Mjøsa igjen under press. Renseanleggene klarer ikke å hindre mikroplast å slippe ut i Mjøsa. Enda er vår kunnskap rundt mikroplast ikke god nok, og utslippet av mikroplast i Mjøsa gjør at mange vil kunne ta mikroplast opp i kroppen blant annet gjennom drikkevannet.

Mjøsa er drikkevannskilde for mange mennesker i Innlandet, samtidig som at utslipp fra private husholdninger, industri og landbruk renses og sendes ut i Mjøsa. Livsgrunnlaget i Mjøsa er igjen under press og vi har behov for en ny redningsaksjon for Mjøsas framtid.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Mjøsa er Norges største innsjø, og Mjøsas helsetilstand er en viktig sak av nasjonal betydning.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med vedtatt politikk og bestemmelser for oppfølging av vanndirektivet, som regulerer en samordnet bærekraftig forvaltning av vannmiljøet. I forbindelse med behandling av stortingsmeldingen om avfall og sirkulær økonomi foreslo arbeiderpartiet en rekke forslag og tiltak for å redusere marin forurensning og at det innføres krav om oppsamling av bl.a. gummigranulat fra kunstgressbaner for å hindre avrenning til vassdragene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

455**Mikroplast***Hedmark Arbeiderparti***Forslag:**

Det er behov for nasjonale tiltak for å redusere bruken av mikroplast og forhindre forurensing fra mikroplast.

Begrunnelse:

Plastforurensing har fått økt oppmerksomhet, dette er viktig, og vi har alle en jobb å gjøre for å forhindre forurensning og sikre at plast gjenvinnes. Vi har fortsatt en jobb å gjøre hva gjelder kildesortering. Vi har også alle et ansvar for å ta vare på naturen og ressursene våre, og sikre at det er i en god stand for våre etterkommende generasjoner.

Samtidig som at vi alle har en jobb å gjøre, er det en plastform som er snikende, og hvor det er et stort behov for styresmaktens hjelp for å redusere forbruket og forurensingen av. Det er mikroplast som er utfordringen. Mikroplast finnes i mange av produktene vi benytter hver dag. Vi har ikke fullstendig oversikt over konsekvensene fra mikroplast i drikkevann og matvarer, men en ting er sikkert, at det slippes ut i natur og vann er ikke bra, og vi trenger tiltak for å begrense spredningen av mikroplast.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med vedtatt politikk. Ved behandling av stortingsmeldingen om avfall og sirkulær økonomi foreslo arbeiderpartiet en rekke forslag og tiltak for å redusere bruk av plast, tiltak mot marinforsøpling, økt krav til materialgjenvinning og gjenbruk.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

456**Miljøvennlige kommuner***Hedmark Arbeiderparti***Forslag:**

Opprettelse av nasjonale tilskuddsordninger for miljøvennlige satsninger i kommuner.

Begrunnelse:

Kommuneøkonomien har de senere årene blitt trangere. Når lokalpolitikere skal investere, faller ofte investeringen på mindre miljøvennlige løsninger, grunnet at miljøvennlige løsninger kan ha en dyrere investeringskostnad.

For å nå målene i Paris-avtalen er det viktig at vi reduserer utslipp der vi kan redusere utslipp, som for eksempel å bygge i massiv tre, og økt bruk av solceller. Det finnes allerede tilskuddsordninger på noen av disse tiltakene, men vi mener at det er behov for sterkere tilskuddsordninger fra sentrale myndigheter, som sikrer at kommunene kan ha mulighet til å gjøre miljøvennlige investeringer uten store ekstrakostnader.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med vedtatt politikk. I statsbudsjettet for 2019 foreslo arbeiderpartiet å øke tilskudd til tiltak i kommunen for å redusere klimautslippene lokalt gjennom klimasats, Enova og bymiljøpakkene.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

457 Bærekraft i landbruket
*Hedmark Arbeiderparti***Forslag:**

Nasjonale tilskuddsordninger for klimatilpassing av landbruket og utslippsreduserende tiltak i landbruket. Kommende landbruksoppgjør må innrettes mot en mer bærekraftig utvikling.

Begrunnelse:

Etter flere somre med tydelige klimasvingninger, der ekstreme tørkeperioder eller nedbørsperioder har blitt mer vanlig i Norge, ser man at det er et behov for å gjøre tiltak som ruster det norske landbruket bedre for endringer i klima. Slike tiltak kan være å sikre skikkelig drenering av jordarealer, som kan lede vannet vekk i perioder med ekstreme nedbørsmengder, men som også kan brukes motsatt vei til å lede vann inn i tørkeperioder. I perioder med tørke er det mye ressurser og tid som forsvinner i å flytte vannledninger og spredere rundt på jordene. Dersom man kunne ha bygd anlegg som muliggjorde å koble spredere på uten store tromle med vannledninger, kan dette spare mye tid og effektivisere driften av jordbruksarealene. Med mer ekstremt vær i Norge og i øvrige deler av verden, er vi enda mer avhengige av at landbruksarealer i Norge produserer mat for å sikre selvforsyningsgraden, men også den totale tilgangen til mat i verden. Dette er et ansvar som både sikrer egeninteresser i det norske landbruket, men som også er et solidarisk ansvar som gjør at vi kan sikre mer mat tilgjengelig på det globale matmarkedet. Landbruket i Norge har muligheter til å kutte sine utslipp, og gjøre miljøvennlige investeringer. Men dette koster, og bøndernes økonomiske situasjon er påvirket av det mer ekstreme klimaet. Som gjør at disse investeringene ikke er aktuelle. Derfor mener vi at det er behov for sterke nasjonale tilskuddsordninger for miljøvennlig landbruk i hele landet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med vedtatt politikk og arbeiderpartiets klimaforslag som er fremmet i stortinget, hvor det er foreslått å styrke klimatiltakene og tilpasning i jordbruket gjennom jordbruksavtalen. Norges

Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag har sagt ja til å forhandle med staten om en frivillig og gjensidig forpliktende klimaavtale for jordbruket som skal være klar våren 2019. I tillegg er vil landbruket også søke støtte fra Enova til klima og energieffektiviserende tiltak.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

458 Overgang til engangspapp

Hedmark Arbeiderparti

Forslag:

Mindre bruk av engangspapp, ved å heller satse på bruken av engangspapp og andre miljøvennlige alternativer.

Begrunnelse:

Konsumet av plast i verden er for høyt, og det er på stor tid for å redusere bruken av plast. Et av de enkleste tiltakene for å redusere bruken av plast er ved å gå over til mer miljøvennlige og fornybare engangsprodukter som er fremstilt av papp.

Vi mener at en rekke engangsprodukter av plast kan forbys, da det finnes gode alternativer av papp. Samtidig vet vi at en rekke engangsprodukter av plast, for eksempel innen helsevesenet er nødvendige for å unngå smittespredning og lignende, det er ikke disse produktene vi ønsker å gå til livs. Produktene vi mener at kan fases ut er produkter der det finnes gode alternativer, og engangsplastikken rett og slett er overflødig.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med vedtatt politikk. Ved behandling av stortingsmeldingen om avfall og sirkulær økonomi foreslo arbeiderpartiet en rekke forslag og tiltak for å redusere bruk av plast, tiltak mot marinforsøpling, økt krav til materialgjenvinning og gjenbruk

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

464 Vern Lofoten, Vesterålen og Senja

Oslo Arbeiderparti

Forslag:

I 2014 opplevde Norge det mest dramatiske oljeprisfallet i moderne tid som gjorde at flere titalls tusen mistet jobben. I kjølvannet av denne oljekrisen og et globalt fokus på fornybarsamfunnet har blant annet Norges Bank anbefalt Statens pensjonsfond utland å trekke seg ut av olje og gass. Et startskudd for petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten Vesterålen og Senja betyr at vi må binde opp ressurser i en industri preget av stor risiko og usikre fremtidsutsikter.

Petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja vil føre til naturinngrep i et av verdens mest sårbare havområder som blant annet er et av våre viktigste gyteområder for fisk. Å sette i gang petroleumsvirksomhet her vil true naturmangfoldet og fiskeriene i området. Vi mener at det langsiktige hensynet til fiskeressursene skal veie tyngre enn de kortsiktige ønskene til oljeindustrien.

Et for stort fokus på petroleum står i direkte konflikt med satsing på eksisterende næringer og fornybar energi i Nord. I denne landsdelen finnes det mange fremtidsrettede næringer som kan bestå langt inn i framtida og skape tusenvis av lønnsomme arbeidsplasser som vi heller burde satse på. I Kunnskapsinnhenting som ble gjennomført av den rødgrønne regjeringen ble det anslått at petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja vil kunne generere mellom 400 og 1100 arbeidsplasser fra Namsos til Tromsø. Til sammenligning er det i dag over 6500 arbeidsplasser innen fiskeri og reiseliv, i Lofoten, Vesterålen og Senja alene. Dette er arbeidsplasser vi ikke er villig til å risikere, for noen hundre i petroleumsvirksomheten.

Petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja er ikke forenlig med Norges internasjonale klimaforpliktelser. Det er viktig at Norge fører en politikk som støtter opp om klimaforliket og enigheten fra klimatoppmøtet i Paris. Petroleumssektoren er den største utslippssektoren i Norge, og bidrar årlig med over 31 % av norske CO₂-utslipp. En rapport fra SSB viser dessuten at det vi vil kunne gi globale utslippsreduksjoner å la norsk olje bli liggende. Da bør vi starte med å frede de mest sårbare områdene våre for petroleumsvirksomhet. I møte både med de internasjonale klimamålsetningene, og usikkerheten i markedet, må Norge øke takten i overgangen til nullutslippssamfunnet. Arbeiderpartiet kan ikke være partiet som går i front for store naturinngrep i sårbare områder.

Konsekvensutredning er ikke kunnskapsinnhenting, det er å starte prosessen med åpning av havområde for petroleumsvirksomhet. Vi har brukt flere millioner kroner på forvaltningsplaner og kunnskapsinnhenting i området. En konsekvensutredning er kun startskuddet for åpning av et område for petroleumsvirksomhet.

Oslo Arbeiderparti mener derfor at det ikke skal foregå petroleumsvirksomhet på feltene Nordland 6, Nordland 7 og Troms 2, og at det i stedet opprettes varige petroleumsfrie områder her. Dette innebærer at man sier nei til både konsekvensutredning, åpning av disse områdene og annen petroleumsvirksomhet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Vedtatt på Oslo Aps årsmøte 2018

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er ikke i tråd med det vedtatte partiprogrammet fra 2017.

Dette programmet sier: «Arbeiderpartiet vil åpne for å innføre petroleumsfrie soner som ivaretar særskilte områder i Lofoten, Vesterålen og Senja. I tråd med lokale ønsker støtter Arbeiderpartiet også arbeidet med å gjøre den sørlige delen av Lofoten til nasjonalpark for å gi den unike naturen her et sterkt vern.

Arbeiderpartiet vil i første omgang gjøre havområdet utenfor Lofotodden nasjonalpark til en petroleumsfri sone. Her tar vi sikte på å etablere et petroleumsfritt belte på 50 kilometer fra land. Hele Vestfjorden skal i tillegg være petroleumsfritt. Sonene vil avgrensnes nærmere når forvaltningsplanen for Barentshavet og Lofoten revideres.

Deler av Nordland 6 er allerede åpnet for petroleumsakktivitet, og her er eksisterende infrastruktur lettest tilgjengelig. Arbeiderpartiet åpner derfor for å konsekvensutrede petroleumsakktivitet i Nordland 6. Utredningen skal avklare hvilke deler som eventuelt kan åpnes for olje- og gassvirksomhet, og hvilke

deler som bør unntas. Arbeidet med en konsekvensutredning må ikke komme i konflikt med andre næringer, baseres på et tett samarbeid med fiskerinæringen og utføres på en mest mulig skånsom måte. Best tilgjengelig teknologi skal tas i bruk. Spørsmålet om eventuell åpning i Nordland 6 skal behandles på et nytt landsmøte i Arbeiderpartiet.

I Nordland 7 og Troms 2 har vi ikke erfaringer med petroleumsvirksomhet. Søkelen er her smalere og utfordringene overfor andre næringer derfor større. For disse områdene vil Arbeiderpartiet avvente den oppdaterte kunnskapen som vil fremkomme i forbindelse med at den helhetlige forvaltningsplanen for Lofoten og Barentshavet revideres i 2019/2020. En eventuell konsekvensutredning i Nordland 7 og Troms 2 vil ikke bli satt i gang i stortingsperioden 2017 til 2021.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

469 Vern mot oljeboring i Lofoten, Vesterålen og Senja *AUF i Trøndelag*

Forslag:

Arbeiderpartiet vil: - Vedta varig vern mot oljeboring i Lofoten, Vesterålen og Senja.

Begrunnelse:

Norsk olje- og gassnæring skal være en viktig næring for Norge i flere tiår framover. Fellesskapets netto inntekter fra olje og gass var 180 milliarder kroner i 2017, og nesten 200 000 mennesker er grovt regnet sysselsatt i olje- og gassnæringen. Samtidig som olje- og gassnæringen er svært lønnsom, utvikler den også kunnskap og teknologi Norge kan bruke for å skape nye næringer i det grønne skiftet. Ikke minst i havrommet. Det er viktig at Norge har langsiktige strategier for å stimulere til denne omstillingen.

Likefullt som det er viktig å legge til rette for norsk olje- og gassnæring, er det viktig å stille krav og begrensninger hvor andre samfunns mål anses som viktigere. LoVeSe er ett slikt område. Oljeboring i Lofoten, Vesterålen og Senja vil føre til naturinngrep i et av verdens mest sårbare havområder som blant annet er et av våre viktigste gyteområder for fisk. Arbeiderpartiet kan ikke være partiet som går i front for store naturinngrep i sårbare områder. En forsvarlig forvaltning av Nordområdene. Nordområdene er viktige biologiske områder og forvaltningen av områdene må være i tråd med naturens bæreevne. Dette betyr varige petroleumsfrie områder utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. Det er fortsatt behov for nytt leteareal, ny produksjon og bedre utnyttelse av eksisterende felt, før rørene går tomme fra Norskehavet og sørover. Nye letemodeller kan også avdekke nye funn, slik man opplevde med giganten Johan Sverdrup, som i flere tiår lå uoppdaget foran nesetippen på selskapene.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Trøndelag Arbeiderparti har ikke tatt stilling til realitetene i forslaget og har forøvrig ingen kommentar.

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er ikke i tråd med det vedtatte partiprogrammet fra 2017.

Dette programmet sier: «Arbeiderpartiet vil åpne for å innføre petroleumsfrie soner som ivaretar særskilte områder i Lofoten, Vesterålen og Senja. I tråd med lokale ønsker støtter Arbeiderpartiet også

arbeidet med å gjøre den sørlige delen av Lofoten til nasjonalpark for å gi den unike naturen her et sterkt vern.

Arbeiderpartiet vil i første omgang gjøre havområdet utenfor Lofotodden nasjonalpark til en petroleumsfri sone. Her tar vi sikte på å etablere et petroleumsfritt belte på 50 kilometer fra land. Hele Vestfjorden skal i tillegg være petroleumsfritt. Sonene vil avgrenses nærmere når forvaltningsplanen for Barentshavet og Lofoten revideres.

Deler av Nordland 6 er allerede åpnet for petroleumssaktivitet, og her er eksisterende infrastruktur lettest tilgjengelig. Arbeiderpartiet åpner derfor for å konsekvensutrede petroleumssaktivitet i Nordland 6. Utredningen skal avklare hvilke deler som eventuelt kan åpnes for olje- og gassvirksomhet, og hvilke deler som bør unntas. Arbeidet med en konsekvensutredning må ikke komme i konflikt med andre næringer, baseres på et tett samarbeid med fiskerinæringen og utføres på en mest mulig skånsom måte. Best tilgjengelig teknologi skal tas i bruk. Spørsmålet om eventuell åpning i Nordland 6 skal behandles på et nytt landsmøte i Arbeiderpartiet.

I Nordland 7 og Troms 2 har vi ikke erfaringer med petroleumsvirksomhet. Sokkelen er her smalere og utfordringene overfor andre næringer derfor større. For disse områdene vil Arbeiderpartiet avvente den oppdaterte kunnskapen som vil fremkomme i forbindelse med at den helhetlige forvaltningsplanen for Lofoten og Barentshavet revideres i 2019/2020. En eventuell konsekvensutredning i Nordland 7 og Troms 2 vil ikke bli satt i gang i stortingsperioden 2017 til 2021.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

484 Utvide dagens panteordning *Rogaland Arbeiderparti*

Forslag:

Utvide dagens panteordninger til å omfatte flere produkter, som glassflasker, elektronikk og andre emballasjekrevende varer.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes. Ved behandling av stortingsmeldingen om avfall og sirkulær økonomi foreslo arbeiderpartiet en rekke forslag og tiltak for å redusere mengden avfall, men det ble ikke foreslått å øke panteordningen til å omfatte flere produkter. Det ble foreslått å utrede og utarbeide et produsentansvarsregister med oversikt hvilke returselskaper som har forpliktet seg til å samle inn avfallet og om hvor avfallet skal samles inn og behandles. Det viktigste er at avfallet samles inn og håndteres i et sirkulært perspektiv slik at råvarene material gjenvinnes og gjenbrukes.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

485 **Returordning på jordbruksplast**
Rogaland Arbeiderparti

Forslag:

Innføre en mer effektiv returordning for jordbruksplast.

Begrunnelse:

plast er i ferd med å bli et av Norges største miljøproblemer, både på land og til havs.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med vedtatt politikk. Ved behandling av stortingsmeldingen om avfall og sirkulær økonomi foreslo arbeiderpartiet en rekke forslag og tiltak for å redusere mengden avfall og legge til rette for materialgjenvinning og ombruk av bl.a. plast. Det er pr dd igangsatt tiltak som skal legge til rette for innsamling og gjenvinning av jordbruksplasten under ordningen «grønt punkt».

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

486 **Forbud mot bruk av mikroplast i renhold - og kosmetikkprodukter.**
Rogaland Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet vil ha et forbud mot bruk av mikroplast i renhold - og kosmetikkprodukter.

Begrunnelse:

Mikroplast kan binde organiske miljøgifter og på den måten utgjøre en økt trussel for organismer.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er i tråd med vedtatt politikk. Ved behandling av stortingsmeldingen om avfall og sirkulær økonomi foreslo arbeiderpartiet en rekke forslag og tiltak for å fase ut innføre forbud mot bruk av mikroplast i kosmetikk og tannpasta samt en rekke andre artikler som kan produseres mer miljøvennlig.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

490 **Vern av Lofoten, Vesterålen og Senja**
Buskerud Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet mener at det ikke skal foregå oljeboring i feltene Nordland 6, Nordland 7 og Troms 2.

Dette innebærer at man sier nei til både konsekvensutredning og åpning av disse områdene.

Begrunnelse:

Olje- og gassnæringen bidrar med en enorm verdiskaping som har gjort det mulig å finansiere det norske velferdssamfunnet slik vi kjenner det i dag. Samtidig som den norske olje- og gassnæringen har vært svært lønnsom for nasjonen, utvikler den kunnskap og teknologi i verdensklasse. Mye av denne teknologien kan brukes for skape nye miljøvennlige næringer for langt inn i fremtiden. Ikke minst i havrommet, hvor Norge bør ha ambisjoner om å være verdensledende både i teknologiutvikling og verdiskaping, har kunnskap fra petroleumssektoren gitt Norge store konkurransemessige fortrinn. Til tross for moderne og imponerende teknologi kan ikke olje- og gass-utvinning kombineres med vekst i turist, fiskeri og maritime næringer i områdene Lofoten, Vesterålen og Senja. Til det er de potensielle skadene på områdene for alvorlige til at det er verdt sjansen. I denne landsdelen finnes det mange fremtidsrettede næringer som kan bestå langt inn i framtida og skape tusenvis av lønnsomme og evigvarende arbeidsplasser. Derfor ønsker heller ikke flertallet av befolkningen i området, eller i resten av landet for øvrig, olje- og gass-utvinning i Lofoten, Vesterålen og Senja. Oljeboring i Lofoten, Vesterålen og Senja vil føre til naturinngrep i et av verdens mest sårbare havområder som blant annet er et av våre viktigste gyteområder for fisk. Å sette i gang oljeboring vil true naturmangfoldet og fiskeriene i området. Derfor lytter vi til de miljøfaglige rådene fra Havforskningsinstituttet, Miljødirektoratet, Fiskeridirektoratet, Norges Fiskarlag og Norges Kystfiskarlag som alle advarer mot at det åpnes for oljeboring utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. I møte både med de internasjonale klima målsetningene, og usikkerheten i markedet, må Norge øke takten i overgangen til det grønne skiftet. Arbeiderpartiet kan ikke være partiet som går i front for store naturinngrep i sårbare områder. Konsekvensutredning er ikke kunnskapsinnhenting, det er første steg i prosessen mot å åpne et nytt oljefelt. Vi har allerede brukt flere millioner kroner på forvaltningsplaner og kunnskapsinnhentinger i området. Vi bør bruke kunnskapen dette har gitt oss til å gå inn for det eneste som er riktig for området, nemlig vern. Arbeiderpartiet mener tiden er inne for å avklare en av norsk petroleumspolitikks største stridssaker, nemlig åpning for ytterligere petroleumsvirksomhet i Lofoten, Vesterålen og Senja. Sårbarheten i områdene, og de enorme fiskeressursene som kan bli påvirket av petroleumsvirksomhet i området gjør at det er betydelig motstand mot å åpne Lofoten, Vesterålen og Senja, og det finnes ingen realistiske regjeringsalternativ i Norge som vil åpne opp for en konsekvensutredning av hele eller deler av dette området. Vi slutter oss derfor til de som mener at en fortsatt kamp for åpning av Lofoten, Vesterålen og Senja kan svekke næringens og nasjonens omdømme.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Forslaget er ikke i tråd med det vedtatte partiprogrammet fra 2017.

Dette programmet sier: «Arbeiderpartiet vil åpne for å innføre petroleumsfrie soner som ivaretar særskilte områder i Lofoten, Vesterålen og Senja. I tråd med lokale ønsker støtter Arbeiderpartiet også arbeidet med å gjøre den sørlige delen av Lofoten til nasjonalpark for å gi den unike naturen her et sterkt vern.

Arbeiderpartiet vil i første omgang gjøre havområdet utenfor Lofotodden nasjonalpark til en petroleumsfri sone. Her tar vi sikte på å etablere et petroleumsfritt belte på 50 kilometer fra land. Hele Vestfjorden skal i tillegg være petroleumsfritt. Sonene vil avgrenses nærmere når forvaltningsplanen for Barentshavet og Lofoten revideres.

Deler av Nordland 6 er allerede åpnet for petroleumsakktivitet, og her er eksisterende infrastruktur lettest tilgjengelig. Arbeiderpartiet åpner derfor for å konsekvensutrede petroleumsakktivitet i Nordland 6. Utredningen skal avklare hvilke deler som eventuelt kan åpnes for olje- og gassvirksomhet, og hvilke deler som bør unntas. Arbeidet med en konsekvensutredning må ikke komme i konflikt med andre næringer, baseres på et tett samarbeid med fiskerinæringen og utføres på en mest mulig skånsom måte.

Best tilgjengelig teknologi skal tas i bruk. Spørsmålet om eventuell åpning i Nordland 6 skal behandles på et nytt landsmøte i Arbeiderpartiet.

I Nordland 7 og Troms 2 har vi ikke erfaringer med petroleumsvirksomhet. Sökkelen er her smalere og utfordringene overfor andre næringer derfor større. For disse områdene vil Arbeiderpartiet avvente den oppdaterte kunnskapen som vil fremkomme i forbindelse med at den helhetlige forvaltningsplanen for Lofoten og Barentshavet revideres i 2019/2020. En eventuell konsekvensutredning i Nordland 7 og Troms 2 vil ikke bli satt i gang i stortingsperioden 2017 til 2021.»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

521 Til kamp mot plastforurensing *Hordaland Arbeiderparti*

Forslag:

Hordaland Arbeiderparti vil ha en nasjonal og internasjonal nullvisjon mot plastforurensing. Det må vurderes utviklingskontrakter etter modell fra oppdrettsnæringen eller andre markedsmekanismer skal brukes for å engasjere maritim næring. Det må arbeides for opprettelse av et internasjonalt fond for innsamling og resirkulering av plast med fokus på næringsutvikling i utviklingsland. Utarbeides en plan for utfasing av all plast og hvordan plasten kan erstattes med nedbrytbare materialer. Det må legges til rette for at fartøy kan levere plastavfall med gode returordninger. Dumping av plast fra fiskeflåter og andre fartøyer bøtelegges. Vurdere en panteordning for innsamlet plast.

Begrunnelse:

Plast er i ferd med å bli et av våre største miljøproblemer. Hvis forsøplingen ikke stanser nå, vil det i 2050 være mer plast i havet enn det er fisk. Avfallet er en stor trussel mot dyrebstanden i og rundt havet. Plast er ikke bare en trussel for det marine liv - det har også vist seg at særlig mikro- og nanoplast har en svært uheldig og farlig påvirkning på hele næringskjeden vår. For å møte utfordringen med plastforurensing trenger vi løsninger for å redusere forsøplingen, kutte utslipp fra plastproduksjon, resirkulere mer og ikke minst hente inn plast som allerede har nådd havet. Plastforurensing er en utfordring som krever ulike løsninger i ulike land. Arbeiderpartiet mener et sted å starte er å stadfeste en nasjonal og internasjonal nullvisjon for plastforurensing. Den norske offshoreflåten og andre rederier har mange skip i opplag. Dette innebærer en stor mulighet for å engasjere skip av høyeste internasjonale standard for å bidra i Norges arbeid med marin forsøpling. Arbeiderpartiet mener Norge må ta en internasjonal lederrolle i å engasjere den maritime næringen i kampen mot plastforurensing. I tillegg til å engasjere næringslivet er det viktig å opprettholde og styrke dugnadsånden blant folk langs kysten. Kommuner, renovasjonsselskaper og nasjonale myndigheter bør oppfordre til innsats gjennom panteordninger, forbud mot plastposer og støtte til bedrifter som reduserer sitt plastforbruk.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes og er vedtatt politikk. Ved behandling av stortingsmeldingen om avfall og sirkulær økonomi foreslo arbeiderpartiet en rekke forslag og tiltak for å redusere mengden avfall og at Norge skal ta på seg en internasjonal lederrolle mot marin forsøpling. .

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

Forslag:

Ha en konkret plan for hva det grønne skiftet betyr for eksisterende og fremtidige arbeidsplasser i tråd med målene i Paris-avtalen. Ha en forsvarlig utvinning av olje og gass som prioriterer fiskeri og havbruk der næringene ikke kan forenes. Fase ut bruken av fossil energi og overføre teknologi og kompetanse fra olje- og gassnæringen til annen industri. Satse på karbonfangst og –lagring (CCS), samt utvikling av miljøvennlige skip. Ha en klimazøytral offentlig sektor innen 2030. Tilrettelegge mer for utviklingen av fornybare næringer, ved å forenkle regelverk samt styrke støtteordninger.

Begrunnelse:

Klimaendringer er en av vår tids største utfordringer. De fører til våtere og villere vær, tap av biologisk mangfold og driver mennesker på flukt. For Arbeiderpartiet er det avgjørende at vi fører en politikk som kutter i klimagassutslipp, og tar de grønne mulighetene som oppstår på alvor. Derfor er det viktig at vi tar ansvar både lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

De globale klima- og miljøutfordringene krever omstilling til et samfunn hvor vekst og utvikling skjer innen naturens tålegrenser. Det må skje en overgang til produkter og tjenester som gir betydelig mindre negative konsekvenser for klima og miljø enn i dag. Det grønne skiftet gir oss enorme muligheter for næringsutvikling, og nye arbeidsplasser i flere tiår framover. Arbeiderpartiet mener at Norge må innfri sin del av forpliktelsene til Parisavtalen, og nå målet om 40 % utslippskutt innen 2030. Arbeiderpartiet ønsker at Norge skal bli et lavutslippssamfunn, og være ledende på næringsutvikling og grønn teknologi.

All olje- og gass aktivitet skal skje på en forsvarlig måte for miljøet, og i sameksistens med andre næringer. Utvinningen av olje og gass må være forenelig med fiskeri og havbruk, dersom dette ikke kan skje skal fiskeri og havbruk prioriteres.

Skal vi lykkes med en ansvarlig politikk for fremtiden må vi i dag sørge for at det finnes kapasitet og kompetanse i olje og gass bransjen. Vi må bidra til at teknologi og kompetanse overføres til annen industri og skaper nye varige og lønnsomme arbeidsplasser. Teknologi og kompetanse i oljeindustrien vil danne basis for utvikling av nye næringer, slik vi allerede har mange eksempler på.

Arbeiderpartiet mener det offentlige må bruke sine anbud til å fremme utviklingen av fremtidens miljøvennlige skip, slik Hordaland fylkeskommune har gjort med sine fergeanbud. Vi må legge til rette for å skape en flåte som er effektiv og miljøvennlig. Vi må allerede nå legge til rette for framsynte reguleringer og utbygging av infrastruktur for bunkring og lading. Anbudspolitikken må endres i grønn retning. Aktiv bruk av Enova sine støtteordninger for å utvikle ny energi og klimavennlige løsninger er nødvendig. Arbeiderpartiet vil videreføre NOX-fondet, og opprette et eget CO-fond for transport som også skal gjelde for sjøtransporten.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes.

Når det gjelder forholdet mellom olje og fiskeri, er Arbeiderpartiets eksisterende politikk at oljeinteresser skal balanseres, fiskeri alltid skal prioriteres. Om dette sier partiprogrammet følgende: «Åpning av nye områder for petroleumsvirksomhet skal foregå skrittvis. Arbeiderpartiet vil legge stor vekt på de helhetlige forvaltningsplanene som balanserer oljenæringens interesser mot andre hensyn. Tillatelser til ny virksomhet skal være basert på føre var-prinsippet og strenge krav til miljø og sikkerhet».

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

523 Krafta tilhøyrar fellesskapet. *Hordaland Arbeiderparti*

Forslag:

Norge sine olje- og gassressursar er det norske folk sin eigedom og skal koma heile samfunnet til gode. Eigarskapet til norske vasskraftressursar skal liggja fast, og minst to tredjedelar skal være offentleg eigd. Avgjerder om eventuelle nye utanlandskablar skal framleis vera ei suveren avgjerd fatta av norske myndigheiter. Hordaland Arbeidarparti seier nei til fleire utanlandskablar. Hordaland Arbeiderparti meiner at Reguleringsmynden for energi (RME) sitt virkeområde må minimerast gjennom vedtak i Stortinget.

Begrunnelse:

Hordaland har stor verdiskaping og mange arbeidsplassar innan dei områda som er omfatta av desse spørsmåla. Hordaland Arbeiderparti er difor opptekne av at det må det stillast krav til framtidig nasjonal styring og kontroll av energisektoren og det er viktig at sentrale spørsmål som følgjer av dette er avklart. Krafta tilhøyrar fellesskapet, det har vore grunnlaget for vår olje- og gassforvaltning de siste 50 åra. Eigarskapet til norske vasskraftressursar skal liggja fast, og minst to tredjedelar skal være offentleg eigd. Norge har ein stolt tradisjon attende til vasskraftutbygginga og konsesjonslovene frå byrjinga av førre århundre som skal vidareførast. Avgjerder om eventuelle nye utanlandskablar skal framleis vera ei suveren avgjerd fatta av norske myndigheiter. Hordaland Arbeidarparti seier nei til fleire utanlandskablar. Statnett skal eiga og drifra alle noverande og eventuelle framtidige mellomlandsforbindelsar. Dette skal takas inn i energilova. Flaskehalsinntektene skal framleis kunne nyttast til å redusera nett tariffane så vel som til vedlikehald og utbygging av det norske straumnettet.

Norske myndigheiter skal ha sjølvstendig kontroll over alle avgjerder med betydning for energitryggleiken i Norge, til dømes avgjerder knytt til industri og utkopling av kraft. Spørsmål om forsyningstryggleik, konsesjonar til utanlandskablar og andre vitale deler av energipolitikken skal være underlagt Storting og regjering. Nasjonale omsyn til kraftkrevjande industri, natur og forsyningstryggleik skal framleis være bærebjelken i norsk energiforvaltning. Norge har slutta seg til EUs tredje energimarknadspakke. Hordaland Arbeiderparti meiner at Reguleringsmynden for energi (RME) sitt virkeområde må minimerast gjennom vedtak i Stortinget. Virkeområdet må avgrensast til tekniske tvistar mellom reguleringsmyndar.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Olje-, gass- og vannkraftressursene er fellesskapsressurser og skal komme det norske folk til gode. Forslaget om å si nei til flere utenlandskabler er ikke i helt tråd med avtalen Arbeiderpartiet inngikk med MdG, FrP, H og V under behandlingen av EUs tredje energimarkedspakke i Stortinget våren 2018.

Avtalen sikrer i praksis at det ikke blir private kraftkabler ut av Norge og at alle utenlandskabler skal eies og driftes av Statnett. Beslutninger om eventuelle nye utenlandskabler skal fortsatt være en suveren beslutning fattet av norske myndigheter.

Avtalen slo også fast at det skal innhentes god kunnskap om konsekvensene fra de to kablene som nå bygges før det eventuelt gis konsesjon til nye utenlandskabler. Dersom nye kabler skal bygges skal de være samfunnsøkonomiske lønnsomme. Opprettelsen av reguleringsmyndigheten RME var også en del av avtalen: «Den nye reguleringsmyndigheten (RME) opprettes, dens oppgaver avgrenses til å oppfylle

direktivets minimumskrav. Den overordnede myndigheten til å utforme og vedta forskrifter og utarbeide lover skal fortsatt ligge i departementet (OED) og direktoratet (NVE).»

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

524 Vannkraft og vindkraft må være offentlig eid og kontrollert *Hordaland Arbeiderparti*

Forslag:

Vannkraften er folkets eiendom, og må tilhøre Statkraft og andre offentlig eide selskaper. Equinor og andre aktører som vil satse på vindenergi, særlig offshore, bør oppmuntres. Statkraft bør beholde mer av overskuddet for igjen å kunne bli en vesentlig aktør som sikrer offentlig eierskap til vannkraft og vindkraft, slik Vattenfall gjør i Sverige.

Begrunnelse:

Vannkraften er en evigvarende og umistelig del av Norges ressurser, og er grunnlaget for sikker og trygg forsyning av fornybar energi. Selv om det meste av vannkraften fortsatt er på offentlige hender, er det en bekymringsfull tendens at utenlandske aktører kjøper opp nyere småkraftverk. Norge har også enorme utviklede vindressurser offshore. Det er anslått at et område på 20x20 km vil gi nok energi til å drifte hele den norske bilparken elektrisk, og at et område på 80x80 km vil produsere energi tilsvarende hele den norske vannkraften. Disse ressursene vil kunne produsere langt mer energi enn vi selv trenger. Det vil sikre Norges posisjon som Europas viktigste energileverandør også etter oljealderen. Equinor har tatt del i en imponerende oppbygging av vindenergi i Nordsjøen – i britisk sektor. Equinor Hywind-prosjekt er teknologisk verdensledende på flytende vindmøller. Prosjektet har gitt viktige oppdrag til norsk offshoreindustri. Hordaland Arbeiderparti mener at Regjeringens utbyttepolitikk hindret Statkraft i å investere i offshore vind. Samtidig ser vi at både landbaserte vindkraftprosjekter og en rekke mindre vannkraftverk har havnet på utenlandske hender de siste årene. Det er vår påstand at Norge har tapt terreng innenfor offshore vind de siste årene sammenliknet med andre land som er aktive. Verdens framtidige energikilder må være fornybare og ikke-forurensende. Her må Norge være en stor aktør, både for å sikre norske arbeidsplasser og for å sikre framtidige inntekter. Regjeringens politikk er strategisk feil. Aktører som satser på offshore vindenergi bør få følge av flere, og Statkraft bør få beholde større deler av sitt overskudd for å kunne investere dette i nye prosjekter, både vann- og vindkraft.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Vi er enige i intensjonen om at vannkraften skal være offentlig, Statkraft skal beholde mer av utbyttet og investere mer i vindkraft. Arbeiderpartiet har ikke tidligere ment at all vindkraft skal være i offentlig eie.

Arbeiderpartiet er opptatt av at Statkraft også i fremtiden skal være en ledende aktør på fornybar energi. Arbeiderpartiet mener at den norske vannkraften er felleseie.

I 2017 endret regjeringen utbytteforventningene til Statkraft. Statkraft skal fra nå av betale et utbytte på 85% av realisert resultat fra norsk vannkraftvirksomhet og 25% av realisert resultat fra annen virksomhet. Arbeiderpartiet støttet denne endringen for å gi Statkraft mer forutsigbarhet og økt investeringskapasitet i fremtiden.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

537 Plan for miljøvenleg infrastruktur og kaiar for cruisebåtar
*Hordaland Arbeiderparti***Forslag:**

Arbeiderpartiet må sikra utbygging av ein miljøvenleg infrastruktur for cruisebåtar

Begrunnelse:

Bergen kommune planlegg å innføra restriksjonar på cruisebåtanløp. Samstundes aukar turismen til fylket. Hordaland Arbeiderparti meiner difor at det i samarbeid med kommunane bør utarbeidast ein plan for utbygging av cruisebåtkaiar som tek i vare behovet for nye anlegg og samstundes sikrar at utsleppa vert på eit minimumsnivå.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes og er i tråd med Arbeiderpartiets klimapolitikk og klimaforslag som er fremmet i stortinget. I forbindelse med alt. statsbudsjett for 2019 ble det bl.a. foreslått å øke bevilgningen til utslippsfri transport på vei og sjø, hvor midlene til Enova, miljøteknologifondet og innovasjon Norge skal støttes opp under dette.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

558 Rydd opp!
*Agder Arbeiderparti***Forslag:**

- det utarbeides en egen strategi mot marin forurensning og spredning av mikroplast til naturen
- Stortinget må innføre et mål om å forby enkelte engangsartikler av plast i Norge innen 2022. Det må i den forbindelse vurderes å innføre forbud mot ikke-nedbrytbare plastposer
- plast i større grad må bli en del av den sirkulære økonomien (blant annet kunne resirkuleres), og at Norge må arbeide for fortgang i internasjonale prosesser rundt å utvikle standarder for bionedbrytbar plast
- det må innføres et forbud mot bruk av mikroplast i kosmetikk, tannpasta og andre produkter der det finnes mer miljøvennlige alternativer
- selgere av gummigranulat må sikre at utstyr for oppsamling av gummigranulat fra eksisterende kunstgressbaner tas i bruk
- det innføres et forbud mot bruk av gummigranulat fra 2023

Begrunnelse:

Plastforurensning er årsaken til noen av de største problemene for livet i havet, langs kystområdene, i vassdrag og i annen norsk natur. Agder Arbeiderparti mener derfor det bør utarbeides en strategi mot plastforurensning, hvor en tar for seg hele verdikjeden fra produksjon av plast til opprydding av søppel. Det

må jobbes aktivt for å redusere bruken av plast, både til plastposer og til innpakking av ulike typer handelsvarer.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Forslagene er vedtatt på Representantskapsmøte 01.12.18

Sentralstyrets merknad:

Fylkespartiets innstilling støttes. Stortingsgruppa har i forbindelse med behandling av stortingsmelding om avfall og sirkulær økonomi gått inn for ulike tiltak som skal redusere bruk av plast og legge til rette for økt materialgjenvinning og gjenbruk.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

627 Hydrogenambisjonar og nullutslepp *Sogn og Fjordane Arbeidarparti*

Forslag:

Meirkostnaden som fylkeskommunar tek ved bruk av nullutsleppsløysingar må kompenseras betydeleg meir i overgangsfasen gjennom fordelingsnøklar over statsbudsjettet. Det må etablerast ein nasjonal infrastruktur av fyllestasjonar for hydrogen ved kaier og sentrale vegnett. Vidare må avgiftsregimet endrast sånn at driftskostnaden ved hydrogen blir nærmare prisen på marin diesel

Begrunnelse:

Vi opplever stadig nye rekordar innanfor flaum, ras og tørke. Denne utviklinga gjere det tydeleg at vi må gjennomføre mykje sterkare tiltak i kampen mot klimaendringane. Heldigvis har Noreg eit stort potensial for å bruke og utvikle ny nullutsleppsteknologi. Etter ei positiv utvikling i personbiltrafikken og ferjer på korte strekningar, er tida inne for å ta grep i tungtransporten og maritim sektor. Om vi skal få desse sektorane over på nullutsleppsløysingar vil det på grunn av vekt og energikonsum vere behov for å bruke hydrogen som energibærer. Noreg har ein betydeleg straumproduksjon, etablert industri og ei maritim næring i den teknologiske verdstoppen. Summen av desse føresetnadane gir landet ein sterk posisjon i heile verdikjeda frå produksjon til sluttforbruk av hydrogen. Dette er likevel ikkje sjølvsgatt eller sjølvgjort. Difor må vi stille krav om nullutsleppsteknologi i ruteanbod og legge til rette for ein infrastruktur av fyllestasjonar ved kaier og sentrale vegnett. Vidare trengst det økonomiske insentiv for fylkeskommunar i anbudsprosessar og distribusjonsbedrifter som Posten, Asko og Tine kan gjennomføre pilotprosjekt med vogntog på hydrogen.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:

Intensjonen i forslaget støttes og er i tråd med Arbeiderpartiets klimapolitikk. I forskrift til lov om offentlige anskaffelser ble det lagt inn et krav om at alle nye ferger og rutebåter benytter lav- eller nullutslippsteknologi når situasjonen tilsier at det er mulig. Dette kravet er avgjørende for overgangen til nullutslipp fra denne sektoren. I forbindelse med Arbeiderpartiets alt. statsbudsjett for 2019 ble det bl.a. foreslått å øke bevilgningen til utslippsfri transport på vei og sjø, hvor midlene til Enova med utrulling av lade- og o-utslippskjøretøy i hele landet, støtte til maritim transport og tilrettelegging for landstrøm, øke

miljøteknologifondet og innovasjon Norge som skal støtte opp under dette grønn omstilling. I tillegg støtter arbeiderpartiet forslaget om at det opprettes et Co2-fond for næringslivets transporter, som skal bidra til raskere utfasing av fossile kjøretøy i transportsektoren.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

16. Organisasjon	540
85 Fagligpolitisk arbeid.....	540
<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	<i>540</i>
91 Regionreform	540
<i>Fredrikstad Arbeiderparti</i>	<i>540</i>
175 Nytt prinsippprogram for Arbeiderpartiet.....	541
<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	<i>541</i>
178 Arbeiderpartiet innfører samiske parallellnavn	541
<i>Finnmark Arbeiderparti</i>	<i>541</i>
237 Økonomien i lokallaget	542
<i>Stad Arbeiderparti</i>	<i>542</i>
340 Endre status for Oljeindustriens Arbeidersamfunn til et nasjonalt faglag	542
<i>Oljeindustriens Arbeidersamfunn</i>	<i>542</i>
423 Utsending av info og artikler fra arbeiderpartiet på lydfil.	543
<i>Modum Arbeiderparti</i>	<i>543</i>
441 Utsending av info og artikler fra arbeiderpartiet på lydfil.	543
<i>Modum Arbeiderparti</i>	<i>543</i>

16. Organisasjon

85 **Fagligpolitisk arbeid** *Fredrikstad Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiets styrer i kommunepartiene plikter å samarbeide med LO og Fagforbundet igjennom faste møteplasser

Begrunnelse:

Arbeiderpartiet ble startet av fagbevegelsen for å ha et politisk verktøy for å nå sitt mål om et samfunn med frihet likhet og solidaritet. For at Arbeiderpartiet skal utvikle politikk for fremtiden er det avgjørende at vi har god kontakt med arbeidslivet.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Dette er allerede vedtektsfestet i Arbeiderpartiets vedtekter.

Sentralstyrets merknad:

Støtter intensjonen i forslaget om viktigheten av tett samarbeid med fagbevegelsen.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

91 **Regionreform** *Fredrikstad Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet organiserer sine fylkesorganisasjoner etter vedtatte regioner, utsendinger til landsstyret baseres på forholdstall.

Begrunnelse:

For å kunne ha en smidig og effektiv organisasjon er det viktig at vi organiserer oss mest hensiktsmessig for å kunne gi de beste tjenestene til innbyggere.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres ikke

Fylkespartiets kommentar:

Østfold Arbeiderparti mener forslaget bør avvises i påvente av utredning og innstilling om ny valglov.

Sentralstyrets merknad:

Regionreformen fører til endringer i partistrukturen. Vedtektene må på sikt tilpasses framtidens partistruktur. Slik det ser ut nå vil det på landsmøtet i 2019 være noen fylkespartier som er sammenslått, noen vil opprettholde dagens fylkespartier og ha en overbygning, noen vil være i en prosess for å

avklare framtidig struktur. Det er ikke avklart hvilke endringer som vil skje i partistrukturen til Arbeiderpartiet og det er ikke avklart om det blir endringer i valgkretser. I perioden fram til fremtidig partistruktur er endelig fastsatt så bør representasjon til landsstyret følge dagens stortingsvalgkrets

Landsstyrets innstilling:

Forslaget avvises

175 Nytt prinsippprogram for Arbeiderpartiet *Finnmark Arbeiderparti*

Forslag:

Vi er i en situasjon der Arbeiderpartiet må være tydelig på de verdier og den samfunnsutviklingen vi ønsker. Skillelinjer i politikken er blitt visket ut og velgerne ser ikke klar forskjell på oss og deler av høyresiden. I arbeidet med å reise oss etter dårlige valgresultater er det nødvendig med en grundig debatt og fokus på våre grunnverdier som solidaritet, like muligheter for alle og små forskjeller.

Begrunnelse:

Dagens prinsippprogram har ikke blitt endret siden 1981 og det har skjedd omfattende samfunnsendringer siden da. Vi må ta inn over oss den utviklinga som har skjedd gjennom de siste tiårene og formulere våre grunnverdier i forhold til en ny tid; bl.a. i forhold til viktige internasjonale spørsmål som globalisering, folkevandringer, sikkerhetspolitikk, klima, miljø og rettferdig fordeling.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

178 Arbeiderpartiet innfører samiske parallellnavn *Finnmark Arbeiderparti*

Forslag:

Arbeiderpartiet innfører samiske parallellnavn. Det nordsamiske navnet skal være Bargiidbellodat.

Begrunnelse:

Det samepolitiske arbeidet er en integrert del i Arbeiderpartiet. Partiet har mange samisktalende medlemmer, som har brukt det samiske navnet enten det er nord-, lule- eller sørsamisk. Det er innarbeidet på Sametinget, det brukes på sosiale medier og på nett. Utfra et likeverdsperspektiv er det viktig for særlig de samisktalende, men også samer som ikke behersker språket. Det vil også gi en signaleffekt på at de samiske språkene er offisielle språk i Norge, og at Arbeiderpartiet følger dette. (Sør- og lulesamisk navn, evt. skolte- og pitesamisk navn bør også vedtas.)

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

237 Økonomien i lokallaget
*Stad Arbeiderparti***Forslag:**

Styrke økonomien til det lokale kommunepartiet for Ap

Begrunnelse:

Det er begrensa kva aktivitet kommunelaget kan drive med fordi den støtta man får ikkje strekk til. Man kan liksom ikkje forvente at nokon skal ha direkte utlegg for å drive denne dugnaden. Med større kommuner vert avstandane lenger og utgiftene blir større.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Fylkespartiets kommentar:

Styret i Sogn og Fjordane er einig i at for mange kommunar er det dyrare å drive politisk aktivitet etter kommunesamanslåing. Det er lange avstander og store områder.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

340 Endre status for Oljeindustriens Arbeidersamfunn til et nasjonalt faglag
*Oljeindustriens Arbeidersamfunn***Forslag:**

Endre status for Oljeindustriens Arbeidersamfunn til et nasjonalt faglag

Begrunnelse:

Mange av våre potensielle medlemmer er allerede engasjert i sine respektive lokale lag. Da kan de ikke melde seg inn hos oss. Ved at vi endrer status til å bli ett nasjonalt faglag, kan medlemmer fra hele landet være medlemmer hos oss, samtidig som de kan engasjere seg lokalt. Vi minner om at oljeindustrien sysselsetter ca. 300 000 mennesker, i nær sagt alle kommuner i Norge. Her har vi muligheten for å få synergieffekter både lokalt men også nasjonalt. Våre medlemmer kan også engasjere seg lokalt, og det vil gi et løft til de respektive lokallagene, samtidig som de som allerede er engasjert lokalt, kan bli medlemmer hos oss, og kan øke det politiske engasjementet i blant dem som arbeider i landets største næring. Hvis forslaget blir tatt til følge, må man sikre økonomiske rammer for faglaget.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Fylkesstyret støtter intensjonen i forslaget men viser til at spørsmålet eventuelt må sees i sammenheng

med organiseringen av andre interesselag

Sentralstyrets merknad:

Det er en viktig del av medlemsdemokratiet er at alle har mulighet til å delta i partiets debatter og beslutninger. Partiet har mottatt henvendelser fra ulike grupperinger som ønsker opprettelse av nettverk for sin målgruppe. For å forhindre en fragmentering av medlemsinnflytelsen anbefales ikke opprettelsen av slike nettverk. For å møte behovet for en nasjonal overbygging kan imidlertid et nasjonalt faglag opprettes. Dette må da tilknyttes et fylkeslag.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

423 Utsending av info og artikler fra arbeiderpartiet på lydfil.

Modum Arbeiderparti

Forslag:

Utsending av artikler og annen info fra arbeiderpartiet bør også sendes som lydfil.

Begrunnelse:

Det vil gjøre det lettere for svaksynte å følge med på informasjon som arbeiderpartiet sender ut til sine medlemmer.

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres med følgende formulering

Fylkespartiets kommentar:

Støtter intensjonen

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

441 Utsending av info og artikler fra arbeiderpartiet på lydfil.

Modum Arbeiderparti

Forslag:

Utsending av artikler og annen info fra arbeiderpartiet bør også sendes som lydfil.

Begrunnelse:

Det vil gjøre det lettere for svaksynte å følge med på informasjon som arbeiderpartiet sender ut til sine medlemmer.

Fylkespartiets innstilling:

Støtter intensjonen

Fylkespartiets innstilling:

Forslaget tiltres

Landsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter